

Genesis

1:1 בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ:

1:1 בְּקֶדְמִין בָּרָא יוֹי יֵת שָׁמַיָא וְיֵת אַרְעָא:

1:1 In the beginning God created the heavens and the earth.

1:2 וְהָאָרֶץ הִיְתָה תְהוֹ וּבְהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל־פְּנֵי הַמַּיִם:

1:2 וְאַרְעָא הָיְתָה צִדְיָא וְרוֹקְנִיָא וְחֹשׁוֹכָא פְּרִישׁ עַל־אִפִּי תְהוֹמָא וְרוּחָא מִן־קֶדֶם יוֹי דִּיִּי מְנַשְׁבָּא מִתְנַשְׁבָּא עַל־אִפִּי מַיָּא:

1:2 The earth was formless and void, and darkness was over the surface of the deep, and the Spirit of God was moving over the surface of the waters.

1:3 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר וַיְהִי־אֹר:

1:3 וַאֲמַר יוֹי יְהִי נְהוּרָא וְהָיָה נְהוּרָא:

1:3 Then God said, "Let there be light"; and there was light.

1:4 וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת־הָאֹר כִּי־טוֹב וַיִּבְרָא אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ:

1:4 וַחֲצָא יוֹי יֵת נְהוּרָא אֲרִי טָב וְאַפְרִישׁ יוֹי בֵּין נְהוּרָא וּבֵין חֹשׁוֹכָא:

1:4 God saw that the light was good; and God separated the light from the darkness.

1:5 וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לַיְלָה וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם אֶחָד:

פ

1:5 וַקְרָא יוֹי לְנְהוּרָא יָמָא וְלַחֹשׁוֹכָא קָרָא לַיְלָיָא וַהְיָה רָמַשׁ וַהְיָה צֶפֶר יוֹם חָד:

1:5 God called the light day, and the darkness He called night. And there was evening and there was morning, one day.

1:6 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וַיְהִי מִבְדִּיל בֵּין מַיִם לַמַּיִם:

1:6 וַאֲמַר יוֹי יְהִי רָקִיעָא בְּמִצְיֵעוֹת מַיָּא וַיְהִי מִפְרִישׁ בֵּין מַיָּא לַמַּיָּא:

1:6 Then God said, "Let there be an expanse in the midst of the waters, and let it separate the waters from the waters."

1:7 וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־הָרָקִיעַ וַיִּבְרָא בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרָקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ וַיְהִי־כֵן:

1:7 וַעֲבַד יוֹי יֵת רָקִיעָא וְאַפְרִישׁ בֵּין מַיָּא דְּמַלְרַע לְרָקִיעָא וּבֵין מַיָּא דְּמִיַּעַל דְּמַלְעִיל דִּי מַלְעִילִי לְרָקִיעָא וַהְיָה כֵּן:

1:7 God made the expanse, and separated the waters which were below the expanse from the waters which were above the expanse; and it was so.

1:8 וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמַיִם וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם שֵׁנִי:

1:8 וַקְרָא יוֹי לְרָקִיעָא שָׁמַיָא וַהְיָה רָמַשׁ וַהְיָה צֶפֶר יוֹם תַּנּוּן:

1:8 God called the expanse heaven. And there was evening and there was morning, a second day.

1:9 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקְוּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל־מְקוֹם אֶחָד וְתִרְאָה הַיַּבֶּשֶׁה וַיְהִי־כֵן:

1:9 וַיֹּאמֶר יְיָ יִתְכַנְשׁוּן מֵיָּא מִתַּחַת שָׁמַיָּא לְאַתְרָא חֵד וְתַתְּחִי יִבְשֶׁתָּא וְהָוָה כֵּן:
1:9 Then God said, "Let the waters below the heavens be gathered into one place, and let the dry land appear"; and it was so.

1:10 וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיִבֶּשֶׁת אֶרֶץ וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב:

1:10 וַקָּרָא יְיָ לַיִבֶּשֶׁתָּא אֶרֶץ וּלְבֵית כְּנִישַׁת מֵיָּא קָרָא יַמִּי וַחֲזָא יְיָ אֲרִי טֹב:
1:10 God called the dry land earth, and the gathering of the waters He called seas; and God saw that it was good.

1:11 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תִּדְשָׂא הָאָרֶץ דָּשָׂא עֵשֶׂב מְזִרְעֵ זֶרַע עֵץ פֶּרִי עֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ אֲשֶׁר זֶרְעוֹ־בּוֹ עַל־הָאָרֶץ וַיְהִי־כֵן:

1:11 וַיֹּאמֶר יְיָ תִדְאִית אֶרֶץ דְּתָאָה עֶסְבָּא דְּבַר זֶרְעִיה מְזִדְרַע אֵילָן פִּירִין עֲבִיד פִּירִין לִזְנִיה דְּבַר זֶרְעִיה בִּיה עַל אֶרֶץ וְהָוָה כֵּן:

1:11 Then God said, "Let the earth sprout vegetation: plants yielding seed, and fruit trees on the earth bearing fruit after their kind with seed in them"; and it was so.

1:12 וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דָּשָׂא עֵשֶׂב מְזִרְעֵ זֶרַע לְמִינֵהּ וְעֵץ עֹשֶׂה־פְּרִי אֲשֶׁר זֶרְעוֹ־בּוֹ לְמִינֵהּ וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב:

1:12 וַאֲפִיקַת אֶרֶץ דְּתָאָה עֶסְבָּא דְּבַר זֶרְעִיה מְזִדְרַע לִזְנוּהִי וְאֵילָן עֲבִיד פִּירִין דְּבַר זֶרְעִיה בִּיה לִזְנוּהִי וַחֲזָא יְיָ אֲרִי טֹב:

1:12 The earth brought forth vegetation, plants yielding seed after their kind, and trees bearing fruit with seed in them, after their kind; and God saw that it was good.

1:13 וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם שְׁלִישִׁי:

1:13 וְהָוָה רָמַשׁ וְהָוָה צֶפֶר יוֹם תְּלִיתִי:

1:13 There was evening and there was morning, a third day.

1:14 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֶת בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַבְדִּיל בֵּין הַיּוֹם וּבֵין הַלַּיְלָה וְיִהְיוּ לְאֹתֹת וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וּשְׁנָיִם:

1:14 וַיֹּאמֶר יְיָ יִהְיוּ נְהוֹרִין בְּרָקִיעָא דְּשָׁמַיָּא לְאַפְרָשָׂא בֵּין יָמָא וּבֵין לַיְלָא וְיִהְיוּ לְאֹתִין וּלְזִמְנִין בְּהוֹן יוֹמִין וּשְׁנָיִן:

1:14 Then God said, "Let there be lights in the expanse of the heavens to separate the day from the night, and let them be for signs and for seasons and for days and years;

1:15 וְיִהְיוּ לְמְאֹרֶת בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל־הָאָרֶץ וַיְהִי־כֵן:

1:15 וְיִהְיוּ לְנְהוֹרִין בְּרָקִיעָא דְּשָׁמַיָּא לְאַנְהָרָא עַל אֶרֶץ וְהָוָה כֵּן:

1:15 and let them be for lights in the expanse of the heavens to give light on the earth"; and it was so.

1:16 וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־שְׁנֵי הַמְּאֹרֶת הַגְּדֹלִים אֶת־הַמָּאֹר הַגָּדֹל לְמִשְׁלַת הַיּוֹם וְאֶת־הַמָּאֹר הַקָּטָן לְמִשְׁלַת הַלַּיְלָה וְאֵת הַכּוֹכָבִים:

1:16 וַעֲבַד יְיָ יֵת תְּרִין נְהוֹרָא רַבְרָבִיא יֵת נְהוֹרָא רַבָּא לְמִשְׁלַת בִּימָא וְיֵת נְהוֹרָא זְעִירָא לְמִשְׁלַת בְּלִילִיא וְיֵת כּוֹכְבָּא:

1:16 God made the two great lights, the greater light to govern the day, and the lesser light to govern the night; He made the stars also.

1:17 וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל־הָאָרֶץ:

1:17 וַיִּתֵּב יְתָהוֹן יְיָ בְּרָקִיעָא דְּשָׁמַיָּא לְאַנְהָרָא עַל אֶרֶץ:

1:17 God placed them in the expanse of the heavens to give light on the earth,

1:18 וּלְמִשְׁלַ בְּיּוֹם וּבְלַיְלָה וּלְהַבְדִּיל בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ וַיֵּרָא אֱלֹהִים

כִּי־טוֹב:

1:18 וּלְמַשְׁלֵט בַּיּוֹמָא וּבַלַּיְלָא וּלְאַפְרָשָׁא בֵּין נְהוֹרָא וּבֵין חֲשׁוּכָא וַחֲזָא יוֹי

אַרִי טָב:

1:18 and to govern the day and the night, and to separate the light from the darkness; and God saw that it was good.

1:19 וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם רְבִיעִי: פ

1:19 וַהֲוֵה רִמְשׁ וַהֲוֵה צֶפֶר יוֹם רְבִיעִי:

1:19 There was evening and there was morning, a fourth day.

1:20 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׂרְצוּ הַמַּיִם שָׂרָץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְעוֹף יַעֲוֹף עַל־הָאָרֶץ עַל־פְּנֵי
רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם:

1:20 וַיֹּאמֶר יוֹי יִרְחֲשׁוּן מֵיָא רְחִישׁ נֶפֶשׂא חַיָּתָא וְעוֹפָא יִפְּרַח דְּפִרַח יֵהּ אֶרֶץ
עַל אַרְעָא עַל־אַפִּי אוּרִי רְקִיעַ שָׁמַיָא:

1:20 Then God said, "Let the waters teem with swarms of living creatures, and let birds fly above the earth in the open expanse of the heavens."

1:21 וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת־הַתַּנִּינִים הַגְּדֹלִים וְאֶת כָּל־נֶפֶשׁ הַחַיָּה הָרֹמֶשֶׂת אֲשֶׁר
שָׂרְצוּ הַמַּיִם לְמִינֵהֶם וְאֶת כָּל־עוֹף כָּנָף לְמִינֵהוּ וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב:

1:21 וַיִּבְרָא יוֹי יֵת תַּנִּינְיָא רַב־רַבִּיָּא וַיֵּת כָּל נֶפֶשׂא חַיָּתָא דְּרַחֲשָׁא דְּאַרְחִישׁוֹ
דְּרַחֲשׁוֹ דִּי רַחֲשׁוֹ מֵיָא לְזִנְיָהוֹן וַיֵּת כָּל עוֹפָא דְּפִרַח לְזִנְיָהוּ וַחֲזָא יוֹי אַרִי טָב:

1:21 God created the great sea monsters and every living creature that moves, with which the waters swarmed after their kind, and every winged bird after its kind; and God saw that it was good.

1:22 וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים לֵאמֹר פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֹאוּ אֶת־הַמַּיִם בַּיּוֹמִים וְהָעוֹף יִרְבֶּה
בָּאָרֶץ:

1:22 וַיְבָרֶךְ יֵתֵהוֹן יוֹי לְמִימַר פּוֹשׁוּ וּסְגוּ וּמְלוּ יֵת מֵיָא בִּימְמֵיָא וְעוֹפָא יִסְגִּי
בְּאַרְעָא:

1:22 God blessed them, saying, "Be fruitful and multiply, and fill the waters in the seas, and let birds multiply on the earth."

1:23 וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם חַמִּישִׁי: פ

1:23 וַהֲוֵה רִמְשׁ וַהֲוֵה צֶפֶר יוֹם חַמִּישִׁי:

1:23 There was evening and there was morning, a fifth day.

1:24 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ בְּהֵמָה וְרִמְשׁ וְחַי־תוֹאֲרֵץ
לְמִינָהּ וַיְהִי־כֵן:

1:24 וַיֹּאמֶר יוֹי תִּפִּיק אַרְעָא נֶפֶשׂא חַיָּתָא לְזִנְהּ בְּעִיר וּרְחִישׁ וְחַי־ת אַרְעָא לְזִנְהּ
וַהֲוֵה כֵּין:

1:24 Then God said, "Let the earth bring forth living creatures after their kind: cattle and creeping things and beasts of the earth after their kind"; and it was so.

1:25 וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־חַיֵּי הָאָרֶץ לְמִינָהּ וְאֶת־הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ וְאֶת כָּל־רִמְשׁ
הָאֲדָמָה לְמִינָהּ וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב:

1:25 וַעֲבַד יוֹי יֵת חַי־ת אַרְעָא לְזִנְהּ וַיֵּת בְּעִירָא לְזִנְהּ וַיֵּת כָּל רַחֲשָׁא דְּאַרְעָא
לְזִנְיָהוּ וַחֲזָא יוֹי אַרִי טָב:

1:25 God made the beasts of the earth after their kind, and the cattle after their kind, and everything that creeps on the ground after its kind; and God saw that it was good.

1:26 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדִמוּתֵנוּ וַיְרֵדוּ בְּדִגְתַּי הַיָּם וּבְעוֹף
הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל־הָאָרֶץ וּבְכָל־הָרִמְשׁ הָרֹמֶשׂ עַל־הָאָרֶץ:

1:26 וַיֹּאמֶר יְיָ נַעֲבִיד אָדָם בְּצַלְמֵנוּא כְדִמוֹתֵנוּא בְּדִמּוּי לֵנָא
וַיִּשְׁלֹטוּן בְּנוֹנֵי יָמָא וּבַעֲוָפָא דְשָׁמַיָא וּבַבְּעִירָא וּבְכָל אֶרְעָא וּבְכָל רֶחֶשָׁא
דְּרֶחִישׁ עַל אֶרְעָא:

1:26 Then God said, "Let Us make man in Our image, according to Our likeness; and let them rule over the fish of the sea and over the birds of the sky and over the cattle and over all the earth, and over every creeping thing that creeps on the earth."

1:27 וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה
בָּרָא אֹתָם:

1:27 וּבָרָא יְיָ יֵת אָדָם בְּצַלְמִיה בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בַּצְּלָמָא דִּיּוּ בָרָא יֵתִיה דְּכָר
וּנְקֵבָה בָרָא יֵתֵהוּן:

1:27 God created man in His own image, in the image of God He created him; male and female He created them.

1:28 וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת־הָאָרֶץ
וּכְבֹּשְׁהָ וּרְדוּ בְּדִגְתַּיִם וּבַעֲוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל־חַיָּה הַרְמִשֶׁת עַל־הָאָרֶץ:
1:28 וּבְרִיךְ יֵתֵהוּן יְיָ וַיֹּאמֶר לָהוֹן יְיָ פּוֹשׁוּ וּסְגּוּ וּמְלֵאוּ יֵת אֶרְעָא וּתְקוּפוּ עַל־הָ
וּשְׁלוֹטוּ בְּנוֹנֵי יָמָא וּבַעֲוָפָא דְשָׁמַיָא וּבְכָל חַיְתָא דְּרֶחֶשָׁא עַל אֶרְעָא:

1:28 God blessed them; and God said to them, "Be fruitful and multiply, and fill the earth, and subdue it; and rule over the fish of the sea and over the birds of the sky and over every living thing that moves on the earth."

1:29 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה נָתַתִּי לָכֶם אֶת־כָּל־עֵשֶׂב זֶרַע זֶרַע אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי
כָּל־הָאָרֶץ וְאֶת־כָּל־הָעֵץ אֲשֶׁר־בּוֹ פְּרִי־עֵץ זֶרַע זֶרַע לָכֶם יִהְיֶה לְאֹכְלָה:
1:29 וַיֹּאמֶר יְיָ הֵא יִהְיִית לְכוֹן יֵת כָּל עֵסְבָא דְּכָר זֶרְעִיה מְזֻדְרַע דְּעַל־אֲפִי
כָּל אֶרְעָא וְיֵת כָּל אֵילָן דְּבִיה פִּירִי אֵילָנָא אִיבָא אֵילָנָא דְּכָר זֶרְעִיה מְזֻדְרַע
לְכוֹן דִּילְכוֹן יִהְיִי לְמִיכָל:

1:29 Then God said, "Behold, I have given you every plant yielding seed that is on the surface of all the earth, and every tree which has fruit yielding seed; it shall be food for you;

1:30 וּלְכָל־חַיַּת הָאָרֶץ וּלְכָל־עוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכָל רֹמֵשׁ עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־בּוֹ נֶפֶשׁ
חַיָּה אֶת־כָּל־יֶרֶק עֵשֶׂב לְאֹכְלָה וַיְהִי־כֵן:

1:30 וּלְכָל חַיַּת אֶרְעָא וּלְכָל עוֹפָא דְשָׁמַיָא וּלְכָל דְּרֶחִישׁ עַל אֶרְעָא דְּבִיה
נֶפֶשָׁא חַיְתָא יֵת כָּל יְרוֹק עֵסְבָא לְמִיכָל וַיְהִי כֵּן:

1:30 and to every beast of the earth and to every bird of the sky and to every thing that moves on the earth which has life, I have given every green plant for food"; and it was so.

1:31 וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת־כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה־טוֹב מְאֹד וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם
הַשְּׁשִׁי: פ

1:31 וַיְחַזֵּא יְיָ יֵת כָּל דַּעְבַּד וְהָא תְקִין טַב לַחֲדָא וְהָה רִמְשׁ וְהָה צֶפֶר יוֹם
שְׁתִּיתִי:

1:31 God saw all that He had made, and behold, it was very good. And there was evening and there was morning, the sixth day.

2:1 וַיִּכְּלוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל־צָבָאם:

2:1 וַאֲשַׁתְּכֻלְלוּ שָׁמַיָא וְאֶרְעָא וְכָל חַיְלֵיהוֹן:

2:1 Thus the heavens and the earth were completed, and all their hosts.

2:2 וַיִּכָּל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
מִכָּל־מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה:

2:2 וַיְשִׁיבֵי וַחֲמִיד יְיָ בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה עֲבִידְתִּיה דַּעְבַּד וְנַח בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה

מִכַּל עֲבִידָתָהּ דַּעֲבַד:

2:2 By the seventh day God completed His work which He had done, and He rested on the seventh day from all His work which He had done.

2:3 וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדְּשׁ אֹתוֹ כִּי בּוֹ שָׁבַת מִכָּל־מְלָאכְתּוֹ
אֲשֶׁר־בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת: פ
2:3 וּבִרְיֹךְ יְיָ יֵת יוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְקִדְיֵשׁ יְתִיה אַרִי בִיה נַח מִכַּל עֲבִידָתָהּ
דְּבָרָא יְיָ לְמַעַבְד:

2:3 Then God blessed the seventh day and sanctified it, because in it He rested from all His work which God had created and made.

2:4 אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָם בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְהוָה אֱלֹהִים אֶרֶץ
וּשְׁמַיִם:
2:4 אֵלִין תּוֹלְדַת שְׁמַיָא וְאַרְעָא כֹד אֲתַבְּרִיאוּ בְיוֹמָא דַּעֲבַד דְּבָרָא יְיָ אֱלֹהִים
אַרְעָא וּשְׁמַיָא:

2:4 This is the account of the heavens and the earth when they were created, in the day that the LORD God made earth and heaven.

2:5 וְכָל־שִׁיחַ הַשָּׂדֶה טָרָם יִהְיֶה בָאָרֶץ וְכָל־עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה טָרָם יִצְמַח כִּי לֹא
הִמְטִיר יְהוָה אֱלֹהִים עַל־הָאָרֶץ וְאָדָם אֵין לַעֲבֹד אֶת־הָאֲדָמָה:
2:5 וְכָל אֵילָנִי אֵילִן חֲקֵלָא עַד־לֹא הָווּ יְהִי בְאַרְעָא וְכָל עֵסְבָא דְּחֲקֵלָא
עַד־לֹא צִמַּח יִצְמַח אַרְי לֹא אַחִית יְיָ אֱלֹהִים מִטְרָא אַחִית יְהִי אֱלֹהִים
מִטְרָא אַמְטִיר יְיָ אֱלֹהֵא עַל אַרְעָא וְאַנְשׁ לִית לְמַפְלַח יֵת אֲדַמְתָּא אַרְעָא:

2:5 Now no shrub of the field was yet in the earth, and no plant of the field had yet sprouted, for the LORD God had not sent rain upon the earth, and there was no man to cultivate the ground.

2:6 וְאֵד יַעֲלֶה מִן־הָאָרֶץ וְהִשְׁקָה אֶת־כָּל־פְּנֵי־הָאֲדָמָה:
2:6 וְעִנְנָא הָוָה סָלִיק עַל מִן אַרְעָא וּמִשְׁקִי יֵת כָּל אִפִּי אֲדַמְתָּא אַרְעָא:
2:6 But a mist used to rise from the earth and water the whole surface of the ground.

2:7 וַיִּיצֶר יְהוָה אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם עָפָר מִן־הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפּוֹ נְשִׁמַת חַיִּים
וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה:
2:7 וּבָרָא יְיָ אֱלֹהִים יֵת אָדָם עֲפָרָא מִן אַרְעָא אֲדַמְתָּא וּנְפַח בְּאַפּוּהִי נְשִׁמְתָּא
דְּחַיִּי וַהֲוֹת בְּאָדָם לְרוּחַ מְמַלְלָא:

2:7 Then the LORD God formed man of dust from the ground, and breathed into his nostrils the breath of life; and man became a living being.

2:8 וַיִּטֵּעַ יְהוָה אֱלֹהִים גֶּן־בְּעֶדֶן מִקְדָּם וַיִּשֶׂם שֵׁם אֶת־הָאָדָם אֲשֶׁר יָצָר:
2:8 וְנִצָּב וְנָסִיב יְיָ אֱלֹהִים גִּנְתָּא בְּעֶדֶן מִלְּקַדְמִין וְאַשְׁרֵי וְשׁוּי תָמֵן יֵת אָדָם
דְּבָרָא:

2:8 The LORD God planted a garden toward the east, in Eden; and there He placed the man whom He had formed.

2:9 וַיִּצְמַח יְהוָה אֱלֹהִים מִן־הָאֲדָמָה כָּל־עֵץ נָחֵמַד לְמִרְאָה וְטוֹב לְמַאֲכָל וְעֵץ
הַחַיִּים בְּתוֹךְ הָגֶן וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרָע:
2:9 וְאַצְמַח יְיָ אֱלֹהִים מִן אַרְעָא אֲדַמְתָּא כָּל אֵילָן דְּמִרְגָּנָא לְמַחְזִי וְטָב לְמִיכַל
וְאֵילָן חַיָּי בְּמִצִּיעוֹת גִּנְתָּא וְאֵילָן דְּאַכְלִי פִירוּהִי חֲכָמִין בֵּין טָב לְבִישׁ
וּבִישׁ:

2:9 Out of the ground the LORD God caused to grow every tree that is pleasing to the sight and good for food; the tree of life also in the midst of the garden, and the tree of the knowledge of good and evil.

2:10 וְנָהָר יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת־הַגֶּן וּמִשָּׁם יִפְרָד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רְאשִׁים:
2:10 וְנִהְרָא הָיָה נָפִיק מֵעֵדֶן לְאַשְׁקָאָה יֵת גִּנְתָּא וּמִתַּמֵּן מִתְפָּרֵשׁ וְהָוִי לְאַרְבָּעָה
רִישֵׁי נְהַרִין:

2:10 Now a river flowed out of Eden to water the garden; and from there it divided and became four rivers.

2:11 שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן הוּא הַסֹּבֵב אֶת כָּל־אֶרֶץ הַחַוִּילָה אֲשֶׁר־שָׁם הַזָּהָב:
2:11 שׁוֹם חַד פִּישׁוֹן הוּא מְקִיף דְּמִקִּיף יֵת כָּל אֶרֶץ חַוִּילָה דְּתַמֵּן דְּהַבָּא:
2:11 The name of the first is Pishon; it flows around the whole land of Havilah, where there is gold.

2:12 וְזָהָב הָאֶרֶץ הַהִוא טוֹב שָׁם הַבְּדֵלָח וְאַבְנֵי הַשֹּׁהַם:
2:12 וְדִהְבָּה דְּאַרְעָא הַהִוא הִיא טָב תַּמֵּן בְּדוּלְחָא וְאַבְנֵי בּוּרְלָא:
2:12 The gold of that land is good; the bdellium and the onyx stone are there.

2:13 וְשֵׁם־הַנָּהָר הַשֵּׁנִי גִיחוֹן הוּא הַסֹּבֵב אֶת כָּל־אֶרֶץ כּוּשׁ:
2:13 וְשׁוֹם נִהְרָא תַנִּינָא גִיחוֹן הוּא מְקִיף דְּמִקִּיף יֵת כָּל אֶרֶץ כּוּשׁ:
2:13 The name of the second river is Gihon; it flows around the whole land of Cush.

2:14 וְשֵׁם הַנָּהָר הַשְּׁלִישִׁי חֲדָקַל הוּא הַהֹלֵךְ קִדְמַת אַשּׁוּר וְהַנָּהָר הָרְבִיעִי הוּא
פָּרָת:
2:14 וְשׁוֹם נִהְרָא תְּלִיתָאָה דְּגִלַת חֲדָקַל הוּא מְהַלִּיךְ דְּמַהְלִיךְ דְּמַדְבַּר
לְמַדִּינְחָא קְדוּמָא דְּאַתּוּר וְנִהְרָא רְבִיעָאָה הוּא פָּרָת:
2:14 The name of the third river is Tigris; it flows east of Assyria. And the fourth river is the Euphrates.

2:15 וַיִּקַּח יְהוָה אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם וַיִּנְחֵהוּ בְּגֶן־עֵדֶן לְעַבְדָּהּ וּלְשָׁמְרָהּ:
2:15 וּדְבַר יְיָ אֱלֹהִים יֵת אָדָם וְאַשְׁרִייהּ בְּגִינְתָּא דְּעֵדֶן לְמַפְלַחָהּ וּלְמַטְרָה:
2:15 Then the LORD God took the man and put him into the garden of Eden to cultivate it and keep it.

2:16 וַיֹּצֵא יְהוָה אֱלֹהִים עַל־הָאָדָם לֵאמֹר מִכָּל עֵץ־הַגֶּן אָכַל תֹּאכַל:
2:16 וּפְקִיד יְיָ אֱלֹהִים עַל אָדָם לְמִימַר מִכָּל אֵילָן גִּנְתָּא מִיכָל תִּיכּוֹל:
2:16 The LORD God commanded the man, saying, "From any tree of the garden you may eat freely;

2:17 וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ כִּי בְיוֹם אָכַלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת:
2:17 וּמֵאֵילָן דְּאָכְלִי פִירוּהִי חֲכָמִין בֵּין טָב לְבִישׁ וּבִישׁ לָא תִיכּוֹל מִנִּיהּ אָרִי
בְּיוֹמָא דְּתִיכּוֹל מִנִּיהּ מָמַת תָּמוּת:
2:17 but from the tree of the knowledge of good and evil you shall not eat, for in the day that you eat from it you will surely die."

2:18 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים לֹא־טוֹב הֵיכָּן הָאָדָם לִבְדּוֹ אֶעֱשֶׂה־לּוֹ עֶזֶר כְּנֶגְדּוֹ:
2:18 וַאֲמַר יְיָ אֱלֹהִים לָא תְקִין טָב דִּיהִי אָדָם בְּלַחְדוּהִי אֶעֱבִיד לִיהּ סִמָּךְ
כְּקַבְלִיָּה:
2:18 Then the LORD God said, "It is not good for the man to be alone; I will make him a helper suitable for him."

2:19 וַיִּצֹר יְהוָה אֱלֹהִים מִן־הָאָדָמָה כָּל־חַיַּת הַשָּׂדֶה וְאֵת כָּל־עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיָּבֵא
אֶל־הָאָדָם לִרְאוֹת מִה־יִּקְרָא־לּוֹ וְכָל אֲשֶׁר יִקְרָא־לּוֹ הָאָדָם נֶפֶשׁ חַיָּה הוּא שְׁמוֹ:
2:19 וּבִרְאָה יְיָ אֱלֹהִים מִן אֶרְעָא אֲדַמְתָּא כָּל חַיַּת בְּרָא חֵיתָא דְּחַקְלָא וְיֵת כָּל
עוֹפָא דְּשַׁמְיָא וְאֵתִי לִוְת אָדָם לְמַחְזִי מָא יִקְרִי לְהוֹן וְכָל דִּהְוָה קָרִי לִיהּ
אָדָם נֶפֶשָׁא חֵיתָא הוּא שְׁמִיהּ:
2:19 Out of the ground the LORD God formed every beast of the field and every bird of the sky, and brought them to the man to see what he would call them; and whatever the man called a living creature, that was its name.

2:20 וַיִּקְרָא הָאָדָם שְׁמוֹת לְכָל-הַבְּהֵמָה וְלַעֹף הַשָּׁמַיִם וְלִכְל חַיַּת הַשָּׂדֶה
וְלָאָדָם לֹא-מָצָא עֹזֵר כִּנְגְדּוֹ:

2:20 וַיִּקְרָא אָדָם שְׁמֵהֶן לְכָל בְּעִירָא וְלַעֹפָא דְשָׁמַיָא וְלִכְל חַיַּת בְּרָא חַיַּת
דְּחַקְלָא וְלָאָדָם לֹא אִשְׁכַּח סִמָּךְ כִּקְבִּלְיָהּ:

2:20 The man gave names to all the cattle, and to the birds of the sky, and to every beast of the field, but for Adam there was not found a helper suitable for him.

2:21 וַיִּפֹּל יְהוָה אֱלֹהִים תְּרִדְמָה עַל-הָאָדָם וַיֵּישָׁן וַיִּקַּח אֶחָת מִצְלָעָתָיו וַיִּסְגֹּר
בָּשָׂר תַּחְתָּנָהּ:

2:21 וּרְמָא וַאֲפִיל יוֹי אֱלֹהִים שְׁנָתָא עַל אָדָם וּדְמוֹךְ וְנִסִּיב חָדָא מִעֲלֵעֻהִי
וּמְלִי וְשׁוּי בְּסָרָא תַּחוּתָהּ:

2:21 So the LORD God caused a deep sleep to fall upon the man, and he slept; then He took one of his ribs and closed up the flesh at that place.

2:22 וַיִּבֶן יְהוָה אֱלֹהִים אֶת-הַצֶּלֶע אֲשֶׁר-לָקַח מִן-הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיְבָאָהּ אֶל-הָאָדָם:

2:22 וּבִנָּא יוֹי אֱלֹהִים יֵת עֲלֵעָא עֲלֵעָתָא דְנִסִּיב מִן אָדָם לְאִיתָתָא לְאִנְתּוֹ
וְאִיתִיָּה לְוֵת אָדָם:

2:22 The LORD God fashioned into a woman the rib which He had taken from the man, and brought her to the man.

2:23 וַיֹּאמֶר הָאָדָם זֹאת הִפְעֵם עָצָם מִעֲצָמִי וּבָשָׂר מִבָּשָׂרִי לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה
כִּי מֵאִישׁ לָקַחָהּ-זֹאת:

2:23 וַאֲמַר אָדָם הָדָא זְמָנָא גִּרְמָא מִגִּרְמִי וּבְסָרָא מִבְּסָרִי לְדָא יִתְקָרִי אִיתָתָא
אַרִי מִבְּעֵלָה נְסִיבָא אֶתְנִסִּיבָא אֶתְבְּרִיָּאת דָּא:

2:23 The man said, "This is now bone of my bones, And flesh of my flesh; She shall be called Woman, Because she was taken out of Man."

2:24 עַל-כֵּן יַעֲזֹב-אִישׁ אֶת-אָבִיו וְאֶת-אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד:

2:24 עַל כֵּן יִשְׁבּוֹךְ גִּבֹּר בֵּית-מִשְׁכְּבֵי אֲבוֹהֵי וְאִמֵּיהֶם וְיִת אִמִּיהֶם וְיִדְבַּק בְּאִיתָתֶיהָ
וְיִהְיוּ לְבָשָׂר אֶחָד:

2:24 For this reason a man shall leave his father and his mother, and be joined to his wife; and they shall become one flesh.

2:25 וַיְהִיו שְׁנֵיהֶם עֶרְוָמִים הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ וְלֹא יִתְבַּשְּׁשׁוּ:

2:25 וְהוּוּ תְרוּיָהוֹן עֶרְטָלָאִין אָדָם וְאִתָּתִיהָ וְלֹא הוּוּ מִתְכַּלְמִין:

2:25 And the man and his wife were both naked and were not ashamed.

3:1 וַתִּנְחַשׁ הָיָה עֶרֶוֹם מִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר
אֶל-הָאִשָּׁה אֵף כִּי-אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִכָּל עֵץ הַגָּן:

3:1 וַחַיּוּיָא הָיָה עֲרִים חַכִּים מִכָּל חַיַּת בְּרָא חַקְלָא דְעֵבֵד יוֹי אֱלֹהִים וַאֲמַר
לְאִיתָתָא בְּקוֹשְׁטָא אֵף אַרִי אָמַר יוֹי אֱלֹהִים לֹא תִיכְלוּן מִכָּל אֵילָן גִּינְתָא:

3:1 Now the serpent was more crafty than any beast of the field which the LORD God had made. And he said to the woman, "Indeed, has God said, 'You shall not eat from any tree of the garden'?"

3:2 וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל-הַנָּחַשׁ מִפִּרֵי עֵץ-הַגָּן נֹאכֵל:

3:2 וַאֲמַרְתָּ אִיתָתָא לְחַיּוּיָא מִפִּירֵי אֵילָן גִּינְתָא נִיכּוֹל:

3:2 The woman said to the serpent, "From the fruit of the trees of the garden we may eat;

3:3 וּמִפִּירֵי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ-הַגָּן אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא תִגְעּוּ בּוֹ
פֶּן-תָּמּוּתוּן:

3:3 וּמִפִּירֵי אֵילָנָא דְבִמְצִיעוֹת גִּינְתָא אָמַר יוֹי לֹא תִיכְלוּן מִנִּיהֶם וְלֹא תִקְרְבוּן

בִּיה דְּלִמָּא תְּמוּתוֹן:

3:3 but from the fruit of the tree which is in the middle of the garden, God has said, 'You shall not eat from it or touch it, or you will die.'

3:4 וַיֹּאמֶר הַנָּחֶשׁ אֶל־הָאִשָּׁה לֹא־מוֹת תָּמוּתוֹן:

3:4 וַאֲמַר חַיּוּיָא לְאִיתְתָּא לָא מָוֹת תְּמוּתוֹן:

3:4 The serpent said to the woman, "You surely will not die!

3:5 כִּי יֵדַע אֱלֹהִים כִּי בְיוֹם אֲכָלְכֶם מִמֶּנּוּ וְנִפְקְחוּ עֵינֵיכֶם וְהָיִיתֶם כְּאֱלֹהִים יֵדְעֵי טוֹב וָרָע:

3:5 אַרִי גְלִי קָדָם יוּי אַרִי בְיוֹמָא דְתִיכְלוֹן מְנִיָּה יִתְפַּתְחוּ עֵינֵיכוֹן וְתִהּוֹן כְּרַבְרַבִּין חֲכָמִין לְמִידַע בֵּין טָב לְבִישׁ וּבִישׁ:

3:5 "For God knows that in the day you eat from it your eyes will be opened, and you will be like God, knowing good and evil."

3:6 וַתֵּרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֹאכָל וְכִי תֹאוֹה־הוּא לְעֵינִים וְנִחְמַד הָעֵץ לְהַשְׁכִּיל וַתִּקַּח מִפְּרִיו וַתֹּאכַל וַתֵּתֶן גַּם־לְאִישָׁהּ עִמָּהּ וַיֹּאכַל:

3:6 וַחֲזַת אִיתְתָּא אַרִי טָב אֵילָנָא לְמִיכָל וְאַרִי אָסוּ הוּא לְעֵינִין וּמְרַגַּג אֵילָנָא לְאַסְתְּכָלָא בִּיה וְנִסִּיבַת מְאִיבִיָּה וַאֲכָלַת וַיִּהְבַּת אַף לְבַעֲלָהּ עִמָּהּ וַאֲכָל:

3:6 When the woman saw that the tree was good for food, and that it was a delight to the eyes, and that the tree was desirable to make *one* wise, she took from its fruit and ate; and she gave also to her husband with her, and he ate.

3:7 וַתִּפְקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם וַיֵּדְעוּ כִּי עֲרֻמִּם הֵם וַיִּתְּפְרוּ עָלֶיהָ תְּאֵנָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חֲגֹרֹת:

3:7 וַאֲתַפְתְּחָא עֵינֵי תְרוּיָהוֹן וַיֵּדְעוּ אַרִי עֲרֻטְלָאִין אֵינּוֹן וַחֲטִיטּוֹ וַחֲיִיטּוֹ וַקְצִיצוּ לָהֶן טְרַפֵּי תִינִין וַעֲבְדוּ לָהֶן זְרוֹזִין:

3:7 Then the eyes of both of them were opened, and they knew that they were naked; and they sewed fig leaves together and made themselves loin coverings.

3:8 וַיִּשְׁמְעוּ אֶת־קוֹל יְהוָה אֱלֹהִים מְתַהַלֵּךְ בִּגְן לְרוּחַ הַיּוֹם וַיִּתְּחַבֵּא הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהִים בְּתוֹךְ עֵץ הַגֵּן:

3:8 וַשְׁמַעוּ יָת קַל מִימְרָא דִּיּוּי יֵי אֱלֹהִים מְהַלִּיךְ דְּמַהֲלַךְ מְתַהַלֵּךְ בְּגִינְתָּא לְמִנַּח יוֹמָא וַאֲיֻטְמַר אָדָם וַאֲיִתְתִּיהָ מִן־קָדָם יוּי אֱלֹהִים בְּגוֹ בְּמַצִּיעוֹת אֵילָן גִּינְתָּא:

3:8 They heard the sound of the LORD God walking in the garden in the cool of the day, and the man and his wife hid themselves from the presence of the LORD God among the trees of the garden.

3:9 וַיִּקְרָא יְהוָה אֱלֹהִים אֶל־הָאָדָם וַיֹּאמֶר לוֹ אֵיכָּה:

3:9 וַקְרָא יוּי אֱלֹהִים לְאָדָם וַאֲמַר לִיה אַן אַתָּ:

3:9 Then the LORD God called to the man, and said to him, "Where are you?"

3:10 וַיֹּאמֶר אֶת־קוֹלִי שָׁמַעְתִּי בִּגְן וַאֲיֻרָא כִּי־עִירָם אָנֹכִי וַאֲחַבָּא:

3:10 וַאֲמַר יָת קַל מִימְרֵךְ שָׁמַעִית בְּגִינְתָּא וּדְחִילִית אַרִי עֲרֻטְלָאִי אָנָא וַאֲיֻטְמַרִית:

3:10 He said, "I heard the sound of You in the garden, and I was afraid because I was naked; so I hid myself."

3:11 וַיֹּאמֶר מִי הִגִּיד לָךְ כִּי עִירָם אַתָּה הֵמֶן־הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵבִלְתִּי אֲכָל־מִמֶּנּוּ אֲכָלְתָּ:

3:11 וַאֲמַר מִן חוּי לָךְ אַרִי עֲרֻטִּילָאִי אַתָּ הֵמֶן אֵילָנָא דְּפִקִּידְתָּךְ בְּדִיל דְּלֹא לְמִיכָל מְנִיָּה אֲכַלְתָּא:

3:11 And He said, "Who told you that you were naked? Have you eaten from the tree of which I commanded you not to eat?"

3:12 וַיֹּאמֶר הָאָדָם הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי הִוא נָתַתָּה לִּי מִן־הָעֵץ וָאֹכַל:

3:12 וַאֲמַר אָדָם אֵיתָתָא דִּיהִבַּת עִמִּי לִי הִיא יְהִיבַת לִי מִן אֵילָנָא וָאֹכְלִית:

3:12 The man said, "The woman whom You gave to be with me, she gave me from the tree, and I ate."

3:13 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים לָאִשָּׁה מַה־זֹּאת עָשִׂית וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הִנָּחֵשׁ הִשְׁיֵאֲנִי וָאֹכַל:

3:13 וַאֲמַר יְיָ אֱלֹהִים לָאִיתָתָא מָא דָּא עֲבַדַּת וַאֲמַרַת אֵיתָתָא חַיּוּיָא אֲשַׁעֲנִי וָאֹכְלִית:

3:13 Then the LORD God said to the woman, "What is this you have done?" And the woman said, "The serpent deceived me, and I ate."

3:14 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים אֶל־הַנָּחָשׁ כִּי עָשִׂיתָ זֹאת אֲרוּר אַתָּה מִכָּל־הַבְּהֵמָה וּמִכָּל־חַיַּת הַשָּׂדֶה עַל־גִּחְוֹנְךָ תֵּלֵךְ וְעָפָר תֹּאכַל כָּל־יְמֵי חַיֶּיךָ:

3:14 וַאֲמַר יְיָ אֱלֹהִים לַחַיּוּיָא אַרִי עֲבַדַּת דָּא לִיט אַת מְכָל בְּעִירָא וּמְכָל חַיַּת בָּרָא חֻקְלָא עַל מְעַךְ תִּיזִיל וְעָפְרָא תִיכּוֹל כָּל יְוֵמֵי חַיֶּיךָ:

3:14 The LORD God said to the serpent, "Because you have done this, Cursed are you more than all cattle, And more than every beast of the field; On your belly you will go, And dust you will eat All the days of your life;

3:15 וְאִיבָה אֲשִׁית בֵּינֶךָ וּבֵין הָאִשָּׁה וּבֵין זֶרְעֶךָ וּבֵין זֶרְעָהּ הִוא יִשׁוּפֶךָ רֹאשׁ וְאַתָּה תִּשׁוּפֶנּוּ עֲקֵב: ס

3:15 וּדְרַבּוּ אֲשׁוּי בֵּינְךָ וּבֵין אֵיתָתָא וּבֵין בִּנְךָ וּבֵין בְּנֶהָא הִוא יְהִי דְכִיר נָטַר לָךְ מָא דַּעֲבַדַּת לִיה מִלְּקַדְמִין וְאַת תְּהִי נָטַר לִיה לְסוּפָא בְּסוּפָא:

3:15 And I will put enmity Between you and the woman, And between your seed and her seed; He shall bruise you on the head, And you shall bruise him on the heel."

3:16 אֶל־הָאִשָּׁה אָמַר הָרְבָּה אֲרַבָּה עֲצָבוֹנְךָ וְהִרְבֵּנִי בְּעֲצָב תֵּלְדִי בָנִים וְאֶל־אִישׁךָ תִּשְׁוָקְתְּךָ וְהִוא יִמְשָׁל־בְּךָ: ס

3:16 לָאִיתָתָא אָמַר אֲסַנְאָה אֲסַנִּי צַעֲרִכִי וְעַדְוִיכִי בַּצֶּעַר תֵּלִידִין בָּנִין וּלְוֹת בַּעֲלִיךָ תְּהִי תִיּוֹבְתִיךָ וְהִוא יִשְׁלוֹט בִּיךָ:

3:16 To the woman He said, "I will greatly multiply Your pain in childbirth, In pain you will bring forth children; Yet your desire will be for your husband, And he will rule over you."

3:17 וְלָאָדָם אָמַר כִּי־שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ וַתֹּאכַל מִן־הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵאמֹר לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בְּעִבּוּרָךְ בְּעֲצָבוֹן תֹּאכְלֶנָּה כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ:

3:17 וְלָאָדָם אָמַר אַרִי קְבִילָתָא לְמִימַר אֵיתָתְךָ וָאֹכְלַת מִן אֵילָנָא דְּפִקִּידָתְךָ לְמִימַר לֹא תִיכּוֹל מְנִיה לִיטָא אַרְעָא בְּדִילָךְ בַּעֲמַל בַּצֶּעַר תִּיכְלִינָה כָּל יְוֵמֵי חַיֶּיךָ:

3:17 Then to Adam He said, "Because you have listened to the voice of your wife, and have eaten from the tree about which I commanded you, saying, 'You shall not eat from it'; Cursed is the ground because of you; In toil you will eat of it All the days of your life."

3:18 וְקוֹץ וְדִרְדָּר תַּצְמִיחַ לָךְ וָאֹכְלָתָ אֶת־עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה:

3:18 וְכֹבִיין וְאַטְטִין וְאַטְדִין תַּצְמַח לָךְ וְתִיכּוֹל יָת עֲסָבָא דְאַרְעָא דְחֻקְלָא:

3:18 "Both thorns and thistles it shall grow for you; And you will eat the plants of the field;

3:19 בְּזַעַת אִפִּידָא תֹאכַל לֶחֶם עַד שׁוֹבֵבָא אֶל־הָאֲדָמָה כִּי מִמֶּנָּה לְקַחְתָּ כִּי־עָפָר אַתָּה וְאֶל־עָפָר תִּשׁוּב:

3:19 בְּדִיעָתָא בּוֹזִיעָתָא דְאַפֵּךְ תִיכּוֹל לַחְמָא עַד דְתִיתָתֵב לְאַרְעָא דְמִינָה אַרִי

מינה את־בריתא אֲרִי עֲפָרָא אֶת וּלְעֲפָרָא תָּתוּב:

3:19 By the sweat of your face You will eat bread, Till you return to the ground, Because from it you were taken; For you are dust, And to dust you shall return."

3:20 וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ חַוָּה כִּי הִוא הִיְתָה אִם כָּל־חַי:

3:20 וַקְרָא אָדָם שׁוֹם אִיתְתִּיהָ חַוָּה אֲרִי הִיא הָיָה אִמָּא דְכָל בְּנֵי־אָנְשָׁא:

3:20 Now the man called his wife's name Eve, because she was the mother of all *the* living.

3:21 וַיַּעַשׂ יְהוָה אֱלֹהִים לָאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כְּתָנוֹת עוֹר וַיַּלְבִּשֵׁם: פ

3:21 וַעֲבַד יוֹי אֱלֹהִים לָאָדָם וּלְאִיתְתִּיהָ לְבוּשִׁין דִּיקָר עַל מִשְׁךְ בְּסָרְהוֹן
וַאֲלִבִּישָׁנוּן:

3:21 The LORD God made garments of skin for Adam and his wife, and clothed them.

3:22 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים הֵן הָאָדָם הָיָה כְּאָחַד מִמֶּנּוּ לְדַעַת טוֹב וָרָע וְעַתָּה
פְּנוּ־שֹׁלַח יָדוֹ וְלָקַח גַּם מִעֵץ הַחַיִּים וְאָכַל וְחַי לְעֹלָם:

3:22 וַאֲמַר יוֹי אֱלֹהִים הָאָדָם הָיָה יְחִידִי בְעֵלְמָא מִנִּיהָ לְמִידַע טָב וָבִישׁ
וְכַעֲן דְּלָמָא יוֹשִׁיט יָדִיהָ וַיִּסֵּב אַף מֵאִילָן חַיָּא דְחַיִּי וַיִּיכֹל וַיִּיחִי לְעֹלָם
לְעֹלְמִין:

3:22 Then the LORD God said, "Behold, the man has become like one of Us, knowing good and evil; and now, he might stretch out his hand, and take also from the tree of life, and eat, and live forever "--

3:23 וַיִּשְׁלַחְהוּ יְהוָה אֱלֹהִים מִגֶּן־עֵדֶן לְעֲבַד אֶת־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר לָקַח מִשָּׁם:

3:23 וַשְׁלַחִיהָ יוֹי אֱלֹהִים מִגִּינְתָּא דְעֵדֶן לְמַפְלַח בְּאַרְעָא יִת אַרְעָא יִת אַדְמָתָא
דְּאַתְנָסִיב מִתְמָן:

3:23 therefore the LORD God sent him out from the garden of Eden, to cultivate the ground from which he was taken.

3:24 וַיִּגְרֹשׁ אֶת־הָאָדָם וַיִּשְׁכֵּן מִקְדָּם לְגֶן־עֵדֶן אֶת־הַכְּרֻבִּים וְאֵת לֶהֱטֵ הַחֶרֶב
הַמַּתְהַפֶּכֶת לְשֹׁמֵר אֶת־דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים: ס

3:24 וְתַרְיֵךְ יִת אָדָם וְאַשְׁרִייהָ מִלְּקַדְמִין מִמְּדִנְחָ לְגִינְתָּא דְעֵדֶן יִת כְּרוּבָא וְיִת
שְׁנֵן חֶרֶבָא דְמַתְהַפְכָּא לְמִיטַר יִת אוֹרַח אֵילָן חַיָּא דְחַיִּי:

3:24 So He drove the man out; and at the east of the garden of Eden He stationed the cherubim and the flaming sword which turned every direction to guard the way to the tree of life.

4:1 וְהָאָדָם יָדַע אֶת־חַוָּה אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת־קַיִן וַתֹּאמֶר קָנִיתִי אִישׁ
אֶת־יְהוָה:

4:1 וְאָדָם יָדַע יֵת חַוָּה אִיתְתִּיהָ וְעַדִּיאַת וַיֵּלֶדֶת יֵת קַיִן וַאֲמַרְתָּ קָנִיתִי גִבְרָא
מִן־קָדָם יוֹי:

4:1 Now the man had relations with his wife Eve, and she conceived and gave birth to Cain, and she said, "I have gotten a manchild with *the help of* the LORD."

4:2 וַתִּסֹּף לָלֶדֶת אֶת־אָחִיו אֶת־הָבֶל וַיְהִי־הֶבֶל רֹעֵה צֹאן וְקַיִן הָיָה עֹבֵד אֲדָמָה:

4:2 וְאוֹסִיפֵת לְמִילֵד יֵת אָחוּהִי יֵת הָבֶל וַהּוּהָ הֶבֶל רֹעֵי עֲנָא וְקַיִן הָיָה גִבֵּר
גִּיבֵר פֹּלַח בְּאַרְעָא:

4:2 Again, she gave birth to his brother Abel. And Abel was a keeper of flocks, but Cain was a tiller of the ground.

4:3 וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים וַיָּבֵא קַיִן מִפְּרִי הָאֲדָמָה מִנְחָה לַיהוָה:

4:3 וַהּוּהָ מְסוּף יוֹמִין וְאִיתִי קַיִן מִיֵּאבָא דְאַרְעָא מִנְחָתָא קֶרְבָּנָא תְּקֻרֹבְתָא
קָדָם יוֹי:

4:3 So it came about in the course of time that Cain brought an offering to the LORD of the fruit of the ground.

4:4 וְהֵבֵל הֵבִיא גַם־הוּא מִבְּכֹרוֹת צֹאנוֹ וּמִחֲלִבָּהֶן וַיִּשַׁע יְהוָה אֶל־הֵבֵל וְאֶל־מִנְחָתוֹ:

4:4 וְהֵבֵל אֵתִי אָף הוּא מִבְּכִירֵי עֲנִיָּה וּמִשְׁמִינֵיהוֹן וּמִתְרַבִּיהוֹן וְהָיָה רְעוּא מִן־קָדָם יוֹי וְקִבִּיל יְיָ בִּרְעוּא בְּהֵבֵל לַהֲבֵל וּבִקְוֹרְבָנִיָּה וּבִתְקֻרֹבֶתֶיהָ:

4:4 Abel, on his part also brought of the firstlings of his flock and of their fat portions. And the LORD had regard for Abel and for his offering;

4:5 וְאֶל־קַיִן וְאֶל־מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה וַיִּחַר לְקַיִן מְאֹד וַיִּפְּלוּ פָנָיו:

4:5 וּבִקְוֹן וּלְקַיִן וּבִקְוֹרְבָנִיָּה וּלְתֻקְרֹבֶתֶיהָ לֹא הָיָה רְעוּא קִבִּיל בִּרְעוּא וּתְקִיף לְקַיִן רוּגֹזָא דְקַיִן לַחֲדָא וְאִתְּכַבִּישׁוּ וְנִפְּלוּ אַפּוּהֵי:

4:5 but for Cain and for his offering He had no regard. So Cain became very angry and his countenance fell.

4:6 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־קַיִן לָמָּה חָרָה לָךְ וּלְמָּה נָפְלוּ פָנֶיךָ:

4:6 וַאֲמַר יוֹי לְקַיִן לָמָּה דִּנְן תְּקִיף לָךְ וּלְמָּה אִתְּכַבִּישׁוּ נִפְּלוּ אַפֶּךָ:

4:6 Then the LORD said to Cain, "Why are you angry? And why has your countenance fallen?"

4:7 הֲלוֹא אִם־תֵּיטִיב שְׂאֵת וְאִם־לֹא תֵיטִיב לַפֶּתַח חַטָּאת רֹבֵץ וְאֵלֶיךָ תִּשְׁוֹקָתוֹ וְאַתָּה תִּמְשָׁל־בּוֹ:

4:7 הֲלֹא אִם תוֹטִיב עוֹבְדֶךָ יִשְׁתַּבֵּיךָ לָךְ וְאִם לֹא תוֹטִיב עוֹבְדֶךָ לְיוֹם דִּינָא חַטָּאָה נָטִיר דְּהוּא עֲתִיד דַּעֲתִיד לְאַתְּפָּרְעָא מִינְךָ אִם לֹא תִתּוּב וְאִם תִּתּוּב יִשְׁתַּבֵּיךָ לָךְ:

4:7 "If you do well, will not *your countenance* be lifted up? And if you do not do well, sin is crouching at the door; and its desire is for you, but you must master it."

4:8 וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל־הֵבֵל אָחִיו וַיְהִי בִּהְיוֹתָם בַּשָּׂדֶה וַיִּקָּם קַיִן אֶל־הֵבֵל אָחִיו וַיַּהַרְגֵהוּ:

4:8 וַאֲמַר קַיִן לְהֵבֵל אָחִיוִי וְהִנֵּה בְּמַהוּיָהוֹן בְּחַקְלָא וְקָם קַיִן בְּהֵבֵל עַל הַבֵּל אָחִיוִי וְקָטְלִיהָ:

4:8 Cain told Abel his brother. And it came about when they were in the field, that Cain rose up against Abel his brother and killed him.

4:9 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־קַיִן אֵי הֵבֵל אָחִיךָ וַיֹּאמֶר לֹא יָדַעְתִּי הֲשֹׁמֵר אָחִי אָנֹכִי:

4:9 וַאֲמַר יוֹי לְקַיִן אֵן הֵבֵל אָחִיךָ וַאֲמַר לֹא יָדַעְנָא הַנֹּטֵר אָחִי אָנָּא:

4:9 Then the LORD said to Cain, "Where is Abel your brother?" And he said, "I do not know. Am I my brother's keeper?"

4:10 וַיֹּאמֶר מַה עָשִׂיתָ קוֹל דְּמֵי אָחִיךָ צֹעֲקִים אֵלַי מִן־הָאָדָמָה:

4:10 וַאֲמַר מָא עֲבַדְתָּא קָל דַּם זִרְעִין דַּעֲתִידִין לְמַפֵּק מִן אָחִיךָ קִבְּלִין קִדְּמֵי מִן אַרְעָא:

4:10 He said, "What have you done? The voice of your brother's blood is crying to Me from the ground.

4:11 וְעַתָּה אֲרֹר אֶתָּה מִן־הָאָדָמָה אֲשֶׁר פָּצְתָה אֶת־פִּיהָ לְקַחַת אֶת־דַּמִּי אָחִיךָ מִיָּדְךָ:

4:11 וְכַעַן לִיט אַתָּה מִן אַרְעָא אֲדַמְתָּא דַּפְתַּחַת יָת פּוּמָה קִבִּילַת לְמוֹסֵב יָת דְּמֵיהָ דַּאֲחִיךָ מִן יָדְךָ:

4:11 "Now you are cursed from the ground, which has opened its mouth to receive your brother's blood from your hand.

4:12 כִּי תַעֲבֹד אֶת־הָאָדָמָה לֹא־תִסָּף תִּת־כֹּחָהּ לָךְ נָע וְנָגַד תִּהְיֶה בָאָרֶץ:

4:12 אַרְי תִּפְלַח בְּאַרְעָא יָת אֲדַמְתָּא לֹא תוֹסִיף לְמַתֵּן חֵילָה לָךְ מִשְׁלִטֵּל וְגַלִּי

תְּהִי בָּאֶרֶץ:

4:12 "When you cultivate the ground, it will no longer yield its strength to you; you will be a vagrant and a wanderer on the earth."

4:13 וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל־יְהוָה גָּדוֹל עֲוֹנִי מִנְּשָׂא:

4:13 וַיֹּאמֶר קַיִן קָדָם יְיָ סָגִי רַב חֲזוֹבִי מִלְּמִשְׁבָּק:

4:13 Cain said to the LORD, "My punishment is too great to bear!"

4:14 הֵן גִּרְשָׁתָּ אֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּמִפְּנֵיךָ אֶסְתָּר וְהָיִיתִי נֹדֵד בָּאָרֶץ וְהָיָה כָּל־מֹצְאִי יִהְרָגֵנִי:

4:14 הָאֵל תִּרְכַּח יָתִי יוֹמָא דִּין מֵעַל־אִפִּי אֶרֶעָ וּמִן־קֶדְמְךָ לִית אֲפָשָׁר לְאַטְמָרָא אַהָא מִטְמָר וְאִיהִי מְטַלְטַל וְגַלִּי בָּאֶרֶעָ וְיִהְיִי כָל דִּישְׁכַּחֲנִנִי יִקְטְלִינִנִי:

4:14 "Behold, You have driven me this day from the face of the ground; and from Your face I will be hidden, and I will be a vagrant and a wanderer on the earth, and whoever finds me will kill me."

4:15 וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה לָכֵן כָּל־הֹרֵג קַיִן שִׁבְעָתַיִם יִקָּם וַיֵּשֶׂם יְהוָה לְקַיִן אוֹת לְבִלְתִּי הַכּוֹת־אֹתוֹ כָּל־מֹצְאוֹ:

4:15 וַיֹּאמֶר לִיהִי יְיָ לָכֵן בְּכִין כָּל קְטוּלִיא דִּיקְטוּל קַיִן לְשִׁבְעָה דְּרִין יִתְפָּרַע מְנִיה וְשׁוּי יְיָ לְקַיִן אֶתָּא בְּדִיל דְּלֹא לְמַקְטֵל יִתִּיה כָּל דִּישְׁכַּחֲנִיָּה דִּישְׁכַּחֲנִיָּה:

4:15 So the LORD said to him, "Therefore whoever kills Cain, vengeance will be taken on him sevenfold." And the LORD appointed a sign for Cain, so that no one finding him would slay him.

4:16 וַיֵּצֵא קַיִן מִלְּפָנֵי יְהוָה וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ־נוֹד קְדֶמֶת־עֵדֶן:

4:16 וַנִּפֹּק קַיִן מִן־קָדָם יְיָ וַיִּתֵּיב בְּאֶרֶעָ דְּנוֹד גְּלִי וּמִטַּלְטַל דְּהֹת עֲבִידָא עֲלוּהִי מִלְּקַדְמִין לְקְדוּמָא בְּנִיתָא דְּעֵדֶן:

4:16 Then Cain went out from the presence of the LORD, and settled in the land of Nod, east of Eden.

4:17 וַיֵּדַע קַיִן אֶת־אִשְׁתּוֹ וַתֵּהָר וַתֵּלֶד אֶת־חֲנוֹךְ וַיְהִי בְּנָה עֵיר וַיִּקְרָא שֵׁם הָעֵיר כְּשֵׁם בְּנוֹ חֲנוֹךְ:

4:17 וַיֵּדַע קַיִן יֵת אִיתְתִּיהָ וַעֲדִיאַת וַיִּלְדִּית יֵת חֲנוֹךְ וַהֲוָה בְּנִי קַרְתָּא וַקְרָא שְׁמָה דְּקַרְתָּא כְּשֵׁם בְּרִיהָ חֲנוֹךְ:

4:17 Cain had relations with his wife and she conceived, and gave birth to Enoch; and he built a city, and called the name of the city Enoch, after the name of his son.

4:18 וַיֻּלֵּד לְחֲנוֹךְ אֶת־עִירָד וְעִירָד יָלַד אֶת־מְחֻיָּאֵל וּמְחֻיָּאֵל יָלַד אֶת־מֶתוּשָׁאֵל וּמֶתוּשָׁאֵל יָלַד אֶת־לָמֶךְ:

4:18 וְאַתִּילִיד לְחֲנוֹךְ יֵת עִירָד וְעִירָד אוֹלִיד יֵת מְחֻיָּאֵל וּמְחֻיָּאֵל אוֹלִיד יֵת מֶתוּשָׁאֵל וּמֶתוּשָׁאֵל אוֹלִיד יֵת לָמֶךְ:

4:18 Now to Enoch was born Irad, and Irad became the father of Methusael, and Methusael became the father of Lamech.

4:19 וַיִּקַּח־לוֹ לְמֶכֶד שְׁתֵּי נָשִׁים שֵׁם הָאַחַת עָדָה וְשֵׁם הַשְּׁנִית צִלָּה:

4:19 וַנְּסִיב לִיהִי לְמֶכֶד תְּרֵיתִין נָשִׁין שֵׁם חָדָא עָדָה וְשֵׁם תְּנִיתָא צִלָּה:

4:19 Lamech took to himself two wives: the name of the one was Adah, and the name of the other, Zillah.

4:20 וַתֵּלֶד עָדָה אֶת־יָבֶל הוּא הָיָה אֲבִי יֵשֶׁב אֹהֶל וּמִקְנָה:

4:20 וַיִּלְדִּית עָדָה יֵת יָבֶל הוּא הָיָה רִבְהוֹן דִּיתְבִּי מִשְׁכְּנִין וּמְרִי בְּעִיר גַּתִּין:

4:20 Adah gave birth to Jabal; he was the father of those who dwell in tents and have livestock.

4:21 וְשֵׁם אָחִיו יוֹבֵל הוּא הָיָה אָבִי כָּל-תַּפְּשׁ כְּנֹר וְעוּגָב:
 4:21 וְשֵׁם אָחֻהִי יוֹבֵל הוּא הָיָה רִבְהוֹן דָּכַל כָּל דְּמָנָן עַל פּוֹם נִבְלָא יִדְעִי
 דִּידְעִי זְמַר כִּינָרָא וְאַבּוּבָא:

4:21 His brother's name was Jubal; he was the father of all those who play the lyre and pipe.

4:22 וַצִּלָּה גַם-הִוא יָלְדָה אֶת-תּוֹבֵל קֵין לְטֵשׁ כָּל-חֲרָשׁ נְחֹשֶׁת וּבְרִזָּל וְאַחֹת
 תּוֹבֵל-קֵין נַעֲמָה:

4:22 וַצִּלָּה אֵף הִיא יָלִידַת יֵת תּוֹבֵל קֵין הוּא הָיָה רִבְהוֹן דָּכַל דִּידְעִי יִדְעִי
 עֲבִידַת נְחָשָׁא וּבְרִזָּלָא וּפְרִזָּלָא וְאַחֲתִיהָ דְּתּוֹבֵל קֵין נַעֲמָה:

4:22 As for Zillah, she also gave birth to Tubal-cain, the forger of all implements of bronze and iron; and the sister of Tubal-cain was Naamah.

4:23 וַיֹּאמֶר לָמֶךְ לְנָשָׁיו עָדָה וַצִּלָּה שְׁמַעְנָן קוֹלִי נָשִׁי לָמֶךְ הֲאִזְנָה אִמְרָתִי כִּי
 אִישׁ הֲרָגְתִּי לַפְּעָעִי וַיֹּלֶד לַחֲבֶרְתִּי:

4:23 וַאֲמַר לָמֶךְ לְנִשְׁוֵהִי עָדָה וַצִּלָּה שְׁמַעְנָא קָלִי נָשִׁי לָמֶךְ אֲצִיתָא לְמִימְרֵי אֲרִי
 לָא גִבְרָא קְטִילִית דְּבַדִּילִיהָ אָנָּא סְבִיל חוּבִין לַמַּמַּת וְאַף לָא עוֹלִימָא
 חֲבִילִית דְּבַדִּילִיהָ יִשְׁתִּיצִי זֶרְעִי:

4:23 Lamech said to his wives, "Adah and Zillah, Listen to my voice, You wives of Lamech, Give heed to my speech, For I have killed a man for wounding me; And a boy for striking me;

4:24 כִּי שִׁבְעָתִים יִקָּם-קֵין וְלָמֶךְ שִׁבְעִים וְשִׁבְעָה:

4:24 אֲרִי שִׁבְעָה דָּרִין אֲתִלִּיו יתפרעון לָקֵין הָלָא לָלֶמֶךְ בְּרִיה שִׁבְעִין וְשִׁבְעָא:

4:24 If Cain is avenged sevenfold, Then Lamech seventy-sevenfold."

4:25 וַיֵּדַע אָדָם עוֹד אֶת-אִשְׁתּוֹ וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ שֵׁת כִּי שָׁת-לִּי
 אֱלֹהִים זֶרַע אַחֵר תַּחַת הַבֵּל כִּי הָרָגוּ קֵין:

4:25 וַיֵּדַע אָדָם עוֹד יֵת אֲתַחֲתִיהָ וַיִּלְדֵּת בֶּר וַקָּרַת יֵת שְׁמִיהָ שֵׁת אֲרִי אִמְרַת
 יְהִב שׁוּי לִי יוּי בֶר אַחֲרָן חֶלֶף הַבֵּל דְּקַטְלִיהָ אֲרִי קַטְלִיהָ קֵין:

4:25 Adam had relations with his wife again; and she gave birth to a son, and named him Seth, for, *she said*, "God has appointed me another offspring in place of Abel, for Cain killed him."

4:26 וּלְשֵׁת גַּם-הוּא יָלַד-בֶּן וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ אֶנוֹשׁ אֲזַ הוּחַל לְקָרָא בְּשֵׁם יְהוָה: פ

4:26 וּלְשֵׁת אֵף הוּא אֲתִילִיד בֶּר וַקָּרָא יֵת שְׁמִיהָ אֶנוֹשׁ בְּכִין בְּיוֹמוֹהִי חָלוּ
 שְׂרִיאוֹ בְּנִי-אִנְשָׁא מְלַצְלָאָה בְּשֵׁמָא דִּיוּי:

4:26 To Seth, to him also a son was born; and he called his name Enosh. Then *men* began to call upon the name of the LORD.

5:1 זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם בְּיוֹם בְּרָא אֱלֹהִים אָדָם בְּדַמּוֹת אֱלֹהִים עָשָׂה אֹתוֹ:

5:1 דִּין סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם בְּיוֹמָא דְּבִרָא יוּי יֵת אָדָם בְּדַמּוֹת אֱלֹהִים יוּי עֲבַד
 יְתִיהָ:

5:1 This is the book of the generations of Adam. In the day when God created man, He made him in the likeness of God.

5:2 זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָאם וַיְבָרֶךְ אֹתָם וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמָם אָדָם בְּיוֹם הִבְרָאם: ס

5:2 דְּכָר וּנְקֵבָא בְּרָנוּן וּבְרִיךְ יִתְהוֹן וַקָּרָא יֵת שׁוּמְהוֹן אָדָם בְּיוֹמָא דְּאִיתְבְּרִיו:
 5:2 He created them male and female, and He blessed them and named them Man in the day when they were created.

5:3 וַיְחִי אָדָם שְׁלֹשִׁים וּמֵאת שָׁנָה וַיֹּלֶד בְּדַמּוֹתוֹ כְּצִלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ שֵׁת:

5:3 וַחֲיָא אָדָם מֵאָה וַתְּלָתִין שָׁנִין וְאוֹלִיד בְּדַמּוֹתֶיהָ דְּדָמִי לִיהָ בְּצִלְמִיהָ
 בְּצִלְמִיהָ וַקָּרָא יֵת שְׁמִיהָ שֵׁת:

5:3 When Adam had lived one hundred and thirty years, he became the father of *a son* in his own likeness, according to

his image, and named him Seth.

5:4 וַיְהִי יוֹמֵי אָדָם אַחֲרַי הוֹלִידוֹ אֶת־שֵׁת שְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת:

5:4 וַהּוּ יוֹמֵי אָדָם בְּתֵר דְּאוֹלִיד יֵת שֵׁת תִּמְנֵי מֵאָה שָׁנִין וְאוֹלִיד בָּנִין וּבָנוֹ:

5:4 Then the days of Adam after he became the father of Seth were eight hundred years, and he had *other* sons and daughters.

5:5 וַיְהִי כָל־יְמֵי אָדָם אֲשֶׁר־חַי תִּשְׁעַ מֵאוֹת שָׁנָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיָּמָת: ס

5:5 וַהּוּ כָל יוֹמֵי אָדָם דְּחַיָּא תִּשְׁעַ מֵאָה וּתְלָתִין שָׁנִין וּמִית:

5:5 So all the days that Adam lived were nine hundred and thirty years, and he died.

5:6 וַיְחִי־שֵׁת חֲמִשׁ שָׁנִים וּמֵאֶת שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־אֶנוֹשׁ:

5:6 וַחַיָּא שֵׁת מֵאָה וְחֲמִשׁ שָׁנִין וְאוֹלִיד יֵת אֶנוֹשׁ:

5:6 Seth lived one hundred and five years, and became the father of Enosh.

5:7 וַיְחִי־שֵׁת אַחֲרַי הוֹלִידוֹ אֶת־אֶנוֹשׁ שִׁבְעַ שָׁנִים וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת:

5:7 וַחַיָּא שֵׁת בְּתֵר דְּאוֹלִיד יֵת אֶנוֹשׁ תִּמְנֵי מֵאָה וּשְׁבַע שָׁנִין וְאוֹלִיד בָּנִין וּבָנוֹ:

5:7 Then Seth lived eight hundred and seven years after he became the father of Enosh, and he had *other* sons and daughters.

5:8 וַיְהִי כָל־יְמֵי־שֵׁת שְׁתַּיִם עָשָׂרָה שָׁנָה וּתִשְׁעַ מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת: ס

5:8 וַהּוּ כָל יוֹמֵי שֵׁת תִּשְׁעַ מֵאָה וְתֵרַת־אֶ־עֶסְרֵי שָׁנִין וּמִית:

5:8 So all the days of Seth were nine hundred and twelve years, and he died.

5:9 וַיְחִי אֶנוֹשׁ תִּשְׁעִים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־קֵינָן:

5:9 וַחַיָּא אֶנוֹשׁ תִּשְׁעִין שָׁנִין וְאוֹלִיד יֵת קֵינָן:

5:9 Enosh lived ninety years, and became the father of Kenan.

5:10 וַיְחִי אֶנוֹשׁ אַחֲרַי הוֹלִידוֹ אֶת־קֵינָן חֲמִשׁ עָשָׂרָה שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת:

5:10 וַחַיָּא אֶנוֹשׁ בְּתֵר דְּאוֹלִיד יֵת קֵינָן תִּמְנֵי מֵאָה וְחֲמִיש־עֶסְרֵי שָׁנִין וְאוֹלִיד בָּנִין וּבָנוֹ:

5:10 Then Enosh lived eight hundred and fifteen years after he became the father of Kenan, and he had *other* sons and daughters.

5:11 וַיְהִי כָל־יְמֵי אֶנוֹשׁ חֲמִשׁ שָׁנִים וּתִשְׁעַ מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת: ס

5:11 וַהּוּ כָל יוֹמֵי אֶנוֹשׁ תִּשְׁעַ מֵאָה וְחֲמִישׁ שָׁנִין וּמִית:

5:11 So all the days of Enosh were nine hundred and five years, and he died.

5:12 וַיְחִי קֵינָן שִׁבְעִים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־מַהֲלָאֵל:

5:12 וַחַיָּא קֵינָן שִׁבְעִין שָׁבַע שָׁנִין וְאוֹלִיד יֵת מַהֲלָאֵל:

5:12 Kenan lived seventy years, and became the father of Mahalalel.

5:13 וַיְחִי קֵינָן אַחֲרַי הוֹלִידוֹ אֶת־מַהֲלָאֵל אַרְבָּעִים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת:

5:13 וַחַיָּא קֵינָן בְּתֵר דְּאוֹלִיד יֵת מַהֲלָאֵל תִּמְנֵי מֵאָה וְאַרְבָּעִין שָׁנִין וְאוֹלִיד בָּנִין וּבָנוֹ:

5:13 Then Kenan lived eight hundred and forty years after he became the father of Mahalalel, and he had *other* sons and daughters.

5:14 וַיְהִי כָּל־יְמֵי קֵינָן עֶשְׂרֵת שָׁנִים וְתִשְׁעַת מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת: ס

5:14 וַהּוּוּ כָּל יוֹמֵי קֵינָן תִּשְׁעַת מֵאָה וְעֶסֶר שָׁנִין וּמִית:

5:14 So all the days of Kenan were nine hundred and ten years, and he died.

5:15 וַיְחִי מַהֲלָאֵל חֲמֵשׁ שָׁנִים וְשָׁשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֵד אֶת־יָרֵד:

5:15 וַחֲיָא מַהֲלָאֵל שְׁתֵּין וְחֲמִישׁ שָׁנִין וַאֲוִלִיד יֵת יָרֵד:

5:15 Mahalalel lived sixty-five years, and became the father of Jared.

5:16 וַיְחִי מַהֲלָאֵל אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־יָרֵד שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֵד בָּנִים וּבָנוֹת:

5:16 וַחֲיָא מַהֲלָאֵל בְּתַר דְּאֻלִיד יֵת יָרֵד תַּמְנִי מֵאָה וּתְלָתִין שָׁנִין וַאֲוִלִיד בָּנִין וּבָנוֹ:

5:16 Then Mahalalel lived eight hundred and thirty years after he became the father of Jared, and he had *other* sons and daughters.

5:17 וַיְהִי כָּל־יְמֵי מַהֲלָאֵל חֲמֵשׁ וְתִשְׁעִים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת: ס

5:17 וַהּוּוּ כָּל יוֹמֵי מַהֲלָאֵל תַּמְנִי מֵאָה וְתִשְׁעִין וְחֲמִישׁ שָׁנִין וּמִית:

5:17 So all the days of Mahalalel were eight hundred and ninety-five years, and he died.

5:18 וַיְחִי־יָרֵד שְׁתֵּים וְשָׁשִׁים שָׁנָה וּמֵאֵת שָׁנָה וַיּוֹלֵד אֶת־חֲנוֹךְ:

5:18 וַחֲיָא יָרֵד מֵאָה וְשְׁתֵּין וְתַרְתִּין שָׁנִין וַאֲוִלִיד יֵת חֲנוֹךְ:

5:18 Jared lived one hundred and sixty-two years, and became the father of Enoch.

5:19 וַיְחִי־יָרֵד אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־חֲנוֹךְ שְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֵד בָּנִים וּבָנוֹת:

5:19 וַחֲיָא יָרֵד בְּתַר דְּאֻלִיד יֵת חֲנוֹךְ תַּמְנִי מֵאָה שָׁנִין וַאֲוִלִיד בָּנִין וּבָנוֹ:

5:19 Then Jared lived eight hundred years after he became the father of Enoch, and he had *other* sons and daughters.

5:20 וַיְהִי כָּל־יְמֵי־יָרֵד שְׁתֵּים וְשָׁשִׁים שָׁנָה וְתִשְׁעַת מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת: פ

5:20 וַהּוּוּ כָּל יוֹמֵי יָרֵד תִּשְׁעַת מֵאָה וְשְׁתֵּין וְתַרְתִּין שָׁנִין וּמִית:

5:20 So all the days of Jared were nine hundred and sixty-two years, and he died.

5:21 וַיְחִי חֲנוֹךְ חֲמֵשׁ וְשָׁשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֵד אֶת־מֶתוֹשֶׁלַח:

5:21 וַחֲיָא חֲנוֹךְ שְׁתֵּין וְחֲמִישׁ שָׁנִין וַאֲוִלִיד יֵת מֶתוֹשֶׁלַח:

5:21 Enoch lived sixty-five years, and became the father of Methuselah.

5:22 וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוֹךְ אֶת־הָאֱלֹהִים אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־מֶתוֹשֶׁלַח שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֵד בָּנִים וּבָנוֹת:

5:22 וַהֲלִיךְ חֲנוֹךְ בְּדַחֲלָתָא בְּתַר דַּחֲלָתָא דִּיּוּי בְּתַר דְּאֻלִיד יֵת מֶתוֹשֶׁלַח תְּלַת מֵאָה שָׁנִין וַאֲוִלִיד בָּנִין וּבָנוֹ:

5:22 Then Enoch walked with God three hundred years after he became the father of Methuselah, and he had *other* sons and daughters.

5:23 וַיְהִי כָּל־יְמֵי חֲנוֹךְ חֲמֵשׁ וְשָׁשִׁים שָׁנָה וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה:

5:23 וַהּוּוּ כָּל יוֹמֵי חֲנוֹךְ תְּלַת מֵאָה וְשְׁתֵּין וְחֲמִישׁ שָׁנִין:

5:23 So all the days of Enoch were three hundred and sixty-five years.

5:24 וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוֹךְ אֶת־הָאֱלֹהִים וְאֵינָנוּ כִּי־לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים: פ

5:24 וַהֲלִיךְ וַאֲוִל חֲנוֹךְ בְּדַחֲלָתָא בְּתַר דַּחֲלָתָא דִּיּוּי וּלְיִתּוּהִי וַאֲיִתּוּהִי אָרִי לֹא אֲמִיתִיהָ אֲמִית יִתִּיהָ יוּי:

5:24 Enoch walked with God; and he was not, for God took him.

5:25 וַיְחִי מֶתוּשֶׁלַח שֶׁבַע וּשְׁמֹנִים שָׁנָה וּמֵאֵת שָׁנָה וַיֹּלֶד אֶת-לָמֶךְ:

5:25 וַחֲיָא מֶתוּשֶׁלַח מָאָה וּתְמָנָן וּשְׁבַע שָׁנִין וַאֲוִלִיד יֵת לָמֶךְ:

5:25 Methuselah lived one hundred and eighty-seven years, and became the father of Lamech.

5:26 וַיְחִי מֶתוּשֶׁלַח אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת-לָמֶךְ שְׁתֵּים וּשְׁמוֹנִים שָׁנָה וּשְׁבַע מֵאוֹת שָׁנָה וַיֹּלֶד בָּנִים וּבָנוֹת:

5:26 וַחֲיָא מֶתוּשֶׁלַח בְּתֵר דַּאֲוִלִיד יֵת לָמֶךְ שֶׁבַע מָאָה וּתְמָנָן וְתֵרֵתִין שָׁנִין וַאֲוִלִיד בָּנִין וּבָנִין:

5:26 Then Methuselah lived seven hundred and eighty-two years after he became the father of Lamech, and he had *other* sons and daughters.

5:27 וַיְהִי כָּל-יְמֵי מֶתוּשֶׁלַח תִּשְׁעֵי וּשְׁשִׁים שָׁנָה וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָוֶת: פ

5:27 וַהֲוֹ כָּל יְדֵי מֶתוּשֶׁלַח תִּשְׁעֵי מָאָה וּשְׁתֵּין וּתִישְׁעֵי שָׁנִין וּמֵיִת:

5:27 So all the days of Methuselah were nine hundred and sixty-nine years, and he died.

5:28 וַיְחִי-לָמֶךְ שְׁתֵּים וּשְׁמֹנִים שָׁנָה וּמֵאֵת שָׁנָה וַיֹּלֶד בֶּן:

5:28 וַחֲיָא לָמֶךְ מָאָה וּתְמָנָן וְתֵרֵתִין שָׁנִין וַאֲוִלִיד בֶּר:

5:28 Lamech lived one hundred and eighty-two years, and became the father of a son.

5:29 וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ נֹחַ לֵאמֹר זֶה יִנְחַמְנוּ מִכַּעֲשָׁנוֹ וּמִעֲצָבוֹן יְדֵינוּ מִן-הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אָרְרָה יְהוָה:

5:29 וַקְרָא יֵת שְׁמִיה נֹחַ לְמִימַר דִּין יִנְחַמִּינָא מַעֲבֻדָּנָא וּמִלֵּיאֹת יַדְנָא מִן אֲרַעָא דְלָטָה יוֹי:

5:29 Now he called his name Noah, saying, "This one will give us rest from our work and from the toil of our hands arising from the ground which the LORD has cursed."

5:30 וַיְחִי-לָמֶךְ אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת-נֹחַ חָמֵשׁ וּתְשַׁעִים שָׁנָה וּחֲמִשׁ מֵאֵת שָׁנָה וַיֹּלֶד בָּנִים וּבָנוֹת:

5:30 וַחֲיָא לָמֶךְ בְּתֵר דַּאֲוִלִיד יֵת נֹחַ חֲמִישׁ מָאָה וּתְשַׁעִין וּחֲמִישׁ שָׁנִין וַאֲוִלִיד בָּנִין וּבָנִין:

5:30 Then Lamech lived five hundred and ninety-five years after he became the father of Noah, and he had *other* sons and daughters.

5:31 וַיְהִי כָּל-יְמֵי-לָמֶךְ שֶׁבַע וּשְׁבַעִים שָׁנָה וּשְׁבַע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָוֶת: ס

5:31 וַהֲוֹ כָּל יְדֵי לָמֶךְ שֶׁבַע מָאָה וּשְׁבַעִין וּשְׁבַע שָׁנִין וּמֵיִת:

5:31 So all the days of Lamech were seven hundred and seventy-seven years, and he died.

5:32 וַיְהִי-נֹחַ בֶּן-חָמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַיֹּלֶד נֹחַ אֶת-שֵׁם אֶת-חָם וְאֶת-יָפֶת:

5:32 וַהֲוֹה נֹחַ בֶּר חֲמִישׁ מָאָה שָׁנִין וַאֲוִלִיד יֵת שֵׁם יֵת חָם וְיֵת יָפֶת:

5:32 Noah was five hundred years old, and Noah became the father of Shem, Ham, and Japheth.

6:1 וַיְהִי כִּי-הִחַל הָאָדָם לָרֹב עַל-פְּנֵי הָאֲדָמָה וּבָנוֹת יָלְדוּ לָהֶם:

6:1 וַהֲוֹה כֹּד שְׂרִיאוֹ בְּנֵי-אֲנָשָׁא לְמַסְגִּי עַל-אֲפִי אֲרַעָא אַדְמָתָא וּבִנְתָא אִיתִילִידָא לָהוֹן:

6:1 Now it came about, when men began to multiply on the face of the land, and daughters were born to them,

6:2 וַיֵּרְאוּ בְנֵי-הָאֱלֹהִים אֶת-בָּנוֹת הָאָדָם כִּי טֹבֹת הָנָה וַיִּקְחוּ לָהֶם נָשִׁים מִכָּל אֲשֶׁר בָּחָרוּ:

6:2 וַחֲזוּ בְנֵי רַבְרַבְיָא יֵת בְּנֵת אֲנָשָׁא אֲרִי שְׁפִירָן אֵינִין וְנִסִּיבוּ לָהוֹן נָשִׁין מִכָּל

דַּאתְרַעִיאוּ דַּאִיתְבַּחְרוּ:

6:2 that the sons of God saw that the daughters of men were beautiful; and they took wives for themselves, whomever they chose.

6:3 וַיֹּאמֶר יְהוָה לֹא־יָדוֹן רוּחִי בָאָדָם לְעֹלָם בְּשָׁנָה הָוא בָּשָׂר וְהָיוּ יָמָיו מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה:

6:3 וַאֲמַר יוֹי לֹא יִתְקַיֵּים דָּרָא בִישָׁא הָדִין קִדְמִי לְעֹלָם בְּדִיל דִּאֲנוֹן בִּסְרָא וְעוֹבְדֵיהוֹן בִּישִׁין אַרְכָּא יְהִיב לְהוֹן מֵאָה וְעֶסְרִין שָׁנִין אִם יִתּוּבּוֹן:

6:3 Then the LORD said, "My Spirit shall not strive with man forever, because he also is flesh; nevertheless his days shall be one hundred and twenty years."

6:4 הַנְּפִלִים הָיוּ בָאָרֶץ בַּיָּמִים הָהֵם וְגַם אַחֲרֵי־כֵן אֲשֶׁר יָבֹאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים אֶל־בָּנוֹת הָאָדָם וַיֵּלְדוּ לָהֶם הַמַּה הַנְּבָרִים אֲשֶׁר מַעֲוֹלָם אָנְשֵׁי הַשָּׁם: פ
6:4 גִּיבְרִיא הוּא בְּאַרְעָא בְיוֹמֵיָא הָאֵינֹן וְאַף בְּתַר כִּין דְּעֲלִין דִּי עֲלִין בְּנֵי רַבְרַבִּיא לֹות בְּנַת אָנְשָׁא וַיֵּלְדִין לְהוֹן מִנְהוֹן אָנוֹן גִּיבְרִיא דְּמִיעֲלָמָא דְּמִן עֲלָמָא אָנְשִׁין דְּשָׂמָא דְּשָׁמֹן:

6:4 The Nephilim were on the earth in those days, and also afterward, when the sons of God came in to the daughters of men, and they bore *children* to them. Those were the mighty men who *were* of old, men of renown.

6:5 וַיֵּרָא יְהוָה כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם בָּאָרֶץ וְכָל־יֹצֵר מַחְשַׁבְתּוֹ לִבּוֹ רָק רָע כָּל־הַיּוֹם:

6:5 וַחֲזָא וְגַלִּי קִדְם יוֹי אַרִי סְנִיאת בִּישַׁת אָנְשָׁא בְּאַרְעָא וְכָל יֹצֵרָא הִרְהוֹר מַחְשַׁבְתּוֹ לְבִיָּה לְחוּד בִּישׁ כָּל יוֹמָא:

6:5 Then the LORD saw that the wickedness of man was great on the earth, and that every intent of the thoughts of his heart was only evil continually.

6:6 וַיִּנָּחֵם יְהוָה כִּי־עָשָׂה אֶת־הָאָדָם בָּאָרֶץ וַיִּתְּעַצֵּב אֶל־לִבּוֹ:

6:6 וְתָב יוֹי בְּמִימְרֵיהּ אַרִי עֶבֶד יֵת אָנְשָׁא אָדָם בְּאַרְעָא וַאֲמַר בְּמִימְרֵיהּ לְמַתְבַּר תּוֹקְפֵהוֹן כְּרַעוּתִיהּ:

6:6 The LORD was sorry that He had made man on the earth, and He was grieved in His heart.

6:7 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֲמַחֶה אֶת־הָאָדָם אֲשֶׁר־בָּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה עַד־רֶמֶשׂ וְעַד־עוֹף הַשָּׁמַיִם כִּי נַחֲמָתִי כִּי עָשִׂיתִם:

6:7 וַאֲמַר יוֹי אֲמַחִי יֵת אָנְשָׁא דְּבִרְתִּי דִּי בִרְאִיתִי מֵעַל־אַפִּי אַרְעָא מִיָּאֲנָשָׁא עַד בְּעִירָא וְעַד רַחֲשָׁא וְעַד עוֹפָא דְּשָׁמַיָא אַרִי תְּבִית תְּבִית בְּמִימְרֵי אַרִי עֶבְדִּיתִינוֹן:

6:7 The LORD said, "I will blot out man whom I have created from the face of the land, from man to animals to creeping things and to birds of the sky; for I am sorry that I have made them."

6:8 וְנֹחַ מָצָא חֵן בְּעֵינֵי יְהוָה: פ

6:8 וְנֹחַ אֲשַׁכַּח רַחֲמִין קִדְם יוֹי:

6:8 But Noah found favor in the eyes of the LORD.

6:9 אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדִרְתּוֹ אֶת־הָאֱלֹהִים הִתְהַלֵּךְ־נֹחַ:

6:9 אֵלִין תּוֹלְדַת נֹחַ נֹחַ גִּבֵּר זָכִי שְׁלִים הָוָה בְּדִרוּהִי בְּדַחֲלָתָא דְּיוֹי הַלִּיךְ הִתְהַלִּיךְ נֹחַ:

6:9 These are the *records* of the generations of Noah. Noah was a righteous man, blameless in his time; Noah walked with God.

6:10 וַיֻּלְּד נֹחַ שְׁלֹשָׁה בָנִים אֶת־שֵׁם אֶת־חָם וְאֶת־יֶפֶת:

6:10 וְאוֹלִיד נֹחַ תְּלָתָהּ בָּנִין יֵת שֵׁם יֵת חָם וֵית יָפֶת׃
6:10 Noah became the father of three sons: Shem, Ham, and Japheth.

6:11 וַתִּשְׁחַת הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ חָמָס׃
6:11 וְאֶתְחַבֵּלֶת אֶרֶץ קָדָם יוֹי וְאֶתְמַלִּיאֵת אֶרֶץ חֲטוּפִין׃
6:11 Now the earth was corrupt in the sight of God, and the earth was filled with violence.

6:12 וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת־הָאָרֶץ וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה כִּי־שָׁחַת כָּל־בָּשָׂר אֶת־דַּרְכּוֹ
עַל־הָאָרֶץ׃ ס
6:12 וַחֲזָא יוֹי יֵת אֶרֶץ וְהָא אֶתְחַבֵּלֶת אָרִי חֲבִילוֹ כָּל בִּסְרָא אָנָּשׁ יֵת אֹרְחִיהָ
עַל אֶרֶץ׃
6:12 God looked on the earth, and behold, it was corrupt; for all flesh had corrupted their way upon the earth.

6:13 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ קֵץ כָּל־בָּשָׂר בָּא לִפְנֵי כִי־מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם
וְהִנְנִי מַשְׁחִיתָם אֶת־הָאָרֶץ׃
6:13 וַיֹּאמֶר יוֹי לְנֹחַ קִיּוּצָא דְכָל בִּסְרָא עַל לְקַדְמִי אָרִי אֶתְמַלִּיאֵת אֶרֶץ
חֲטוּפִין מִן־קָדָם עוֹבְדִיהוֹן בִּישׁוּא וְהָא אָנָּא מַחְבִּילְהוֹן עִם אֶרֶץ׃
6:13 Then God said to Noah, "The end of all flesh has come before Me; for the earth is filled with violence because of them; and behold, I am about to destroy them with the earth.

6:14 עֲשֵׂה לָךְ תֵּבַת עֲצֵי־נֹפֶר קָנִים תַּעֲשֶׂה אֶת־הַתֵּבָה וְכִפַּרְתָּ אֹתָהּ מִבֵּית
וּמִחוּץ בַּכֹּפֶר׃
6:14 עֵיבִיד לָךְ תִּיבּוּתָא דְאָעִין דְקִדְרוּס מְדוּרִין תַּעֲבִיד יֵת תִּיבּוּתָא וְתַחְפִּי
יֵתָה מְגִיו וּמִבְרָא בְּכּוּפְרָא׃
6:14 "Make for yourself an ark of gopher wood; you shall make the ark with rooms, and shall cover it inside and out with pitch.

6:15 וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה אֹתָהּ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אַמָּה אָרְךָ הַתֵּבָה חֲמִשִּׁים אַמָּה רָחְבָּהּ
וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה קוֹמָתָהּ׃
6:15 וְדִין אִי דְתַעֲבִיד יֵתָה תְּלַת מֵאָה אַמִּין אֹרְכָא דְתִיבּוּתָא חֲמִשִּׁין אַמִּין
פְּתִיה וְתַלְתִּין אַמִּין רּוּמָה׃
6:15 "This is how you shall make it: the length of the ark three hundred cubits, its breadth fifty cubits, and its height thirty cubits.

6:16 צֹהַר תַּעֲשֶׂה לַתֵּבָה וְאֶל־אַמָּה תְּכַלְנָהּ מִלְּמַעְלָה וּפֶתַח הַתֵּבָה בְּצַדָּהּ תִּשְׂחֶה
תַּחְתִּים שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים תַּעֲשֶׂה׃
6:16 גִּיהוֹר תַּעֲבִיד לְתִיבּוּתָא וּלְאַמָּתָא תִּשְׁכַּלְלִינָה מִלְּעִילָא וְתַרְעָה דְתִיבּוּתָא
בְּסַטְרָה תִּשְׂוִי מְדוּרִין אֶרֶץ תְּנַנִּין וְתַלְיָתָאִין תַּעֲבִידֶנָּה׃
6:16 "You shall make a window for the ark, and finish it to a cubit from the top; and set the door of the ark in the side of it; you shall make it with lower, second, and third decks.

6:17 וְאֲנִי הִנְנִי מְבִיא אֶת־הַמָּבּוּל מִיָּם עַל־הָאָרֶץ לְשַׁחַת כָּל־בָּשָׂר אֲשֶׁר־בּוֹ רוּחַ
חַיִּים מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם כָּל אֲשֶׁר־בָּאָרֶץ יָגוּעַ׃
6:17 וְאָנָּא הָא אָנָּא מִיָּתִי יֵת טוּפָנָא מִיָּא עַל אֶרֶץ לְחַבְלָא כָּל בִּסְרָא דְבִיָּה
רוּחָא דְחַיִּי מִתַּחַת שָׁמַיָּא כָּל דְּבִאֶרְעָא יָמוּת׃
6:17 "Behold, I, even I am bringing the flood of water upon the earth, to destroy all flesh in which is the breath of life, from under heaven; everything that is on the earth shall perish.

6:18 וְהִקְמַתִּי אֶת־בְּרִיתִי אִתָּךְ וּבֵאתָ אֶל־הַתֵּבָה אַתָּה וּבְנֶיךָ וְנִשְׁי־בְנֶיךָ
אִתָּךְ׃

6:18 וְאֵקִים יְת קִנְמִי עִמָּךְ וְתִיעוֹל לְתִיבוֹתָא אֵת וּבִנְךָ וְאֶתְחַד וְנָשִׁי בְנֶךָ עִמָּךְ:
6:18 "But I will establish My covenant with you; and you shall enter the ark-- you and your sons and your wife, and your sons' wives with you.

6:19 וּמִכָּל־הַחַי מִכָּל־בָּשָׂר שְׁנַיִם מִכָּל תָּבִיא אֶל־הַתֵּבָה לְהַחֲיֹת אִתָּךְ זָכָר וּנְקֵבָה יְהִיּוּ:

6:19 וּמִכָּל דָּחִי מִכָּל בְּסָרָא תָרִין מִכּוֹלָא תַעוֹל לְתִיבוֹתָא לְקִימָא עִמָּךְ דְּכָר וּנְקֵבָא יְהִיוּ:

6:19 "And of every living thing of all flesh, you shall bring two of every *kind* into the ark, to keep *them* alive with you; they shall be male and female.

6:20 מִהָעוֹף לְמִינֵהוּ וּמִן־הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ מִכָּל רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה לְמִינֵהוּ שְׁנַיִם מִכָּל יָבֹאוּ אֵלֶיךָ לְהַחֲיוֹת:

6:20 מִיַּעוֹפָא לְזוּנְהִי וּמִן בְּעִירָא לְזִנָּה מִכָּל רַחֲשָׂא דֶּאֱרֵעָא לְזוּנְהִי תָרִין מִכּוֹלָא יִיעָלוּן לְוַתְךָ לְקִימָא:

6:20 "Of the birds after their kind, and of the animals after their kind, of every creeping thing of the ground after its kind, two of every *kind* will come to you to keep *them* alive.

6:21 וְאַתָּה קַח־לָךְ מִכָּל־מֵאֲכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְאַסְפֹּת אֵלֶיךָ וְהָיָה לָךְ וּלְהֶם לְאֳכָלָהּ:

6:21 וְאַתָּה סֹב לָךְ מִכָּל מִיכָל דְּמִתְאָכִיל וְתִכְנוֹשׁ לְוַתְךָ וְיִהְיוּ לָךְ וּלְהֶם לְמִיכָל:

6:21 "As for you, take for yourself some of all food which is edible, and gather *it* to yourself; and it shall be for food for you and for them."

6:22 וַיַּעַשׂ נֹחַ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה אֱלֹהִים בֶּן עֲשָׂה: ס

6:22 וַעֲבַד נֹחַ כְּכֹל דְּפִקִּיד יְתִיה יוֹי כִּין עֲבַד:

6:22 Thus Noah did; according to all that God had commanded him, so he did.

7:1 וַיֹּאמֶר יְהוָה לְנֹחַ בֹּא־אַתָּה וְכָל־בֵּיתְךָ אֶל־הַתֵּבָה כִּי־אֶתְּךָ רֵאִיתִי צַדִּיק לִפְנֵי בְדוֹר הַזֶּה:

7:1 וַאֲמַר יוֹי לְנֹחַ עוֹל אֵת וְכָל אֲנָשׁ בֵּיתְךָ לְתִיבוֹתָא אֲרִי יְתָךְ חֲזוֹתִי זָכִי קִדְמִי בְּדָרָא הַדִּין:

7:1 Then the LORD said to Noah, "Enter the ark, you and all your household, for you *alone* I have seen *to be* righteous before Me in this time.

7:2 מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה תִּקַּח־לָךְ שִׁבְעָה שִׁבְעָה אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ וּמִן־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר לֹא טְהוֹרָה הִוא שְׁנַיִם אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ:

7:2 מִכָּל בְּעִירָא דְכִיָּא תִּסַּב לָךְ שִׁבְעָה שִׁבְעָה דְּכָר וּנְקֵבָא וּמִן בְּעִירָא דְלִיתוּהִי דִי לֹא דְכִי דְכִיָּא הִוא תָרִין דְּכָר וּנְקֵבָא:

7:2 "You shall take with you of every clean animal by sevens, a male and his female; and of the animals that are not clean two, a male and his female;

7:3 גַּם מִעוֹף הַשָּׁמַיִם שִׁבְעָה שִׁבְעָה זָכָר וּנְקֵבָה לְחַיּוֹת זֶרַע עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ:

7:3 אַף מִיַּעוֹפָא דְשָׁמַיָא שִׁבְעָה שִׁבְעָה דְּכָר וּנְקֵבָא לְקִימָא זֶרַעַא עַל־אֲפִי כָל אֶרֶעָא:

7:3 also of the birds of the sky, by sevens, male and female, to keep offspring alive on the face of all the earth.

7:4 כִּי לַיָּמִים עוֹד שִׁבְעָה אָנֹכִי מִמַּטֵּיר עַל־הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה וּמַחֲיִיתִי אֶת־כָּל־הַיָּקוּם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה:

7:4 אֲרִי לְזִמְן יוֹמִין עוֹד שִׁבְעָה אָנָּא מַחֲיִית מַטְרָא עַל אֶרֶעָא אַרְבַּעִין יוֹמִין

וְאַרְבַּעִין לַיְלָוֹן וְאַמְחִי יָת כָּל יִקְוֵא דַעֲבָדִית מֵעַל-אַפִּי אֶרֶעֶא:

7:4 "For after seven more days, I will send rain on the earth forty days and forty nights; and I will blot out from the face of the land every living thing that I have made."

7:5 וַיַּעַשׂ נֹחַ כְּכֹל אֲשֶׁר-צִוָּהוּ יְהוָה:

7:5 וַעֲבַד נֹחַ כְּכֹל דְּפִקְדֵיּהּ יְי:

7:5 Noah did according to all that the LORD had commanded him.

7:6 וַנֵּחַ בֶּן-שָׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וְהַמָּבּוּל הָיָה מִיָּם עַל-הָאָרֶץ:

7:6 וַנֵּחַ בַּר שִׁית מֵאָה שָׁנִין וְטוֹפָנָא הָיָה מֵיָא עַל אֶרֶעֶא:

7:6 Now Noah was six hundred years old when the flood of water came upon the earth.

7:7 וַיָּבֵא נֹחַ וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ וְנָשֵׁי-בָנָיו אִתּוֹ אֶל-הַתֵּבָה מִפְּנֵי מִי הַמָּבּוּל:

7:7 וְעַל וְאַתָּא נֹחַ וּבְנוֹהֵי וְאִיתְחִיָּה וְנָשֵׁי בְנוֹהֵי עָמִיה לְתִיבּוֹתָא מִן-קָדָם מִי

טוֹפָנָא:

7:7 Then Noah and his sons and his wife and his sons' wives with him entered the ark because of the water of the flood.

7:8 מִן-הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִן-הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אֵינָנָה טְהוֹרָה וּמִן-הָעוֹף וְכָל

אֲשֶׁר-רָמַשׁ עַל-הָאָרֶמָה:

7:8 מִן בְּעִירָא דְכִיָּא וּמִן בְּעִירָא דְלִיתְחִיָּה דְכִי וּמִן עוֹפָא וְכָל דְרָחִישׁ עַל

אֶרֶעֶא:

7:8 Of clean animals and animals that are not clean and birds and everything that creeps on the ground,

7:9 שְׁנַיִם שְׁנַיִם בָּאוּ אֶל-נֹחַ אֶל-הַתֵּבָה זָכָר וּנְקֵבָה כָּאֲשֶׁר צִוָּה אֱלֹהִים אֶת-נֹחַ:

7:9 תְּרִין תְּרִין עָלוּ עִם לוֹת נֹחַ לְתִיבּוֹתָא דְכָר וְנוֹקְבָא כְּמָא דְפִקִּיד יְי יָת נֹחַ:

7:9 there went into the ark to Noah by twos, male and female, as God had commanded Noah.

7:10 וַיְהִי לְשִׁבְעַת הַיָּמִים וּמִי הַמָּבּוּל הָיוּ עַל-הָאָרֶץ:

7:10 וַהֲוָה לְזִמָּן שִׁבְעָה יוֹמִין וּמִי טוֹפָנָא הָוָה עַל אֶרֶעֶא:

7:10 It came about after the seven days, that the water of the flood came upon the earth.

7:11 בַּשָּׁנָה שֶׁש־מֵאוֹת שָׁנָה לַחַיֵּי-נֹחַ בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בִשְׁבַע־עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בַּיּוֹם

הַזֶּה נִבְקָעוּ כָּל-מַעֲיֵנֹת תְּהוֹם רַבָּה וְאַרְבַּת הַשָּׁמַיִם נִפְתְּחוּ:

7:11 בַּשָּׁנָה שִׁית מֵאָה שָׁנִין לַחַיֵּי נֹחַ בִּירְחָא תְּנִינָא בִשְׁבַעַת עֶסְרָא יוֹמָא לִירְחָא

בְּיוֹמָא הַדִּין אֲתַבְּזוּ כָּל מְבוּעֵי תְהוֹם רַבָּה וְכוֹי דְשִׁמְיָא אֲתַפְתְּחָא:

7:11 In the six hundredth year of Noah's life, in the second month, on the seventeenth day of the month, on the same day all the fountains of the great deep burst open, and the floodgates of the sky were opened.

7:12 וַיְהִי הַגֶּשֶׁם עַל-הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה:

7:12 וַהֲוָה מִטְרָא נָחִית עַל אֶרֶעֶא אַרְבָּעִין יָמִין וְאַרְבָּעִין לַיְלָוֹן:

7:12 The rain fell upon the earth for forty days and forty nights.

7:13 בַּעֲצֹם הַיּוֹם הַזֶּה בָּא נֹחַ וְשֵׁם-וָחַם וַיִּפֹּת בְּנֵי-נֹחַ וְאִשְׁתּוֹ נֹחַ וּשְׁלֹשֶׁת נָשֵׁי-בָנָיו

אִתָּם אֶל-הַתֵּבָה:

7:13 בְּכָרְן יוֹמָא הַדִּין עַל נֹחַ וְשֵׁם וָחַם וַיִּפֹּת בְּנֵי נֹחַ וְאַתָּת נֹחַ וּתְלַת נָשֵׁי

בְּנוֹהֵי עִמְהוֹן לְתִיבּוֹתָא:

7:13 On the very same day Noah and Shem and Ham and Japheth, the sons of Noah, and Noah's wife and the three wives of his sons with them, entered the ark,

7:14 הָמָּה וְכָל-הַחַיָּה לְמִינָהּ וְכָל-הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ וְכָל-הָרֶמֶשׁ הָרֶמֶשׁ עַל-הָאָרֶץ

לְמִינֵהוּ וְכָל־הָעוֹף לְמִינֵהוּ כָּל צֶפֶר כָּל־כָּנָף:
7:14 אִינוֹן וְכָל חֵיתָא לְזֵנָה וְכָל בְּעִירָא לְזֵנָה וְכָל רִיחָשָׁא דְרָחִישׁ עַל אַרְעָא
לְזֵנוּהִי וְכָל עוֹפָא לְזֵנוּהִי כָּל צִיפֹר כָּל דְּפָרַח:

7:14 they and every beast after its kind, and all the cattle after their kind, and every creeping thing that creeps on the earth after its kind, and every bird after its kind, all sorts of birds.

7:15 וַיָּבֹאוּ אֶל־נֹחַ אֶל־הַתֵּבָה שְׁנַיִם שְׁנַיִם מִכָּל־הַבָּשָׂר אֲשֶׁר־בּוֹ רוּחַ חַיִּים:
7:15 וַעֲלוּ עִם לֹת נֹחַ לְתִיבוֹתָא תְּרִין תְּרִין מִכָּל בְּסָרָא דְּבִיָּה רוּחָא דְּחַיִּי:

7:15 So they went into the ark to Noah, by twos of all flesh in which was the breath of life.

7:16 וַהֲבֵאִים זָכָר וּנְקֵבָה מִכָּל־בָּשָׂר בָּאוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֱלֹהִים וַיִּסְגֹּר יְהוָה
בַּעֲדָיו:

7:16 וַעֲלִיא דְּכָר וְנוֹקְבָא מִכָּל בְּסָרָא עָלוּ כְּמָא דְּפִקִּיד יְתִיה יוֹי וְאַגִּין יוֹי
בְּמִימְרִיהָ עָלוּהִי:

7:16 Those that entered, male and female of all flesh, entered as God had commanded him; and the LORD closed it behind him.

7:17 וַיְהִי הַמַּבּוּל אַרְבָּעִים יוֹם עַל־הָאָרֶץ וַיִּרְבּוּ הַמַּיִם וַיִּשְׂאוּ אֶת־הַתֵּבָה וַתָּרָם
מֵעַל הָאָרֶץ:

7:17 וַהֲוָה טּוֹפָנָא אַרְבַּעִין יוֹמִין יוֹמִין עַל אַרְעָא וּסְגִיּוּ מַיָּא וַנִּטְלוּ יֵת תִּיבוֹתָא
וַאֲיִתְרַמַּת מֵעַל אַרְעָא:

7:17 Then the flood came upon the earth for forty days, and the water increased and lifted up the ark, so that it rose above the earth.

7:18 וַיִּגְבְּרוּ הַמַּיִם וַיִּרְבּוּ מְאֹד עַל־הָאָרֶץ וַתִּלָּךְ הַתֵּבָה עַל־פְּנֵי הַמַּיִם:

7:18 וַתְּקִיפוּ מַיָּא וּסְגִיּוּ לַחֲדָא עַל אַרְעָא וּמַהֲלָכָא תִּיבוֹתָא עַל־אַפֵּי מַיָּא:

7:18 The water prevailed and increased greatly upon the earth, and the ark floated on the surface of the water.

7:19 וְהַמַּיִם גָּבְרוּ מְאֹד מְאֹד עַל־הָאָרֶץ וַיִּכְסּוּ כָּל־הַהָרִים הַגְּבוּהִים אֲשֶׁר־תַּחַת
כָּל־הַשָּׁמַיִם:

7:19 וּמַיָּא תְּקִיפוּ לַחֲדָא לַחֲדָא עַל אַרְעָא וַאֲיִתְחַפּוּ כָּל טוֹרֵיא רַמֵּיָא דְּתַחוּת
כָּל שָׁמַיָּא:

7:19 The water prevailed more and more upon the earth, so that all the high mountains everywhere under the heavens were covered.

7:20 חֲמִשָּׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה מִלְּמַעְלָה גָּבְרוּ הַמַּיִם וַיִּכְסּוּ הַהָרִים:

7:20 חֲמִישָׁ־עֶסְרֵי אַמּוֹן מִלְּעִילָא תְּקִיפוּ מַיָּא וַאֲתַחַפּוּ וַחֲפוּ טוֹרֵיא:

7:20 The water prevailed fifteen cubits higher, and the mountains were covered.

7:21 וַיָּנוּעַ כָּל־בָּשָׂר הָרֹמֵשׁ עַל־הָאָרֶץ בָּעוֹף וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל־הַשָּׂרֵץ
הַשָּׂרֵץ עַל־הָאָרֶץ וְכָל הָאָדָם:

7:21 וּמִית כָּל בְּסָרָא דְּרָחִישׁ עַל אַרְעָא בְּעוֹפָא וּבְבִיעִירָא וּבְחֵיתָא וּבְכָל
רִיחָשָׁא דְּרָחִישׁ עַל אַרְעָא וְכָל אָנָּשָׁא:

7:21 All flesh that moved on the earth perished, birds and cattle and beasts and every swarming thing that swarms upon the earth, and all mankind;

7:22 כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת־רוּחַ חַיִּים בְּאַפֵּיוּ מִכָּל אֲשֶׁר בָּחַרְבָּה מִתּוֹ:

7:22 כָּל דְּנִשְׁמַת רוּחַ דְּחַיִּין חַיִּין בְּאַפּוּהִי מִכָּל דְּבִיבְשָׁתָא מִיתּוֹ:

7:22 of all that was on the dry land, all in whose nostrils was the breath of the spirit of life, died.

7:23 וַיִּמַח אֶת-כָּל-הַיְקוּם אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי הָאֲדָמָה מֵאָדָם עַד-בְּהֵמָה עַד-רֶמֶשׂ
וְעַד-עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיִּמָּחוּ מִן-הָאָרֶץ וַיִּשָּׂאֵר אֲדָנָהּ וְאֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה׃
7:23 וּמַחָא יָת כָּל יְקוּמָא דְעַל-אַפִּי אַרְעָא מִיֶּאֱנָשָׁא עַד בְּעִירָא עַד רִיחָשָׁא
וְעַד עוֹפָא דְשָׁמַיָא וְאִיתְמָחוּ מִן אַרְעָא וְאַשְׁתָּאֵר בָּרֵם נָח וְדַעֲמִיה בְּתִיבּוֹתָא׃

7:23 Thus He blotted out every living thing that was upon the face of the land, from man to animals to creeping things and to birds of the sky, and they were blotted out from the earth; and only Noah was left, together with those that were with him in the ark.

7:24 וַיִּגְבְּרוּ הַמַּיִם עַל-הָאָרֶץ חֲמִשִּׁים וּמֵאתָ יוֹם׃

7:24 וַתְּקִיפוּ מֵיָא עַל אַרְעָא מָאָה וְחֲמִשִּׁין יוֹמִין׃

7:24 The water prevailed upon the earth one hundred and fifty days.

8:1 וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת-נֹחַ וְאֶת כָּל-הַחַיָּה וְאֶת-כָּל-הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה
וַיַּעֲבֵר אֱלֹהִים רוּחַ עַל-הָאָרֶץ וַיִּשְׁכּוּ הַמַּיִם׃

8:1 וּדְכִיר יוֹי יָת נָח וְיָת כָּל חַיְתָא וְיָת כָּל בְּעִירָא דְעִימִיה בְּתִיבּוֹתָא וְאַעֲבֵר
יוֹי רוּחָא עַל אַרְעָא וְנָחוּ מֵיָא׃

8:1 But God remembered Noah and all the beasts and all the cattle that were with him in the ark; and God caused a wind to pass over the earth, and the water subsided.

8:2 וַיִּסְכְּרוּ מַעֲיֵנֹת תְּהוֹם וְאַרְבַּת הַשָּׁמַיִם וַיִּפְּלָא הַגִּשֶׁם מִן-הַשָּׁמַיִם׃

8:2 וְאַסְתַּכְרוּ מְבוּעֵי תְּהוֹמָא וְכוֹי דְשָׁמַיָא וְאַתְכְּלִי מִטְרָא מִן שָׁמַיָא׃

8:2 Also the fountains of the deep and the floodgates of the sky were closed, and the rain from the sky was restrained;

8:3 וַיִּשָּׁבוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ הַלֹּךְ וְשׁוֹב וַיִּחְסְרוּ הַמַּיִם מִקְצֵה חֲמִשִּׁים וּמֵאתָ יוֹם׃

8:3 וַתָּבוּ מֵיָא מֵעַל אַרְעָא אֲזַלִּין וַתִּיבִין וַחֲסְרוּ מֵיָא מִסוּף מָאָה וְחֲמִשִּׁין יוֹמִין׃

8:3 and the water receded steadily from the earth, and at the end of one hundred and fifty days the water decreased.

8:4 וַתֵּנַח הַתֵּבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בִּשְׁבַע־עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ עַל הָרֵי אֲרָרָט׃

8:4 וְנָחַת תִּיבּוֹתָא בִּירְחָא שְׁבִיעָאָה בִּשְׁבַעַת עֶסְרָא יוֹמָא לִירְחָא עַל טוּרֵי קַרְדּוּ׃

8:4 In the seventh month, on the seventeenth day of the month, the ark rested upon the mountains of Ararat.

8:5 וּהַמַּיִם הָיוּ הַלֹּךְ וְחָסוֹר עַד הַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי בְּעֲשִׂירִי בָּאֶחָד לַחֹדֶשׁ נִרְאָו
רָאשֵׁי הַהָרִים׃

8:5 וּמֵיָא הָווּ אֲזַלִּין וְחָסְרִין עַד יֶרְחָא עֶסְרָאָה בַּעֲסִירָאָה בְּחַד לִירְחָא

אִיתְחַזּוּ רִישֵׁי טוּרֵיָא׃

8:5 The water decreased steadily until the tenth month; in the tenth month, on the first day of the month, the tops of the mountains became visible.

8:6 וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם וַיִּפְתַּח נֹחַ אֶת-חַלּוֹן הַתֵּבָה אֲשֶׁר עָשָׂה׃

8:6 וַהֲוָה מִסוּף אַרְבַּעִין יוֹמִין יַמְמִין וּפְתַח נָח יָת כּוֹת תִּיבּוֹתָא דְעַבְד׃

8:6 Then it came about at the end of forty days, that Noah opened the window of the ark which he had made;

8:7 וַיִּשְׁלַח אֶת-הָעֹרֶב וַיֵּצֵא יֵצֵא וְשׁוֹב עַד-יִבְשַׁת הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ׃

8:7 וְשִׁלַּח יָת עוֹרְבָא וְנָפִיק מִיַּפֵּק וְתָאִיב וְתָאִיב עַד דִּיבִישׁוּ מֵיָא מֵעַל אַרְעָא׃

8:7 and he sent out a raven, and it flew here and there until the water was dried up from the earth.

8:8 וַיִּשְׁלַח אֶת-הַיּוֹנָה מֵאֵתוֹ לִרְאוֹת הַקָּלוֹ הַמַּיִם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה׃

8:8 וְשִׁלַּח יָת יוֹנָה מִלְּוִתְהָ לְמַחֲזִי אִם קָלוּ הַקָּלוּ מֵיָא מֵעַל-אַפִּי אַרְעָא׃

8:8 Then he sent out a dove from him, to see if the water was abated from the face of the land;

8:9 וְלֹא־מָצְאָהּ הַיּוֹנָה מְנוּחַ לְכַף־רַגְלָהּ וַתָּשֶׁב אֵלָיו אֶל־הַתֵּבָה כִּי־מַיִם עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיִּקְחָהּ וַיָּבֵא אֹתָהּ אֵלָיו אֶל־הַתֵּבָה:
8:9 וְלֹא אֲשַׁכַּחַת יוֹנָה מְנוּחַ לְפָרֶסֶת רַגְלָהּ וַתָּבֵת לְוַתִּיהָ לְחִיבוֹתָא אָרִי מַיָּא עַל־אִפִּי כָל אַרְעָא וְאוֹשִׁיט יָדֶיהָ וְנִסְבַּת וְאָעִיל יָתָהּ לְוַתִּיהָ לְחִיבוֹתָא:

8:9 but the dove found no resting place for the sole of her foot, so she returned to him into the ark, for the water was on the surface of all the earth. Then he put out his hand and took her, and brought her into the ark to himself.

8:10 וַיַּחֲלַ עוֹד שְׁבַעֶת יָמִים אַחֲרָיִם וַיִּסֹּף שַׁלַּח אֶת־הַיּוֹנָה מִן־הַתֵּבָה:
8:10 וְאוֹרִיךְ וּשְׂרֵי עוֹד שְׁבַעֶה יוֹמִין אוֹחֲרָנִין וְאוֹסִיף שַׁלַּח לְמַשְׁלַח יָת יוֹנָה מִן תִּיבוֹתָא:

8:10 So he waited yet another seven days; and again he sent out the dove from the ark.

8:11 וַתָּבֵא אֵלָיו הַיּוֹנָה לַעֲתָ עֶרֶב וְהִנֵּה עַל־הַזַּיִת טָרֵף בְּפִיהָ וַיֵּדַע נֹחַ כִּי־קָלּוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ:
8:11 וַאֲתַת וְעַלֹת לְוַתִּיהָ יוֹנָה לְעִידָן רַמְשָׁא וְהָא טָרֵף זִיתָא תְּבִיר מַחַת נַחִית בְּפוּמָה וַיֵּדַע נֹחַ אָרִי קָלוּ מַיָּא מֵעַל אַרְעָא:

8:11 The dove came to him toward evening, and behold, in her beak was a freshly picked olive leaf. So Noah knew that the water was abated from the earth.

8:12 וַיַּחֲלַ עוֹד שְׁבַעֶת יָמִים אַחֲרָיִם וַיִּשְׁלַח אֶת־הַיּוֹנָה וְלֹא־יָסְפָהּ שׁוֹב־אֵלָיו עוֹד:
8:12 וְאוֹרִיךְ עוֹד שְׁבַעֶה יוֹמִין אוֹחֲרָנִין וְשַׁלַּח יָת יוֹנָה וְלֹא אוֹסִיפֹת לְמַתָּב לְוַתִּיהָ עוֹד:

8:12 Then he waited yet another seven days, and sent out the dove; but she did not return to him again.

8:13 וַיְהִי בְּאַחַת וְשֵׁשׁ־מֵאוֹת שָׁנָה בְּרֵאשׁוֹן בְּאַחַד לַחֲדָשׁ חָרְבוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ וַיִּסָּר נֹחַ אֶת־מִכְסֵּה הַתֵּבָה וַיֵּרָא וְהִנֵּה חָרְבוּ פְּנֵי הָאָרֶמָּה:
8:13 וְהָיָה בְּשִׁית מָאָה וַחֲדָא שְׁנִין בְּקַדְמִיתָא בְּחַד לִירְחָא נִגְוָבוּ מַיָּא מֵעַל אַרְעָא וְאַעֲדִי וְעַדִּי נֹחַ יָת חוּפָאָה דְּחִיבוֹתָא וַחֲזָא וְהָא נִגְוָבוּ אִפִּי אַרְעָא:

8:13 Now it came about in the six hundred and first year, in the first month, on the first of the month, the water was dried up from the earth. Then Noah removed the covering of the ark, and looked, and behold, the surface of the ground was dried up.

8:14 וּבַחֲדָשׁ הַשְּׁנִי בְּשַׁבְעָה וְעֶשְׂרִים יוֹם לַחֲדָשׁ יִבְשֶׁה הָאָרֶץ: ס
8:14 וּבִירְחָא תְּנִינָא בְּעֶסְרִין וְשַׁבְעָה יוֹמָא לִירְחָא וַיְבִישַׁת אַרְעָא:

8:14 In the second month, on the twenty-seventh day of the month, the earth was dry.

8:15 וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל־נֹחַ לֵאמֹר:
8:15 וּמַלִּיל יוֹי עִם נֹחַ לְמִימַר:

8:15 Then God spoke to Noah, saying,

8:16 צֵא מִן־הַתֵּבָה אַתָּה וְאִשְׁתְּךָ וּבְנֶיךָ וְנִשְׁי־בְנֶיךָ אִתְּךָ:

8:16 פּוֹק מִן תִּיבוֹתָא אַתָּה וְאִיתְּךָ וּבְנֶךָ וְנִשְׁי בְּנֶךָ עִימְךָ:

8:16 "Go out of the ark, you and your wife and your sons and your sons' wives with you.

8:17 כָּל־הַחַיָּה אֲשֶׁר־אִתְּךָ מִכָּל־בָּשָׂר בְּעוֹף וּבְבִהֵמָה וּבְכָל־הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׁ

עַל־הָאָרֶץ (הַיִּצָּא) [הִיצָא] אִתְּךָ וְשָׂרְצוּ בָאָרֶץ וּפְרוּ וּרְבוּ עַל־הָאָרֶץ:

8:17 כָּל חַיָּתָא דְּעִמְךָ מִכָּל בְּסָרָא בְּעוּפָא וּבְבִיעִרָא וּבְכָל רַחֲשָׂא דְּרַחֲשֵׁי עַל

אַרְעָא אִפִּיק עִימְךָ וַיִּתְּלִדוּן בְּאַרְעָא וַיִּפְשְׁוּן וַיִּסְגּוּן עַל אַרְעָא:

8:17 "Bring out with you every living thing of all flesh that is with you, birds and animals and every creeping thing that creeps on the earth, that they may breed abundantly on the earth, and be fruitful and multiply on the earth."

8:18 וַיֵּצֵא־נֹחַ וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ וְנָשֵׁי־בָנָיו אִתּוֹ:

8:18 וּנְפֹק נֹחַ וּבְנוֹהֵי וְאִתְּתֵיהּ וְנָשֵׁי בְנוֹהֵי עִמָּיהּ:

8:18 So Noah went out, and his sons and his wife and his sons' wives with him.

8:19 כָּל־הַחַיָּה כָּל־הָרֶמֶשׂ וְכָל־הָעוֹף כָּל רוֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ לְמִשְׁפַּחְתֵּיהֶם יֵצְאוּ מִן־הַתְּבֹה:

8:19 כָּל חַיְתָא כָּל רַחֲשָא וְכָל עוֹפָא כָּל דְּרַחֲשֵׁי עַל אַרְעָא לְזִרְעֵיתְהוֹן נִפְקוּ מִן תִּיבֹתָא:

8:19 Every beast, every creeping thing, and every bird, everything that moves on the earth, went out by their families from the ark.

8:20 וַיֵּבֶן נֹחַ מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיִּקַּח מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִכָּל הָעוֹף הַטְּהוֹר וַיַּעַל עֹלֹת בַּמִּזְבֵּחַ:

8:20 וּבָנָא נֹחַ מִדְּבָחָא קֳדָם יְיָ וְנָסִיב מִכָּל בְּעִירָא דְּכִיָּא וּמִכָּל עוֹפָא דְּכִיָּא וַאֲסִיק עֲלֹן עַל מִדְּבָחָא בַּמִּדְּבָחָא:

8:20 Then Noah built an altar to the LORD, and took of every clean animal and of every clean bird and offered burnt offerings on the altar.

8:21 וַיֵּרַח יְהוָה אֶת־רִיחַ הַנִּיחָח וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־לִבּוֹ לֹא־אֶסְף לְקַלְל עוֹד אֶת־הָאָדָמָה בַּעֲבוּר הָאָדָם כִּי יֵצֵר לֵב הָאָדָם רָע מִנְעֲרֻיּוֹ וְלֹא־אֶסְף עוֹד לְהַכּוֹת אֶת־כָּל־חַי כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי:

8:21 וְקָבִיל יְיָ בְּרַעְיוֹתַי קוֹרְבָּנִיהּ וַאֲמַר יְיָ בְּמִימְרֵיהּ לֹא אוֹסִיף לְמַלֵּט עוֹד יֵת אַרְעָא בְּדִיל חוֹבֵי אָנְשָא אֲרִי יֵצֵרָא לְבָא דְּאָנְשָא בִישׁ מִיזְעוּרֵיהּ מֵעוֹלָמֻהּ לֹא אוֹסִיף עוֹד לְמַמְחֵי יֵת כָּל דְּחֵי חַיָּא כְּמָא דְּעַבְדִּית:

8:21 The LORD smelled the soothing aroma; and the LORD said to Himself, "I will never again curse the ground on account of man, for the intent of man's heart is evil from his youth; and I will never again destroy every living thing, as I have done.

8:22 עַד כָּל־יְמֵי הָאָרֶץ זֶרַע וְקָצִיר וְקָר וְחָם וְקֹץ וְחָרֵף וַיּוֹם וַלַּיְלָה לֹא יִשָּׁבְתוּ:

8:22 עוֹד כָּל יוֹמֵי אַרְעָא זְרוּעָא וְחַצְדָּא וְקוֹרָא וְחוֹמָא וְקִישָׂא וְסִתּוּא וַיּוֹם וַלַּיְלָה לֹא יִבְטְלוּ:

8:22 "While the earth remains, Seedtime and harvest, And cold and heat, And summer and winter, And day and night Shall not cease."

9:1 וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־נֹחַ וְאֶת־בָּנָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת־הָאָרֶץ:

9:1 וַבִּרְיֹךְ יְיָ יֵת נֹחַ וַיֵּת בְּנוֹהֵי וַאֲמַר לְהוֹן פּוֹשׁוּ וּסְגוּ וּמְלֹו יֵת אַרְעָא:

9:1 And God blessed Noah and his sons and said to them, "Be fruitful and multiply, and fill the earth.

9:2 וּמוֹרָאכֶם וְחַתְכֶם יִהְיֶה עַל כָּל־חַיַּת הָאָרֶץ וְעַל כָּל־עוֹף הַשָּׁמַיִם בְּכָל־אֲשֶׁר תִּרְמֹשׁ הָאָדָמָה וּבְכָל־דְּגֵי הַיָּם בְּיֶדְכֶם נִתְּנוּ:

9:2 וְדַחַלְתְּכוֹן וְאִמְתְּכוֹן תְּהִי עַל כָּל חַיַּת אַרְעָא וְעַל כָּל עוֹפָא דְּשַׁמַּיָּא בְּכָל דְּתַרְחִישׁ אַרְעָא בְּרָא וּבְכָל גּוֹנֵי יִמָּא בְּיֶדְכֶם יִהְיוּן מְסִירִין:

9:2 "The fear of you and the terror of you will be on every beast of the earth and on every bird of the sky; with everything that creeps on the ground, and all the fish of the sea, into your hand they are given.

9:3 כָּל־רֶמֶשׂ אֲשֶׁר הוּא־חַי לָכֶם יִהְיֶה לְאֹכְלָהּ כִּיֶּרֶק עֲשֹׂב נָתַתִּי לָכֶם אֶת־כָּל־

9:3 כָּל רַחֲשָא דְּהוּא חַי לְכוֹן יִהְיִי לְמִיכַל כִּיְרוֹק עֲסָבָא יְהִיבִית לְכוֹן יֵת כּוֹלָא:

9:3 "Every moving thing that is alive shall be food for you; I give all to you, as I gave the green plant.

9:4 אֶךְ-בָּשָׂר בְּנַפְשׁוֹ דָּמוֹ לֹא תֹאכְלוּ:

9:4 בָּרֶם בִּסְרָא בְּנַפְשִׁיהָ דְּמִיהָ לֹא תִיכְלוּ:

9:4 "Only you shall not eat flesh with its life, *that is*, its blood.

9:5 וְאַךְ אֶת-דַּמְכֶם לְנַפְשֵׁיכֶם אֲדַרְשׁ מִיַּד כָּל-חַיָּה אֲדַרְשְׁנָהּ וּמִיַּד הָאָדָם מִיַּד אִישׁ אָחִיו אֲדַרְשׁ אֶת-נַפְשׁ הָאָדָם:

9:5 וּבָרֶם יֵת דְּמִכּוֹן לְנַפְשְׁכּוֹן אִיתְּבַע מִיַּד כָּל חַיָּתָא אִתְּבַעִינָהּ וּמִיַּד אָנְשָׁא מִיַּד גְּבַר דִּישׁוּד יֵת דְּמָא דְּאָחוּהִי אִתְּבַע יֵת נַפְשָׁא דְּאָנְשָׁא:

9:5 "Surely I will require your lifeblood; from every beast I will require it. And from *every* man, from every man's brother I will require the life of man.

9:6 שֹׁפֵךְ דָּם הָאָדָם בְּאָדָם דָּמוֹ יִשְׁפָּךְ כִּי בְצַלֵּם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת-הָאָדָם:

9:6 דִּישׁוּד דְּמָא דְּאָנְשָׁא בְּסִהְדִין מִימְמַר עַל מִימְרָא דִּינִיָּא דְּמִיהָ יִתְאַשֵּׁד אֲרִי בְצַלֵּם אֱלֹהִים בְּצַלְמָא דִּי עֲבַד יֵת אָנְשָׁא:

9:6 "Whoever sheds man's blood, By man his blood shall be shed, For in the image of God He made man.

9:7 וְאַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ שִׂרְצוּ בָאָרֶץ וּרְבוּ-בָהּ: ס

9:7 וְאַתּוֹן פּוֹשׁוּ וּסְגּוּ אֶת־לִדּוֹ בְּאַרְעָא וּסְגּוּ בָהּ:

9:7 "As for you, be fruitful and multiply; Populate the earth abundantly and multiply in it."

9:8 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-נֹחַ וְאֶל-בָּנָיו אִתּוֹ לֵאמֹר:

9:8 וַאֲמַר יוֹי לְנֹחַ וּלְבָנוּהִי עִמִּיהָ לְמִימְרָא:

9:8 Then God spoke to Noah and to his sons with him, saying,

9:9 וְאֲנִי הֲנִנִי מְקִים אֶת-בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְאֶת-זֶרְעְכֶם אַחֲרֵיכֶם:

9:9 וְאַנָּא הָא אֲנָא מְקִים יֵת קִנְיִי עִימְכּוֹן וְעִם וִית בְּנֵיכּוֹן בְּתִרְיֻכּוֹן:

9:9 "Now behold, I Myself do establish My covenant with you, and with your descendants after you;

9:10 וְאֵת כָּל-נַפְשׁ הַחַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם בְּעוֹף בְּבִהֶמָה וּבְכָל-חַיַּת הָאָרֶץ אִתְּכֶם מִכָּל יִצְאֵי הַתְּבָה לְכָל חַיַּת הָאָרֶץ:

9:10 וְעִם וִית כָּל נַפְשָׁא חַיָּתָא דְּעִימְכּוֹן בְּעוֹפָא בְּבִיעִרָא וּבְכָל חַיַּת אַרְעָא עִימְכּוֹן דְּעִימְכּוֹן מִכָּל נַפְקֵי תִיבּוֹתָא לְכָל חַיַּת אַרְעָא:

9:10 and with every living creature that is with you, the birds, the cattle, and every beast of the earth with you; of all that comes out of the ark, even every beast of the earth.

9:11 וְהִקְמַתִי אֶת-בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְלֹא-יִכָּרֵת כָּל-בָּשָׂר עוֹד מִמֵּי הַמַּבּוּל וְלֹא-יִהְיֶה עוֹד מַבּוּל לְשַׁחַת הָאָרֶץ:

9:11 וְאַקִּים יֵת קִנְיִי עִימְכּוֹן וְלֹא יִשְׁתַּיֵּץ כָּל בִּסְרָא עוֹד מִמֵּי טּוּפָנָא וְלֹא יִהְיֶה עוֹד טּוּפָנָא לְחַבְלָא יֵת אַרְעָא:

9:11 "I establish My covenant with you; and all flesh shall never again be cut off by the water of the flood, neither shall there again be a flood to destroy the earth."

9:12 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים זֹאת אוֹת-הַבְּרִית אֲשֶׁר-אֲנִי נֹתֵן בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל-נַפְשׁ חַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם לְדֹרֹת עוֹלָם:

9:12 וַאֲמַר יוֹי דָּא אֵת קָם דְּאַנָּא יְהִיב בֵּין מִימְרֵי וּבֵינִיכּוֹן וּבֵין כָּל נַפְשָׁא חַיָּתָא דְּעִימְכּוֹן לְדֹרֵי עֲלָמָא:

9:12 God said, "This is the sign of the covenant which I am making between Me and you and every living creature that is with you, for all successive generations;

9:13 אֶת־קִשְׁתִּי נָתַתִּי בַעֲנָן וְהָיְתָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵין הָאָרֶץ:

9:13 יֵת קִשְׁתִּי יִהְיֶה בַעֲנָנָא וְתִהְיֶה לָאֵת קָנָם בֵּין מִימְרֵי וּבֵין אֶרֶעָא:

9:13 I set My bow in the cloud, and it shall be for a sign of a covenant between Me and the earth.

9:14 וְהָיָה בַעֲנָנִי עָנָן עַל־הָאָרֶץ וְנִרְאָתָה הַקֶּשֶׁת בַּעֲנָן:

9:14 וְיִהְיֶה בַעֲנָנוֹתִי עָנָנָא עַל אֶרֶעָא וְתִתְחַזֵּי קִשְׁתָא בַעֲנָנָא:

9:14 "It shall come about, when I bring a cloud over the earth, that the bow will be seen in the cloud,

9:15 וְזָכַרְתִּי אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל־נֶפֶשׁ חַיָּה בְּכָל־בָּשָׂר

וְלֹא־יִהְיֶה עוֹד הַמַּיִם לַמַּבּוּל לְשַׁחַת כָּל־בָּשָׂר:

9:15 וּדְכִירֵנָא וְאִדְכַּר יֵת קִנְמִי דְּבֵין מִימְרֵי וּבֵינִיכּוֹן וּבֵין כָּל נֶפְשָׁא חַיָּתָא

בְּכָל בְּסָרָא וְלֹא יִהְיֶה עוֹד מַיָּא לְטּוּפָנָא לְחַבְלָא כָּל בְּסָרָא:

9:15 and I will remember My covenant, which is between Me and you and every living creature of all flesh; and never again shall the water become a flood to destroy all flesh.

9:16 וְהָיְתָה הַקֶּשֶׁת בַּעֲנָן וְרִאִיתִיהָ לְזִכָּר בְּרִית עוֹלָם בֵּין אֱלֹהִים וּבֵין כָּל־נֶפֶשׁ

חַיָּה בְּכָל־בָּשָׂר אֲשֶׁר עַל־הָאָרֶץ:

9:16 וְתִהְיֶה קִשְׁתָא בַעֲנָנָא וְרִאִיחוּנָהּ לְדוּכְרָן לְמִדְכַּר קָנָם עָלָם בֵּין מִימְרָא דִּיּוּי

וּבֵין כָּל נֶפְשָׁא חַיָּתָא בְּכָל בְּסָרָא דְּעַל אֶרֶעָא:

9:16 "When the bow is in the cloud, then I will look upon it, to remember the everlasting covenant between God and every living creature of all flesh that is on the earth."

9:17 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־נֹחַ זֹאת אוֹת־הַבְּרִית אֲשֶׁר הִקְמַתִּי בֵּינִי וּבֵין כָּל־בָּשָׂר

אֲשֶׁר עַל־הָאָרֶץ: פ

9:17 וַאֲמַר יוֹי לְנֹחַ דָּא אֵת קָנָם דְּאִקִּימִית בֵּין מִימְרֵי וּבֵין כָּל בְּסָרָא דְּעַל

אֶרֶעָא:

9:17 And God said to Noah, "This is the sign of the covenant which I have established between Me and all flesh that is on the earth."

9:18 וַיְהִיו בְּנֵי־נֹחַ הַיִּצְחָאִים מִן־הַתְּבָה שֵׁם וְחָם וְיִפֶּת וְחָם הוּא אָבִי כְנָעָן:

9:18 וְהָיוּ בְנֵי נֹחַ דְּנִפְקוּ מִן תִּיבְתָא שֵׁם וְחָם וְיִפֶּת וְחָם הוּא אָבוּהִי דְּכְנָעָן:

9:18 Now the sons of Noah who came out of the ark were Shem and Ham and Japheth; and Ham was the father of Canaan.

9:19 שְׁלֹשָׁה אֱלֹהֵי בְנֵי־נֹחַ וּמֵאֵלֶּה נִפְצָה כָּל־הָאָרֶץ:

9:19 תִּלְתָּה אֱלֹיִן בְּנֵי נֹחַ וּמֵאֱלֹיִן אֲתַבְּדֵרוּ בְּכָל אֶרֶעָא:

9:19 These three *were* the sons of Noah, and from these the whole earth was populated.

9:20 וַיַּחַל נֹחַ אִישׁ הָאֲדָמָה וַיִּטֵּעַ כֶּרֶם:

9:20 וַשְּׂרִי נֹחַ גִּבֵּר פֹּלַח בְּאֶרֶעָא וַנִּצֵּב כֶּרֶמָא:

9:20 Then Noah began farming and planted a vineyard.

9:21 וַיִּשְׁתַּ מִן־הַיַּיִן וַיִּשְׁכָּר וַיִּתְּגַל בְּתוֹךְ אֹהֶלָה:

9:21 וַשְּׁתִי מִן חֲמָרָא וְרוּי וַאֲתַגְלִי בְּגוּ מִשְׁכְּנִיהָ:

9:21 He drank of the wine and became drunk, and uncovered himself inside his tent.

9:22 וַיֵּרָא חָם אָבִי כְנָעָן אֵת עֶרְוַת אָבִיו וַיַּגֵּד לִשְׁנֵי־אֶחָיו בַּחוּץ:

9:22 וַחֲזָא חָם אָבוּהִי דְּכְנָעָן יֵת עֶרְוַתָא דְּאָבוּהִי וַחֲוִי לְתַרִּין אַחוּהִי בְּשׁוּקָא:

9:22 Ham, the father of Canaan, saw the nakedness of his father, and told his two brothers outside.

9:23 וַיִּקַּח שֵׁם וַיִּפֹּת אֶת־הַשְּׂמֹלָה וַיְשִׁימוּ עַל־שַׁכְּם שְׁנֵיהֶם וַיִּלְכוּ אַחֲרָנִית וַיִּכְסּוּ

אֶת עֲרוֹת אֲבִיהֶם וּפְנֵיהֶם אַחֲרָנִית וְעָרוֹת אֲבִיהֶם לֹא רָאוּ׃
9:23 וַנִּסֵּב שֵׁם וַיַּפֶּת יָת כְּסוּתָא וְשׁוּיָו עַל כְּתָף תְּרוּיָהוֹן וַאֲזָלוּ מִחֲזָרִין וּכְסִיו
יָת עָרִיתָא דְאַבֹּהוֹן וְאַפִּיָהוֹן מִחֲזָרִין וְעָרִיתָא דְאַבֹּהוֹן לֹא חָזוּ׃

9:23 But Shem and Japheth took a garment and laid it upon both their shoulders and walked backward and covered the nakedness of their father; and their faces were turned away, so that they did not see their father's nakedness.

9:24 וַיִּקֶּץ נֹחַ מִיֵּינוֹ וַיֵּדַע אֵת אֲשֶׁר-עָשָׂה-לוֹ בְּנוֹ הַקָּטָן׃
9:24 וַאֲתָעַר נֹחַ מִיִּחְמָרִיָּה וַיֵּדַע יָת דַּעְבַּד לִיָּה בְּרִיָּה זַעִירָא׃

9:24 When Noah awoke from his wine, he knew what his youngest son had done to him.

9:25 וַיֹּאמֶר אֲרוּר כָּנָעַן עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאַחָיו׃

9:25 וַאֲמַר לִיט כָּנָעַן עֶבֶד פֶּלַח יִהְיֶה לְאַחֻוָּהִי׃

9:25 So he said, "Cursed be Canaan; A servant of servants He shall be to his brothers."

9:26 וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי שֵׁם וַיְהִי כָנָעַן עֶבֶד לָמוֹ׃

9:26 וַאֲמַר בְּרִיךְ יְיָ אֱלֹהֵיָה דְשֵׁם וַיְהִי כָנָעַן עֲבָדָא לְהוֹן׃

9:26 He also said, "Blessed be the LORD, The God of Shem; And let Canaan be his servant.

9:27 יַפֶּת אֱלֹהִים לְיַפֶּת וַיִּשְׁכֵּן בְּאֶהֱלֵי-שֵׁם וַיְהִי כָנָעַן עֶבֶד לָמוֹ׃

9:27 יַפְתִּי יְיָ לְיַפֶּת וַיִּשְׁרֵי שְׁכִינְתָּיָה בְּמִשְׁכְּנֵי שֵׁם וַיְהִי כָנָעַן עֲבָדָא לְהוֹן׃

9:27 "May God enlarge Japheth, And let him dwell in the tents of Shem; And let Canaan be his servant."

9:28 וַיְחִי-נֹחַ אַחֲרֵי הַמַּבּוּל שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַחֲמִשִּׁים שָׁנָה׃

9:28 וַחֲיָא נֹחַ בְּתַר טוֹפָנָא תְּלַת מֵאָה וַחֲמִשִּׁין שָׁנִין׃

9:28 Noah lived three hundred and fifty years after the flood.

9:29 וַיְהִיוֹ כָּל-יְמֵי-נֹחַ תְּשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַחֲמִשִּׁים שָׁנָה וַיָּמָת׃ פ

9:29 וַהּוּוּ כָל יוֹמֵי נֹחַ תְּשַׁע מֵאָה וַחֲמִשִּׁין שָׁנִין וַיָּמָת׃

9:29 So all the days of Noah were nine hundred and fifty years, and he died.

10:1 וְאַלְהֵי תוֹלְדֹת בְּנֵי-נֹחַ שֵׁם חָם וַיִּוְלְדוּ לָהֶם בָּנִים אַחֲרֵי הַמַּבּוּל׃

10:1 וְאַלִין תוֹלְדֹת בְּנֵי נֹחַ שֵׁם חָם וַיִּוְלְדוּ לָהֶם בָּנִין בְּתַר טוֹפָנָא׃

10:1 Now these are the records of the generations of Shem, Ham, and Japheth, the sons of Noah; and sons were born to them after the flood.

10:2 בְּנֵי יַפֶּת גֹּמֶר וּמָגוֹג וּמָדַי וַיֹּון וְתוּבַל וּמִשְׁכֵּחַ וְתִירָס׃

10:2 בְּנֵי יַפֶּת גֹּמֶר וּמָגוֹג וּמָדַי וַיֹּון וְתוּבַל וּמִשְׁכֵּחַ וְתִירָס׃

10:2 The sons of Japheth were Gomer and Magog and Madai and Javan and Tubal and Meshech and Tiras.

10:3 וּבְנֵי גֹמֶר אֲשֶׁכְנַז וְרִיפַת וְתוֹגַרְמָה׃

10:3 וּבְנֵי גֹמֶר אֲשֶׁכְנַז וְרִיפַת וְתוֹגַרְמָה׃

10:3 The sons of Gomer were Ashkenaz and Riphath and Togarmah.

10:4 וּבְנֵי יָוָן אֵלִישָׁה וְתַרְשִׁישׁ כֶּתִים וְדוֹדָנִים׃

10:4 וּבְנֵי יָוָן אֵלִישָׁה וְתַרְשִׁישׁ כֶּתִים וְדוֹדָנִים׃

10:4 The sons of Javan were Elishah and Tarshish, Kittim and Dodanim.

10:5 מֵאֵלֶּה נִפְרְדּוּ אֵינִי הַגּוֹיִם בְּאַרְצֵתָם אִישׁ לְלִשְׁנֹו לְמִשְׁפַּחְתָּם בְּגוֹיָהֶם׃

10:5 מֵאֵלִין אֲתַפְּרְשׁוּ אֲתַפְּרְדּוּ נִגּוּת עַמְמֵיָא בְּאַרְעָתָהוֹן גְּבַר לְלִישְׁנָיָה

לְזַרְעָתָהוֹן בְּעַמְמֵיָהוֹן׃

10:5 From these the coastlands of the nations were separated into their lands, every one according to his language,

according to their families, into their nations.

10:6 וּבְנֵי חָם כּוּשׁ וּמִצְרַיִם וּפּוּט וְכַנְעָן:

10:6 וּבְנֵי חָם כּוּשׁ וּמִצְרַיִם וּפּוּט וְכַנְעָן:

10:6 The sons of Ham were Cush and Mizraim and Put and Canaan.

10:7 וּבְנֵי כּוּשׁ סֶבֶא וְחַוִּילָה וְסַבְתָּה וְרַעְמָה וְסַבְתָּכָא וּבְנֵי רַעְמָה שֶׁבָא וְדָדָן:

10:7 וּבְנֵי כּוּשׁ סֶבֶא וְחַוִּילָה וְסַבְתָּה וְרַעְמָה וְסַבְתָּכָא וּבְנֵי רַעְמָה שֶׁבָא וְדָדָן:

10:7 The sons of Cush were Seba and Havilah and Sabtah and Raamah and Sabteca; and the sons of Raamah were Sheba and Dedan.

10:8 וְכוּשׁ יָלַד אֶת־נִמְרֹד הוּא הָחַל לְהִיטּוֹת גִּבּוֹר בְּאֶרֶץ:

10:8 וְכוּשׁ אוֹלִיד יֵת נִמְרוֹד הָא שָׂרִי לְמַהֲוֵי גִבּוֹר תְּקִיף בִּארְעָא:

10:8 Now Cush became the father of Nimrod; he became a mighty one on the earth.

10:9 הוּא־הָיָה גִבּוֹר־צֹיֵד לִפְנֵי יְהוָה עַל־כֵּן יֵאמָר כְּנִמְרוֹד גִּבּוֹר צֹיֵד לִפְנֵי יְהוָה:

10:9 הוּא הָיָה גִבּוֹר תְּקִיף קָדָם יְיָ עַל־כֵּן יִתְאַמֵּר כְּנִמְרוֹד גִּבּוֹר תְּקִיף קָדָם

יְיָ:

10:9 He was a mighty hunter before the LORD; therefore it is said, "Like Nimrod a mighty hunter before the LORD."

10:10 וַתְּהִי רֵאשִׁית מַמְלַכְתּוֹ בָּבֶל וְאַרְךָ וְאַכַּד וְכַלְנֶה בְּאֶרֶץ שִׁנְעָר:

10:10 וַהֲוֹת רֵישׁ מַלְכוּתִיהָ בָּבֶל וְאַרְךָ וְאַכַּד וְכַלְנֶה בִּארְעָא דְבָבֶל:

10:10 The beginning of his kingdom was Babel and Erech and Accad and Calneh, in the land of Shinar.

10:11 מִן־הָאֶרֶץ הַהִוא יָצָא אֲשׁוּר וַיִּבֶן אֶת־נִינְוָה וְאֶת־רְחוֹבֹת עִיר וְאֶת־כַּלַּח:

10:11 מִן אֶרְעָא הַהִוא הָיָא נִפְק אַתּוּרָאָה וּבְנָא יֵת נִינְוָה וַיֵּת רְחוֹבֹת קֶרְתָּא

וַיֵּת כַּלַּח:

10:11 From that land he went forth into Assyria, and built Nineveh and Rehoboth-Ir and Calah,

10:12 וְאֶת־רֶסֶן בֵּין נִינְוָה וּבֵין כַּלַּח הוּא הָעִיר הַגְּדֹלָה:

10:12 וַיֵּת רֶסֶן בֵּין נִינְוָה וּבֵין כַּלַּח הִיא קֶרְתָּא רְבָתָא:

10:12 and Resen between Nineveh and Calah; that is the great city.

10:13 וּמִצְרַיִם יָלַד אֶת־לֹדִים וְאֶת־עַנְמִים וְאֶת־לְהָבִים וְאֶת־נַפְתֻּחִים:

10:13 וּמִצְרַיִם אוֹלִיד יֵת לֹדָאִי וַיֵּת עַנְמָאִי וַיֵּת לֶהָבָאִי וַיֵּת נַפְתּוּחָאִי:

10:13 Mizraim became the father of Ludim and Anamim and Lehabim and Naphtuhim

10:14 וְאֶת־פַּתְרֻסִּים וְאֶת־כַּסְלֻחִים אֲשֶׁר יָצְאוּ מִשָּׁם פְּלִשְׁתִּים וְאֶת־כַּפְתּוֹרִים: ס

10:14 וַיֵּת פַּתְרוּסָאִי וַיֵּת כַּסְלוּחָאִי דְנִפְקוּ מִתְּמָן פְּלִשְׁתָּאִי וַיֵּת קַפְטוּקָאִי

קַפְטוּכָאִי:

10:14 and Pathrusim and Casluhim (from which came the Philistines) and Capthorim.

10:15 וְכַנְעָן יָלַד אֶת־צִידֹן בְּכֹרוֹ וְאֶת־חֶת:

10:15 וְכַנְעָן אוֹלִיד יֵת צִידוֹן בּוֹכְרִיָה וַיֵּת חֶת:

10:15 Canaan became the father of Sidon, his firstborn, and Heth

10:16 וְאֶת־יִבּוּסִי וְאֶת־הָאֹמֹרִי וְאֶת־הַגִּרְגָּשִׁי:

10:16 וַיֵּת יִבּוּסָאִי וַיֵּת אֹמּוֹרָאִי וַיֵּת גִּרְגִּישָׁאִי:

10:16 and the Jebusite and the Amorite and the Gergashite

10:17 וְאֶת־הַחִוִּי וְאֶת־הָעֵרֶקִי וְאֶת־הַסִּינִי:

10:17 וַיְהִי חִיטָּי וַיְהִי עֲרֻכָּי וַיְהִי אֲנָתוֹסָאִי:

10:17 and the Hivite and the Arkite and the Sinite

10:18 וְאֶת־הָאַרְוָדִי וְאֶת־הַזִּמְרִי וְאֶת־הַחֲמָתִי וְאַחֲרַי נִפְצוּ מִשְׁפָּחוֹת הַכְּנַעֲנִי:

10:18 וַיְהִי אַרְוָדָי וַיְהִי צִמְרָאִי צִלְמוּדָאִי וַיְהִי חֲמָתָאִי וּבְתֵר כִּין אֶתְבַּדְרָא זִרְעִית
כְּנַעֲנָאָה:

10:18 and the Arvadite and the Zemarite and the Hamathite; and afterward the families of the Canaanite were spread abroad.

10:19 וַיְהִי גְבוּל הַכְּנַעֲנִי מִצִּידֹן בְּאֶכָה גֵרָרָה עַד־עֲזָה בְּאֶכָה סְדֹמָה וְעִמּוֹרָה
וְאַדְמָה וְצִבְיִם עַד־לָשָׁע:

10:19 וַיְהִי תְּחוֹם כְּנַעֲנָאָה מִצִּידֹן מָטִי לַגֵּרָר עַד עֲזָה מָטִי לְסְדוֹם וְעִמּוֹרָה
וְאַדְמָה וְצִבְיִם עַד לָשָׁע:

10:19 The territory of the Canaanite extended from Sidon as you go toward Gerar, as far as Gaza; as you go toward Sodom and Gomorrah and Admah and Zeboiim, as far as Lasha.

10:20 אֵלֶּה בְּנֵי־חָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְלִשְׁנָתָם בְּאַרְצֵתָם בְּגוֹיָהֶם: ס

10:20 אֵלֶּיךָ בְּנֵי חָם לְזִרְעֵיתָהוֹן לְלִישְׁנָהוֹן בְּאַרְעֵיתָהוֹן בְּעַמֻּמֵּיהוֹן:

10:20 These are the sons of Ham, according to their families, according to their languages, by their lands, by their nations.

10:21 וְלִשָּׁם יָלֵד גַּם־הוּא אָבִי כָּל־בְּנֵי־עֶבֶר אָחִי יַפֶּת הַגָּדוֹל:

10:21 וְלִשָּׁם אִיתִילִיד אָף הוּא אָבוֹהוֹן דְּכָל בְּנֵי עֶבֶר אָחוּהִי דִּיפֶת רַבָּא:

10:21 Also to Shem, the father of all the children of Eber, and the older brother of Japheth, children were born.

10:22 בְּנֵי שֵׁם עִילָם וְאַשּׁוּר וְאַרְפַּכְשָׁד וְלֹד וְאַרָם:

10:22 בְּנֵי שֵׁם עִילָם וְאַשּׁוּר וְאַרְפַּכְשָׁד וְלֹד וְאַרָם:

10:22 The sons of Shem were Elam and Asshur and Arpachshad and Lud and Aram.

10:23 וּבְנֵי אָרָם עֹוֹץ וְחֹול וְגֵתֵר וּמָשׁ:

10:23 וּבְנֵי אָרָם עֹוֹץ וְחֹול וְגֵתֵר וּמָשׁ:

10:23 The sons of Aram were Uz and Hul and Gether and Mash.

10:24 וְאַרְפַּכְשָׁד יָלֵד אֶת־שֶׁלַח וְשֶׁלַח יָלֵד אֶת־עֶבֶר:

10:24 וְאַרְפַּכְשָׁד אֹולִיד יֵת שֶׁלַח וְשֶׁלַח אֹולִיד יֵת עֶבֶר:

10:24 Arpachshad became the father of Shelah; and Shelah became the father of Eber.

10:25 וּלְעֶבֶר יָלֵד שְׁנֵי בָנִים שֵׁם הָאֶחָד פֶּלֶג כִּי בִימָיו נִפְלְגָה הָאָרֶץ וְשֵׁם אֹחִיו
יֻקְטָן:

10:25 וּלְעֶבֶר אִיתִילִידוֹ תֵרִין בְּנִין שׁוֹם חַד פֶּלֶג אָרִי בְיוֹמוֹהִי אֶתְפַּלְגַת אֶרֶעָא
וְשׁוֹם אָחוּהִי יֻקְטָן:

10:25 Two sons were born to Eber; the name of the one was Peleg, for in his days the earth was divided; and his brother's name was Joktan.

10:26 וַיֻּקְטָן יָלֵד אֶת־אַלְמוֹדָד וְאֶת־שֶׁלֶף וְאֶת־חֲצַרְמוֹת וְאֶת־יֶרַח:

10:26 וַיֻּקְטָן אֹולִיד יֵת אַלְמוֹדָד וְיֵת שֶׁלֶף וְיֵת חֲצַרְמוֹת וְיֵת יֶרַח:

10:26 Joktan became the father of Almodad and Sheleph and Hazarmaveth and Jerah

10:27 וְאֶת־הַדּוֹרָם וְאֶת־אוּזָל וְאֶת־דִּקְלָה:

10:27 וְיֵת דּוֹרָם וְיֵת אוּזָל וְיֵת דִּקְלָה:

10:27 and Hadoram and Uzal and Diklah

10:28 וְאֶת-עוֹבַל וְאֶת-אַבִּימָאֵל וְאֶת-שֶׁבָא:

10:28 וְיֵת עֵיבָל וְיֵת אַבִּימָאֵל וְיֵת שֶׁבָא:

10:28 and Obal and Abimael and Sheba

10:29 וְאֶת-אוֹפִיר וְאֶת-חִוִּילָה וְאֶת-יֹבָב כָּל-אֵלֶּה בְּנֵי יֶקֶטָן:

10:29 וְיֵת אוֹפִיר וְיֵת חִוִּילָה וְיֵת יֹבָב כָּל אֵלֶּיךָ בְּנֵי יֶקֶטָן:

10:29 and Ophir and Havilah and Jobab; all these were the sons of Joktan.

10:30 וַיְהִי מוֹשְׁבָם מִמֶּשָׁא בְּאַכָּה סְפָרָה הַר הַקָּדָם:

10:30 וַהֲוָה מוֹתְבָהוֹן מוֹתְבָנְהוֹן מִמִּישָׁא מָטִי לְסִפָּר טוֹר מְדִינָחָא:

10:30 Now their settlement extended from Mesha as you go toward Sephar, the hill country of the east.

10:31 אֵלֶּה בְּנֵי-שֵׁם לְמוֹשְׁפָחָתָם לְלִשְׁנָתָם בְּאַרְצֵתָם לְגוֹיָהֶם:

10:31 אֵלֶּיךָ בְּנֵי שֵׁם לְזִרְעֵיתָהוֹן לְלִישְׁנָהוֹן בְּאַרְעֵיתָהוֹן לְעַמִּיּוֹהוֹן:

10:31 These are the sons of Shem, according to their families, according to their languages, by their lands, according to their nations.

10:32 אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי-נֹחַ לְתוֹלְדֹתָם בְּגוֹיָהֶם וּמֵאֵלֶּה נִפְרְדּוּ הַגּוֹיִם בָּאָרֶץ

אַחֲרֵי הַמָּבּוּל: פ

10:32 אֵלֶּיךָ זִרְעֵית תּוֹלַדַת בְּנֵי נֹחַ לְתוֹלְדֵיתָהוֹן בְּעַמִּיּוֹהוֹן וּמֵאֵלֶּיךָ אֲתַפְּרְשׁוּ נְגוֹת

עַמִּיּא בְּאַרְעָא בְּתַר טוֹפָנָא:

10:32 These are the families of the sons of Noah, according to their genealogies, by their nations; and out of these the nations were separated on the earth after the flood.

11:1 וַיְהִי כָל-הָאָרֶץ שָׁפָה אֶחָת וּדְבָרִים אֶחָדִים:

11:1 וַהֲוֹת כָּל אֶרְעָא לִישָׁן חָד וּמִמְלָל חָד:

11:1 Now the whole earth used the same language and the same words.

11:2 וַיְהִי בְּנִסְעָם מִקֶּדֶם וַיִּמְצְאוּ בְּקַעָה בָּאָרֶץ שִׁנְעַר וַיֵּשְׁבוּ שָׁם:

11:2 וַהֲוָה בְּמִיטְלָהוֹן בְּקִדְמִיתָא מִמְדִּינָחָא וַאֲשַׁכְחוּ בְּקַעְתָּא בְּאַרְעָא דְּבָבֵל

וַיַּחֲבֹּו תַמָּן:

11:2 It came about as they journeyed east, that they found a plain in the land of Shinar and settled there.

11:3 וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ הִבֵּה נִלְבְּנָה לְבָנִים וְנִשְׂרָפָה לְשִׂרְפָּה וְתִהְיֶה לָּהֶם

הַלְּבָנָה לְאַבָּן וְתַחֲמָר תִּהְיֶה לָּהֶם לְחֹמֶר:

11:3 וַאֲמָרוּ גַבְרַל לְחַבְרִיָּה הָבוּ נִרְמִי לְבָנִין וְנִשְׂרופִינוֹן וְנִקְיִדִינוֹן בְּנוֹרָא

יִקְיֹדְתָא וְהָוֹת לָהוֹן לְבִנְתָּא לְאַבְנָא וְחִימָרָא הָוָה לָהוֹן לְשִׁיעַ:

11:3 They said to one another, "Come, let us make bricks and burn *them* thoroughly." And they used brick for stone, and they used tar for mortar.

11:4 וַיֹּאמְרוּ הִבֵּה נִבְנֶה-לָּנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה-לָּנוּ שֵׁם פֶּן-נִפְּזֹן

עַל-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ:

11:4 וַאֲמָרוּ הָבוּ נִבְנֵי לָנָא קִרְתָּא וּמִגְדָּלָא וְרִישִׁיָּה מָטִי עַד-צִית שְׁמִיָּא וְנַעֲבִיד

לָנָא שׁוֹם דְּלִמָּא נִתְבָּדַר עַל-אַפִּי כָל אֶרְעָא:

11:4 They said, "Come, let us build for ourselves a city, and a tower whose top *will reach* into heaven, and let us make for ourselves a name, otherwise we will be scattered abroad over the face of the whole earth."

11:5 וַיֵּרָד יְהוָה לִרְאֹת אֶת-הָעִיר וְאֶת-הַמִּגְדָּל אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם:

11:5 וַאֲתַגְלִי יְיָ לְאַתְפָּרְעָא עַל עוֹבָד קִרְתָּא וּמִגְדָּלָא וְעַל מִגְדָּלָא וְיֵת מִגְדָּלָא

דָּבְנוּ בְּנֵי־אָנוּשׁ:

11:5 The LORD came down to see the city and the tower which the sons of men had built.

11:6 וַיֹּאמֶר יְהוָה הֵן עַם אֶחָד וּשְׂפָה אַחַת לְכָלָם וְזֶה הַחֹלָם לַעֲשׂוֹת וְעַתָּה לֹא־יִפְצֹר מֵהֶם כָּל אֲשֶׁר יִזְמוּ לַעֲשׂוֹת:

11:6 וַיֹּאמֶר יְיָ הֵא עַמָּא חַד וְלִישָׁן חַד לְכוּלָּהוֹן וְדִין דְּשָׂרִיו לְמַעְבַּד וּכְעַן לֹא יִתְּמַנַּע מִיְּנַהוֹן כָּל דְּחֻשִּׁיבוּ דְּשָׂרִיאוּ לְמַעְבַּד:

11:6 The LORD said, "Behold, they are one people, and they all have the same language. And this is what they began to do, and now nothing which they purpose to do will be impossible for them.

11:7 הִבֵּה נִרְדָּה וְנִבְלָה שֵׁם שְׂפָתָם אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ אִישׁ שְׂפַת רֵעֵהוּ:

11:7 הָבוּ נִתְגַּלִּי וְנִבְלָבִיל תָּמָן לִישְׁנָהוֹן דְּלֹא יִשְׁמְעוּן אָנוּשׁ גִּבְר לִישָׁן חֲבֵרִיהּ:

11:7 "Come, let Us go down and there confuse their language, so that they will not understand one another's speech."

11:8 וַיִּפֶּץ יְהוָה אֹתָם מִשָּׁם עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ וַיַּחֲדְלוּ לִבְנֹת הָעִיר:

11:8 וּבְדַר יְיָ יִתְּהוֹן מִתָּמָן עַל־אַפִּי כָל אֲרַעָא וְאִתְּמַנְעוּ מִלְּמַבְּנֵי קִרְתָּא:

11:8 So the LORD scattered them abroad from there over the face of the whole earth; and they stopped building the city.

11:9 עַל־כֵּן קָרָא שְׁמָהּ בָּבֶל כִּי־שָׁם בָּלַל יְהוָה שְׂפַת כָּל־הָאָרֶץ וּמִשָּׁם הִפְּצָם יְהוָה עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ: פ

11:9 עַל־כֵּין קָרָא שְׁמָהּ בָּבֶל אַרִי תָּמָן בָּלְבַל יְיָ לִישָׁן כָּל אֲרַעָא וּמִיִּתְּמָן בְּדִרְיוֹן יְיָ עַל־אַפִּי כָל אֲרַעָא:

11:9 Therefore its name was called Babel, because there the LORD confused the language of the whole earth; and from there the LORD scattered them abroad over the face of the whole earth.

11:10 אֵלֶּה תּוֹלְדֹת שָׁם שֵׁם בֶּן־מֵאָה שָׁנָה וַיּוֹלֵד אֶת־אַרְפַּכְשָׁד שְׁנָתַיִם אַחֵר הַמָּבּוּל:

11:10 אֵלִין תּוֹלְדַת שָׁם שֵׁם בֶּר מָאָה שָׁנִין וַאֲוִלִיד יֵת אַרְפַּכְשָׁד תְּרִיתִין שָׁנָן בְּתַר טּוֹפָנָא:

11:10 These are the records of the generations of Shem. Shem was one hundred years old, and became the father of Arpachshad two years after the flood;

11:11 וַיְחִי־שָׁם אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־אַרְפַּכְשָׁד חֲמִשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֵד בָּנִים וּבָנוֹת: ס

11:11 וַחֲזָא שָׁם בְּתַר דְּאוֹלִיד יֵת אַרְפַּכְשָׁד חֲמִישׁ מָאָה שָׁנִין וַאֲוִלִיד בָּנִין וּבָנוֹן:

11:11 and Shem lived five hundred years after he became the father of Arpachshad, and he had other sons and daughters.

11:12 וַאֲרַפְכְּשָׁד חִי חֲמִשׁ וּשְׁלָשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֵד אֶת־שֶׁלַח:

11:12 וַאֲרַפְכְּשָׁד חִיָּא תְּלָתִין וַחֲמִישׁ שָׁנִין וַאֲוִלִיד יֵת שֶׁלַח:

11:12 Arpachshad lived thirty-five years, and became the father of Shelah;

11:13 וַיְחִי אַרְפַּכְשָׁד אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־שֶׁלַח שְׁלֹשׁ שָׁנִים וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֵד בָּנִים וּבָנוֹת: ס

11:13 וַחֲזָא אַרְפַּכְשָׁד בְּתַר דְּאוֹלִיד יֵת שֶׁלַח אַרְבַּע מָאָה וְתָלַת וְתִלְתִּין שָׁנִין וַאֲוִלִיד בָּנִין וּבָנוֹן:

11:13 and Arpachshad lived four hundred and three years after he became the father of Shelah, and he had other sons and daughters.

11:14 וּשְׁלַח חִי שְׁלָשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֵד אֶת־עֶבֶר:

11:14 וּשְׁלַח חִיָּא תְּלָתִין שָׁנִין וַאֲוִלִיד יֵת עֶבֶר:

11:14 Shelah lived thirty years, and became the father of Eber;

11:15 וַיְחִי-שְׁלַח אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת-עֶבֶר שְׁלֹשׁ שָׁנִים וָאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת: ֹס
11:15 וַחֲזָא שְׁלַח בְּתֵר דְּאוֹלִיד יָת עֶבֶר אַרְבַּע מָאָה וּתְלַת שָׁנִין וַאוֹלִיד בָּנִין וּבָנָן:

11:15 and Shelah lived four hundred and three years after he became the father of Eber, and he had *other* sons and daughters.

11:16 וַיְחִי-עֶבֶר אַרְבַּע וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת-פֶּלֶג:

11:16 וַחֲזָא אַרְבַּע תְּלָתִין וָאַרְבַּע שָׁנִין וַאוֹלִיד יָת פֶּלֶג:

11:16 Eber lived thirty-four years, and became the father of Peleg;

11:17 וַיְחִי-עֶבֶר אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת-פֶּלֶג שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת: ֹס

11:17 וַחֲזָא עֶבֶר בְּתֵר דְּאוֹלִיד יָת פֶּלֶג אַרְבַּע מָאָה וּתְלָתִין שָׁנִין וַאוֹלִיד בָּנִין וּבָנָן:

11:17 and Eber lived four hundred and thirty years after he became the father of Peleg, and he had *other* sons and daughters.

11:18 וַיְחִי-פֶלֶג שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת-רְעוּ:

11:18 וַחֲזָא פֶלֶג תְּלָתִין שָׁנִין וַאוֹלִיד יָת רְעוּ:

11:18 Peleg lived thirty years, and became the father of Reu;

11:19 וַיְחִי-פֶלֶג אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת-רְעוּ תֵשַׁע שָׁנִים וּמֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת: ֹס

11:19 וַחֲזָא פֶלֶג בְּתֵר דְּאוֹלִיד יָת רְעוּ מֵאוֹת וּתֵשַׁע וּתֵשַׁעִין שָׁנִין וַאוֹלִיד בָּנִין וּבָנָן:

11:19 and Peleg lived two hundred and nine years after he became the father of Reu, and he had *other* sons and daughters.

11:20 וַיְחִי רְעוּ שְׁתַּיִם וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת-שְׂרוּג:

11:20 וַחֲזָא רְעוּ תְּלָתִין וּתְרֵיתִין שָׁנִין וַאוֹלִיד יָת שְׂרוּג:

11:20 Reu lived thirty-two years, and became the father of Serug;

11:21 וַיְחִי רְעוּ אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת-שְׂרוּג שִׁבְעַ שָׁנִים וּמֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת: ֹס

11:21 וַחֲזָא רְעוּ בְּתֵר דְּאוֹלִיד יָת שְׂרוּג מֵאוֹת וּשְׁבַע שָׁנִין וַאוֹלִיד בָּנִין וּבָנָן:

11:21 and Reu lived two hundred and seven years after he became the father of Serug, and he had *other* sons and daughters.

11:22 וַיְחִי שְׂרוּג שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת-נָחוֹר:

11:22 וַחֲזָא שְׂרוּג תְּלָתִין שָׁנִין וַאוֹלִיד יָת נָחוֹר:

11:22 Serug lived thirty years, and became the father of Nahor;

11:23 וַיְחִי שְׂרוּג אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת-נָחוֹר מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת: ֹס

11:23 וַחֲזָא שְׂרוּג בְּתֵר דְּאוֹלִיד יָת נָחוֹר מֵאוֹת שָׁנִין וַאוֹלִיד בָּנִין וּבָנָן:

11:23 and Serug lived two hundred years after he became the father of Nahor, and he had *other* sons and daughters.

11:24 וַיְחִי נָחוֹר תֵּשַׁע וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת-תְּרָח:

11:24 וַחֲזָא נָחוֹר עֶסְרִין וְתֵשַׁע שָׁנִין וַאוֹלִיד יָת תְּרָח:

11:24 Nahor lived twenty-nine years, and became the father of Terah;

11:25 וַיְחִי נָחוֹר אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־תֶּרַח תִּשְׁע־עֶשְׂרֵה שָׁנָה וּמָאתַיִם שָׁנָה וַיֹּלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃ ס

11:25 וַחֲיָא נָחוֹר בְּתַר דְּאוֹלִיד יָת תֶּרַח מָאָה וְתִשְׁע־עֶסְרִי שָׁנִין וַאוֹלִיד בָּנִין וּבָנָן׃

11:25 and Nahor lived one hundred and nineteen years after he became the father of Terah, and he had *other* sons and daughters.

11:26 וַיְחִי־תֶרַח שִׁבְעִים שָׁנָה וַיֹּלֶד אֶת־אַבְרָם אֶת־נָחוֹר וְאֶת־הָרָן׃

11:26 וַחֲיָא תֶּרַח שִׁבְעִין שָׁנִין וַאוֹלִיד יָת אַבְרָם יָת נָחוֹר וְיָת הָרָן׃

11:26 Terah lived seventy years, and became the father of Abram, Nahor and Haran.

11:27 וְאַלֶּה תּוֹלְדֹת תֶּרַח תֶּרַח הוֹלִיד אֶת־אַבְרָם אֶת־נָחוֹר וְאֶת־הָרָן וְהָרָן הוֹלִיד אֶת־לוֹט׃

11:27 וְאַלִין תּוֹלְדֹת תֶּרַח תֶּרַח אוֹלִיד יָת אַבְרָם יָת נָחוֹר וְיָת הָרָן וְהָרָן אוֹלִיד יָת לוֹט׃

11:27 Now these are *the records of* the generations of Terah. Terah became the father of Abram, Nahor and Haran; and Haran became the father of Lot.

11:28 וַיָּמָת הָרָן עַל־פְּנֵי תֶּרַח אָבִיו בְּאֶרֶץ מוֹלְדֹתוֹ בְּאוּר כַּשְׁדִּים׃

11:28 וּמִיַּת הָרָן עַל־אַפִּי בַחֲיֵי תֶּרַח אָבוּהִי בְּאֶרֶץ יִלְדוּתֶיהָ בְּאוּר דְּכַסְדָּאִי׃

11:28 Haran died in the presence of his father Terah in the land of his birth, in Ur of the Chaldeans.

11:29 וַיִּקַּח אַבְרָם וְנָחוֹר לָהֶם נָשִׁים שֵׁם אִשְׁת־אַבְרָם שָׂרַי וְשֵׁם אִשְׁת־נָחוֹר מִלְכָּה בַת־הָרָן אֵבִי־מִלְכָּה וְאֵבִי יִסְכָּה׃

11:29 וּנְסִיב אַבְרָם וְנָחוֹר לָהוֹן נָשִׁין שֵׁם אִיתַת אַבְרָם שָׂרַי וְשֵׁם אִיתַת נָחוֹר מִלְכָּה בַת הָרָן אָבוּהָא דְּמִלְכָּה וְאָבוּהָא דְּיִסְכָּה׃

11:29 Abram and Nahor took wives for themselves. The name of Abram's wife was Sarai; and the name of Nahor's wife was Milcah, the daughter of Haran, the father of Milcah and Iscah.

11:30 וַתְּהִי שָׂרַי עֲקָרָה אֵין לָהּ וָלֶד׃

11:30 וַהֲוֵת שָׂרַי עֲקָרָא לֵית לָהּ וָלֶד בְּנִין׃

11:30 Sarai was barren; she had no child.

11:31 וַיִּקַּח תֶּרַח אֶת־אַבְרָם בְּנוֹ וְאֶת־לוֹט בֶּן־הָרָן בֶּן־בְּנוֹ וְאֶת שָׂרַי כַּלְתּוֹ אִשְׁת־אַבְרָם בְּנוֹ וַיֵּצְאוּ אֹתָם מֵאוּר כַּשְׁדִּים לָלֶכֶת אֶרֶצָה כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ עַד־חָרָן וַיֵּשְׁבוּ שָׁם׃

11:31 וּדְבַר תֶּרַח יָת אַבְרָם בְּרִיה וְיָת לוֹט בֶּר־הָרָן בְּרִיה וְיָת שָׂרַי כַּלְתִּיהָ אִיתַת אַבְרָם בְּרִיה וּנְפָקוּ עִמָּהוֹן מִיֹּאוּר דְּכַסְדָּאִי לְמִיזַל לְאַרְעָא דְּכְנָעַן וַאֲתוּ עַד חָרָן וַיְחִיבוּ תַמָּן׃

11:31 Terah took Abram his son, and Lot the son of Haran, his grandson, and Sarai his daughter-in-law, his son Abram's wife; and they went out together from Ur of the Chaldeans in order to enter the land of Canaan; and they went as far as Haran, and settled there.

11:32 וַיְהִינּוּ יְמֵי־תֶרַח חֲמִשׁ שָׁנִים וּמֵאתַיִם שָׁנָה וַיָּמָת תֶּרַח בְּחָרָן׃ ס

11:32 וַהֲוּ יוֹמֵי תֶּרַח מָאתָן וְחֲמִישׁ שָׁנִין וּמִיַּת תֶּרַח בְּחָרָן׃

11:32 The days of Terah were two hundred and five years; and Terah died in Haran.

12:1 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַבְרָם לֵךְ־לָךְ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלְדֹתְךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ

אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאָךְ:
 12:1 וַאֲמַר יְיָ לְאַבְרָם אֵיזִיל לָךְ מֵאֶרֶץ וּמִלְּדוֹתֶיךָ וּמִבֵּית־אָבוֹךְ לָאֶרֶעָ
 דַּחְזוּנֶךָ:

12:1 Now the LORD said to Abram, "Go forth from your country, And from your relatives And from your father's house, To the land which I will show you;

וַאֲעֲשֶׂה לְנֹוֹי גְדוֹל וְאֶבְרַכְךָ וְאֶגְדַּלְהָ שְׁמִי וְהָיָה בְרָכָה:
 12:2 וְאֶעֱבְדִינֶךָ לְעַם סָגִי וְאֶבְרַכְיֶנְךָ וְאַרְבִּי שְׁמֶךָ וְתִהְיֶה מְבָרָךְ:

12:2 And I will make you a great nation, And I will bless you, And make your name great; And so you shall be a blessing;

וְאֶבְרַכְהָ מְבָרְכֶיךָ וּמְקַלְלֶיךָ אֲאָר וְנִבְרַכְוּ בְךָ כָּל מִשְׁפַּחַת הָאָדָמָה:
 12:3 וְאֶבְרִיךָ מְבָרְכְךָ וּמְלַטְטֶיךָ אֵילוּשׁ וְיִתְבָּרַכְוּ בְּדִילְךָ כָּל זֶרְעֵי אֶרֶעָ:

12:3 And I will bless those who bless you, And the one who curses you I will curse. And in you all the families of the earth will be blessed."

וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו יְהוָה וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ לוֹט וְאַבְרָם בֶּן־חָמֶשׁ שָׁנִים
 וְשִׁבְעִים שָׁנָה בְּצֵאתוֹ מִחָרָן:

12:4 וְאַזָּל אַבְרָם כְּמֵא דְמַלִּיל עֵמִיָּה יְיָ וְאַזָּל עִמִּיָּה לוֹט וְאַבְרָם בַּר שִׁבְעִין
 וַחֲמִישׁ שָׁנִין בְּמַפְקִיָּה מִחָרָן:

12:4 So Abram went forth as the LORD had spoken to him; and Lot went with him. Now Abram was seventy-five years old when he departed from Haran.

וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת־שָׂרִי אִשְׁתּוֹ וְאֶת־לוֹט בֶּן־אָחִיו וְאֶת־כָּל־רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכְשׁוּ
 וְאֶת־הַנַּפְשׁ אֲשֶׁר־עָשׂוּ בַּחֲרָן וַיֵּצְאוּ לָלֶכֶת אֶרֶצָה כְּנַעַן וַיָּבֹאוּ אֶרֶצָה כְּנַעַן:
 12:5 וַדְּבַר אַבְרָם יָת שָׂרִי אִיתְתִּיָּהּ וַיֵּת לוֹט בֶּר־אָחוּהִי וַיֵּת כָּל קִנְיָהוֹן דְּקִנּוּ
 וַיֵּת נַפְשָׁתָא דְשַׁעֲבִידוֹ לְאוֹרִיתָא בַּחֲרָן וַנִּפְקוּ לְמִיזַל לָאֶרֶעָ דְּכַנְעַן וְאִתּוֹ
 לָאֶרֶעָ דְּכַנְעַן:

12:5 Abram took Sarai his wife and Lot his nephew, and all their possessions which they had accumulated, and the persons which they had acquired in Haran, and they set out for the land of Canaan; thus they came to the land of Canaan.

וַיַּעֲבֵר אַבְרָם בְּאֶרֶץ עַד מְקוֹם שָׁכֵם עַד אֵלּוֹן מוֹרֶה וְהַכְּנַעֲנִי אָז בְּאֶרֶץ:
 12:6 וַעֲבַר אַבְרָם בְּאֶרֶעָ עַד אֶתֶר שָׁכֵם עַד מִישְׁרֵי מוֹרֶה וּכְנַעְנָאָה בְּכִין שָׂרִי
 בְּאֶרֶעָ:

12:6 Abram passed through the land as far as the site of Shechem, to the oak of Moreh. Now the Canaanite was then in the land.

וַיֵּרָא יְהוָה אֶל־אַבְרָם וַיֹּאמֶר לְזֶרְעֶךָ אֶתֵּן אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ
 לַיהוָה הַנִּרְאָה אֵלָיו:
 12:7 וְאִתְגַּלִּי יְיָ לְאַבְרָם וַאֲמַר לִיבְנֶךָ אִיתִין יֵת אֶרֶעָ הָדָא וּבְנָא תַּמָּן מִדְּבַחָא
 קֳדָם יְיָ דַּאֲתַגְלִי לִיָּה:

12:7 The LORD appeared to Abram and said, "To your descendants I will give this land." So he built an altar there to the LORD who had appeared to him.

וַיַּעֲתֵק מִשָּׁם הָהָרָה מִקְדָּם לְבֵית־אֵל וַיֵּט אֶהְלָה בֵּית־אֵל מִיָּם וְהָעִי מִקְדָּם
 וַיִּבֶן־שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה:
 12:8 וַאֲסַתְלַק מִתַּמָּן לְטוֹרָא מִמְּדִנַּח לְבֵית־אֵל וּפְרַסִּיָּה לְמִשְׁכְּנִיָּה בֵּית־אֵל
 מִמַּעֲרֵבָא וְעַי מִמְּדִנְחָא וּבְנָא תַּמָּן מִדְּבַחָא קֳדָם יְיָ וַצְלִי בְשֵׁמָא דִּיּוּי:

12:8 Then he proceeded from there to the mountain on the east of Bethel, and pitched his tent, with Bethel on the west and Ai on the east; and there he built an altar to the LORD and called upon the name of the LORD.

12:9 ויסע אברם הלך ונסוע הנגבה: פ

12:9 ונטל אברם אזיל ונטיל לדרומא:

12:9 Abram journeyed on, continuing toward the Negev.

12:10 ויהי רעב בארץ ויירד אברם מצרימה לגור שם כִּי־כבד הרעב בארץ:

12:10 והיה כפנא בארעא ונחת אברם למצרים לאיתותבא תמן ארי תקיף
כפנא בארעא:

12:10 Now there was a famine in the land; so Abram went down to Egypt to sojourn there, for the famine was severe in the land.

12:11 ויהי כאשר הקריב לבוא מצרימה ויאמר אל־שרי אשתו הנה־נא ידעתי
כי אשה יפת־מראה את:

12:11 והיה כד קריב למיעל למצרים ואמר לשרי איתתיה הא כען ידענא
ארי איתתא שפירת חיו את:

12:11 It came about when he came near to Egypt, that he said to Sarai his wife, "See now, I know that you are a beautiful woman;

12:12 והיה כִּי־יראו אתך המצרים ואמרו אשתו זאת והרגו אתי ואתך יחיו:

12:12 ויהי ארי כד יחזון יתך מצראי וימרון אתתיה דא ויקטלון יתי ויתיד
יקימון:

12:12 and when the Egyptians see you, they will say, 'This is his wife'; and they will kill me, but they will let you live.

12:13 אמרי־נא אחתי את למען ייטב־לי בעבורך וחיתה נפשי בגלגלך:

12:13 אימרי כען עלי דאחת את בדיל דייטב לי בדיליך ותחקיים נפשי
בפתגמכי:

12:13 "Please say that you are my sister so that it may go well with me because of you, and that I may live on account of you."

12:14 ויהי כבוא אברם מצרימה ויראו המצרים את־האשה כִּי־יפה הוא מאד:

12:14 והיה כד על אברם למצרים וחזו מצראי ית אתתא ארי שפירא היא
לחדא:

12:14 It came about when Abram came into Egypt, the Egyptians saw that the woman was very beautiful.

12:15 ויראו אתה שרי פרעה ויהללו אתה אל־פרעה ותקח האשה בית פרעה:

12:15 וחזו יתה רב־רבי פרעה ושבחו יתה לפרעה לות פרעה ואידברת איתתא
לבית פרעה:

12:15 Pharaoh's officials saw her and praised her to Pharaoh; and the woman was taken into Pharaoh's house.

12:16 ולאברם היטיב בעבורה ויהי־לו צאן־ובקר וחמרים ועבדים ושפחת
ואתנת וגמלים:

12:16 ולאברם אוטיב בדילה והווי ליה ען ותורין וחמרין ועבדין ואמהן ואתנן
וגמלין:

12:16 Therefore he treated Abram well for her sake; and gave him sheep and oxen and donkeys and male and female servants and female donkeys and camels.

12:17 וינגע יהוה את־פרעה נגעים גדלים ואת־ביתו על־דבר שרי אשת אברם:

12:17 ואיתי וי על פרעה מכתשין רב־רבין ועל אנש ביתיה על־עיסק שרי
איתת אברם:

12:17 But the LORD struck Pharaoh and his house with great plagues because of Sarai, Abram's wife.

12:18 וַיִּקְרָא פַרְעֹה לְאַבְרָם וַיֹּאמֶר מַה־זֹּאת עָשִׂיתָ לִּי לָמָּה לֹא־הַגַּדְתָּ לִּי כִּי אִשְׁתְּךָ הִוא:

12:18 וַיִּקְרָא פַרְעֹה לְאַבְרָם וַיֹּאמֶר מָה דָּא עֲבַדְתָּ לִּי לָמָּה לֹא חִוִּיתָ לִּי אֲרִי אִיתְּךָ הִיא:

12:18 Then Pharaoh called Abram and said, "What is this you have done to me? Why did you not tell me that she was your wife?

12:19 לָמָּה אָמַרְתָּ אֲחֹתִי הִוא וְאָקַח אֹתָהּ לִי לְאִשָּׁה וְעַתָּה הִנֵּה אִשְׁתְּךָ קֹחַ וְלָד:

12:19 לָמָּה אָמַרְתָּ אֲחֹתִי הִיא וּדְבַרְיִת וְנִסִּיבִית יָתָהּ לִי לְאִיתּוֹ לֵאנְתּוֹ וְכַעַן הָא אִתְּךָ דְּבַר וְאִיזִיל:

12:19 "Why did you say, 'She is my sister,' so that I took her for my wife? Now then, here is your wife, take her and go."

12:20 וַיֵּצֵא עָלָיו פַּרְעֹה אֲנָשִׁים וַיִּשְׁלְחוּ אֹתוֹ וְאֶת־אִשְׁתּוֹ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ:

12:20 וּפְקִיד עֲלוּהִי פַרְעֹה גְּבָרִין וְאֶלּוּיָאוֹ יָתִיה וְיָת אֲחֹתֶיהָ וְיָת כָּל דְּלִיהָ:

12:20 Pharaoh commanded his men concerning him; and they escorted him away, with his wife and all that belonged to him.

13:1 וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הִוא וְאִשְׁתּוֹ וְכָל־אֲשֶׁר־לוֹ וְלוֹט עַמּוֹ הַנִּגְבָּה:

13:1 וּסְלִיק אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הִוא וְאִיתְתִּיהָ וְכָל דְּלִיהָ וְלוֹט עַמִּיהָ לְדֶרֹמָא:

13:1 So Abram went up from Egypt to the Negev, he and his wife and all that belonged to him, and Lot with him.

13:2 וְאַבְרָם כָּבֵד מְאֹד בַּמִּקְנֶה בַּכֶּסֶף וּבַזָּהָב:

13:2 וְאַבְרָם תְּקִיף יָקִיר לַחֲדָא בְּבַעֲרָא בְּנִיתִין בַּכֶּסֶפָּא וּבַדָּהָבָא:

13:2 Now Abram was very rich in livestock, in silver and in gold.

13:3 וַיֵּלֶךְ לְמִסְעָיו מִנִּגְבַּ וְעַד־בֵּית־אֵל עַד־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־הָיָה שָׁם (אֶהְלָה)

(אֶהְלוֹן) בְּתַחֲלָה בֵּין בֵּית־אֵל וּבֵין הָעֵי:

13:3 וְאִזַּל לְמִשְׁלָנוּהִי מִדְּרֹמָא וְעַד בֵּית־אֵל עַד אֶתְרָא דְּפִרְסִיהָ דִּהוּהָ תַּמָּן

לְמִשְׁכְּנֶיהָ מִשְׁכְּנִיהָ בְּקִדְמִיתָא בֵּין בֵּית־אֵל וּבֵין עֵי:

13:3 He went on his journeys from the Negev as far as Bethel, to the place where his tent had been at the beginning, between Bethel and Ai,

13:4 אֶל־מְקוֹם הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר־עָשָׂה שָׁם בְּרֵאשִׁיטָה וַיִּקְרָא שָׁם אַבְרָם בְּשֵׁם יְהוָה:

13:4 לְאַתֵּר מִדְּבַחָא דְּעַבַּד תַּמָּן בְּקִדְמִיתָא וְצִלִּי תַּמָּן אַבְרָם בְּשֵׁם־אֱלֹהֵי:

13:4 to the place of the altar which he had made there formerly; and there Abram called on the name of the LORD.

13:5 וְגַם־לְלוֹט הָיָה צֹאן־וּבָקָר וְאֶהֱלִים:

13:5 וְאַף לְלוֹט דְּאִזִּיל עִים אַבְרָם הָיוּ עֵן וְתוֹרִין וּמִשְׁכְּנִין:

13:5 Now Lot, who went with Abram, also had flocks and herds and tents.

13:6 וְלֹא־נִשְׂא אֹתָם הָאָרֶץ לְשֹׁבֹת יַחְדָּו כִּי־הָיָה רִכּוּשָׁם רָב וְלֹא יָכֻלוּ לְשֹׁבֹת

יַחְדָּו:

13:6 וְלֹא סוֹבְרַת יְתֵהוּן אֶרְעָא לְמִיתַב כַּחֲדָא אֲרִי הָיָה קִנְיָנוֹהוֹן סְנִי וְלֹא יָכִילוּ

לְמִיתַב כַּחֲדָא:

13:6 And the land could not sustain them while dwelling together, for their possessions were so great that they were not able to remain together.

13:7 וַיִּהְיֶיֶרֶב בֵּין רַעֲי מִקְנֵה־אַבְרָם וּבֵין רַעֲי מִקְנֵה־לוֹט וְהַפְּנֵעֵנִי וְהַפְּרֹזִי אִזַּ

יִשָּׁב בְּאַרְצָא:

13:7 וְהָיוּ מִצּוֹתָא בֵּין רַעֲן בְּעִירִיהָ דְּאַבְרָם וּבֵין רַעֲן בְּעִירִיהָ דְּלוֹט וְכַנְעֶנְאָה

וּפְרִיזָאָה בְּכִין יְתִיב בְּאַרְעָא:

13:7 And there was strife between the herdsmen of Abram's livestock and the herdsmen of Lot's livestock. Now the Canaanite and the Perizzite were dwelling then in the land.

13:8 וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל-לוֹט אֶל-נָא תְהִי מְרִיבָה בֵּינִי וּבֵינֶיךָ וּבֵין רְעִי וּבֵין רְעִיךָ כִּי-אֲנָשִׁים אַחִים אֲנַחְנוּ:

13:8 וַיֹּאמֶר אַבְרָם לְלוֹט לֹא כֶעָן תְּהִי מִצּוֹתָא בֵּינָא וּבֵינֶךָ וּבֵין רְעוּתִי וּבֵין רְעוּתְךָ אֲרִי גִבְרִין אַחִין אֲנַחְנָא:

13:8 So Abram said to Lot, "Please let there be no strife between you and me, nor between my herdsmen and your herdsmen, for we are brothers.

13:9 הֲלֹא כָל-הָאָרֶץ לִפְנֶיךָ הַפָּרָד נָא מֵעַלִי אִם-הִשְׁמָאל וְאִמְנָה וְאִם-הַיְמִין וְאִשְׁמֹאֵלָה:

13:9 הֲלֹא כָל אֶרֶעָא קִדְמָךְ אֶתְפָּרֵשׁ כֶּעָן מְלוֹתִי אִם אַתְּ לְצַפּוֹנָא אֲנָא לְדְרוֹמָא וְאִם אַתְּ לְדְרוֹמָא אֲנָא לְצַפּוֹנָא וְאֶצְפֶּנְךָ:

13:9 "Is not the whole land before you? Please separate from me; if to the left, then I will go to the right; or if to the right, then I will go to the left."

13:10 וַיֵּשֶׂא-לוֹט אֶת-עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת-כָּל-כֶּפֶר הַיַּרְדֵּן כִּי כָלָה מִשְׁקָה לִפְנֵי שַׁחַת יְהוָה אֶת-סֹדֶם וְאֶת-עֲמֹרָה כִּגְן-יְהוָה כְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאֶכָּה צֹעַר:

13:10 וַיִּזְקַף לוֹט יָת עֵינֹהִי וַחֲזָא יָת כָּל מִישַׁר יַרְדֵּנָא אֲרִי כֹלִיָּה בֵּית-שְׁקִיָּא קֶדֶם חֲבָלוֹת רַחֲבֵל יוֹי יָת סֹדֶם וַיֵּת עֲמֹרָה כְּגִינְתָּא דְיוֹי כֶּאֱרֵעָא דְמִצְרַיִם מְטִי צֹעַר:

13:10 Lot lifted up his eyes and saw all the valley of the Jordan, that it was well watered everywhere-- *this was* before the LORD destroyed Sodom and Gomorrah-- like the garden of the LORD, like the land of Egypt as you go to Zoar.

13:11 וַיִּבְחַר-לוֹ לוֹט אֶת כָּל-כֶּפֶר הַיַּרְדֵּן וַיִּסַּע לוֹט מִקֶּדֶם וַיִּפְרְדּוּ אִישׁ מֵעַל אָחִיו:

13:11 וּבִחַר לִיָּה לוֹט יָת כָּל מִישַׁר יַרְדֵּנָא וְנָטַל לוֹט בְּקִדְמִיתָא מִקֶּדְמִיתָא מִמְּדִינַחָא וְאֶתְפָּרְשׁוּ גִבְר מְלוֹת מֵעַל אַחֻוּהִי:

13:11 So Lot chose for himself all the valley of the Jordan, and Lot journeyed eastward. Thus they separated from each other.

13:12 אַבְרָם יָשָׁב בְּאֶרֶץ-כְּנָעַן וְלוֹט יָשָׁב בְּעָרֵי הַכֶּפֶר וַיֵּאֱחָל עַד-סֹדֶם:

13:12 אַבְרָם יְתִיב בְּאַרְעָא דְכְנָעַן דְרוֹמָא וְלוֹט יְתִיב בְּקָרוֹי מִישַׁרָא וּפְרַס עַד סֹדֶם:

13:12 Abram settled in the land of Canaan, while Lot settled in the cities of the valley, and moved his tents as far as Sodom.

13:13 וְאֲנָשֵׁי סֹדֶם רָעִים וַחֲטָאִים לִיְהוָה מְאֹד:

13:13 וְאֲנָשֵׁי סֹדֶם בִּישִׁין בְּמִמּוֹנְהוֹן וַחֲתִיבִין בְּגִיּוּתְהוֹן קֶדֶם יוֹי לַחֲדָא:

13:13 Now the men of Sodom were wicked exceedingly and sinners against the LORD.

13:14 וַיְהִיָּה אָמַר אֶל-אַבְרָם אַחֲרֵי הַפָּרָד-לוֹט מַעֲמוֹ שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאָה מִן-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-אַתָּה שָׁם צָפְנָה וְנִגְבָּה וְקִדְמָה וַיִּפֹּה:

13:14 וַיּוֹי אָמַר לְאַבְרָם בְּתַר דְּאֶתְפָּרֵשׁ לוֹט מֵעִימָה מִינִיָּה מְלוֹתִיָּה זְקוּף כֶּעָן עֵינְךָ וַחֲזִי מִן אַתְרָא דְאַתְּ תָּמָן לְצַפּוֹנָא וּלְדְרוֹמָא וּלְמַדְנַחָא וּלְמַעֲרָבָא:

13:14 The LORD said to Abram, after Lot had separated from him, "Now lift up your eyes and look from the place where you are, northward and southward and eastward and westward;

13:15 כִּי אֶת-כָּל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-אַתָּה רֹאֶה לְךָ אֶתְנַנָּה וְלִזְרַעְךָ עַד-עוֹלָם:

13:15 אֲרִי יֵת כָּל אֶרֶעא דְּאַת חֲזִי לָךְ אֲתִנִּינָה וְלִבְנֶךָ עַד עֲלָמָא:

13:15 for all the land which you see, I will give it to you and to your descendants forever.

13:16 וְשָׂמַתִּי אֶת־זֶרְעֶךָ כַּעֲפַר הָאָרֶץ אֲשֶׁר אִם־יִוָּכַל אִישׁ לִמְנוֹת אֶת־עֲפַר הָאָרֶץ גַּם־זֶרְעֶךָ יִמְנֶה:

13:16 וַאֲשֹׁרִי יֵת בְּנֶךָ סְנִיַּאִין כַּעֲפָרָא דֶּאֶרְעָא כְּמָא דְלִית אֲפָשָׁר לְגַבַּר דִּימְנִי לְמִמְנִי יֵת עֲפָרָא דֶּאֶרְעָא אֲף יֵת בְּנֶךָ לָא יִתְמְנוּן:

13:16 "I will make your descendants as the dust of the earth, so that if anyone can number the dust of the earth, then your descendants can also be numbered.

13:17 קוּם הִתְהַלֵּךְ בָּאָרֶץ לְאַרְכָּהּ וּלְרֹחְבָּהּ כִּי לָךְ אֲתִנֶּנָּה:

13:17 קוּם הֵלִיךְ בֶּאֶרְעָא לְאוּרְכָהּ וּלְפֹתֶיהָ אֲרִי לָךְ אִיתְנִינָה:

13:17 "Arise, walk about the land through its length and breadth; for I will give it to you."

13:18 וַיֵּאֱהֶל אַבְרָם וַיָּבֹא וַיֵּשֶׁב בְּאֵלְנֵי מַמְרֵא אֲשֶׁר בְּחֶבְרוֹן וַיְבַן־שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה: פ

13:18 וּפְרַס אַבְרָם וְאֵתָא וַיְתִיב בְּמִישְׁרֵי מַמְרֵי דְבְּחֶבְרוֹן וּבִנָּא תָּמָן מִדְּבָחָא קָדָם יוֹי:

13:18 Then Abram moved his tent and came and dwelt by the oaks of Mamre, which are in Hebron, and there he built an altar to the LORD.

14:1 וַיְהִי בִימֵי אֲמֶרְפֶּל מֶלֶךְ־שִׁנְעָר אַרְיוֹךְ מֶלֶךְ אֱלָסָר כְּדָרְלֶעֶמֶר מֶלֶךְ עֵילָם וְתִדְעֵל מֶלֶךְ גּוֹיִם:

14:1 וַהֲוֶה בְּיוֹמֵי אֲמֶרְפֶּל מֶלֶכָּא דְּבַבֵּל אַרְיוֹךְ מֶלֶכָּא דְּאֱלָסָר כְּדָרְלֶעֶמֶר מֶלֶכָּא דְּעֵילָם וְתִדְעֵל מֶלֶכָּא דְּעַמְמִי:

14:1 And it came about in the days of Amraphel king of Shinar, Arioch king of Ellasar, Chedorlaomer king of Elam, and Tidal king of Goiim,

14:2 עָשׂוּ מִלְחָמָה אֶת־בְּרַע' מֶלֶךְ סֹדֶם וְאֶת־בְּרַשָׁע מֶלֶךְ עֲמֹרָה שְׁנָאֵב מֶלֶךְ אַדְמָה וְשִׁמְאֵבֶר מֶלֶךְ [צְבוֹיִים] וּמֶלֶךְ בֶּלַע הִיא־צֹעַר:

14:2 עָבְדוּ סִדְרוֹ קָרְבָּא עִם בְּרַע מֶלֶכָּא דְּסֹדֶם וְעִם בְּרַשָׁע מֶלֶכָּא דְּעֲמֹרָה שְׁנָאֵב מֶלֶכָּא דְּאֲדָמָה וְשִׁמְאֵבֶר מֶלֶכָּא דְּצְבוֹיִים וּמֶלֶכָּא דְּבֶלַע הִיא צֹעַר:

14:2 that they made war with Bera king of Sodom, and with Birsha king of Gomorrah, Shinab king of Admah, and Shemeber king of Zeboiim, and the king of Bela (that is, Zoar).

14:3 כָּל־אַלְהֵי חֶבְרוֹן אֶל־עַמֶּק הַשָּׁדִיִּים הוּא יָם הַמֶּלַח:

14:3 כָּל אֵילִין אֲתַכְנָשׁוּ לְמִישֹׁר חֶקְלִיא הוּא אֲתַר יַמָּא דְּמִלְחָא:

14:3 All these came as allies to the valley of Siddim (that is, the Salt Sea).

14:4 שְׁתֵּים עָשָׂרָה שָׁנָה עָבְדוּ אֶת־כְּדָרְלֶעֶמֶר וּשְׁלֹשׁ־עָשָׂרָה שָׁנָה מָרְדּוּ:

14:4 תְּרַת־עָסְרִי שָׁנִין פִּלְחוּ יֵת כְּדָרְלֶעֶמֶר וְתִלְת־עָסְרִי שָׁנִין מָרְדּוּ:

14:4 Twelve years they had served Chedorlaomer, but the thirteenth year they rebelled.

14:5 וּבִּארְבַּע עָשָׂרָה שָׁנָה בָּא כְּדָרְלֶעֶמֶר וְהַמְּלָכִים אֲשֶׁר אִתּוֹ וַיִּכּוּ אֶת־רֶפְאִים בְּעַשְׁתָּרֶת קַרְנִים וְאֶת־הַזּוּזִים בָּהֶם וְאֵת הָאִימִים בְּשׁוּהָ קְרִיתִים:

14:5 וּבִּארְבַּע־עָסְרִי שָׁנִין אֲתָא כְּדָרְלֶעֶמֶר וּמִלְכִּיא דְּעַמִּיָּה וּמַחוּ יֵת גִּיבְרִיא דְּבַעֲשָׁתְרוֹת קַרְנִים וְיֵת תְּקִיפִיא חוּשְׁבִּי דְּבַהֲמָתָא דְּבָהֶם וְיֵת אִימָתָנִי דְּבִשְׁוִיהָ קְרִיתִים:

14:5 In the fourteenth year Chedorlaomer and the kings that were with him, came and defeated the Rephaim in Ashteroth-karnaim and the Zuzim in Ham and the Emim in Shaveh-kiriathaim,

14:6 וְאֶת־הַחֲרִי בְּהֶרְרָם שְׁעִיר עַד אֵיל פֶּאֶרָן אֲשֶׁר עַל־הַמִּדְבָּר:

14:6 וְיָת חוֹרְאֵי דְבִטּוּרְיָא דְסַעִיר עַד מִישֹׁר פֶּאֶרָן דְסַמִּיךְ עַל מִדְבָּרָא:

14:6 and the Horites in their Mount Seir, as far as El-paran, which is by the wilderness.

14:7 וַיָּשָׁבוּ וַיָּבֹאוּ אֶל־עֵין מִשְׁפַּט׃ הוּא קָדֵשׁ וַיָּכּוּ אֶת־כָּל־שָׂדֶה הָעַמְלָקִי וְגַם אֶת־הָאֱמֹרִי הַיֹּשֵׁב בְּחֶזְצֹן תְּמָר:

14:7 וְתָבוּ וְאָתוּ לְמִישֹׁר פִּילּוֹג פִּילוֹךְ דִּינָא עַד הִיא רָקָם וּמַחוּ יָת כָּל חֻקְלֵי עַמְלָקָא וְאָף יָת אַמּוֹרָאָה דִּיתִיב בְּעִין־גְּדִי:

14:7 Then they turned back and came to En-mishpat (that is, Kadesh), and conquered all the country of the Amalekites, and also the Amorites, who lived in Hazazon-tamar.

14:8 וַיֵּצֵא מֶלֶךְ־סֹדֶם וּמֶלֶךְ עֶמְקָה וּמֶלֶךְ אַדְמָה וּמֶלֶךְ (צְבוִיִּים) [צְבוִיִּים] וּמֶלֶךְ בֶּלַע הוּא־צֶעֱר וַיַּעֲרְכוּ אֹתָם מִלְחָמָה בְּעַמְקֵי הַשְּׂדִים:

14:8 וּנְפָקוּ מִלְכָּא דְסֹדוּם וּמִלְכָּא דְעֶמְקָה וּמִלְכָּא דְאַדְמָה וּמִלְכָּא דְצְבוִיִּים וּמִלְכָּא דְבֶלַע הִיא צֶעֱר וְסִדְרוּ עִמָּהוֹן קָרְבָּא בְּמִישֹׁר חֻקְלָא:

14:8 And the king of Sodom and the king of Gomorrah and the king of Admah and the king of Zeboiim and the king of Bela (that is, Zoar) came out; and they arrayed for battle against them in the valley of Siddim,

14:9 אֵת כְּדֹרְלַעְמֵר מֶלֶךְ עֵילָם וְתִדְעָל מֶלֶךְ גּוֹיִם וְאַמְרָפֶּל מֶלֶךְ שִׁנָּר וְאַרְיוֹךְ מֶלֶךְ אֱלֶסָר אַרְבַּעַה מְלָכִים אֶת־הַחֲמֻשָּׁה:

14:9 עִם יָת כְּדֹרְלַעְמֵר מִלְכָּא דְעֵילָם וְתִדְעָל מִלְכָּא דְעֵמָמִי וְאַמְרָפֶּל מִלְכָּא דְבַבֵּל וְאַרְיוֹךְ מִלְכָּא דְאַלְסָר אַרְבַּעַה מְלָכִין לְקַבִּיל חֲמֻשָּׁה:

14:9 against Chedorlaomer king of Elam and Tidal king of Goiim and Amraphel king of Shinar and Arioch king of Ellasar-- four kings against five.

14:10 וְעַמְקֵי הַשְּׂדִים בְּאֶרֶת בְּאֶרֶת חֲמָר וַיִּנָּסוּ מֶלֶךְ־סֹדֶם וְעֶמְקָה וַיִּפְּלוּ־שָׁמָּה וְהַנִּשְׁאָרִים הָרָה נָסוּ:

14:10 וּמִישֹׁר חֻקְלָא בִּירָן בִּירָן מִסְקָן חִימְרָא וַעֲרָקוּ מִלְכָּא דְסֹדוּם וְעֶמּוּרָה וּנְפָלוּ תַּמָּן וּדְאִשְׁתְּאָרוּ לְטוּרָא עֲרָקוּ:

14:10 Now the valley of Siddim was full of tar pits; and the kings of Sodom and Gomorrah fled, and they fell into them. But those who survived fled to the hill country.

14:11 וַיִּקְחוּ אֶת־כָּל־רֶכֶשׁ סֹדֶם וְעֶמְקָה וְאֶת־כָּל־אֲכָלָם וַיֵּלְכוּ:

14:11 וּשְׁבוּ יָת כָּל קִנְיָנָא דְסֹדֶם וְעֶמְקָה וְיָת כָּל מִיכְלֵהוֹן וְאַזְלוּ:

14:11 Then they took all the goods of Sodom and Gomorrah and all their food supply, and departed.

14:12 וַיִּקְחוּ אֶת־לוֹט וְאֶת־רֶכֶשׁוֹ בֶּן־אֲחִי אַבְרָם וַיֵּלְכוּ וְהוּא יֹשֵׁב בְּסֹדֶם:

14:12 וּשְׁבוּ יָת לוֹט וְיָת כָּל קִנְיָנִיה בֶּר־אֲחוּהִי דְאַבְרָם וְאַזְלוּ וְהוּא יָתִיב בְּסֹדוּם:

14:12 They also took Lot, Abram's nephew, and his possessions and departed, for he was living in Sodom.

14:13 וַיָּבֹא הַפְּלִיט וַיַּגֵּד לְאַבְרָם הָעִבְרִי וְהוּא שָׁכֵן בְּאֵלְנֵי מַמְרֵי הָאֱמֹרִי אֲחִי אֶשְׁכּוֹל וְאֲחִי עֵנָר וְהֵם בְּעָלֵי בְרִית־אַבְרָם:

14:13 וְאֵתָא מְשִׁיזְבָּא וְחָוִי לְאַבְרָם עֲבָרָאָה וְהוּא שָׂרִי בְּמִישְׁרֵי מַמְרָא אַמּוֹרָאָה אֲחוּהִי דְאַשְׁכּוֹל וְאֲחוּהִי דְעֵנָר וְאִינוּן אָנֹשׁ אִינִשֵּׁי מֵאֵרִי קִנְמִיה דְאַבְרָם:

14:13 Then a fugitive came and told Abram the Hebrew. Now he was living by the oaks of Mamre the Amorite, brother of Eshcol and brother of Aner, and these were allies with Abram.

14:14 וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבָּה אֲחִיו וַיִּרְק אֶת־חֲנִיכָיו וַיֵּלֶךְ בֵּיתוֹ שְׂמֹנֶה עָשָׂר וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַיִּרְדֹּף עַד־דָּן:

14:14 וַשְׁמַע אַבְרָם אֲרִי אֲשַׁתְּבִי אַחֻוּהִי בֶרֶךְ-אַחֻוּהִי וְזָרְיוֹ יֵת עֹלִימוּהִי יְלִידֵי
בֵּיתָהּ תִּלְתָּ מָאָה וַתִּמְנַת-עֶסֶר וַיִּרְדֹּף עַד דָּן:

14:14 When Abram heard that his relative had been taken captive, he led out his trained men, born in his house, three hundred and eighteen, and went in pursuit as far as Dan.

14:15 וַיַּחֲלֹק עֲלֵיהֶם לַיְלָה הוּא וְעַבְדָּיו וַיִּכְּם וַיִּרְדְּפֵם עַד-חֹבָה אֲשֶׁר מִשְׁמָאל
לְדַמְשֶׁק:

14:15 וַאֲתַפֵּלֵג עֲלֵיהֶן בַּלַּיְלָא הוּא וְעַבְדֹּהִי וּמַחֲנוֹן וַרְדִּפִּינוֹן עַד חֹבָה
דְּמַצִּיפּוֹנָא לְדַמְשֶׁק:

14:15 He divided his forces against them by night, he and his servants, and defeated them, and pursued them as far as Hobah, which is north of Damascus.

14:16 וַיָּשֶׁב אֶת כָּל-הָרֶכֶשׁ וְגַם אֶת-לוֹט אָחִיו וּרְכָשׁוֹ הַשֵּׁיב וְגַם אֶת-הַנָּשִׁים
וְאֶת-הָעָם:

14:16 וְאֶתִּיב יֵת כָּל קִנְיָא וְאַף יֵת לוֹט אַחֻוּהִי בֶרֶךְ-אַחֻוּהִי וְקִנְיָנִיה אֶתִּיב וְאַף
יֵת נְשִׂאָּה וְיֵת עַמָּא:

14:16 He brought back all the goods, and also brought back his relative Lot with his possessions, and also the women, and the people.

14:17 וַיֵּצֵא מֶלֶךְ-סֹדֶם לִקְרָאתוֹ אַחֲרֵי שׁוּבוֹ מִהַכּוֹת אֶת-כְּדָר-לַעֲמֹר
וְאֶת-הַמְּלָכִים אֲשֶׁר אִתּוֹ אֶל-עַמֶּק שָׁוֵה הוּא עַמֶּק הַמֶּלֶךְ:

14:17 וּנִפְק מֶלֶכָּא דְסֹדֶם לִקְדָּמוּתִיה בְּתַר דְּתַב מִלְּמַחֲתֵי יֵת כְּדָר-לַעֲמֹר וְיֵת
מִלְּכִינָא דְעִימִיָּה לְמִישַׁר מִפְּנָא מִפְּנָק הוּא אַתַּר בֵּית-רִיסָא דְּמֶלֶכָּא:

14:17 Then after his return from the defeat of Chedorlaomer and the kings who were with him, the king of Sodom went out to meet him at the valley of Shaveh (that is, the King's Valley).

14:18 וּמִלְכִּי-צֶדֶק מֶלֶךְ שָׁלֵם הוֹצִיא לֶחֶם וַיֵּין וְהוּא כֹהֵן לֵאלֹהִים עֲלִיּוֹן:

14:18 וּמִלְכִּי-צֶדֶק מֶלֶכָּא דִּירוּשָׁלַם אִפִּיק לֶחִים וַחֲמַר וְהוּא מְשַׁמֵּשׁ קָדָם אֵל
עִילָאָה:

14:18 And Melchizedek king of Salem brought out bread and wine; now he was a priest of God Most High.

14:19 וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ אַבְרָם לֵאלֹהִים עֲלִיּוֹן קִנְהַ שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

14:19 וַיְבָרְכֵיה וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ אַבְרָם לֵאלֹהִים קָדָם אֵל עִילָאָה דְּקִנְיָנִיה שָׁמַיָא וָאָרְעָא:

14:19 He blessed him and said, "Blessed be Abram of God Most High, Possessor of heaven and earth;

14:20 וּבְרוּךְ אֵל עֲלִיּוֹן אֲשֶׁר-מִנֵּן צָרִיד בְּיָדְךָ וַיִּתֵּן-לוֹ מִעֶשֶׂר מִכָּל:

14:20 וּבְרוּךְ אֵל עִילָאָה דְּמַסַּר סְנַאךְ בְּיָדְךָ וַיְהִיב לֵיה חֹד מִן עֶסְרָא מִכּוּלָּא:

14:20 And blessed be God Most High, Who has delivered your enemies into your hand." He gave him a tenth of all.

14:21 וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ-סֹדֶם אֶל-אַבְרָם תֵּן-לִי הַנֶּפֶשׁ וְהָרֶכֶשׁ קַח-לָךְ:

14:21 וַיֹּאמֶר מֶלֶכָּא דְסֹדֶם לְאַבְרָם הֵב לִי נַפְשָׁתָא וְקִנְיָנָא סָב דְּבַר לָךְ:

14:21 The king of Sodom said to Abram, "Give the people to me and take the goods for yourself."

14:22 וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל-מֶלֶךְ סֹדֶם הֲרִימֹתִי יָדִי אֶל-יְהוָה אֵל עֲלִיּוֹן קִנְהַ שָׁמַיִם
וָאָרֶץ:

14:22 וַיֹּאמֶר אַבְרָם לְמֶלֶכָּא דְסֹדֶם אֲרִימִית יָדִי בְּצִלּוֹ בְּשַׁבּוּעָה קָדָם יְיָ אֵל
עִילָאָה דְּקִנְיָנִיה שָׁמַיָא וָאָרְעָא:

14:22 Abram said to the king of Sodom, "I have sworn to the LORD God Most High, possessor of heaven and earth,

14:23 אֲסִי-מַחוּט וְעַד שְׁרוּף-נֶעַל וְאֲסִי-אֶקַח מִכָּל-אֲשֶׁר-לָךְ וְלֹא תֹאמַר אֲנִי

הַעֲשֵׂרֹתִי אֶת־אַבְרָם:

14:23 אִם מְחוּטָא וְעַד עֶרְקַת מְסָנָא וְאִם אֶסֶב מְכַל דְּלָךְ וְלֹא תִימָר אֲנָא

עֲתִרִית יָת אַבְרָם:

14:23 that I will not take a thread or a sandal thong or anything that is yours, for fear you would say, 'I have made Abram rich.'

14:24 בְּלַעְדֵּי רַק אֲשֶׁר אָכְלוּ הַנְּעָרִים וְחֶלֶק הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָלְכוּ אִתִּי עֲנֵר

אֲשָׁכַל וּמִמָּרָא הֵם יִקְחוּ חֶלְקָם: ס

14:24 בָּר מְדַאכְלוּ עוֹלִימָא וְחוֹלֵק גְּבֻרָא דְאַזְלוּ עִמִּי עֲנֵר אֲשָׁכַל וּמִמָּרִי אִינוֹן

יִקְבְּלוֹן חוֹלְקֵהוֹן:

14:24 "I will take nothing except what the young men have eaten, and the share of the men who went with me, Aner, Eshcol, and Mamre; let them take their share."

15:1 אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הָיָה דְּבַר־יְהוָה אֶל־אַבְרָם בַּמַּחֲזֶה לֵאמֹר אֶל־תִּירָא

אַבְרָם אֲנֹכִי מִגֵּן לָךְ שְׂכָרְךָ הֶרְבֵּה מְאֹד:

15:1 בְּתֵר פִּיתְגָמָא הָאֵלִין הָוָה פִּתְגָמָא דִּיּוּי מִימֵר מִן־קֶדֶם יֵי עִם אַבְרָם

לֵאבְרָם בְּנִבּוּאָה לְמִימֵר לֹא תִדְחַל אַבְרָם מִימֵרִי תְקוּף לָךְ אֲנִיךְ סְנִי לַחֲדָא:

15:1 After these things the word of the LORD came to Abram in a vision, saying, "Do not fear, Abram, I am a shield to you; Your reward shall be very great."

15:2 וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֲדֹנָי יְהוִה מַה־תֶּתֶן־לִי וְאַנְכִּי הוֹלֵךְ עֲרִירִי וּבֶן־מִשְׁק בֵּיתִי

הוּא דְּמִשְׁק אֱלִיעֶזֶר:

15:2 וַיֹּאמֶר אַבְרָם יְיָ אֱלֹהִים מָא תַחֲוִין לִי וַאֲנִי אֲזִיל דְּלֹא בְלֹא וְלֹד וּבֵר

פְּרִנְסָא הָדִין דְּבִבִּיתִי הוּא דְּמִסְקָאָה אֱלִיעֶזֶר:

15:2 Abram said, "O Lord GOD, what will You give me, since I am childless, and the heir of my house is Eliezer of Damascus?"

15:3 וַיֹּאמֶר אַבְרָם הֵן לִי לֹא נָתַתָּה זָרַע וְהִנֵּה בֶן־בֵּיתִי יוֹרֵשׁ אֹתִי:

15:3 וַיֹּאמֶר אַבְרָם הֵא לִי לֹא יִהְיֶה בְּנִין וְהֵא בֶר־בֵּיתִי יִרִית יָתִי:

15:3 And Abram said, "Since You have given no offspring to me, one born in my house is my heir."

15:4 וְהִנֵּה דְּבַר־יְהוָה אֵלָיו לֵאמֹר לֹא יִירָשְׁךָ זֶה כִּי־אִם אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֶּעֶיךָ הוּא

יִירָשְׁךָ:

15:4 וְהֵא פִתְגָמָא דִּיּוּי מִימֵר מִן־קֶדֶם יֵי עֲמִיָּה לִיָּה לְמִימֵר לֹא יִירָתִינְךָ דִּין

אֱלֹהִין בָּר דְּתוֹלִיד הוּא יִירָתִינְךָ:

15:4 Then behold, the word of the LORD came to him, saying, "This man will not be your heir; but one who will come forth from your own body, he shall be your heir."

15:5 וַיּוֹצֵא אֹתוֹ חוּצָה וַיֹּאמֶר הִבֵּט־נָא הַשָּׁמַיְמָה וּסְפֹר הַכּוֹכָבִים אִם־תּוּכַל

לְסַפֵּר אֹתָם וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה יִהְיֶה זִרְעֶךָ:

15:5 וְאַפִּיק יָתִיָּה לְבָרָא וַיֹּאמֶר אִסְתְּכִי כְעַן לְשִׁמְיָא וּמִנִּי כּוֹכְבָא אִם תְּכוּל

לְמַמְנִי יִתְהוֹן וַיֹּאמֶר לִיָּה כִּדִּין יְהוֹן בְּנֵךְ:

15:5 And He took him outside and said, "Now look toward the heavens, and count the stars, if you are able to count them." And He said to him, "So shall your descendants be."

15:6 וְהָאֱמֹן בִּיהוָה וַיַּחֲשֹׁבָה לוֹ צְדָקָה:

15:6 וְהִימִין בְּמִימָרָא דִּיּוּי וַיַּחֲשֹׁבָה לִיָּה לְזָכוֹ:

15:6 Then he believed in the LORD; and He reckoned it to him as righteousness.

15:7 וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי יְהוָה אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאוּר כַּשְׂדִּים לָתֵת לָךְ אֶת־הָאָרֶץ

הָזֹאת לְרִשְׁתָּהּ:

15:7 וַיֹּאמֶר לִיה אֲנִי יְיָ דֹאֲפַקְתָּךְ מִיּוּר דְּכַסְדָּאִי לְמִיתָן לָךְ יְת אֶרְעָא הָדָא לְמִירְתָּהּ:

15:7 And He said to him, "I am the LORD who brought you out of Ur of the Chaldeans, to give you this land to possess it."

15:8 וַיֹּאמֶר אֲדֹנִי יְהוָה בַּמָּה אֲדַע כִּי אִירְשֶׁנָּה:

15:8 וַיֹּאמֶר יְיָ אֱלֹהִים בַּמָּה אֵידַע אֲרִי אִירְתִּינָה:

15:8 He said, "O Lord GOD, how may I know that I will possess it?"

15:9 וַיֹּאמֶר אֵלָיו קַחְהָ לִי עֵגְלָה מְשֻׁלֶּשֶׁת וְעֵז מְשֻׁלֶּשֶׁת וְאֵיל מְשֻׁלֶּשׁ וְתֹר וְגֹזָל:

15:9 וַיֹּאמֶר לִיה קָרִיב קָדְמִי עֵגְלִין תִּלְתָּהּ וְעֵזִין תִּלְתָּהּ וְדֹכְרִין תִּלְתָּהּ וְשִׁפְנִינָא וְבֵר יוֹנָה:

15:9 So He said to him, "Bring Me a three year old heifer, and a three year old female goat, and a three year old ram, and a turtledove, and a young pigeon."

15:10 וַיִּקַּח-לוֹ אֶת-כָּל-אֵלֶּה וַיִּבְתֵּר אֹתָם בַּתְּוֹךְ וַיִּתֵּן אִישׁ-בְּתָרוֹ לְקִרְאֵת רֵעֵהוּ וְאֶת-הַצֶּפֶר לֹא בָתַר:

15:10 וַקָּרִיב קָדְמוֹהִי יְת כָּל אֵלִין וּפְלִיג יְתָהוּן בְּשׁוּי וַיִּהֲב פִּלְגֵּי פִּלְגֵּי לְקַבִּיל לְקַבִּיל חֲבֵרִיהּ וַיִּת עוֹפָא לֹא פִּלְיג:

15:10 Then he brought all these to Him and cut them in two, and laid each half opposite the other; but he did not cut the birds.

15:11 וַיֵּרֶד הָעֵיט עַל-הַפְּגָרִים וַיֵּשֶׁב אֹתָם אֲבָרָם:

15:11 וַנִּחַת עוֹפָא עַל פִּלְגֵּינָא וַאֲתִיב וַאֲפָרַח יְתָהוּן אֲבָרָם:

15:11 The birds of prey came down upon the carcasses, and Abram drove them away.

15:12 וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ לָבוֹא וְתִרְדְּמָה נָפְלָה עַל-אֲבָרָם וַהֲנֶה אִימָה חֲשֹׁכָה גְדֹלָה נִפְלֹת עָלָיו:

15:12 וַהֲנֹת שְׁמֵשָׁא לְמִיעֵל וְשִׁנְתָּא נִפְלֹת עַל אֲבָרָם וְהָא אִימָא קָבֵל סְגִי רַב נִפְלֹת עָלוֹהִי:

15:12 Now when the sun was going down, a deep sleep fell upon Abram; and behold, terror and great darkness fell upon him.

15:13 וַיֹּאמֶר לְאֲבָרָם יָדַע תִּדַּע כִּי-יִגַּר יְהוָה זֶרַעַךְ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וַעֲבָדוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה:

15:13 וַיֹּאמֶר לְאֲבָרָם מִידַע תִּידַע אֲרִי דִיִּירִין יְהוּן בְּנֶךְ בְּאֶרְעָא לֹא דִילְהוּן וַיִּפְלַחוּן וַיִּשְׁתַּעֲבְדוּן בְּהוּן וַיַּעֲנוּן יְתָהוּן אַרְבַּע מֵאָה שָׁנִין:

15:13 God said to Abram, "Know for certain that your descendants will be strangers in a land that is not theirs, where they will be enslaved and oppressed four hundred years.

15:14 וְגַם אֶת-הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָּן אֲנִכִּי וְאַחֲרֵי-כֵן יֵצְאוּ בִּרְכֻשׁ גָּדוֹל:

15:14 וְאַף יְת עֲמָא דִּי־פִלְחוּן בְּהוּן דָּאִין אֲנִי וּבְתֵר כִּין יִפְקֹון בְּקִנְיָנָא סְגִי:

15:14 "But I will also judge the nation whom they will serve, and afterward they will come out with many possessions.

15:15 וְאַתָּה תָּבוֹא אֶל-אֲבֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם תִּקָּבֵר בְּשִׁיבָה טוֹבָה:

15:15 וְאַתָּה תִּתְכַּנֵּשׁ לְוֹת אֲבֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם תִּתְקָבֵר בְּשִׁיבֹו טָבָא:

15:15 "As for you, you shall go to your fathers in peace; you will be buried at a good old age.

15:16 וְדוֹר רַבִּיעִי יָשׁוּבוּ הֵנָּה כִּי לֹא-שָׁלֵם עוֹן הָאֱמֹרִי עַד-הֵנָּה:

15:16 וְדָרָא רְבִיעָאָה יְתוּבוֹן הֶלְכָא הָכָא אַרִי לָא שְׁלִים חוּבָא דְאַמוֹרָאָה עַד כְּעַן הַכָּא:

15:16 "Then in the fourth generation they will return here, for the iniquity of the Amorite is not yet complete."

15:17 וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ בָּאָה וְעֹלְמָה הָיָה וְהָיָה תְנוּרָה עֹשֶׂן וּלְפִיד אֵשׁ אֲשֶׁר עָבַר בֵּין הַגִּזְרִים הָאֵלֶּה:

15:17 וַהּוֹת שְׁמַשׁ עָלָת וְקַבְלָא הָיָה וְהָא תְנוּרָה דְתַנּוּן וּבַעוֹר דְּאִישָׁא עָרָא דַּעְדָּא דִּי עַבְרָא בֵּין פְּלִגְיָא הָאֵלִין:

15:17 It came about when the sun had set, that it was very dark, and behold, *there appeared* a smoking oven and a flaming torch which passed between these pieces.

15:18 בַּיּוֹם הַהוּא כָּרַת יְהוָה אֶת־אַבְרָם בְּרִית לֵאמֹר לְזֶרְעֲךָ נָתַתִּי אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת מִנְהַר מִצְרַיִם עַד־הַנָּהָר הַגָּדֹל נְהַר־פָּרָת:

15:18 בְּיוֹמָא הַהוּא גָזַר יוֹי עִים אַבְרָם קִיָּם לְמִימַר לְבִנְךָ יְהִיבִית אֶתִּין יַת אֶרְעָא הָרָא מִנְחֵלָא מִנְהָרָא דְּמִצְרַיִם עַד נְהָרָא רְבָא נְהָרָא פָּרַת דְּפָרַת:

15:18 On that day the LORD made a covenant with Abram, saying, "To your descendants I have given this land, From the river of Egypt as far as the great river, the river Euphrates:

15:19 אֶת־הַקֵּינִי וְאֶת־הַקְּנִזִּי וְאֶת־הַקַּדְמוֹנִי:

15:19 יַת שְׁלֵמָאִי וְיַת קְנִיזָאִי וְיַת קַדְמוֹנָאִי:

15:19 the Kenite and the Kenizzite and the Kadmonite

15:20 וְאֶת־הַחִתִּי וְאֶת־הַפְּרִזִּי וְאֶת־הָרֶפְאִים:

15:20 וְיַת חִיתָאִי וְיַת פְּרוֹזָאִי וְיַת גִּיבְרָאִי:

15:20 and the Hittite and the Perizzite and the Rephaim

15:21 וְאֶת־הָאֱמֹרִי וְאֶת־הַפְּנִעִי וְאֶת־הַגִּרְגָּשִׁי וְאֶת־הַיְּבוּסִי: ס

15:21 וְיַת אַמוֹרָאִי וְיַת כְּנַעֲנָאִי וְיַת גִּרְנִישָׁאִי וְיַת יְבוּסָאִי:

15:21 and the Amorite and the Canaanite and the Gergashite and the Jebusite."

16:1 וְשָׂרִי אִשְׁתְּ אַבְרָם לֹא יָלְדָה לוֹ וְלֵה שְׁפָחָה מִצְרִית וּשְׁמָהּ הָגָר:

16:1 וְשָׂרִי אִיתַת אַבְרָם לֹא יָלִידַת לֵיהּ וְלֵה אִמְתָּא מִצְרִיתָא וּשְׁמָהּ הָגָר:

16:1 Now Sarai, Abram's wife had borne him no *children*, and she had an Egyptian maid whose name was Hagar.

16:2 וַתֹּאמֶר שָׂרִי אֶל־אַבְרָם הִנֵּה־נָא עֲצָרָנִי יְהוָה מִלֵּדַת בָּאֲנָא אֶל־שְׁפָחָתִי אוּלַי אֲבִנָּה מִמֶּנָּה וַיִּשְׁמַע אַבְרָם לְקוֹל שָׂרִי:

16:2 וַאֲמַרְת שָׂרִי לְאַבְרָם הָא כְּעַן מִנְעֵנִי יוֹי מִלְמִילַד עוֹל כְּעַן לֹות אִמְתִּי מֵאֲאִם אֲתַבְנִי מִנָּה וְקַבִּיל אַבְרָם לְמִימַר שָׂרִי:

16:2 So Sarai said to Abram, "Now behold, the LORD has prevented me from bearing *children*. Please go in to my maid; perhaps I will obtain children through her." And Abram listened to the voice of Sarai.

16:3 וַתִּקַּח שָׂרִי אִשְׁתְּ־אַבְרָם אֶת־הָגָר הַמִּצְרִית שְׁפָחָתָהּ מִקֵּץ עֶשְׂרֵי שָׁנִים לְשִׁבְתָּ אַבְרָם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַתִּתֵּן אֹתָהּ לְאַבְרָם אִישָׁהּ לֹו לְאִשָּׁה:

16:3 וּדְבַרְת שָׂרִי אִיתַת אַבְרָם יַת הָגָר מִצְרִיתָא אִמְתָּהּ מִסוּף עֶשְׂרֵי שָׁנִין לְמַתְב אַבְרָם בְּאַרְעָא דְכְנַעַן וַיְהִיבַת יָתָהּ לְאַבְרָם בַּעֲלָהּ לֵיהּ לְאִיתוֹ לְאִנְתּוֹ:

16:3 After Abram had lived ten years in the land of Canaan, Abram's wife Sarai took Hagar the Egyptian, her maid, and gave her to her husband Abram as his wife.

16:4 וַיָּבֹא אֶל־הָגָר וַתְּהַר וַתֵּרָא כִּי הָרְתָהּ וַתִּקַּל גְּבִרְתָּהּ בְּעֵינֶיהָ:

16:4 וְעַל לֹות הָגָר וְעַד־יָאֵת וַחֲזוּת אַרִי עַד־יָאֵת וְקָלַת רְבוּנָתָהּ בְּעֵינָהּ:

16:4 He went in to Hagar, and she conceived; and when she saw that she had conceived, her mistress was despised in her sight.

16:5 וַתֹּאמֶר שָׂרִי אֶל-אַבְרָם חֲמָסִי עָלֶיךָ אֲנֹכִי נָתַתִּי שִׁפְחָתִי בְּחִיקְךָ וַתֵּרָא כִּי הָרְתָה וְאֶקַּל בְּעֵינֶיהָ יִשְׁפֹּט יְהוָה בֵּינִי וּבֵינֶיךָ:
16:5 וַאֲמַרְתְּ שָׂרִי לְאַבְרָם דִּין לִי עָלֶיךָ אָנָּה יְהִי בֵּית אִמִּיתִי לָךְ בִּידֶךָ וַחֲזַת אָרִי עֲדִיאַת וְקָלִית בְּעֵינֶיהָ יָדִין יוֹי בֵּינָא וּבֵינֶיךָ:

16:5 And Sarai said to Abram, "May the wrong done me be upon you. I gave my maid into your arms, but when she saw that she had conceived, I was despised in her sight. May the LORD judge between you and me."

16:6 וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל-שָׂרִי הִנֵּה שִׁפְחָתְךָ בְּיָדְךָ עֲשִׂי-לָהּ הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ וַתֵּעַנֶּה שָׂרִי וַתִּבְרַח מִפָּנֶיהָ:

16:6 וַאֲמַר אַבְרָם לְשָׂרִי הֵא אִמְתֶּיךָ בִּידֶיךָ עֲבִידִי לָהּ דְּתָקִין כִּדְתָקִין בְּעֵינֶיךָ וַעֲנִיתָה שָׂרִי וַעֲרַקְתְּ מִן-קַדְמָהּ:

16:6 But Abram said to Sarai, "Behold, your maid is in your power; do to her what is good in your sight." So Sarai treated her harshly, and she fled from her presence.

16:7 וַיִּמְצָאָהּ מַלְאָךְ יְהוָה עַל-עֵין הַמַּיִם בַּמִּדְבָּר עַל-הָעֵין בְּדֶרֶךְ שׁוּר:

16:7 וַאֲשַׁכַּחַה מַלְאָכָא דִּיּוֹי עַל עֵינָא דְּמִיָּא בְּמִדְבָּרָא עַל עֵינָא בְּאוּרְחָא דְּחִגְרָא:

16:7 Now the angel of the LORD found her by a spring of water in the wilderness, by the spring on the way to Shur.

16:8 וַיֹּאמֶר הָגֵר שִׁפְחַת שָׂרִי אֵי-מָזָה בָּאת וְאַנָּה תִּלְכִּי וַתֹּאמֶר מִפָּנֶי שָׂרִי גִבְרָתִי אֲנֹכִי בִּרְחַח:

16:8 וַאֲמַר הָגֵר אִמְתָּה דְּשָׂרִי מִנֵּן אַתְּ אַתִּיא וּלְאֵן אַתְּ אֵזְלָא וַאֲמַרְתְּ מִן-קֶדְם שָׂרִי רַבּוֹנִתִּי אָנָּה עֲרָקָא:

16:8 He said, "Hagar, Sarai's maid, where have you come from and where are you going?" And she said, "I am fleeing from the presence of my mistress Sarai."

16:9 וַיֹּאמֶר לָהּ מַלְאָךְ יְהוָה שׁוּבִי אֶל-גִּבְרָתְךָ וְהִתְעַנִּי תַּחַת יָדֶיהָ:

16:9 וַאֲמַר לָהּ מַלְאָכָא דִּיּוֹי תּוֹבִי לָוֶת רַבּוֹנִתֶיךָ וַאֲשַׁתְּעַבְדִּי וַתִּתְעַנִּי תַּחוֹת יָדָהּ:

16:9 Then the angel of the LORD said to her, "Return to your mistress, and submit yourself to her authority."

16:10 וַיֹּאמֶר לָהּ מַלְאָךְ יְהוָה הֲרַבָּה אֲרַבָּה אֶת-זֶרְעֶךָ וְלֹא יִסְפָּר מִרְבּוֹ:

16:10 וַאֲמַר לָהּ מַלְאָכָא דִּיּוֹי אִסְנָאָה אִסְנִי יַת בְּנֵי וְלֹא יִתְמַנּוּן מִסְנִי מִלְּמִיסְנִי:

16:10 Moreover, the angel of the LORD said to her, "I will greatly multiply your descendants so that they will be too many to count."

16:11 וַיֹּאמֶר לָהּ מַלְאָךְ יְהוָה הִנֵּךְ הָרָה וְיִלְדֶּתְךָ בֶּן וְקָרָאתָ שְׁמוֹ יִשְׁמָעֵאל כִּי-שָׁמַע יְהוָה אֶל-עֲנֶיךָ:

16:11 וַאֲמַר לָהּ מַלְאָכָא דִּיּוֹי הֵא אַתְּ מַעֲדִיא וַתִּלְדִּין בֶּר וַתִּקְרֵן שְׁמִיהָ יִשְׁמָעֵאל אָרִי קָבִיל יוֹי שְׁמִיעַ קִדְם יִי צְלוֹתֶיךָ עוֹלְבִנֶיךָ:

16:11 The angel of the LORD said to her further, "Behold, you are with child, And you will bear a son; And you shall call his name Ishmael, Because the LORD has given heed to your affliction."

16:12 וְהוּא יִהְיֶה פָּרָא אָדָם יָדוֹ בְּכָל וָיָד כָּל בּוֹ וְעַל-פָּנָיו כָּל-אֲחָיו יִשְׁכָּן:

16:12 וְהוּא יִהְיֶה מְרוּד עֵרוּד בְּאִנְשָׁא הוּא יִהְיֶה צָרִיךְ לְכוּלָּא בְּכוּלָּא וְאִף וִידָא דְּכָל בְּנֵי אִנְשָׁא יִהְיֶה צָרִיךְ לִיהָ בֵּיהָ וְעַל-אִפִּי כָל אַחוּהִי יִשְׁרִי:

16:12 "He will be a wild donkey of a man, His hand will be against everyone, And everyone's hand will be against him; And he will live to the east of all his brothers."

16:13 וַתִּקְרָא שְׁם־יְהוָה הַדֹּבֵר אֵלֶיהָ אַתָּה אֵל רֹאֵי כִי אֶמְרָה הַגֵּם הַלֵּם רְאִיתִי אַחֲרֵי רֹאִי:

16:13 וַצִּלִּיאת בְּשֵׁמָא דִּיּוּ דְאַתְמַלֵּל עִימָה אֶמְרַת אַת הוּא אֱלֹהָא חֲזִי דְחֲזִי כּוּלָא לְכוּלָא אַרִי אֶמְרַת אֵף הָאֵף הַבְּרִם בְּרִם בְּקוּשְׁטָא אֲנָא הָכָא בְּקוּשְׁטָא שְׂרִיתִי חֲזִיָא בְּתַר דְאַתְגְּלִי לִי:

16:13 Then she called the name of the LORD who spoke to her, "You are a God who sees"; for she said, "Have I even remained alive here after seeing Him?"

16:14 עַל־כֵּן קָרָא לְבֵאֵר בְּאֵר לַחֵי רֹאֵי הִנֵּה בֵּין־קַדֶּשׁ וּבֵין בֶּרֶד:

16:14 עַל־כֵּן קָרָא לְבֵירָא בִירָא דְמִלְאָךְ קִנְיָא אֶתְחֲזִי עָלֶה הָא הִיא בֵּין רְקִם וּבֵין חֲנָרָא:

16:14 Therefore the well was called Beer-lahai-roi; behold, it is between Kadesh and Bered.

16:15 וַתֵּלֶד הָגָר לְאַבְרָם בֶּן וַיִּקְרָא אַבְרָם שְׁם־בְּנוֹ אֲשֶׁר־יָלְדָהּ הָגָר יִשְׁמָעֵאל:

16:15 וַיֵּלֶידַת הָגָר לְאַבְרָם בֶּר וַיִּקְרָא אַבְרָם שׁוֹם בְּרִיה דִּילִידַת הָגָר יִשְׁמָעֵאל:

16:15 So Hagar bore Abram a son; and Abram called the name of his son, whom Hagar bore, Ishmael.

16:16 וְאַבְרָם בֶּן־שְׁמֹנִים שָׁנָה וְשֵׁשׁ שָׁנִים בְּלֶדֶת־הָגָר אֶת־יִשְׁמָעֵאל לְאַבְרָם: ס

16:16 וְאַבְרָם בֶּר תְּמָנָן וְשִׁית שָׁנִין כֹּד יֵלֶידַת הָגָר יִת יִשְׁמָעֵאל לְאַבְרָם:

16:16 Abram was eighty-six years old when Hagar bore Ishmael to him.

17:1 וַיְהִי אַבְרָם בֶּן־תְּשַׁעִּים שָׁנָה וַתֵּשַׁע שָׁנִים וַיֵּרָא יְהוָה אֶל־אַבְרָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי־אֵל שְׂדֵי הַתְּהֵלֶךְ לִפְנֵי וְהָיָה תָמִים:

17:1 וְהָיָה אַבְרָם בֶּר תְּשַׁעִּין וַתֵּשַׁע שָׁנִין וַאֲתַגְּלִי יוּי לְאַבְרָם וַאֲמַר לִיה אֲנָא אֵל שְׂדֵי פֶלַח קְדָמִי וְהוּי שְׁלִים:

17:1 Now when Abram was ninety-nine years old, the LORD appeared to Abram and said to him, "I am God Almighty; Walk before Me, and be blameless.

17:2 וְאֶתְנָה בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינְךָ וְאַרְבֶּה אוֹתְךָ בְּמֵאֹד מְאֹד:

17:2 וְאִיתִין קִנְיִי בֵּין מִימְרֵי בֵּינִי וּבֵינְךָ וְאַסְגִּי יֶתֶךְ לַחֲדָא לַחֲדָא:

17:2 "I will establish My covenant between Me and you, And I will multiply you exceedingly."

17:3 וַיִּפֹּל אַבְרָם עַל־פָּנָיו וַיְדַבֵּר אִתּוֹ אֱלֹהִים לֵאמֹר:

17:3 וַנִּפֹּל אַבְרָם עַל אַפּוּהֵי וּמִלִּיל עַמִּיה יוּי לְמִימַר:

17:3 Abram fell on his face, and God talked with him, saying,

17:4 אֲנִי הִנֵּה בְּרִיתִי אִתְּךָ וְהָיִיתָ לְאָב הַמּוֹן גּוֹיִם:

17:4 אֲנָא הָא גִזֵּר קִנְיִי עִמָךְ וַתְּהִי לְאָב סְגִי עַמְמִין:

17:4 "As for Me, behold, My covenant is with you, And you will be the father of a multitude of nations.

17:5 וְלֹא־יִקְרָא עוֹד אֶת־שִׁמְךָ אַבְרָם וְהָיָה שִׁמְךָ אַבְרָהָם כִּי אֲב־הַמּוֹן גּוֹיִם נִתְתִּיד:

17:5 וְלֹא יִתְקַרֵּי עוֹד יֵת שִׁמְךָ אַבְרָם וַיְהִי שִׁמְךָ אַבְרָהָם אַרִי לְאָב אֲב סְגִי עַמְמִין יְהַבְתְּךָ:

17:5 "No longer shall your name be called Abram, But your name shall be Abraham; For I will make you the father of a multitude of nations.

17:6 וְהִפְרַתִּי אִתְּךָ בְּמֵאֹד מְאֹד וְנִתְתִּיד לְגוֹיִם וּמְלָכִים מִמֶּנָּה יֵצְאוּ:

17:6 וְאַפִּישׁ יֶתֶךְ לַחֲדָא לַחֲדָא וְאִיתְנִינְךָ לְכַנְשָׁן וּמְלָכִין דְּשִׁלְטִין שְׁלִטִין

בְּעֶמְמָא מִיֵּנֶךָ יִפְקֹון:

17:6 "I will make you exceedingly fruitful, and I will make nations of you, and kings will come forth from you.

17:7 וְהִקְמַתִּי אֶת־בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ וּבֵין זֶרְעֶךָ אַחֲרָיִךְ לְדֹרֹתָם לְבְרִית עוֹלָם לִהְיוֹת לָךְ לֵאלֹהִים וּלְזֶרְעֶךָ אַחֲרָיִךְ:

17:7 וְאֲקִים יְת קִנְמִי בֵּין מִימְרִי וּבֵינֶךָ וּבֵין בְּנֶךָ בְּתָרֶךְ לְדֹרֵיהוֹן לְקִים עָלַם לְמַהוּי לָךְ לֵאלֹה וּלְבֶנֶךָ בְּתָרֶךְ:

17:7 "I will establish My covenant between Me and you and your descendants after you throughout their generations for an everlasting covenant, to be God to you and to your descendants after you.

17:8 וְנָתַתִּי לָךְ וּלְזֶרְעֶךָ אַחֲרָיִךְ אֶת אֶרֶץ מִגְרֶיךָ אֶת כָּל־אֶרֶץ כְּנָעַן לְאֶחְזָת עוֹלָם וְהָיִיתִי לָהֶם לֵאלֹהִים:

17:8 וְאֵיתִין לָךְ וּלְבֶנֶךָ בְּתָרֶךְ יְת אֶרֶע תּוֹחֲבוֹתְךָ יְת כָּל אֶרֶעא דְּכַנְעַן לְאֶחְסָנַת עָלַם וְאֶהְיֶה וְאֶהְיֶה לְהוֹן לֵאלֹה:

17:8 "I will give to you and to your descendants after you, the land of your sojournings, all the land of Canaan, for an everlasting possession; and I will be their God."

17:9 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־אַבְרָהָם וְאָתָּה אֶת־בְּרִיתִי תִשְׁמֹר אֹתָהּ וּזְרַעְךָ אַחֲרָיִךְ לְדֹרֹתָם:

17:9 וַאֲמַר יוֹי לְאַבְרָהָם וְאָתָּה יְת קִנְמִי תִשְׁר אֶת וּבֶנֶךָ בְּתָרֶךְ לְדֹרֵיהוֹן:

17:9 God said further to Abraham, "Now as for you, you shall keep My covenant, you and your descendants after you throughout their generations.

17:10 זֹאת בְּרִיתִי אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּ בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין זֶרְעֶךָ אַחֲרָיִךְ הַמּוֹל לָכֶם כָּל־זָכָר:

17:10 דִּין דַּא קִנְמִי דְּתִישְׁרוֹן בֵּין מִימְרִי וּבֵינֵיכוֹן וּבֵין בְּנֶךָ בְּתָרֶךְ לְמַגִּיר אֵיתַגְזַר לְכוֹן כָּל דְּכוּרָא:

17:10 "This is My covenant, which you shall keep, between Me and you and your descendants after you: every male among you shall be circumcised.

17:11 וְנִמְלַתֶּם אֶת בָּשָׂר עֲרֻלְתְּכֶם וְהָיָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם:

17:11 וְתִגְזְרוּן יְת בִּסְרָא דְּעוֹרֻלְתְּכוֹן וְיִהְיִי לְאֹת קָים בֵּין מִימְרִי וּבֵינֵיכוֹן:

17:11 "And you shall be circumcised in the flesh of your foreskin, and it shall be the sign of the covenant between Me and you.

17:12 וּבֶן־שְׁמֹנֶת יָמִים יִמּוֹל לָכֶם כָּל־זָכָר לְדֹרֹתֵיכֶם יֶלֶיד בֵּית וּמִקְנַת־כֶּסֶף מִכָּל בֶּן־נֶכֶר אֲשֶׁר לֹא מִזֶּרְעֶךָ הוּא:

17:12 וּבֶר תְּמַנְיָה יוֹמִין יִגְזַר יִתְגְזַר לְכוֹן כָּל דְּכוּרָא לְדֹרֵיכוֹן יֶלֶידִי בֵּיתָא וּזְבִין כֶּסֶף מִכָּל מֶן בֶּר־ עַמְּמִין דְּלֹא מִבְּנֶךָ הוּא:

17:12 "And every male among you who is eight days old shall be circumcised throughout your generations, a *servant* who is born in the house or who is bought with money from any foreigner, who is not of your descendants.

17:13 הַמּוֹל יִמּוֹל יֶלֶיד בֵּיתְךָ וּמִקְנַת כֶּסֶף וְהָיְתָה בְּרִיתִי בְּבִשְׂרְכֶם לְבְרִית עוֹלָם:

17:13 מַגְזַר יִגְזַר אֵיתַגְזַר יִתְגְזְרוֹן יֶלֶיד בֵּיתְךָ וּזְבִין כֶּסֶף וְיִהְיִי קִנְמִי בְּבִסְרְכוֹן לְקִים עָלַם:

17:13 "A *servant* who is born in your house or who is bought with your money shall surely be circumcised; thus shall My covenant be in your flesh for an everlasting covenant.

17:14 וְעָרַל זָכָר אֲשֶׁר לֹא־יִמּוֹל אֶת־בָּשָׂר עֲרֻלָּתוֹ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמִּיהָ אֶת־בְּרִיתִי הַפֶּר: ס

17:14 וְעָרַל דְּכוּרָא דְלֹא יִגְזֹר יֵת בְּסָרָא דְעוֹרֻלְתִּיהּ וַיִּשְׁתִּיזֵי אֲנָשָׁא הֵהוּא
מֵעַמִּיהּ יֵת קִנְמִי אֲשֵׁנִי:

17:14 "But an uncircumcised male who is not circumcised in the flesh of his foreskin, that person shall be cut off from his people; he has broken My covenant."

17:15 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-אַבְרָהָם שְׂרִי אֲשַׁתְּךָ לֹא-תִקְרָא אֶת-שְׁמָהּ שְׂרִי כִי שָׂרָה
שְׁמָהּ:

17:15 וַיֹּאמֶר יוֹי לְאַבְרָהָם שְׂרִי אִיתְתְּךָ לֹא תִקְרִי יֵת שְׁמָהּ שְׂרִי אֲרִי שָׂרָה שְׁמָהּ:
17:15 Then God said to Abraham, "As for Sarai your wife, you shall not call her name Sarai, but Sarah *shall be* her name."

17:16 וּבִרְכַּתִּי אֹתָהּ וְגַם נָתַתִּי מִמֶּנָּה לְךָ בֶּן וּבִרְכַּתִּיהָ וְהָיְתָה לְגוֹיִם מְלֹכֵי
עַמִּים מִמֶּנָּה יִהְיוּ:

17:16 וַאֲבָרִיךְ יִתָּה וְאַף אֶתִּין יְהִיבִית מִנָּה לְךָ בֶּר וַאֲבָרְכֶינֶךָ וְתִהְיֶה לְכַנְשָׁן
מְלָכִין דְּשִׁלְטִין שְׁלִיטִין בְּעַמְּמָא מִינָהּ יִהְיוּ:
17:16 "I will bless her, and indeed I will give you a son by her. Then I will bless her, and she shall be a *mother of* nations; kings of peoples will come from her."

17:17 וַיִּפֹּל אַבְרָהָם עַל-פָּנָיו וַיִּצְחַק וַיֹּאמֶר בְּלִבִּי הֲלָבֹן מֵאָה-שָׁנָה יוֹלֵד
וְאִם-שָׂרָה הִבְתִּתְשָׁעִים שָׁנָה תֵּלֵד:

17:17 וַנִּפֹּל אַבְרָהָם עַל אַפּוֹהִי וְחָדִי וַיֹּאמֶר בְּלִבִּיהּ הֲלָבֵר מֵאָה שָׁנִין יִהְיֶה וְלֹד
יִתְּלִיד לִי וְאִם שָׂרָה הִבְתִּתְשָׁעִין שָׁנִין תֵּלִיד:
17:17 Then Abraham fell on his face and laughed, and said in his heart, "Will a child be born to a man one hundred years old? And will Sarah, who is ninety years old, bear a *child*?"

17:18 וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל-הָאֱלֹהִים לֹו יִשְׁמַעְאֵל יִחְיֶה לְפָנֶיךָ:

17:18 וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם קִדְּם יוֹי לֹוִי יִשְׁמַעְאֵל יִתְקִיִּים קִדְּמֶךָ:
17:18 And Abraham said to God, "Oh that Ishmael might live before You!"

17:19 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶבְרָהָם שְׂרָה אֲשַׁתְּךָ יֵלְדָת לְךָ בֶּן וְקָרָאתָ אֶת-שְׁמוֹ יִצְחָק
וְהִקְמַתִּי אֶת-בְּרִיתִי אִתּוֹ לְבְרִית עוֹלָם לְזַרְעוֹ אַחֲרָיו:

17:19 וַיֹּאמֶר יוֹי בְּקוֹשְׁטָא שָׂרָה אִיתְתְּךָ תֵּלִיד לְךָ בֶּר וְתִקְרִי יֵת שְׁמִיהּ יִצְחָק
וְאֶקִּים יֵת קִנְמִי עִימִיהּ לְקָם עָלָם לְבִנוֹהִי בְּתִרוּהִי:
17:19 But God said, "No, but Sarah your wife will bear you a son, and you shall call his name Isaac; and I will establish My covenant with him for an everlasting covenant for his descendants after him."

17:20 וְלִישְׁמַעְאֵל שָׁמַעְתִּיךָ הִנֵּה בִרְכַּתִּי אֹתוֹ וְהִפְרִיתִי אֹתוֹ וְהִרְבִּיתִי אֹתוֹ
בְּמֵאד מְאֹד שְׁנַיִם-עָשָׂר נְשִׂאִים יוֹלִיד וְנָתַתִּיו לְגוֹי גָּדוֹל:

17:20 וְעַל יִשְׁמַעְאֵל וְלִישְׁמַעְאֵל קְבִילִית צְלוּתְךָ הָא בְּרִיכִית יִתִּיהּ וְאַפִּישִׁית
יִתִּיהּ וְאַסְגִּיתִי יִתִּיהּ לְחֻדָּא לְחֻדָּא תְּרִי-עָסֵר רַבְרַבִּין יוֹלִיד וְאַתְנִינִיה לְעָם סְגִי:
17:20 "As for Ishmael, I have heard you; behold, I will bless him, and will make him fruitful and will multiply him exceedingly. He shall become the father of twelve princes, and I will make him a great nation."

17:21 וְאֶת-בְּרִיתִי אֶקִּים אִתְּךָ אֲשֶׁר תֵּלֵד לְךָ שָׂרָה לְמוֹעֵד הַזֶּה בַּשָּׁנָה
הָאַחֲרֶת:

17:21 וְיֵת קִנְמִי אֶקִּים עִים יֵת יִצְחָק דְּתֵלִיד לְךָ שָׂרָה לְזִמְנָא הָרִין הָדָא בְּשָׂתָא
אוֹחֲרָנְתָא:

17:21 "But My covenant I will establish with Isaac, whom Sarah will bear to you at this season next year."

17:22 וַיִּכַּל לְדַבֵּר אֹתוֹ וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל אַבְרָהָם:

17:22 וַיֵּשֶׁעִי לְמַלְאָא עֲמִיָּה וְאַסְתַּלַּק יִקְרָא רִיּוֹי מַעְלוֹהֵי דְאַבְרָהָם:
17:22 When He finished talking with him, God went up from Abraham.

17:23 וַיִּקַּח אַבְרָהָם אֶת־יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ וְאֵת כָּל־יְלִידֵי בֵיתוֹ וְאֵת כָּל־מִקְנֵת כֶּסֶף
כָּל־זָכָר בְּאֲנָשֵׁי בֵית אַבְרָהָם וַיִּמַּל אֶת־בָּשָׂר עֶרְלָתָם בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה כַּאֲשֶׁר
דִּבֶּר אֱלֹהִים:

17:23 וַדְּבַר אַבְרָהָם יָת יִשְׁמָעֵאל בְּרִיָּה וְיָת כָּל יְלִידֵי בֵיתָהּ וְיָת כָּל זָבִינֵי
כֶּסֶפִּיָּה כָּל דְּכוּרָא בְּאֲנָשֵׁי בֵית אַבְרָהָם וְגִזֵּר יָת בִּסְרָא דְעוֹרְלָתָהוֹן בְּכַרְן
יּוֹמָא הַדִּין כְּמָא דְמַלִּיל עֵימִיָּה דְפָקִיד יִתְּיָהּ יוֹי:

17:23 Then Abraham took Ishmael his son, and all the servants who were born in his house and all who were bought with his money, every male among the men of Abraham's household, and circumcised the flesh of their foreskin in the very same day, as God had said to him.

17:24 וְאַבְרָהָם בֶּן־תְּשַׁעִים וְתֵשַׁע שָׁנָה בְּהַמְלוֹ בָּשָׂר עֶרְלָתוֹ:

17:24 וְאַבְרָהָם בֶּר תִּשְׁעִין וְתִשְׁעַ שָׁנִין כַּד גִּזֵּר בְּמִיגְזוּרִיָּה בִּסְרָא דְעוֹרְלָתָהּ:

17:24 Now Abraham was ninety-nine years old when he was circumcised in the flesh of his foreskin.

17:25 וַיִּשְׁמָעֵאל בְּנוֹ בֶּן־שְׁלֹשׁ עָשָׂרָה שָׁנָה בְּהַמְלוֹ אֶת בָּשָׂר עֶרְלָתוֹ:

17:25 וַיִּשְׁמָעֵאל בְּרִיָּה בֶּר תִּלְתַּת־עָסְרֵי שָׁנִין כַּד גִּזֵּר יָת בִּסְרָא דְעוֹרְלָתָהּ:

17:25 And Ishmael his son was thirteen years old when he was circumcised in the flesh of his foreskin.

17:26 בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה נִמּוֹל אַבְרָהָם וַיִּשְׁמָעֵאל בְּנוֹ:

17:26 בְּכַרְן יּוֹמָא הַדִּין אֲתַגְזֹר אַבְרָהָם וַיִּשְׁמָעֵאל בְּרִיָּה:

17:26 In the very same day Abraham was circumcised, and Ishmael his son.

17:27 וְכָל־אֲנָשֵׁי בֵיתוֹ יְלִיד בֵּית וּמִקְנֵת־כֶּסֶף מֵאֵת בֶּן־נֹכַר נִמְלוּ אִתּוֹ: פ

17:27 וְכָל אֲנָשֵׁי בֵיתָהּ יְלִידֵי בֵיתָא וּזְבִינֵי כֶּסֶפָא מִן בְּנֵי עַמְמִיָּא גִזְרוּ אֲתַגְזֹרו
עֲמִיָּה:

17:27 All the men of his household, who were born in the house or bought with money from a foreigner, were circumcised with him.

18:1 וַיֵּרָא אֵלָיו יְהוָה בְּאֵלָנֵי מַמְרָא וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח־הָאֵהָל כְּחֹם הַיּוֹם:

18:1 וְאַתְגְּלִי לִיָּהּ יוֹי בְּמִישְׁרֵי מַמְרָא וְהוּא יְתִיב בְּתַרְע מִשְׁכָּנָא כְּמִיָּחַם יּוֹמָא:

18:1 Now the LORD appeared to him by the oaks of Mamre, while he was sitting at the tent door in the heat of the day.

18:2 וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְבִים עָלָיו וַיֵּרָא וַיִּרָץ לִקְרֹאתָם
מִפֶּתַח הָאֵהָל וַיִּשְׁתַּחוּ אֲרָצָה:

18:2 וַזְקַף עֵינֹהֵי וַחֲזָא וְהָא תִּלְתָּה גְבָרִין קִיּוּמִין עָלוּוֹהֵי וַחֲזָא וְרַהֵט
לְקַדְמוֹתָהוֹן מִתַּרְע מִשְׁכָּנָא וּסְגִיד עַל אֲרֻעָא:

18:2 When he lifted up his eyes and looked, behold, three men were standing opposite him; and when he saw them, he ran from the tent door to meet them and bowed himself to the earth,

18:3 וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֶל־נָא תַעֲבֹר מֵעַל עַבְדְּךָ:

18:3 וַאֲמַר יוֹי אִם כְּעֵן אֲשַׁכַּחִית רַחֲמִין בְּעֵינְךָ קְדָמָךְ לֹא כְעֵן תַּעֲיִבֵר מֵעַל
עַבְדְּךָ:

18:3 and said, "My lord, if now I have found favor in your sight, please do not pass your servant by.

18:4 יִקַּח־נָא מַעֲט־מִים וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וְהִשְׁעֵנוּ תַּחַת הָעֵץ:

18:4 יִסְבּוּן כְּעֵן זְעִיר מִיָּא וְאַסְחוּ רַגְלֵיכֶם וְאַסְתְּמִיכוּ תַּחַת אֵילָנָא:

18:4 "Please let a little water be brought and wash your feet, and rest yourselves under the tree;

18:5 וַאֲקָחָהּ פַּת־לֶחֶם וְסָעְדוּ לִבְכֶּם אַחֵר תַּעֲבְרוּ כִּי־עַל־כֵּן עֲבַרְתֶּם עַל־עַבְדְּכֶם וַיֹּאמְרוּ כֵּן תַעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ:

18:5 וַאֲסַב פֶּתָא דְלַחְמָא וְסָעְדוּ לִבְכוֹן בְּתַר כֵּין תַעֲבְרוֹן אֲרִי עַל כֵּין עֲבַרְתוֹן עַל עַבְדְּכוֹן וַאֲמְרוּ כֵין תַעֲבִיד כֶּמָּא דְמַלִּילְתָּא:

18:5 and I will bring a piece of bread, that you may refresh yourselves; after that you may go on, since you have visited your servant." And they said, "So do, as you have said."

18:6 וַיָּמַהֵר אַבְרָהָם הָאֵהָלָה אֶל־שָׂרָה וַיֹּאמֶר מַה־רִּי שְׁלֹשׁ סָאִים קֶמַח סֹלֶת לֹוְשִׁי וְעֹשִׂי עֲגוֹת:

18:6 וַאֲוָחִי אַבְרָהָם לְמִשְׁכָּנָא לִזְוֹת שָׂרָה וַאֲמַר אוּחָא תִלַּת סָאֹן קֶמַחָא סוּלְתָא לֹוְשִׁי וְעֹבִידִי גְרִיצָן גְרִיסָן:

18:6 So Abraham hurried into the tent to Sarah, and said, "Quickly, prepare three measures of fine flour, knead it and make bread cakes."

18:7 וַאֲלֵהֱבִקֵּר רֶגֶן אַבְרָהָם וַיִּקַּח בֶּן־בָּקָר רַךְ וְטוֹב וַיִּתֵּן אֶל־הַנָּעֵר וַיָּמַהֵר לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ:

18:7 וּלְבֵית־תּוֹרֵי וּלְבִקְרוּתָא רְהֵט אַבְרָהָם וּנְסִיב בֶּר־תּוֹרֵי רַכִּיךְ וְטָב וַיְהִי לַעֲוִלִימָא וַאֲוָחִי לְמַעַבְדַּי יִתִּיהָ:

18:7 Abraham also ran to the herd, and took a tender and choice calf and gave it to the servant, and he hurried to prepare it.

18:8 וַיִּקַּח חֲמָאָהּ וְחֹלֶב וּבֶן־הַבָּקָר אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּתֵּן לִפְנֵיהֶם וְהוּא־עֹמֵד עֲלֵיהֶם תַּחַת הָעֵץ וַיֹּאכְלוּ:

18:8 וּנְסִיב שְׁמֵן וְחֹלֶב וּבֶר־תּוֹרֵי דְעֵבֵד וַיְהִי קְדָמִיהוֹן וְהוּא מְשַׁמֵּישׁ עַל־וִיהוֹן תַּחוֹת אֵילָנָא וַאֲכָלוּ:

18:8 He took curds and milk and the calf which he had prepared, and placed it before them; and he was standing by them under the tree as they ate.

18:9 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אֵיךְ שָׂרָה אִשְׁתְּךָ וַיֹּאמֶר הִנֵּה בָאֵהָל:

18:9 וַאֲמְרוּ לִיה אֵן שָׂרָה אִיתְתְּךָ וַאֲמַר הָא בְּמִשְׁכָּנָא:

18:9 Then they said to him, "Where is Sarah your wife?" And he said, "There, in the tent."

18:10 וַיֹּאמֶר שׁוּב אֲשׁוּב אֵלֶיךָ כְּעֵת חַיָּהּ וְהִנֵּה־בֵן לְשָׂרָה אִשְׁתְּךָ וְשָׂרָה שֹׁמַעַת פֶּתַח הָאֵהָל וְהוּא אַחֲרָיו:

18:10 וַאֲמַר מִתָּב אִיתוּב לְוֹתךָ כְּעֵדָן דְּאַתּוֹן קְיַיְמִין וְהָא בְּרָא לְשָׂרָה אִיתְתְּךָ וְשָׂרָה שֹׁמַעַת בְּתַרְע מִשְׁכָּנָא וְהוּא אַחֲרוּהִי:

18:10 He said, "I will surely return to you at this time next year; and behold, Sarah your wife will have a son." And Sarah was listening at the tent door, which was behind him.

18:11 וַאֲבָרָהָם וְשָׂרָה זְקֵנִים בָּאִים בִּימֵם חֲדָל לַהֲיוֹת לְשָׂרָה אֶרֶח כְּנָשִׁים:

18:11 וַאֲבָרָהָם וְשָׂרָה סִיבּוּ עָלוּ בְיוֹמִין פֶּסֶק מְלַמְהוּי לְשָׂרָה אוּרַח כְּנִשְׂיָא:

18:11 Now Abraham and Sarah were old, advanced in age; Sarah was past childbearing.

18:12 וַתִּצְחַק שָׂרָה בְּקִרְבָּהּ לֵאמֹר אַחֲרַי בְּלַתִּי הִיתָה־לִּי עַדְנָהּ וְאֵדְנִי זָקֵן:

18:12 וַחֲיִיכַת שָׂרָה בְּמַעְהָא לְמִימַר בְּתַר דְּסִיבִית תְּהִי לִי עוֹלִימּוֹ וְרַבּוֹנִי סִיב:

18:12 Sarah laughed to herself, saying, "After I have become old, shall I have pleasure, my lord being old also?"

18:13 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַבְרָהָם לָמָּה זֶה צָחַקְתָּ שָׂרָה לֵאמֹר הֲאֵף אֲמַנָּם אֵלֶּךְ וְאֲנִי זָקֵנָתִי:

18:13 וַאֲמַר יוֹי לְאַבְרָהָם לָמָּא דָּנָן חֲיִיכַת שָׂרָה לְמִימַר הִבְקוּשְׁטָא הִבְרַם

בקושטא אוליד ואנא סיבית:

18:13 And the LORD said to Abraham, "Why did Sarah laugh, saying, 'Shall I indeed bear a child, when I am *so* old?'"

18:14 הִיפְלֹא מִיְהוָה דְּבַר לְמוֹעֵד אָשׁוּב אֵלֶיךָ כֶּעֶת חַיָּה וּלְשָׂרָה בֵּן:

18:14 הִיתְכַּסָּא מִן־קֶדֶם יוֹי פִּתְנָמָא לִזְמַן אִיתּוּב לְוֹתֵךְ כְּעִידֵן דְּאַתּוֹן קְיִימִין וּלְשָׂרָה בֵּר:

18:14 "Is anything too difficult for the LORD? At the appointed time I will return to you, at this time next year, and Sarah will have a son."

18:15 וַתִּכְחַשׁ שָׂרָה לֵאמֹר לֹא צִחֲקָתִי כִּי יֵרָאָה וַיֹּאמֶר לֹא כִּי צִחֲקָתִי:

18:15 וְכִדִּיבַת שָׂרָה לְמִימֶר לֹא חִיִּיכִית אֲרִי דְחִילִית וַאֲמַר לֹא בָרַם אֱלֹהִין חִיִּיכַת:

18:15 Sarah denied *it* however, saying, "I did not laugh"; for she was afraid. And He said, "No, but you did laugh."

18:16 וַיִּקְמוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים וַיִּשְׁקְפוּ עַל־פְּנֵי סָדָם וַאֲבֹרָהֶם הֵלֶךְ עִמָּם לְשַׁלְּחָם:

18:16 וַקְמוּ מִתְּמָן גְּבֻרָא וַאֲסַתְכִּיו עַל־אַפִּי סָדָם וַאֲבֹרָהֶם אָזִיל עִמָּהוֹן לְאַלּוּאִיהוֹן:

18:16 Then the men rose up from there, and looked down toward Sodom; and Abraham was walking with them to send them off.

18:17 וַיְהִיָּה אָמַר הַמְכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה:

18:17 וַיּוֹי וּמִן־קֶדֶם יוֹי אָמַר הַמְכַסִּי הִיתְכַּסִּי אָנָּא מֵאַבְרָהָם דְּאַנָּא עֲבִיד:

18:17 The LORD said, "Shall I hide from Abraham what I am about to do,

18:18 וַאֲבֹרָהֶם הָיוּ יְהִיָּה לְגוֹי גָּדוֹל וְעַצוֹם וְנִבְרָכוּ בּוֹ כָּל גּוֹי הָאָרֶץ:

18:18 וַאֲבֹרָהֶם מֵהוּיָה יְהוֹי לְעַם סְגִי רַב וְתַקִּיף וַיִּתְבָּרְכוּן בְּדִילִיָּה כָּל עַמְמֵי אֶרֶא:

18:18 since Abraham will surely become a great and mighty nation, and in him all the nations of the earth will be blessed?

18:19 כִּי יִדְעֻתּוֹ לְמַעַן אֲשֶׁר יֵצֵא אֶת־בָּנָיו וְאֶת־בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דְרָךְ יְהוָה

לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט לְמַעַן הָבִיא יְהוָה עַל־אַבְרָהָם אֶת אֲשֶׁר־דִּבֶּר עָלָיו:

18:19 אֲרִי גְלִי קֶדְמִי יִדְעִיתִינִי בְּדִיל דִּיפְקִיד יֵת בְּנוֹהִי וַיֵּת אִנָּשׁ בֵּיתִיָּה

בְּתִרְוָהִי וַיִּטְרוֹן אֹרְחָן דְּתַקְנָן מִן קֶדֶם יוֹי לְמַעַבְד צְדָקָתָא וְדִינָא בְּדִין דִּיִּיתִי

לֵאִיתִתָּא יוֹי עַל עַם אַבְרָהָם יֵת דְּמַלִּיל לֵאִיתִתָּא עֲלוּהִי:

18:19 "For I have chosen him, so that he may command his children and his household after him to keep the way of the LORD by doing righteousness and justice, so that the LORD may bring upon Abraham what He has spoken about him."

18:20 וַיֹּאמֶר יְהוָה זַעֲקַת סָדָם וְעִמְרָה כִּי־רַבָּה וַחֲטָאתָם כִּי כְבֹּדָה מְאֹד:

18:20 וַאֲמַר יוֹי קְבִילַת קְבִילַת סָדָם וְעִמְרָה אֲרִי סְגִיָּאת וַחֲבִיתָהוֹן אֲרִי תְקִיפַת לַחֲדָא:

18:20 And the LORD said, "The outcry of Sodom and Gomorrah is indeed great, and their sin is exceedingly grave.

18:21 אֲרִדְהָ־נָּא וְאַרְאֶה הַכְּעֻעֻקָּתָהּ הַבָּאָה אֵלַי עָשׂוּ כָּלָהּ וְאִם־לֹא אֲדַעָּה:

18:21 אֲתַגְלִי אִיתְפְּנִי כְּעַן וְאִידִין הַכְּקְבִילַתָּהוֹן דַּעֲלַת לְקֶדְמִי עֲבָדוּ אֲעֲבִיד

עִמָּהוֹן גְּמִירָא אִם לֹא תִיבִין וְאִם תִּיבִין לֹא אֲתַפְּרַע:

18:21 "I will go down now, and see if they have done entirely according to its outcry, which has come to Me; and if not, I will know."

18:22 וַיִּפְּנוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים וַיֵּלְכוּ סָדָמָה וַאֲבֹרָהֶם עֹדְנֵי עֹמֵד לִפְנֵי יְהוָה:

18:22 וַאֲחַפְּנֵי מִתְּמָן גְּבִרְיָא וַאֲזָלוּ לְסֻדּוֹם וַאֲבֵרָהֶם עַד כְּעַן הוּא מְשַׁמֵּשׁ בְּצִלוֹ קִדְּם יְיָ:

18:22 Then the men turned away from there and went toward Sodom, while Abraham was still standing before the LORD.

18:23 וַיִּגַּשׁ אֲבִרְהָם וַיֹּאמֶר הֲאֵף תִּסְפֶּה צְדִיק עִם־רָשָׁע:

18:23 וַקְּרִיב אֲבִרְהָם וַאֲמַר הִבְרִנֵּנִי תְּשִׁיצי זָכָאָה עִם חַיִּיבָא:

18:23 Abraham came near and said, "Will You indeed sweep away the righteous with the wicked?"

18:24 אוּלִי יֵשׁ חֲמִשִּׁים צְדִיקִים בְּתוֹךְ הָעִיר הֲאֵף תִּסְפֶּה וְלֹא־תִשָּׂא לַמָּקוֹם לְמַעַן חֲמִשִּׁים הַצְּדִיקִים אֲשֶׁר בְּקִרְבָּהּ:

18:24 מֵאֲמָם אֵיךְ חֲמִשִּׁין זָכָאִין בְּגוֹ קִרְתָּא הִבְרִנֵּנִי תְּשִׁיצי וְלֹא תִשְׁבּוֹק לְאַתְרָא בְּדִיל חֲמִשִּׁין זָכָאִין רַבְּנָהּ:

18:24 "Suppose there are fifty righteous within the city; will You indeed sweep *it* away and not spare the place for the sake of the fifty righteous who are in it?"

18:25 חָלָלָה לִּי מַעֲשֵׂת כְּדָבָר הַזֶּה לְהַמִּית צְדִיק עִם־רָשָׁע וְהָיָה כַּצְּדִיק כְּרָשָׁע חָלָלָה לִּי הַשֹּׁפֵט כָּל־הָאָרֶץ לֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט:

18:25 קוּשְׁטָא אֵינֻן דִּינָךְ מִלְּמַעְבַּד כְּפִתְנָמָא הָדִין לְשִׁיצָאָה לְקַטְלָא זָכָאָה עִם חַיִּיבָא וְהָיָה זָכָאָה כְּחַיִּיבָא קוּשְׁטָא אֵינֻן דִּינָךְ דִּיין הָדִין דְּדָאִין כָּל דְּכָל אַרְעָא לֹא בְּרַם לֹא יַעֲבִיד דִּינָא:

18:25 "Far be it from You to do such a thing, to slay the righteous with the wicked, so that the righteous and the wicked are *treated* alike. Far be it from You! Shall not the Judge of all the earth deal justly?"

18:26 וַיֹּאמֶר יְהוָה אִם־אֶמְצָא בְּסוֹדֶם חֲמִשִּׁים צְדִיקִים בְּתוֹךְ הָעִיר וְנִשְׁאָתִי לְכָל־הַמָּקוֹם בְּעִבּוּרָם:

18:26 וַאֲמַר יְיָ אִם אֲשַׁכַּח בְּסוֹדֶם חֲמִשִּׁין זָכָאִין בְּגוֹ קִרְתָּא וְאֲשְׁבּוֹק לְכָל אַתְרָא בְּדִילָהוֹן:

18:26 So the LORD said, "If I find in Sodom fifty righteous within the city, then I will spare the whole place on their account."

18:27 וַיַּעַן אֲבִרְהָם וַיֹּאמֶר הִנֵּה־נָא הוֹאֵלְתִּי לְדָבָר אֶל־אֲדֹנָי וְאֲנֹכִי עָפָר וָאֵפֶר:

18:27 וְאֲחִיב אֲבִרְהָם וַאֲמַר הָא כְּעַן אֲסַגִּיתִי שְׂרִיתִי לְמַלְלָא קִדְּם יְיָ וְאֲנָא עָפָר וְקִטְטִים:

18:27 And Abraham replied, "Now behold, I have ventured to speak to the Lord, although I am *but* dust and ashes.

18:28 אוּלִי יַחֲסְרוּן חֲמִשִּׁים הַצְּדִיקִים חֲמִשָּׁה הַתְּשַׁחִית בְּחֲמִשָּׁה אֶת־כָּל־הָעִיר וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחִית אִם־אֶמְצָא שָׁם אַרְבָּעִים וְחֲמִשָּׁה:

18:28 מֵאֲמָם יַחֲסְרוּן חֲמִשִּׁין מִחֲמִשִּׁין זָכָאִין חֲמִשָּׁה הַתְּחַבִּיל בְּחֲמִשָּׁה בְּדִיל חֲמִשָּׁה יֵת כָּל קִרְתָּא וַאֲמַר לֹא אֲחַבִּיל אִם אֲשַׁכַּח תְּמָן אַרְבַּעִין וְחֲמִשָּׁה:

18:28 "Suppose the fifty righteous are lacking five, will You destroy the whole city because of five?" And He said, "I will not destroy *it* if I find forty-five there."

18:29 וַיִּסֹּף עוֹד לְדָבָר אֵלָיו וַיֹּאמֶר אוּלִי יִמְצָאוּן שָׁם אַרְבָּעִים וַיֹּאמֶר לֹא אַעֲשֶׂה בְּעִבּוּר הָאַרְבָּעִים:

18:29 וְאוּסִיף עוֹד לְמַלְלָא קְדָמוּהִי עֲמִיה וַאֲמַר מֵאֲמָם יִשְׁתַּכַּחוּן תְּמָן אַרְבָּעִין וַאֲמַר לֹא אַעֲבִיד גְּמִירָא בְּדִיל אַרְבָּעִין:

18:29 He spoke to Him yet again and said, "Suppose forty are found there?" And He said, "I will not do *it* on account of the forty."

18:30 וַיֹּאמֶר אֶל־נָא יְחַר לֵאדֹנִי וְאִדְבָּרָה אוֹלִי יִמְצְאוּן שָׁם שְׁלֹשִׁים וַיֹּאמֶר לֹא אֶעֱשֶׂה אִם־אֶמְצָא שָׁם שְׁלֹשִׁים:

18:30 וַיֹּאמֶר לֹא כֵּעָן יִתְקַף רוּגְזָא דִּיּוּי קֳדָם יְיָ וְאִמְלִיל מֵאֶ־אֵם יִשְׁתַּכְּחוּן תַּמָּן תִּלְתִּין וַיֹּאמֶר לֹא אֶעֱבִיד גְּמִירָא אִם אֲשַׁכַּח תַּמָּן תִּלְתִּין:

18:30 Then he said, "Oh may the Lord not be angry, and I shall speak; suppose thirty are found there?" And He said, "I will not do *it* if I find thirty there."

18:31 וַיֹּאמֶר הִנֵּה־נָא הוֹאֲלֹתִי לְדַבֵּר אֶל־אֲדֹנִי אוֹלִי יִמְצְאוּן שָׁם עֶשְׂרִים וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחִית בְּעִבּוֹר הָעֲשָׂרִים:

18:31 וַיֹּאמֶר הָא כֵּעָן אֲסַגִּיתִי לְמַלְלָא קֳדָם יְיָ מֵאֶ־אֵם יִשְׁתַּכְּחוּן תַּמָּן עֶסְרִין וַיֹּאמֶר לֹא אֲחַבִּיל בְּדִיל עֶסְרִין:

18:31 And he said, "Now behold, I have ventured to speak to the Lord; suppose twenty are found there?" And He said, "I will not destroy *it* on account of the twenty."

18:32 וַיֹּאמֶר אֶל־נָא יְחַר לֵאדֹנִי וְאִדְבָּרָה אֶךְ־הַפֶּעַם אוֹלִי יִמְצְאוּן שָׁם עֶשְׂרָה וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחִית בְּעִבּוֹר הָעֲשָׂרָה:

18:32 וַיֹּאמֶר לֹא כֵּעָן יִתְקַף רוּגְזָא דִּיּוּי קֳדָם יְיָ וְאִמְלִיל בְּרָם זִמְנָא בְּזִימְנָא הָדָא מֵאֶ־אֵם יִשְׁתַּכְּחוּן תַּמָּן עֶסְרָא וַיֹּאמֶר לֹא אֲחַבִּיל בְּדִיל עֶסְרָה:

18:32 Then he said, "Oh may the Lord not be angry, and I shall speak only this once; suppose ten are found there?" And He said, "I will not destroy *it* on account of the ten."

18:33 וַיֵּלֶךְ יְהוָה כַּאֲשֶׁר כָּלָה לְדַבֵּר אֶל־אַבְרָהָם וְאַבְרָהָם שָׁב לְמִקְמוֹ:

18:33 וַאֲסַתְּלַק יִקְרָא דִּיּוּי כַּד שִׁיְצִי לְמַלְלָא עִם אַבְרָהָם וְאַבְרָהָם תָּב לְאַתְרֵיהּ:

18:33 As soon as He had finished speaking to Abraham the LORD departed, and Abraham returned to his place.

19:1 וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סָדְמָה בָּעֶרֶב וְלוֹט יֹשֵׁב בְּשַׁעַר־סֹדֶם וַיֵּרָא־לוֹט וַיָּקָם לִקְרָאתָם וַיִּשְׁתַּחוּ אֲפִים אֶרְצָה:

19:1 וְעָלוּ תְרִין מַלְאָכִיא לְסֹדֶם בְּרִמְשָׁא וְלוֹט יָתִיב בְּתַרְעָא דְסֹדֶם וַחֲזָא לוֹט וְקָם לְקַדְמוֹתָהוֹן וּסְגִיד עַל אַפּוּהִי עַל אֶרְעָא:

19:1 Now the two angels came to Sodom in the evening as Lot was sitting in the gate of Sodom. When Lot saw *them*, he rose to meet them and bowed down *with his* face to the ground.

19:2 וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא־אֲדֹנִי סוּרוּ נָא אֶל־בַּיִת עֲבֹדְכֶם וְלִינוּ וּרְחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וְהִשְׁכַּמְתֶּם וְהִלַּכְתֶּם לְדַרְכְּכֶם וַיֹּאמְרוּ לֹא כִּי בְּרָחוּב נָלִין:

19:2 וַיֹּאמֶר בְּבָעוּ כֵּעָן רַבּוּנֵי זָוְרוּ כֵּעָן לְבַיִת עֲבֹדְכוֹן וּבֵיתוֹ וְאַסְחוּ רַגְלֵיכוֹן וַתְּקַדְמוּן וַתִּתְּחוּן לְאוּרְחֵיכוֹן וַיֹּאמְרוּ לֹא אֵלֵהִין בְּרַחוּבָא נְבִית:

19:2 And he said, "Now behold, my lords, please turn aside into your servant's house, and spend the night, and wash your feet; then you may rise early and go on your way." They said however, "No, but we shall spend the night in the square."

19:3 וַיַּפְצֵר־בָּם מְאֹד וַיִּסְרוּ אֵלָיו וַיָּבֹאוּ אֶל־בֵּיתוֹ וַיַּעַשׂ לָהֶם מִשְׁתָּה וּמִצּוֹת אָפָה וַיֹּאכְלוּ:

19:3 וַאֲתַקִּיף בַּהוֹן לַחֲדָא וְזָרוּ לְוַתִּיה וְעָלוּ וַאֲתוּ לְבֵיתֶיהָ וַעֲבַד לַהוֹן מִשְׁתִּיא וּפְטִיר אָפָא אָפָא לַהוֹן וַאֲכָלוּ:

19:3 Yet he urged them strongly, so they turned aside to him and entered his house; and he prepared a feast for them, and baked unleavened bread, and they ate.

19:4 טָרָם יִשְׁכְּבוּ וְאֲנָשֵׁי הָעִיר אֲנָשֵׁי סֹדֶם נִסְבּוּ עַל־הַבַּיִת מִנֶּעַר וְעַד־זָקָן כָּל־הָעָם מִקְצָה:

19:4 עַד־לָא שָׁכִיבוּ וְאֲנָשֵׁי קִרְתָּא אֲנָשֵׁי סֹדֶם אָקִיפוּ עַל בֵּיתָא מִעוֹלִימָא וְעַד

סָבָא כָּל עָמָא מְסוּפִיָּה מְסִיפִי:

19:4 Before they lay down, the men of the city, the men of Sodom, surrounded the house, both young and old, all the people from every quarter;

19:5 וַיִּקְרְאוּ אֶל-לוֹט וַיֹּאמְרוּ לוֹ אֵיהָ הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-בָּאוּ אֵלֶיךָ הַלַּיְלָה הַזֶּה הוֹצֵאם אֵלֵינוּ וְנִדְעָה אֹתָם:

19:5 וַיִּקְרְאוּ לְלוֹט וַיֹּאמְרוּ לֵיה אֵן גְּבִרְיָא דְאַתָּה לְוֹתֵךְ בְּלַיְלָא אֲפִיקִינוּן לְוֹתְנָא וְנִידַע יְתְּהוֹן:

19:5 and they called to Lot and said to him, "Where are the men who came to you tonight? Bring them out to us that we may have relations with them."

19:6 וַיֵּצֵא אֲלֵהֶם לוֹט הַפֶּתַח וְהִדִּילַת סָנַר אַחֲרָיו:
19:6 וַנִּפֹּק לְוֹתְהוֹן לוֹט לְתַרְעָא וּדְשָׂא אַחַד בְּתִרְוֵהִי:

19:6 But Lot went out to them at the doorway, and shut the door behind him,

19:7 וַיֹּאמֶר אֶל-נָא אַחֵי תַרְעוּ:
19:7 וַיֹּאמֶר בְּבִעוּ כְעַן אַחֵי לֹא תַבְאֲשׁוּן:

19:7 and said, "Please, my brothers, do not act wickedly.

19:8 הִנֵּה-נָא לִי שְׁתֵּי בָנוֹת אֲשֶׁר לֹא-יָדְעוּ אִישׁ אוֹצִיָּאה-נָא אֶתְהֶן אֵלֵיכֶם וַעֲשׂוּ לָהֶן כְּטוֹב בְּעֵינֵיכֶם רַק לְאֲנָשִׁים הָאֵל אֶל-תַּעֲשׂוּ דְכָר כִּי-עַל-כֵּן בָּאוּ בְצֹל קִרְתִּי:

19:8 הָא כְעַן לִי תַרְתִּין בָּנִין דְלֹא יָדְעוּנִין גְּבִר אִינֶשׁ אֲפִיק כְעַן יְתְּהוֹן לְוֹתְכוֹן וְעִבִּידוּ לְהוֹן כִּידְתְקִין כְּתָקִין בְּעֵינִיכוֹן לְחוּד לְגְבִרְיָא הָאִילִין לֹא תַעֲבִדוּן מְדַעַם אַרִי עַל-כֵּין עָלוּ בְטַלְל שְׁרִיתִי:

19:8 "Now behold, I have two daughters who have not had relations with man; please let me bring them out to you, and do to them whatever you like; only do nothing to these men, inasmuch as they have come under the shelter of my roof."

19:9 וַיֹּאמְרוּ גַשְׁ-הֵלָאָה וַיֹּאמְרוּ הָאֶחָד בְּא-לְגוֹר וַיִּשְׁפֹּט שְׁפוֹט עֲתָה נָרַע לָךְ מֵהֶם וַיַּפְצְרוּ בְּאִישׁ בְּלוֹט מְאֹד וַיִּגְשׁוּ לְשֹׁבֵר הַדֶּלֶת:

19:9 וַיֹּאמְרוּ קִרְב לְהֵלָאָה וַיֹּאמְרוּ חַד אֶתָּא לְאִיתוּבָא וְהָא דְאִין דִּינָא כְעַן נִבְאִישׁ לָךְ מְדִילְהוֹן מְנַהוֹן וְאַתְקִיפוּ בְּגִבְרָא בְלוֹט לְחַדָּא וּקְרִיבוּ לְמַתְבַּר דְשָׂא:
19:9 But they said, "Stand aside." Furthermore, they said, "This one came in as an alien, and already he is acting like a judge; now we will treat you worse than them." So they pressed hard against Lot and came near to break the door.

19:10 וַיִּשְׁלַחוּ הָאֲנָשִׁים אֶת-יָדָם וַיָּבִיאוּ אֶת-לוֹט אֶלֵיהֶם הַבַּיְתָה וְאֶת-הַדֶּלֶת סָגְרוּ:
19:10 וַאֲוִשִּׁיטוּ גְבִרְיָא יָת יְדֵהוֹן וַאֲעִילוּ יָת לוֹט לְוֹתְהוֹן לְבֵיתָא וַיִּת דְשָׂא אַחֲדוּ:
19:10 But the men reached out their hands and brought Lot into the house with them, and shut the door.

19:11 וְאֶת-הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-פָּתַח הַבַּיִת הַכּוֹ בְּסַנּוּרִים מְקַטֵּן וְעַד-גָּדוֹל וַיִּלְאוּ לְמַצָּא הַפֶּתַח:

19:11 וַיִּת גְּבִרְיָא דְבַתְרַע בֵּיתָא מְחוּ בְשִׁבְרִיָּא מְזַעִירָא וְעַד רַבָּא וּלְאוּ וּלְאוּ לְאַשְׁכְּחָא תַרְעָא:

19:11 They struck the men who were at the doorway of the house with blindness, both small and great, so that they wearied themselves trying to find the doorway.

19:12 וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים אֶל-לוֹט עַד מִי-לָךְ פֹּה חֲתָן וּבְנִיךָ וּבְנִתְךָ וְכָל אֲשֶׁר-לָךְ בְּעִיר הַזֶּה מִן-הַמָּקוֹם:

19:12 וַיֹּאמְרוּ גְבִרְיָא לְלוֹט עוֹד מָא מָאן לָךְ הָכָא הֲלָא חֲתָנָא וּבְנָךְ וּבְנִתְךָ וְכָל דְלָךְ בְּקִרְתָּא אֲפִיק מִן אַתְרָא:

19:12 Then the *two* men said to Lot, "Whom else have you here? A son-in-law, and your sons, and your daughters, and whomever you have in the city, bring *them* out of the place;

19:13 כִּי־מִשְׁחָתִים אָנֹחֵנוּ אֶת־הַמָּקוֹם הַזֶּה כִּי־גָדְלָה צַעֲקָתָם אֶת־פָּנַי יְהוָה וַיִּשְׁלַחֵנוּ יְהוָה לִשְׁחַתָּהּ:
19:13 אַרְי מַחְבְּלִין אָנֹחֵנָּה יְת אַתְּרָא הָדִין אַרְי סְגִיאת קְבִילְתְּהוֹן קֳדָם יוֹי וַיִּשְׁלַחֵנָּה יוֹי לְחַבְלֹתָהּ:

19:13 for we are about to destroy this place, because their outcry has become so great before the LORD that the LORD has sent us to destroy it."

19:14 וַיֵּצֵא לוֹט וַיְדַבֵּר אֶל־חֲתָנָיו לֵקְחֵי בְנֹתָיו וַיֹּאמֶר קוּמוּ צֵאוּ מִן־הַמָּקוֹם הַזֶּה כִּי־מִשְׁחָתִית יְהוָה אֶת־הָעִיר וַיְהִי כַּמֶּצְחָק בְּעֵינֵי חֲתָנָיו:
19:14 וַנִּפֶּק לוֹט וּמְלִיל עִם חֲתָנָיו נִסְבִּי בְנֵתִיה וַאֲמַר קוּמוּ פֻּקוּ מִן אַתְּרָא הָדִין אַרְי מַחְבִּיל יוֹי יְת קֳרֵתָא וְהוּה כַּמְחָאִיך בְּעֵינֵי חֲתָנָיו:

19:14 Lot went out and spoke to his sons-in-law, who were to marry his daughters, and said, "Up, get out of this place, for the LORD will destroy the city." But he appeared to his sons-in-law to be jesting.

19:15 וַכְּמוֹ הַשָּׁחַר עָלָה וַיֹּאצִּצוּ הַמַּלְאָכִים בְּלוֹט לֵאמֹר קוּם קַח אֶת־אִשְׁתְּךָ וְאֶת־שְׁתֵּי בְנֹתֶיךָ הַנִּמְצָאֹת פֶּן־תִּסָּפֶה בְּעֵינֵי הָעִיר:
19:15 וַכְּמִיֶּסֶק צִפְרָא הוּה וּדְחָקוּ מִלֹּאכְיָא בְּלוֹט לְמִימַר קוּם דְּבַר יְת אִיתְתְּךָ וַיְת תַּרְתִּין בְּנִתְךָ דַּאֲשְׁתַּכְחָא מְהִימָנָן עִמָּךְ דְּלִמָּא תִּלְקִי בְּחוּבֵי קֳרֵתָא:

19:15 When morning dawned, the angels urged Lot, saying, "Up, take your wife and your two daughters who are here, or you will be swept away in the punishment of the city."

19:16 וַיִּתְּמַהֲמָה וַיִּחְזְקוּ הָאֲנָשִׁים בְּיָדוֹ וּבְיַד־אִשְׁתּוֹ וּבְיַד שְׁתֵּי בְנֹתָיו בַּחֲמֹלַת יְהוָה עָלָיו וַיֵּצְאוּהוּ וַיִּנְחֲלוּ מִחוּץ לָעִיר:
19:16 וַאֲתַעֲכַב וַאֲתַקִּיפוּ וַתַּקִּיפוּ גַבְרִיא בְּיָדֶיהָ וּבְיַד אִיתְתִּיהָ וּבְיַד תַּרְתִּין בְּנֵתֶיהָ בְּדָחַס בְּדָרְחִים יוֹי עָלוּהִי וַאֲפָקוּהִי וַאֲשְׁרִיּוּהִי מִבְּרָא לְקֳרֵתָא:

19:16 But he hesitated. So the men seized his hand and the hand of his wife and the hands of his two daughters, for the compassion of the LORD was upon him; and they brought him out, and put him outside the city.

19:17 וַיְהִי כְּהוֹצִיָּאם אֹתָם הַחוּצָה וַיֹּאמֶר הַמַּלְטָה עַל־נַפְשְׁךָ אֶל־תִּבְטֵשׁ אַחֲרֶיךָ וְאֶל־תַּעֲמֹד בְּכָל־הַפֶּכֶר הָהָרָה הַמַּלְטָה פֶּן־תִּסָּפֶה:
19:17 וְהוּה כַּד אִפִּיק יְתָהוֹן לְבָרָא וַאֲמַר חוּס עַל נַפְשְׁךָ לֹא תִסְתַּכִּי לְאַחוּרְךָ וְלֹא תִקּוּם תַּתְּעַכַּב בְּכָל מִישְׁרָא לְטוּרָא אֲשֶׁתִּיזִב דְּלִמָּא תִּלְקִי:

19:17 When they had brought them outside, one said, "Escape for your life! Do not look behind you, and do not stay anywhere in the valley; escape to the mountains, or you will be swept away."

19:18 וַיֹּאמֶר לוֹט אֱלֹהִים אֵל־נָא אֲדֹנָי:

19:18 וַאֲמַר לוֹט לָהוֹן בְּבָעוּ כַּעַן יוֹי רִיבוֹנִי:

19:18 But Lot said to them, "Oh no, my lords!

19:19 הִנֵּה־נָא מֵצָא עֲבָדְךָ חֵן בְּעֵינֶיךָ וַתִּגְדַּל חַסְדְּךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמָּדִי לְהַחְיֹת אֶת־נַפְשִׁי וְאֵנֹכִי לֹא אוֹכַל לְהַמְלִיט הָהָרָה פֶּן־תִּדְבַּקְנִי הָרָעָה וּמָתִי:
19:19 הָא כַּעַן אֲשַׁכַּח עֲבָדְךָ רַחֲמִין קְדָמְךָ בְּעֵינְךָ וְאִסְגִּיתָא טִיבוּתְךָ טוֹבךָ דַּעֲבַדְתָּ עִמִּי לְקִימָא יְת נַפְשִׁי וְאֵנָּה לִית אֵנָּה יָכִיל לְאַשְׁתִּיזָא לְטוּרָא דְּלִמָּא תַּעֲרַעֲרִנִי בַּשָּׂתָא וְאִימֹת:

19:19 "Now behold, your servant has found favor in your sight, and you have magnified your lovingkindness, which you have shown me by saving my life; but I cannot escape to the mountains, for the disaster will overtake me and I will die;

19:20 הִנֵּה־נָא הָעִיר הַזֹּאת קְרִבָּה לָנוּס שָׁמָּה וְהִיא מִצְעָר אִמְלָטָה נָא שָׁמָּה

הָלֹא מִצָּעֵר הוּא וְתַחִי נַפְשִׁי:

19:20 הָא כְּעַן קִרְתָּא הָדָא קָרִיבָא לְמִיעִירָא לְתַמָּן וְהִיא זַעִירָא אֲשֶׁתִּיזֹב כְּעַן לְתַמָּן הָלֹא זַעִירָא הִיא וְתַתְּקִיִּים נַפְשִׁי:

19:20 now behold, this town is near *enough* to flee to, and it is small. Please, let me escape there (is it not small?) that my life may be saved."

19:21 וַיֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה נִשְׁאַתִּי פָנֶיךָ גַם לְדַבֵּר הַזֶּה לְבִלְתִּי הַפְּכִי אֶת־הָעִיר אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ:

19:21 וַיֹּאמֶר לִיהָ הִיא נִסִּיבִית אַפְךָ אַף לְפִתְנָמָא הָדִין בְּדִיל דְּלֹא לְמַהֲפָכִי יֵת קִרְתָּא דְּבַעִיתָא עָלֶיהָ:

19:21 He said to him, "Behold, I grant you this request also, not to overthrow the town of which you have spoken.

19:22 מִהֵרָּה הַמִּלֵּט שָׁמָּה כִּי לֹא אוֹכֵל לַעֲשׂוֹת דְּבָר עַד־בֹּאֶךָ שָׁמָּה עַל־כֵּן קָרָא שֵׁם־הָעִיר צוּעֵר:

19:22 אוֹחִי אֲשֶׁתִּיזֹב לְתַמָּן אֲרִי לֹא אוֹכֹל לְמַעַבְדַּר פִּתְנָמָא מִידַעַם עַד מִיִּתְךָ מִיעֵלֶךְ לְתַמָּן עַל־כֵּן קָרָא שָׁמָּה דְּקִרְתָּא צוּעֵר:

19:22 "Hurry, escape there, for I cannot do anything until you arrive there." Therefore the name of the town was called Zoar.

19:23 הַשֶּׁמֶשׁ יָצָא עַל־הָאָרֶץ וְלוֹט בָּא צָעֲרָה:

19:23 שְׁמֶשׁא נִפֵּק עַל אַרְעָא וְלוֹט עַל אַתָּא לְצוּעֵר:

19:23 The sun had risen over the earth when Lot came to Zoar.

19:24 וַיְהִי הַמָּטָר עַל־סְדֹם וְעַל־עֲמֹרָה גִפְרִית וָאֵשׁ מֵאֵת יְהוָה מִן־הַשָּׁמַיִם:

19:24 וַיְוִי וּמִן־קֶדֶם יְיָ אֱמֹטָר עַל סְדֹם וְעַל עֲמֹרָה גִּפְרִיתָהּ וְאִישָׁתָהּ מִן־קֶדֶם יְיָ מִן שָׁמַיָא:

19:24 Then the LORD rained on Sodom and Gomorrah brimstone and fire from the LORD out of heaven,

19:25 וַיַּהֲפֹךְ אֶת־הָעָרִים הָאֵל וְאֵת כָּל־הַכְּפָר וְאֵת כָּל־יֹשְׁבֵי הָעָרִים וְצִמָּח הָאֲדָמָה:

19:25 וַהֲפֹךְ יֵת קְרוּיָא אַרְ קַרְבִּיא הָאֵלִין וְיֵת כָּל מִישְׁרָא וְיֵת כָּל יִתְבֵּי קְרוּיָא וְצִמָּחָה דַּארְעָא:

19:25 and He overthrew those cities, and all the valley, and all the inhabitants of the cities, and what grew on the ground.

19:26 וַתִּבֶּט אִשְׁתּוֹ מֵאַחֲרָיו וְתָהִי נֹצִיב מִלָּח:

19:26 וְאַסְתְּכִיָּאת אִיתִתִּיהָ מִבְּתְרוּהִי מֵאַחֲרוּהִי וְהָיָת קָמָא דְּמִלָּח:

19:26 But his wife, from behind him, looked *back*, and she became a pillar of salt.

19:27 וַיִּשְׁכֶּם אַבְרָהָם בְּבֶקֶר אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־עָמַד שָׁם אֶת־פָּנָיו יְהוָה:

19:27 וַיֵּאקְדִים אַבְרָהָם בְּצַפְרָא לְאַתְרָא דְּשִׁמִּישׁ תַּמָּן בְּצֹלוֹ קֶדֶם יְיָ:

19:27 Now Abraham arose early in the morning *and went* to the place where he had stood before the LORD;

19:28 וַיִּשְׁקֹף עַל־פָּנָיו סְדֹם וְעֲמֹרָה וְעַל־כָּל־פָּנָיו אֶרֶץ הַכְּפָר וַיֵּרָא וְהִנֵּה עָלָה קִיטָר הָאָרֶץ כְּקִיטָר הַכְּבִשָּׁן:

19:28 וַאֲסַתְכִי וְאוֹדִיק עַל־אֲפִי סְדֹם וְעֲמֹרָה וְעַל כָּל אֲפִי אֲפִי כָּל אֶרֶע מִישְׁרָא וְחִזָּא וְהָא סְלִיק תַּנְנָא דַּארְעָא כְּתַנְנָא דְּאַתְוֹנָא:

19:28 and he looked down toward Sodom and Gomorrah, and toward all the land of the valley, and he saw, and behold, the smoke of the land ascended like the smoke of a furnace.

19:29 וַיְהִי בִשְׁחַת אֱלֹהִים אֶת־עָרֵי הַכֶּפֶר וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־אַבְרָהָם וַיִּשְׁלַח אֶת־לוֹט מִתּוֹךְ הַהִפְכָּה בַּהֶפֶךְ אֶת־הָעָרִים אֲשֶׁר־יָשָׁב בָּהֶן לוֹט:
 19:29 וַהֲוֶה בַּחֲבָלוֹת כֹּד חָבַל יוֹי יֵת קְרוֹי מִיִּשְׂרָא וּדְכִיר יוֹי יֵת אַבְרָהָם וַיִּשְׁלַח יֵת לוֹט מִגּוֹ הַפִּיכְתָּא כֹּד הֶפֶךְ יֵת קְרוֹיָא דַּהֲוֶה יִתִּיב בַּהוֹן לוֹט:

19:29 Thus it came about, when God destroyed the cities of the valley, that God remembered Abraham, and sent Lot out of the midst of the overthrow, when He overthrew the cities in which Lot lived.

19:30 וַיַּעַל לוֹט מִצּוֹעַר וַיֵּשֶׁב בְּהָר וּשְׁתֵּי בָנָתָיו עִמּוֹ כִּי יֵרָא לְשֹׁבֶת בְּצוֹעַר וַיֵּשֶׁב בְּמַעְרָה הוּא וּשְׁתֵּי בָנָתָיו:

19:30 וּסְלִיק לוֹט מִצּוֹעַר וַיִּתִּיב בְּטוֹרָא וְתַרְתִּין בְּנָתָיה עִימָהּ אַרִי דְחִיל לְמִיתֵב בְּצוֹעַר וַיִּתִּיב בְּמַעְרָתָא הוּא וְתַרְתִּין בְּנָתָיה:

19:30 Lot went up from Zoar, and stayed in the mountains, and his two daughters with him; for he was afraid to stay in Zoar; and he stayed in a cave, he and his two daughters.

19:31 וַתֹּאמֶר הַבְּכִירָה אֶל־הַצְעִירָה אָבִינוּ זָקֵן וְאִישׁ אֵין בְּאֶרֶץ לָבוֹא עָלֵינוּ כְּדָרֶךְ כָּל־הָאָרֶץ:

19:31 וַאֲמַרְת רַבָּתָא לְזַעֲרָתָא אָבוּנָא סִיב וּגְבַר לִית בֹּאֲרַעָא לְמִיעַל עֲלָנָא כְּאוֹרַח כָּל אֶרֶעָא:

19:31 Then the firstborn said to the younger, "Our father is old, and there is not a man on earth to come in to us after the manner of the earth.

19:32 לָכֶּה נִשְׁקָה אֶת־אָבִינוּ יַיִן וְנִשְׁכְּבָה עִמּוֹ וְנַחֲיָה מֵאָבִינוּ זָרַע:

19:32 אֵיתָא נִשְׁקִי יֵת אָבוּנָא חֲמָרָא וְנִשְׁכּוּב עִימָהּ וְנִקְיִים מֵאָבוּנָא בְּנִין:

19:32 "Come, let us make our father drink wine, and let us lie with him that we may preserve our family through our father."

19:33 וַתִּשְׁקִין אֶת־אֲבִיהֶן יַיִן בְּלֵילָה הוּא וַתִּבָּא הַבְּכִירָה וַתִּשְׁכַּב אֶת־אֲבִיהָ וְלֹא־יָדַע בְּשֹׁכְבָהּ וּבִקְוָמָהּ:

19:33 וַאֲשְׁקִיָּאָהּ יֵת אָבוּהִין חֲמָרָא בְּלֵילִיא הוּא וְעֵלַת וְקָמַת רַבָּתָא וּשְׁכִיבַת עִים אָבוּהָא וְלֹא יָדַע בְּמִשְׁכְּבָהּ וּבְמִקְוָמָהּ:

19:33 So they made their father drink wine that night, and the firstborn went in and lay with her father; and he did not know when she lay down or when she arose.

19:34 וַיְהִי מִמָּחָרָת וַתֹּאמֶר הַבְּכִירָה אֶל־הַצְעִירָה הֵן־שָׁכַבְתִּי אִמָּשׁ אֶת־אָבִי נִשְׁקְנוּ יַיִן גַּם־הַלֵּילָה וּבֹאִי שָׁכְבִי עִמּוֹ וְנַחֲיָה מֵאָבִינוּ זָרַע:

19:34 וַהֲוֶה בְּיוֹמָא מְיוּמָא דְּבִתְרוּהִי וַאֲמַרְת רַבָּתָא לְזַעֲרָתָא הָא שְׁכִיבִית בְּרַמְשֵׁי אָף רַמְשָׁא עִם אָבָא נִשְׁקִינִיה חֲמָרָא אָף בְּלֵילִיא וְעוֹלִי שְׁכּוּבִי עִמָּה וְנִקְיִים מֵאָבוּנָא בְּנִין:

19:34 On the following day, the firstborn said to the younger, "Behold, I lay last night with my father; let us make him drink wine tonight also; then you go in and lie with him, that we may preserve our family through our father."

19:35 וַתִּשְׁקִין גַּם בְּלֵילָה הַהוּא אֶת־אֲבִיהֶן יַיִן וַתִּקֶּם הַצְעִירָה וַתִּשְׁכַּב עִמּוֹ וְלֹא־יָדַע בְּשֹׁכְבָהּ וּבִקְוָמָהּ:

19:35 וַאֲשְׁקִיָּאָהּ אָף בְּלֵילִיא הַהוּא יֵת אָבוּהִין חֲמָרָא וְקָמַת זַעֲרָתָא וּשְׁכִיבַת עִמָּה וְלֹא יָדַע בְּמִשְׁכְּבָהּ וּבְמִקְוָמָהּ:

19:35 So they made their father drink wine that night also, and the younger arose and lay with him; and he did not know when she lay down or when she arose.

19:36 וַתַּהֲרִין שְׁתֵּי בָנוֹת־לוֹט מֵאֲבִיהֶן:

19:36 וְעַד־יָאָה תַרְתִּין בְּנַת לוֹט מֵאָבוּהוֹן:

19:36 Thus both the daughters of Lot were with child by their father.

19:37 וַתֵּלֶד הַבְּכִירָה בֶן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מוֹאָב הוּא אָבִי־מוֹאָב עַד־הַיּוֹם:
19:37 וַיֵּלֶדֶת רַבְּתָא בֶר וקִרְת שְׁמִיה מוֹאָב הוּא אָבוֹהוֹן דְּמוֹאָבָא עַד יוֹמָא
דִּין הָרִין:

19:37 The firstborn bore a son, and called his name Moab; he is the father of the Moabites to this day.

19:38 וַהֲצַעֲרָה גַם־הִוא יֶלֶדָה בֶן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶן־עַמִּי הוּא אָבִי בְנֵי־עַמּוֹן
עַד־הַיּוֹם: ס
19:38 וַזַּעֲרָתָא אֶף הִיא יֵלֶדֶת בֶר וקִרְת שְׁמִיה בֶר עַמִּי הוּא אָבוֹהוֹן דְּבִנֵּי
עַמּוֹן עַד יוֹמָא דִּין הָרִין:

19:38 As for the younger, she also bore a son, and called his name Ben-ammi; he is the father of the sons of Ammon to this day.

20:1 וַיֵּסַע מִשָּׁם אַבְרָהָם אֶרֶצָה הַנֶּגֶב וַיֵּשֶׁב בֵּין־קָדֶשׁ וּבֵין שׁוּר וַיָּגֶר בְּגֵרָר:
20:1 וַנִּטַּל מִתְּמֹן אַבְרָהָם לָאָרֶע דְּרוֹמָא וַיְחִיב בֵּין רָקֶם וּבֵין חֲגָרָא וְאִתּוּבָה
בְּגֵרָר:

20:1 Now Abraham journeyed from there toward the land of the Negev, and settled between Kadesh and Shur; then he sojourned in Gerar.

20:2 וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל־שָׂרָה אִשְׁתּוֹ אַחֲתִי הִוא וַיִּשְׁלַח אַבִּימֶלֶךְ מֶלֶךְ גֵּרָר
וַיִּקַּח אֶת־שָׂרָה:
20:2 וַאֲמַר אַבְרָהָם עַל שָׂרָה לְשָׂרָה אִיתְתִּיהָ אַחַת הִיא וַשִּׁלַּח אַבִּימֶלֶךְ מֶלֶךְ
דְּגֵרָר וַדְּבַר יַת שָׂרָה:

20:2 Abraham said of Sarah his wife, "She is my sister." So Abimelech king of Gerar sent and took Sarah.

20:3 וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל־אַבִּימֶלֶךְ בַּחֲלוֹם הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ הִנֵּה מֵת עַל־הָאִשָּׁה
אֲשֶׁר־לָקַחְתָּ וְהִוא בַּעֲלַת בָּעַל:
20:3 וַאֲתָא מִימַר מֶן־קֶדֶם יוֹי לֹת אַבִּימֶלֶךְ בַּחֲלֵמָא בַּחֲיוּזָא דְּלִילִיָא וַאֲמַר
לִיה הָא אַתְּ הָאֵת מָאִית עַל־עֵיסַק אִיתְתָּא דְּרַבְרָתָא דִּי נְסִיבְתָּא וְהִיא אִיתְּ
גְּבֵר:

20:3 But God came to Abimelech in a dream of the night, and said to him, "Behold, you are a dead man because of the woman whom you have taken, for she is married."

20:4 וַאֲבִימֶלֶךְ לֹא קָרַב אֵלֶיהָ וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי הֲגוֹי גַם־צַדִּיק תַּהְרֹג:
20:4 וַאֲבִימֶלֶךְ לֹא קָרִיב לִוְתָּהּ וַאֲמַר יוֹי הָעַם אֶף זָכִי תִקְטֹל:

20:4 Now Abimelech had not come near her; and he said, "Lord, will You slay a nation, even *though* blameless?"

20:5 הֲלֹא הוּא אָמַר־לִי אַחֲתִי הוּא וְהִיא־גַם־הִוא אָמְרָה אָחִי הוּא בְּתָם־לִבִּי
וּבְנִקְיִן כִּפִּי עָשִׂיתִי זֹאת:
20:5 הֲלֹא הוּא אָמַר לִי אַחַת הִיא וְהִיא אֶף הִיא אָמְרַת אָחִי דֹאחִי הוּא
בְּקִשְׁיוֹת לְבִי וּבְזִכְאוֹת יָדִי עֲבָדִית דָּא:

20:5 "Did he not himself say to me, 'She is my sister'? And she herself said, 'He is my brother.' In the integrity of my heart and the innocence of my hands I have done this."

20:6 וַיֹּאמֶר אֵלָיו הָאֱלֹהִים בַּחֲלֹם גַּם אֲנֹכִי יָדַעְתִּי כִּי בְּתָם־לִבְבְּךָ עָשִׂיתָ זֹאת
וְאַחֲשֹׁךְ גַּם־אֲנֹכִי אוֹתָךְ מִחֲטוֹלִי עַל־כֵּן לֹא־נִתְּתִיד לְנִגְעָה אֵלֶיהָ:
20:6 וַאֲמַר לִיה יוֹי בַּחֲלֵמָא אֶף קִדְמִי גְלִי אֲרִי בְּקִשְׁיוֹת לִיבְךָ עֲבָדִית דָּא
וּמִנְעִית אֶף אֲנָא יָתֵךְ מִלְּמַחֲשֵׁי קִדְמִי עַל־כֵּן לֹא שְׁבַקְתָּךְ לְמִקְרַב לִוְתָּה:
20:6 Then God said to him in the dream, "Yes, I know that in the integrity of your heart you have done this, and I also

kept you from sinning against Me; therefore I did not let you touch her.

20:7 וְעַתָּה הֲשֵׁב אִשְׁתְּ-הָאִישׁ כִּי-נָבִיא הוּא וַיִּתְּפֹלֵל בְּעֶדְךָ וַחַיָּה וְאִם-אֵינֶךָ מְשִׁיב דָּע כִּי-מוֹת תָּמוּת אֶתָּה וְכָל-אֲשֶׁר-לָךְ:

20:7 וּכְעַן אֲחִיב אִתְּךָ גִּבֹר אֲרִי נִבְיִיא הוּא וַיִּצְלִי עָלֶךָ וַחַיָּי וְאִם לֹא תִתֵּן מִחַיִּב דָּע אֲרִי מָמַת תָּמוּת אֶת וְכָל דָּלָךְ:

20:7 "Now therefore, restore the man's wife, for he is a prophet, and he will pray for you and you will live. But if you do not restore *her*, know that you shall surely die, you and all who are yours."

20:8 וַיִּשְׁכֹּם אַבִּימֶלֶךְ בַּבֹּקֶר וַיִּקְרָא לְכָל-עֲבָדָיו וַיְדַבֵּר אֶת-כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאָזְנֵיהֶם וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים מְאֹד:

20:8 וְאֲקָדִים אַבִּימֶלֶךְ בַּצֹּפָרָא וַקְרָא לְכָל עֲבָדָיו וּמִלִּיל יָת כָּל פִּתְגָמָא הָאֵלִין קְדָמֵיהוֹן בְּאוֹדְנִיהוֹן וּדְחִילוּ גִבְרִיא לְחָדָא:

20:8 So Abimelech arose early in the morning and called all his servants and told all these things in their hearing; and the men were greatly frightened.

20:9 וַיִּקְרָא אַבִּימֶלֶךְ לְאַבְרָהָם וַיֹּאמֶר לוֹ מַה-עָשִׂיתָ לָּנוּ וּמַה-חָטָאתָ לָךְ כִּי-הִבֵּאתָ עָלֵינוּ וְעַל-מַמְלַכְתִּי חֲטָאָה גְדוֹלָה מַעֲשִׂים אֲשֶׁר לֹא-יַעֲשׂוּ עֲשִׂיתָ עִמָּדִי:

20:9 וַקְרָא אַבִּימֶלֶךְ לְאַבְרָהָם וַיֹּאמֶר לֵיהּ מָא עֲבַדְתָּ לָּנָא וּמָא חֲטִית חֲבִית לָךְ אֲרִי אִיתִיתָא עָלֵינוּ וְעַל מַלְכוּתִי חֻבָּא רַבָּא עֹבְדִין דְּלֹא כְּשָׂרִין לְאַתְעֲבָדָא עֲבַדְתָּ עִמָּי:

20:9 Then Abimelech called Abraham and said to him, "What have you done to us? And how have I sinned against you, that you have brought on me and on my kingdom a great sin? You have done to me things that ought not to be done."

20:10 וַיֹּאמֶר אַבִּימֶלֶךְ אֶל-אַבְרָהָם מַה רָאִיתָ כִּי עָשִׂיתָ אֶת-הַדְּבָר הַזֶּה:

20:10 וַיֹּאמֶר אַבִּימֶלֶךְ לְאַבְרָהָם מָא חֲזִיתָא אֲרִי עֲבַדְתָּא יָת פִּתְגָמָא הַדִּין:

20:10 And Abimelech said to Abraham, "What have you encountered, that you have done this thing?"

20:11 וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם כִּי אָמַרְתִּי רַק אֵין-יִרְאָת אֱלֹהִים בַּמָּקוֹם הַזֶּה וַהֲרָגוּנִי עַל-דְּבַר אִשְׁתִּי:

20:11 וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֲרִי אָמַרְתִּי לְחוּד לִית דְּחַלְתָּא דִּיּוּי בְּאַתְרָא בְּאַרְעָא הַדִּין וַיִּקְטְלוּנִי עַל-עֵיסַק אִיתִתִּי:

20:11 Abraham said, "Because I thought, surely there is no fear of God in this place, and they will kill me because of my wife."

20:12 וְגַם-אִמְנָה אֲחֹתִי בִתְ-אָבִי הִיא אֵין בִּתְ-אִמִּי וַתְּהִי-לִי לְאִשָּׁה:

20:12 וּבְרַם בְּקוֹשְׁטָא קוֹשְׁטָא אֲחֹתִי בִת בַּר אָבָא הִיא בְּרַם לֹא בִת אִמָּא וַהֲוֹת לִי לְאִיתוּ לְאַנְתוּ:

20:12 "Besides, she actually is my sister, the daughter of my father, but not the daughter of my mother, and she became my wife;

20:13 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִתְעַו אֱתִי אֱלֹהִים מִבֵּית אָבִי וַיֹּאמֶר לָהּ זֶה חֲסִדָּךְ אֲשֶׁר תַּעֲשִׂי עִמָּדִי אֵל כָּל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר נָבִיא שְׁמָה אָמַרְתִּי לִי אֲחִי הוּא:

20:13 וַהֲוֹה כֹד טַעוּ תַעוּ עִמָּמָא בְּתַר עֹבְדֵי יְדִיהוֹן וַיְתִי קָרִיב יוּי לְדְחַלְתִּיהָ מִבֵּית-אָבָא וְאָמַרְתִּי לָהּ דָּא דִּין טִיבוּתִיךָ דְּתַעֲבָדִין עִמִּי לְכָל בְּכָל אֲתַר דְּנִתְקַד דְּנִיעוּל לְתַמָּן אִימְרִי עָלֵי אֲחִי הוּא:

20:13 and it came about, when God caused me to wander from my father's house, that I said to her, "This is the kindness which you will show to me: everywhere we go, say of me, "He is my brother.""

20:14 וַיִּקַּח אַבִּימֶלֶךְ צֹאן וּבָקָר וְעֲבָדִים וּשְׁפָחָת וַיִּתֵּן לְאַבְרָהָם וַיִּשָּׁב לוֹ אֶת

שָׂרָה אִשְׁתּוֹ:

20:14 וּדְבַר וְנָסִיב אַבִּימֶלֶךְ עַן וְחֹרִין וְעֶבְדִּין וְאֹמְקָן וַיִּהְיֶה לְאַבְרָהָם וְאִתִּיב לִיהּ יֵת שָׂרָה אִיתְתִּיהּ:

20:14 Abimelech then took sheep and oxen and male and female servants, and gave them to Abraham, and restored his wife Sarah to him.

20:15 וַיֹּאמֶר אַבִּימֶלֶךְ הִנֵּה אֶרְצִי לְפָנֶיךָ בְּטוֹב בְּעֵינֶיךָ שָׁב:

20:15 וַאֲמַר אַבִּימֶלֶךְ הָאָרְעִי קְדָמְךָ בְּדַתְקִין בְּדִשְׁפִיר בְּעֵינֶךָ תִּיב:

20:15 Abimelech said, "Behold, my land is before you; settle wherever you please."

20:16 וּלְשָׂרָה אָמַר הִנֵּה נָתַתִּי אֵלַי כֶּסֶף לְאַחִיךָ הִנֵּה הוּא-לָךְ כְּסוֹת עֵינַיִם לְכָל אֲשֶׁר אִתָּךְ וְאֵת כָּל וְנִכְחַת:

20:16 וּלְשָׂרָה אָמַר הָאֵיבִית אֵלַי סְלִעִין דְּכֶסֶף לְאַחִיךָ הָאֵל הוּא לִיךְ כְּסוֹת דִּיקָר עֵינַיִן חֲלָף דְּשִׁלְחִית דְּבִרְתִּיךְ וְחִזִּית יָתִיךְ וְיֵת כָּל דְּעִמִּיךְ וְעַל וְעַם וְיֵת כָּל מָא דְּאִמְרַת אִתּוֹכְחַת:

20:16 To Sarah he said, "Behold, I have given your brother a thousand pieces of silver; behold, it is your vindication before all who are with you, and before all men you are cleared."

20:17 וַיִּתְפַּלֵּל אַבְרָהָם אֶל-הָאֱלֹהִים וַיִּרְפָּא אֱלֹהִים אֶת-אַבִּימֶלֶךְ וְאֶת-אִשְׁתּוֹ וְאִמְהָתָיו וַיֵּלְדוּ:

20:17 וַצִּלִּי אַבְרָהָם קָדָם יְיָ וַאֲסִי יְיָ יֵת אַבִּימֶלֶךְ וְיֵת אִיתְתִּיהּ וְאִמְהָתֶיהּ וְאִתְרוֹחוֹ:

20:17 Abraham prayed to God, and God healed Abimelech and his wife and his maids, so that they bore children.

20:18 כִּי-עָצָר עָצָר יְהוָה בְּעַד כָּל-רַחֲם לְבֵית אַבִּימֶלֶךְ עַל-דְּבַר שָׂרָה אִשְׁתּוֹ אַבְרָהָם: ס

20:18 אַרִי מִיחַד אֶחָד יְיָ בְּאִפִּי כָל פֶּתַח וּלְדָא לְבֵית אַבִּימֶלֶךְ עַל-עֵיסַק שָׂרָה אִיתַת אַבְרָהָם:

20:18 For the LORD had closed fast all the wombs of the household of Abimelech because of Sarah, Abraham's wife.

21:1 וַיְהִי וַיִּקַּח אֶת-שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמַר וַיַּעַשׂ יְהוָה לְשָׂרָה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר:

21:1 וַיְיָ דְּכִיר יֵת שָׂרָה כְּמָא דְּאָמַר וַעֲבַד יְיָ לְשָׂרָה כְּמָא דְּמִלִּיל:

21:1 Then the LORD took note of Sarah as He had said, and the LORD did for Sarah as He had promised.

21:2 וַתֵּהָרֵם וַתֵּלֶד שָׂרָה לְאַבְרָהָם בֶּן לְזִקְנָיו לְמוֹעֵד אֲשֶׁר-דִּבֶּר אֱלֹהִים:

21:2 וַעֲדִיאַת וַיֵּלֶדֶת שָׂרָה לְאַבְרָהָם בֶּר לְסִיבְתוּהִי לְזִמְנָא דְּמִלִּיל יֵתִיה עֵימִיה יְיָ:

21:2 So Sarah conceived and bore a son to Abraham in his old age, at the appointed time of which God had spoken to him.

21:3 וַיִּקְרָא אַבְרָהָם אֶת-שֵׁם-בְנוֹ הַנּוֹלָד-לּוֹ אֲשֶׁר-יֵלְדָה-לּוֹ שָׂרָה יִצְחָק:

21:3 וַיִּקְרָא אַבְרָהָם יֵת שֵׁם בְּרִיהּ דְּאִתִּילִיד לִיהּ דִּילִידַת לִיהּ שָׂרָה יִצְחָק:

21:3 Abraham called the name of his son who was born to him, whom Sarah bore to him, Isaac.

21:4 וַיִּמַּל אַבְרָהָם אֶת-יִצְחָק בְּנוֹ בֶּן-שְׁמֹנֶת יָמִים כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֱלֹהִים:

21:4 וַגִּזֵּר אַבְרָהָם יֵת יִצְחָק בְּרִיהּ בֶּר תְּמִנְיָה יוֹמִין כְּמָא דְּפָקִיד יֵתִיה יְיָ יִתִּיה:

21:4 Then Abraham circumcised his son Isaac when he was eight days old, as God had commanded him.

21:5 וַאֲבֹרָהֶם בֶּן־מֵאָה שָׁנָה בְּהוֹלִיד לּוֹ אֶת יִצְחָק בְּנוֹ:
21:5 וַאֲבֹרָהֶם בַּר מֵאָה שָׁנִין כִּד אֵיתִילִיד לִיה יֵת יִצְחָק בְּרִיה:
21:5 Now Abraham was one hundred years old when his son Isaac was born to him.

21:6 וַתֹּאמֶר שָׂרָה צִחֶק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים כָּל־הַשְּׁמַע יִצְחָק־לִי:
21:6 וַאֲמַרְת שָׂרָה חֲדוּא עֲבַד לִי יוֹי כָל דְּשָׁמַע יַחֲדִי לִי:
21:6 Sarah said, "God has made laughter for me; everyone who hears will laugh with me."

21:7 וַתֹּאמֶר מִי מָלַל לְאֲבֹרָהֶם הֵינִיקָהּ בָּנִים שָׂרָה כִּי־יִלְדָתִי בֶן לְזָקְנִי:
21:7 וַאֲמַרְת מֵאֵן מְהִימָן דָּאֻמֶּר דְּמָלִיל לְאֲבֹרָהֶם וְקִיִּים דְּתוֹנִיק בְּנִין שָׂרָה אֲרִי
יְלִידִית בַּר לְסִיבְתוּהִי:
21:7 And she said, "Who would have said to Abraham that Sarah would nurse children? Yet I have borne him a son in his old age."

21:8 וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַיִּנְגַּמַּל וַיַּעַשׂ אֲבֹרָהֶם מִשְׁתֶּה גָדוֹל בְּיוֹם הַנְּגֻמַּל אֶת־יִצְחָק:
21:8 וּרְבָא רְבִיא וְאִתְחַסִּיל וְעַבְד אֲבֹרָהֶם מִשְׁתֵּיא רְבָא בְיוֹמָא דְאִתְחַסִּיל יֵת
יִצְחָק:
21:8 The child grew and was weaned, and Abraham made a great feast on the day that Isaac was weaned.

21:9 וַתֵּרָא שָׂרָה אֶת־בֶּן־הָגָר הַמִּצְרִית אֲשֶׁר־יִלְדָהּ לְאֲבֹרָהֶם מִצְחָק:
21:9 וַחֲזַת שָׂרָה יֵת בַּר הָגָר מִצְרִיתָא דִּילִידַת לְאֲבֹרָהֶם מִחֲאִיד:
21:9 Now Sarah saw the son of Hagar the Egyptian, whom she had borne to Abraham, mocking.

21:10 וַתֹּאמֶר לְאֲבֹרָהֶם גֵּרֶשׁ הָאֻמָּה הַזֹּאת וְאֶת־בָּנָהּ כִּי לֹא יִירָשׁ בֶּן־הָאֻמָּה
הַזֹּאת עִם־בְּנֵי עַם־יִצְחָק:
21:10 וַאֲמַרְת לְאֲבֹרָהֶם תְּרִיךְ יֵת אִמְתָּא הָדָא וְיֵת בְּרָה אֲרִי לֹא יִירֶת בַּר
אִמְתָּא הָדָא עִם בְּרִי עִם יִצְחָק:
21:10 Therefore she said to Abraham, "Drive out this maid and her son, for the son of this maid shall not be an heir with my son Isaac."

21:11 וַיִּרַע הַדָּבָר מְאֹד בְּעֵינֵי אֲבֹרָהֶם עַל אֹדֶת בְּנוֹ:
21:11 וּבְאִישׁ פִּתְגָמָא לַחֲדָא בְּעֵינֵי אֲבֹרָהֶם עַל־עִסְק בְּרִיה:
21:11 The matter distressed Abraham greatly because of his son.

21:12 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־אֲבֹרָהֶם אַל־יִרַע בְּעֵינֶיךָ עַל־הַנֶּעֱר וְעַל־אִמְתְּךָ כֹּל
אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ שָׂרָה שָׁמַע בְּקֹלָהּ כִּי בִיצְחָק יִקְרָא לָךְ זָרַע:
21:12 וַאֲמַר יוֹי לְאֲבֹרָהֶם לֹא יִבְאֵשׁ בְּעֵינֶךָ עַל עוֹלִימָא וְעַל אִמְתְּךָ כֹּל דְּתִימָר
לָךְ שָׂרָה קָבִיל מִינָהּ לְמִימְרָהּ אֲרִי בִיצְחָק יִתְקַרֵּן לָךְ בְּנִין:
21:12 But God said to Abraham, "Do not be distressed because of the lad and your maid; whatever Sarah tells you, listen to her, for through Isaac your descendants shall be named."

21:13 וְגַם אֶת־בֶּן־הָאֻמָּה לְגוֹי אֲשִׁימֶנּוּ כִּי זָרַעָהּ הוּא:
21:13 וְאִף יֵת בַּר אִמְתָּא לְעַמָּא אֲשׁוּיִינִיה אֲרִי בְרֶךְ הוּא:
21:13 "And of the son of the maid I will make a nation also, because he is your descendant."

21:14 וַיִּשְׁכֶּם אֲבֹרָהֶם בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח־לֶחֶם וְחִמְת מִיֵּם וַיִּתֵּן אֶל־הָגָר שֵׁם עַל־שִׁכְמָהּ
וְאֶת־הַיֶּלֶד וַיִּשְׁלַחַהּ וַתֵּלֶךְ וַתִּתֶּע בְּמִדְבָּר בָּאֵר שָׁבַע:
21:14 וַאֲקָדִים אֲבֹרָהֶם בְּצַפְרָא וְנָסִיב לַחֲמָא וְרוֹקְבָא דְמִיא וַיְהִיב לְהָגָר שְׁוִי עַל
כְּתֻפָּה כְּתֻפָּה וַיֵּת רְבִיא וְשִׁלַּחַהּ וְאִזְלַת וַשְׁעַת בְּמִדְבָּר בָּאֵר־שָׁבַע:
21:14 So Abraham rose early in the morning and took bread and a skin of water and gave them to Hagar, putting them on

her shoulder, and gave her the boy, and sent her away. And she departed and wandered about in the wilderness of Beersheba.

21:15 וַיִּכְלוּ הַמַּיִם מִן־הַחֲמַת וַתְּשַׁלֵּךְ אֶת־הַיֶּלֶד תַּחַת אֶחָד הַשִּׁיחִים:

21:15 וּשְׁלִימוֹ מֵיָא מִן רוֹקְבָא וּרְמַת וּטְלַקַת יֵת רַבִּיָא טְלִיא תַּחוֹת חֹד מִן אִילְנִיָא:

21:15 When the water in the skin was used up, she left the boy under one of the bushes.

21:16 וַתֵּלֶךְ וַתָּשֶׁב לָהּ מִנֶּגֶד הַרְחָק כְּמַטְחָנִי קֶשֶׁת כִּי אָמְרָה אֶל־אַרְאֶה בְּמוֹת הַיֶּלֶד וַתָּשֶׁב מִנֶּגֶד וַתִּשָּׂא אֶת־קִלְהָ וַתִּבְכֶּה:

21:16 וַאֲזַלַת וַיִּתִּיבַת לָהּ מִקְבֵּל מַלְקָבִיל אַרְחִיקַת כְּמִנְגַד בְּקִשְׁתָּא אָרִי אָמַרְת לָא אַחְזִי בְּמוֹתֶיהָ דְּרַבִּיָא וַיִּתִּיבַת מִקְבֵּל וַאֲרִימַת יֵת קִלְהָ וּבְכַת:

21:16 Then she went and sat down opposite him, about a bowshot away, for she said, "Do not let me see the boy die." And she sat opposite him, and lifted up her voice and wept.

21:17 וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת־קוֹל הַנֶּעֱר וַיִּקְרָא מַלְאָךְ אֱלֹהִים אֶל־הַנֶּר מִן־הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר לָהּ מַה־לָּךְ הַנֶּר אֶל־תִּירְאִי כִּי־שָׁמַע אֱלֹהִים אֶל־קוֹל הַנֶּעֱר בְּאִשְׁרֵי הוּא־שָׁם:

21:17 וּשְׁמִיעַ קָדָם יוֹי יֵת קִלְיָה דְּרַבִּיָא וּקְרָא מַלְאָכָא דִּיּוֹי לְהַנֶּר מִן שְׁמִיָא וַאֲמַר לָהּ מָא לִיךְ הַנֶּר לָא תְדַחֲלִין אָרִי שְׁמִיעַ קָדָם יוֹי יֵת קִלְיָה לְקִלְיָה דְּרַבִּיָא בְּאַתֵּר דְּהוּא תִּמָּן:

21:17 God heard the lad crying; and the angel of God called to Hagar from heaven and said to her, "What is the matter with you, Hagar? Do not fear, for God has heard the voice of the lad where he is.

21:18 קוּמִי שְׂאִי אֶת־הַנֶּעֱר וַחֲזִיקִי אֶת־יָדָךְ בּוֹ כִּי־לִנְוִי גִדּוֹל אֲשִׁימֵנּוּ:

21:18 קוּמִי טוּלִי יֵת רַבִּיָא וַאֲתַקִּיפִי יֵת יָדֶיךָ בֵּיהּ אָרִי לְעָם רַב סְגִי אֲשׁוּיָנִיהָ:

21:18 "Arise, lift up the lad, and hold him by the hand, for I will make a great nation of him."

21:19 וַיִּפְקַח אֱלֹהִים אֶת־עֵינֶיהָ וַתֵּרָא בְּאֵר מַיִם וַתֵּלֶךְ וַתִּמְלֵא אֶת־הַחֲמַת מַיִם וַתִּשְׁק אֶת־הַנֶּעֱר:

21:19 וּגְלָא יוֹי יֵת עֵינֶהָ וַחֲזַת בִּירָא דְּמֵיָא וַאֲזַלַת וּמִלַת יֵת רוֹקְבָא מֵיָא וַאֲשְׁקִיאת יֵת רַבִּיָא:

21:19 Then God opened her eyes and she saw a well of water; and she went and filled the skin with water and gave the lad a drink.

21:20 וַיְהִי אֱלֹהִים אֶת־הַנֶּעֱר וַיִּגְדַּל וַיֵּשֶׁב בְּמִדְבָּר וַיְהִי רֹבֵה קֶשֶׁת:

21:20 וַהֲוֵה מִימְרָא דִּיּוֹי בְּסַעְדִּיהָ דְּרַבִּיָא וּרְבָא וַיִּתִּיב בְּמִדְבָּרָא וַהֲוֵה רַבִּיָא רַבִּי קֶשֶׁתָא:

21:20 God was with the lad, and he grew; and he lived in the wilderness and became an archer.

21:21 וַיֵּשֶׁב בְּמִדְבַר פָּאָרָן וַתִּקַּח־לוֹ אִמּוֹ אִשָּׁה מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: פ

21:21 וַיִּתִּיב בְּמִדְבָּרָא דְּפָרָאן וּנְסִיבַת לֵיהּ אִימִיה אִיתָתָא מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם:

21:21 He lived in the wilderness of Paran, and his mother took a wife for him from the land of Egypt.

21:22 וַיְהִי בְּעֵת הַהוּא וַיֹּאמֶר אַבִּימֶלֶךְ וּפִיכֹל שֶׁר־צָבָאוֹ אֶל־אַבְרָהָם לֵאמֹר אֱלֹהִים עִמָּךְ בְּכָל אֲשֶׁר־אַתָּה עֹשֶׂה:

21:22 וַהֲוֵה בְּעִידָנָא הַהוּא הָהִיא וַאֲמַר אַבִּימֶלֶךְ וּפִיכֹל רַב־חִילִיָּה לְאַבְרָהָם לְמִימַר מִימְרָא דִּיּוֹי בְּסַעְדָךְ בְּכָל דָּאת עָבִיד:

21:22 Now it came about at that time that Abimelech and Phicol, the commander of his army, spoke to Abraham, saying, "God is with you in all that you do;

21:23 וְעַתָּה הִשְׁבַּעָה לִּי בֵּאלֹהִים הֲנֵה אִם־תִּשְׁקַר לִּי וּלְנִינִי וּלְנִכְדֵּי כַּחֲסֹד
 אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי עִמָּךְ תַּעֲשֶׂה עִמָּדִי וְעַם־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־גֵּרְתָּה בָּהּ:
 21:23 וּכְעַן קָיִים לִּי בְּמִימְרָא דִּיּוֹי הֲכָא דְלֹא אִם תִּשְׁקַר בִּי לִי וּבְבָרִי וּלְבָרִי
 וּבְבָרִי וּלְבָרִי כְּטִיבוּתָא דְעַבְדִּית עִמָּךְ תַּעֲבִיד עִמִּי וְעַם אֶרֶעָ
 דְּאִתּוֹתְבַת בָּהּ:

21:23 now therefore, swear to me here by God that you will not deal falsely with me or with my offspring or with my posterity, but according to the kindness that I have shown to you, you shall show to me and to the land in which you have sojourned."

21:24 וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֲנֹכִי אֶשְׁבַּע:

21:24 וַאֲמַר אַבְרָהָם אָנָּה אֶקְיִים:

21:24 Abraham said, "I swear it."

21:25 וְהוֹכַח אַבְרָהָם אֶת־אֲבִימֶלֶךְ עַל־אֲדוֹת בְּאֶר הַמַּיִם אֲשֶׁר גָּזְלוּ עַבְדֵּי
 אֲבִימֶלֶךְ:

21:25 וְאוֹכַח וְהוֹחֵךְ אַבְרָהָם יֵת עִם אֲבִימֶלֶךְ עַל־עֵיסַק בִּירָא דְמִיָּא דְאַנְסוֹ
 עַבְדֵּי אֲבִימֶלֶךְ:

21:25 But Abraham complained to Abimelech because of the well of water which the servants of Abimelech had seized.

21:26 וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ לֹא יָדַעְתִּי מִי עָשָׂה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְגַם־אַתָּה לֹא־הִגַּדְתָּ
 לִּי וְגַם אֲנֹכִי לֹא שָׁמַעְתִּי בְלִלְתִּי הַיּוֹם:

21:26 וַאֲמַר אֲבִימֶלֶךְ לֹא יָדַעְתִּי מִן עַבְדֵּי יֵת פִּתְגָמָא דְדִין וְאִף אֵת לֹא חֲנוּיָת
 לִי וְאִף אָנָּה לֹא שָׁמַעְתִּי אֱלֹהִין יוֹמָא דִּין:

21:26 And Abimelech said, "I do not know who has done this thing; you did not tell me, nor did I hear of it until today."

21:27 וַיִּקַּח אַבְרָהָם צֹאן וּבָקָר וַיֵּתֶן לְאֲבִימֶלֶךְ וַיַּכְרֹתוּ שְׁנֵיהֶם בְּרִית:

21:27 וּדְבַר אַבְרָהָם עֵן וְתוֹרִין וַיִּהְיֶה לְאֲבִימֶלֶךְ וּגְזָרוֹ תְרוּיָהוֹן קָיִם:

21:27 Abraham took sheep and oxen and gave them to Abimelech, and the two of them made a covenant.

21:28 וַיִּצַּב אַבְרָהָם אֶת־שִׁבְעַת כֶּבֶשֶׁת הַצֹּאן לְבִדְהֵן:

21:28 וַאֲקִים אַבְרָהָם יֵת שִׁבְעַת חוֹרְפָן דְעֵן בְּלַחֲוִדִּיהוֹן:

21:28 Then Abraham set seven ewe lambs of the flock by themselves.

21:29 וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ אֶל־אַבְרָהָם מָה הֲנֵה שִׁבְעַת כֶּבֶשֶׁת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר הִצַּבְתָּ
 לְבִדְהָנָה:

21:29 וַאֲמַר אֲבִימֶלֶךְ לְאַבְרָהָם מָה אֵינִין שִׁבְעַת חוֹרְפָן אֵלִין הָאֵלִין דְּאֶקִּימְתָּא
 בְּלַחֲוִדִּיהוֹן:

21:29 Abimelech said to Abraham, "What do these seven ewe lambs mean, which you have set by themselves?"

21:30 וַיֹּאמֶר כִּי אֶת־שִׁבְעַת כֶּבֶשֶׁת תִּקַּח מִיָּדִי בְּעֵבוֹר תִּהְיֶה־לִּי לְעֵדָה כִּי חֲפַרְתִּי
 אֶת־הַבָּאָר הַזֹּאת:

21:30 וַאֲמַר אֲרִי יֵת שִׁבְעַת חוֹרְפָן תִּקְבִּיל תִּסַּב מִן יָדִי בְדִיל דְּתִהִי לִי לְסִתְהָדוֹ
 לְסַהִיד אֲרִי חֲפַרִית יֵת בִּירָא דְדִין:

21:30 He said, "You shall take these seven ewe lambs from my hand so that it may be a witness to me, that I dug this well."

21:31 עַל־כֵּן קָרָא לְמָקוֹם הַהוּא בָּאָר שִׁבְעַת כִּי שֵׁם נִשְׁבַּעוּ שְׁנֵיהֶם:

21:31 עַל־כֵּן קָרָא לְאַתְרָא הַהוּא בָּאָר־שִׁבְעַת אֲרִי תִמָּן קִימּוֹ תְרוּיָהוֹן:

21:31 Therefore he called that place Beersheba, because there the two of them took an oath.

21:32 וַיַּכְרְתוּ בְרִית בֵּאֵר שֶׁבַע וַיָּקֻם אֲבִימֶלֶךְ וּפִיכֹל שֶׁר־צָבָאוֹ וַיָּשְׁבוּ אֶל־אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים:

21:32 וַיָּזְרוּ קָנָם בֵּאֵר־שֶׁבַע וְקָם אֲבִימֶלֶךְ וּפִיכֹל רֶב־חֵילִיהָ וַתָּבוּ לָאֲרֶעַ פְּלִשְׁתֵּי:

21:32 So they made a covenant at Beersheba; and Abimelech and Phicol, the commander of his army, arose and returned to the land of the Philistines.

21:33 וַיִּטֵּעַ אֲשֵׁל בֵּאֵר שֶׁבַע וַיִּקְרָא שָׁם בְּשֵׁם יְהוָה אֵל עוֹלָם:

21:33 וַנִּצַּב אֵילָנָא בֵּאֵר־שֶׁבַע וְצִלִּי תָמָן בִּשְׁמֵא דַּיּוּי אֱלֹהֵ עֹלָמָא:

21:33 Abraham planted a tamarisk tree at Beersheba, and there he called on the name of the LORD, the Everlasting God.

21:34 וַיֵּגֶר אַבְרָהָם בְּאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים יָמִים רַבִּים: פ

21:34 וְאַתּוּתַב אַבְרָהָם בְּאֶרֶע פְּלִשְׁתֵּי יוֹמִין סְגִיָּאִין:

21:34 And Abraham sojourned in the land of the Philistines for many days.

22:1 וַיְהִי אַחֲרֵ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַהֲאֱלֹהִים נִסָּה אֶת־אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו

אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנְנִי:

22:1 וַהֲוֶה בְּתֵר פִּתְגָמִיָּא הָאֵילִין וַיּוּי נָסִי יֵת אַבְרָהָם וַאֲמַר לִיה אַבְרָהָם וַאֲמַר

הָאֲנָא:

22:1 Now it came about after these things, that God tested Abraham, and said to him, "Abraham!" And he said, "Here I am."

22:2 וַיֹּאמֶר קַח־נָא אֶת־בְּנֶךָ אֶת־יִחִידְךָ אֲשֶׁר־אַהֲבָתָ וְלֶךְ־לְךָ

אֶל־אֶרֶץ הַמֹּרִיָּה וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לַעֲלֹה עַל אֶחָד הַהָרִים אֲשֶׁר אָמַר אֵלֶיךָ:

22:2 וַאֲמַר דְּבַר כְּעַן יֵת בְּרֶךְ יֵת יִחִידְךָ דְּרַחֲמִיתָא יֵת יִצְחָק וַאֲיִזִּיל לְךָ לָאֲרֶעַ

פִּלְתָּנָא וְאַסִּיקְהִי קְדָמִי תָמָן לַעֲלֹתָא עַל חַד מִן טוּרָא דְאִמַּר לְךָ:

22:2 He said, "Take now your son, your only son, whom you love, Isaac, and go to the land of Moriah, and offer him there as a burnt offering on one of the mountains of which I will tell you."

22:3 וַיִּשְׁכֶּם אַבְרָהָם בִּבְקָר וַיַּחֲבֹשׁ אֶת־חֲמֹרֹו וַיָּקַח אֶת־שְׁנֵי נַעֲרָיו אֹתוֹ וְאֵת

יִצְחָק בְּנֹו וַיִּבְקַע עֵצִי עֲלָה וַיָּקֶם וַיֵּלֶךְ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־אָמַר־לוֹ הָאֱלֹהִים:

22:3 וַאֲקָדִים אַבְרָהָם בְּצִפְרָא וַזְרִיז יֵת חֲמֹרִיהָ וּדְבַר יֵת תְּרִין עוֹלִימוֹהִי עֲמִיהָ

וְיֵת יִצְחָק בְּרִיה וְצֹלַח אָעִי לַעֲלֹתָא דַּעֲלֹתָא עֲלֹתָא וְקָם וַאֲזַל לְאַתְרָא דְאָמַר

לִיה יוּי:

22:3 So Abraham rose early in the morning and saddled his donkey, and took two of his young men with him and Isaac his son; and he split wood for the burnt offering, and arose and went to the place of which God had told him.

22:4 בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת־עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת־הַמָּקוֹם מֵרֶחֶק:

22:4 בְּיוֹמָא תִּלְתָּאָה וַזְקַף אַבְרָהָם יֵת עֵינֹוהִי וַחֲזָא יֵת אַתְרָא מֵרַחֲקָ:

22:4 On the third day Abraham raised his eyes and saw the place from a distance.

22:5 וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל־נַעֲרָיו שְׁבוּ־לָכֶם פֹּה עִם־הַחֲמֹור וָאֲנִי וְהַזֶּנֶר נִלְכָּה

עַד־כֹּה וְנִשְׁתַּחֲוֶה וְנִשְׁבָּחָה אֵלֵיכֶם:

22:5 וַאֲמַר אַבְרָהָם לְעוֹלִימוֹהִי אֲזִרְכּוּ כַּעַן לְכוּן הָכָא עִים חֲמָרָא וָאֲנָא

וְעוֹלִימָא נִתְמַשִּׁי עַד כָּא וְנִסְגוּר וְנִתּוּב לְוֹתְכוּן:

22:5 Abraham said to his young men, "Stay here with the donkey, and I and the lad will go over there; and we will worship and return to you."

22:6 וַיִּקַּח אַבְרָהָם אֶת־עֵצֵי הָעֹלָה וַיִּשֶׁם עַל־יִצְחָק בְּנוֹ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ אֶת־הָאֵשׁ וְאֶת־הַמֶּאֱכָלֶת וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו:

22:6 וּנְסִיב אַבְרָהָם יָת אַעִי דַעֲלָתָא וְשׁוּי עַל יִצְחָק בְּרִיה וּנְסִיב בְּיָדִיה יָת אִישְׁתָּא וְיָת סְכִינָא וְאִזְלו תְּרוּיָהוֹן כַּחְדָּא:

22:6 Abraham took the wood of the burnt offering and laid it on Isaac his son, and he took in his hand the fire and the knife. So the two of them walked on together.

22:7 וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל־אַבְרָהָם אָבִיו וַיֹּאמֶר הֲנִנִי בְנִי וַיֹּאמֶר הִנֵּה הָאֵשׁ וְהָעֵצִים וְאִיהָ הִשָּׂה לָעֹלָה:

22:7 וַאֲמַר יִצְחָק לַאֲבִרָהָם אָבוּהִי וַאֲמַר אָבָא וַאֲמַר הָאֲנָא בְּרִי וַאֲמַר הָאִישְׁתָּא וְאַעִיָּא וְאָן אִימְרָא לַעֲלָתָא:

22:7 Isaac spoke to Abraham his father and said, "My father!" And he said, "Here I am, my son." And he said, "Behold, the fire and the wood, but where is the lamb for the burnt offering?"

22:8 וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֱלֹהִים יִרְאֶה־לוֹ הִשָּׂה לָעֹלָה בְנִי וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו: 22:8 וַאֲמַר אַבְרָהָם קְדָם יוּי גְלִי אַתְּגִלִּי לִיָּה אִימְרָא לִיָּה לַעֲלָתָא בְּרִי וְאִזְלו תְּרוּיָהוֹן כַּחְדָּא:

22:8 Abraham said, "God will provide for Himself the lamb for the burnt offering, my son." So the two of them walked on together.

22:9 וַיָּבֹאוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר־לוֹ הָאֱלֹהִים וַיִּבֶן שָׁם אַבְרָהָם אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וַיַּעֲרֹךְ אֶת־הָעֵצִים וַיַּעֲקֹד אֶת־יִצְחָק בְּנוֹ וַיִּשֶׁם אֹתוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ מִמַּעַל לַעֲצִים:

22:9 וְאִתּוֹ לְאַתְרָא דְאָמַר לִיָּה וּבְנָא תָמָן אַבְרָהָם יָת מַדְבַּחָא וְסַדְרָא יָת אַעִיָּא וְעָקֵד וְעָקֵד יָת יִצְחָק בְּרִיה וְשׁוּי יָתִיה עַל מַדְבַּחָא עִיל מִן אַעִיָּא מַעַל לְאַעִיָּא:

22:9 Then they came to the place of which God had told him; and Abraham built the altar there and arranged the wood, and bound his son Isaac and laid him on the altar, on top of the wood.

22:10 וַיִּשְׁלַח אַבְרָהָם אֶת־יָדוֹ וַיִּקַּח אֶת־הַמֶּאֱכָלֶת לְשַׁחֵט אֶת־בְּנוֹ:

22:10 וְאוֹשִׁיט וְאוֹשִׁיט אַבְרָהָם יָת יְדִיה וּנְסִיב יָת סְכִינָא לְמַכֵּס יָת בְּרִיה:

22:10 Abraham stretched out his hand and took the knife to slay his son.

22:11 וַיִּקְרָא אֵלָיו מֶלֶאכַךְ יְהוָה מִן־הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הֲנִנִי:

22:11 וּקְרָא לִיָּה מֶלֶאכָא דִּיּוּי מִן שָׁמַיָּא וַאֲמַר אַבְרָהָם וַאֲמַר הָאֲנָא:

22:11 But the angel of the LORD called to him from heaven and said, "Abraham, Abraham!" And he said, "Here I am."

22:12 וַיֹּאמֶר אֶל־תְּשַׁלַּח יָדְךָ אֶל־הַנֶּעַר וְאַל־תַּעַשׂ לוֹ מְאוּמָה כִּי עֵתָּה יָדַעְתִּי כִּי־יִירָא אֱלֹהִים אֶתָּה וְלֹא חֲשַׁכְתָּ אֶת־בְּנֶךָ אֶת־יַחֲדָךְ מִמֶּנִּי:

22:12 וַאֲמַר לָא תוֹשִׁיט תוֹשִׁיט יָדְךָ בְּעוֹלִימָא לְעוֹלִימָא וְלֹא תַעֲבִיד לִיָּה מִדַּעַם אָרִי כַּעַן יָדַעִית אָרִי דְחָלָא דִּיּוּי אֵת וְלֹא מְנַעַתָּא יָת בְּרַךְ יָת יַחֲדָךְ מִנִּי:

22:12 He said, "Do not stretch out your hand against the lad, and do nothing to him; for now I know that you fear God, since you have not withheld your son, your only son, from Me."

22:13 וַיֵּשָׂא אַבְרָהָם אֶת־עֵינָיו וַיִּרְאֵה וְהִנֵּה־אֵיל אַחֵר נֹאֲחָז בְּסַבָּךְ בְּקִרְנָיו וַיִּלָּךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת־הָאֵיל וַיַּעֲלֶהוּ לָעֹלָה תַּחַת בְּנוֹ:

22:13 וּזְקַף אַבְרָהָם יָת עֵינוּהִי בְּתַר אֵלִין וְחָזָא וְהָא דְכָרָא בְּתַר חַדָּא אַחִיד דְאִיתְחַד בְּאִילָנָא בְּקִרְנוּהִי וְאִזְלו אַבְרָהָם וּנְסִיב יָת דְכָרָא וְאַסְקִיָּה לַעֲלָתָא חֶלְף בְּרִיה:

22:13 Then Abraham raised his eyes and looked, and behold, behind *him* a ram caught in the thicket by his horns; and Abraham went and took the ram and offered him up for a burnt offering in the place of his son.

22:14 וַיִּקְרָא אַבְרָהָם שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא יְהוָה יִרְאֶה אֲשֶׁר יֹאמַר הַיּוֹם בְּהַר יְהוָה יִרְאֶה:

22:14 וּפְלַח וְצִלִּי וְצִלִּי וּפְלַח אַבְרָהָם תָּמָן בְּאַתְרָא הַהוּא אָמַר קִדְּם יוֹי הָכָא יְהוֹן פִּלְחִין דְּרִיא בְּכִין יִתְאַמֵּר כִּיּוֹמָא בְּיוֹמָא הַדִּין הַהוּא בְּטוֹרָא הַדִּין אַבְרָהָם קִדְּם יוֹי פִּלְחִין:

22:14 Abraham called the name of that place The LORD Will Provide, as it is said to this day, "In the mount of the LORD it will be provided."

22:15 וַיִּקְרָא מֶלֶאכַךְ יְהוָה אֶל־אַבְרָהָם שְׁנִית מִן־הַשָּׁמַיִם:

22:15 וּקְרָא מֶלֶאכַכָּא דִּיּוֹי לְאַבְרָהָם תִּינִינּוֹת מִן שָׁמַיָא:

22:15 Then the angel of the LORD called to Abraham a second time from heaven,

22:16 וַיֹּאמֶר בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נָא־יְהוָה כִּי יֵעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא חָשַׁכְתָּ אֶת־בִּנְךָ אֶת־יְחִידְךָ:

22:16 וְאָמַר בְּמִיּוֹרֵי קִיּוּמִית אָמַר יוֹי אֲרִי חֲלָף דַּעֲבַדְתָּא יָת פִּתְגָמָא הַדִּין וְלֹא מִנַּעְתָּע יָת בֶּרֶךְ יָת יְחִידְךָ:

22:16 and said, "By Myself I have sworn, declares the LORD, because you have done this thing and have not withheld your son, your only son,

22:17 כִּי־בֶרֶךְ אֲבָרְכְּךָ וְהִרְבֵּה אֲרַבָּה אֶת־זַרְעֶךָ כְּכּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכַחֹל אֲשֶׁר עַל־שֹׁפֶת הַיָּם וּרְשׁ זַרְעֶךָ אֶת שְׁעַר אֹיְבָיו:

22:17 אֲרִי בִרְכָא אֲבָרְכִינְךָ וְאַסְנָאָה אֲסַנִּי יָת בִּנְךָ כְּכּוֹכְבֵי שָׁמַיָא וְכַחֲלָא דַּעֲל־כִּיף יִמָּא וַיִּירָתוּן בִּנְךָ יָת קִרְוֵי סְנְאִיהוֹן:

22:17 indeed I will greatly bless you, and I will greatly multiply your seed as the stars of the heavens and as the sand which is on the seashore; and your seed shall possess the gate of their enemies.

22:18 וְהִתְבָּרְכוּ בְּזַרְעֶךָ כָּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ בְּקוֹלִי:

22:18 וַיִּתְבָּרְכוּן בְּדִיל בִּנְךָ כָּל עַמְּמֵי אֶרֶעָא חֲלָף דְּקִבִּילְתָּא לְמִיּוֹרֵי בְּמִיּוֹרֵי:

22:18 "In your seed all the nations of the earth shall be blessed, because you have obeyed My voice."

22:19 וַיָּשָׁב אַבְרָהָם אֶל־נַעֲרָיו וַיִּקְמוּ וַיֵּלְכוּ יַחְדָּו אֶל־בְּאֵר שָׁבַע וַיֵּשֶׁב אַבְרָהָם בְּבִּאֵר שָׁבַע: פ

22:19 וְתָב אַבְרָהָם לֹות עוֹלִימָהִי לְעוֹלִימוֹהִי וְקָמוּ וַאֲזָלוּ כַחֲדָא לְבִאֵר־שָׁבַע וַיִּתֵּיב אַבְרָהָם בְּבִאֵר־שָׁבַע:

22:19 So Abraham returned to his young men, and they arose and went together to Beersheba; and Abraham lived at Beersheba.

22:20 וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּגַּד לְאַבְרָהָם לֵאמֹר הִנֵּה יִלְדָּה מִלְכָּה גַם־הִוא בָּנִים לְנַחֹר אָחִיד:

22:20 וַהֲוֶה בְּתַר פִּתְגָמָא הָאֵלִין וְאַתְחִנּוּה לְאַבְרָהָם לְמִיּוֹר הָא יִלְדַת מִלְכָּה אָף הִיא בְּנִין לְנַחֹר אָחוּךְ:

22:20 Now it came about after these things, that it was told Abraham, saying, "Behold, Milcah also has borne children to your brother Nahor:

22:21 אֶת־עוֹץ בְּכָרוֹ וְאֶת־בּוּז אָחִיו וְאֶת־קִמּוּאֵל אָבִי אֲרָם:

22:21 יָת עוֹץ בְּכָרִיהָ וַיָּת בּוּז אָחוּהִי וַיָּת קִמּוּאֵל אָבוּהִי דְאַרָם:

22:21 Uz his firstborn and Buz his brother and Kemuel the father of Aram

22:22 וְאֶת־כֶּשֶׁד וְאֶת־חֲזוֹ וְאֶת־פִּלְדָּשׁ וְאֶת־יִדְלָף וְאֶת־בְּתוּאֵל:

22:22 וְיֵת כֶּשֶׁד וְיֵת חֲזוֹ וְיֵת פִּלְדָּשׁ וְיֵת יִדְלָף וְיֵת בְּתוּאֵל:

22:22 and Chesed and Hazo and Pildash and Jidlaph and Bethuel."

22:23 וּבְתוּאֵל יָלַד אֶת־רִבְקָה שְׁמֹנֶה אֱלֹהִי יִלְדָּה מִלְכָּה לְנָחוֹר אָחִי אַבְרָהָם:

22:23 וּבְתוּאֵל אוֹלִיד יֵת רִבְקָה תְּמֻנִּיהַּ אֵלִין יִלְדֵת מִלְכָּה לְנָחוֹר אָחוּהִי

דַּאֲבְרָהִם:

22:23 Bethuel became the father of Rebekah; these eight Milcah bore to Nahor, Abraham's brother.

22:24 וּפְיִלְגֶשֶׁשׁוּ וְשִׁמְמָה רְאוּמָה וְתֹלַד גַּם־הוּא אֶת־טֶבַח וְאֶת־גַּחַם וְאֶת־תַּחַשׁ

וְאֶת־מַעַכָּה: ס

22:24 וּלְחִינְתִּיהַּ וְשִׁמְמָה רְאוּמָה וְיִלְדֵת אֶף הִיא יֵת טֶבַח וְיֵת גַּחַם וְיֵת תַּחַשׁ וְיֵת

מַעַכָּה:

22:24 His concubine, whose name was Reumah, also bore Tebah and Gaham and Tahash and Maacah.

23:1 וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעַת שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה:

23:1 וַהּוּוּ חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה וְעֶשְׂרִין וְשִׁבְעַת שָׁנִין שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה:

23:1 Now Sarah lived one hundred and twenty-seven years; *these were* the years of the life of Sarah.

23:2 וַתָּמָת שָׂרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע הוּא חֶבְרוֹן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹא אַבְרָהָם לִסְפֹּד

לְשָׂרָה וּלְבַכְתָּהּ:

23:2 וַיִּמִּית שָׂרָה בְּקִרְיַת־אַרְבַּע הִיא חֶבְרוֹן בְּאֶרֶעֱא דְכְנַעַן וַאֲתָא אַבְרָהָם

לְמִסְפָּדָה דְּשָׂרָה לְשָׂרָה וּלְמַבְכָּה:

23:2 Sarah died in Kiriath-arba (that is, Hebron) in the land of Canaan; and Abraham went in to mourn for Sarah and to weep for her.

23:3 וַיָּקָם אַבְרָהָם מֵעַל פָּנָיו מִתּוֹ וַיְדַבֵּר אֶל־בְּנֵי־חֵת לֵאמֹר:

23:3 וָקָם אַבְרָהָם מֵעַל־אִפִּי מִיִּתְיָהּ וּמִלִּיל עִם בְּנֵי חֵתָאָה לְמִימָר:

23:3 Then Abraham rose from before his dead, and spoke to the sons of Heth, saying,

23:4 גֵּר־וְתוֹשָׁב אֲנִכִּי עִמָּכֶם תָּנוּ לִי אַחֲזַת־קֶבֶר עִמָּכֶם וְאֶקְבְּרָה מִתִּי מִלִּפְנֵי:

23:4 דִּיִּיר וְתוֹתָב אָנָּא עִימָכוֹן הָבוּ לִי אַחְסָנַת קְבוּרָא עִמָּכוֹן וְאֶקְבֵר מִיִּתִּי

מִן־קִדְמִי:

23:4 "I am a stranger and a sojourner among you; give me a burial site among you that I may bury my dead out of my sight."

23:5 וַיַּעֲנוּ בְנֵי־חֵת אֶת־אַבְרָהָם לֵאמֹר לּוֹ:

23:5 וַאֲתִיבּוּ בְנֵי חֵתָאָה יֵת אַבְרָהָם לְמִימָר לִיָּהּ:

23:5 The sons of Heth answered Abraham, saying to him,

23:6 שְׁמַעְנוּ אֲדֹנָי נְשִׂיא אֱלֹהִים אַתָּה בְּתוֹכָנוּ בְּמִבְחָר קִבְרֵינוּ קֶבֶר אֶת־מֵתְךָ

אִישׁ מִמָּנוּ אֶת־קִבְרוֹ לֹא־יִכְלֶה מִמָּד מִקֶּבֶר מֵתְךָ:

23:6 קִבִּיל מִינָנָא רְבוּנָנָא רַב קָדָם יוֹי אַת בִּינָנָא בְּשַׁפֵּר קִבְרָנָא קֶבֶר יֵת מִיִּתְךָ

אָנֹשׁ מִינָנָא יֵת קִבְרִיהַּ לֹא יִכְלִי יִמְנַע מִינְךָ מִלְּמַקְבֵּר מִיִּתְךָ:

23:6 "Hear us, my lord, you are a mighty prince among us; bury your dead in the choicest of our graves; none of us will refuse you his grave for burying your dead."

23:7 וַיָּקָם אַבְרָהָם וַיִּשְׁתַּחוּ לְעַם־הָאָרֶץ לְבְנֵי־חֵת:

23:7 וָקָם אַבְרָהָם וּסְגִיד לְעַמָּא דְּאֶרֶעֱא לְבְנֵי חֵתָאָה:

23:7 So Abraham rose and bowed to the people of the land, the sons of Heth.

23:8 וַיִּדְבֹּר אֹתָם לֵאמֹר אִם־יֵשׁ אֶת־נַפְשְׁכֶם לִקְבֹּר אֶת־מִתִּי מִלִּפְנֵי שְׁמִיעוּנִי וּפְגַעוּ־לִי בְּעַפְרוֹן בֶּן־צֹחַר:

23:8 וּמִלִּיל עֲמָהוּן לְמִימַר אִם אֵית רַעְוָא עִם נַפְשְׁכוֹן בְּנַפְשְׁכוֹן לְנַפְשְׁכוֹן לְמַקְבֵּר יֵת מִיְתִי מִן־קִדְמִי קְבִילוּ מִנִּי וּבַעֲדוּ לִי מִן עַפְרוֹן בְּעַפְרוֹן בֶּר צֹחַר:

23:8 And he spoke with them, saying, "If it is your wish *for me* to bury my dead out of my sight, hear me, and approach Ephron the son of Zohar for me,

23:9 וַיִּתֵּן־לִי אֶת־מְעַרַת הַמְּכַפְלָה אֲשֶׁר־לוֹ אֲשֶׁר בִּקְצֵה שְׂדֵהוּ בְּכֶסֶף מָלֵא יִתְּנָה לִי בְּתוֹכְכֶם לְאַחֲזֹת־קֶבֶר:

23:9 וַיִּתֵּן וַיִּהְיֶה לִי יֵת מְעַרַת כְּפִילְתָּא דְלִיָּה דְבַסְטָר חַקְלִיָּה בְּכֶסֶף שְׁלִים יִתְּנָה לִי בִינִיכוֹן לְאַחֲסֶנֶת קְבוּרָא:

23:9 that he may give me the cave of Machpelah which he owns, which is at the end of his field; for the full price let him give it to me in your presence for a burial site."

23:10 וַעֲפְרוֹן יָשָׁב בְּתוֹךְ בְּנֵי־חֵת וַיַּעַן עַפְרוֹן הַחִתִּי אֶת־אַבְרָהָם בְּאָזְנֵי בְנֵי־חֵת לְכָל בָּאֵי שַׁעַר־עִירוֹ לֵאמֹר:

23:10 וַעֲפְרוֹן יָתִיב בְּגוֹ בְנֵי חִיתָאָה וְאַתִּיב עַפְרוֹן חִיתָאָה יֵת אַבְרָהָם קָדָם בְּנֵי חִיתָאָה לְכָל עָלִי עַלִּיל תִּרַּע קִרְתִּיָּה לְמִימַר:

23:10 Now Ephron was sitting among the sons of Heth; and Ephron the Hittite answered Abraham in the hearing of the sons of Heth; *even* of all who went in at the gate of his city, saying,

23:11 לֹא־אֲדֹנִי שְׁמַעֲנִי הַשְׁדָּה נְתַתִּי לָךְ וְהַמְעָרָה אֲשֶׁר־בּוֹ לָךְ נְתַתִּיָּה לְעֵינֵי בְנֵי־עַמִּי נְתַתִּיָּה לָךְ קֶבֶר מִתָּךְ:

23:11 לֹא רִיבּוֹנִי קְבִיל מִנִּי חַקְלָא יְהִבִּית לָךְ וּמְעַרְתָּא דְבִיָּה לָךְ יְהִבִּיתָה לְעֵינֵי בְנֵי עַמִּי יְהַבְתָּה לָךְ קֶבֶר מִיְתָךְ:

23:11 "No, my lord, hear me; I give you the field, and I give you the cave that is in it. In the presence of the sons of my people I give it to you; bury your dead."

23:12 וַיִּשְׁתַּחוּ אַבְרָהָם לִפְנֵי עַם הָאָרֶץ:

23:12 וּסְגִיד אַבְרָהָם קָדָם עַמָּא דְאַרְעָא:

23:12 And Abraham bowed before the people of the land.

23:13 וַיִּדְבֹּר אֶל־עַפְרוֹן בְּאָזְנֵי עַם־הָאָרֶץ לֵאמֹר אֵךְ אִם־אַתָּה לוֹ שְׁמַעֲנִי נְתַתִּי כֶסֶף הַשְׁדָּה קַח מִמֶּנִּי וְאַקְבְּרָה אֶת־מִתִּי שָׁמָּה:

23:13 וּמִלִּיל עִים עַפְרוֹן קָדָם עַמָּא דְאַרְעָא לְמִימַר בְּרַם אִם אַת עֲבַדְת לִי טִיבּוֹ קְבִיל מִנִּי אִיתִין דְּמִי כֶסֶף דְּמִי חַקְלָא סָב קְבִיל מִנִּי וְאַקְבֵּר יֵת מִיְתִי תַמָּן לְתַמָּן:

23:13 He spoke to Ephron in the hearing of the people of the land, saying, "If you will only please listen to me; I will give the price of the field, accept *it* from me that I may bury my dead there."

23:14 וַיַּעַן עַפְרוֹן אֶת־אַבְרָהָם לֵאמֹר לוֹ:

23:14 וְאַתִּיב עַפְרוֹן יֵת אַבְרָהָם לְמִימַר לִיָּה:

23:14 Then Ephron answered Abraham, saying to him,

23:15 אֲדֹנִי שְׁמַעֲנִי אֶרֶץ אַרְבַּע מֵאֹת שְׁקֶל־כֶּסֶף בֵּינִי וּבֵינְךָ מִה־הוּא וְאַת־מִתָּךְ קֶבֶר:

23:15 רִיבּוֹנִי קְבִיל מִנִּי אֶרֶע שְׂוִיא אַרְבַּע מֵאָה סְלַעִין דְּכֶסֶף בִּינָא וּבִינְךָ מָא הִיא וְיֵת מִיְתָךְ קֶבֶר:

23:15 "My lord, listen to me; a piece of land worth four hundred shekels of silver, what is that between me and you? So

bury your dead."

23:16 וַיִּשְׁמַע אַבְרָהָם אֶל-עֶפְרוֹן וַיִּשְׁקַל אַבְרָהָם לְעֶפְרוֹן אֶת-הַכֶּסֶף אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּאָזְנוֹ בְּנֵי-חֶת אַרְבַּע מֵאוֹת שֶׁקֶל כֶּסֶף עֶבֶר לְסֹחָר:
23:16 וְקָבִיל וּשְׁמַע אַבְרָהָם מִן עֶפְרוֹן וַתִּקַּל אַבְרָהָם לְעֶפְרוֹן יָת כֶּסֶף דְּמִלִּיל קָדָם בְּנֵי חֶתָאָה אַרְבַּע מֵאָה סֶלְעִין דְּכֶסֶף מִתְקַבֵּל דִּמְתַּקְבֵּל סְחֹרָא בִּסְחֹרְתָא בְּכָל מְדִינָא:

23:16 Abraham listened to Ephron; and Abraham weighed out for Ephron the silver which he had named in the hearing of the sons of Heth, four hundred shekels of silver, commercial standard.

23:17 וַיָּקָם שָׂדֵה עֶפְרוֹן אֲשֶׁר בְּמַכְפֶּלֶה אֲשֶׁר לִפְנֵי מַמְרֵי הַשָּׂדֶה וְהַמְעָרָה אֲשֶׁר-בּוֹ וְכָל-הָעֵץ אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר בְּכָל-גְּבוּלוֹ סָבִיב:
23:17 וְקָם חֲקַל עֶפְרוֹן דְּבִכְפִּילְתָּא דְקָדָם מִמְרָא חֲקֵלָא וּמְעָרְתָּא דְבִיָּה וְכָל אֵילָנֵי דְּבַחֲקֵלָא דְּבַכָּל תְּחוּמֵיהָ סְחֹר-סְחֹר:

23:17 So Ephron's field, which was in Machpelah, which faced Mamre, the field and cave which was in it, and all the trees which were in the field, that were within all the confines of its border, were deeded over

23:18 לְאַבְרָהָם לְמִקְנָה לְעֵינֵי בְנֵי-חֶת בְּכָל בְּאֵי שַׁעַר-עִירוֹ:
23:18 לְאַבְרָהָם לְזִבְינֻהֵי לְעֵינֵי בְנֵי חֶתָאָה בְּכָל לֵכָל עָלֵי עֲלִיל תְּרַע קְרִיתִיהָ:
23:18 to Abraham for a possession in the presence of the sons of Heth, before all who went in at the gate of his city.

23:19 וְאַחֲרֵי-כֵן קָבַר אַבְרָהָם אֶת-שָׂרָה אִשְׁתּוֹ אֶל-מְעָרַת שָׂדֵה הַמַּכְפֶּלֶה עַל-פְּנֵי מַמְרֵי הָיָא חֲבֵרוֹן בְּאַרְץ כְּנָעַן:
23:19 וּבְתַר כֵּין קָבַר אַבְרָהָם יָת שָׂרָה אִיתְתִּיהָ בְּמְעָרַת לְמְעָרַת חֲקַל כְּפִילְתָּא עַל-אַפִּי מַמְרֵי הָיָא חֲבֵרוֹן בְּאַרְעָא דְּכְנַעַן:

23:19 After this, Abraham buried Sarah his wife in the cave of the field at Machpelah facing Mamre (that is, Hebron) in the land of Canaan.

23:20 וַיָּקָם הַשָּׂדֶה וְהַמְעָרָה אֲשֶׁר-בּוֹ לְאַבְרָהָם לְאַחֲזֵיתָּ קֶבֶר מֵאֵת בְּנֵי-חֶת: ס
23:20 וְקָם חֲקֵלָא וּמְעָרְתָּא דְבִיָּה לְאַבְרָהָם לְאַחְסִנַּת קְבוּרָא מִן בְּנֵי חֶתָאָה:
23:20 So the field and the cave that is in it, were deeded over to Abraham for a burial site by the sons of Heth.

24:1 וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיְהִיָּה בְּרֵךְ אֶת-אַבְרָהָם בְּכָל:
24:1 וְאַבְרָהָם סִיב עַל בְּיוֹמִין וַיְוִי בְּרִיד יָת אַבְרָהָם בְּכוֹלָא:
24:1 Now Abraham was old, advanced in age; and the LORD had blessed Abraham in every way.

24:2 וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל-עֶבְדּוֹ זָקֵן בֵּיתוֹ הַמִּשְׁלָ בְּכָל-אֲשֶׁר-לוֹ שֵׁם-נָא יְדָד תַּחַת יָרְכִי:
24:2 וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם לְעֶבְדֵּיהָ סָבָא דְּבִיתִיהָ דְּשִׁלִּישׁ בְּכָל דְּלִיָּה שׁוֹ כְּעֵן יְדָד תַּחֲתֵי יָרְכִי:

24:2 Abraham said to his servant, the oldest of his household, who had charge of all that he owned, "Please place your hand under my thigh,

24:3 וְאַשְׁבִּיעֶנִּי בַּיהוָה אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא-תִקַּח אִשָּׁה לְבָנִי מִבָּנוֹת הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר אֲנִכִּי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ:
24:3 וְאַקִּיִּים עֲלֶיךָ בְּמִימְרָא דִּיּוֹי אֱלֹהָא דְּשָׁמַיָא וְאַלְהָא דְּאַרְעָא דְּלֹא תִסָּב אֶתְתָּא לְבָרִי מִבְּנֵת כְּנַעֲנָאָה דְּאַנָּא יְתִיב בִּינְיָהוּן:

24:3 and I will make you swear by the LORD, the God of heaven and the God of earth, that you shall not take a wife for my son from the daughters of the Canaanites, among whom I live,

24:4 כִּי אֶל-אֶרְצִי וְאֶל-מוֹלְדֹתַי תֵּלֶךְ וְלָקַחְתָּ אִשָּׁה לְבָנִי לִיצְחָק:

24:4 אֵלֶיךָ לָאֶרֶץ וְלִילְדוֹתַי תֵּיזִיל וְתִסַּב אֶתְּתָא לְבָרִי לִיצְחָק:

24:4 but you will go to my country and to my relatives, and take a wife for my son Isaac."

24:5 וַיֹּאמֶר אֵלָיו הָעֶבֶד אוֹלִי לֹא-תֵאבְדָה הָאִשָּׁה לָלֶכֶת אַחֲרֵי אֱלֹה־הָאָרֶץ הַזֹּאת

הַהִשָּׁב אָשִׁיב אֶת-בְּנֶךָ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-יֵצְאָתָּ מִשָּׁם:

24:5 וַאֲמַר לִיה עֲבָדָא מֵא-אֵם לֹא תִיבִי אֶתְתָא לְמִיתִי בְתָרִי לָאֶרֶעָא הָדָא

הָאֶתְבָּא אֲתִיב יֵת בְּרַךְ לָאֶרֶעָא דְנִפְקָתָא מִתְּמָן:

24:5 The servant said to him, "Suppose the woman is not willing to follow me to this land; should I take your son back to the land from where you came?"

24:6 וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲבָרְהָם הִשְׁמַר לְךָ פֶּן-תִּשָּׁיב אֶת-בְּנִי שָׁמָּה:

24:6 וַאֲמַר לִיה אֲבָרְהָם אֶסְתַּמֵּר לְךָ דְלִמָּא תִתִּיב יֵת בְּרִי לְתִמָּן:

24:6 Then Abraham said to him, "Beware that you do not take my son back there!"

24:7 יְהוָה אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר לָקַחְנִי מִבֵּית אָבִי וּמֵאֶרֶץ מוֹלְדֹתַי וְאֲשֶׁר

דִּבֶּר-לִי וְאֲשֶׁר נִשְׁבַּע-לִי לֵאמֹר לְזֶרַעְךָ אֶתֵּן אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת הוּא יִשְׁלַח

מִלֵּאכֹו לְפָנֶיךָ וְלָקַחְתָּ אִשָּׁה לְבָנִי מִשָּׁם:

24:7 יוֹי אֱלֹהָא דְשִׁמְיָא דְדִבְרֵנִי מִבֵּית-אָבָא וּמֵאֶרֶע יִלְדוֹתִי וּדְמִלִּיל לִי וּדְקָיִים

לִי לְמִימַר לְבָנְךָ אֶתֵּן יֵת אֶרֶעָא הָדָא הוּא יִשְׁלַח מִלֵּאכִיָּה קִדְמָךְ וְתִסַּב

אֶתְתָא לְבָרִי מִתְּמָן:

24:7 "The LORD, the God of heaven, who took me from my father's house and from the land of my birth, and who spoke to me and who swore to me, saying, 'To your descendants I will give this land,' He will send His angel before you, and you will take a wife for my son from there.

24:8 וְאִם-לֹא תֵאבְדָה הָאִשָּׁה לָלֶכֶת אַחֲרֶיךָ וְנִקִּיתָ מִשְׁבַּעְתִּי זֹאת רַק אֶת-בְּנִי לֹא

תִּשָּׁב שָׁמָּה:

24:8 וְאִם לֹא תִיבִי אֶתְתָא לְמִיתִי בְתָרְךָ וְתִהִי זָכָא מִמוֹמְתִי דָא לְחוּד לַחוּת

יֵת בְּרִי לֹא תִתִּיב לְתִמָּן:

24:8 "But if the woman is not willing to follow you, then you will be free from this my oath; only do not take my son back there."

24:9 וַיִּשֶׁם הָעֶבֶד אֶת-יָדוֹ תַּחַת יָרֵךְ אֲבָרְהָם אֲדֹנָיו וַיִּשְׁבַּע לוֹ עַל-הַדָּבָר הַזֶּה:

24:9 וַשְׁוִי עֲבָדָא יֵת יְדֵיהָ תַּחוּת יָרְכָא דְאֲבָרְהָם רְבוּנִיָּה וְקָיִים לִיה עַל פְּתִנְמָא

הַדִּין:

24:9 So the servant placed his hand under the thigh of Abraham his master, and swore to him concerning this matter.

24:10 וַיִּקַּח הָעֶבֶד עֶשְׂרֵה גִמְלִים מִגִּמְלֵי אֲדֹנָיו וַיֵּלֶךְ וְכָל-טוֹב אֲדֹנָיו בְּיָדוֹ וַיִּקֶּם

וַיֵּלֶךְ אֶל-אַרְם נְהָרִים אֶל-עִיר נַחוּר:

24:10 וּדְבַר עֲבָדָא עֲסָרָא גִמְלִין מִגִּמְלֵי רִיבּוּנִיָּה וַאֲזַל וְכָל טוֹב שְׁפַר רְבוּנִיָּה

בְּיָדֵיהָ וְקָם וַאֲזַל לְאַרְם דְּעַל פֶּתַת לְקֶרְתָּא דְנַחוּר:

24:10 Then the servant took ten camels from the camels of his master, and set out with a variety of good things of his master's in his hand; and he arose and went to Mesopotamia, to the city of Nahor.

24:11 וַיַּבְרֵךְ הַגִּמְלִים מַחוּץ לְעִיר אֶל-בְּאֵר הַמַּיִם לַעֲת עֶרֶב לַעֲת צֹאת הַשָּׂאֲבָת:

24:11 וַאֲשֶׁרֵי גִמְלִיָּא מִבְּרָא לְקֶרְתָּא עִם בִּירָא לְבִאִירָא דְמִנָּא לְעֶדֶן רְמָשָׁא

לְעֶדֶן דְנִפְקָן מִלִּיתָא:

24:11 He made the camels kneel down outside the city by the well of water at evening time, the time when women go out to draw water.

24:12 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲדֹנִי אֲבִרְהָם הַקְרֵה־נָּא לִפְנֵי הַיּוֹם וַעֲשֵׂה־חֶסֶד עִם אֲדֹנִי אֲבִרְהָם:

24:12 וַאֲמַר יוֹי אֱלֹהִיהַּ דְּרַבּוּנִי אֲבִרְהָם זְמִין כְּעַן קְדָמִי יוֹמָא דִּין וְעִבִּיד טִיבּוּ עִם רַבּוּנִי אֲבִרְהָם:

24:12 He said, "O LORD, the God of my master Abraham, please grant me success today, and show lovingkindness to my master Abraham.

24:13 הִנֵּה אֲנֹכִי נֹצֵב עַל־עֵין הַמַּיִם וּבָנוֹת אַנְשֵׁי הָעִיר יֵצְאוּ לְשֹׂאֵב מַיִם:

24:13 הָאֵאָנָא קָאִים עַל עֵינָא דְּמֵיָא וּבְנַת אַנְשֵׁי קִרְתָּא נִפְקִין לְמַמְלִי מֵיָא:

24:13 "Behold, I am standing by the spring, and the daughters of the men of the city are coming out to draw water;

24:14 וְהָיָה הַנֶּעֱרָ אֲשֶׁר אֹמֵר אֵלֶיהָ הִטִּי־נָא כַּדָּךְ וְאַשְׁתָּהּ וְאַמְרָהּ שְׁתֵּה וְגַם־גַּמְלִיד אֲשָׁקָה אַתָּה הַכַּחַת לְעַבְדְּךָ לִיצְחָק וּבָהּ אִידַע כִּי־עָשִׂיתָ חֶסֶד עִם־אֲדֹנִי:

24:14 וְתֵהִי עוֹלִימָתָא דְּאִימַר לָהּ אֲרַכְנִי כְּעַן קְלַחֲךָ וְאַשְׁתִּי וְתִימַר אִישָׁת וְאַף גַּמְלִךְ אֲשָׁקִי יְתֵה זְמִינָתָא לְעַבְדְּךָ לִיצְחָק וּבָהּ אִידַע אַרִי עֲבַדְתָּ טִיבּוּ עִם רִיבּוּנִי:

24:14 now may it be that the girl to whom I say, 'Please let down your jar so that I may drink,' and who answers, 'Drink, and I will water your camels also' -- may she be the one whom You have appointed for Your servant Isaac; and by this I will know that You have shown lovingkindness to my master."

24:15 וַיְהִי־הוּא טָרַם כְּלָה לְדַבֵּר וְהִנֵּה רַבֵּקָה יֹצֵאת אֲשֶׁר יִלְדָּהּ לְבֶתְוָאֵל בֶּן־מִלְכָּה אִשְׁתִּי נָחוֹר אֶחָיו אֲבִרְהָם וְכַדָּה עַל־שִׁכְמָהּ:

24:15 וְהוּוּהָ הוּא עַד־לֹא שִׁיּוּצִי לְמַלְלָא וְהָאֵרַבֵּקָה נִפְקַת דְּאִיתִילִידַת דִּי אִיתִילִידַת לְבֶתְוָאֵל בֶּר מִלְכָּה אִיתַת נָחוֹר אַחֻוּהִי דְּאֲבִרְהָם וְקוֹלְתָּהּ עַל כַּתְפָּהּ כַּתְפָּה:

24:15 Before he had finished speaking, behold, Rebekah who was born to Bethuel the son of Milcah, the wife of Abraham's brother Nahor, came out with her jar on her shoulder.

24:16 וְהַנֶּעֱרָ טַבַּת מְרֹאֶה מְאֹד בְּתוּלָהּ וְאִישׁ לֹא יָדָעָהּ וַתֵּרֶד הָעֵינָה וַתִּמְלֵא כַּדָּהּ וַתַּעֲלֶה:

24:16 וְעוֹלִימָתָא שְׁפִירָא לְמַחְזִי שְׁפִירַת חִיּוּז לַחְדָּא בְּתוּלָתָא וּגְבַר לֹא יָדָעָהּ וּנְחַתַת לְעֵינָא וּמִלַת קוֹלְתָּהּ וּסְלִיקַת:

24:16 The girl was very beautiful, a virgin, and no man had had relations with her; and she went down to the spring and filled her jar and came up.

24:17 וַיִּרְץ הָעֶבֶד לִקְרֹאתָהּ וַיֹּאמֶר הַגִּמְיָאִינִי נָא מֵעֵט־מַיִם מִכַּדָּךְ:

24:17 וַיְרַחֵט עַבְדָּא לְקַדְמוּתָהּ וַאֲמַר אֲשָׁקֵנִי אִטְעַמְנִי כְּעַן זְעִיר מֵיָא מִקּוֹלְתִּיךְ:

24:17 Then the servant ran to meet her, and said, "Please let me drink a little water from your jar."

24:18 וַתֹּאמֶר שְׁתֵּה אֲדֹנִי וַתִּמְהַר וַתֵּרֶד כַּדָּהּ עַל־יָדָהּ וַתִּשְׁקֶהוּ:

24:18 וַאֲמַרְתָּ אִישָׁת רַבּוּנִי וְאוּחִיָּאת וְאַחִיתַת קוֹלְתָּהּ עַל יָדָהּ וְאַשְׁקִיתִיהּ:

24:18 She said, "Drink, my lord"; and she quickly lowered her jar to her hand, and gave him a drink.

24:19 וַתְּכַל לְהַשְׁקֶתָּהּ וַתֹּאמֶר גַּם לְגַמְלִיד אֲשָׁאֵב עַד אִם־כָּלּוּ לְשִׁתָּהּ:

24:19 וְשִׁיּוּצִיָּאת לְאַשְׁקוּתִיהּ וַאֲמַרְתָּ אַף לְגַמְלִךְ אִמְלִי עַד דִּיסְפְּקוֹן לְמִשְׁתִּי:

24:19 Now when she had finished giving him a drink, she said, "I will draw also for your camels until they have finished drinking."

24:20 וַתִּמְהַר וַתַּעַר כַּדָּהּ אֶל־הַשִּׁקְתָּהּ וַתֵּרֶץ עוֹד אֶל־הַבְּאֵר לְשֹׂאֵב וַתִּשָּׂאֵב

לְכָל־גִּמְלוֹהִי:

24:20 וְאוֹחִיאת וּנְפֹצֶת קוֹלָתָהּ לְבֵית־שָׁקֵנָא וּרְהִטָּת עוֹד לְבִירָא לְמִמְלִי וּמִלָּת לְכָל גִּמְלוֹהִי:

24:20 So she quickly emptied her jar into the trough, and ran back to the well to draw, and she drew for all his camels.

24:21 וְהָאִישׁ מִשְׁתָּאָה לָּהּ מִחֲרִישׁ לְדַעַת הַהֲצִלִּית יְהוָה דְּרָכּוֹ אִם־לֹא:

24:21 וַגִּבְרָא שְׁהִי שְׁתִּי בַּהּ מִסְתַּכֵּל שְׁתִּיק לְמַדַּע הָאֲצִלָּח יוֹי אוֹרְחִיהָ אִם לֹא:

24:21 Meanwhile, the man was gazing at her in silence, to know whether the LORD had made his journey successful or not.

24:22 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כָּלוּ הַגִּמְלִים לְשָׁתוֹת וַיִּקַּח הָאִישׁ נָזֶם זָהָב בֶּקַע מִשְׁקָלּוֹ וּשְׁנֵי צְמִידִים עַל־יָדָיָהּ עֶשְׂרֵה זָהָב מִשְׁקָלָם:

24:22 וַיְהוֶה כִּד סָפִיקוּ גִמְלֵיָא לְמִשְׁתִּי וּנְסִיב גִּבְרָא קִדְשָׁא דְדַהֲבָא תַקְלָא מִתַּקְלִיהָ וּתְרִין שִׁירִין עַל יָדָהּא מִתַּקֵּל עֶסֶר סֻלְעִין דַּהֲבָא דַּהֲבָא הוּהּ מִתַּקְלָהוֹן:

24:22 When the camels had finished drinking, the man took a gold ring weighing a half-shekel and two bracelets for her wrists weighing ten shekels in gold,

24:23 וַיֹּאמֶר בֶּת־מִי אַתְּ הַגִּידִי נָא לִי הֵיכָּן בֵּית־אָבִיךָ מְקוֹם לָנוּ לָלוֹן:

24:23 וַאֲמַר בֶּת מִן אַת חוּא כַעַן לִי הָאִית בֵּית־אָבוּיךָ אַתָּר כָּשֶׁר לָנָא לְמַבֵּת:

24:23 and said, "Whose daughter are you? Please tell me, is there room for us to lodge in your father's house?"

24:24 וַתֹּאמֶר אֵלָיו בֶּת־בְּתוּאֵל אֲנֹכִי בֶן־מִלְכָּה אֲשֶׁר יָלְדָה לְנַחֲוֹר:

24:24 וַאֲמַרְתָּ לִּיהָ בֶּת בְּתוּאֵל אֲנָא בֶּר מִלְכָּה דִּילִידַת לְנַחֲוֹר:

24:24 She said to him, "I am the daughter of Bethuel, the son of Milcah, whom she bore to Nahor."

24:25 וַתֹּאמֶר אֵלָיו גַּם־תָּבֶן גַּם־מִסְפּוֹא רַב עִמָּנוּ גַּם־מְקוֹם לָלוֹן:

24:25 וַאֲמַרְתָּ לִּיהָ אֵף תְּבָנָא אֵף כִּסְתָא סְנִי עִמָּנָא אֵף אַתָּר כָּשֶׁר לְמַבֵּת:

24:25 Again she said to him, "We have plenty of both straw and feed, and room to lodge in."

24:26 וַיִּקַּד הָאִישׁ וַיִּשְׁתַּחוּ לַיהוָה:

24:26 וַכַּרַע גִּבְרָא וּסְגִיד קֶדֶם יוֹי:

24:26 Then the man bowed low and worshiped the LORD.

24:27 וַיֹּאמֶר בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי אֲדֹנִי אֲבִרְהָם אֲשֶׁר לֹא־עָזַב חֲסִדּוֹ וַאֲמַתּוֹ מִעַם אֲדֹנִי אֲנֹכִי בְּדֶרֶךְ נַחֲנִי יְהוָה בֵּית אַחִי אֲדֹנִי:

24:27 וַאֲמַר בָּרִיךְ יוֹי אֱלֹהֵיהָ דְּרִיבּוֹנִי אֲבִרְהָם דְּלֹא מִנַּע שְׂבַק טִיבּוּתִיהָ וְקוּשְׁטִיהָ מִן רִבּוֹנִי אֲנָא בְּאוֹרַח תְּקַנָּא דְּבִרְנִי יוֹי לְבֵית אַחוּהִי דְּרִיבּוֹנִי:

24:27 He said, "Blessed be the LORD, the God of my master Abraham, who has not forsaken His lovingkindness and His truth toward my master; as for me, the LORD has guided me in the way to the house of my master's brothers."

24:28 וַתָּרֶץ הַנַּעֲרָ וַתִּגַּד לְבֵית אִמָּהּ כְּדַבְּרִים הָאֵלֶּה:

24:28 וּרְהִטָּת עוֹלִימָתָא וַחֲוִיאת לְבֵית אִמָּהּ כְּפַתְגֻמֵּיָא הָאֵלִין:

24:28 Then the girl ran and told her mother's household about these things.

24:29 וּלְרִבְקָה אַח וּשְׁמוֹ לָבָן וַיָּרֶץ לָבָן אֶל־הָאִישׁ הַחוּצָה אֶל־הָעֵין:

24:29 וּלְרִבְקָה אַחָא וּשְׁמִיָּהּ לָבָן וּרְהִט לָבָן לְוֹת גִּבְרָא לְבִירָא לְעֵינָא לְוֹת עֵינָא:

24:29 Now Rebekah had a brother whose name was Laban; and Laban ran outside to the man at the spring.

24:30 וַיְהִי כִּרְאֵת אֶת־הַנָּזֶם וְאֶת־הַצְּמִידִים עַל־יָדָיָהּ אַחֲתוֹ וַכְּשָׁמְעוּ אֶת־דְּבָרֶיָּהּ

רַבְקָה אָחִתּוֹ לֵאמֹר כֹּה־דָבַר אֵלַי הָאִישׁ וַיָּבֹא אֶל־הָאִישׁ וַהֲנֶה עֹמֵד
עַל־הַגְּמָלִים עַל־הָעֵינַן:

24:30 וַהֲנֶה כֹּד חָזָא יָת קֶדְשָׁא וַיִּת שִׁירְיָא עַל יְדֵי אַחְתִּיהּ וְכֹד שָׁמַע יָת פִּתְגָמֵי
רַבְקָה אַחְתִּיהּ לְמִימַר כַּדִּין מַלִּיל עָמִי גִבְרָא וְאַתָּא לֹות גִּבְרָא וְהָא קָאִים
עָלָיו עַל גְּמָלִיָּא עַל עֵינָא:

24:30 When he saw the ring and the bracelets on his sister's wrists, and when he heard the words of Rebekah his sister, saying, "This is what the man said to me," he went to the man; and behold, he was standing by the camels at the spring.

24:31 וַיֹּאמֶר בּוֹא בְרוּךְ יְהוָה לָמָּה תַעֲמֹד בַּחוּץ וְאַנְכִי פָנִיתִי הַבַּיִת וּמָקוֹם
לַגְּמָלִים:

24:31 וַאֲמַר עוֹל בְּרִיכָא דִּיּוּ לָמָּא אַת קָאִים בְּבָרָא וְאַנָּא פָנִיתִי בֵּיתָא וְאַתָּר
כָּשֶׁר לַגְּמָלִיָּא:

24:31 And he said, "Come in, blessed of the LORD! Why do you stand outside since I have prepared the house, and a place for the camels?"

24:32 וַיָּבֹא הָאִישׁ הַבַּיִתָּה וַיַּפְתַּח הַגְּמָלִים וַיִּתֵּן תֶּבֶן וּמִסְפּוֹא לַגְּמָלִים וּמֵיִם
לְרַחֵץ רַגְלָיו וְרַגְלֵי הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אִתּוֹ:

24:32 וְעַל גִּבְרָא לְבֵיתָא וּשְׂרָא מִן גְּמָלִיָּא וַיִּהֵב תִּבְנָא וְכִסְתָּא לַגְּמָלִיָּא וּמֵיָּא
לְאַסְחָאָה רַגְלוֹהִי וְרַגְלֵי גִבְרִיָּא דְעָמִיהּ:

24:32 So the man entered the house. Then Laban unloaded the camels, and he gave straw and feed to the camels, and water to wash his feet and the feet of the men who were with him.

24:33 (וַיִּישֶׁם) [וַיִּוְשֶׁם] לְפָנָיו לֵאמֹר לֹא אֲכַל עַד אִם־דִּבַּרְתִּי דִּבְרִי
וַיֹּאמֶר דִּבֵּר:

24:33 וּשְׁוִיָּאוֹ קְדַמּוּהִי לְמִיכַל וַאֲמַר לֹא אֵיכּוֹל עַד דְּאֲמַלִּיל פִּתְגָמִי וַאֲמַר
מַלִּיל:

24:33 But when *food* was set before him to eat, he said, "I will not eat until I have told my business." And he said, "Speak on."

24:34 וַיֹּאמֶר עֶבֶד אַבְרָהָם אָנֹכִי:

24:34 וַאֲמַר עֶבֶדָּא דַּאֲבֵרְהָם אָנָּא:

24:34 So he said, "I am Abraham's servant."

24:35 וַיְהִיָּה בֶרֶךְ אֶת־אֲדֹנִי מְאֹד וַיִּגְדַּל וַיִּתֵּן־לּוֹ צֹאן וּבָקָר וְכֶסֶף וְזָהָב וְעֶבְדִּים
וְשִׁפְחֹת וּגְמָלִים וַחֲמֹרִים:

24:35 וַיְוִי בְרִיךְ יָת רִיבּוּנִי לְחֻדָּא וּרְבָא וַיִּהֵב לִיהּ עֵן וְחֹרִין וְכִסְפָּא וְדַהֲבָא
וְעֵבְדִּין וְאַמְהָן וּגְמָלִין וַחֲמֹרִין:

24:35 "The LORD has greatly blessed my master, so that he has become rich; and He has given him flocks and herds, and silver and gold, and servants and maids, and camels and donkeys.

24:36 וַתֵּלֶד שָׂרָה אִשְׁתִּי אֲדֹנִי בֵן לְאֲדֹנִי אַחֲרֵי זְקֻנָּתָהּ וַיִּתֵּן־לּוֹ אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לּוֹ:

24:36 וַיִּלְדֵת שָׂרָה אִיתָת רִיבּוּנִי בֶר לְרִיבּוּנִי בְּתַר דְּסִיבַת וַיִּהֵב לִיהּ יָת כָּל
דְּלִיהּ:

24:36 "Now Sarah my master's wife bore a son to my master in her old age, and he has given him all that he has.

24:37 וַיִּשְׁבַּעֲנִי אֲדֹנִי לֵאמֹר לֹא־תִקַּח אִשָּׁה לְבָנִי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר אָנֹכִי
יֹשֵׁב בְּאֶרֶצּוֹ:

24:37 וְקִיִּים עָלִי רִבּוּנִי לְמִימַר לֹא תִסֵּב אִיתָתָא לְבָרִי מִבְּנֹת כְּנַעֲנָאָה דְּאַנָּא
יְתִיב בְּאַרְעֵהוּן:

24:37 "My master made me swear, saying, 'You shall not take a wife for my son from the daughters of the Canaanites, in whose land I live;

אִם-לֹא אֶל-בֵּית-אָבִי תֵלֶךְ וְאֶל-מִשְׁפַּחְתִּי וְלִקְחַת אִשָּׁה לְבָנִי: 24:38

אֲלֵהִינן לְבֵית-אָבִא תִיזִיל וּלְזַרְעִיתִי וְתִסַּב אִיתָא לְבָרִי: 24:38

24:38 but you shall go to my father's house and to my relatives, and take a wife for my son.'

וַאֲמַר אֶל-אֲדֹנִי אֵלַי לֹא-תֵלֶךְ הָאִשָּׁה אַחֲרַי: 24:39

וְאִמְרִית לְרַבּוֹנִי מָא-אִם לֹא תִיתִי תִיזִל אִתָּא בְּתָרַי: 24:39

24:39 "I said to my master, 'Suppose the woman does not follow me.'

וַיֹּאמֶר אֵלַי יְהוָה אֲשֶׁר-הִתְהַלַּכְתִּי לִפְנָיו יִשְׁלַח מַלְאָכּוֹ אִתָּךְ וְהִצְלִיחַ 24:40

דְּרַכְךָ וְלִקְחַת אִשָּׁה לְבָנִי מִמִּשְׁפַּחְתִּי וּמִבֵּית אָבִי: 24:40

וַאֲמַר לִי יוֹי דְּפִלְחִית קְדָמוּהִי יִשְׁלַח מַלְאָכִיהָ עִמָּךְ וַיִּצְלַח אֹרְחָךְ וְתִסַּב 24:40

אִתָּא לְבָרִי מִזַּרְעִיתִי וּמִבֵּית-אָבִא: 24:40

24:40 "He said to me, 'The LORD, before whom I have walked, will send His angel with you to make your journey successful, and you will take a wife for my son from my relatives and from my father's house;

אֲזִי תִנָּקֶה מֵאֲלֹתַי כִּי תָבוֹא אֶל-מִשְׁפַּחְתִּי וְאִם-לֹא יִתְּנוּ לָךְ וְהָיִיתָ נָקִי 24:41

מֵאֲלֹתַי: 24:41

בְּכִין תְּהִי זָכָא מִמוֹמְתִי אֲרִי תִהְךָ תַּעוּל לְזַרְעִיתִי וְאִם לֹא יִתְּנוּ לָךְ 24:41

וְתִהִי זָכָא מִמוֹמְתִי: 24:41

24:41 then you will be free from my oath, when you come to my relatives; and if they do not give her to you, you will be free from my oath.'

וְאָבִא הַיּוֹם אֶל-הָעֵין וַאֲמַר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲדֹנִי אֲבָרְהָם אִם-יִשְׁדָּנָא מִצְלִיחַ 24:42

דְּרַפִּי אֲשֶׁר אֲנֹכִי הֵלֶךְ עָלֶיהָ: 24:42

וְאִתִּית יוֹמָא דִּין לַעֲיִנָא וְאִמְרִית יוֹי אֱלֹהִיהָ דְּרַבּוֹנִי אֲבָרְהָם אִם אִית 24:42

כְּעַן רַעֲוֹא קְדָמָךְ לְאַצְלָחָא אֹרְחִי דְּאַנָּא אֲזִיל עָלָה: 24:42

24:42 "So I came today to the spring, and said, 'O LORD, the God of my master Abraham, if now You will make my journey on which I go successful;

הִנֵּה אֲנֹכִי נֹצֵב עַל-עֵין הַמַּיִם וְהִיא הָעֹלְמָה הִיצָאָת לְשֹׁאֵב וְאִמְרִיתִי אֵלֶיהָ 24:43

הַשְּׁקִינִי-נָא מִעֵט-מַיִם מִכֶּדֶךְ: 24:43

הָא אָנָּא קָאִים עַל עֵינָא דְּמִיָּא וְתִהִי עוֹלִימָתָא דְּתַפּוּק לְמַמְלִי וְאִימַר 24:43

לָה אֲשַׁקֵּנִי כְּעַן זְעִיר מִיָּא מְקוֹלְתִּיךְ: 24:43

24:43 behold, I am standing by the spring, and may it be that the maiden who comes out to draw, and to whom I say, "Please let me drink a little water from your jar";

וְאִמְרָה אֵלַי גַּם-אֲתָה שְׂתֵּה וְגַם לְגַמְלִיךָ אֲשָׂאֵב הֲוֵא הָאִשָּׁה אֲשֶׁר-הִכִּיתָ 24:44

יְהוָה לְבֶן-אֲדֹנִי: 24:44

וְתִימַר לִי אַף אֵת אִישֶׁת וְאַף לְגַמְלָךְ אִמְלִי הִיא אִיתָא דְּזָמִין יוֹי לְבַר 24:44

רִיבּוֹנִי: 24:44

24:44 and she will say to me, "You drink, and I will draw for your camels also"; let her be the woman whom the LORD has appointed for my master's son.'

אֲנִי טָרַם אֲכַלָּה לְדַבֵּר אֶל-לְבִי וְהִנֵּה רַבָּקָה יֹצֵאת וְכַדָּהָ עַל-שִׁכְמָהָ 24:45

וְתִרְדַּר הָעֵינָה וְתִשָּׂאֵב וַאֲמַר אֵלֶיהָ הַשְּׁקִינִי נָא: 24:45

אָנָּא עַד-לֹא שִׁיזִיתִי לְמַלְלָא בְּלִיבִי עִם לְבִי וְהָא רַבָּקָה נִשְׁקַת וְקוֹלְתָהּ 24:45

עַל כְּתָפָה כְּתָפָה וְנִחַתְתָּ לַעֲיִנָא וּמִלֵּת וְאִמְרִית לָהּ אֲשַׁקֵּנִי כְּעַן: 24:45

24:45 "Before I had finished speaking in my heart, behold, Rebekah came out with her jar on her shoulder, and went

down to the spring and drew, and I said to her, 'Please let me drink.'

24:46 וַתִּמָּהֵר וַתּוֹרֵד כְּדָהּ מֵעַלֶּיהָ וַתֹּאמֶר שְׁתֵּה וְגַם־גַּמְלֶיךָ אֶשְׁקֶה וְאִשְׁתִּי וְגַם הַגַּמְלִים הִשְׁקַתָּהּ:

24:46 וְאוֹחִיאַת וְאָחִיַּת קוֹלָתָהּ מִיָּנָה מַעֲלָה וַאֲמַרְתִּי אִישָׁהּ וְאָף גַּמְלֶךָ אֶשְׁקִי וְשִׁתִּי וְאָף יֵת גַּמְלָיָא אֶשְׁקִיאַת:

24:46 "She quickly lowered her jar from her *shoulder*, and said, 'Drink, and I will water your camels also'; so I drank, and she watered the camels also.

24:47 וָאֶשְׁאַל אֹתָהּ וָאָמַר בַּת־מִנִּי אַתְּ וַתֹּאמֶר בַּת־בְּתוּאֵל בֶּן־נָחוֹר אֲשֶׁר יָלְדָהּ־לּוֹ מִלְכָּה וָאִשָּׁם הַנָּזִם עַל־אִפָּהּ וְהַצְּמִידִים עַל־יָדֶיהָ:
24:47 וְשִׂאִלִּית יָתָה וַאֲמַרִּית בַּת מִן אַת וַאֲמַרְתִּי בַת בְּתוּאֵל בֶּן נָחוֹר דִּילִידַת לִיה מִלְכָּה וְשׁוּיָתִי קָדְשָׁא עַל אִפָּה וְשִׁירִיא עַל יָדָהּ:

24:47 "Then I asked her, and said, 'Whose daughter are you?' And she said, 'The daughter of Bethuel, Nahor's son, whom Milcah bore to him'; and I put the ring on her nose, and the bracelets on her wrists.

24:48 וָאֶקֶד וָאֶשְׁתַּחֲוִה לַיהוָה וָאֶבֶרַךְ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי אֲדֹנִי אַבְרָהָם אֲשֶׁר הִנְחֵנִי בְּדֶרֶךְ אֱמֶת לְקַחַת אֶת־בַּת־אָחִי אֲדֹנִי לְבָנוֹ:

24:48 וְכַרְעִית וּסְגִידִית קָדָם יְיָ וּבְרִיכִית יְתִי יְיָ אֱלֹהֵיהָ דְּרַבּוּנִי אַבְרָהָם דְּדַבְּרִנִּי בְּאוֹרַח קָשׁוּט לְמַסַּב יְתִי בַת אַחוּהִי דְּרִיבּוּנִי לְבָרִיָּה:

24:48 "And I bowed low and worshiped the LORD, and blessed the LORD, the God of my master Abraham, who had guided me in the right way to take the daughter of my master's kinsman for his son.

24:49 וְעַתָּה אִם־יִשְׁכֶּם עֲשִׂים חֶסֶד וָאֱמֶת אֶת־אֲדֹנִי הִגִּידוּ לִי וְאִם־לֹא הִגִּידוּ לִי וְאִפְנֶה עַל־יְמִין אוֹ עַל־שְׂמָאל:

24:49 וְכַעַן אִם אֵיתִיכּוֹן עַבְדִּין טִיבּוּ וְקָשׁוּט עִם רַבּוּנִי חוּוֹ לִי וְאִם לֹא חוּוֹ לִי וְאַתְּפָנִי עַל יְמִינָא אוֹ עַל סְמָלָא:

24:49 "So now if you are going to deal kindly and truly with my master, tell me; and if not, let me know, that I may turn to the right hand or the left."

24:50 וַיַּעַן לָבָן וּבְתוּאֵל וַיֹּאמְרוּ מִיְּהוָה יֵצֵא הַדָּבָר לֹא נוֹכַל דְּבַר אֱלֹהִיךָ רַע אוֹ־טוֹב:

24:50 וְאֶתִּיב לָבָן וּבְתוּאֵל וַאֲמָרוּ מִן־קֶדָם יְיָ נִפְק פְּתֻמָּא לִית אֲנַחְנָא יְכָלִין לְמַלְלָא עִמָּךְ בִּיש אוֹ טַב:

24:50 Then Laban and Bethuel replied, "The matter comes from the LORD; so we cannot speak to you bad or good.

24:51 הִנֵּה־רַבֵּקָה לְפָנֶיךָ קַח וְלֵךְ וְהָיָה אִשָּׁה לָבֶן־אֲדֹנֶיךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה:

24:51 הָא רַבֵּקָה קָדְמָךְ דְּבַר וְאִיזִיל וְהָיָה אֶתְתָּא לְבַר רַבּוּנְךָ כְּמָא דְּמַלִּיל יְיָ:

24:51 "Here is Rebekah before you, take *her* and go, and let her be the wife of your master's son, as the LORD has spoken."

24:52 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמַע עֶבֶד אַבְרָהָם אֶת־דְּבָרֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחוּ אֶרֶצָה לַיהוָה:

24:52 וְהָיָה כִּד שָׁמַע עֶבֶדָא דְּאַבְרָהָם יְתִי פִתְגְּמִיהוֹן וּסְגִיד עַל אֶרְעָא קָדָם יְיָ:

24:52 When Abraham's servant heard their words, he bowed himself to the ground before the LORD.

24:53 וַיּוֹצֵא הָעֶבֶד כֶּסֶף וְכֶלִי זָהָב וּבְגָדִים וַיִּתֵּן לְרַבֵּקָה וּלְמִגְדָּנָתָהּ וְלָאָחִיָּה וּלְאִמָּהּ:

24:53 וְאַפִּיק עֶבֶדָא מְנִין דְּכֶסֶף וּמְנִין דְּדָהָב וּלְבוּשִׁין וַיִּהְיֶה לְרַבֵּקָה וּלְמִגְדָּנִין יְהִיב לְאִחוּהָ וּלְאִמָּהּ:

24:53 The servant brought out articles of silver and articles of gold, and garments, and gave them to Rebekah; he also gave precious things to her brother and to her mother.

24:54 וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ הוּא וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-עִמּוֹ וַיֵּלִינוּ וַיִּקְוֹמוּ בִּבְקֹר וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי לְאֲדֹנִי:

24:54 וַאֲכָלוּ וּשְׁתּוּ הוּא וְגִבְרִיא דַּעֲמִיה וּבָתּוּ וְקָמוּ בְּצַפְרָא וַאֲמַר שְׁלַחֲנִי לְוַת רִיבּוֹנִי:

24:54 Then he and the men who were with him ate and drank and spent the night. When they arose in the morning, he said, "Send me away to my master."

24:55 וַיֹּאמֶר אָחִיהָ וְאִמָּהּ תֵּשֶׁב הַנֶּעַר אִתָּנוּ יָמִים אוֹ עֶשְׂרֹת אַחֵר תֵּלָךְ:

24:55 וַאֲמַר אַחֻוּהָ וְאִמָּהּ תְּחִיב תִּסָּב עוֹלִימָתָא עֵימָנָא עֵידָן בְּעֵידָן אוֹ עֶסְרָה יָרְחִין בְּתַר כֵּין תִּזְיִל:

24:55 But her brother and her mother said, "Let the girl stay with us a few days, say ten; afterward she may go."

24:56 וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֶל-תַּאֲחֶרֶן אֹתִי וַיְהִי הַצְּלִיחַ דְּרַכִּי שְׁלַחֲנִי וְאֶלְכָה לְאֲדֹנִי:

24:56 וַאֲמַר לְהוֹן לֹא תַאֲחֶרֶן יְתִי וַיִּי וּמִן-קֶדֶם יִי אֶצְלַח אוֹרְחִי שְׁלַחֲנִי וְאַהֲךְ לְוַת רִיבּוֹנִי לְרִיבּוֹנִי:

24:56 He said to them, "Do not delay me, since the LORD has prospered my way. Send me away that I may go to my master."

24:57 וַיֹּאמְרוּ נִקְרָא לַנֶּעַר וְנִשְׁאַלָה אֶת-פִּיהָ:

24:57 וַאֲמַרוּ נִקְרִי לְעוֹלִימָתָא וְנִשְׁמַע מָא דְּהִיא אָמְרָה:

24:57 And they said, "We will call the girl and consult her wishes."

24:58 וַיִּקְרְאוּ לְרִבְקָה וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ הַתְּלִכִי עִם-הָאִישׁ הַזֶּה וְתֹאמַר אֵלָיו:

24:58 וַיִּקְרוּ לְרִבְקָה וַאֲמַרוּ לָהּ הַתִּזְלִין עִם גִּבְרָא הַדִּין וַאֲמַרְת אִיזִיל:

24:58 Then they called Rebekah and said to her, "Will you go with this man?" And she said, "I will go."

24:59 וַיִּשְׁלְחוּ אֶת-רִבְקָה אַחֶתָם וְאֶת-מִנְקָתָהּ וְאֶת-עַבְדֵּי אֲבִרָהָם וְאֶת-אֲנָשָׁיו:

24:59 וַיִּשְׁלְחוּ יֵת רִבְקָה אַחֶתָהּ וְיֵת מִיִּנְקָתָהּ וְיֵת עַבְדָּא דְּאֲבִרָהָם וְיֵת גִּבְרוֹהֵי:

24:59 Thus they sent away their sister Rebekah and her nurse with Abraham's servant and his men.

24:60 וַיְבָרְכוּ אֶת-רִבְקָה וַיֹּאמְרוּ לָהּ אַחֲתָנוּ אַתְּ הִי לְאַלְפֵי רִבְכָּה וַיִּירֶשׁ זֶרַעְךָ אֶת שְׂעַר שְׂנְאָיו:

24:60 וּבְרִיכוּ יֵת רִבְקָה וַאֲמַרוּ לָהּ אַחֲתָנָא אַתְּ הוּא לְאַלְפִין וּלְרִבּוֹן וַיִּירְתוּן בְּנֵי יֵת קֶרְוִי סְנְאֵיהוֹן:

24:60 They blessed Rebekah and said to her, "May you, our sister, Become thousands of ten thousands, And may your descendants possess The gate of those who hate them."

24:61 וַתָּקֶם רִבְקָה וְנִעְרֹתֶיהָ וַתִּרְפָּבְנָה עַל-הַגְּמָלִים וַתֵּלַכְנָה אַחֲרֵי הָאִישׁ וַיִּקַּח הָעַבְדֵּי אֶת-רִבְקָה וַיֵּלָךְ:

24:61 וַקָּמַת רִבְקָה וְעוֹלִימָתָהּ וּרְכִיבָא עַל גְּמֻלָּא וַאֲזִלָּא בְּתַר גִּבְרָא וּדְבַר עַבְדָּא יֵת רִבְקָה וַאֲזִל:

24:61 Then Rebekah arose with her maids, and they mounted the camels and followed the man. So the servant took Rebekah and departed.

24:62 וַיִּצְחָק בָּא מִבּוֹא בְּאֵר לַחֵי רְאִי וְהוּא יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב:

24:62 וַיִּצְחָק עַל בְּמִיתוּהִי מִימָתוּהִי מִבִּירָא דְּמִלְאָךְ קִיָּמָא אִיתְחַזִּי עֲלֶיהָ וְהוּא יְתִיב בְּאֶרֶע דְּרוֹמָא:

24:62 Now Isaac had come from going to Beer-lahai-roi; for he was living in the Negev.

24:63 וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׁוּחַ בַּשָּׂדֶה לַפְּנוֹת עָרֶב וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה גַמְלִים בָּאִים:
 24:63 וַיִּנָּפֶק יִצְחָק לְצִלָּאָה בַּחֲקֵלָא לְמַפְנֵי לַעֲדָן מִפְּנֵי רַמְשָׁא וּזְקָרָה
 עֵינֹהֵי וַחֲזָא וְהָא גַמְלִיא אֲתָן:

24:63 Isaac went out to meditate in the field toward evening; and he lifted up his eyes and looked, and behold, camels were coming.

24:64 וַתִּשָּׂא רִבְקָה אֶת־עֵינֶיהָ וַתֵּרָא אֶת־יִצְחָק וַתִּפֹּל מֵעַל הַגָּמֶל:
 24:64 וַיִּזְקַפֶּת רִבְקָה יָת עֵינֶיהָ וַחֲזָת יֵת יִצְחָק וַאֲתִרְכִּינָת מֵעַל גַּמְלָא:
 24:64 Rebekah lifted up her eyes, and when she saw Isaac she dismounted from the camel.

24:65 וַתֹּאמֶר אֶל־הָעֶבֶד מִי־הָאִישׁ הַלֹּזֶה הַהֹלֵךְ בַּשָּׂדֶה לִקְרָאתָנוּ וַיֹּאמֶר הָעֶבֶד
 הוּא אֲדֹנִי וַתִּקַּח הַצַּעֲרִיף וַתַּחֲכֹס:
 24:65 וַאֲמַרְת לְעֶבְדָּא מִן גְּבָרָא דִּיכִי דַמְהִלִּיךְ בַּחֲקֵלָא לִקְדָּמוֹתָנָא וַאֲמַר
 עֶבְדָּא הוּא רַבּוּנִי וְנִסִּיבַת עֵיפָא וַאֲתַכְסִּיאַת:

24:65 She said to the servant, "Who is that man walking in the field to meet us?" And the servant said, "He is my master." Then she took her veil and covered herself.

24:66 וַיֹּסֶפֶר הָעֶבֶד לְיִצְחָק אֵת כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר עָשָׂה:
 24:66 וַאֲשַׁתְּעִי עֶבְדָּא לְיִצְחָק יֵת כָּל פִּתְגָמֵיא דְעֶבֶד:
 24:66 The servant told Isaac all the things that he had done.

24:67 וַיָּבֵאָה יִצְחָק הָאֵלֶּהָ שָׂרָה אִמּוֹ וַיִּקַּח אֶת־רִבְקָה וַתְּהִי־לוֹ לְאִשָּׁה וַיֵּאָהֲבָהּ
 וַיִּנָּחֶם יִצְחָק אַחֲרֵי אִמּוֹ: פ
 24:67 וַאֲעֵלָה יִצְחָק לְמִשְׁכְּנָא וַחֲזָא וְהָא תְקַנִּין עוֹבְדֵהָא כְּעוֹבְדֵי שָׂרָה אִמִּיהָ
 וְנִסִּיב יֵת רִבְקָה וְהוֹת לִיהָ לְאִיתּוֹ לְאִנּוֹתוֹ וְרַחֲמָהּ וַאֲתַנְחֶם יִצְחָק בְּתֵר דַּמִּיתָּ
 אִמִּיהָ:

24:67 Then Isaac brought her into his mother Sarah's tent, and he took Rebekah, and she became his wife, and he loved her; thus Isaac was comforted after his mother's death.

25:1 וַיִּסֹּף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וְשִׁמָּה קְטוּרָה:
 25:1 וַאֲוִסִּיף אַבְרָהָם וְנִסִּיב אִיתָתָא וְשִׁמָּה קְטוּרָה:
 25:1 Now Abraham took another wife, whose name was Keturah.

25:2 וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־זִמְרָן וְאֶת־יֹקְשָׁן וְאֶת־מִדְּאן וְאֶת־מִדְּיָן וְאֶת־יִשְׁבָּק וְאֶת־שׁוּחַ:
 25:2 וַיֵּלִידַת לִיהָ יֵת זִמְרָן וְיֵת יֹקְשָׁן וְיֵת מִדְּאן וְיֵת מִדְּיָן וְיֵת מִשְׁבָּק וְיֵת שׁוּחַ:
 25:2 She bore to him Zimran and Jokshan and Medan and Midian and Ishbak and Shuah.

25:3 וַיִּקְשֵׁן יֶלֶד אֶת־שֶׁבָא וְאֶת־דָּדָן וּבְנֵי דָדָן הֵיוּ אֲשׁוּרִים וְלֶטוּשִׁים וְלֵאֲמִיִּם:
 25:3 וַיִּקְשֵׁן אוֹלִיד יֵת שֶׁבָא וְיֵת דָּדָן וּבְנֵי דָדָן הָיוּ לְמִשְׁרֵין וְלִשְׁכוֹנִין וְלִנְגָּנוֹן:
 25:3 Jokshan became the father of Sheba and Dedan. And the sons of Dedan were Asshurim and Letushim and Leummim.

25:4 וּבְנֵי מִדְּיָן עֵיפָה וְעִפְרָה וְחִנּוֹךְ וַאֲבִידָע וְאֶלְדָּעָה כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי קְטוּרָה:
 25:4 וּבְנֵי מִדְּיָן עֵיפָא וְעִיפֵר וְחִנּוּךְ וַאֲבִידָע וְאֶלְדָּעָה כָּל אֵלִין בְּנֵי קְטוּרָה:
 25:4 The sons of Midian were Ephah and Epher and Hanoah and Abida and Eldaah. All these were the sons of Keturah.

25:5 וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ לְיִצְחָק:
 25:5 וַיֵּהָב אַבְרָהָם יֵת כָּל דְּלִיָּה לְיִצְחָק:
 25:5 Now Abraham gave all that he had to Isaac;

25:6 וּלְבָנֵי הַפִּילִגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם נָתַן אַבְרָהָם מִתְּנַת וַיִּשְׁלַח־ם מֵעַל יִצְחָק בְּנוֹ בְּעוֹדָנוּ חַי קְדָמָה אֶל־אֶרֶץ קְדָם:

25:6 וּלְבָנֵי לַחֲיִנְתָּא דְּלֹא־בְרָהֻם יֵהֵב אַבְרָהָם מִתְּנָן וַיִּשְׁלַח־נֹון מֵעַל יִצְחָק בְּרִיה עַד בְּעוֹד דְּהוּא קָיָם לְקְרוּמָא לְאַרְעַ מִדְּנַחָא:

25:6 but to the sons of his concubines, Abraham gave gifts while he was still living, and sent them away from his son Isaac eastward, to the land of the east.

25:7 וְאֵלֶּה יְמֵי שְׁנֵי־חַיֵּי אַבְרָהָם אֲשֶׁר־חַי מֵאֵת שָׁנָה וְשִׁבְעִים שָׁנָה וְחֲמִשׁ שָׁנִים:

25:7 וְאֵלֶּין יְמֵי שְׁנֵי חַיֵּי אַבְרָהָם דְּחַיָּא מָאָה וְשִׁבְעִין וְחֲמִישׁ שָׁנִין:

25:7 These are all the years of Abraham's life that he lived, one hundred and seventy-five years.

25:8 וַיָּגַע וַיָּמָת אַבְרָהָם בְּשִׁיבָה טוֹבָה זָקֵן וְשֹׂבַע וַיֵּאֲסֹף אֶל־עַמּוּיוֹ:

25:8 וַאֲתַנְגִּיד וּמִית אַבְרָהָם בְּסִיבּוֹ טָבָא סִיב וּסְבַע יוֹמִין וְאֲתַכְנִישׁ לְעַמִּיהָ:

25:8 Abraham breathed his last and died in a ripe old age, an old man and satisfied *with life*; and he was gathered to his people.

25:9 וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ יִצְחָק וְיִשְׁמָעֵאל בְּנָיו אֶל־מְעֵרַת הַמַּכְפֵּלָה אֶל־שְׂדֵה עֶפְרוֹן

בֶּן־צֹחַר הַחִתִּי אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי מִמְרָא:

25:9 וַקְבְּרוּ יִתְיָה יִצְחָק וְיִשְׁמָעֵאל בְּנוֹהֵי בְּמַעֲרַת כְּפִילְתָּא דְּבַחְקֵל עֶפְרוֹן בֶּר

צֹחַר חִיתָאָה דְּעַל־אַפִּי מִמְרָא:

25:9 Then his sons Isaac and Ishmael buried him in the cave of Machpelah, in the field of Ephron the son of Zohar the Hittite, facing Mamre,

25:10 הַשְּׂדֵה אֲשֶׁר־קָנָה אַבְרָהָם מֵאֵת בְּנֵי־חֶת שָׂמָה קִבֵּר אַבְרָהָם וְשָׂרָה אִשְׁתּוֹ:

25:10 חֲקֵלָא דְּזֹבֵן אַבְרָהָם מִן בְּנֵי חֲתָאָה תַּמָּן אֲתַקְבֵּר אַבְרָהָם וְשָׂרָה אִיתְתִּיהָ:

25:10 the field which Abraham purchased from the sons of Heth; there Abraham was buried with Sarah his wife.

25:11 וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת אַבְרָהָם וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יִצְחָק בְּנוֹ וַיֵּשֶׁב יִצְחָק

עַם־בְּאֵר לַחֵי רֹאִי: ס

25:11 וַהֲוֵה בְּתֵר דְּמִית אַבְרָהָם וּבְרִיךְ יוֹי יֵת יִצְחָק בְּרִיה וַיְתִיב יִצְחָק עַם

בִּירָא דְּמִלְאךְ קִיּוּמָא אֲתַחֲזִי עֲלֶיהָ:

25:11 It came about after the death of Abraham, that God blessed his son Isaac; and Isaac lived by Beer-lahai-roi.

25:12 וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת יִשְׁמָעֵאל בֶּן־אַבְרָהָם אֲשֶׁר יָלְדָהּ הָגָר הַמִּצְרַיִת שִׁפְחַת שָׂרָה

לְאַבְרָהָם:

25:12 וְאֵלֶּין תּוֹלְדֹת יִשְׁמָעֵאל בֶּר אַבְרָהָם דִּילִידַת הָגָר מִצְרִיתָא אִמְתָּא דְּשָׂרָה

לְאַבְרָהָם:

25:12 Now these are *the records of* the generations of Ishmael, Abraham's son, whom Hagar the Egyptian, Sarah's maid, bore to Abraham;

25:13 וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל בְּשֵׁמֹתָם לְתוֹלְדֹתָם בְּכֹר יִשְׁמָעֵאל נְבִיֹּת וְקֶדָר

וְאַדְבָּאֵל וּמִבְשָׁם:

25:13 וְאֵלֶּין שְׁמֹתָת בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל בְּשֵׁמֹתָתָהוֹן לְתוֹלְדָתָהוֹן בּוּכְרָא דִּישְׁמָעֵאל

נְבִיּוֹת וְקֶדָר וְאַדְבָּאֵל וּמִבְשָׁם:

25:13 and these are the names of the sons of Ishmael, by their names, in the order of their birth: Nebaioth, the firstborn of Ishmael, and Kedar and Adbeel and Mibsam

25:14 וּמִשְׁמָע וְדוּמָה וּמָשָׂא:

25:14 וּמִשְׁמָע וְדוּמָה וּמָשָׂא:

25:14 and Mishma and Dumah and Massa,

25:15 חֲדָד וְתִמָּא יִטּוּר נָפִישׁ וְקִדְמָה:

25:15 חֲדָד וְתִמָּא יִטּוּר נָפִישׁ וְקִדְמָה:

25:15 Hadad and Tema, Jetur, Naphish and Kedemah.

25:16 אֵלֶּה הֵם בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל וְאֵלֶּה שְׁמֹתָם בְּחֻצְרֵיהֶם וּבְטִירְתָּם שְׁנֵים-עָשָׂר נְשִׂאֵם לְאֻמָּתָם:

25:16 אֵלֶּיךָ אָנוּן בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל וְאֵלֶּיךָ שְׁמֹתָהוֹן בְּפִצְחֵיהוֹן וּבְכִרְכִּיהוֹן תְּרִי-עֶסֶר רַבְרָבִין לְאֻמִּיהוֹן:

25:16 These are the sons of Ishmael and these are their names, by their villages, and by their camps; twelve princes according to their tribes.

25:17 וְאֵלֶּה שְׁנֵי חַיֵּי יִשְׁמָעֵאל מֵאֵת שָׁנָה וּשְׁלָשִׁים שָׁנָה וְשִׁבְעֵי שָׁנִים וַיָּגוּעַ וַיָּקָם וַיֵּאסֶף אֶל-עַמּוּיוֹ:

25:17 וְאֵלֶּיךָ שְׁנֵי חַיֵּי יִשְׁמָעֵאל מֵאָה וּתְלָתִין וְשִׁבְעֵי שָׁנִין וַאֲתַנְגִּיד וּמִית וַאֲתַכְנִישׁ לְעַמּוּיָהּ:

25:17 These are the years of the life of Ishmael, one hundred and thirty-seven years; and he breathed his last and died, and was gathered to his people.

25:18 וַיִּשְׁכְּנוּ מִחֻוִּילָה עַד-שׁוּר אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי מִצְרַיִם בְּאֶחָה אֲשׁוּרָה עַל-פְּנֵי כָל-אֲחָיו נָפַל: פ

25:18 וַיִּשְׁכְּנוּ מִחֻוִּילָה עַד חֲנָא דְעַל-אַפִּי מִצְרַיִם מִטִּי לְאַתּוּר לְמִטִּי אַתּוּר עַל-אַפִּי כָל אַחֵיהִי שָׂרָא:

25:18 They settled from Havilah to Shur which is east of Egypt as one goes toward Assyria; he settled in defiance of all his relatives.

25:19 וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת יִצְחָק בֶּן-אַבְרָהָם אֲבִרְהָם הוֹלִיד אֶת-יִצְחָק:

25:19 וְאֵלֶּיךָ תּוֹלְדֹת יִצְחָק בֶּר אַבְרָהָם אֲבִרְהָם אוֹלִיד יֵת יִצְחָק:

25:19 Now these are the records of the generations of Isaac, Abraham's son: Abraham became the father of Isaac;

25:20 וַיְהִי יִצְחָק בֶּן-אַרְבָּעִים שָׁנָה בִּקְחָתוֹ אֶת-רִבְקָה בִּתְבְּתוּאֵל הָאֲרָמִי מִפָּדָן אֶרֶם אֲחֹת לָבָן הָאֲרָמִי לוֹ לְאִשָּׁה:

25:20 וַהֲוָה יִצְחָק בֶּר אַרְבַּעִין שָׁנִין כִּד נָסִיב יֵת רִבְקָה בִּת בְּתוּאֵל אֲרָמִי מִפָּדָן דְּאֶרֶם אֲחִיתִּיה דְּלָבָן אֲרָמִי לִיה לְאִיתוֹ לְאִתּוֹ:

25:20 and Isaac was forty years old when he took Rebekah, the daughter of Bethuel the Aramean of Paddan-aram, the sister of Laban the Aramean, to be his wife.

25:21 וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לַיהוָה לְנִכְחַ אִשְׁתּוֹ כִּי עֲקָרָה הִוא וַיַּעֲתֵר לוֹ יְהוָה וַתֵּהָרֵם רִבְקָה אִשְׁתּוֹ:

25:21 וַצִּלִּי יִצְחָק קֶדֶם יְיָ לְקַבֵּל אִיתִתִּיה אֲרִי עֲקָרָה הִיא וְקַבֵּל יְיָ צִלּוֹתֶיהָ צִלּוֹתֶיהָ יְיָ וְעַדִּיאַת רִבְקָה אִיתִתִּיהָ:

25:21 Isaac prayed to the LORD on behalf of his wife, because she was barren; and the LORD answered him and Rebekah his wife conceived.

25:22 וַיִּתְרָצְצוּ הַבָּנִים בְּקֶרְבָּהּ וַתֹּאמֶר אִם-כֵּן לָמָּה זֶה אֲנִכִּי וַתֵּלֶךְ לְדֶרֶשׁ אֶת-יְהוָה:

25:22 וַדַּחֲקִין בְּנִיָּא בְּמַעְהָא וַאֲמַרְתָּ אִם כֵּן לָמָּה דָּנָן אֲנָא וַאֲזַלְתָּ לְמַתְבַּע אוֹלְפָן מִן-קֶדֶם יְיָ:

25:22 But the children struggled together within her; and she said, "If it is so, why then am I *this way*?" So she went to inquire of the LORD.

25:23 וַיֹּאמֶר יְהוָה לָהּ שְׁנֵי (גִּיּוֹם) בְּבֶטֶןךָ וּשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמֶּעֶיךָ יִפְרְדּוּ
וְלֹאִם מִלֵּאִם יֵאֻמָּן וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר:

25:23 וַאֲמַר יוֹי לָהּ תֵּרִין עַמּוּמִין בְּמַעֲכֵי וְתִרְתִּין מַלְכּוֹן מִמַּעֲכֵי יִתְפָּרֶשֶׁן וּמַלְכוֹ
מִמַּלְכוֹ תִתְקַף וְרַבָּא יִשְׁתַּעֲבֹד לְזַעֲרָא:

25:23 The LORD said to her, "Two nations are in your womb; And two peoples will be separated from your body; And one people shall be stronger than the other; And the older shall serve the younger."

25:24 וַיִּמָּלְאוּ יָמֶיהָ לִלְדֹת וְהִנֵּה תוֹמָם בְּבֶטְנָהּ:

25:24 וּשְׁלִימֹו יוֹמָהָא לְמִילַד וְהָא תִּיּוּמִין בְּמַעֲהָא:

25:24 When her days to be delivered were fulfilled, behold, there were twins in her womb.

25:25 וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי כָּלֹו כְּאֹדֶרֶת שֹׁעַר וַיִּקְרָאוּ שְׁמוֹ עֵשָׂו:

25:25 וַנִּפֶּק קְדָמָאָה סְמוּק כּוֹלִיָּה כְּכָלָן כְּגִלִּים דְּסַעַר וּקְרוּ שְׁמִיָּה עֵשָׂו:

25:25 Now the first came forth red, all over like a hairy garment; and they named him Esau.

25:26 וְאַחֲרֵי־כֵן יָצָא אָחִיו וַיִּדּוֹ אֶחָזֶזֶל בְּעֵקֶב עֵשָׂו וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיִּצְחָק
בֶּן־שָׁשִׁים שָׁנָה בְּלִדְתוֹ אֹתָם:

25:26 וּבְתֵר כֵּין נִפֵּק אָחוּהִי וַיִּדְיָה אֶחֱידָא בְּעֵקֶבָא דְּעֵשָׂו וּקְרָא שְׁמִיָּה יַעֲקֹב
וַיִּצְחָק בְּר שְׁתִּין שָׁנִין כֹּד יְלִידָת יְתָהוּן:

25:26 Afterward his brother came forth with his hand holding on to Esau's heel, so his name was called Jacob; and Isaac was sixty years old when she gave birth to them.

25:27 וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֵשָׂו אִישׁ יָדָע צֹיד אִישׁ שָׂדֶה וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב
אֹהֲלִים:

25:27 וּרְבִיּוֹ עוֹלִימָיָא וְהוּא עֵשָׂו גִּבֹּר נַחֲשִׁירֶכֶן גִּבֹּר נָפִיק חֲקַל וַיַּעֲקֹב גִּבֹּר
שָׁלִים מְשֻׁמֵּשׁ בֵּית־אוֹלְפָנָא:

25:27 When the boys grew up, Esau became a skillful hunter, a man of the field, but Jacob was a peaceful man, living in tents.

25:28 וַיֹּאֲהֵב יִצְחָק אֶת־עֵשָׂו כִּי־צִיד בָּפִיו וְרִבְקָה אֹהֶבֶת אֶת־יַעֲקֹב:

25:28 וּרְחִים יִצְחָק יָת עֵשָׂו אָרִי מְצִידִיָּה הָוָה אָכִיל וְרִבְקָה רַחֲמַת יָת יַעֲקֹב:

25:28 Now Isaac loved Esau, because he had a taste for game, but Rebekah loved Jacob.

25:29 וַיִּזֵּד יַעֲקֹב נֹזֵיד וַיֵּבֵא עֵשָׂו מִן־הַשָּׂדֶה וְהוּא עֵיף:

25:29 וּבִשְׁוִיל יַעֲקֹב תַבְשִׁילָא וְעַל וְאַתָּא עֵשָׂו מִן חֲקֻלָּא וְהוּא מְשֻׁלְהִי:

25:29 When Jacob had cooked stew, Esau came in from the field and he was famished;

25:30 וַיֹּאמֶר עֵשָׂו אֶל־יַעֲקֹב הֲלָעִיטָנִי נָא מִן־הָאֲדָם הָאֲדָם הִזֶּה כִּי עֵיף אָנֹכִי
עַל־כֵּן קְרָא־שְׁמוֹ אֶדוֹם:

25:30 וַאֲמַר עֵשָׂו לְיַעֲקֹב אֲטַעִימָנִי כְּעַן מִן סְמוּקָא סְמוּקָא הָדִין אָרִי מְשֻׁלְהִי
אֲנָא עַל־כֵּין קְרָא שְׁמִיָּה אֶדוֹם:

25:30 and Esau said to Jacob, "Please let me have a swallow of that red stuff there, for I am famished." Therefore his name was called Edom.

25:31 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב מִכְרָה כִּיּוֹם אֶת־בְּכֹרְתְךָ לִי:

25:31 וַאֲמַר יַעֲקֹב זִבִּין כְּעַן לִי כִיּוֹם דְּלֹהִי יָת בְּכִירוּתְךָ לִי:

25:31 But Jacob said, "First sell me your birthright."

25:32 וַיֹּאמֶר עֵשָׂו הִנֵּה אָנֹכִי הוֹלֵךְ לָמוֹת וְלָמָּה־זֶּה לִי בְכֹרָה:

25:32 וַיֹּאמֶר עֵשָׂו הֲאֵאָזִיל לְמָמָת וּלְמָא דָּנָן לִי בְכוּרוֹתָא:
25:32 Esau said, "Behold, I am about to die; so of what use then is the birthright to me?"

25:33 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב הַשְׁבְּעָה לִּי כִּי־וַיִּשָּׁבַע לוֹ וַיִּמָּכֶר אֶת־בְּכֹרְתּוֹ לְיַעֲקֹב:
25:33 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב קָנִים לִי כִּי־וְדָלִי וְקָנִים לִיָּהּ וְזָבִין יָת בְּכִירוֹתֶיהָ לְיַעֲקֹב:
25:33 And Jacob said, "First swear to me"; so he swore to him, and sold his birthright to Jacob.

25:34 וַיַּעֲקֹב נָתַן לְעֵשָׂו לֶחֶם וְנִזִּיר עֲדָשִׁים וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתַּּ וַיִּגְלַךְ וַיֵּבֶז עֵשָׂו
אֶת־הַבְּכֹרָה: ס
25:34 וַיַּעֲקֹב יָהֵב לְעֵשָׂו לֶחֶם וְתַבְשִׁיל דְּטַלּוּפָחִין וְאָכַל וְשָׁתָּה וְשָׁתָּה וְשָׁתָּה
עֵשָׂו יָת בְּכִירוֹתָא:
25:34 Then Jacob gave Esau bread and lentil stew; and he ate and drank, and rose and went on his way. Thus Esau despised his birthright.

26:1 וַיְהִי רָעָב בְּאֶרֶץ מִלְכָּר הָרָעָב הָרָאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיָה בִּימֵי אַבְרָהָם וַיֵּלֶךְ
יִצְחָק אֶל־אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ־פְּלִשְׁתִּים גֶּרָרָה:
26:1 וַהֲוָה כַּפְנָא בְּאֶרֶעָא בְּרַ מְכַפְנָא קְדַמָּאָה דְּהָוָה בִּיּוֹמֵי אַבְרָהָם וַאֲזַל יִצְחָק
לְוֹת אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶכָא דְּפִלְשְׁתָּאִי לְגֶרָרָה:
26:1 Now there was a famine in the land, besides the previous famine that had occurred in the days of Abraham. So Isaac went to Gerar, to Abimelech king of the Philistines.

26:2 וַיֵּרָא אֵלָיו יְהוָה וַיֹּאמֶר אֶל־תֵּרֶד מִצְרַיִם שָׁכֵן בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר אָמַר אֵלֶיךָ:
26:2 וְאַתְּגַלִּי לִיָּהּ וַיֹּאמֶר לֹא תִיחָד לְמִצְרַיִם שְׂרִי בְּאֶרֶעָא דְּאִימַר לָךְ:
26:2 The LORD appeared to him and said, "Do not go down to Egypt; stay in the land of which I shall tell you.

26:3 גֹּדֵר בְּאֶרֶץ הַזֹּאת וְאֶהְיָ עִמָּךְ וְאֶבְרַכְךָ כִּי־לָךְ וּלְזֶרְעֶךָ אֶת־
אֶת־כָּל־הָאֶרֶץ הָאֵל וְהִקְמַתִּי אֶת־הַשְּׁבַע אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם אֲבִיךָ:
26:3 דּוֹר בְּאֶרֶעָא הָדָא וַיְהִי מִיּוֹמֵי בְּסַעֲדָךְ וְאַבְרָכִינְךָ אֲרִי לָךְ וּלְבִנְךָ אֶתִּין יָת
כָּל אֶרֶעָתָא הָאֵלִין וְאַקִּיִּים יָת קִנְמָא דְּקִיּוּמִית לְאַבְרָהָם אֲבוּךָ:
26:3 "Sojourn in this land and I will be with you and bless you, for to you and to your descendants I will give all these lands, and I will establish the oath which I swore to your father Abraham.

26:4 וְהִרְבִּיתִּי אֶת־זֶרְעֶךָ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְנָתַתִּי לְזֶרְעֶךָ אֶת־כָּל־הָאֶרֶץ הָאֵל
וְהִתְבָּרְכוּ בְּזֶרְעֶךָ כָּל גּוֹיֵי הָאֶרֶץ:
26:4 וְאַסְגִּי יָת בִּנְךָ כְּכֹכְבֵי שָׁמַיָא וְאִיתִין לְבִנְךָ יָת כָּל אֶרֶעָתָא הָאֵלִין
וְיִתְבָּרְכוּן בְּדִיל בִּנְךָ כָּל עַמְּמֵי אֶרֶעָא:
26:4 "I will multiply your descendants as the stars of heaven, and will give your descendants all these lands; and by your descendants all the nations of the earth shall be blessed;

26:5 עָקַב אֲשֶׁר־שָׁמַע אֲבְרָהָם בְּקִלִּי וַיִּשְׁמַר מִשְׁמַרְתִּי מִצְוֹתַי חֻקֹּתַי וְתוֹרֹתַי:
26:5 חָלָף דְּקַבִּיל אֲבָרָהָם לְמִיּוֹמֵי בְּמִיּוֹמֵי וְנִטְר מִטְרַת מִיּוֹמֵי פְקוּדֵי קִנְמִי
וְאוֹרִיתִי:
26:5 because Abraham obeyed Me and kept My charge, My commandments, My statutes and My laws."

26:6 וַיֵּשֶׁב יִצְחָק בְּגֶרָר:
26:6 וַיִּתֵּיב יִצְחָק בְּגֶרָר:
26:6 So Isaac lived in Gerar.

26:7 וַיִּשְׁאַלּוּ אֲנָשֵׁי הַמָּקוֹם לְאִשְׁתּוֹ וַיֹּאמֶר אֶחָתִּי הִיא כִּי יֵרָא לְאִמִּר אִשְׁתִּי
פְּנִי־הִרְגִנִי אֲנִשִּׁי הַמָּקוֹם עַל־רִבְקָה כִּי־טוֹבַת מִרְאָה הִיא:

26:7 וּשְׂאִילוֹ אֲנָשִׁי אֶתְרָא עַל-עֵיסק אִיתְתִּיהָ לֹאִיתְתִּיהָ וְאָמַר אַחַת הִיא אַרִי
דְּחִיל לְמִימַר אִיתְתִּי דְּלָמָּא יִקְטְלוּנִי אֲנָשִׁי אֶתְרָא עַל רִבְקָה אַרִי שְׂפִירַת
חַיִּזוּ הִיא:

26:7 When the men of the place asked about his wife, he said, "She is my sister," for he was afraid to say, "my wife,"
thinking, "the men of the place might kill me on account of Rebekah, for she is beautiful."

26:8 וַיְהִי כִּי אָרְכוּ-לּו שָׁם הַיָּמִים וַיִּשְׁקֶף אַבִּימֶלֶךְ מִלֶּךְ פְּלִשְׁתִּים בְּעֵד הַחֲלוֹן
וַיֵּרָא וְהִנֵּה יִצְחָק מִצְחֶק אֶת רִבְקָה אֲשֶׁתּוֹ:

26:8 וְהָיָה כִּד סָנְיָאוּ לִיה תַּמָּן יּוֹמָא וְאִסְתְּכִי אַבִּימֶלֶךְ מִלְכָּא דְּפִלְשְׁתָּאִי מִן
חֲרָקָא וַחֲזָא וְהָא יִצְחָק מְחַאֵיךְ עִים יֵת רִבְקָה אִיתְתִּיהָ:

26:8 It came about, when he had been there a long time, that Abimelech king of the Philistines looked out through a
window, and saw, and behold, Isaac was caressing his wife Rebekah.

26:9 וַיִּקְרָא אַבִּימֶלֶךְ לְיִצְחָק וַיֹּאמֶר אֵךְ הִנֵּה אֲשֶׁתְּךָ הִוא וְאֵיךְ אָמַרְתָּ אֶחָתִי
הִוא וַיֹּאמֶר אֵלָיו יִצְחָק כִּי אָמַרְתִּי פֶן-אָמוּת עָלַיהָ:

26:9 וַיִּקְרָא אַבִּימֶלֶךְ לְיִצְחָק וַיֹּאמֶר בְּרַם הָא אִיתְתְּךָ הִיא וְאֵיכְדִין אָמַרְתָּ אַחַת
הִיא וַיֹּאמֶר לִיה יִצְחָק אַרִי אֲמַרִית דְּלָמָּא אֶתְקַטִּיל אִימוּת עָלַהּ:

26:9 Then Abimelech called Isaac and said, "Behold, certainly she is your wife! How then did you say, 'She is my sister
'?" And Isaac said to him, "Because I said, 'I might die on account of her.'"

26:10 וַיֹּאמֶר אַבִּימֶלֶךְ מַה-זֹּאת עָשִׂיתָ לָנוּ כִּמְעַט שָׁכַב אַחַד הָעָם אֶת-אֲשֶׁתְּךָ
וְהִבֵּאתָ עָלֵינוּ אֲשָׁם:

26:10 וַיֹּאמֶר אַבִּימֶלֶךְ מָא דָּא עֲבַדְתָּ לָנָא כּוּזַעִיר פּוֹן שְׂכִיב דְּמִיחַד חַד
דְּמִיתַאחַד בְּעָמָא יֵת עִם אִיתְתְּךָ וְאִיתְתָּא וְתַהֲא מִיִּיתִי עַלְנָא חּוּבָא:

26:10 Abimelech said, "What is this you have done to us? One of the people might easily have lain with your wife, and
you would have brought guilt upon us."

26:11 וַיִּצֹו אַבִּימֶלֶךְ אֶת-כָּל-הָעָם לֵאמֹר הִנֵּגַע בְּאִישׁ הַזֶּה וּבְאִשְׁתּוֹ מוֹת יּוֹמָת:

26:11 וּפְקִיד אַבִּימֶלֶךְ יֵת כָּל עָמָא לְמִימַר דִּינִזִּיק לְגִבְרָא בְּגִבְרָא הָדִין
וְלֹאִיתְתִּיהָ וּבִאִיתְתִּיהָ אֶתְקַטְלָא יִתְקַטִּיל:

26:11 So Abimelech charged all the people, saying, "He who touches this man or his wife shall surely be put to death."

26:12 וַיִּזְרַע יִצְחָק בְּאֶרֶץ הַחֹא וַיִּמְצָא בִּשְׁנָה הַחֹא מֵאָה שְׁעָרִים וַיִּבְרַכְהוּ יְהוָה:

26:12 וַיִּזְרַע יִצְחָק בְּאֶרֶעָ הַחֹא וַיִּמְצָא בִּשְׁתָּא הַחֹא עַל חַד מֵאָה
בְּדַשְׁעָרוֹהִי בִּשְׁעָרוֹהִי וּבִרְכִּיהָ יּוֹי:

26:12 Now Isaac sowed in that land and reaped in the same year a hundredfold. And the LORD blessed him,

26:13 וַיִּגְדַּל הָאִישׁ וַיִּלֶּךְ הָלוֹךְ וַיִּגְדַּל עַד כִּי-יִגְדַּל מְאֹד:

26:13 וּרְבָא גִבְרָא אֲזִיל סָנִי וּרְבִי עַד דְּרַבָּא לְחַדָּא:

26:13 and the man became rich, and continued to grow richer until he became very wealthy;

26:14 וַיְהִי-לּוֹ מִקְנֵה-צֹאן וּמִקְנֵה בָקָר וְעֶבְדָּה רַבָּה וַיִּקְנָאוּ אֹתוֹ פְּלִשְׁתִּים:

26:14 וְהָיָה לִיה גִּיתִי עֲנָא וְגִיתִי תוֹרִי וְעֶבְדָּה וּפְלִחְנָא סָנִי וְקִנְיֹו בִיה פְּלִשְׁתָּאִי:
26:14 for he had possessions of flocks and herds and a great household, so that the Philistines envied him.

26:15 וְכָל-הַבְּאֵרֹת אֲשֶׁר חָפְרוּ עֲבָדֵי אָבִיו בְּיָמֵי אֲבִרְהָם אָבִיו סִתְּמוּם פְּלִשְׁתִּים
וַיִּמְלְאוּם עָפָר:

26:15 וְכָל בִּירֵי דְּחָפְרוּ עֲבָדֵי אָבוּהִי בְּיוֹמֵי אֲבִרְהָם אָבוּהִי טְמוּנִין פְּלִשְׁתָּאִי
וּמְלוּנִין עַפְרָא:

26:15 Now all the wells which his father's servants had dug in the days of Abraham his father, the Philistines stopped up

by filling them with earth.

26:16 וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ אֶל־יִצְחָק לֵךְ מֵעִמָּנוּ כִּי־עֲצַמְתָּ־מִמָּנוּ מְאֹד:

26:16 וַאֲמַר אֲבִימֶלֶךְ לְיִצְחָק אֵיזִיל מֵעִמָּנָא מְלֻתָּנָא אַרִי תְקִיפַת מִנָּנָא לַחֲדָא:

26:16 Then Abimelech said to Isaac, "Go away from us, for you are too powerful for us."

26:17 וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם יִצְחָק וַיֵּחֶן בְּנַחֲל־גֶרָר וַיֵּשֶׁב שָׁם:

26:17 וַאֲזַל מִתַּמֶּן יִצְחָק וַיֵּשֶׁב בְּנַחֲלָא דְגֶרָר וַיִּתֵּיב תַּמָּן:

26:17 And Isaac departed from there and camped in the valley of Gerar, and settled there.

26:18 וַיֵּשֶׁב יִצְחָק וַיַּחֲפֹר אֶת־בְּאֵרֹת הַמַּיִם אֲשֶׁר חָפְרוּ בְּיָמֵי אֲבִרְהָם אָבִיו וַיִּסְתָּמוּם פְּלִשְׁתִּים אַחֲרֵי מוֹת אֲבִרְהָם וַיִּקְרָא לָהֶן שְׁמוֹת כַּשְׁמֹת אֲשֶׁר־קָרָא לָהֶן אָבִיו:

26:18 וְתָב יִצְחָק וַחֲפֹר יֵת בְּיָרֵי דְמֵיָא דַּחֲפְרוּ בְּיוֹמֵי אֲבִרְהָם אָבוּהִי וְטַמְּוִנִין פְּלִשְׁתָּאִי בְּתַר דְּמִית אֲבִרְהָם וַקָּרָא לָהֶון שְׁמָהֶן כַּשְׁמָהֶן דַּהֲוָה קָרִי דִּי דִּי קָרָא לָהֶון אָבוּהִי:

26:18 Then Isaac dug again the wells of water which had been dug in the days of his father Abraham, for the Philistines had stopped them up after the death of Abraham; and he gave them the same names which his father had given them.

26:19 וַיַּחֲפְרוּ עַבְדֵי־יִצְחָק בְּנַחֲל וַיִּמְצְאוּ־שָׁם בְּאֵר מַיִם חַיִּים:

26:19 וַחֲפְרוּ עַבְדֵי יִצְחָק בְּנַחֲלָא וַאֲשַׁכְחוּ תַמָּן בֵּיר דְּמִיִּין נִבְעִין:

26:19 But when Isaac's servants dug in the valley and found there a well of flowing water,

26:20 וַיִּרְיְבוּ רֹעֵי גֶרָר עִם־רֹעֵי יִצְחָק לֵאמֹר לָנוּ הַמַּיִם וַיִּקְרָא שֵׁם־הַבְּאֵר עֵשֶׂק כִּי הִתְעַשְׁקוּ עִמּוֹ:

26:20 וַנֵּצֹז רְעוּתָא דְגֶרָר עִם רְעוּתָא דְיִצְחָק לְמִימַר דִּילָנָא מֵיָא וַקָּרָא שְׁמָה דְּבִירָא עֵי־סֶק אַרִי אֶתְעַסְקוּ עִימִיה:

26:20 the herdsmen of Gerar quarreled with the herdsmen of Isaac, saying, "The water is ours!" So he named the well Esek, because they contended with him.

26:21 וַיַּחֲפְרוּ בְּאֵר אַחֶרֶת וַיִּרְיְבוּ נִסְעָלִיה וַיִּקְרָא שְׁמָה שִׁטְנָה:

26:21 וַחֲפְרוּ בֵּיר אַחֲרֵי וַנֵּצֹז אַךְ עָלָה וַקָּרָא שְׁמָה שִׁטְנָה:

26:21 Then they dug another well, and they quarreled over it too, so he named it Sitnah.

26:22 וַיַּעֲתֵק מִשָּׁם וַיַּחֲפֹר בְּאֵר אַחֶרֶת וְלֹא רָבוּ עָלֶיהָ וַיִּקְרָא שְׁמָה רְחֹבוֹת וַיֹּאמֶר כִּי־עָתָה הִרְחִיב יְהוָה לָנוּ וּפְרִינוּ בָאָרֶץ:

26:22 וַאֲסַתְלַק מִתַּמֶּן וַחֲפֹר בֵּיר אַחֲרֵי וְלֹא נֵצֹז עָלָה וַקָּרָא שְׁמָה רְחֹבוֹת וַאֲמַר אַרִי כֻּעַן אֶפְתִּי יוֹי לָנָא וַיִּפְשִׁינָא וְנִפּוּשׁ בִּארְעָא:

26:22 He moved away from there and dug another well, and they did not quarrel over it; so he named it Rehoboth, for he said, "At last the LORD has made room for us, and we will be fruitful in the land."

26:23 וַיַּעַל מִשָּׁם בְּאֵר שֶׁבַע:

26:23 וַסִּלִּיק מִתַּמֶּן לְבִאר־שֶׁבַע:

26:23 Then he went up from there to Beersheba.

26:24 וַיֵּרָא אֵלָיו יְהוָה בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֱלֹהֵי אֲבִרְהָם אָבִיךָ

אַל־תִּירָא כִּי־אַתָּה אֲנֹכִי וּבְרַכְתִּיךָ וְהִרְבִּיתִי אֶת־זַרְעֶךָ בְּעֵבֹר אֲבִרְהָם עַבְדִּי:

26:24 וְאַתְּגִלִּי לִיהִי יוֹי בְּלִילִיָּא הַהוּא וַאֲמַר אֲנָא אֱלֹהִיָּה דְאַבְרָהָם אָבוּךָ לֹא תַדְחַל אַרִי בְּסַעֲדָךְ מִימְרֵי וַאֲבָרְכִינֶךָ וְאַסְגִּי יֵת בְּנֶךָ בְּדִיל אֲבִרְהָם עַבְדִּי:

26:24 The LORD appeared to him the same night and said, "I am the God of your father Abraham; Do not fear, for I am

with you. I will bless you, and multiply your descendants, For the sake of My servant Abraham."

26:25 וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה וַיִּטֶּשֶׁם אֹהֶלֹו וַיִּכְרוּ-שָׁם עֲבָדֵי-יִצְחָק
בָּאֵר:

26:25 וּבָנָא תָמֶן מִדְּבָחָא וְצָלִי בְשֵׁמָא דִּיּוּ וּפְרָסִיָּה תָמֶן לְמִשְׁכְּנִיָּה וּכְרוּ תָמֶן
עֲבָדֵי יִצְחָק בִּירָא:

26:25 So he built an altar there and called upon the name of the LORD, and pitched his tent there; and there Isaac's servants dug a well.

26:26 וַאֲבִימֶלֶךְ הָלַךְ אֵלָיו מִגֶּרָר וְאַחֲזָת מַרְעִיָּהּ וּפִיכֹל שֶׁר־צָבָאוֹ:
26:26 וַאֲבִימֶלֶךְ אָתָּא אִזֵּל לְוֹתִיָּה מִגֶּרָר וְסִיעַת רַחֲמוּהִי מִרַחֲמוּהִי וּפִיכֹל
רַב־חֵילִיָּה:

26:26 Then Abimelech came to him from Gerar with his adviser Ahuzzath and Phicol the commander of his army.

26:27 וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יִצְחָק מִדּוּעַ בָּאתֶם אֵלַי וְאַתֶּם שְׂנֵאתֶם אֹתִי וַתִּשְׁלַחְוּנִי
מֵאַתְכֶּם:

26:27 וַאֲמַר לְהוֹן יִצְחָק מָדִין אֶתִּיתוֹן לְוֹתִי וְאַתֶּן סְנִיתוֹן יָתִי וְשִׁלַּחְתוּנִי
מִלְּוֹתְכוֹן:

26:27 Isaac said to them, "Why have you come to me, since you hate me and have sent me away from you?"

26:28 וַיֹּאמְרוּ רְאוּ רָאִינוּ כִּי־הָיָה יְהוָה עִמָּךְ וְנֹאמַר תְּהִי נָא אֵלֶּה בֵּינוֹתֵינוּ
בֵּינֵינוּ וּבֵינֶךָ וְנִכְרַתָּה בְּרִית עִמָּךְ:

26:28 וַאֲמָרוּ מִחֲזָא חֲזִינָא אָרִי הוּא מִימָרָא דִּיּוּ בְּסַעֲדָךְ וַאֲמַרְנָא תַתְּקִיִּים כְּעֵן
מוֹמְתָא דְּהוֹת בֵּין אֲבָהֵתְנָא בִּינָנָא וּבֵינֶךָ וְנִגְזַר קָיָם עִמָּךְ:

26:28 They said, "We see plainly that the LORD has been with you; so we said, 'Let there now be an oath between us, even between you and us, and let us make a covenant with you,'

26:29 אִם־תַּעֲשֶׂה עִמָּנוּ רָעָה כַּאֲשֶׁר לֹא נִגַּעְנוּךָ וְכַאֲשֶׁר עָשִׂינוּ עִמָּךְ רַק־טוֹב
וְנִשְׁלַחְךָ בְּשָׁלוֹם אֵתָּה עִתָּה בְּרוּךְ יְהוָה:

26:29 אִם תַּעֲבִיד עִימָנָא בִּישָׂא כְּמָא דְּלֹא אֲנִיִּקְנֶךָ וּכְמָא דְּעַבְדְּנָא עִימָךְ לְחוּד
טָב וְשִׁלַּחְנֶךָ בְּשָׁלוֹם אֵת כְּעֵן בְּרִיכָא דִּיּוּ:

26:29 that you will do us no harm, just as we have not touched you and have done to you nothing but good and have sent you away in peace. You are now the blessed of the LORD."

26:30 וַיַּעַשׂ לָהֶם מִשְׁתֶּה וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ:

26:30 וַעֲבַד לְהוֹן מִשְׁתֵּיָא וַאֲכָלוּ וּשְׁתּוּ:

26:30 Then he made them a feast, and they ate and drank.

26:31 וַיִּשְׁכְּמוּ בִּבְקָר וַיִּשְׁבְּעוּ אִישׁ לְאַחֵיו וַיִּשְׁלַחֵם יִצְחָק וַיֵּלְכוּ מֵאֹתוֹ בְּשָׁלוֹם:

26:31 וַאֲקַדִּימוּ בְּצַפְרָא וְקִיִּימוּ גִבֹּר לְאַחֵיוֹהִי וְשִׁלַּחִינוּ יִצְחָק וַאֲזָלוּ מִלְּוֹתִיָּה
בְּשָׁלוֹם:

26:31 In the morning they arose early and exchanged oaths; then Isaac sent them away and they departed from him in peace.

26:32 וַיְהִי בַיּוֹם הַהוּא וַיָּבֹאוּ עֲבָדֵי יִצְחָק וַיִּגְדּוּ לוֹ עַל־אֲדוֹת הַבָּאָר אֲשֶׁר
חָפְרוּ וַיֹּאמְרוּ לוֹ מָצָאנוּ מַיִם:

26:32 וַהֲוָה בְּיוֹמָא הַהוּא וַאֲתוּ עֲבָדֵי יִצְחָק וַחֲוִיאוּ לִיָּה עַל־עֵיסַק בִּירָא דְּחִפְרוּ
וַאֲמָרוּ לִיָּה אֲשַׁכְחָנָא מַיָּא:

26:32 Now it came about on the same day, that Isaac's servants came in and told him about the well which they had dug, and said to him, "We have found water."

26:33 וַיִּקְרָא אֹתָהּ שִׁבְעָה עַל־כֵּן שֵׁם־הָעִיר בְּאֵר שִׁבְעַ עַד הַיּוֹם הַזֶּה: ס
 26:33 וַיִּקְרָא יִתָּה שִׁבְעָה עַל־כֵּן שְׁמָהּ דְּקִרְתָּהּ בְּאֵר־שִׁבְעַ עַד יוֹמָא הַדִּין:
 26:33 So he called it Shibah; therefore the name of the city is Beersheba to this day.

26:34 וַיְהִי עָשׂוּ בֶן־אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיִּקַּח אִשָּׁה אֶת־יְהוּדִית בַּת־בְּאֵרִי הַחִתִּי
 וְאֶת־בְּשֶׁמֶת בַּת־אֵילָן הַחִתִּי:
 26:34 וַהֲוָה עָשׂוּ בֶר אַרְבַּעִין שָׁנִין וְנָסִיב אִיתָתָא יִת יְהוּדִית בַּת בְּאִירִי חִיתָאָה
 וַיִּת בְּשֶׁמֶת בַּת אֵילֹן חִתָּאָה:
 26:34 When Esau was forty years old he married Judith the daughter of Beeri the Hittite, and Basemath the daughter of
 Elon the Hittite;

26:35 וַתְּהִיֵּין מָרַת רוּחַ לְיִצְחָק וּלְרִבְקָה: ס
 26:35 וַהֲוָה מְסָרְבִין וּמְרַגְזִין עַל מִימַר יִצְחָק וּרְבִקָּה:
 26:35 and they brought grief to Isaac and Rebekah.

27:1 וַיְהִי כִּי־זָקֵן יִצְחָק וַתְּכַהֵן עֵינָיו מֵרָאֹת וַיִּקְרָא אֶת־עָשׂוּ בְּנוֹ הַגָּדֹל וַיֹּאמֶר
 אֵלָיו בְּנִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הִנְנִי:
 27:1 וַהֲוָה כִּד סִיב יִצְחָק וּכְתִיָּא עֵינֹוֹהִי מִלְּמַחְזִי וַיִּקְרָא יִת עָשׂוּ בְּרִיָּה רַבָּא
 וַאֲמַר לִיה בְּרִי וַאֲמַר לִיה הֲאֲנִי:
 27:1 Now it came about, when Isaac was old and his eyes were too dim to see, that he called his older son Esau and said
 to him, "My son." And he said to him, "Here I am."

27:2 וַיֹּאמֶר הִנֵּה־נָא זָקֵנְתִּי לֹא יָדַעְתִּי יוֹם מוֹתִי:
 27:2 וַאֲמַר הָא כְּעַן סִיבִית לִית אָנָּא יָדַע לֹא יָדַעִית יוֹם מוֹתִי יוֹמָא דְאַמּוּת:
 27:2 Isaac said, "Behold now, I am old and I do not know the day of my death.

27:3 וַעֲתָה שְׂאֲנָא כְּלִיף תְּלִיף וְקִשְׁתְּךָ וְצֹא הֲשָׁדָה וְצוּדָה לִי (צִידָה) [צִיד]:
 27:3 וּכְעַן סָב כְּעַן זִינָךְ סִיפֶךָ וְקִשְׁתְּךָ וְפּוֹק לְחַקְלָא וְצוּד לִי צִידָא:
 27:3 "Now then, please take your gear, your quiver and your bow, and go out to the field and hunt game for me;

27:4 וַעֲשֵׂה־לִּי מִטְעָמִים כַּאֲשֶׁר אֶהְבֵּתִי וְהִבִּיָּאָה לִּי וְאֶכְלָה בְּעֶבֶר תְּבָרְכֶךָ נַפְשִׁי
 בְּטָרָם אָמוּת:
 27:4 וְעֵיבִיד לִי תְבַשִּׁילִין כְּמָא דְרַחֲמִימִת וְאָעִיל לִי וְאִיכּוֹל בְּדִיל דְּתְבָרְכִינֶךָ
 נַפְשִׁי עַד־לֹא אֵימוּת:
 27:4 and prepare a savory dish for me such as I love, and bring it to me that I may eat, so that my soul may bless you
 before I die."

27:5 וּרְבִקָּה שָׁמְעַת בְּדִבְרֵי יִצְחָק אֶל־עָשׂוּ בְּנוֹ וַיֵּלֶךְ עָשׂוּ הֲשָׁדָה לְצוּד צִיד
 לְהִבִּיָּא:
 27:5 וּרְבִקָּה שָׁמְעַת כִּד מַלִּיל יִצְחָק עִם עָשׂוּ לַעֲשׂוֹ בְּרִיָּה וְאָזַל עָשׂוּ לְחַקְלָא
 לְמִצֹּד צִידָא לְאִיתָתָהּ:
 27:5 Rebekah was listening while Isaac spoke to his son Esau. So when Esau went to the field to hunt for game to bring
 home,

27:6 וּרְבִקָּה אָמְרָה אֶל־יַעֲקֹב בְּנָהּ לֵאמֹר הִנֵּה שָׁמַעְתִּי אֶת־אֲבִיךָ מְדַבֵּר
 אֶל־עָשׂוּ אַחִיךָ לֵאמֹר:
 27:6 וּרְבִקָּה אָמְרַת לְיַעֲקֹב בְּרָהּ לְמִימַר הָא שָׁמַעִית מִן יִת אָבוּךָ מִמַּלִּיל עִים
 עָשׂוּ אַחִיךָ לְמִימַר:
 27:6 Rebekah said to her son Jacob, "Behold, I heard your father speak to your brother Esau, saying,

27:7 הָבִיָּאָה לִּי צִיד וַעֲשֵׂה־לִּי מִטַּעַמִּים וְאֹכְלָה וְאִבְרַכְכָּה לִפְנֵי יְהוָה לִפְנֵי מוֹתִי:

27:7 אֵיתָא אַעִיל לִי צִידָא וְעִיבִיד לִי תַבְשִׁילִין וְאִיכֹל וְאִבְרַכִּינְךָ קֳדָם יוֹי קֳדָם מוֹתִי:

27:7 'Bring me *some* game and prepare a savory dish for me, that I may eat, and bless you in the presence of the LORD before my death.'

27:8 וְעַתָּה בְּנִי שְׁמַע בְּקוֹלִי לְאֲשֶׁר אֲנִי מִצְוָה אֶתְּךָ:

27:8 וְכַעַן בְּרִי קְבִיל מְנִי בְּמִימְרֵי לְמָא דְאַנָּא לְדִי אֲנָא מְפַקְדָא יְתָךָ:

27:8 "Now therefore, my son, listen to me as I command you.

27:9 לְךָ־נָא אֶל־הַצֹּאֵן וְקַח־לִּי מִשָּׁם שְׁנֵי גְדֵי עִזִּים טָבִים וְאֶעֱשֶׂה אֹתָם מִטַּעַמִּים לְאָבִיךָ כַּאֲשֶׁר אָהֵב:

27:9 אִיזִיל כַּעַן לְעָנָא לוֹת עֵנָא וְסָב לִי מִתְמָן תְּרִין גְּדֵי בֵר עִזִּין טָבִין וְאֶעֱבִיד יְתִהוֹן תַּבְשִׁילִין לְאָבוֹךְ כְּמָא דְרַחִים:

27:9 "Go now to the flock and bring me two choice young goats from there, that I may prepare them *as* a savory dish for your father, such as he loves.

27:10 וְהִבֵּאתָ לְאָבִיךָ וְאָכַל בְּעֵבֶר אֲשֶׁר יְבָרַכְךָ לִפְנֵי מוֹתוֹ:

27:10 וְתַעִיל וְתִייתִי לְאָבוֹךְ וְיִיכֹל בְּדִיל דִּיבְרַכִּינְךָ קֳדָם מוֹתִיהָ:

27:10 "Then you shall bring *it* to your father, that he may eat, so that he may bless you before his death."

27:11 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־רִבְקָה אִמּוֹ הֵן עָשׂוֹ אָחִי אִישׁ שָׁעַר וְאֲנֹכִי אִישׁ חָלָק:

27:11 וַאֲמַר יַעֲקֹב לְרִבְקָה אִמִּיהָ הָא עָשׂוֹ אָחִי גִבֹּר סַעֲרָן וְאֲנָא גִבֹּר שְׁעִיעַ:

27:11 Jacob answered his mother Rebekah, "Behold, Esau my brother is a hairy man and I am a smooth man.

27:12 אֲוִלִּי יְמֹשְׁנִי אָבִי וְהָיִיתִי בְּעֵינָיו כְּמַתְעַתֵּעַ וְהִבֵּאתִי עָלַי קָלָלָה וְלֹא בִרְכָה:

27:12 מָאֲאָם יְמוֹשִׁינִי אָבָא וְאִיהִי בְּעֵינֹהִי כְּמַתְלַעֵב וְאִיתִי וְאִיהִי מִייתִי עָלַי לְוֹטִין וְלֹא בִרְכָן:

27:12 "Perhaps my father will feel me, then I will be as a deceiver in his sight, and I will bring upon myself a curse and not a blessing."

27:13 וַתֹּאמֶר לוֹ אִמּוֹ עָלַי קָלָלְתָּךְ בְּנִי אֲךָ שְׁמַע בְּקוֹלִי וְלֹךְ קַח־לִּי:

27:13 וְאָמַרְתָּ לִּיה אִמִּיהָ עָלַי אֲתֵאֲמַר בְּנִבּוּאָה דְלֹא יִיתוֹן לְוֹטִיא עֲלֶיךָ אֱלֹהִין

בִּרְכָן בְּרִי בְּרָם קְבִיל מְנִי וְאִיזִיל סָב לִי:

27:13 But his mother said to him, "Your curse be on me, my son; only obey my voice, and go, get *them* for me."

27:14 וַיֵּלֶךְ וַיִּקַּח וַיָּבֵא לְאִמּוֹ וַתַּעַשׂ אִמּוֹ מִטַּעַמִּים כַּאֲשֶׁר אָהֵב אָבִיו:

27:14 וַאֲזַל וְנָסִיב וְאִיתִי לְאִמִּיהָ וְעַבְדָּתָא אִמִּיהָ תַבְשִׁילִין כְּמָא דְרַחִים אָבוּהִי:

27:14 So he went and got *them*, and brought *them* to his mother; and his mother made savory food such as his father loved.

27:15 וַתִּקַּח רִבְקָה אֶת־בְּגָדֵי עָשׂוֹ בְּנֵהּ הַגָּדֹל הַחֲמֹדֶת אֲשֶׁר אֶתָּה בִּבְיֹתָ

וְתַלְבָּשׁ אֶת־יַעֲקֹב בְּנֵהּ הַקָּטָן:

27:15 וְנָסִיבֶת רִבְקָה יֵת לְבוּשֵׁי עָשׂוֹ בְּרָה רַבָּא דְכִיִּיתָא דְעַמָּה בְּבֵיתָא

וְאַלְבִּישֶׁת יֵת יַעֲקֹב בְּרָה זַעִירָא:

27:15 Then Rebekah took the best garments of Esau her elder son, which were with her in the house, and put them on Jacob her younger son.

27:16 וְאֵת עֶרְתָּ גְדֵי הָעִזִּים הַלְבִּישָׁה עַל־יָדָיו וְעַל חֻלְקַת צִנּוּאָרָיו:

27:16 וַיִּתֵּן מִשְׁכֵּי דִגְדֵי בְנֵי עֲזִי אֶל־בִּישַׁת עַל יְדוּהִי וְעַל שְׁעִיעוֹת צוּרֶיהָ:
27:16 And she put the skins of the young goats on his hands and on the smooth part of his neck.

27:17 וַתֵּתֶן אֶת־הַמִּטְעָמִים וְאֶת־הַלֶּחֶם אֲשֶׁר עָשְׂתָה בִּיד יַעֲקֹב בְּנָה:
27:17 וַיַּהֲבֵת יֵת תְּבַשִּׁילִיא וַיִּתֵּן לַחֲמָא דַּעֲבַדַּת בִּידָא דִיעֲקֹב בְּרָה:
27:17 She also gave the savory food and the bread, which she had made, to her son Jacob.

27:18 וַיָּבֹא אֶל־אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הֲנִנִי מִי אַתָּה בְּנִי:
27:18 וְעַל לֹת אָבוּהִי וַאֲמַר אָבָא וַאֲמַר הָא אָנָּא מִן אַת בְּרִי:
27:18 Then he came to his father and said, "My father." And he said, "Here I am. Who are you, my son?"

27:19 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־אָבִיו אֲנֹכִי עָשׂוּ בְּכָרְךָ עָשִׂיתִי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלַי
קוּם־נָא שָׁבָה וְאָכְלָה מִצִּידִי בַּעֲבוּר תְּבַרְכֵנִי נַפְשֶׁךָ:
27:19 וַאֲמַר יַעֲקֹב לְאָבוּהִי אָנָּא עָשׂוּ בּוֹכְרְךָ עֲבַדִּית כְּמָא דְמַלִּילְתָּא עִמִּי לִי
קוּם כְּעַן אֶסְתַּחֲר וְאִיכּוֹל מִצִּידִי בְדִיל דְתְּבַרְכִּינִי נַפְשֶׁךָ:
27:19 Jacob said to his father, "I am Esau your firstborn; I have done as you told me. Get up, please, sit and eat of my game, that you may bless me."

27:20 וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל־בְּנוֹ מַה־זֶּה מַה־רַּתָּ לְמַצָּא בְּנִי וַיֹּאמֶר כִּי הִקְרָה יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לְפָנַי:
27:20 וַאֲמַר יִצְחָק לְבָרִיָּה מָא דִּין אוֹחִיתָא לְאַשְׁכָּחָא בְּרִי וַאֲמַר אַרִי זְמִין יְיָ
אֱלֹהֶךָ קֳדָמִי:
27:20 Isaac said to his son, "How is it that you have *it* so quickly, my son?" And he said, "Because the LORD your God caused *it* to happen to me."

27:21 וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל־יַעֲקֹב גִּשְׁה־נָּא וַאֲמַשְׁךָ בְּנִי הֲאֵתָה זֶה בְּנִי עָשׂוּ אִם־לֹא:
27:21 וַאֲמַר יִצְחָק לְיַעֲקֹב קָרֵב כְּעַן וַאֲמוּשִׁינְךָ בְּרִי הֲאֵת דִּין בְּרִי עָשׂוּ אִם לֹא:
27:21 Then Isaac said to Jacob, "Please come close, that I may feel you, my son, whether you are really my son Esau or not."

27:22 וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב אֶל־יִצְחָק אָבִיו וַיִּמְשְׁהוּ וַיֹּאמֶר הִקֵּל קוֹל יַעֲקֹב וְהִיָּדִים יָדֵי
עָשׂוּ:
27:22 וַקָּרִיב יַעֲקֹב לֹת יִצְחָק אָבוּהִי וּמָשִׁיה וַאֲמַר קָלָא קָלִיה דִיעֲקֹב וַיִּדָּא
יָדֵי עָשׂוּ יְדוּהִי דַעֲשׂוּ:
27:22 So Jacob came close to Isaac his father, and he felt him and said, "The voice is the voice of Jacob, but the hands are the hands of Esau."

27:23 וְלֹא הִפִּירוּ כִּי־הָיוּ יָדָיו פִּירֵי עָשׂוּ אָחִיו שְׁעָרַת וַיְבָרְכֵהוּ:
27:23 וְלֹא אֶשְׁתַּמּוּדְעִיה חֲכִים אַרִי הוּאָה יְדוּהִי כִידֵי עָשׂוּ אָחוּהִי סַעֲרָנִין
וַבְּרָכִיה:
27:23 He did not recognize him, because his hands were hairy like his brother Esau's hands; so he blessed him.

27:24 וַיֹּאמֶר אַתָּה זֶה בְּנִי עָשׂוּ וַיֹּאמֶר אָנִי:
27:24 וַאֲמַר אַת דִּין בְּרִי עָשׂוּ וַאֲמַר אָנָּא:
27:24 And he said, "Are you really my son Esau?" And he said, "I am."

27:25 וַיֹּאמֶר הַגִּשָּׁה לִי וְאָכְלָה מִצִּיד בְּנִי לְמַעַן תְּבַרְכֶּךָ נַפְשִׁי וַיִּגַּשְׁלוּ וַיֹּאכֵל
וַיָּבֹא לוֹ יֵין וַיִּשְׁתָּ:
27:25 וַאֲמַר קָרִיב לִי קֳדָמִי וְאִיכּוֹל מִצִּידָא דְבָרִי בְדִיל דְתְּבַרְכִּינְךָ נַפְשִׁי
וְקָרִיב לִיה וְאָכַל וְאָעִיל וְאִיִּתִּי לִיה חֲמָרָא וּשְׁתִּי:
27:25 Jacob said to his father, "Please, let me taste of your game, for I am hungry." And he said, "Here, my son, let me eat and drink, for I am hungry."

27:25 So he said, "Bring *it* to me, and I will eat of my son's game, that I may bless you." And he brought *it* to him, and he ate; he also brought him wine and he drank.

27:26 וַיֹּאמֶר אֵלָיו יִצְחָק אָבִיו גִּשְׁה־נָּא וּשְׁקֵה־לִּי בְנִי:

27:26 וַאֲמַר לִיה יִצְחָק אָבוֹהִי קָרֵב כְּעַן וּשְׁקֵה לִּי בְרִי:

27:26 Then his father Isaac said to him, "Please come close and kiss me, my son."

27:27 וַיִּגַּשׁ וַיִּשְׁק־לּוֹ וַיִּרַח אֶת־רִיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר רֵיחַ בְּנִי כְרִיחַ שָׂדֶה אֲשֶׁר בֵּרַכְוֹ יְהוָה:

27:27 וַקְרִיב וַנְּשִׁיךְ לִיה וְאֶרֶיחַ יֵת רֵיחַ לְבוּשׁוֹהִי וַבְּרָכִיה וַאֲמַר חֲזִי רִיחָה דְּבָרִי כְרִיחַ חֲקֵלָא דְּבָרְכִיה יוֹי:

27:27 So he came close and kissed him; and when he smelled the smell of his garments, he blessed him and said, "See, the smell of my son Is like the smell of a field which the LORD has blessed;

27:28 וַיִּתֵּן־לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנִּי הָאָרֶץ וְרֹב דָּגָן וְתִירֹשׁ:

27:28 וַיִּתֵּן וַיְהִי לָךְ יוֹי מִטַּלָּא דְּשִׁמְיָא וּמִיטּוּבָא דְּאֶרְעָא וְסִנְיֹת עֵיבוֹר וַחֲמַר:

27:28 Now may God give you of the dew of heaven, And of the fatness of the earth, And an abundance of grain and new wine;

27:29 יַעֲבֹדוּךָ עַמִּים (וַיִּשְׁתַּחֲוּ) לָךְ לְאֻמִּים הֵנָּה גְבִיר לְאַחֶיךָ וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ בְּנֵי אִמְךָ אֲרֵרֶיךָ אֲרוּר וּמְבָרְכֶיךָ בְּרוּךְ:

27:29 יִפְלַחֲוֹנְךָ עַמִּמִּין וַיִּשְׁתַּעֲבֹדוּ לָךְ מַלְכֹּן הֵוִי רַב לְאַחֶךָ וַיִּסְגְּדוּן לָךְ בְּנֵי אִמְךָ לִישָׁךְ יֵהוּן וּבְרִיכְךָ מְבָרְכְךָ יֵהוּן בְּרִיכִין:

27:29 May peoples serve you, And nations bow down to you; Be master of your brothers, And may your mother's sons bow down to you. Cursed be those who curse you, And blessed be those who bless you."

27:30 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כָּלָה יִצְחָק לְבָרֵךְ אֶת־יַעֲקֹב וַיְהִי אַךְ יָצָא יַעֲקֹב מֵאֵת פָּנֵי יִצְחָק אָבִיו וַעֲשׂוֹ אָחִיו בָּא מִצִּידוֹ:

27:30 וַהֲוֶה כַּד שִׁיעִי יִצְחָק לְבָרְכָא יֵת יַעֲקֹב וַהֲוֶה בְּרַם מִיַּפֵּק נִפֵּק יַעֲקֹב מִן־קָדָם אִפִּי יִצְחָק אָבוֹהִי וַעֲשׂוֹ אָחוֹהִי עַל אֵתָא מִצִּידִיה:

27:30 Now it came about, as soon as Isaac had finished blessing Jacob, and Jacob had hardly gone out from the presence of Isaac his father, that Esau his brother came in from his hunting.

27:31 וַיַּעַשׂ גַּם־הוּא מִטַּעַמִּים וַיָּבֵא לְאָבִיו וַיֹּאמֶר לְאָבִיו יָקָם אָבִי וַיֹּאכַל מִצִּיד בָּנוּ בַּעֲבוּר תְּבָרְכֵנִי נַפְשִׁךָ:

27:31 וַעֲבַד אִף הוּא תַבְשִׁילִין וַאֲעִיל וַאֲיִיתִי לְאָבוֹהִי וַאֲמַר לְאָבוֹהִי יָקוּם אָבָא וַיִּיכֹל מִצִּידָא דְּבָרִיה בְּדִיל דְּתְבָרְכֵנִי נַפְשִׁךָ:

27:31 Then he also made savory food, and brought it to his father; and he said to his father, "Let my father arise and eat of his son's game, that you may bless me."

27:32 וַיֹּאמֶר לוֹ יִצְחָק אָבִיו מִי־אַתָּה וַיֹּאמֶר אֲנִי בִנְךָ בְּכֹרֶךָ עֲשׂוֹ:

27:32 וַאֲמַר לִיה יִצְחָק אָבוֹהִי מִן אֵת וַאֲמַר אֲנָא בְּרַךְ בּוֹכְרְךָ עֲשׂוֹ:

27:32 Isaac his father said to him, "Who are you?" And he said, "I am your son, your firstborn, Esau."

27:33 וַיַּחֲרֹד יִצְחָק חֲרָדָה גְּדֹלָה עַד־מָאד וַיֹּאמֶר מִי־אֶפְּוֹא הוּא הַצֹּד־צִיד וַיָּבֵא לִי וַאֲכַל מִכָּל בָּטָרָם תְּבוּאָה וַאֲבָרְכֵהוּ גַם־בְּרוּךְ יִהְיֶה:

27:33 וַתְּוֶה יִצְחָק תִּיוְהָא רַבָּא עַד לַחֲדָא וַאֲמַר מִן הוּא דִּיכִי דְּצַד צִידָא וַאֲעִיל לִי וַאֲכַלִּית מְכוּלָּא עַד־לָא תִיעוּל וּבְרִיכְתִּיהָ אִף בְּרִיךְ יִהְיֶה:

27:33 Then Isaac trembled violently, and said, "Who was he then that hunted game and brought *it* to me, so that I ate of all of *it* before you came, and blessed him? Yes, and he shall be blessed."

27:34 כַּשְׁמֹעַ עָשׂוֹ אֶת־דְּבָרֵי אָבִיו וַיִּצְעַק צָעָקָה גְּדֹלָה וּמָרָה עַד־מָאֹד וַיֹּאמֶר
לְאָבִיו בָּרְכֵנִי גַם־אֲנִי אָבִי:

27:34 כֹּד שָׁמַע עָשׂוֹ יֵת פִּתְגָּמִי אָבוּהִי וּצְוַח צִוּוּחַ רָבָא וּמְרִירָא עַד לַחֲדָא
וַאֲמַר לְאָבוּהִי בָרְכֵנִי אָף לִי אָנָּה אָבָא:

27:34 When Esau heard the words of his father, he cried out with an exceedingly great and bitter cry, and said to his father, "Bless me, *even* me also, O my father!"

27:35 וַיֹּאמֶר בָּא אַחִיד בְּמַרְמָה וַיִּקַּח בְּרִכְתְּךָ:

27:35 וַאֲמַר עַל אַחוּךְ בְּחוֹכְמָא וְקָבִיל בְּרִכְתְּךָ:

27:35 And he said, "Your brother came deceitfully and has taken away your blessing."

27:36 וַיֹּאמֶר הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פַעַמַּיִם אֶת־בְּכֹרְתִי לָקַח וְהִנֵּה
עַתָּה לָקַח בְּרִכְתִּי וַיֹּאמֶר הֲלֹא־אֶצְלַתְּ לִי בְרָכָה:

27:36 וַאֲמַר יָאוֹת קָרָא שְׁמִיהַּ יַעֲקֹב וַחֲכַמְנִי וְאֲכַמְנִי דְּנָן תַּרְתִּין זְמַנִּין יֵת
בְּכִירוּתִי נָסִיב וְהָא כֶּעַן קָבִיל בְּרִכְתִּי וַאֲמַר הֲלֹא שְׁבַקְתָּ לִי בְרָכָא:

27:36 Then he said, "Is he not rightly named Jacob, for he has supplanted me these two times? He took away my birthright, and behold, now he has taken away my blessing." And he said, "Have you not reserved a blessing for me?"

27:37 וַיַּעַן יִצְחָק וַיֹּאמֶר לַעֲשׂוֹ הֵן גָּבִיר שְׁמָתִיו לָךְ וְאֶת־כָּל־אֶחָיו נָתַתִּי לוֹ
לְעַבְדִּים וְדָגָן וְתִירֹשׁ סִמַּכְתִּיו וְלֶכְהָ אִפּוּא מָה אֶעֱשֶׂה בְּנִי:

27:37 וַאֲתִיב יִצְחָק וַאֲמַר לַעֲשׂוֹ הָא רַב שְׁוִיתִיה שְׁוִיתִיה לָךְ עֵילוּךְ לָךְ וְיֵת
כָּל אַחוּהִי יִהְיֶה לִּיהַּ לְעַבְדִּין וּבְעִיבּוֹר וְעִיבּוֹר וּבַחֲמַר וַחֲמַר סְעֻדָּתִיה וְלָךְ
כֶּעַן הִכָּא מָא אַעֲבִיד בְּרִי:

27:37 But Isaac replied to Esau, "Behold, I have made him your master, and all his relatives I have given to him as servants; and with grain and new wine I have sustained him. Now as for you then, what can I do, my son?"

27:38 וַיֹּאמֶר עָשׂוֹ אֶל־אָבִיו הַבְּרָכָה אַחַת הִוא־לָךְ אָבִי בָרְכֵנִי גַם־אֲנִי אָבִי
וַיִּשָּׂא עָשׂוֹ קְלוֹ וַיִּבֶךְ:

27:38 וַאֲמַר עָשׂוֹ לְאָבוּהִי הַבְּרִכְתָּא חֲדָא הִיא לָךְ אָבָא בָרְכֵנִי אָף לִי אָנָּה
אָבָא וְאָרִים עָשׂוֹ קָלִיהַּ וּבִכָּא:

27:38 Esau said to his father, "Do you have only one blessing, my father? Bless me, *even* me also, O my father." So Esau lifted his voice and wept.

27:39 וַיַּעַן יִצְחָק אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה מִשְׁמַנִּי הָאָרֶץ יִהְיֶה מְוֹשְׁבֶךָ וּמִטְּל
הַשָּׁמַיִם מֵעַל:

27:39 וַאֲתִיב יִצְחָק אָבוּהִי וַאֲמַר לִיהַּ הָא מְטוּבָא דַּארְעָא יִהְיֶה מְוֹתְבְךָ וּמִטְּלָא
דְּשָׁמַיָא מְלַעִילָא:

27:39 Then Isaac his father answered and said to him, "Behold, away from the fertility of the earth shall be your dwelling, And away from the dew of heaven from above."

27:40 וְעַל־חֶרֶבְךָ תַּחֲוֶה וְאֶת־אֶחִידְךָ תַּעֲבֹד וְהָיָה כַּאֲשֶׁר תִּרְדּוּ וּפְרָקְתָּ עָלָיו מֵעַל
צַוָּארְךָ:

27:40 וְעַל חֶרֶבְךָ תִּיחִי וְיֵת אַחוּךְ תַּפְלֹחַ וְיִהִי כֹד יַעֲבֹרֶן בְּנוּהִי עַל פִּתְגָּמִי
אוֹרִיתָא וְתַעֲדִי נִירִיהַּ מֵעַל צוּרְךָ:

27:40 "By your sword you shall live, And your brother you shall serve; But it shall come about when you become restless, That you will break his yoke from your neck."

27:41 וַיִּשְׁטֹם עָשׂוֹ אֶת־יַעֲקֹב עַל־הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בָּרַכּוֹ אָבִיו וַיֹּאמֶר עָשׂוֹ בְּלָבּוֹ
יִקְרְבוּ יָמֵי אָבִל אָבִי וְאַהֲרָגָה אֶת־יַעֲקֹב אֶחָי:

27:41 ונטר עשו דבבו ליעקב ית יעקב על ברכתא דברכיה אבוהי ואמר עשו בליביה יקרבוני יומי אבליה דאבה ואקטול ית יעקב אחי:

27:41 So Esau bore a grudge against Jacob because of the blessing with which his father had blessed him; and Esau said to himself, "The days of mourning for my father are near; then I will kill my brother Jacob."

27:42 ויגדר לרבקה את־דברי עשו בנה הגדל ותשלח ותקרא ליעקב בנה הקטן ותאמר אליו הנה עשו אחיך מתנחם לך להרגך:

27:42 ואתחנה לרבקה ית פתגמי עשו ברה רבא ושלחת וקרת ליעקב ברה זעירא ואמרת ליה הא עשו אחוך כמין לך למקטלך:

27:42 Now when the words of her elder son Esau were reported to Rebekah, she sent and called her younger son Jacob, and said to him, "Behold your brother Esau is consoling himself concerning you *by planning* to kill you."

27:43 ועתה בני שמע בקלי וקום ברח־לך אל־לבן אחי חרנה:

27:43 וכען ברי קביל מני וקום איזיל לך לות לבן אחי לחרן:

27:43 "Now therefore, my son, obey my voice, and arise, flee to Haran, to my brother Laban!"

27:44 וישבת עמו ימים אחדים עד אשר־תשוב חמת אחיך:

27:44 ותתיב עמיה יומין זעירין עד דתתוב חמתא רוגזא דאחוך:

27:44 "Stay with him a few days, until your brother's fury subsides,

27:45 עד־שוב אף־אחוך ממך ושכח את אשר־עשית לו ושלחתי ולקחתיך משם למה אשכל גם־שניכם יום אחד:

27:45 עד דיתוב רוגזא דאחוך מינך ויתנשי ית דעבדת ליה ואשלח ואדברינך מתמן למא דילמא אתכול אף תרויכון מתרויכון יומא חד:

27:45 until your brother's anger against you subsides and he forgets what you did to him. Then I will send and get you from there. Why should I be bereaved of you both in one day?"

27:46 ותאמר רבקה אל־יצחק קצתי בחיי מפני בנות חת אם־לקח יעקב אשה מבנות־חת כאלה מבנות הארץ למה לי חיים:

27:46 ואמרת רבקה ליצחק עקית בחיי מן־קדם בנת חיתאא אם נסיב יעקב איתאא מיבנת מן בנת חיתאא כאלין מבנת ארעא למא דנן לי חיון:

27:46 Rebekah said to Isaac, "I am tired of living because of the daughters of Heth; if Jacob takes a wife from the daughters of Heth, like these, from the daughters of the land, what good will my life be to me?"

28:1 ויקרא יצחק אליעקב ויברך אתו ויצוהו ויאמר לו לא־תקח אשה מבנות כנען:

28:1 וקרא יצחק ליעקב וברך יתיה ופקדיה ואמר ליה לא תיסב איתאא מבנת כנען:

28:1 So Isaac called Jacob and blessed him and charged him, and said to him, "You shall not take a wife from the daughters of Canaan."

28:2 קום לך פדנה ארם ביתה בתואל אבי אמך וקח־לך משם אשה מבנות לבן אחי אמך:

28:2 קום איזיל לפדן דארם לבית בתואל אבוהא דאימך וסב לך מתמן איתאא מבנת לבן אחוהא דאימך:

28:2 "Arise, go to Paddan-aram, to the house of Bethuel your mother's father; and from there take to yourself a wife from the daughters of Laban your mother's brother."

28:3 ואל שדי יברך אתך ויפרך וירבך והיית לקהל עמים:

28:3 ואל שדי יברך יתך ויפשינך ויסגינך ותהי לכנשת שבטין:

28:3 "May God Almighty bless you and make you fruitful and multiply you, that you may become a company of

peoples.

28:4 וַיְתֵן־לּוֹ אֶת־בְּרַכַּת אַבְרָהָם לּוֹ וּלְזֶרְעוֹ אַתָּה לְרִשְׁתָּךְ אֶת־אֶרֶץ מְגֻרֶיךָ
אֲשֶׁר־נָתַן אֱלֹהִים לְאַבְרָהָם:

28:4 וַיְתֵן לּוֹ יְיָ יִתְּ בְּרַכְתָּא דְאַבְרָהָם לָךְ וּלְבִנְךָ עִמָּךְ לְמִירְתָךְ יִתְּ אֶרֶע
תּוֹתְבוֹתְךָ דִּיהֵב יְיָ לְאַבְרָהָם:

28:4 "May He also give you the blessing of Abraham, to you and to your descendants with you, that you may possess the land of your sojournings, which God gave to Abraham."

28:5 וַיִּשְׁלַח יִצְחָק אֶת־יַעֲקֹב וַיֵּלֶךְ פַּדְדָּנָה אֲרָם אֶל־לָבָן בֶּן־בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי אֲחִי
רִבְקָה אִם יַעֲקֹב וְעֵשָׂו:

28:5 וּשְׁלַח יִצְחָק יִתְּ יַעֲקֹב וַאֲזַל לְפָדָן דְאַרְם לוֹת לָבָן בֶּר בְּתוּאֵל אֲרַמָּא
אֲחוּהָ דְרִבְקָה אִמִּיה דִּיעֲקֹב וְעֵשָׂו:

28:5 Then Isaac sent Jacob away, and he went to Paddan-aram to Laban, son of Bethuel the Aramean, the brother of Rebekah, the mother of Jacob and Esau.

28:6 וַיֵּרָא עֵשָׂו כִּי־בֵרַךְ יִצְחָק אֶת־יַעֲקֹב וּשְׁלַח אֹתוֹ פַּדְדָּנָה אֲרָם לְקַח־לָו מִשָּׁם
אִשָּׁה בְּבָרְכּוֹ אֹתוֹ וַיֵּצֵא עָלָיו לֵאמֹר לֹא־תִקַּח אִשָּׁה מִבְּנוֹת כְּנָעַן:

28:6 וַחֲזָא עֵשָׂו אֲרִי בְרִיךְ יִצְחָק יִתְּ יַעֲקֹב וּשְׁלַח יִתִּיה לְפָדָן דְאַרְם לְמַסֵּב לִיה
מִתַּמָּן אִיתְתָּא בְּדַבְרֵיךְ כַּד בְּרִיךְ יִתִּיה וּפְקִיד עֲלוּהִי לְמִימָר לֹא תִסֵּב אִתְתָּא
מִבְּנֵת כְּנָעַן:

28:6 Now Esau saw that Isaac had blessed Jacob and sent him away to Paddan-aram to take to himself a wife from there, and that when he blessed him he charged him, saying, "You shall not take a wife from the daughters of Canaan,"

28:7 וַיִּשְׁמַע יַעֲקֹב אֶל־אָבִיו וְאֶל־אִמּוֹ וַיֵּלֶךְ פַּדְדָּנָה אֲרָם:

28:7 וְקָבִיל יַעֲקֹב מִן לְמִימָר אָבוּהִי וּמִן אִמִּיה וְאִמִּיה וַאֲזַל לְפָדָן דְאַרְם:

28:7 and that Jacob had obeyed his father and his mother and had gone to Paddan-aram.

28:8 וַיֵּרָא עֵשָׂו כִּי רָעוֹת בָּנוֹת כְּנָעַן בְּעֵינֵי יִצְחָק אָבִיו:

28:8 וַחֲזָא עֵשָׂו אֲרִי בִישָׁן בְּנֵת כְּנָעַן בְּעֵינֵי יִצְחָק אָבוּהִי:

28:8 So Esau saw that the daughters of Canaan displeased his father Isaac;

28:9 וַיֵּלֶךְ עֵשָׂו אֶל־יִשְׁמָעֵאל וַיִּקַּח אֶת־מַחֲלַת בַּת־יִשְׁמָעֵאל בֶּן־אַבְרָהָם אֲחוּת
נְבִיּוֹת עַל־נָשָׁיו לוֹ לְאִשָּׁה: ס

28:9 וַאֲזַל עֵשָׂו לוֹת יִשְׁמָעֵאל וְנָסִיב יִתְּ מַחֲלַת בַּת יִשְׁמָעֵאל בֶּר אַבְרָהָם
אֲחֻתִּיה דְּנְבִיּוֹת עַל נְשׁוּהִי לִיה לְאִיתּוֹ לְאַנְתּוֹ:

28:9 and Esau went to Ishmael, and married, besides the wives that he had, Mahalath the daughter of Ishmael, Abraham's son, the sister of Nebaioth.

28:10 וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּעֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה:

28:10 וַיִּפֶּק יַעֲקֹב מִבְּעֵר־שָׁבַע וַאֲזַל לְחָרָן:

28:10 Then Jacob departed from Beersheba and went toward Haran.

28:11 וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם וַיֵּלֶן שָׁם כִּי־בָא הַשָּׁמֶשׁ וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשֶׁם מִרְאשָׁתוֹ
וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא:

28:11 וְעָרַע בְּאַתְרָא וּבֵת תַּמָּן אֲרִי עַל שְׁמָשׁא וְנָסִיב מֵאַבְנֵי אֲתָרָא וַיִּשְׁי
אֲסֻדְהִי אִיסְהַדוּהִי וַיִּשְׁכֵּב בְּאַתְרָא הַהוּא:

28:11 He came to a certain place and spent the night there, because the sun had set; and he took one of the stones of the place and put it under his head, and lay down in that place.

28:12 וַיַּחלֶם וְהִנֵּה סֹלֶם מַצֵּב אֶרֶץ וְרֹאשׁוֹ מֵגִיעַ הַשָּׁמַיְמָה וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי
אֱלֹהִים עֹלִים וִירְדִים בּוֹ:

28:12 וַחלֶם וְהִיא סֹלֶמָא נְעִין בֶּארְעָא וְרִישִׁיהָ מְטִי עַד צִית שְׁמַיָא וְהִיא
מַלְאֲכֵי דִיּוּי סִלְקִין וְנַחֲתִין בֵּיהּ:

28:12 He had a dream, and behold, a ladder was set on the earth with its top reaching to heaven; and behold, the angels of God were ascending and descending on it.

28:13 וְהִנֵּה יְהוָה נֹצֵב עָלָיו וַיֹּאמֶר אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹרָהָם אָבִיךָ וְאֱלֹהֵי יִצְחָק
הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שֹׁכֵב עָלֶיהָ לְךָ אֶתְנַנָּה וְלִזְרַעְךָ:

28:13 וְהִיא יִקְרָא דִיּוּי מַעַתְד עֲלוּהִי וַאֲמַר אָנָּה יְיָ אֱלֹהֵיהָ דְאַבְרָהָם אָבוֹךָ
וְאֱלֹהֵיהָ דִיצְחָק אֶרְעָא דַּאת שֹׁכֵיב עָלֶהּ לְךָ אֶתְנִינָה וְלִבְנֶךָ:

28:13 And behold, the LORD stood above it and said, "I am the LORD, the God of your father Abraham and the God of Isaac; the land on which you lie, I will give it to you and to your descendants.

28:14 וְהִיָּה זֶרַעְךָ כְּעֹפֶר הָאָרֶץ וּפְרֻצֹת יָמָה וּקְדֻמָּה וּצְפֹנָה וְנִגְבָּהּ וְנִבְרָכוּ בְךָ
כָּל־מִשְׁפַּחַת הָאָדָמָה וּבְזֶרַעְךָ:

28:14 וַיְהִי בְנֶךָ סְגִיָּאִין כְּעֹפֶרָא דֶּארְעָא וְתַתְקַף לְמַעְרְבָא וּלְמִדְנָחָא וּלְצִפּוֹנָא
וּלְדִרוּמָא וַיִּתְבָּרְכוּן בְּדִילְךָ כָּל זֶרְעִיתָ אֶרְעָא וּבְדִיל בְּנֶךָ:

28:14 "Your descendants will also be like the dust of the earth, and you will spread out to the west and to the east and to the north and to the south; and in you and in your descendants shall all the families of the earth be blessed.

28:15 וְהִנֵּה אֲנֹכִי עֹמֵד וְשֹׁמְרֵתִיךָ בְּכָל אֲשֶׁר־תֵּלֶךְ וְהִשְׁבֵּתִיךָ אֶל־הָאָדָמָה הַזֹּאת
כִּי לֹא אֶעֱזָבְךָ עַד אֲשֶׁר אֶסְעֶשְׂתִּי אֵת אֲשֶׁר־דִּבַּרְתִּי לְךָ:

28:15 וְהִיא מִימְרֵי בְּסַעֲדָךְ וְאַטְרִינְךָ בְּכָל אֲחֵר דְתַתְּךָ וְאַתִּיבִינְךָ לְאֶרְעָא הָרָא
אֲרִי לֹא אֶשְׁבִּקֶינְךָ עַד דְאַעֲבִיד יָת דְּמִלִּילִית לְךָ עָלְךָ:

28:15 "Behold, I am with you and will keep you wherever you go, and will bring you back to this land; for I will not leave you until I have done what I have promised you."

28:16 וַיִּיקָץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אָכֵן יֵשׁ יְהוָה בְּמָקוֹם הַזֶּה וְאֲנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי:

28:16 וְאַתְּעַר יַעֲקֹב מִשְׁנַתִּיהָ וַאֲמַר בְּרַם בְּקוֹשְׁטָא אֵית יִקְרָא דִיּוּי שְׂרִי בְּאַתְרָא
הָדִין וְאַנָּה לֹא הָוִיתִי יָדַע:

28:16 Then Jacob awoke from his sleep and said, "Surely the LORD is in this place, and I did not know it."

28:17 וַיִּירָא וַיֹּאמֶר מִה־נִּזְרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה אֵין זֶה כִּי אִם־בֵּית אֱלֹהִים וְזֶה שַׁעַר
הַשָּׁמַיִם:

28:17 וּדְחִיל וַאֲמַר מָא דְחִילוֹ אַתְרָא הָדִין לִית דִּין אַתְר הָדִיּוּשׁ אֱלֹהִין אַתְר
דְּרַעְנָא בֵּיה מִן־קַדָּם יְיָ וְדִין תִּרַע קָבִיל לְקָבִיל שְׁמַיָא:

28:17 He was afraid and said, "How awesome is this place! This is none other than the house of God, and this is the gate of heaven."

28:18 וַיִּשָּׁכֶם יַעֲקֹב בְּבֹקֶר וַיִּקַּח אֶת־הָאֶבֶן אֲשֶׁר־שָׁם מִרְאֲשֹׁתָיו וַיִּשֶׁם אֹתָהּ מִצְבֵּה
וַיִּצֹק שָׁמֶן עַל־רֹאשָׁהּ:

28:18 וַאֲקִידִים יַעֲקֹב בְּצִפְרָא וְנָסִיב יָת אֲבָנָא דְשׁוּי אִיסְדוּהִי אִיסְהַדוּהִי וְשׁוּי
יָתָה קָמָא וַאֲרִיק מִשְׁחָא עַל רִישָׁהּ:

28:18 So Jacob rose early in the morning, and took the stone that he had put under his head and set it up as a pillar and poured oil on its top.

28:19 וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא בֵּית־אֵל וְאוּלָם לוֹז שֵׁם־הָעִיר לְרֹאשְׁנָה:

28:19 וַיִּקְרָא יָת שְׁמִיהָ דְאַתְרָא הַהוּא בֵּית־אֵל וּבְרַם לוֹז שְׁמָה דְקַרְתָּא

מִלְקֶדְמִין לַקֶּדְמִין בְּקִדְמִיתָא:

28:19 He called the name of that place Bethel; however, previously the name of the city had been Luz.

28:20 וַיְהִי יַעֲקֹב נֹדֵד לֵאמֹר אִם־יְהִיָּה אֱלֹהִים עִמָּדִי וְשָׁמְרֵנִי בַדֶּרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר אֲנִי הוֹלֵךְ וְנָתַן־לִי לֶחֶם לֵאכֹל וּבִגְד לְלַבֵּשׁ:

28:20 וְקָיִים יַעֲקֹב קָיָם לְמִימַר עִם יְהוָה מִימְרָא דִּיּוּי בְּסַעְדֵי וַיִּטְרִינֵי בְּאוֹרְחָא הָדָא הַדִּין דְּאֵנָּא אֲזִיל וַיִּתֵּן לִי לַחִים לְמִיכַל וּכְסוּ לְמַלְבָּשׁ:

28:20 Then Jacob made a vow, saying, "If God will be with me and will keep me on this journey that I take, and will give me food to eat and garments to wear,

28:21 וְשָׁבְתִי בְּשָׁלוֹם אֶל־בֵּית אָבִי וְהָיָה יְהוָה לִי לֵאלֹהִים:

28:21 וְאִתּוֹב וְאִיתּוֹתֵב בְּשָׁלָם לְבֵית־אָבָא וְיְהִי מִימְרָא דִּיּוּי יְיָ לִי לֵאלֹהִ:

28:21 and I return to my father's house in safety, then the LORD will be my God.

28:22 וְהָאֵבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר־שָׁמַתִּי מַצֵּבָה יְהִיָּה בֵּית אֱלֹהִים וְכָל אֲשֶׁר תֵּתֶן־לִי עֹשֶׂר אֶעֱשֶׂרֶנּוּ לָךְ:

28:22 וְאֵבֶנָּא הָדָא דְּשׁוּיָתִי קָמָא תְּהִי דְּאִיְהִי אַהָא פִּלָּח עָלָה עֲבִיד קֶדָם יְיָ וְכָל דְּתִתִּין לִי חַד מִן עֶסְרָא אֶפְרָשִׁינִיה קְדָמְךָ:

28:22 "This stone, which I have set up as a pillar, will be God's house, and of all that You give me I will surely give a tenth to You."

29:1 וַיֵּשֶׁא יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיֵּלֶךְ אֶרְצָה בְּנֵי־קֶדָם:

29:1 וְנִטַּל יַעֲקֹב רַגְלוֹהִי וְאֲזַל לְאַרְעַ בְּנֵי מְדִינְחָא:

29:1 Then Jacob went on his journey, and came to the land of the sons of the east.

29:2 וַיֵּרָא וְהִנֵּה בְּאֵר בְּשָׂדֶה וְהִנֵּה־שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי־צֹאן רֹבְצִים עָלֶיהָ כִּי מִן־הַבָּאֵר הָהוּא יִשְׁקוּ הָעֲדָרִים וְהָאֵבֶן גְּדֹלָה עַל־פִּי הַבָּאֵר:

29:2 וַחֲזָא וְהָא בִּירָא בְּחַקְלָא וְהָא תַּמָּן תַּלְתָּה עֲדָרִין דְּעֵן רַבִּיעִין עָלָה אַרְי מִן בִּירָא הָהִיא הָהוּא מִשְׁקֵן עֲדָרִיא וְאֵבֶנָּא רַבְתָּא עַל פּוּמָא דְּבִירָא:

29:2 He looked, and saw a well in the field, and behold, three flocks of sheep were lying there beside it, for from that well they watered the flocks. Now the stone on the mouth of the well was large.

29:3 וְנִאֲסְפוּ־שָׁמָּה כָּל־הָעֲדָרִים וַיִּגְלְלוּ אֶת־הָאֵבֶן מֵעַל פִּי הַבָּאֵר וְהִשְׁקוּ אֶת־הַצֹּאן וְהִשְׁיִבּוּ אֶת־הָאֵבֶן עַל־פִּי הַבָּאֵר לְמַקְמָה:

29:3 וּמִתְכַנְשִׁין תַּמָּן כָּל עֲדָרִיא וּמִגְדָּרִין וּמִגְנָדָרִין יָת אֵבֶנָּא מֵעַל פּוּמָא דְּבִירָא וּמִשְׁקֵן יָת עֲנָא וּמִתִּיבִין יָת אֵבֶנָּא עַל פּוּמָא דְּבִירָא לְאַתְרָה:

29:3 When all the flocks were gathered there, they would then roll the stone from the mouth of the well and water the sheep, and put the stone back in its place on the mouth of the well.

29:4 וַיֹּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אַחֵי מֵאִין אַתֶּם וַיֹּאמְרוּ מִחָרָן אֲנַחְנוּ:

29:4 וַיֹּאמֶר לָהֶון יַעֲקֹב אַחֵי מִנָּן אַתּוֹן וַיֹּאמְרוּ מִחָרָן אֲנַחְנָא:

29:4 Jacob said to them, "My brothers, where are you from?" And they said, "We are from Haran."

29:5 וַיֹּאמֶר לָהֶם הִידְעַתֶּם אֶת־לָבָן בֶּן־נָחוֹר וַיֹּאמְרוּ יָדְעָנוּ:

29:5 וַיֹּאמֶר לָהֶון הִידְעִיתוֹן יָת לָבָן בֶּר נָחוֹר וַיֹּאמְרוּ יָדְעָנָא:

29:5 He said to them, "Do you know Laban the son of Nahor?" And they said, "We know him."

29:6 וַיֹּאמֶר לָהֶם הַשָּׁלוֹם לוֹ וַיֹּאמְרוּ שָׁלוֹם וְהִנֵּה רָחֵל בָּתּוֹ בָּאָה עִם־הַצֹּאן:

29:6 וַיֹּאמֶר לָהֶון הַשָּׁלָם לֶיהָ וַיֹּאמְרוּ שָׁלָם וְהָא רָחֵל בְּרַתְיָה אַתִּיא עִים עֲנָא:

29:6 And he said to them, "Is it well with him?" And they said, "It is well, and here is Rachel his daughter coming with the sheep."

29:7 וַיֹּאמֶר הֵן עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל לֹא־עֵת הָאֶסֶף הַמִּקְנֶה הַשֶּׁקֶו הֵצֵאן וּלְכוּ רְעוּ׃
29:7 וַיֹּאמֶר הָא עוֹד כֵּעַן יוֹמָא סְגִי רַבָּא לֹא עֵידָן לְמַכְנֵשׁ בְּעִיר אֲשֶׁקוּ הַשֶּׁקוּ
עָנָא וַאֲיִזְלוּ רְעוּ׃

29:7 He said, "Behold, it is still high day; it is not time for the livestock to be gathered. Water the sheep, and go, pasture them."

29:8 וַיֹּאמְרוּ לֹא נוֹכַל עַד אֲשֶׁר יֵאָסְפוּ כָּל־הָעֶדְרִים וְנִגְלְלוּ אֶת־הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר וְהִשְׁקִינוּ הֵצֵאן׃
29:8 וַיֹּאמְרוּ לֹא נִיכּוֹל עַד דִּיתְכַּנְשׁוּן כָּל עֶדְרֵא וַיִּנְדְּרוּן וַיִּגְנְדְּרוּן יֵת אַבְנָא
מֵעַל פּוּמָא דְּבִירָא וְנִשְׁקִי יֵת עָנָא׃

29:8 But they said, "We cannot, until all the flocks are gathered, and they roll the stone from the mouth of the well; then we water the sheep."

29:9 עוֹדְנוּ מְדַבֵּר עִמָּם וְרַחֵל בָּאָה עִם־הֵצֵאן אֲשֶׁר לְאָבִיהָ כִּי רְעָה הָיָה׃
29:9 עַד דְּהוּא מְמַלִּיל עִמָּהוֹן וְרַחֵל אֵתַת עִים עָנָא דְּלֹא־בּוֹהָא אַרִי רְעִיתָא הָיָה׃
29:9 While he was still speaking with them, Rachel came with her father's sheep, for she was a shepherdess.

29:10 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאָה יַעֲקֹב אֶת־רַחֵל בַּת־לָבָן אֶחָיו אִמּוֹ וְאֶת־צֹאן לָבָן אֶחָיו
אִמּוֹ וַיֵּגֶשׁ יַעֲקֹב וַיִּגֹּל אֶת־הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר וַיִּשְׁק אֶת־צֹאן לָבָן אֶחָיו אִמּוֹ׃
29:10 וַהֲוָה כִּד חָזָא יַעֲקֹב יֵת רַחֵל בַּת לָבָן אַחוּהָא דְּאִימִיה וַיֵּת עָנָא דְּלָבָן
אַחוּהָא דְּאִימִיה וּקְרִיב יַעֲקֹב וַנְּדַר וַנְּגַדֵּר יֵת אַבְנָא מֵעַל פּוּמָא דְּבִירָא וַאֲשֶׁקִי
יֵת עָנָא דְּלָבָן אַחוּהָא דְּאִימִיה׃

29:10 When Jacob saw Rachel the daughter of Laban his mother's brother, and the sheep of Laban his mother's brother, Jacob went up and rolled the stone from the mouth of the well and watered the flock of Laban his mother's brother.

29:11 וַיִּשָּׁק יַעֲקֹב לְרַחֵל וַיִּשָּׂא אֶת־קֻלּוֹ וַיִּבְכֶּה׃
29:11 וְנִשְׁיַק יַעֲקֹב לְרַחֵל וַאֲרִים יֵת קָלִיה וּבְכָא׃
29:11 Then Jacob kissed Rachel, and lifted his voice and wept.

29:12 וַיִּגֹּד יַעֲקֹב לְרַחֵל כִּי אֶחָיו אָבִיהָ הָיָה וְכִי בֶן־רִבְקָה הָיָה וַתֵּרֶץ וַתִּגֹּד
לְאָבִיהָ׃

29:12 וַחֲוִי יַעֲקֹב לְרַחֵל אַרִי בֶר אַחַת אֲבוּהָא הָיָה וַאֲרִי בֶר רִבְקָה הָיָה
וּרְהִטָּת וַחֲוִיָּאת לְאֲבוּהָא׃

29:12 Jacob told Rachel that he was a relative of her father and that he was Rebekah's son, and she ran and told her father.

29:13 וַיְהִי כַּשְּׁמוֹעַ לָבָן אֶת־שְׁמוֹעַ יַעֲקֹב בֶּן־אָחִיתוֹ וַיָּרֶץ לִקְרָאתוֹ וַיַּחֲבֹק־לוֹ
וַיִּנְשָׁק־לוֹ וַיְבִיֵּאֵהוּ אֶל־בֵּיתוֹ וַיִּסְפֹּר לְלָבָן אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה׃
29:13 וַהֲוָה כִּד שָׁמַע לָבָן יֵת שְׁמוֹעַ יַעֲקֹב בֶּר־אָחִיתִיה וּרְהִט לִקְדָּמוֹתִיה וַנְּפִיף
לִיה וְנִשְׁיַק לִיה וַאֲעֲלִיה לְבֵיתִיה וַאֲשַׁתֵּי לְלָבָן יֵת כָּל פַּתְגָּמָא הָאֵלֶּין׃

29:13 So when Laban heard the news of Jacob his sister's son, he ran to meet him, and embraced him and kissed him and brought him to his house. Then he related to Laban all these things.

29:14 וַיֹּאמֶר לוֹ לָבָן אֵךְ עֲצָמִי וּבִשָּׁרִי אַתָּה וַיֵּשֶׁב עִמּוֹ חֹדֶשׁ יָמִים׃

29:14 וַיֹּאמֶר לִיה לָבָן בְּרַם קְרִיבִי וּבִסְרִי אַתָּה וַיִּתִּיב עִמִּיה יָרַח יוֹמִין׃

29:14 Laban said to him, "Surely you are my bone and my flesh." And he stayed with him a month.

29:15 וַיֹּאמֶר לָבָן לְיַעֲקֹב הֲכִי־אֶחָי אַתָּה וְעַבְדְּתָנִי חֲנָם הַגִּידָה לִּי מַה־מִּשְׁכָּרְתְּךָ׃

29:15 וַיֹּאמֶר לָבָן לְיַעֲקֹב הַמְדַּאֲחִי אַתָּה וַתְּפַלְחִינִנִי מִגֵּן חוֹ לִי מָא אַנְרָךְ׃

29:15 Then Laban said to Jacob, "Because you are my relative, should you therefore serve me for nothing? Tell me, what shall your wages be?"

29:16 וּלְלֶבֶן שְׁתֵּי בָנוֹת שֵׁם הַגְּדֹלָה לֵאָה וְשֵׁם הַקְּטָנָה רָחֵל:

29:16 וּלְלֶבֶן תְּרֵיתַיִן בָּנִין שׁוֹם רַבָּתָא לֵאָה וְשׁוֹם זַעִירָתָא רָחֵל:

29:16 Now Laban had two daughters; the name of the older was Leah, and the name of the younger was Rachel.

29:17 וַעֲיֵנֵי לֵאָה רַכּוֹת וְרָחֵל הָיְתָה יִפְתָּתָאֵר וַיִּפְתַּ מַּרְאֶה:

29:17 וַעֲיֵנֵי לֵאָה יָאִין וְרָחֵל הָיְתָה שְׁפִירָא בְּרִיָּא וַיֵּאֵיָא בְּחֻזָּא:

29:17 And Leah's eyes were weak, but Rachel was beautiful of form and face.

29:18 וַיֵּאָהֱב יַעֲקֹב אֶת־רָחֵל וַיֹּאמֶר אֶעֱבָדָךְ שִׁבְעַ שָׁנִים בְּרָחֵל בְּתָךְ הַקְּטָנָה:

29:18 וּרְחִים יַעֲקֹב יֵת רָחֵל וַאֲמַר אֶפְלַחֲיִנְךָ שִׁבְעַ שָׁנִין בְּרָחֵל בְּתָךְ זַעִירָתָא:

29:18 Now Jacob loved Rachel, so he said, "I will serve you seven years for your younger daughter Rachel."

29:19 וַיֹּאמֶר לָבָן טוֹב תַּתִּי אֶתָּה לָךְ מִתַּתִּי אֶתָּה לְאִישׁ אַחֵר שְׁבָה עִמָּדִי:

29:19 וַאֲמַר לָבָן טֵב דְּאִיתִין יָתָה לָךְ מִדְּאִיתִין יָתָה לְגַבְרָא אֲוַחְרָן חֵיב עִמִּי:

29:19 Laban said, "It is better that I give her to you than to give her to another man; stay with me."

29:20 וַיַּעֲבֹד יַעֲקֹב בְּרָחֵל שִׁבְעַ שָׁנִים וַיְהִי בְּעֵינָיו כִּימִים אַחָדִים בְּאַהֲבָתוֹ אֶתָּה:

29:20 וּפְלַח יַעֲקֹב בְּרָחֵל שִׁבְעַ שָׁנִין וַהּוּוּ בְּעֵינֵהּ כִּיּוֹמִין זַעִרִין בְּדִרְחִים לִיה:

יָתָה:

29:20 So Jacob served seven years for Rachel and they seemed to him but a few days because of his love for her.

29:21 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־לָבָן הִבָּה אֶת־אִשְׁתִּי כִּי מָלְאוּ יָמִי וְאֲבֹאָה אֵלֶיהָ:

29:21 וַאֲמַר יַעֲקֹב לְלָבָן הִב יֵת אֶתָּתִי אֲרִי שְׁלִימוּ יוֹמִי פּוֹלְחָנִי וְאִיעוֹל לְוָתָה:

29:21 Then Jacob said to Laban, "Give me my wife, for my time is completed, that I may go in to her."

29:22 וַיֵּאסֶף לָבָן אֶת־כָּל־אֲנָשֵׁי הַמָּקוֹם וַיַּעַשׂ מִשְׁתָּה:

29:22 וּכְנַשׁ לָבָן יֵת כָּל אֲנָשֵׁי אֶתְרָא וַעֲבַד מִשְׁתָּא:

29:22 Laban gathered all the men of the place and made a feast.

29:23 וַיְהִי בָעֶרֶב וַיִּקַּח אֶת־לֵאָה בָּתּוֹ וַיָּבֵא אֶתָּה אֵלָיו וַיָּבֵא אֵלֶיהָ:

29:23 וַהּוּוּ בְּרַמְשָׁא וּדְבַר יֵת לֵאָה בְּרִיתָהּ וַאֲעִיל יָתָה לְוָתָהּ וְעַל לְוָתָהּ:

29:23 Now in the evening he took his daughter Leah, and brought her to him; and Jacob went in to her.

29:24 וַיִּתֵּן לָבָן לָהּ אֶת־זִלְפָּה שִׁפְחָתוֹ לְלֵאָה בָּתּוֹ שִׁפְחָה:

29:24 וַיְהִיב לָבָן לָהּ יֵת זִלְפָּה אֲמָתִיהָ לְלֵאָה בְּרִיתָהּ לְאִמָּהּ:

29:24 Laban also gave his maid Zilpah to his daughter Leah as a maid.

29:25 וַיְהִי בִבְקָר וַהֲנֶה־הָיָא לֵאָה וַיֹּאמֶר אֶל־לָבָן מַה־זֹּאת עָשִׂיתָ לִּי הֲלֹא

בְּרָחֵל עָבַדְתִּי עִמָּךְ וּלְמָה רָמִיתָנִי:

29:25 וַהּוּוּ בְּצַפְרָא וְהָא הִיא לֵאָה וַאֲמַר לְלָבָן מָא דָּא עָבַדְתָּ לִּי הֲלֹא בְּרָחֵל

פְּלַחִית עִמָּךְ וּלְמָא שְׁקֵרְתָּ בִּי:

29:25 So it came about in the morning that, behold, it was Leah! And he said to Laban, "What is this you have done to me? Was it not for Rachel that I served with you? Why then have you deceived me?"

29:26 וַיֹּאמֶר לָבָן לֹא־יַעֲשֶׂה כֵן בְּמִקוֹמֵנוּ לַתַּת הַצְעִירָה לִפְנֵי הַבְּכִירָה:

29:26 וַאֲמַר לָבָן לֹא מִתְעַבִּיד כֵּין כַּדִּין בְּאַתְרָנָא לְמִיתָן זַעִירָתָא קֳדָם רַבָּתָא:

29:26 But Laban said, "It is not the practice in our place to marry off the younger before the firstborn."

29:27 מִלֵּא שָׁבַע זֹאת וְנִתְּנָה לָךְ גַּם־אֶת־זֹאת בְּעִבְדָּהּ אֲשֶׁר תַּעֲבֹד עִמּוֹדֵי עוֹד שְׁבַע־שָׁנִים אַחֲרוֹת:

29:27 אַשְׁלִים שְׁבוּעָתָא דָּדָא דָא וְנָתִין לָךְ אִף יֵת דָא בְּפוֹלְחָנָא דְתַפְלַח עִמּוֹ עוֹד שְׁבַע שָׁנִין אַחֲרָנִין:

29:27 "Complete the week of this one, and we will give you the other also for the service which you shall serve with me for another seven years."

29:28 וַיַּעַשׂ יַעֲקֹב כֵּן וַיְמַלֵּא שָׁבַע זֹאת וַיִּתֵּן־לָהּ אֶת־רָחֵל בִּתּוֹ לֹא לְאִשָּׁה:

29:28 וַעֲבַד יַעֲקֹב כֵּין כַּדִּין וְאַשְׁלִים שְׁבוּעָתָא דָּדָא דָא וַיֵּהֵב לִיהָ יֵת רָחֵל בְּרַתִּיהָ לִיהָ לְאִיתּוֹ לְאַנְתּוֹ:

29:28 Jacob did so and completed her week, and he gave him his daughter Rachel as his wife.

29:29 וַיִּתֵּן לָבָן לְרָחֵל בִּתּוֹ אֶת־בִּלְהָה שִׁפְחָתוֹ לָהּ לְשִׁפְחָה:

29:29 וַיֵּהֵב לָבָן לְרָחֵל בְּרַתִּיהָ יֵת בִּלְהָה לָהּ לְאַמְהָה:

29:29 Laban also gave his maid Bilhah to his daughter Rachel as her maid.

29:30 וַיָּבֹא גַם אֶל־רָחֵל וַיֵּאָהֵב גַּם־אֶת־רָחֵל מִלֵּאָה וַיַּעֲבֹד עִמּוֹ עוֹד שְׁבַע־שָׁנִים אַחֲרוֹת:

29:30 וְעַל אִף לֹת רָחֵל וּרְחִים אִף יֵת רָחֵל מִלֵּאָה וּפְלַח עֵימִיָּה עוֹד שְׁבַע שָׁנִין אַחֲרָנִין:

29:30 So Jacob went in to Rachel also, and indeed he loved Rachel more than Leah, and he served with Laban for another seven years.

29:31 וַיֵּרָא יְהוָה כִּי־שָׁנוּאָה לֵאָה וַיִּפְתַּח אֶת־רִחְמָהּ וּרְחֵל עֲקָרָה:

29:31 וַחֲזָא וּגְלִי קֶדֶם יוֹי אַרִי סְנוּאָתָא לֵאָה וַיֵּהֵב לָהּ עַדּוֹי וּרְחֵל עֲקָרָה:

29:31 Now the LORD saw that Leah was unloved, and He opened her womb, but Rachel was barren.

29:32 וַתֵּהָרֵם לֵאָה וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ רְאוּבֵן כִּי אָמְרָה כִּי־רָאָה יְהוָה בְּעִנְיִי כִי עָתָה יֵאָהֱבֵנִי אִישִׁי:

29:32 וַעֲדִיאַת לֵאָה וַיֵּלֶידַת בֶּר וַקָּרַת שְׁמִיהָ רְאוּבֵן אַרִי אָמַרְת אַרִי גְלִי קֶדֶם יוֹי עוֹלָבְנִי אַרִי כְעַן יִרְחַמִּינִי בְעָלִי:

29:32 Leah conceived and bore a son and named him Reuben, for she said, "Because the LORD has seen my affliction; surely now my husband will love me."

29:33 וַתֵּהָרֵם עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתֹּאמֶר כִּי־שָׁמַע יְהוָה כִּי־שָׁנוּאָה אֲנִכִּי וַיִּתֵּן־לִי גַם־אֶת־זֶה וַתִּקְרָא שְׁמוֹ שִׁמְעוֹן:

29:33 וַעֲדִיאַת עוֹד לֵאָה וַיֵּלֶידַת בֶּר וַאֲמַרְת אַרִי שְׁמִיעַ קֶדֶם יוֹי אַרִי סְנוּאָתָה אָנָּא וַיֵּהֵב לִי אִף יֵת דִּין וַקָּרַת יֵת שְׁמִיהָ שִׁמְעוֹן:

29:33 Then she conceived again and bore a son and said, "Because the LORD has heard that I am unloved, He has therefore given me this son also." So she named him Simeon.

29:34 וַתֵּהָרֵם עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתֹּאמֶר עָתָה הִפַּעַם יִלְוֶהָ אִישִׁי אֵלַי כִּי־יִלְדָתִי לוֹ שְׁלֹשָׁה בָנִים עַל־כֵּן קָרָא־שְׁמוֹ לְוִי:

29:34 וַעֲדִיאַת עוֹד וַיֵּלֶידַת בֶּר וַאֲמַרְת זִמְנָא הָדָא זִמְנָא כְעַן זִימְנָא יִתְחַבֵּר לִי בְעָלִי אַרִי יִלְיֻדִית לִיהָ תִלְתָּהּ בָּנִין עַל־כֵּין קָרָא שְׁמָהּ לְוִי:

29:34 She conceived again and bore a son and said, "Now this time my husband will become attached to me, because I have borne him three sons." Therefore he was named Levi.

29:35 וַתֵּהָרֵם עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתֹּאמֶר הִפַּעַם אוֹדָהָ אֶת־יְהוָה עַל־כֵּן קָרָאָה שְׁמוֹ יְהוּדָה וַתַּעֲמֹד מִלְּדָת:

29:35 וְעַד־יָאֵת עוֹד וַיִּלְדֶּת בֶּר וַאֲמַרְתָּ הָדָא זְמַנָּא אוֹדִי קִדְם יְיָ עַל־כֵּין קָרַת שְׁמִיהָ יְהוּדָה וְקָמַת מִלְמִילָד מִלְמִילַת:

29:35 And she conceived again and bore a son and said, "This time I will praise the LORD." Therefore she named him Judah. Then she stopped bearing.

30:1 וַתֵּרָא רָחֵל כִּי לֹא יֵלְדָה לְיַעֲקֹב וַתִּקְנֶא רָחֵל בְּאֶחָתָהּ וַתֹּאמֶר אֶל־יַעֲקֹב הִבָּה־לִּי בָנִים וְאִם־אֵין מִתָּה אָנֹכִי:

30:1 וַחֲזַת רָחֵל אֲרִי לֹא יֵלְדֶת לְיַעֲקֹב וַקְנִיאַת רָחֵל בְּאֶחָתָהּ וַאֲמַרְתָּ לְיַעֲקֹב הִב לִי בָנִין וְאִם לֹא מִיִּתָּא אָנָּה:

30:1 Now when Rachel saw that she bore Jacob no children, she became jealous of her sister; and she said to Jacob, "Give me children, or else I die."

30:2 וַיַּחֲרֶ־אֶף יַעֲקֹב בְּרָחֵל וַיֹּאמֶר הִתַּחַת אֱלֹהִים אָנֹכִי אֲשֶׁר־מָנַע מִמּוֹד פְּרִי־בֶטֶן:

30:2 וַתִּקְיֹף רוּגְזָא דְיַעֲקֹב בְּרָחֵל וַאֲמַר הִמְנִי אֶת בָּעִיָּא הָלָא מִן־קִדְם יְיָ תִּבְעֵן דְּמָנַע מִנִּיךְ וְלָדָא דְּמַעִי:

30:2 Then Jacob's anger burned against Rachel, and he said, "Am I in the place of God, who has withheld from you the fruit of the womb?"

30:3 וַתֹּאמֶר הִנֵּה אֲמָתִי בִלְהָה בָּא אֵלֶיהָ וַתֵּלֶד עַל־בְּרָכִי וְאִבְנָה גַם־אָנֹכִי מִמֶּנָּה:

30:3 וַאֲמַרְתָּ הָא אֲמָתִי בִלְהָה עוֹל לְוֹתָהּ תֵּלִיד וְאָנָּה אֲרִבִּי וְאֶתְבְּנִי אֶף אָנָּה מִנָּה:

30:3 She said, "Here is my maid Bilhah, go in to her that she may bear on my knees, that through her I too may have children."

30:4 וַתִּתֵּן־לוֹ אֶת־בִּלְהָה שִׁפְחָתָהּ לְאִשָּׁה וַיָּבֹא אֵלֶיהָ יַעֲקֹב:

30:4 וַיִּהְיֶבֶת לִיהָ יֵת בִּלְהָה אֲמָתָהּ לְאִיתּוֹ לְאִנָּתוֹ וְעַל לְוֹתָהּ יַעֲקֹב:

30:4 So she gave him her maid Bilhah as a wife, and Jacob went in to her.

30:5 וַתֵּהָר בִּלְהָה וַתֵּלֶד לְיַעֲקֹב בֶּן:

30:5 וְעַד־יָאֵת בִּלְהָה וַיִּלְדֶת לְיַעֲקֹב בֶּר:

30:5 Bilhah conceived and bore Jacob a son.

30:6 וַתֹּאמֶר רָחֵל דָּנִנִּי אֱלֹהִים וְגַם שָׁמַע בְּקוֹלִי וַיִּתֵּן־לִי בֶן עַל־כֵּן קָרָאָה שְׁמוֹ דָּן:

30:6 וַאֲמַרְתָּ רָחֵל דָּנִנִּי דָן לִי יְיָ וְאֶף קָבִיל צְלוֹתִי וַיִּהְיֶב לִי בֶר עַל־כֵּין קָרַת שְׁמִיהָ דָן:

30:6 Then Rachel said, "God has vindicated me, and has indeed heard my voice and has given me a son." Therefore she named him Dan.

30:7 וַתֵּהָר עוֹד וַתֵּלֶד בִּלְהָה שִׁפְחַתָּהּ רָחֵל בֶּן שְׁנֵי לְיַעֲקֹב:

30:7 וְעַד־יָאֵת עוֹד וַיִּלְדֶת בִּלְהָה אֲמָתָהּ דְּרָחֵל בֶּר תִּנָּן לְיַעֲקֹב:

30:7 Rachel's maid Bilhah conceived again and bore Jacob a second son.

30:8 וַתֹּאמֶר רָחֵל נִפְתּוּלִי אֱלֹהִים נִפְתַּלְתִּי עִם־אֶחָתִי גַם־יָכַלְתִּי וַתִּקְרָא שְׁמוֹ נַפְתָּלִי:

30:8 וַאֲמַרְתָּ רָחֵל קָבִיל בְּעוֹתִי יְיָ קָבִיל יְיָ בְּעוֹתִי בְּאֶתְחַנְנוֹתִי בְּצִלוֹתִי חֲמִידִית דִּיהִי לִי וְלֹד כְּאֶחָתִי אֶף אֶתִּיְהִיב לִי וּקְרַת שְׁמָהּ נַפְתָּלִי:

30:8 So Rachel said, "With mighty wrestlings I have wrestled with my sister, and I have indeed prevailed." And she named him Naphtali.

30:9 וַתֵּרָא לֵאָה כִּי עָמְדָה מְלֹדֶת וַתִּקַּח אֶת־זִלְפָּה שִׁפְחָתָהּ וַתֵּתֶן אֹתָהּ לְיַעֲקֹב לְאִשָּׁה:

30:9 וַחֲזוֹת לֵאָה אֲרִי קָמַת מִלְמִילָד וּדְבַרְתָּ וְנָסִיבַת יָת זִלְפָּה אִמָּתָהּ וַיִּהְיֶה יָתָהּ לְיַעֲקֹב לְאִתּוֹ לְאִינָתוֹ:

30:9 When Leah saw that she had stopped bearing, she took her maid Zilpah and gave her to Jacob as a wife.

30:10 וַתֵּלֶד זִלְפָּה שִׁפְחַת לֵאָה בֶּן לְיַעֲקֹב בֶּן:

30:10 וַיִּלְדֶּת זִלְפָּה אִמָּתָהּ דָּלְאָה לְיַעֲקֹב בֶּר:

30:10 Leah's maid Zilpah bore Jacob a son.

30:11 וַתֹּאמֶר לֵאָה (בְּגֵד) [בָּא] גָּד וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ גָּד:

30:11 וַאֲמַרְתָּ לֵאָה אֵתָּא גָּד וּקְרַת יָת שְׁמִיה גָּד:

30:11 Then Leah said, "How fortunate!" So she named him Gad.

30:12 וַתֵּלֶד זִלְפָּה שִׁפְחַת לֵאָה בֶּן שְׁנֵי לְיַעֲקֹב:

30:12 וַיִּלְדֶּת זִלְפָּה אִמָּתָהּ דָּלְאָה בֶּר תִּנְיָן לְיַעֲקֹב:

30:12 Leah's maid Zilpah bore Jacob a second son.

30:13 וַתֹּאמֶר לֵאָה בְּאֲשְׁרֵי כִי אֲשֶׁרוּנִי בְּנֹת וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ אֲשֶׁר:

30:13 וַאֲמַרְתָּ לֵאָה תִּשְׁבַּחֵא הָיָה לִי אֲרִי בְּכִין יִשְׁבַּחֲנִי נִשְׂיָא וּקְרַת יָת שְׁמִיה

אֲשֶׁר:

30:13 Then Leah said, "Happy am I! For women will call me happy." So she named him Asher.

30:14 וַיֵּלֶךְ רְאוּבֵן בִּימֵי קְצִיר־חֹטִים וַיִּמְצָא דּוֹדָאִים בַּשָּׂדֶה וַיָּבֵא אֹתָם אֶל־לֵאָה

אָמוֹ וַתֹּאמֶר רָחֵל אֶל־לֵאָה תִּנִּינָא לִי מִדּוֹדָאִי בְּגֵד:

30:14 וַאֲזַל רְאוּבֵן בְּיוֹמֵי חֶצֶד חֹטִין וַאֲשַׁכַּח יַבְרוּחִין בַּחֲקֵלָא וַאֲתִי יָתְהוֹן

לְלֵאָה אָמִיה וַאֲמַרְתָּ רָחֵל לְלֵאָה הִבִּי כֶּעַן לִי מִיַּבְרוּחֵי דְבָרִיד:

30:14 Now in the days of wheat harvest Reuben went and found mandrakes in the field, and brought them to his mother Leah. Then Rachel said to Leah, "Please give me some of your son's mandrakes."

30:15 וַתֹּאמֶר לָהּ הִמָּעֻט קַחְתְּךָ אֶת־אִשְׁי וְלָקַחְתָּ גַם אֶת־דּוֹדָאִי בְּנִי וַתֹּאמֶר

רָחֵל לָכֵן יִשְׁכַּב עִמָּךְ הַלַּיְלָה תַּחַת דּוֹדָאִי בְּגֵד:

30:15 וַאֲמַרְתָּ לָהּ הַזְעִיר דְּדְבַרְתָּ יָת בְּעָלִי וּלְמַסָּב אַף יָת יַבְרוּחֵי דְבָרִי וַאֲמַרְתָּ

רָחֵל בְּכִין יִשְׁכַּב עִמָּךְ בְּלִילִיָא חֲלָף יַבְרוּחֵי דְבָרִיד:

30:15 But she said to her, "Is it a small matter for you to take my husband? And would you take my son's mandrakes also?" So Rachel said, "Therefore he may lie with you tonight in return for your son's mandrakes."

30:16 וַיָּבֵא יַעֲקֹב מִן־הַשָּׂדֶה בָּעֶרֶב וַתֵּצֵא לֵאָה לִקְרָאתוֹ וַתֹּאמֶר אֵלַי תָּבוֹא כִּי

שָׂכַר שְׂכָרְתִּיךָ בְּדוֹדָאִי בְּנִי וַיִּשְׁכַּב עִמָּהּ בַּלַּיְלָה הַזֶּה:

30:16 וְעַל יַעֲקֹב מִן חֲקֵלָא בְּרִמְשָׁא וּנְפִקַת לֵאָה לְקַדְמוּתֶיהָ וַאֲמַרְתָּ לְוָתִי

תִּיעוֹל אֲרִי מִיָּגֶר אֲגַרְתְּךָ בִּיַּבְרוּחֵי דְבָרִי וּשְׁכִיב עִמָּה בְּלִילִיָא הַזֶּה:

30:16 When Jacob came in from the field in the evening, then Leah went out to meet him and said, "You must come in to me, for I have surely hired you with my son's mandrakes." So he lay with her that night.

30:17 וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶל־לֵאָה וַתֵּהָר וַתֵּלֶד לְיַעֲקֹב בֶּן חַמִּישִׁי:

30:17 וְקָבִיל וּשְׁמִיע קֶדֶם יוֹי צְלוּתָהּ דְּלֵאָה וְעַדִּיאַת וַיִּלְדֶּת לְיַעֲקֹב בֶּר חַמִּישִׁי:

30:17 God gave heed to Leah, and she conceived and bore Jacob a fifth son.

30:18 וַתֹּאמֶר לֵאָה נָתַן אֱלֹהִים שְׂכָרִי אֲשֶׁר־נָתַתִּי שִׁפְחָתִי לְאִשְׁי וַתִּקְרָא שְׁמוֹ

יִשְׁשַׁכַּר:

30:18 וַאֲמַרְתָּ לָאֵה יֵהֵב יוֹי אֲנֹרִי דִיהִבִּית אֲרִי יֵהִבִּית אֲמַתִּי לְבַעֲלִי וְקָרַת שְׁמִיהָ יִשְׁשַׁכַּר:

30:18 Then Leah said, "God has given me my wages because I gave my maid to my husband." So she named him Issachar.

30:19 וַתֵּהָר עוֹד לָאֵה וַתֵּלֶד בֶּן־שְׁשִׁי לְיַעֲקֹב:

30:19 וַעֲדִיאֵת עוֹד לָאֵה וַיֵּלֶידַת בֶּר שְׁתִּיתִי לְיַעֲקֹב:

30:19 Leah conceived again and bore a sixth son to Jacob.

30:20 וַתֹּאמֶר לָאֵה זָבַדְנִי אֱלֹהִים אֲתִי זָבַד טוֹב הַפַּעַם יִזְבְּלֵנִי אִישִׁי כִּי־יִלְדַתִּי לוֹ שֵׁשָׁה בָנִים וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ זְבֻלוֹן:

30:20 וַאֲמַרְתָּ לָאֵה יֵהֵב יוֹי יִתִּיה לִי יְתִי חוֹלֵק טָב הָדָא זְמַנָּא יֵהִי מְדוּרִיהָ דְּבַעֲלִי לְוַתִּי אֲרִי יִלְדִית לִיהָ שְׁתָּה בְּנִין וְקָרַת יָת שְׁמִיהָ זְבֻלוֹן:

30:20 Then Leah said, "God has endowed me with a good gift; now my husband will dwell with me, because I have borne him six sons." So she named him Zebulun.

30:21 וְאַחֲרַיִלְדָּה בַת וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמָהּ דִּינָה:

30:21 וַבֶּתֶר כֵּין יִלְדִית בֶּרְתָּא וְקָרַת יָת שְׁמָהּ דִּינָה:

30:21 Afterward she bore a daughter and named her Dinah.

30:22 וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־רַחֵל וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים וַיִּפְתַּח אֶת־רַחְמָהּ:

30:22 וְעַל דְּכַרְנָה דְּרַחֵל קָדַם יוֹי וְקָבִיל צְלוּתָהּ יוֹי וַיֵּהֵב לָהּ עַדּוּי:

30:22 Then God remembered Rachel, and God gave heed to her and opened her womb.

30:23 וַתֵּהָר וַתֵּלֶד בֶּן וַתֹּאמֶר אֶסָּף אֱלֹהִים אֶת־חַרְפָּתִי:

30:23 וַעֲדִיאֵת וַיֵּלֶידַת בֶּר וַאֲמַרְתָּ כְּנֵשׁ יוֹי יָת חַסְדִּי:

30:23 So she conceived and bore a son and said, "God has taken away my reproach."

30:24 וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ יוֹסֵף לֵאמֹר יִסָּף יֵהוּה לִי בֶן אַחֲרִי:

30:24 וְקָרַת יָת שְׁמִיהָ יוֹסֵף לְמִימַר יוֹסֵף יוֹי לִי בֶר אַחֲרִין:

30:24 She named him Joseph, saying, "May the LORD give me another son."

30:25 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יִלְדָּה רַחֵל אֶת־יוֹסֵף וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־לָבָן שְׁלַחֲנִי וְאֶלְכָּה אֶל־מְקוֹמִי וְלֵאדָרְצִי:

30:25 וַהֲוֶה כַד יֵלֶידַת רַחֵל יָת יוֹסֵף וַאֲמַר יַעֲקֹב לְלָבָן שְׁלַחֲנִי וְאַהֲךָ לְאַתְרִי וְלֵאדָרְעִי:

30:25 Now it came about when Rachel had borne Joseph, that Jacob said to Laban, "Send me away, that I may go to my own place and to my own country."

30:26 תִּנֵּה אֶת־נָשִׁי וְאֶת־יְלָדֵי אֲשֶׁר עֲבַדְתִּי אִתְּךָ בְּהֵן וְאֶלְכָּה כִּי אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת־עֲבַדְתִּי אֲשֶׁר עֲבַדְתִּיךָ:

30:26 הֵב יָת נָשִׁי וַיָּת בְּנֵי דְּפִלְחִית יָתְךָ בְּהוֹן וְאִיזִיל וְאִיהֶךָ אֲרִי אֵת יָדַעַת יָת פִּלְחָנִי דְּפִלְחֶךָ:

30:26 "Give me my wives and my children for whom I have served you, and let me depart; for you yourself know my service which I have rendered you."

30:27 וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָבָן אִם־נָא מִצָּאֲתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ נַחֲשֵׁתִי וַיְבָרְכֵנִי יֵהוּה בְּגִלְלָךְ:

30:27 וַאֲמַר לִיהָ לָבָן אִם כְּעַן אֲשַׁכַּחִית רַחֲמִין בְּעֵינְךָ נְסִיתִי וּבְרִיכָנִי יוֹי בְּדִילְךָ:

30:27 But Laban said to him, "If now it pleases you, stay with me; I have divined that the LORD has blessed me on your account."

30:28 וַיֹּאמֶר נָקֵבָה שְׂכָרְךָ עָלַי וְאֶתְנָהּ:

30:28 וַיֹּאמֶר פָּרִישׁ אֲנִיךְ עָלַי וְאֶתִּין:

30:28 He continued, "Name me your wages, and I will give it."

30:29 וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת אֲשֶׁר עָבַדְתִּיךָ וְאֵת אֲשֶׁר-הָיָה מְקִנְךָ אִתִּי:

30:29 וַיֹּאמֶר לִיה אֵת יָדַעְתָּ יָת דַּפְלַחְתְּךָ וְיֵת דַּהּוּה בְּעִירְךָ עָמִי:

30:29 But he said to him, "You yourself know how I have served you and how your cattle have fared with me."

30:30 כִּי מַעֲטֹ אֲשֶׁר-הָיָה לְךָ לִפְנֵי וַיִּפְרֹץ לְרֹב וַיִּבְרַךְ יְהוָה אֶתְךָ לְרִגְלִי וְעַתָּה מִתִּי אֶעֱשֶׂה גַם-אֲנֹכִי לְבֵיתִי:

30:30 אֲרִי זְעִיר דַּהּוּה לְךָ קִדְמִי וְתִקְוָה לִסְגִי לְמַסְגִּי וּבְרִיךְ יְיָ יִתֵּךְ בְּדִילִי וְכַעַן אֲמִתִּי אֶעֱבִיד אִף אֲנִי לְבֵיתִי:

30:30 "For you had little before I came and it has increased to a multitude, and the LORD has blessed you wherever I turned. But now, when shall I provide for my own household also?"

30:31 וַיֹּאמֶר מָה אֶתֶּן-לְךָ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לֹא-תִתֶּן-לִי מֵאוֹמָה אִם-תַּעֲשֶׂה-לִּי

הַדָּבָר הַזֶּה אֲשׁוּבָה אֶרְעָה צֹאנְךָ אֲשֶׁמֶר:

30:31 וַיֹּאמֶר מָה אֶתֶּן לְךָ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לֹא תִתֶּן לִי יֵת מְדַעַם אִם תַּעֲבִיד לִי פִתְגָמָא הַדִּין אֶתּוֹב אֶרְעִי עִנְךָ אִטֵּר:

30:31 So he said, "What shall I give you?" And Jacob said, "You shall not give me anything. If you will do this *one* thing for me, I will again pasture *and* keep your flock:

30:32 אֶעֱבֹר בְּכָל-צֹאנְךָ הַיּוֹם הַסֵּר מִשָּׁם כָּל-שֶׁה נָקָד וְטָלוּא וְכָל-שֶׁה-חֹם בְּכַשְׂבִּים וְטָלוּא וְנָקָד בְּעִזִּים וְהָיָה שְׂכָרִי:

30:32 אֶעֱבֹר בְּכָל עִנְךָ יוֹמָא דִּין אֶעֱדִי מִתְמֵן כָּל אִמֶּר נְמוֹר וּרְקוּעַ וְכָל אִמֶּר שְׁחֹם בְּאִמְרִיא וּרְקוּעַ וְנְמוֹר בְּעִזִּיא וַיְהִי אֲנִרִי:

30:32 let me pass through your entire flock today, removing from there every speckled and spotted sheep and every black one among the lambs and the spotted and speckled among the goats; and *such* shall be my wages.

30:33 וְעִנְתָּה-בִּי צִדְקָתִי בַּיּוֹם מָחָר כִּי-תָבוֹא עַל-שְׂכָרִי לִפְנֵיךָ כָּל אֲשֶׁר-אִינְנִי נָקָד וְטָלוּא בְּעִזִּים וְחֹם בְּכַשְׂבִּים גָּנוּב הוּא אִתִּי:

30:33 וְתִסְהִיד עָלַי בִּי זְכוּתִי בַּיּוֹם מָחָר אֲרִי תִיעוֹל תִּהְיֶה עַל אֲנִרִי קִדְמְךָ כָּל דְּלִיתוּהִי נְמוֹר וּרְקוּעַ בְּעִזִּיא וְשְׁחֹם בְּאִמְרִיא גָנוּבָא הוּא עָמִי:

30:33 "So my honesty will answer for me later, when you come concerning my wages. Every one that is not speckled and spotted among the goats and black among the lambs, *if found* with me, will be considered stolen."

30:34 וַיֹּאמֶר לָבָן הֵן לִי יְהִי כְּדִבְרְךָ:

30:34 וַיֹּאמֶר לָבָן בְּרַם הֵן לִוִּי יְהִי כְּפִתְגְמְךָ:

30:34 Laban said, "Good, let it be according to your word."

30:35 וַיִּסַּר בַּיּוֹם הַהוּא אֶת-הַתִּישִׁים הָעֶקְדִּים וְהַטָּלָאִים וְאֵת כָּל-הָעִזִּים הַנְּקִדּוֹת וְהַטָּלָאִת כָּל אֲשֶׁר-לָבָן בּוֹ וְכָל-חֹם בְּכַשְׂבִּים וַיִּתֵּן בְּיַד-בָּנָיו:

30:35 וְאֶעֱדִי בַּיּוֹמָא הַהוּא יֵת תִּישִׁיא רְגוּלִיא וּרְקוּעִיא וְיֵת כָּל עִזִּיא נְמוֹרָתָא וּרְקוּעִתָא וְיֵת כָּל דְּחִיּוֹר בִּיה וְכָל דְּשְׁחֹם בְּאִמְרִיא וַיְהִי בְּיַד בְּנוֹהִי:

30:35 So he removed on that day the striped and spotted male goats and all the speckled and spotted female goats, every one with white in it, and all the black ones among the sheep, and gave them into the care of his sons.

30:36 וַיֵּשֶׁם דְּרֹךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בֵּינוֹ וּבֵין יַעֲקֹב וַיַּעֲקֹב רָעָה אֶת-צֹאן לָבָן הַנוֹתָרָת:

30:36 וַשּׁוּי מֵהַלֵּךְ תִּלְתָּה יוֹמִין בֵּינוֹהִי וּבֵין יַעֲקֹב וַיַּעֲקֹב רָעִי יֵת עָנָא דְּלָבָן

דַּאשְׁתֶּאֱרָא:

30:36 And he put *a distance of* three days' journey between himself and Jacob, and Jacob fed the rest of Laban's flocks.

30:37 וַיִּקַּח־לוֹ יַעֲקֹב מִקָּל לִבְנֵה לַח וְלוֹז וְעֶרְמוֹן וַיַּפְצֵל בָּהֶן פְּצָלוֹת לְבָנוֹת מַחֲשֵׁף הַלָּבָן אֲשֶׁר עַל־הַמִּקְלֹת:

30:37 וַנְּסִיב לִיה יַעֲקֹב חֹטְרִין דְּלָבָן רִטִּיבָן וּדְלֹז וְדַדְלֹב וְקַלִּיף בְּהוֹן קַלְפִּין חִיּוּרִין קַלּוֹף חִיּוֹר דְּעַל חֹטְרִיא:

30:37 Then Jacob took fresh rods of poplar and almond and plane trees, and peeled white stripes in them, exposing the white which was in the rods.

30:38 וַיִּצַּג אֶת־הַמִּקְלֹת אֲשֶׁר פָּצַל בְּרֹהֲטִים בְּשִׁקְתוֹת הַמַּיִם אֲשֶׁר תְּבֹאֵן הַצֹּאן לִשְׁתוֹת לְנֹכַח הַצֹּאן וַיַּחֲמֶנָה בִּבְאֵן לִשְׁתוֹת:

30:38 וַדַּעִיץ יֵת חֹטְרִיא דְּקַלִּיף דְּקַלִּיף בְּרִטִּיא בְּרֹהֲטִיא אֲתֵר בֵּית־שִׁקְנָא דְּמִיא אֲתֵר דֹּאֲתִין עֲנָא לְמִשְׁתִּי לְקַבְּלֵהוֹן דְּעֲנָא וּמִתִּיחָמֵן בְּמִיתִיהוֹן לְמִשְׁתִּי:

30:38 He set the rods which he had peeled in front of the flocks in the gutters, *even* in the watering troughs, where the flocks came to drink; and they mated when they came to drink.

30:39 וַיַּחֲמוּ הַצֹּאן אֶל־הַמִּקְלֹת וַתִּלְדֹּן הַצֹּאן עֲקָדִים נִקְדִּים וּטְלָאִים:

30:39 וַאֲתִיחָמָא עֲנָא בְּחֹטְרִיא וַיִּלְיֵדָא עֲנָא רְגוּלִין נְמוּרִין וּרְקוּעִין:

30:39 So the flocks mated by the rods, and the flocks brought forth striped, speckled, and spotted.

30:40 וְהַפְּשָׁבִים הִפְרִיד יַעֲקֹב וַיִּתֵּן פָּנֵי הַצֹּאן אֶל־עֶקֶד וְכָל־חוּם בְּצֹאן לָבָן וַיִּשֶׁת־לוֹ עֲדָרִים לְבָדוֹ וְלֹא שָׁתָם עַל־צֹאן לָבָן:

30:40 וַאֲמַרִּיא אִפְרִישׁ יַעֲקֹב וַיֵּהֵב בְּרִישׁ עֲנָא כָל דְּרַגּוּל וְכָל דְּשַׁחוּם בְּעֲנָא דְּלָבָן וְשׁוּי לִיה עֲדָרִין בְּלַחֲדוּהִי וְלֹא עֲרִיבִינוּן עִם עֲנָא דְּלָבָן:

30:40 Jacob separated the lambs, and made the flocks face toward the striped and all the black in the flock of Laban; and he put his own herds apart, and did not put them with Laban's flock.

30:41 וְהָיָה בְּכָל־יָחַם הַצֹּאן הַמִּקְשָׁרוֹת וְשֵׁם יַעֲקֹב אֶת־הַמִּקְלֹת לְעֵינֵי הַצֹּאן בְּרֹהֲטִים לַיַּחֲמֶנָה בַּמִּקְלֹת:

30:41 וְהָוִי בְּכָל עֵידוֹן דְּמִיתִיחָמֵן עֲנָא מִבְּכָרְתָּא וּמִשְׁוִי יַעֲקֹב יֵת חֹטְרִיא לְעֵינֵי עֲנָא לְקַבְּלִיהוֹן דְּעֲנָא בְּרִטִּיא בְּרֹהֲטִיא לַיַּחֲמוּתֵהוֹן בְּחֹטְרִיא:

30:41 Moreover, whenever the stronger of the flock were mating, Jacob would place the rods in the sight of the flock in the gutters, so that they might mate by the rods;

30:42 וּבְהַעֲטִיף הַצֹּאן לֹא יִשִּׁים וְהָיָה הָעֲטָפִים לְלָבָן וְהַקְּשָׁרִים לַיַּעֲקֹב:

30:42 וּבִלְקִישׁוֹת עֲנָא לֹא מִשְׁוִי וְהָיוּ לְקִישִׁיא לְלָבָן וּבְכִירִיא לַיַּעֲקֹב:

30:42 but when the flock was feeble, he did not put *them* in; so the feeble were Laban's and the stronger Jacob's.

30:43 וַיִּפְרֹץ הָאִישׁ מְאֹד מְאֹד וַיִּהְיֶה־לוֹ צֹאן רַבּוֹת וּשְׁפָחוֹת וַעֲבָדִים וּגְמָלִים וַחֲמֹרִים:

30:43 וַתִּקְיף גְּבֵרָא לַחֲדָא וַחֲדָא לִיה עֵן סְגִיאָן וְאִמְהָן וַעֲבָדִין וּגְמָלִין וַחֲמֹרִין:

30:43 So the man became exceedingly prosperous, and had large flocks and female and male servants and camels and donkeys.

31:1 וַיִּשְׁמַע אֶת־דְּבָרֵי בְנֵי־לָבָן לֵאמֹר לָקַח יַעֲקֹב אֶת כָּל־אֲשֶׁר לְאָבִינוּ וּמֵאֲשֶׁר לְאָבִינוּ עָשָׂה אֶת כָּל־הַכְּבֹד הַזֶּה:

31:1 וּשְׁמַע יֵת פִּתְגָמֵי בְנֵי לָבָן דֹּאֲמַרִּין דִּהּוּוּ אִמְרִין לְמִימַר נְסִיב יַעֲקֹב יֵת כָּל דְּלֵאבֹנָא וּמִדְּלֵאבֹנָא קָנָא יֵת כָּל נַכְסִיא הָאֵלִין:

31:1 Now Jacob heard the words of Laban's sons, saying, "Jacob has taken away all that was our father's, and from what belonged to our father he has made all this wealth."

31:2 וַיֵּרָא יַעֲקֹב אֶת־פָּנָיו לָבָן וַהֲנֶה אֵינָנו עִמּוֹ כְּתַמּוֹל שְׁלֹשׁוֹם:
31:2 וַחֲזָא יַעֲקֹב יֵת סִבְר־אִפִּי לָבָן וְהָא לִיתְנֹן לִיתְנֹן עֲמִיה כְּמֵאתְמָלִי
וּמִדְקָמוּהִי וּמִדְקָמוּהִי:

31:2 Jacob saw the attitude of Laban, and behold, it was not *friendly* toward him as formerly.

31:3 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יַעֲקֹב שׁוּב אֶל־אֶרֶץ אֲבוֹתֶיךָ וּלְמוֹלְדֶתְךָ וְאֶהְיֶה עִמָּךְ:
31:3 וַאֲמַר יוֹי לִיַּעֲקֹב תוֹב לָאֶרֶע אֲבֹהֶתְךָ וּלְיִלְדוֹתְךָ וְיִהִי מִימָרִי בְּסַעֲדְךָ:

31:3 Then the LORD said to Jacob, "Return to the land of your fathers and to your relatives, and I will be with you."

31:4 וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב וַיִּקְרָא לְרַחֵל וּלְלֵאָה הַשָּׂדֶה אֶל־צֹאנֹו:
31:4 וּשְׁלַח יַעֲקֹב וַקְרָא לְרַחֵל וּלְלֵאָה לְחַקְלָא לִית לֹות עֲנִיה:

31:4 So Jacob sent and called Rachel and Leah to his flock in the field,

31:5 וַיֹּאמֶר לָהֶן רְאֵה אֲנֹכִי אֶת־פָּנָיו אֲבִיכֶן כִּי־אֵינָנו אֵלַי כְּתַמּוֹל שְׁלֹשׁוֹם וְאֵלֶּהִי
אָבִי הִיָּה עִמָּדִי:

31:5 וַאֲמַר לָהֶן חֲזִי אֲנָא יֵת סִבְר־אִפִּי אֲבוּכִין אֲרִי וְהָא לִיתְנֹן עֲמִי
כְּמֵאתְמָלִי וּמִדְקָמוּהִי וּמִדְקָמוּהִי וְאֵלֶּהִי דְאָבָא מִימָרִיה הִוָּה בְּסַעֲדִי:

31:5 and said to them, "I see your father's attitude, that it is not *friendly* toward me as formerly, but the God of my father has been with me.

31:6 וְאַתְּנָה יָדַעְתָּן כִּי בְּכָל־כֹּחִי עָבַדְתִּי אֶת־אֲבִיכֶן:

31:6 וְאַתְּנִין יָדַעְתִּין אֲרִי בְּכָל חִילִי פְלַחִית יֵת אֲבוּכִין:

31:6 "You know that I have served your father with all my strength.

31:7 וְאַבִּיכֶן הִתַּל בִּי וַהֲחִלַּף אֶת־מִשְׁכַּרְתִּי עֲשֶׂרֶת מָנִים וְלֹא־נָתַנוּ אֱלֹהִים
לְהַרַע עִמָּדִי:

31:7 וְאַבּוּכִין שָׁקַר בִּי וְאַשְׁנִי יֵת אֲגִרִי עֶסֶר זְמַנִּין וְלֹא שִׁבְקִיה יוֹי לְאַבְאָשָׁא עֲמִי:
31:7 "Yet your father has cheated me and changed my wages ten times; however, God did not allow him to hurt me.

31:8 אִם־כֹּה יֹאמֶר נִקְדִּים יִהְיֶה שְׁכָרְךָ וְיִלְדוּ כָל־הַצֹּאן נִקְדִּים וְאִם־כֹּה יֹאמֶר
עִקְדִּים יִהְיֶה שְׁכָרְךָ וְיִלְדוּ כָל־הַצֹּאן עִקְדִּים:

31:8 אִם כִּדִּין הִוָּה אָמַר נְמוּרִין רְגוּלִין יִהִי אֲגִרְךָ וְיִלְדֵּן כָּל עֲנָא נְמוּרִין
רְגוּלִין וְאִם כִּדִּין הִוָּה אָמַר רְגוּלִין יִהִי אֲגִרְךָ וְיִלְדֵּן כָּל עֲנָא רְגוּלִין:

31:8 "If he spoke thus, 'The speckled shall be your wages,' then all the flock brought forth speckled; and if he spoke thus, 'The striped shall be your wages,' then all the flock brought forth striped.

31:9 וַיִּצַּל אֱלֹהִים אֶת־מִקְנֶה אֲבִיכֶם וַיִּתֵּן־לִי:

31:9 וְאַפְרִישׁ יוֹי מִן יֵת בְּעִירָא עֲנָא דְאֲבוּכֹון וַיִּהֲב לִי:

31:9 "Thus God has taken away your father's livestock and given *them* to me.

31:10 וַיְהִי בַּעַת יָחַם הַצֹּאן וְאַשָּׁא עֵינַי וְאֶרָא בַּחֲלוֹם וַהֲנֶה הֶעֱתִידִים הָעֲלִים
עַל־הַצֹּאן עִקְדִּים נִקְדִּים וּבְרָדִים:

31:10 וַהֲוֶה בְּעֵדֵן דְּאֶתִּיחָמָא עֲנָא וּזְקַפִּית עֵינַי וַחֲזִית בַּחֲלֻמָא וְהָא תִּישָׂא
דְּסֻלְקִין עַל עֲנָא רְגוּלִין נְמוּרִין וּפְצִיחִין:

31:10 "And it came about at the time when the flock were mating that I lifted up my eyes and saw in a dream, and behold, the male goats which were mating *were* striped, speckled, and mottled.

31:11 וַיֹּאמֶר אֵלַי מִלֵּאךְ הָאֱלֹהִים בַּחֲלוֹם יַעֲקֹב וְאָמַר הִנְנִי:

31:11 וַאֲמַר לִי מִלֵּאכָא דִּיּוּי בְּחִלְמָא יַעֲקֹב וַאֲמַרִּית הָאֲנָא:
31:11 "Then the angel of God said to me in the dream, 'Jacob,' and I said, 'Here I am.'"

31:12 וַיֹּאמֶר שְׂא־נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה כָּל-הָעֵתָדִים הָעֹלִים עַל-הַצֹּאן עֲקָדִים וְקָדִים
וּבְרָדִים כִּי רָאִיתִי אֶת כָּל-אֲשֶׁר לְבֵן עָשָׂה לָךְ:

31:12 וַאֲמַר זָקוּף כְּעַן עֵינְךָ וַחֲזִי כָּל תִּשְׁיָא דְסִתְקִין עַל עֲנָא רְגוּלִין נְמוּרִין
וּפְצִיחִין אַרְי גְּלִי קְדָמִי יָת כָּל דְּלָבָן עֲבִיד לָךְ:
31:12 "He said, 'Lift up now your eyes and see *that* all the male goats which are mating are striped, speckled, and mottled; for I have seen all that Laban has been doing to you."

31:13 אֲנֹכִי הָאֵל בֵּית-אֵל אֲשֶׁר מִשְׁחַת שֵׁם מִצְבֵּה אֲשֶׁר נָדַרְתָּ לִּי שָׁם נָדָר
עֲתָה קוּם צֵא מִן-הָאָרֶץ הַזֹּאת וְשׁוּב אֶל-אֶרֶץ מוֹלְדְּתְךָ:

31:13 אֲנָא אֱלֹהָא דְאַתְגִּילִיתִי עֲלֶיךָ בֵּית-אֵל דְּמִשְׁחַתָּא תָּמָן קָמָא וּדְקִימָתָא
קְדָמִי תָּמָן קָנִים כְּעַן קוּם פּוּק מִן אַתְרָא הָדִין אַרְעָא הָדָא וְתוּב לְאַרְעֵי-
יְלֻדוֹתְךָ:
31:13 "I am the God *of* Bethel, where you anointed a pillar, where you made a vow to Me; now arise, leave this land, and return to the land of your birth."

31:14 וַתַּעַן רָחֵל וּלְאָה וַתֹּאמְרֵנָה לוֹ הֲעוֹד לָנוּ חֶלֶק וְנַחֲלָה בְּבֵית אָבִינוּ:
31:14 וַאֲתִיבַת רָחֵל וּלְאָה וַאֲמָרָא לִיהָ הֲעוֹד הָעַד כְּעַן לָנָא חוֹלֶק וְאַחְסָנָא
בְּבֵית-אָבוּנָא:

31:14 Rachel and Leah said to him, "Do we still have any portion or inheritance in our father's house?"

31:15 הֲלוֹא נִכְרִיּוֹת נִחְשְׁבָנוּ לוֹ כִּי מִכְרָנוּ וַיֹּאכֵל גַּם-אֶכּוֹל אֶת-כֶּסֶּפֵּנוּ:

31:15 הֲלֹא נוֹכְרָאן אַתְחַשְׁיבְנָא לִיהָ אַרִי זְבֻנָּא וַאֲכַל אַף מִיכָל יָת כֶּסֶּפֵּנָא:
31:15 "Are we not reckoned by him as foreigners? For he has sold us, and has also entirely consumed our purchase price."

31:16 כִּי כָּל-הָעֶשֶׂר אֲשֶׁר הִצִּיל אֱלֹהִים מֵאֲבִינוּ לָנוּ הוּא וּלְבָנֵינוּ וְעֲתָה כָּל-
אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִים אֵלֶיךָ עָשָׂה:

31:16 אַרִי כָּל עוֹתָרָא נִכְסִיא דְאַפְרִישׁ יוּי מֵאֲבוּנָא דִּילָנָא הוּא וּדְבֻנָּא וּכְעַן
כָּל דְּאָמַר יוּי לֹא עִבִיד:
31:16 "Surely all the wealth which God has taken away from our father belongs to us and our children; now then, do whatever God has said to you."

31:17 וַיָּקָם יַעֲקֹב וַיִּשָּׂא אֶת-בָּנָיו וְאֶת-נָשָׁיו עַל-הַגְּמֵלִים:

31:17 וַקָּם יַעֲקֹב וַנְטִל יָת בְּנוֹהֵי וְיָת נְשׁוּהֵי עַל גְּמֵלִיא:
31:17 Then Jacob arose and put his children and his wives upon camels;

31:18 וַיִּנְהֲג אֶת-כָּל-מִקְנֵהוּ וְאֶת-כָּל-רֶכְשׁוֹ אֲשֶׁר רָכַשׁ מִקְנֵה קִנְיָנוּ אֲשֶׁר רָכַשׁ
בְּפָדָן אֲרָם לְבוֹא אֶל-יִצְחָק אָבִיו אֶרְצָה פְּנֵעוֹ:

31:18 וּדְבַר יָת כָּל גִּיתוּהֵי וְיָת כָּל קִנְיָנִיה דְּקָנָא גִיתוּהֵי וְקִנְיָנִיה דְּקָנָא בְּפָדָן
דְּאֲרָם לְמִיתִי לְוָת יִצְחָק אָבוּהֵי לְאַרְעָא דְכַנְעָן:
31:18 and he drove away all his livestock and all his property which he had gathered, his acquired livestock which he had gathered in Paddan-aram, to go to the land of Canaan to his father Isaac.

31:19 וּלְבָן הָלַךְ לְגִזּוֹ אֶת-צֹאֲנוֹ וַתִּגְנֹב רָחֵל אֶת-הַתְּרָפִים אֲשֶׁר לְאָבִיהָ:

31:19 וּלְבָן אָזַל לְמִיגִזּוֹ יָת עֲנִיָּה וַנְּסִיבַת רָחֵל יָת צִלְמָנָא דְּלֹאֲבוּהָא:
31:19 When Laban had gone to shear his flock, then Rachel stole the household idols that were her father's.

31:20 וַיִּגְנֹב יַעֲקֹב אֶת-לֵב לְבָן הָאֲרָמִי עַל-פְּלִי הַגִּיד לוֹ כִּי בָרַח הוּא:

31:20 וְכִסִּי יַעֲקֹב מִן לָבָן אֲרַמְאָה עַל דָּלָא חַוִּי לִיָּה אַרִי אֲזִיל הוּא:
31:20 And Jacob deceived Laban the Aramean by not telling him that he was fleeing.

31:21 וַיִּבְרַח הוּא וְכָל־אֲשֶׁר־לוֹ וַיָּקָם וַיַּעֲבֹר אֶת־הַנָּהָר וַיֵּשֶׁם אֶת־פָּנָיו הָר הַגִּלְעָד:
31:21 וְאֲזַל הוּא וְכָל דָּלִיָּה וְקָם וַעֲבַר יֵת פָּרַת וְשׁוּי יֵת אַפּוּהִי בְטוֹרָא דְגִלְעָד:
31:21 So he fled with all that he had; and he arose and crossed the Euphrates River, and set his face toward the hill country of Gilead.

31:22 וַיִּגַּד לְלָבָן בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּי בָרַח יַעֲקֹב:
31:22 וְאִתְחַנֶּה לְלָבָן בַּיּוֹמָא תְּלִיתָאָה אַרִי אֲזַל יַעֲקֹב:
31:22 When it was told Laban on the third day that Jacob had fled,

31:23 וַיִּקַּח אֶת־אָחָיו עִמּוֹ וַיִּרְדְּף אַחֲרָיו דֶּרֶךְ שִׁבְעַת יָמִים וַיִּדְבֹּק אֹתוֹ בְּהַר הַגִּלְעָד:
31:23 וּדְבַר יֵת אַחוּהִי עָמִיה וּרְדָף בְּתִירוּהִי מֵהַלֵּךְ שִׁבְעָה יוֹמִין וְאִדְבִּיק יֵתִיה בְּטוֹרָא דְגִלְעָד:
31:23 then he took his kinsmen with him and pursued him a distance of seven days' journey, and he overtook him in the hill country of Gilead.

31:24 וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל־לָבָן הָאֲרַמִּי בַּחֲלֹם הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ הַשְׁמַר לָךְ פֶּן־תִּדְבֹּר עִם־יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד־רָע:
31:24 וְאִתָּא מִימֹר מִן־קָדָם יוּי לָוֹת לָבָן לָלָבָן אֲרַמְאָה בְּחַלְמָא דְלִילִיא וְאָמַר לִיָּה אִסְתַּמַּר לָךְ דְּלִמָּא תְּמַלִּיל עִם יַעֲקֹב מִטָּב עַד בִּישׁ:
31:24 God came to Laban the Aramean in a dream of the night and said to him, "Be careful that you do not speak to Jacob either good or bad."

31:25 וַיִּשָּׁנ לָבָן אֶת־יַעֲקֹב וַיַּעֲקֹב תִּקַּע אֶת־אָהָלוֹ בְּהָר וּלְבָן תִּקַּע אֶת־אָחָיו בְּהָר הַגִּלְעָד:
31:25 וְאִדְבִּיק לָבָן יֵת יַעֲקֹב וַיַּעֲקֹב פָּרַס יֵת מִשְׁכְּנֵיהּ בְּטוֹרָא וּלְבָן אֲשָׁרִי יֵת אַחוּהִי בְּטוֹרָא דְגִלְעָד:
31:25 Laban caught up with Jacob. Now Jacob had pitched his tent in the hill country, and Laban with his kinsmen camped in the hill country of Gilead.

31:26 וַיֹּאמֶר לָבָן לַיַּעֲקֹב מָה עָשִׂיתָ וַתִּגְנֹב אֶת־לְבָבִי וַתִּנְהַג אֶת־בָּנָתִי כְּשִׁבּוֹת חֶרֶב:
31:26 וְאָמַר לָבָן לַיַּעֲקֹב מָה עַבְדָּתָא וְכִסִּיתָא מִנִּי וּדְבַרְתָּ יֵת בְּנָתִי כְּשִׁבּוֹת חֶרֶב:
31:26 Then Laban said to Jacob, "What have you done by deceiving me and carrying away my daughters like captives of the sword?"

31:27 לָמָּה נִחַבְתָּ לְבַרְּחַ וַתִּגְנֹב אֹתִי וְלֹא־הִגַּדְתָּ לִּי וְאִשְׁלַחְךָ בְּשִׁמְחָה וּבְשָׂרִים בְּתֶף וּבְכִנּוֹר:
31:27 לָמָּא טְמַרְתָּא אִטְמַרְתָּא לְמִיזַל וְכִסִּיתָא מִנִּי וְלֹא חֲוִית לִי וְשִׁלַּחְתָּךְ פּוֹן פּוֹם בְּחִדּוֹא וּבְתוֹשְׁבָתָן בְּתוֹפִין וּבְכִנּוֹרִין וּבְחִינּוּגִין:
31:27 "Why did you flee secretly and deceive me, and did not tell me so that I might have sent you away with joy and with songs, with timbrel and with lyre;

31:28 וְלֹא נָשַׁתְּנִי לְנִשְׁקָ לְבָנִי וּלְבָנָתִי עִתָּה הַסְּפַלְתָּ עֲשׂוֹ:
31:28 וְלֹא שִׁבְקַתְנִי לְנִשְׁקָא לְבָנִי וּלְבָנָתִי כְּעֵן אִסְכִּילְתָּא לְמַעְבַּר:
31:28 and did not allow me to kiss my sons and my daughters? Now you have done foolishly.

31:29 יֵשׁ־לֹאֵל יָדֵי לַעֲשׂוֹת עִמָּכֶם רָע וְאֱלֹהֵי אֲבִיכֶם אָמַשׁ אָמַר אֵלַי לֹאֲמֹר

הַשֹּׁמֵר לְךָ מִדְּבַר עִם־יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד־רָע:

31:29 אֵת חֵילָא בִּידִי לַמַּעֲבֹד עִמְכֹּן בִּישָׂא וְאֵלֶּהָ דְּאַבְרָהָם בְּרִמְשָׂא אָמַר לִי לְמִימַר אֶסְתַּמַּר לְךָ דְּלִמָּא תַּמְלִיל מִלְּמַלְלָא עִים יַעֲקֹב מִטָּב עַד בִּישׁ:

31:29 "It is in my power to do you harm, but the God of your father spoke to me last night, saying, 'Be careful not to speak either good or bad to Jacob.'"

31:30 וְעַתָּה הֲלֹךְ הֲלַכְתָּ כִּי־נִכְסְךָ נִכְסַּפְתָּה לְבֵית אָבִיךָ לָמָּה גָּנַבְתָּ אֶת־אֱלֹהֵי:

31:30 וּכְעַן מִיִּזַּל אֲזַלְתָּא אֲרִי חֲמָדָא חֲמִידְתָּא לְבֵית־אַבְרָם לָמָּא נְסִיבְתָּא יָת דְּחַלְתִּי:

31:30 "Now you have indeed gone away because you longed greatly for your father's house; *but* why did you steal my gods?"

31:31 וַיַּעַן יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר לְלָבָן כִּי יֵרָאִיתִי כִּי אֶמְרָתִי פֶּן־תִּגְזֹל אֶת־בָּנוֹתַי מֵעַמִּי:

31:31 וְאַחִיב יַעֲקֹב וַאֲמַר לְלָבָן אֲרִי דְּחִילִית אֲרִי אֶמְרִית דְּלִמָּא תִּינוֹס יָת בְּנֵתְךָ מִנִּי מַעֲמִי:

31:31 Then Jacob replied to Laban, "Because I was afraid, for I thought that you would take your daughters from me by force."

31:32 עִם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶת־אֱלֹהֶיךָ לֹא יִחְיֶה נֹגֵד אַחֲיָנוּ הַכֹּר־לְךָ מָה עָמְדִי וְקַח־לְךָ וְלֹא־יָדַע יַעֲקֹב כִּי רָחֵל גָּנְבָתָם:

31:32 עִם אַתְר דְּתַשְׁכַּח יָת דְּחַלְתְּךָ לֹא יִתְקִיִּים קָדָם אַחְנָא אֲשֶׁת־מוֹדַע לְךָ מָא דַּעֲמִי וְסָב לְךָ וְלֹא יָדַע יַעֲקֹב אֲרִי רָחֵל נְסִיבְתָנוּן:

31:32 "The one with whom you find your gods shall not live; in the presence of our kinsmen point out what is yours among my belongings and take *it* for yourself." For Jacob did not know that Rachel had stolen them.

31:33 וַיָּבֹא לָבָן בְּאֶהֱל יַעֲקֹב וּבְאֶהֱל לֵאָה וּבְאֶהֱל שְׁתֵּי הָאִמָּהֹת וְלֹא מָצָא וַיֵּצֵא מֵאֶהֱל לֵאָה וַיָּבֹא בְּאֶהֱל רָחֵל:

31:33 וְעַל לָבָן בְּמִשְׁכְּנָא דִּיעֲקֹב וּבְמִשְׁכְּנָא דְּלֵאָה וּבְמִשְׁכְּנָא דְּתַרְתִּין לְחִינְתָּא וְלֹא אֲשַׁכַּח וּנְפַק מִמִּשְׁכְּנָא דְּלֵאָה וְעַל בְּמִשְׁכְּנָא דְּרָחֵל:

31:33 So Laban went into Jacob's tent and into Leah's tent and into the tent of the two maids, but he did not find *them*. Then he went out of Leah's tent and entered Rachel's tent.

31:34 וְרָחֵל לָקְחָה אֶת־הַתְּרָפִים וַתִּשְׁמֶם בְּכַר הַגָּמָל וַתִּשֶׁבַע עֲלֵיהֶם וַיִּמָּשֶׁשׁ לָבָן אֶת־כָּל־הָאֱלֹהִים וְלֹא מָצָא:

31:34 וְרָחֵל נְסִיבְתָּ יָת צִלְמָנִיא וְשׁוֹתָנוּן בְּעִבְיָא דְּגַמְלָא וַיִּתִּיבַת עֲלֵיהֶן וּמִשִּׁישׁ וּפְשָׁשׁ לָבָן יָת כָּל מִשְׁכְּנָא וְלֹא אֲשַׁכַּח:

31:34 Now Rachel had taken the household idols and put them in the camel's saddle, and she sat on them. And Laban felt through all the tent but did not find *them*.

31:35 וַתֹּאמֶר אֶל־אָבִיהָ אֶל־יִחִיר בְּעֵינֵי אָדָנִי כִּי לֹא אוּכַל לָקוּם מִפְּנֶיךָ כִּי־דָרַךְ נָשִׁים לִי וַיַּחֲפֹשׂ וְלֹא מָצָא אֶת־הַתְּרָפִים:

31:35 וַאֲמַרְתָּ לְאַבְרָהָא לֹא יִתְקַף בְּעֵינֵי רַבּוּנִי אֲרִי לֹא אוּכֹל לְמַקָּם מִן־קִדְמָךְ אֲרִי אוֹרַח נָשִׁין לִי וּבִלְשׁ וְלֹא אֲשַׁכַּח יָת צִלְמָנִיא:

31:35 She said to her father, "Let not my lord be angry that I cannot rise before you, for the manner of women is upon me." So he searched but did not find the household idols.

31:36 וַיִּיחַר לִיעֲקֹב וַיַּרְבּ בְּלָבָן וַיַּעַן יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר לְלָבָן מַה־פָּשַׁעִי מַה חָטָאתִי כִּי דִלְקַתְּ אַחֲרָי:

31:36 וַתִּקְיף רוּגְזָא לִיעֲקֹב וּנְצָא עִים לָבָן בְּלָבָן וַאֲחִיב יַעֲקֹב וַאֲמַר לְלָבָן מָא חֹבִי מָא סוֹרְחָנִי אֲרִי דְּרַפְתָּא בְּתָרִי:

31:36 Then Jacob became angry and contended with Laban; and Jacob said to Laban, "What is my transgression? What is my sin that you have hotly pursued me?"

31:37 כִּי־מִשְׁשָׁתָּ אֶת־כָּל־כְּלִי מִה־מִּצְאָתִי מִכָּל כְּלִי־בֵיתְךָ שִׁים כָּה נִגַּד אֲחִי
וְאֶחָיִךְ וַיּוֹכִיחוּ בֵּין שְׁנֵינוּ:
31:37 אָרִי מִשִּׁשְׁתָּא יָת כָּל מְנִי מָא אֲשַׁכַּחְתָּא מִכָּל מְנִי בֵיתְךָ שׁוּ הָכָא כַּעַן
קָדָם אֲחִי וְאַחֲךָ וַיּוֹכְחוּן בֵּין תְּרוּנָא:

31:37 "Though you have felt through all my goods, what have you found of all your household goods? Set *it* here before my kinsmen and your kinsmen, that they may decide between us two.

31:38 זֶה עֲשָׂרִים שָׁנָה אֲנֹכִי עִמָּךְ רֹחֶלֶךְ וְעֵזְרָךְ לֹא שָׁפְלוּ וְאִילֵי צֹאנְךָ לֹא
אָכְלָתִי:

31:38 דָּנָן עֶסְרִין שָׁנִין אָנָּא עִמָּךְ רֹחֶלְךָ וְעֵזְרָךְ לֹא אֲתַכִּילוּ וְדַכְרֵי עֲנָךְ לֹא
אָכְלִית:

31:38 "These twenty years I *have been* with you; your ewes and your female goats have not miscarried, nor have I eaten the rams of your flocks.

31:39 טָרַפְהָ לֹא־הִבֵּאתִי אֵלֶיךָ אֲנֹכִי אַחַטָּנָה מִיָּדִי תִּבְקַשְׁנָה נִגְבַּתִּי יוֹם וּגְנֻבָתִי
לַיְלָה:

31:39 דְּתַבִּירָא תְּבִירָא לֹא אֵיתִיתִי לָךְ לֹוֹתְךָ דְּהוֹת כֹּד הוּא שְׁגִיָּא מִמְּנִינָא מִן
מְנִינָא מְנִי מִן יָדִי אֵת בְּעִי לָה נְטָרִית בִּימָמָא וְנְטָרִית בְּלֵילִיא:

31:39 "That which was torn *of beasts* I did not bring to you; I bore the loss of it myself. You required it of my hand *whether* stolen by day or stolen by night.

31:40 הָיִיתִי בַיּוֹם אָכְלָנִי חָרֵב וְקָרָח בְּלֵילָה וְתַדְרַךְ שְׁנָתִי מִעֵינַי:
31:40 הָוִיתִי בִימָמָא אָכְלָנִי שָׂרְבָא וּגְלִידָא הוּא נָחַת עָלַי בְּלֵילִיא וְנָדַת שְׁנָתִי
מִעֵינַי:

31:40 "Thus I was: by day the heat consumed me and the frost by night, and my sleep fled from my eyes.

31:41 זֶה־לִּי עֲשָׂרִים שָׁנָה בְּבֵיתְךָ עֲבַדְתִּיךָ אַרְבַּע־עֶשְׂרֵה שָׁנָה בְּשִׁתִּי בְּנִתֶיךָ וְשֵׁשׁ
שָׁנִים בְּצֹאנְךָ וְתַחֲלַף אֶת־מִשְׁכָּרְתִּי עֲשֶׂרֶת מָנִים:

31:41 דָּנָן לִי עֶסְרִין שָׁנִין בְּבֵיתְךָ פְּלַחְתְּךָ אַרְבַּע־עֶסְרִי שָׁנִין בְּתַרְתִּין בְּנָתְךָ וְשִׁית
שָׁנִין בְּעֲנָךְ וְאַשְׁנִיתָא יָת אַגְרִי עֶסֶר זְמָנִין:

31:41 "These twenty years I have been in your house; I served you fourteen years for your two daughters and six years for your flock, and you changed my wages ten times.

31:42 לוּלִי אֱלֹהֵי אָבִי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם וּפָחַד יִצְחָק הָיָה לִי כִּי עָתָה רִיקָם
שְׁלַחְתָּנִי אֶת־עֵנִי וְאֶת־יָגִיעַ כָּפִי רָאָה אֱלֹהִים וַיּוֹכַח אֹמְשִׁי:
31:42 אִילוּ לֹאפוֹן אִילוּפוֹן אִילוּפוֹן אֱלֹהִיהָ דְּאַבְרָהָם וְדַחִיל
וְדַחִיל לִיָּה יִצְחָק הָוָה בְּסַעְדִּי אָרִי כַּעַן רִיקָן רִיקָם שְׁלַחְתָּנִי יָת עַמְלִי וְיָת
לִיאֹוֹת יָדֵי גְלִי קָדָם יוֹי וְאוֹכַח בְּרַמְשָׁא:

31:42 "If the God of my father, the God of Abraham, and the fear of Isaac, had not been for me, surely now you would have sent me away empty-handed. God has seen my affliction and the toil of my hands, so He rendered judgment last night."

31:43 וַיַּעַן לָבָן וַיֹּאמֶר אֶל־יַעֲקֹב הַבָּנוֹת בְּנֹתַי וְהַבָּנִים בְּנֵי וְהַצֹּאן צֹאנִי וְכָל
אֲשֶׁר־אַתָּה רֹאָה לִי־הוּא וּלְבִנָּתִי מִה־אֲעֲשֶׂה לְאֵלֶּה הַיּוֹם אוֹ לְבָנִיהֶן אֲשֶׁר יִלְדוּ:

31:43 וְאֶתִּיב לָבָן וַאֲמַר לִיעֲקֹב בְּנָתָא בְּנָתִי וּבְנֵי בְנֵי וְעֵנָא עֵנִי וְכָל דָּאֵת חֲזִי
דִּילִי הוּא וּלְבִנָּתִי מָא אַעֲבִיד לְאֵלִין יוֹמָא דִּין אוֹ לְבָנִיהוֹן דִּילִידָא:

31:43 Then Laban replied to Jacob, "The daughters are my daughters, and the children are my children, and the flocks are my flocks, and all that you see is mine. But what can I do this day to these my daughters or to their children whom

they have borne?

31:44 וְעַתָּה לֵכָה נִכְרְתָה בְרִית אֲנִי וְאַתָּה וְהָיָה לָעֵד בֵּינִי וּבֵינְךָ:

31:44 וּכְעַן אֵימָא נִגְזֹר קָנָם אָנָּא וְאַתָּה וְיִהְיֶה לְסִהֲרִיד בֵּינָא וּבֵינְךָ:

31:44 "So now come, let us make a covenant, you and I, and let it be a witness between you and me."

31:45 וַיִּקַּח יַעֲקֹב אֶבֶן וַיְרִימָהּ מִצְבֵּה:

31:45 וּנְסִיב יַעֲקֹב אֶבֶן וְזָקָפָה וְאַרְמָה קָמָא:

31:45 Then Jacob took a stone and set it up as a pillar.

31:46 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְאַחֵיו לְקִטּוֹ אֲבָנִים וַיִּקְחוּ אֲבָנִים וַיַּעֲשׂוּ-גֵל וַיֹּאכְלוּ שָׁם
עַל-הַגֵּל:

31:46 וַאֲמַר יַעֲקֹב לְאַחֵיו לְקִטּוֹ אֲבָנִים וּנְסִיבוּ אֲבָנִים וַעֲבְדוּ דְגֹרָא וַאֲכָלוּ
תָּמָן עַל דְּגֹרָא:

31:46 Jacob said to his kinsmen, "Gather stones." So they took stones and made a heap, and they ate there by the heap.

31:47 וַיִּקְרָא-לוֹ לָבֵן יֶגֶר שְׁהָדוּתָא וַיַּעֲקֹב קָרָא לוֹ גַּלְעָד:

31:47 וּקְרָא לִיה לָבֵן יֶגֶר שְׁהָדוּתָא וַיַּעֲקֹב קָרָא לִיה:

31:47 Now Laban called it Jegar-sahadutha, but Jacob called it Galeed.

31:48 וַיֹּאמֶר לָבֵן הַגֵּל הַזֶּה עֵד בֵּינִי וּבֵינְךָ הַיּוֹם עַל-כֵּן קָרָא-שְׁמוֹ גַּלְעָד:

31:48 וַאֲמַר לָבֵן דְּגֹרָא הָדִין הָדָא סִהֲרִיד בֵּינָא וּבֵינְךָ יוֹמָא דִּין עַל כֵּין קָרָא
לִיה:

31:48 Laban said, "This heap is a witness between you and me this day." Therefore it was named Galeed,

31:49 וְהַמִּצְפָּה אֲשֶׁר אָמַר יִצְחָק יְהוָה בֵּינִי וּבֵינְךָ כִּי נִסְתַּר אִישׁ מִרְעֵהוּ:

31:49 וְסִכּוּתָא דְאָמַר יִסְךְ מִימָרָא דִּיּוּי יִי בֵּינָא וּבֵינְךָ אַרִי נְתַכְסִי גִבֹּר
מִחֲבֵרִיהּ מִן חֲבֵרִיהּ:

31:49 and Mizpah, for he said, "May the LORD watch between you and me when we are absent one from the other.

31:50 אִם-תַּעֲנֶנָּה אֶת-בְּנֹתַי וְאִם-תִּקַּח נָשִׁים עַל-בְּנֹתַי אֵין אִישׁ עִמָּנוּ רֹאֵה אֱלֹהִים
עֵד בֵּינִי וּבֵינְךָ:

31:50 אִם תַּעֲנִי יְת בְּנֹתַי וְאִם תִּסַּב נָשִׁין עַל בְּנֹתַי לִית אַנְשׁ עִמָּנָא חֲזִי מִימָרָא
דִּיּוּי סִהֲרִיד בֵּינָא וּבֵינְךָ:

31:50 "If you mistreat my daughters, or if you take wives besides my daughters, *although* no man is with us, see, God is witness between you and me."

31:51 וַיֹּאמֶר לָבֵן לְיַעֲקֹב הִנֵּה הַגֵּל הַזֶּה וְהִנֵּה הַמִּצְבָּה אֲשֶׁר יָרִיתִי בֵּינִי וּבֵינְךָ:

31:51 וַאֲמַר לָבֵן לְיַעֲקֹב הֵא דְּגֹרָא הָדִין וְהֵא קָמָתָא דְאֶקִּימִית בֵּינָא וּבֵינְךָ:

31:51 Laban said to Jacob, "Behold this heap and behold the pillar which I have set between you and me.

31:52 עַד הַגֵּל הַזֶּה וְעַד הַמִּצְבָּה אִם-אֲנִי לֹא-אֶעְבֹּר אֵלֶיךָ אֶת-הַגֵּל הַזֶּה
וְאִם-אַתָּה לֹא-תַעְבֹּר אֵלַי אֶת-הַגֵּל הַזֶּה וְאַתָּה-הַמִּצְבָּה הַזֹּאת לְרַעָה:

31:52 סִהֲרִיד דְּגֹרָא הָדִין וְסִהֲרָא קָמָתָא אִם אָנָּא לֹא אֶעֱיִבֵר לְוֹתְךָ יְת דְּגֹרָא
הָדִין הָדָא וְאִם אַתָּה לֹא תַעֲיִבֵר לְוֹתִי יְת דְּגֹרָא הָדִין וְיְת קָמָתָא הָדָא הָדִין
לְבִישׁוֹ:

31:52 "This heap is a witness, and the pillar is a witness, that I will not pass by this heap to you for harm, and you will not pass by this heap and this pillar to me, for harm.

31:53 אֱלֹהֵי אֲבֹרָהֶם וְאֱלֹהֵי נַחֲוֹר יִשְׁפְּטוּ בֵּינֵינוּ אֱלֹהֵי אֲבִיהֶם וַיִּשְׁבַּע יַעֲקֹב

בַּפֶּחַד אָבִיו יִצְחָק:
31:53 אֱלֹהֵיהֶם דָּאֲבָרָהֶם וְאֱלֹהֵי נָחוֹר יִדְיָנוּן בֵּינָנָא אֱלֹהָא דְאֲבוּהוֹן וְקִיִּים יַעֲקֹב
בְּדִרְחִיל לִיה אֲבוּהֵי יִצְחָק:

31:53 "The God of Abraham and the God of Nahor, the God of their father, judge between us." So Jacob swore by the fear of his father Isaac.

31:54 וַיִּזְבַּח יַעֲקֹב זֶבַח בְּהָר וַיִּקְרָא לְאֶחָיו לֵאכֹל-לֶחֶם וַיֹּאכְלוּ לֶחֶם וַיְלִינוּ
בְּהָר:

31:54 וַנִּכֶּס יַעֲקֹב נִכְסָתָא בְּטוֹרָא וַקְרָא לְאֶחָוֵהִי לְמִיכַל לַחֲמָא וַאֲכָלוּ לַחֲמָא
וַבִּתּוֹ בְּטוֹרָא:

31:54 Then Jacob offered a sacrifice on the mountain, and called his kinsmen to the meal; and they ate the meal and spent the night on the mountain.

32:1 וַיֵּשְׁכּוּ לָבָן בַּבֹּקֶר וַיִּנָּשֶׁק לְבָנָיו וּלְבָנוֹתָיו וַיְבָרֶךְ אֹתָהֶם וַיֵּלֶךְ וַיֵּשֶׁב לָבָן
לְמָקְמוֹ:

32:1 וַיַּעֲקֹב אֶזְלָא לְאוֹרְחִיהָ וְעָרְעוּ בֵּיה מְלֹאכֵי דִּיּוּ:

31:55 Early in the morning Laban arose, and kissed his sons and his daughters and blessed them. Then Laban departed and returned to his place.

32:2 וַיַּעֲקֹב הֵלֵךְ לְדֶרֶכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ-בּוֹ מְלֹאכֵי אֱלֹהִים:

32:2 וַאֲמַר יַעֲקֹב כִּד חֲזָנוּן מַשְׁרֵי מִן-קֶדֶם יוּי דִּיּוּ דָא דִּין וַקְרָא שְׁמִיה
דְּאֶתְרָא הָהוּא מַחְנִים:

32:1 Now as Jacob went on his way, the angels of God met him.

32:3 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כְּאֲשֶׁר רָאִים מַחְנֵה אֱלֹהִים זֶה וַיִּקְרָא שְׁם-הַמָּקוֹם הַהוּא
מַחְנִים: פ

32:3 וַשְׁלַח יַעֲקֹב אֲנָדִין קִדְמוֹהֵי לְוֹת עֲשׂוֹ אֶחָוֵהִי לְאַרְעָא דְסַעִיר לְחַקְלֵי אֲדוֹם:
32:2 Jacob said when he saw them, "This is God's camp." So he named that place Mahanaim.

32:4 וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מְלָאכִים לִפְנֵי אֶל-עֲשׂוֹ אֶחָיו אֶרְצָה שְׂעִיר שָׂדֶה אֲדוֹם:

32:4 וּפְקִיד יִתְהוֹן לְמִימַר כִּדִּין כִּדָּנָא תִּימְרוּן לְרַבּוּנִי לְעֲשׂוֹ כִּדָּנָא אָמַר עֲבָדְךָ
יַעֲקֹב עִם לָבָן דְּרִית וְאוֹחֲרִית עַד כְּעַן:

32:3 Then Jacob sent messengers before him to his brother Esau in the land of Seir, the country of Edom.

32:5 וַיִּצֹו אֹתָם לֵאמֹר כֹּה תֹאמְרוּן לְאֲדָנִי לְעֲשׂוֹ כֹּה אָמַר עֲבָדְךָ יַעֲקֹב
עִם-לָבָן גִּרְתִּי וְאַחֲרֵי עַד-עָתָה:

32:5 וְהוּוּ לִי תוֹרִין וְחִמְרִין עֵן וְעֲבָדִין וְאִמָּהֶן וְשִׁלְחִית לְחִוָּאָה לְרַבּוּנִי
לְאַשְׁכָּחָא רַחֲמִין בְּעֵינְךָ:

32:4 He also commanded them saying, "Thus you shall say to my lord Esau: 'Thus says your servant Jacob, "I have sojourned with Laban, and stayed until now;

32:6 וַיְהִי-לִי שׂוֹר וְחִמּוֹר צֹאן וְעֶבֶד וְשֹׁפְחָה וְאֲשִׁלְחָהּ לְהַגִּיד לְאֲדָנִי לְמִצְאָתָן
בְּעֵינֶיךָ:

32:6 וְתָבוּ אֲנִי לְוֹת יַעֲקֹב לְמִימַר אֲתִינָא לְוֹת אֶחָד עֲשׂוֹ וְאִי אֲתִי
אֲזִיל לְקִדְמוֹתְךָ וְאַרְבַּע מָאָה גִבָּרָא עִמִּיהָ:

32:5 I have oxen and donkeys and flocks and male and female servants; and I have sent to tell my lord, that I may find favor in your sight.""

32:7 וַיֵּשְׁבוּ הַמְּלָאכִים אֶל-יַעֲקֹב לֵאמֹר בָּאָנוּ אֶל-אֶחֱיךָ אֶל-עֲשׂוֹ וְגַם הֵלֵךְ
לְקִרְאָתְךָ וְאַרְבַּע-מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ:

32:7 וּדְחִיל יַעֲקֹב לַחֲדָא וְעַקְתָּ לִיה וּפְלִיג יָת עֲמָא דְעַמִּיָּה וְיָת עָנָא וְיָת תּוֹרֵי
וְגַמְלָא לְתַרְתִּין מִשְׁרִין:

32:6 The messengers returned to Jacob, saying, "We came to your brother Esau, and furthermore he is coming to meet you, and four hundred men are with him."

32:8 וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיִּצָּר לוֹ וַיַּחַץ אֶת־הָעָם אֲשֶׁר־אִתּוֹ וְאֶת־הַצֹּאן וְאֶת־הַבָּקָר
וְהַגְּמָלִים לְשְׁנֵי מַחֲנֹת:

32:8 וַאֲמַר אִם יִיְתִי עֲשׂו לְמִשְׁרִיתָא חֲדָא וַיִּמְחִינָה וְתִהִי מִשְׁרִיתָא דִּישְׁתָּאֵר
לְשִׁיזְבָּא לְשִׁיזְבוּתָא:

32:7 Then Jacob was greatly afraid and distressed; and he divided the people who were with him, and the flocks and the herds and the camels, into two companies;

32:9 וַיֹּאמֶר אִם־יָבוֹא עֲשׂו אֶל־הַמַּחֲנֶה הָאֶחָד וְהִכָּהוּ וְהָיָה הַמַּחֲנֶה הַנֶּשְׁאָר
לְפָלִיטָה:

32:9 וַאֲמַר יַעֲקֹב אֱלֹהִיָּה דְאַבְרָהָם וְאֱלֹהִיָּה דְאַבְרָהָא יִצְחָק יוּי דְאֵמַר לִי
טוֹב לְאַרְעָךְ וּלְיִלְדוּתְךָ וְאוֹשִׁיב עִמָּךְ:

32:8 for he said, "If Esau comes to the one company and attacks it, then the company which is left will escape."

32:10 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֱלֹהֵי אָבִי אַבְרָהָם וְאֱלֹהֵי אָבִי יִצְחָק יְהוָה הָאֵל הָאֵמַר אֵלַי
שׁוּב לְאַרְצְךָ וּלְמוֹלְדֹתְךָ וְאוֹשִׁיבָה עִמָּךְ:

32:10 זַעֲרֹן זְכוֹתִי מִכָּל חֲסֵדִין וּמִכָּל טָבוֹן דְּעִבְדַּת עִם עֲבָדְךָ אֲרִי יְחִידִי
עֲבָרִית יָת יִרְדְּנָא הָרִין וּכְעַן הָיִיתִי לְתַרְתִּין מִשְׁרִין:

32:9 Jacob said, "O God of my father Abraham and God of my father Isaac, O LORD, who said to me, 'Return to your country and to your relatives, and I will prosper you,'

32:11 קִטְנִיתִי מִכָּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל־הָאֲמֻת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת־עֲבָדְךָ כִּי בְּמִקְלִי
עָבַרְתִּי אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה וְעַתָּה הֵייתִי לְשְׁנֵי מַחֲנֹת:

32:11 שִׁיזְיבְנִי כְעַן מִיָּדָא דְאַחֵי מִיָּדָא דְעֲשׂו אֲרִי דְחִיל אֲנָא מְנִיָּה יִתִּיָּה דְלִמָּא
יִיְתִי וַיִּמְחִינִי וַיִּקְטִּילֵנִי אֲמָא עַל בְּנִיָּא:

32:10 I am unworthy of all the lovingkindness and of all the faithfulness which You have shown to Your servant; for with my staff *only* I crossed this Jordan, and now I have become two companies.

32:12 הַצִּילֵנִי נָא מִיַּד אַחֵי מִיַּד עֲשׂו כִּי־יִרָא אֲנֹכִי אִתּוֹ פֶּן־יָבוֹא וְהִכָּהוּ אִם
עַל־בָּנִים:

32:12 וְאֵת אֲמַרְתָּ אוֹשְׁבָא אוֹשִׁיב עִמָּךְ וְאַשְׁוִי יָת בְּנֵךְ סְגִיָּאִין כְּחָלָא דִּימָא דְלָא
יִתְמָנוֹן מִסְּגִי מַלְמִיסָנִי:

32:11 "Deliver me, I pray, from the hand of my brother, from the hand of Esau; for I fear him, that he will come and attack me *and* the mothers with the children.

32:13 וְאַתָּה אֲמַרְתָּ הֵיטֵב אִשְׁטִיב עִמָּךְ וְשִׁמְתִּי אֶת־זֶרְעֲךָ כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר
לֹא־יִסְפָּר מֶרֶב:

32:13 וּבֵית תָּמֹן בְּלִילִיָּא הָהוּא וְנִסִּיב מִן דְּאִיתִי מִדְּאִיתִי בִידֵּיהּ תְּקֻרְבוּתָא
לְעֲשׂו אַחֻוּהִי:

32:12 "For You said, 'I will surely prosper you and make your descendants as the sand of the sea, which is too great to be numbered.'"

32:14 וַיֵּלֶן שָׁם בְּלִילָה הָהוּא וַיִּקַּח מִן־הַבָּא בִידּוֹ מִנְחָה לְעֲשׂו אַחֻוּ:

32:14 עֵיזִי מָאֲתָן וְתִישְׁיָא עֶסְרִין רַחֲלִי מָאֲתָן וְדְכָרִי עֶסְרִין:

32:13 So he spent the night there. Then he selected from what he had with him a present for his brother Esau:

32:15 עֲזִים מֵאֲתִים וְתִישִׁים עֶשְׂרִים רְחֵלִים מֵאֲתִים וְאִילִים עֶשְׂרִים:
32:15 גַּמְלֵי מִיִּנְקָתָא וּבְנֵיהוֹן תְּלָתִין תּוֹרָתָא אַרְבַּעִין וְתוֹרֵי עֶסְרָה אֲתָנִי עֶסְרִין
וְעַלֵי עֶסְרָא:

32:14 two hundred female goats and twenty male goats, two hundred ewes and twenty rams,

32:16 גַּמְלִים מִיִּנְיָקוֹת וּבְנֵיהֶם שְׁלֹשִׁים פָּרוֹת אַרְבָּעִים וּפָרִים עֶשְׂרֵה אֲתָנֹת
עֶשְׂרִים וְעִירָם עֶשְׂרֵה:
32:16 וַיְהִי בְיַד עֲבָדָהּ עֲדָרָא בִלְחֻדָּהּ וַאֲמַר לְעֲבָדָהּ עִיבְרוּ קֶדְמִי
וְרוּחָא תִשּׁוּן בֵּין עֲדָרָא וּבֵין עֲדָרָא:
32:15 thirty milking camels and their colts, forty cows and ten bulls, twenty female donkeys and ten male donkeys.

32:17 וַיִּתֵּן בְּיַד־עֲבָדָיו עֲדָר עֲדָר לְבָדּוּ וַיֹּאמֶר אֶל־עֲבָדָיו עִבְרוּ לִפְנֵי וְרוּחַ
תִּשְׁיֹמוּ בֵּין עֲדָר וּבֵין עֲדָר:
32:17 וּפָקִיד יֵת קֶדְמָאָה לְמִימַר אֲרִי יַעֲרֵעִינְךָ עֲשׂוּ אַחִי וַיִּשְׁאַלִינְךָ לְמִימַר דְּמִן
וּלְמִן אַתְּ וּלְאֵן אַתְּ אֲזִיל וּדְמִן אֲלִין דְּקֶדְמְךָ:
32:16 He delivered *them* into the hand of his servants, every drove by itself, and said to his servants, "Pass on before me, and put a space between droves."

32:18 וַיִּצֹו אֶת־הָרֹאשׁוֹן לֵאמֹר כִּי יִפְגֹּשֶׁךָ עֲשׂוּ אַחִי וַשְׁאֲלֶךָ לֵאמֹר לְמִי־אַתָּה
וְאִנְּהָ תֵלֶךְ וּלְמִי אֵלֶּה לְפָנֶיךָ:
32:18 וְתִימַר דְּעִבְדְּךָ לְעִבְדְּךָ דִּיעֲקֵב לִיעֲקֵב תִּקְרֹבְתָא הִיא דְּמִשְׁלָחָא לְרִבּוּנִי
לְעֲשׂוּ וְאֵף וְהָא אֵף הוּא אֲתִי בְּתִרְנָא:
32:17 He commanded the one in front, saying, "When my brother Esau meets you and asks you, saying, 'To whom do you belong, and where are you going, and to whom do these *animals* in front of you belong?'

32:19 וַאֲמַרְתָּ לְעִבְדְּךָ לִיעֲקֵב מִנְּחָה הוּא שְׁלוּחָהּ לְאֹדְנִי לְעֲשׂוּ וְהִנֵּה גַם־הוּא
אַחֲרֵינוּ:
32:19 וּפָקִיד אֵף יֵת תִּנְיָנָא אֵף יֵת תְּלִיתָאָה אֵף יֵת כָּל דְּאֲזִלִין בְּתֵר עֲדָרָא
לְמִימַר כְּפִתְגָמָא הָדִין תְּמַלְלוֹן עִם עֲשׂוּ כִּד תִּשְׁכַּחוּן יִתִּיה:
32:18 then you shall say, 'These belong to your servant Jacob; it is a present sent to my lord Esau. And behold, he also is behind us.'

32:20 וַיִּצֹו גַם אֶת־הַשְּׁנִי גַם אֶת־הַשְּׁלִישִׁי גַם אֶת־כָּל־הַהֲלֹכִים אַחֲרֵי הָעֲדָרִים
לֵאמֹר כְּדָבָר הַזֶּה תִּדְבְּרוּן אֶל־עֲשׂוּ בְּמִצְאָכֶם אֲתוּ:
32:20 וְתִימַרוּן אֵף הָא עִבְדְּךָ יַעֲקֵב אֲתִי בְּתִרְנָא אֲרִי אֲמַר אֲנִיחִינִיה לְרוּגְזִיה
בְּתִקְרֹבְתָא דְּאֲזִלָּא דְּמַהֲלָכָא קֶדְמִי לְקֶדְמִי וּבְתֵר כִּין אַחֲזִי אַפּוּהִי מֵאֲמָם
יִסֵּב אִפִּי:
32:19 Then he commanded also the second and the third, and all those who followed the droves, saying, "After this manner you shall speak to Esau when you find him;

32:21 וַאֲמַרְתֶּם גַּם הִנֵּה עִבְדְּךָ יַעֲקֵב אַחֲרֵינוּ כִּי־אֲמַר אֲכַפְּרָה פָּנָיו בְּמִנְחָה
הַהֲלֹכֶת לִפְנֵי וְאַחֲרֵי־כֵן אֲרֹאֶה פָּנָיו אוּלַּי יִשְׂא פָּנָי:
32:21 וְעִבְרַת תִּקְרֹבְתָא עַל אַפּוּהִי וְהוּא בֵּת בְּלִילִיָּא הֵּוּא בְּמִשְׁרִיתָא:
32:20 and you shall say, 'Behold, your servant Jacob also is behind us.'" For he said, "I will appease him with the present that goes before me. Then afterward I will see his face; perhaps he will accept me."

32:22 וְתַעֲבֵר הַמִּנְחָה עַל־פָּנָיו וְהוּא לָן בְּלִילָהּ־הֵּוּא בְּמִנְחָה:
32:22 וְקָם בְּלִילִיָּא הוּא וְנָסִיב וּדְבַר יֵת תִּרְתִּין נִשּׁוּהִי וְיֵת תִּרְתִּין לְחִינְתִּיה וְיֵת
חֲדָעֶסֶר בְּנוּהִי וְעֵבֵר יֵת מַעֲבֵר יוּבְקָא:

32:21 So the present passed on before him, while he himself spent that night in the camp.

32:23 וַיָּקָם בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיִּקָּח אֶת־שְׁתֵּי נָשָׁיו וְאֶת־שְׁתֵּי שִׁפְחָתָיו וְאֶת־אֶחָד עֶשֶׂר יָלָדָיו וַיַּעֲבֹר אֶת מַעְבַּר יַבֶּק:

32:23 וּדְבָרֵינוּן וַאֲעֲבְרִינוּן יָת נַחְלָא וַאֲעֲבַר יָת דְּלִיָּה:
32:22 Now he arose that same night and took his two wives and his two maids and his eleven children, and crossed the ford of the Jabbok.

32:24 וַיִּקָּחֵם וַיַּעֲבֵרֵם אֶת־הַנָּחַל וַיַּעֲבֹר אֶת־אֲשֶׁר־לוֹ:

32:24 וְאֶשְׁתָּאֵר יַעֲקֹב בְּלַחְדוּדָהּ וְאֶשְׁתַּדֵּל גְּבֵרָא עֲמִיָּה עַד דְּסָלִיק מִיֶּסֶק צַפְרָא:
32:23 He took them and sent them across the stream. And he sent across whatever he had.

32:25 וַיּוֹתֵר יַעֲקֹב לְבָדּוֹ וַיֵּאבֶּק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלֹת הַשָּׁחַר:

32:25 וַחֲזָא אַרִי לֹא יָכִיל לִיָּה וּקְרִיב בְּפִתִּי יִרְכִּיָּה וְזַע פִּתִּי יִרְכָּא דִּיעֲקֹב
בְּאֶשְׁתַּדְּלוּתִיה עֲמִיָּה:
32:24 Then Jacob was left alone, and a man wrestled with him until daybreak.

32:26 וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכֹל לֹא וַיִּנָּע בְּכַף־יָרְכּוֹ וַתִּקַּע כַּף־יָרֶךְ יַעֲקֹב בְּהֶאֱבָקוֹ עִמּוֹ:

32:26 וַאֲמַר שְׁלַחֲנִי אַרִי סָלִיק צַפְרָא וַאֲמַר לֹא אֶשְׁלַחֲנֶךָ אֱלֹהִין בְּרִיכְתָּנִי
בְּרַכַּת לִי:
32:25 When he saw that he had not prevailed against him, he touched the socket of his thigh; so the socket of Jacob's thigh was dislocated while he wrestled with him.

32:27 וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא אֶשְׁלַחֲךָ כִּי אִם־בְּרַכְתָּנִי:

32:27 וַאֲמַר לִיָּה מִן מַה שְּׁמֶךָ וַאֲמַר יַעֲקֹב:
32:26 Then he said, "Let me go, for the dawn is breaking." But he said, "I will not let you go unless you bless me."

32:28 וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַה־שְּׁמֶךָ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב:

32:28 וַאֲמַר לֹא יַעֲקֹב יִתְּאֶמֶר עוֹד שְׁמֶךָ אֱלֹהִין יִשְׂרָאֵל אַרִי רַב אֵת קָדָם יוֹי
עִם מְלֹאכִיא דִּיִּי וְעִם גְּבֵרָא וַיְכִילְתָּא:
32:27 So he said to him, "What is your name?" And he said, "Jacob."

32:29 וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב וַאֲמַר עוֹד שְׁמֶךָ כִּי אִם־יִשְׂרָאֵל כִּי־שָׂרִית עִם־אֱלֹהִים

וְעִם־אֲנָשִׁים וַתּוֹכֵל:
32:29 וַשָּׂאִיל יַעֲקֹב וַאֲמַר חוּ כַּעַן שְׁמֶךָ וַאֲמַר לְמָא דְנָן אֵת שָׂאִיל לְשִׁמִּי וּבְרִיךְ
יְיָ תִּמְן:
32:28 He said, "Your name shall no longer be Jacob, but Israel; for you have striven with God and with men and have prevailed."

32:30 וַיִּשְׂאֵל יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הַגִּידָה־נָא שְׁמֶךָ וַיֹּאמֶר לְמָה זֶה תִּשְׂאֵל לְשִׁמִּי וַיְבָרֶךְ
אֹתוֹ שָׁם:

32:30 וּקְרָא יַעֲקֹב שְׁמִיָּה דְּאֶתְרָא פְּנִיאַל אַרִי חֲזִיתִי מְלֹאכָא דִּיִּי אַפִּין בְּאַפִּין
וַאֲשְׁתִּיזְבַּת נַפְשִׁי:
32:29 Then Jacob asked him and said, "Please tell me your name." But he said, "Why is it that you ask my name?" And he blessed him there.

32:31 וַיִּקְרָא יַעֲקֹב שֵׁם הַמָּקוֹם פְּנִיאַל כִּי־רָאִיתִי אֱלֹהִים פָּנִים אֶל־פָּנִים וַתִּנָּצַל
נַפְשִׁי:

32:31 וּדְנַח לִיָּה שְׁמִשָּׂא כַּד עָבַר כְּמָא דַּעֲבַר יָת פְּנוּאַל וְהוּא מְטַלַּע עַל יִרְכִּיָּה:

32:30 So Jacob named the place Peniel, for he said, "I have seen God face to face, yet my life has been preserved."

32:32 וַיִּזְרַח־לּוֹ הַשֶּׁמֶשׁ עַבְרָאֶת־פְּנוּאֵל וְהוּא צָלַע עַל־יָרְכּוֹ:
 32:32 עַל־כֵּן לֹא אָכְלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יֵת גִּידָא נָשִׂיא דְעַל פְּתִי יִרְכָא עַד יוֹמָא
 הַדִּין אֲרִי קָרִיב בַּפְתִּי יִרְכָא דִּיעֲקֹב בְּגִידָא נָשִׂיא:
 32:31 Now the sun rose upon him just as he crossed over Penue!l, and he was limping on his thigh.

32:33 עַל־כֵּן לֹא־יֹאכְלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־גִּיד הַנֶּשֶׂה אֲשֶׁר עַל־כֶּף הַיָּרֵךְ עַד הַיּוֹם
 הַזֶּה כִּי נָגַע בְּכַף־יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנֶּשֶׂה:
 32:32 Therefore, to this day the sons of Israel do not eat the sinew of the hip which is on the socket of the thigh, because he touched the socket of Jacob's thigh in the sinew of the hip.

33:1 וַיֵּשֶׂא יַעֲקֹב עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה עֹשׂוֹ בָא וְעִמּוֹ אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ וַיַּחֲצֵן
 אֶת־הַיְלָדִים עַל־לֵאָה וְעַל־רָחֵל וְעַל שְׁתֵּי הַשִּׁפְחוֹת:
 33:1 וּזְקַף יַעֲקֹב עֵינוֹהִי וַחֲזָא וְהָא עֹשׂוֹ אֲתִי וְעַמִּיה אַרְבַּע מֵאָה גְבָרָא וּפְלִיג יֵת
 בְּנֵיא עַל לֵאָה וְעַל רָחֵל וְעַל תַּרְתִּין לַחֲיִנְתָּא:
 33:1 Then Jacob lifted his eyes and looked, and behold, Esau was coming, and four hundred men with him. So he divided the children among Leah and Rachel and the two maids.

33:2 וַיֵּשֶׂם אֶת־הַשִּׁפְחוֹת וְאֶת־יְלָדֵיהֶן רִאשֹׁנָה וְאֶת־לֵאָה וַיְלָדֶיהָ אַחֲרָנִים
 וְאֶת־רָחֵל וְאֶת־יוֹסֵף אַחֲרָנִים:
 33:2 וַשּׁוּי יֵת לַחֲיִנְתָּא וַיֵּת בְּנֵיהוֹן קְדָמוֹתָא בְּקַתְּמַתָּא וַיֵּת לֵאָה וּבְנֶהָא בְּתַרְאִין
 וַיֵּת רָחֵל וַיֵּת יוֹסֵף בְּתַרְאִין:
 33:2 He put the maids and their children in front, and Leah and her children next, and Rachel and Joseph last.

33:3 וְהוּא עָבַר לִפְנֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחוּ אֶרְצָה שֶׁבַע פַּעֲמִים עַד־גִּשְׁתּוֹ עַד־אָחִיו:
 33:3 וְהוּא עָבַר קְדָמֵיהוֹן וּסְגִיד עַל אַרְעָא שֶׁבַע זְמָנִין עַד מְקַרְבִּיהָ לְוֵת עַד
 אָחוּהִי:
 33:3 But he himself passed on ahead of them and bowed down to the ground seven times, until he came near to his brother.

33:4 וַיָּרֶץ עֹשׂוֹ לִקְרָאתוֹ וַיַּחְבְּקֵהוּ וַיִּפֹּל עַל־צוּאָרוֹ וַיִּשָּׁקֵהוּ וַיִּבְכּוּ:
 33:4 וְרַהֲט עֹשׂוֹ לְקְדָמוֹתֶיהָ וַגִּפְפִּיה וּגְפִיף לִיה וּנְפַל עַל צוּרִיהָ וַנִּשְׁקִיהָ וּבִכּוּ:
 33:4 Then Esau ran to meet him and embraced him, and fell on his neck and kissed him, and they wept.

33:5 וַיֵּשֶׂא אֶת־עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת־הַנָּשִׁים וְאֶת־הַיְלָדִים וַיֹּאמֶר מִי־אַלֶּה לָךְ וַיֹּאמֶר
 הַיְלָדִים אֲשֶׁר־חָנַן אֱלֹהִים אֶת־עַבְדְּךָ:
 33:5 וּזְקַף יֵת עֵינוֹהִי וַחֲזָא יֵת נָשִׂיא וַיֵּת בְּנֵיא וַיֹּאמֶר מִן אֵלִין לָךְ וַיֹּאמֶר בְּנֵיא
 דָּחַן דַּחַס יוּי יֵת עַבְדְּךָ לַעֲבֹדךָ:
 33:5 He lifted his eyes and saw the women and the children, and said, "Who are these with you?" So he said, "The children whom God has graciously given your servant."

33:6 וַתִּגָּשׁ הַשִּׁפְחוֹת הֵנָּה וַיְלָדֵיהֶן וַתִּשְׁתַּחוּוּ:
 33:6 וּקְרִיבָא לַחֲיִנְתָּא אֵינִין וּבְנֵיהוֹן וּסְגִידָא:
 33:6 Then the maids came near with their children, and they bowed down.

33:7 וַתִּגָּשׁ גַּם־לֵאָה וַיְלָדֶיהָ וַיִּשְׁתַּחוּ וְאַחֲרֵי כֵן יוֹסֵף וְרָחֵל וַיִּשְׁתַּחוּוּ:
 33:7 וּקְרִיבַת אַף לֵאָה וּבְנֶהָא וּסְגִידוֹ וּבְתַר כֵּן קָרִיב יוֹסֵף וְרָחֵל וּסְגִידוֹ:
 33:7 Leah likewise came near with her children, and they bowed down; and afterward Joseph came near with Rachel, and they bowed down.

33:8 וַיֹּאמֶר מִי לָךְ כָּל־הַמַּחֲנֶה הַזֶּה אֲשֶׁר פָּגַשְׁתִּי וַיֹּאמֶר לְמִצְאָחַן בְּעֵינֵי אֲדָנִי:

33:8 וַיֹּאמֶר מָא מִן לָךְ כָּל מְשֻׁרִיתָא הָדָא דְעֶרְעִית דִּי אֲרַעִית וַיֹּאמֶר לְאַשְׁכְּחָא רַחֲמִין בְּעֵינֵי רַבּוּנִי:

33:8 And he said, "What do you mean by all this company which I have met?" And he said, "To find favor in the sight of my lord."

33:9 וַיֹּאמֶר עֲשׂוּ יִשְׁלִי רַב אָחִי יְהִי לָךְ אֲשֶׁר-לָךְ:

33:9 וַיֹּאמֶר עֲשׂוּ אִית לִי סְגִי אָחִי אֲצִלַּח בְּדִילָךְ:

33:9 But Esau said, "I have plenty, my brother; let what you have be your own."

33:10 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל-נָא אִם-נָא מִצָּאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ וְלָקַחְתָּ מִנִּחְתִּי מִיָּדִי כִּי עַל-כֵּן רָאִיתִי פָנֶיךָ כְּרָאת פָּנַי אֱלֹהִים וְתִרְצָנִי:

33:10 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב בְּבָעוּ כֶּעַן אִם כֶּעַן אֲשַׁכְּחִית רַחֲמִין בְּעֵינֶךָ וְתִקְבִּיל תִּקְרֹובְתִי מִן יָדִי אֲרִי עַל כֵּן חֲזִיתִינוּן לְאַפְךָ כַּחֲזִיו אִפִּי רַבְרַבְיָא וְאִיתְרַעִית לִי:

33:10 Jacob said, "No, please, if now I have found favor in your sight, then take my present from my hand, for I see your face as one sees the face of God, and you have received me favorably."

33:11 קַח-נָא אֶת-בְּרִכְתִּי אֲשֶׁר הֵבֵאת לָךְ כִּי-חֲנִנִי אֱלֹהִים וְכִי יִשְׁלִי-כָל וַיִּפְצַר-בּוֹ וַיִּקַּח:

33:11 קָבִיל כֶּעַן יְת תִּקְרֹובְתִי דְאִיתִיתִיאת לָךְ אֲרִי רַחֲמִים עָלִי קִדְם יוּי וְאֲרִי אִית לִי כּוֹלָא וְאַתְקִיף בֵּיה וְקָבִיל:

33:11 "Please take my gift which has been brought to you, because God has dealt graciously with me and because I have plenty." Thus he urged him and he took it.

33:12 וַיֹּאמֶר נִסְעָה וְנִלְכָּה וְאִלְכָּה לְנִגְדְךָ:

33:12 וַיֹּאמֶר נִישׁוּל וְנַהֲךְ וְאַהֲךְ לְקַבֵּלְךָ:

33:12 Then Esau said, "Let us take our journey and go, and I will go before you."

33:13 וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲדֹנִי יָדַע כִּי-הִילָדִים רַפִּים וְהַצֹּאן וְהַבָּקָר עָלוֹת עָלַי וְדָפְקוּם יוֹם אֶחָד וּמָתוּ כָּל-הַצֹּאן:

33:13 וַיֹּאמֶר לִיה רַבּוּנִי יָדַע אֲרִי יִנְקִיא רַכִּיכִין וְעֵנָא וְתוֹרִי מִיִּנְקִיתָא עָלִי אִם אֲדַחֲוִקִינוּן יוֹמָא חַד וַיִּמּוֹתֵן כָּל עֵנָא:

33:13 But he said to him, "My lord knows that the children are frail and that the flocks and herds which are nursing are a care to me. And if they are driven hard one day, all the flocks will die."

33:14 יַעֲבֹר-נָא אֲדֹנִי לִפְנֵי עַבְדּוֹ וְאֲנִי אֲתַנְהִלָּה לְאַטִּי לְרִגְלֵי הַמִּלְאכָה

אֲשֶׁר-לִפְנֵי וְלִרְגְלֵי הַיִּלְדִּים עַד אֲשֶׁר-אָבָא אֶל-אֲדֹנִי שְׁעִירָה:

33:14 יַעֲבֹר כֶּעַן רַבּוּנִי קִדְם עַבְדִּיה וְאֵנָא אֲדַבֵּר בְּנִיח לְרִגְלֵי עַבְדִּיתָא דְקִדְמִי וְלִרְגְלֵי יִנְקִיא עַד דְאִיתִי דַּאֲעִיול לְוֹת רַבּוּנִי לְשַׁעִיר:

33:14 "Please let my lord pass on before his servant, and I will proceed at my leisure, according to the pace of the cattle that are before me and according to the pace of the children, until I come to my lord at Seir."

33:15 וַיֹּאמֶר עֲשׂוּ אֲצִיגְהֶנָּא עִמָּךְ מִן-הָעָם אֲשֶׁר אִתִּי וַיֹּאמֶר לְמָה זֶה אֲמַצְאֶחֶן בְּעֵינֵי אֲדֹנִי:

33:15 וַיֹּאמֶר עֲשׂוּ אֲשַׁבּוֹק כֶּעַן עִמָּךְ מִן עַמָּא דְעָמִי וַיֹּאמֶר לְמָה דָּנָן אֲשַׁכְּח רַחֲמִין בְּעֵינֵי רַבּוּנִי:

33:15 Esau said, "Please let me leave with you some of the people who are with me." But he said, "What need is there? Let me find favor in the sight of my lord."

33:16 וַיֵּשֶׁב בֵּיוֹם הַהוּא עֲשׂוֹ לְדַרְכּוֹ שְׁעִירָה:

33:16 וְתָב בְּיוֹמָא הַהוּא עָשׂוּ לְאוֹרְחִיהָ לְסֵעִיר:

33:16 So Esau returned that day on his way to Seir.

33:17 וַיַּעֲקֹב נָסַע סֻכְתָּה וַיְבִין לוֹ בַּיִת וּלְמִקְנֵהוּ עָשָׂה סֻכֹּת עַל־כֵּן קָרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם סֻכּוֹת: ס

33:17 וַיַּעֲקֹב נָטַל לְסֻכּוֹת וּבָנָא לִיה בֵּיתָא וּלְבַעֲיָרִיהּ וּלְגִיתִיהּ עֶבֶד מִטְלָן עַל כֵּן קָרָא שְׁמִיהּ דְּאַתְרָא סֻכּוֹת:

33:17 Jacob journeyed to Succoth, and built for himself a house and made booths for his livestock; therefore the place is named Succoth.

33:18 וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם עִיר שָׁכֵם אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן בְּבֹאוֹ מִפַּדָּן אֲרָם וַיַּחֲנֶה אֶת־פָּנָיו הָעִיר:

33:18 וַאֲתָא יַעֲקֹב שָׁלִים לְקֶרְתָּא שָׁכֵם דְּבִאֲרַעָא דְכְנַעַן בְּמִיתוּהִי מִפַּדָּן דְּאֲרָם וּשְׂרָא לְקַבִּיל אִפִּי קֶרְתָּא:

33:18 Now Jacob came safely to the city of Shechem, which is in the land of Canaan, when he came from Paddan-aram, and camped before the city.

33:19 וַיִּקֶּן אֶת־חֻלְקַת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר נָטָה־שָׁם אָהֳלוֹ מִיַּד בְּנֵי־חָמוֹר אָבִי שָׁכֵם בְּמָאָה קִשְׁיָטָה:

33:19 וַיִּזְבֵּן יֵת אַחְסַנַּת חֻקְלָא דְּפִרְסִיָּה תָמָן לְמִשְׁכְּנִיהּ מִיַּד מִן בְּנֵי חָמוֹר אָבוּהִי דְשָׁכֵם בְּמָאָה חֹרֶפִין:

33:19 He bought the piece of land where he had pitched his tent from the hand of the sons of Hamor, Shechem's father, for one hundred pieces of money.

33:20 וַיִּצְבֹּשֶׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא־לוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: ס

33:20 וַאֲקִים תָּמָן מִדְּבַח וּפְלַח עָלוּהִי קָדָם אֵל אֱלֹהֵא דְיִשְׂרָאֵל:

33:20 Then he erected there an altar and called it El-Elohe-Israel.

34:1 וַתֵּצֵא דִינָה בַת־לֵאָה אֲשֶׁר יָלְדָה לְיַעֲקֹב לִרְאוּת בְּבָנוֹת הָאָרֶץ:

34:1 וּנְפַקַת דִּינָה בַת לֵאָה דִּילִידַת לְיַעֲקֹב לְמַחְזִי בְּבִנַּת אֲרַעָא:

34:1 Now Dinah the daughter of Leah, whom she had borne to Jacob, went out to visit the daughters of the land.

34:2 וַיֵּרָא אֹתָהּ שָׁכֵם בֶּן־חָמוֹר הַחִוִּי נָשִׂיא הָאָרֶץ וַיִּקַּח אֹתָהּ וַיִּשְׁכַּב אִתָּהּ וַיַּעֲנֶה:

34:2 וַחֲזָא יֵתָה שָׁכֵם בֶּר חָמוֹר חִיּוּאָה רַבָּא דְאַרַעָא וּדְבַר וּנְסִיב יֵתָה וּשְׁכִיב יֵתָה עִמָּה וַעֲנִיָּה:

34:2 When Shechem the son of Hamor the Hivite, the prince of the land, saw her, he took her and lay with her by force.

34:3 וַתְּדַבֵּק נַפְשׁוֹ בְּדִינָה בַת־יַעֲקֹב וַיֵּאָהֱב אֶת־הַנַּעַר וַיְדַבֵּר עַל־לֵב הַנַּעַר:

34:3 וַאֲתַרְעָאֵת נַפְשִׁיהּ בְּדִינָה בַת יַעֲקֹב וּרְחִים יֵת עוֹלִימְתָא וּמְלִי וּמְלִיל תַּנְחוּמִין עַל לְבָה דְּעוֹלִימְתָא:

34:3 He was deeply attracted to Dinah the daughter of Jacob, and he loved the girl and spoke tenderly to her.

34:4 וַיֹּאמֶר שָׁכֵם אֶל־חָמוֹר אָבִיו לֵאמֹר קַח־לִי אֶת־הַיְלָדָה הַזֹּאת לְאִשָּׁה:

34:4 וַאֲמַר שָׁכֵם לְחָמוֹר אָבוּהִי לְמִימַר סָב לִי יֵת עוֹלִימְתָא הָדָא לְאִיתוֹ לְאַנְתּוֹ:

34:4 So Shechem spoke to his father Hamor, saying, "Get me this young girl for a wife."

34:5 וַיַּעֲקֹב שָׁמַע כִּי טָמְא אֶת־דִּינָה בָתּוֹ וּבָנָיו הָיוּ אֶת־מִקְנֵהוּ בַשָּׂדֶה וְהַחֲרַשׁ יַעֲקֹב עַד־בָּאָם:

34:5 ויעקב שמע ארי סאיב ית דינה ברתיה ובנוהי הוּו עם גיתוהי בחקלא
ושתיק יעקב עד מיתיהוּו:

34:5 Now Jacob heard that he had defiled Dinah his daughter; but his sons were with his livestock in the field, so Jacob kept silent until they came in.

34:6 ויצא חמור אבי־שכם אל־יעקב לדבר אתו:
34:6 ונפק חמור אבוהי דשכם לות יעקב למללא עמיה:

34:6 Then Hamor the father of Shechem went out to Jacob to speak with him.

34:7 ובני יעקב באו מן־השדה פשמעם ויתעצבו האנשים ויחר להם מאד
כי־נבלה עשה בישראל לשכב את־בת־יעקב וכן לא יעשה:
34:7 ובני יעקב עלו מן חקלא כד שמעו ואתנסיסו גבריא ותקיף להון לחדא
ארי קלנא עבד בישראל למשכב ית עם בת יעקב וכין וכדין לא כשר
דיתעביר לאתעבדא למעבד:

34:7 Now the sons of Jacob came in from the field when they heard it; and the men were grieved, and they were very angry because he had done a disgraceful thing in Israel by lying with Jacob's daughter, for such a thing ought not to be done.

34:8 וידבר חמור אתם לאמר שכם בני חשקה נפשו בבתכם תנו נא אתה לו
לאשה:

34:8 ומליל חמור עימהון למימר שכם ברי איתריעת נפשיה בברתכון הבו
כען יתה ליה לאיתו לאנתו:

34:8 But Hamor spoke with them, saying, "The soul of my son Shechem longs for your daughter; please give her to him in marriage.

34:9 והתחתנו אתנו בנתיכם תתנו־לנו ואת־בנותינו תקחו לכם:

34:9 ואתחתנו בנא בנתכון תיתנו לנא וית בנתנא תיסבון לכון:

34:9 "Intermarry with us; give your daughters to us and take our daughters for yourselves.

34:10 ואתנו תשבו והארץ תהיה לפניכם שבו וסחרוה והאחזו בה:

34:10 ועמנא תתבון וארעא תהי קדמיכון תיבו ועיבדו בה סחורא ואחסינו
בה:

34:10 "Thus you shall live with us, and the land shall be open before you; live and trade in it and acquire property in it."

34:11 ויאמר שכם אל־אביה ואל־אחיה אמצא־חן בעיניכם ואשר תאמרו אלי
אתן:

34:11 ואמר שכם לאבוהא ולאחאהא אשכח רחמין בעיניכון קדמיכון ודתימרון
לי אתין:

34:11 Shechem also said to her father and to her brothers, "If I find favor in your sight, then I will give whatever you say to me.

34:12 הרבו עלי מאד מהר ומתן ואתנה פאשר תאמרו אלי ותנו־לי את־הנער
לאשה:

34:12 אסגו עלי לחדא מוהרין ומתנן ואיתין כמא דתימרון לי והבו לי ית
עולימתא לאיתו לאנתו:

34:12 "Ask me ever so much bridal payment and gift, and I will give according as you say to me; but give me the girl in marriage."

34:13 ויענו בני־יעקב את־שכם ואת־חמור אביו במרמה וידברו אשר טמא את
דינה אחתם:

34:13 וַאֲחֵיבֹנֵי יַעֲקֹב יָת שְׂכָם וַיֵּת חָמוֹר אָבוֹהֵי בְּחוֹכְמָא וּמְלִילוֹ דְּסָאִיב יָת
דִּינָה אֶחְתָּהוֹן:

34:13 But Jacob's sons answered Shechem and his father Hamor with deceit, because he had defiled Dinah their sister.

34:14 וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם לֹא נוֹכַל לַעֲשׂוֹת הַדָּבָר הַזֶּה לְתַת אֶת־אֶחְתָּנוּ לְאִישׁ
אֲשֶׁר־לוֹ עֶרְלָה כִּי־חֲרָפָה הוּא לָנוּ:

34:14 וַאֲמָרוּ לְהוֹן לֹא נִיכּוֹל לְמַעַבְד פְּתַגְמָא הָדִין לְמַתָּן יָת אֶחְתָּנָא לְגַבְר
דְּלִיָּה עֶרְלָה אַרִי חֲסָדָא הִיא לָנָא:

34:14 They said to them, "We cannot do this thing, to give our sister to one who is uncircumcised, for that would be a disgrace to us.

34:15 אַךְ־בְּזֹאת נָאוֹת לָכֶם אִם תְּהִיֹו כְּמָנוּ לְהַמּוֹל לָכֶם כָּל־זָכָר:

34:15 בְּרַם בְּדָא נִשְׁפָּס לָכוֹן אִם תְּהוֹן כּוֹתְנָא לְמַגְזֵר לָכוֹן כָּל דְּכוּרָא:

34:15 "Only on this condition will we consent to you: if you will become like us, in that every male of you be circumcised,

34:16 וְנָתַנוּ אֶת־בְּנֵיתֵינוּ לָכֶם וְאֶת־בְּנֵיתֵיכֶם נִקְח־לָנוּ וַיֵּשְׁבֵנוּ אִתְּכֶם וַהֲיִינוּ לָעַם
אֶחָד:

34:16 וְנָתִין יָת בְּנִתְנָא לָכוֹן וַיֵּת בְּנִתְכוֹן נֹסֵב לָנָא וְנִיתִיב עִמְכוֹן וְנִהִי לְעַמָּא
חָד:

34:16 then we will give our daughters to you, and we will take your daughters for ourselves, and we will live with you and become one people.

34:17 וְאִם־לֹא תִשְׁמָעוּ אֲלֵינוּ לְהַמּוֹל וּלְקַחְנוּ אֶת־בָּתְנוּ וְהִלְכֵנוּ:

34:17 וְאִם לֹא תִקְבְּלוֹן מִנָּנָא לְמַגְזֵר וְנִדְבַר יָת בְּרַתְנָא וְנִיזִיל:

34:17 "But if you will not listen to us to be circumcised, then we will take our daughter and go."

34:18 וַיִּישָׁבוּ דְּבִרְיָהֶם בְּעֵינֵי חָמוֹר וּבְעֵינֵי שְׂכָם בֶּן־חָמוֹר:

34:18 וּשְׁפָרוּ פְּתַגְמִיהוֹן בְּעֵינֵי חָמוֹר וּבְעֵינֵי שְׂכָם בֶּר חָמוֹר:

34:18 Now their words seemed reasonable to Hamor and Shechem, Hamor's son.

34:19 וְלֹא־אַחֵר הִנָּעַר לַעֲשׂוֹת הַדָּבָר כִּי חָפֵץ בְּבִת־יַעֲקֹב וְהוּא נִכְבָּד מִכָּל
בֵּית אָבִיו:

34:19 וְלֹא אוֹחֵר עוֹלִימָא לְמַעַבְד יָת פְּתַגְמָא הָדִין אַרִי אַתְרַעִי בְּבִת יַעֲקֹב
וְהוּא יְקִיר מְכָל בֵּית־אָבוּהִי:

34:19 The young man did not delay to do the thing, because he was delighted with Jacob's daughter. Now he was more respected than all the household of his father.

34:20 וַיָּבֹא חָמוֹר וּשְׂכָם בְּנוֹ אֶל־שַׁעַר עִירָם וַיִּדְבְּרוּ אֶל־אֲנָשֵׁי עִירָם לֵאמֹר:

34:20 וְאַתָּא חָמוֹר וּשְׂכָם בְּרִיָּה לְתַרַע קְרַתְהוֹן וּמְלִילוֹ עִים אֲנָשֵׁי קְרַתְהוֹן
לְמִימָר:

34:20 So Hamor and his son Shechem came to the gate of their city and spoke to the men of their city, saying,

34:21 הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה שְׁלָמִים הֵם אֲתָנוּ וַיֵּשְׁבוּ בָאָרֶץ וַיִּסְחָרוּ אִתָּהּ וְהָאָרֶץ הַגָּדוֹלָה
רַחֲבֵת־יָדַיִם לְפָנֵיהֶם אֶת־בְּנֵתָם נִקְח־לָנוּ לְנָשִׁים וְאֶת־בְּנֵיתֵינוּ נָתַן לָהֶם:

34:21 גְּבִרְיָא הָאֵלִין שְׁלָמִין שְׁלָם אֵינוֹן שְׁלָמָנוּן עִימָנָא וַיִּתְּכוֹן בֶּאֱרַעָא וַיַּעֲבְדוּן
בֵּה סְחוּרְתָא וְאַרְעָא הָא פְּתוּיֹת יָדִין קְדָמִיהוֹן יָת בְּנִתְהוֹן נֹסֵב לָנָא לְנָשִׁין וַיֵּת
בְּנִתְנָא נִיתִין לְהוֹן:

34:21 "These men are friendly with us; therefore let them live in the land and trade in it, for behold, the land is large enough for them. Let us take their daughters in marriage, and give our daughters to them.

34:22 אֶדְ-בִּזְאֵת יָאָתוּ לָנוּ הָאָנָשִׁים לְשֹׁבֵת אִתָּנוּ לִהְיוֹת לָעַם אֶחָד בְּהִמּוֹל לָנוּ
כָּל-זָכָר כַּאֲשֶׁר הֵם נִמְלִים:

34:22 בָּרָם בָּדָא יִטְפָּסוּן לָנָא גִבְרִיא לְמַתְב עֲמָנָא לְמַהוּי לְעַמָּא חַד בְּמַגִּזַּר
לָנָא כָּל דְּכוּרָא כְּמָא דְּאִינוּן גִּזְרִין:

34:22 "Only on this *condition* will the men consent to us to live with us, to become one people: that every male among us be circumcised as they are circumcised.

34:23 מִקְנֵהֶם וְקִנְיָנָם וְכָל-בְּהֵמָתָם הָלֹוא לָנוּ הֵם אֶדְ נֹאוּתָהּ לָהֶם וַיֵּשְׁבוּ אִתָּנוּ:

34:23 גִּיתִיהוֹן וְקִנְיָהוֹן וְכָל בְּעִירְהוֹן הָלֹא דִּילָנָא אִינוּן בָּרָם נִיטְפָס לָהוֹן
וַיִּתְּבוּן עֲמָנָא:

34:23 "Will not their livestock and their property and all their animals be ours? Only let us consent to them, and they will live with us."

34:24 וַיִּשְׁמְעוּ אֶל-חָמוֹר וְאֶל-שָׁכֶם בָּנוּ כָּל-יֹצְאֵי שַׁעַר עִירוֹ וַיִּמְלֹוּ כָּל-זָכָר
כָּל-יֹצְאֵי שַׁעַר עִירוֹ:

34:24 וְקָבִילוּ מִן חָמוֹר וּמִן שָׁכֶם בְּרִיהַ כָּל נָפְקֵי תַרְע קַרְתִּיהָ וּגְזָרוּ כָּל דְּכוּרָא
כָּל נָפְקֵי תַרְע קַרְתִּיהָ:

34:24 All who went out of the gate of his city listened to Hamor and to his son Shechem, and every male was circumcised, all who went out of the gate of his city.

34:25 וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהִיוֹתָם כְּאֲבִים וַיִּקְחוּ שְׁנֵי-בְנֵי-יַעֲקֹב שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אֲחֵי
דִּינָה אִישׁ חֶרְבּוֹ וַיָּבֹאוּ עַל-הָעִיר בִּטָּח וַיַּהֲרֹגוּ כָּל-זָכָר:

34:25 וַהֲוָה בַּיּוֹמָא תְּלִיתָאָה כַּד תְּקִיפוּ עָלֶיהוֹן כִּיבִיּהוֹן וּנְסִיבוּ תַרְיִן בְּנֵי יַעֲקֹב
שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אֲחֵי דִינָה גִבְרַחַרְבִּיהָ וְעָלוּ וְאָתוּ עַל קַרְתָּא דִּיתְבָּא לְרוּחָצִין
וְקָטְלוּ כָּל דְּכוּרָא:

34:25 Now it came about on the third day, when they were in pain, that two of Jacob's sons, Simeon and Levi, Dinah's brothers, each took his sword and came upon the city unawares, and killed every male.

34:26 וְאֶת-חָמוֹר וְאֶת-שָׁכֶם בָּנוּ הָרְגוּ לְפִי-חֶרֶב וַיִּקְחוּ אֶת-דִּינָה מִבֵּית שָׁכֶם
וַיֵּצְאוּ:

34:26 וַיִּתְּ חָמוֹר וַיִּתְּ שָׁכֶם בְּרִיהַ קָטְלוּ לְפִתְגָם דְּחֶרֶב וּדְבָרוּ וּנְסִיבוּ יֵת דִּינָה
מִבֵּית שָׁכֶם וּנְפָקוּ:

34:26 They killed Hamor and his son Shechem with the edge of the sword, and took Dinah from Shechem's house, and went forth.

34:27 בְּנֵי יַעֲקֹב בָּאוּ עַל-הַחֲלָלִים וַיִּבְזּוּ הָעִיר אֲשֶׁר טָמְאוּ אַחוֹתָם:

34:27 בְּנֵי יַעֲקֹב עָלוּ לְחַלְצָא קְטִילִיא וּבְזּוּ יֵת קַרְתָּא דְּסֹאִיבוּ אַחְתֵּיהוֹן:

34:27 Jacob's sons came upon the slain and looted the city, because they had defiled their sister.

34:28 אֶת-צֹאֲנָם וְאֶת-בָּקָרָם וְאֶת-חֲמֹרֵיהֶם וְאֶת-אֲשֶׁר-בָּעִיר וְאֶת-אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה
לָקְחוּ:

34:28 יֵת עֲנָהוֹן וַיִּתְּ תוֹרִיהוֹן וַיִּתְּ חֲמֹרִיהוֹן וַיִּתְּ דְּבַקְרָתָא וַיִּתְּ דְּבַחֲקִלָא בְּזוּ דְּבָרוּ:
34:28 They took their flocks and their herds and their donkeys, and that which was in the city and that which was in the field;

34:29 וְאֶת-כָּל-חֵילָם וְאֶת-כָּל-טָפְסָם וְאֶת-נְשֵׁיהֶם שָׁבוּ וַיִּבְזּוּ וְאֶת כָּל-אֲשֶׁר בַּבַּיִת:

34:29 וַיִּתְּ כָּל נְכִסֵּיהוֹן וַיִּתְּ כָּל טַפְלֵהוֹן וַיִּתְּ נְשֵׁיהוֹן שָׁבוּ וּבְזּוּ וַיִּתְּ כָּל דְּבִבִּיתָא:
34:29 and they captured and looted all their wealth and all their little ones and their wives, even all that was in the houses.

34:30 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־שִׁמְעוֹן וְאֶל־לֵוִי עֲכָרְתֶּם אֹתִי לְהַבְאִישְׁנִי בִישָׁב הָאָרֶץ בְּכַנְעֲנִי וּבְפָרְזִי וְאֲנִי מְתִי מִסֹּפֶר וְנֹאסְפֹו עָלַי וְהַכּוֹנִי וְנִשְׁמַדְתִּי אֲנִי וּבֵיתִי:
34:30 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְשִׁמְעוֹן וּלְלֵוִי עֲכָרְתוּן יָתִי לְמִיתָן דָּבְבוּ בֵּינָא וּבֵין יְתִיב אֶרֶעָא בְּכַנְעָנָא וּבְפָרְזָא וְאֲנָא עִם דְּמִנֵּן וְיִתְכַנְשׁוּן עָלַי וְיִמְחֹוּנִי וְאִשְׁתִּיצִי אֲנָא וְאִנְשֵׁי בֵיתִי:

34:30 Then Jacob said to Simeon and Levi, "You have brought trouble on me by making me odious among the inhabitants of the land, among the Canaanites and the Perizzites; and my men being few in number, they will gather together against me and attack me and I will be destroyed, I and my household."

34:31 וַיֹּאמְרוּ הַכּוֹזֶנֶה יַעֲשֶׂה אֶת־אָחוֹתָנוּ: פ
34:31 וַיֹּאמְרוּ הַכְּנַפְקַת־בָּרָא יִתְעַבֵּיד לְאַחְתָּנָא:

34:31 But they said, "Should he treat our sister as a harlot?"

35:1 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־יַעֲקֹב קוּם עֲלֵה בֵּית־אֵל וְשִׁב־שָׁם וַעֲשֵׂה־שָׁם מִזְבֵּחַ לְאֵל הַנִּרְאָה אֵלֶיךָ בְּבֶרֶחַךְ מִפְּנֵי עֲשׂוֹ אָחִיךָ:
35:1 וַיֹּאמֶר יִי לַיַּעֲקֹב קוּם סָק לְבֵית־אֵל וְתִיב תָּמָן וְעִיבִיד תָּמָן מִדְּבַח לְאֵל קִדְם אֱלֹהָא דְאַתְגְּלִי לָךְ עַלְךָ בְּמַעֲרָקְךָ מִן־קִדְם עֲשׂוֹ אָחִיךָ:

35:1 Then God said to Jacob, "Arise, go up to Bethel and live there, and make an altar there to God, who appeared to you when you fled from your brother Esau."

35:2 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־בֵּיתוֹ וְאֶל כָּל־אֲשֶׁר עִמּוֹ הָסְרוּ אֶת־אֱלֹהֵי הַנֹּכֶר אֲשֶׁר בְּתַכְכֶּם וְהִטְהַרוּ וְהִחְלִיפוּ שְׂמֹלְתֵיכֶם:
35:2 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְאִנְשֵׁי בֵיתִיהּ וּלְכָל דְּעִמִּיהּ אַעְדּוּ יֵת טַעוֹת עַמְמֵיָא דְּבִינִיכֹון וְאִידְכוּ וְשִׁנוּ כְּסוּתְכוֹן:

35:2 So Jacob said to his household and to all who were with him, "Put away the foreign gods which are among you, and purify yourselves and change your garments;

35:3 וְנִקְוֹמָה וְנַעֲלֵה בֵּית־אֵל וְאֶעֱשֶׂה־שָׁם מִזְבֵּחַ לְאֵל הָעֲנָה אֹתִי בְּיוֹם צָרָתִי וַיְהִי עֲמָדִי בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר הָלַכְתִּי:
35:3 וְנִקּוּם וְנִסַּק לְבֵית־אֵל וְאֶעֱבִיד תָּמָן מִדְּבַח לְאֵל קִדְם אֱלֹהָא דְקִבִּיל צָלוֹתִי בְּיוֹמָא דְּעָקְתִי בְּעִידָן דְּעָקְתִי וַהֲוָה מִיּוֹמָרְיָה בְּסַעְדִּי בְּאוֹרְחָא דְאַזְלִית:

35:3 and let us arise and go up to Bethel, and I will make an altar there to God, who answered me in the day of my distress and has been with me wherever I have gone."

35:4 וַיִּתְּנוּ אֶל־יַעֲקֹב אֶת כָּל־אֱלֹהֵי הַנֹּכֶר אֲשֶׁר בְּיָדָם וְאֶת־הַנּוֹזְמִים אֲשֶׁר בְּאָזְנֵיהֶם וַיִּטְמְנוּ אֹתָם יַעֲקֹב תַּחַת הָאֹלֶה אֲשֶׁר עִם־שָׁכֶם:
35:4 וַיִּהְיוּ לַיַּעֲקֹב לוֹת יַעֲקֹב יֵת כָּל טַעוֹת עַמְמֵיָא דְּבִידְהוֹן דְּעִמְהוֹן וַיִּתְּ קִדְשָׁא דְּבְאוֹדְנִיהוֹן וַיִּטְמַר יִתְהוֹן יַעֲקֹב תַּחוֹת בּוֹטְמָא אֲלִיתָא דְּעִם שָׁכֶם:

35:4 So they gave to Jacob all the foreign gods which they had and the rings which were in their ears, and Jacob hid them under the oak which was near Shechem.

35:5 וַיִּסָּעוּ וַיְהִי חֲתַת אֱלֹהִים עַל־הָעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבְתֵיהֶם וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרָי בְּנֵי יַעֲקֹב:

35:5 וְנִטְלוּ וְהוֹת דְּחָלָא מִן־קִדְם יִי דִינִי עַל עַמְמֵיָא קִירוּיָא דְּבִקְרוּי סַחְרִיָּהוֹן דִּי בְּסוֹחְרִיָּהוֹן וְלֹא רָדְפוּ בְּתַר בְּנֵי יַעֲקֹב:

35:5 As they journeyed, there was a great terror upon the cities which were around them, and they did not pursue the sons of Jacob.

35:6 וַיָּבֹא יַעֲקֹב לּוּזָה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן הוּא בֵּית־אֵל הוּא וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־עִמּוֹ:
35:6 וְאַתָּא יַעֲקֹב לָלוּז דְּבְאַרְעָא דְּכַנְעָן הִיא בֵּית־אֵל הוּא וְכָל עַמָּא דְּעִימִיָּה:

35:6 So Jacob came to Luz (that is, Bethel), which is in the land of Canaan, he and all the people who were with him.

35:7 וַיְבִן שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא לַמָּקוֹם אֵל בֵּית-אֵל כִּי שָׁם נִגְלוֹ אֱלֹהֵי הָאֲלֹהִים
בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי אָחִיו:

35:7 וּבָנָא תָמֹן מִדְּבַחָא וּקְרָא לְאַתְרָא אֵל בֵּית-אֵל אַרִי תָמֹן אֶתְגַּלִּי לִיה יוֹ
מִלֵּאכָא דִּיִּי בְּמַעֲרָקִיה מִן-קָדָם אַחוּיה:

35:7 He built an altar there, and called the place El-bethel, because there God had revealed Himself to him when he fled from his brother.

35:8 וַתָּמָת דְּבָרָה מִיִּנְקַת רִבְקָה וַתִּקָּבֵר מִתַּחַת לְבֵית-אֵל תַּחַת הָאֵלֹן וַיִּקְרָא
שְׁמוֹ אֵלֹן בָּכוֹת: פ

35:8 וּמִיתַת דְּבוּרָה מִיִּנְקַתָּה דְּרִבְקָה וַאֲתִקְבְּרַת מְלָרַע לְבֵית-אֵל בְּשִׁיפּוּלִי
מִיִּשְׂרָא וּקְרָא שְׁמִיה מִיִּשְׂר בְּכִיתָא:

35:8 Now Deborah, Rebekah's nurse, died, and she was buried below Bethel under the oak; it was named Allon-bacuth.

35:9 וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶל-יַעֲקֹב עוֹד בָּבֹאוֹ מִפָּדָן אֲרָם וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ:

35:9 וַאֲתִגַּלִּי יוֹי לִיעֲקֹב עוֹד בְּמִיתוּהִי מִפָּדָן דְּאַרְם וּבְרִיךְ יְתִיה:

35:9 Then God appeared to Jacob again when he came from Paddan-aram, and He blessed him.

35:10 וַיֹּאמֶר-לוֹ אֱלֹהִים שְׁמֹךְ יַעֲקֹב לֹא-יִקְרָא שְׁמֹךְ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִשְׂרָאֵל
יְהִי שְׁמֹךְ וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל:

35:10 וַאֲמַר לִיה יוֹי שְׁמֹךְ יַעֲקֹב לֹא יִתְקַרֵּי שְׁמֹךְ עוֹד עוֹד שְׁמֹךְ יַעֲקֹב אֶלְהִין
יִשְׂרָאֵל יְהִי שְׁמֹךְ וּקְרָא יְת שְׁמִיה יִשְׂרָאֵל:

35:10 God said to him, "Your name is Jacob; You shall no longer be called Jacob, But Israel shall be your name." Thus He called him Israel.

35:11 וַיֹּאמֶר לוֹ אֱלֹהִים אֲנִי אֵל שְׁדֵי פֶרְה וּרְבָה גּוֹי וְקָהֵל גּוֹיִם יְהִי מִמֶּךָ
וּמְלָכִים מִחֲלָצִיד יֵצְאוּ:

35:11 וַאֲמַר לִיה יוֹי אֲנָא אֵל שְׁדֵי פּוֹש וּסְגִי עִם וְכִנְשַׁת שְׁבָטִין יְהוֹן מִמֶּךָ
וּמְלָכִין דְּשְׁלָטִין שְׁלִיטִין בְּעַמְמִיָּא מִינְךָ יִפְקֹון:

35:11 God also said to him, "I am God Almighty; Be fruitful and multiply; A nation and a company of nations shall come from you, And kings shall come forth from you.

35:12 וְאֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְאַבְרָהָם וְלִיצְחָק לָךְ אֶתְנַנֶּה וְלִזְרַעְךָ אַחֲרָיִךְ אֶתֶּן
אֶת-הָאָרֶץ:

35:12 וְיְת אַרְעָא דִּיהֶבִית לְאַבְרָהָם וְלִיצְחָק לָךְ אִיתְנִינָה וְלִבְנֶךָ בְּתָרְךָ אֶתֶּן יְת
אַרְעָא:

35:12 "The land which I gave to Abraham and Isaac, I will give it to you, And I will give the land to your descendants after you."

35:13 וַיַּעַל מֵעַלְיוֹ אֱלֹהִים בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר-דִּבֶּר אֹתוֹ:

35:13 וַאֲסַתְלַק מֵעִילוּהִי יִקְרָא דִּיִּי בְּאַתְרָא דְּמַלִּיל עִמִּיה:

35:13 Then God went up from him in the place where He had spoken with him.

35:14 וַיִּצֵּב יַעֲקֹב מִצְבֵּה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר-דִּבֶּר אֹתוֹ מִצְבַּת אֲבָן וַיִּסֹּךְ עָלֶיהָ נֶסֶךְ
וַיִּצֹק עָלֶיהָ שָׁמֶן:

35:14 וַאֲקִים יַעֲקֹב קִמְתָּא בְּאַתְרָא דְּמַלִּיל עִמִּיה קִמַּת אֲבָנָא וַנְּסִיךְ עָלֶה נְסָכִין
וַאֲרִיק עָלֶה מִשְׁחָא:

35:14 Jacob set up a pillar in the place where He had spoken with him, a pillar of stone, and he poured out a drink offering on it; he also poured oil on it.

35:15 וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶת־שֵׁם הַמָּקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אֲתוֹ שֵׁם אֱלֹהִים בֵּית־אֵל:

35:15 וַיִּקְרָא יַעֲקֹב יֵת שְׁמִיָּה דָּאֲתָרָא דְּמַלִּיל עִמִּיהָ תַּמָּן יוֹי בֵּית־אֵל:

35:15 So Jacob named the place where God had spoken with him, Bethel.

35:16 וַיִּסְעוּ מִבֵּית אֵל וַיְהִי־עוֹד כְּבָרֶת־הָאָרֶץ לָבוֹא אֶפְרַתָּה וְתֹלַד רָחֵל וַתִּקֶּשׁ בְּלִדְתָּהּ:

35:16 וַנִּטְּלוּ מִבֵּית־אֵל וַהֲוָה עוֹד כְּרוֹב אֲרַעָא לְמִיעַל לְאַפְרַת וַיִּלִּידַת רָחֵל וַתִּשְׂיָאֵת בְּמִילָדָהּ:

35:16 Then they journeyed from Bethel; and when there was still some distance to go to Ephrath, Rachel began to give birth and she suffered severe labor.

35:17 וַיְהִי בְּהַקְשָׁתָהּ בְּלִדְתָּהּ וַתֹּאמֶר לָהּ הַמַּיְלֵדֶת אֶל־תִּירָאִי כִּי־נִסְיָנָה לָךְ בֶּן:

35:17 וַהֲוָה בְּקִשְׁיוֹתֶיהָ בְּמִקְשְׁיוֹתֶיהָ בְּמִילָדָהּ וַתֹּאמֶר לָהּ חִיתָא לָא תִדְחִלִין אֲרִי אַף דִּין לִךְ בֵּר:

35:17 When she was in severe labor the midwife said to her, "Do not fear, for now you have another son."

35:18 וַיְהִי בְּצֵאת נַפְשָׁהּ כִּי מָתָה וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶּן־אוֹנִי וְאָבִיו קָרָא־לוֹ בְּנִימִין:

35:18 וַהֲוָה בְּמִפְק נַפְשָׁהּ אֲרִי מִיתָא וַקֶּרַת שְׁמִיָּה בֵּר דְּוִי וְאָבוּהִי קָרָא לִיה בְּנִימִין:

35:18 It came about as her soul was departing (for she died), that she named him Ben-oni; but his father called him Benjamin.

35:19 וַתָּמָת רָחֵל וַתִּקָּבֵר בְּדֶרֶךְ אֶפְרַתָּה הִוא בֵּית לָחֶם:

35:19 וַמִּיתַת רָחֵל וַתִּקָּבֵר בְּאֹרֶחַ אֶפְרַתָּה הִיא בֵּית־לָחֶם:

35:19 So Rachel died and was buried on the way to Ephrath (that is, Bethlehem).

35:20 וַיִּצֵּב יַעֲקֹב מַצֵּבָה עַל־קִבְרָתָהּ הִוא מַצֵּבַת קְבֻרַת־רָחֵל עַד־הַיּוֹם:

35:20 וְאַקִּים יַעֲקֹב קִמָּתָא עַל קְבֻרָתָהּ הִיא קִמַּת קְבֻרָתָא דְּרָחִיל עַד יוֹמָא הַדִּין דִּין:

35:20 Jacob set up a pillar over her grave; that is the pillar of Rachel's grave to this day.

35:21 וַיִּסַּע יִשְׂרָאֵל וַיֵּט אֹהֶלָה מִהַלָּאָה לְמַגְדַּל־עֵדֶר:

35:21 וַנִּטֵּל יִשְׂרָאֵל וּפְרָסִיָּה לְמִשְׁכְּנִיהָ מִהַלָּאָה מִלְּהִלָּה לְמַגְדַּל עֵדֶר:

35:21 Then Israel journeyed on and pitched his tent beyond the tower of Eder.

35:22 וַיְהִי בִשְׁכַן יִשְׂרָאֵל בָּאָרֶץ הַהִוא וַיֵּלֶךְ רְאוּבֵן וַיִּשְׁכַּב אֶת־בִּלְהָהּ פִּילגֶשֶׁת

אָבִיו וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל פ וַיְהִי בְּנֵי־יַעֲקֹב שְׁנַיִם עֶשֶׂר:

35:22 וַהֲוָה כֹּד שָׂרָא יִשְׂרָאֵל בָּאֲרַעָא הַהִיא וַאֲזַל רְאוּבֵן וַיִּשְׁכַּב יֵת עִם בִּלְהָה לְחִינְתָּא דְּאָבוּהִי וַשְׁמַע יִשְׂרָאֵל וַהֲוָו בְּנֵי יַעֲקֹב תְּרִי־עָסֶר:

35:22 It came about while Israel was dwelling in that land, that Reuben went and lay with Bilhah his father's concubine, and Israel heard of it. Now there were twelve sons of Jacob--

35:23 בְּנֵי לֵאָה בְּכוֹר יַעֲקֹב רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן וְלֵוִי וַיְהוּדָה וַיִּשָּׁשְׁכַר וַזְבּוּלֹן:

35:23 בְּנֵי לֵאָה בּוֹכְרִיָּה דִּיעֲקֹב רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן וְלֵוִי וַיְהוּדָה וַיִּשָּׁשְׁכַר וַזְבּוּלֹן:

35:23 the sons of Leah: Reuben, Jacob's firstborn, then Simeon and Levi and Judah and Issachar and Zebulun;

35:24 בְּנֵי רָחֵל יוֹסֵף וּבְנִימִין:

35:24 בְּנֵי רָחֵל יוֹסֵף וּבְנִימִין:

35:24 the sons of Rachel: Joseph and Benjamin;

35:25 וּבְנֵי בִלְהָה שְׁפַחַת רָחֵל בֶּן וְנַפְתָּלִי:
35:25 וּבְנֵי בִלְהָה אִמָּתָא דְרָחֵל בֶּן וְנַפְתָּלִי:

35:25 and the sons of Bilhah, Rachel's maid: Dan and Naphtali;

35:26 וּבְנֵי זִלְפָּה שְׁפַחַת לֵאָה גָד וְאַשֶּׁר אֵלֶּה בְנֵי יַעֲקֹב אֲשֶׁר יָלְדוּ
בְּפָדָן אַרָם:
35:26 וּבְנֵי זִלְפָּה אִמָּתָא דְלֵאָה גָד וְאַשֶּׁר אֵלֶּיךָ בְנֵי יַעֲקֹב דְּאִתְּלִידוּ דִּי
אִתְּלִידוּ לֵיהּ בְּפָדָן דְאַרָם:

35:26 and the sons of Zilpah, Leah's maid: Gad and Asher. These are the sons of Jacob who were born to him in Paddan-aram.

35:27 וַיָּבֹא יַעֲקֹב אֶל-יִצְחָק אָבִיו מִמְרָא קִרְיַת הָאַרְבַּע הוּא חֶבְרוֹן אֲשֶׁר-גָּר-שָׁם
אַבְרָהָם וְיִצְחָק:
35:27 וַאֲתָא יַעֲקֹב לְוֹת יִצְחָק אָבוּהִי לְמַמְרֵי קִרְיַת-אַרְבַּע הִיא חֶבְרוֹן דְּדֶר תַּמָּן
אַבְרָהָם וְיִצְחָק:

35:27 Jacob came to his father Isaac at Mamre of Kiriath-arba (that is, Hebron), where Abraham and Isaac had sojourned.

35:28 וַיְהִי יָמֵי יִצְחָק מֵאָה שָׁנָה וּשְׁמֹנִים שָׁנָה:
35:28 וַהּוּ יוֹמֵי יִצְחָק מֵאָה וּתְמָנָן שָׁנִין:

35:28 Now the days of Isaac were one hundred and eighty years.

35:29 וַיָּגֹעַ יִצְחָק וַיָּמָת וַיֹּאסֶף אֶל-עַמּוּי זָקֵן וּשְׁבַע יָמִים וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ עֲשׂו
וַיַּעֲקֹב בָּנָיו: פ
35:29 וַאֲתַנְגִּיד יִצְחָק וּמִית וַאֲתַכְנִישׁ לְעַמִּיהּ סִיב וּשְׁבַע יוֹמִין וַקְּבְרוּ יִתִּיהּ עֲשׂו
וַיַּעֲקֹב בְּנוֹהִי:

35:29 Isaac breathed his last and died and was gathered to his people, an old man of ripe age; and his sons Esau and Jacob buried him.

36:1 וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת עֲשׂו הוּא אֲדוֹם:
36:1 וְאֵלֶּיךָ תּוֹלְדֹת עֲשׂו הוּא אֲדוֹם:

36:1 Now these are the records of the generations of Esau (that is, Edom).

36:2 עֲשׂו לָקַח אֶת-נָשָׁיו מִבְּנוֹת כְּנָעַן אֶת-עֲדָה בַת-אֵילֹן הַחֲתִי וְאֶת-אֶהֱלִיבָמָה
בַּת-עֵנָה בַת-צִבְעוֹן הַחֲוִי:
36:2 עֲשׂו נָסִיב יֵת נְשׁוּהִי מִבְּנוֹת כְּנָעַן יֵת עֲדָה בַת אֵילֹן חִיתָאָה וַיֵּת
אֶהֱלִיבָמָה בַת עֵנָה בַת צִבְעוֹן חִינְוָאָה:

36:2 Esau took his wives from the daughters of Canaan: Adah the daughter of Elon the Hittite, and Oholibamah the daughter of Anah and the granddaughter of Zibeon the Hivite;

36:3 וְאֶת-בְּשֶׁמֶת בַּת-יִשְׁמָעֵאל אֲחֹות נְבִיּוֹת:
36:3 וַיֵּת בְּשֶׁמֶת בַּת יִשְׁמָעֵאל אֲחִיתִּיהּ דְּנְבִיּוֹת:

36:3 also Basemath, Ishmael's daughter, the sister of Nebaioth.

36:4 וַתֵּלֶד עֲדָה לְעֲשׂו אֶת-אֶלִּיפָז וּבְשֶׁמֶת יָלְדָה אֶת-רְעוּאֵל:
36:4 וַיֵּלִידַת עֲדָה לְעֲשׂו יֵת אֶלִּיפָז וּבְשֶׁמֶת יָלְדִית יֵת רְעוּאֵל:

36:4 Adah bore Eliphaz to Esau, and Basemath bore Reuel,

36:5 וְאֶהֱלִיבָמָה יָלְדָה אֶת-(יְעִישׁ) [יְעִישׁ] וְאֶת-יַעֲלֹם וְאֶת-קָרַח אֵלֶּה בְנֵי עֲשׂו

אֲשֶׁר יָלְדוּ-לוֹ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:
36:5 וְאַהֲלִיבָמָה יִלְדֶּתָּ יֵת יַעֲוֹשׁ וְיֵת יַעֲלָם וְיֵת קָרַח אֲלֵין בְּנֵי עֵשָׂו דֹּאֲתִילִידוּ
לִיה בִּארְעָא דְכְנַעַן:

36:5 and Oholibamah bore Jeush and Jalam and Korah. These are the sons of Esau who were born to him in the land of Canaan.

36:6 וַיִּקַּח עֵשָׂו אֶת-נָשָׁיו וְאֶת-בָּנָיו וְאֶת-בָּנָתָיו וְאֶת-כָּל-נַפְשֹׁת בֵּיתוֹ וְאֶת-מִקְנֵהוּ
וְאֶת-כָּל-בְּהֶמְתּוֹ וְאֶת כָּל-קִנְיָנוֹ אֲשֶׁר רָכַשׁ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיֵּלֶךְ אֶל-אֶרֶץ מִפְנֵי
יַעֲקֹב אָחִיו:

36:6 וּדְבַר עֵשָׂו יֵת נָשׁוּהִי וְיֵת בְּנוֹהִי וְיֵת בָּנָתִיה וְיֵת כָּל נַפְשֹׁת בֵּיתִיה וְיֵת
גִּיתוֹהִי וְיֵת כָּל בְּעִירִיה וְיֵת כָּל קִנְיָנִיה דְּקָנָא בִּארְעָא דְכְנַעַן וַאֲזַל לְאַרְע
אוּחָרִי מִן-קָדָם יַעֲקֹב אָחוּהִי:

36:6 Then Esau took his wives and his sons and his daughters and all his household, and his livestock and all his cattle and all his goods which he had acquired in the land of Canaan, and went to *another* land away from his brother Jacob.

36:7 כִּי-הָיָה רְכוּשָׁם רַב מִשְׁבֶּת יַחֲדוֹ וְלֹא יָכְלָה אֶרֶץ מְגוּרֵיהֶם לִשְׁמֹת אֹתָם
מִפְנֵי מִקְנֵיהֶם:

36:7 אַרְי הָיָה קִנְיָנֵהוּ סָגִי מִלְמַתָּב כַּחֲדָא וְלֹא יָכִילַת אֶרֶע תּוֹתְבוֹתֵהוּן
לְסוּבְרָא יִתְהוּן מִן-קָדָם גִּיתֵיהוּן:

36:7 For their property had become too great for them to live together, and the land where they sojourned could not sustain them because of their livestock.

36:8 וַיֵּשֶׁב עֵשָׂו בְּהַר שְׁעִיר עֵשָׂו הוּא אֶדוֹם:

36:8 וַיִּתֵּיב עֵשָׂו בְּטוֹרָא דְסַעִיר עֵשָׂו הוּא אֶדוֹם:

36:8 So Esau lived in the hill country of Seir; Esau is Edom.

36:9 וְאַלֶּה תִּלְדוֹת עֵשָׂו אָבִי אֶדוֹם בְּהַר שְׁעִיר:

36:9 וְאַלֵּין תּוֹלְדָת עֵשָׂו אָבוּהוּן דְּאֶדוֹמָאִי דִּאֶדוֹם בְּטוֹרָא דְסַעִיר:

36:9 These then are *the records* of the generations of Esau the father of the Edomites in the hill country of Seir.

36:10 אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי-עֵשָׂו אֶלִּיפֶז בֶּן-עֵדָה אִשְׁת עֵשָׂו רְעוּאֵל בֶּן-בְּשֶׁמֶת אִשְׁת
עֵשָׂו:

36:10 אֲלֵין שְׁמֹתָ בְנֵי עֵשָׂו אֶלִּיפֶז בֶּר עֵדָה אִיתָת עֵשָׂו רְעוּאֵל בֶּר בְּשֶׁמֶת
אִיתָת עֵשָׂו:

36:10 These are the names of Esau's sons: Eliphaz the son of Esau's wife Adah, Reuel the son of Esau's wife Basemath.

36:11 וַיְהִיו בְּנֵי אֶלִּיפֶז תִּימָן אוֹמֶר צֶפּוֹ וְגַעְתָּם וְקִנְזִי:

36:11 וַהּוּוּ בְנֵי אֶלִּיפֶז תִּימָן אוֹמֶר צֶפּוֹ וְגַעְתָּם וְקִנְזִי:

36:11 The sons of Eliphaz were Teman, Omar, Zepho and Gatam and Kenaz.

36:12 וַתִּמְנַע הִיתָה פִּילָגֶשׁ לְאֶלִּיפֶז בֶּן-עֵשָׂו וַתֵּלֶד לְאֶלִּיפֶז אֶת-עַמְלֵק אֵלֶּה בְנֵי
עֵדָה אִשְׁת עֵשָׂו:

36:12 וַתִּמְנַע הָיָת לְחִינְתָא פִּילָגֶשׁ לְאֶלִּיפֶז בֶּר עֵשָׂו וַיֵּלֶדֶת לְאֶלִּיפֶז יֵת נָפֶק
מִינָה עַמְלֵק אֲלֵין בְּנֵי עֵדָה אִיתָת עֵשָׂו:

36:12 Timna was a concubine of Esau's son Eliphaz and she bore Amalek to Eliphaz. These are the sons of Esau's wife Adah.

36:13 וְאַלֶּה בְנֵי רְעוּאֵל נַחַת וְזֶרַח שַׁמָּה וּמִזָּה אֵלֶּה הָיוּ בְנֵי בְשֶׁמֶת אִשְׁת עֵשָׂו:

36:13 וְאַלֵּין בְּנֵי רְעוּאֵל נַחַת וְזֶרַח שַׁמָּה וּמִזָּה אֲלֵין הָיוּ בְנֵי בְשֶׁמֶת אִיתָת עֵשָׂו:

36:13 These are the sons of Reuel: Nahath and Zerach, Shammah and Mizzah. These were the sons of Esau's wife

36:14 וְאֵלֶּה הָיוּ בְנֵי אֶהְלִיבָמָה בַּת-עֲנָה בַת-צִבְעוֹן אִשְׁתּוֹ וַתֵּלֶד לָעֶשָׂו
אֶת-(יְעוּשׁ) וְאֶת-יַעֲלֹם וְאֶת-קָרַח:

36:14 וְאֵלֶּיךָ הָיוּ בְנֵי אֶהְלִיבָמָה בַּת עֲנָה בַת צִבְעוֹן אִשְׁתּוֹ וַיֵּלֶדְתָּ לָעֶשָׂו
יֵת יְעוּשׁ וְיֵת יַעֲלֹם וְיֵת קָרַח:

36:14 These were the sons of Esau's wife Oholibamah, the daughter of Anah and the granddaughter of Zibeon: she bore to Esau, Jeush and Jalam and Korah.

36:15 אֵלֶּה אֱלוֹפֵי בְנֵי-עֶשָׂו בְּנֵי אֱלִיפַז בְּכוֹר עֶשָׂו אֱלוֹף תִּמָּן אֱלוֹף אוֹמָר
אֱלוֹף צֶפּוֹ אֱלוֹף קִנְזִי:

36:15 אֵלֶּיךָ רִבְרֵבִי בְנֵי עֶשָׂו בְּנֵי אֱלִישַׁפַּז בְּכוֹרָא דְעֶשָׂו רִבָּא תִמָּן רִבָּא אוֹמָר
רִבָּא צֶפּוֹ רִבָּא קִנְזִי:

36:15 These are the chiefs of the sons of Esau. The sons of Eliphaz, the firstborn of Esau, are chief Teman, chief Omar, chief Zepho, chief Kenaz,

36:16 אֱלוֹף-קָרַח אֱלוֹף גַּעֲתָם אֱלוֹף עֲמֶלֶק אֵלֶּה אֱלוֹפֵי אֱלִיפַז בְּאֶרֶץ אֲדוֹם
אֵלֶּה בְנֵי עָדָה:

36:16 רִבָּא קָרַח רִבָּא גַעֲתָם רִבָּא עֲמֶלֶק אֵלֶּיךָ רִבְרֵבִי אֱלִיפַז בְּאֶרֶעַ דְּאֲדוֹם
אֵלֶּיךָ בְנֵי עָדָה:

36:16 chief Korah, chief Gatam, chief Amalek. These are the chiefs descended from Eliphaz in the land of Edom; these are the sons of Adah.

36:17 וְאֵלֶּה בְנֵי רְעוּאֵל בֶּן-עֶשָׂו אֱלוֹף נַחַת אֱלוֹף זֶרַח אֱלוֹף שָׁמָּה אֱלוֹף מִזֶּה
אֵלֶּה אֱלוֹפֵי רְעוּאֵל בְּאֶרֶץ אֲדוֹם אֵלֶּה בְנֵי בְשָׁמַת אִשְׁתּוֹ:

36:17 וְאֵלֶּיךָ בְנֵי רְעוּאֵל בֶּר עֶשָׂו רִבָּא נַחַת רִבָּא זֶרַח רִבָּא שָׁמָּה רִבָּא מִזֶּה
אֵלֶּיךָ רִבְרֵבִי רְעוּאֵל בְּאֶרֶעַ דְּאֲדוֹם אֵלֶּיךָ בְנֵי בְשָׁמַת אִשְׁתּוֹ:

36:17 These are the sons of Reuel, Esau's son: chief Nahath, chief Zerach, chief Shammah, chief Mizzah. These are the chiefs descended from Reuel in the land of Edom; these are the sons of Esau's wife Basemath.

36:18 וְאֵלֶּה בְנֵי אֶהְלִיבָמָה אִשְׁתּוֹ עֶשָׂו אֱלוֹף יְעוּשׁ אֱלוֹף יַעֲלֹם אֱלוֹף קָרַח
אֵלֶּה אֱלוֹפֵי אֶהְלִיבָמָה בַּת-עֲנָה אִשְׁתּוֹ:

36:18 וְאֵלֶּיךָ בְנֵי אֶהְלִיבָמָה אִשְׁתּוֹ עֶשָׂו רִבָּא יְעוּשׁ רִבָּא יַעֲלֹם רִבָּא קָרַח אֵלֶּיךָ
רִבְרֵבִי אֶהְלִיבָמָה בַּת עֲנָה אִשְׁתּוֹ:

36:18 These are the sons of Esau's wife Oholibamah: chief Jeush, chief Jalam, chief Korah. These are the chiefs descended from Esau's wife Oholibamah, the daughter of Anah.

36:19 אֵלֶּה בְנֵי-עֶשָׂו וְאֵלֶּה אֱלוֹפֵיהֶם הוּא אֲדוֹם: ס

36:19 אֵלֶּיךָ בְנֵי עֶשָׂו וְאֵלֶּיךָ רִבְרֵבֵיהוֹן הוּא אֲדוֹם:

36:19 These are the sons of Esau (that is, Edom), and these are their chiefs.

36:20 אֵלֶּה בְנֵי-שַׁעִיר הַחֹרִי יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ לוֹטָן וְשׁוֹבָל וְצִבְעוֹן וְעֲנָה:

36:20 אֵלֶּיךָ בְנֵי שַׁעִיר חוֹרָאִי יֹתְבֵי אֶרֶעַ לוֹטָן וְשׁוֹבָל וְצִבְעוֹן וְעֲנָה:

36:20 These are the sons of Seir the Horite, the inhabitants of the land: Lotan and Shobal and Zibeon and Anah,

36:21 וְדִישׁוֹן וְאֶזֶר וְדִישָׁן אֵלֶּה אֱלוֹפֵי הַחֹרִי בְנֵי שַׁעִיר בְּאֶרֶץ אֲדוֹם:

36:21 וְדִישׁוֹן וְאֶזֶר וְדִישָׁן אֵלֶּיךָ רִבְרֵבִי חוֹרָאִי בְנֵי שַׁעִיר בְּאֶרֶעַ דְּאֲדוֹם:

36:21 and Dishon and Ezer and Dishan. These are the chiefs descended from the Horites, the sons of Seir in the land of Edom.

36:22 וַיְהִיו בְנֵי-לוֹטָן חֹרִי וְהִימָם וְאַחֹת לוֹטָן תַּמְנָע:

- 36:22 והיו בני לוטן חרי והימם ואחתיה דלוטן תמנע:
36:22 The sons of Lotan were Hori and Hemam; and Lotan's sister was Timna.
- 36:23 ואלה בני שובל עלון ומנחת ועיבל שפו ואונם:
36:23 ואלין בני שובל עלון ומנחת ועיבל שפו ואונם:
36:23 These are the sons of Shobal: Alvan and Manahath and Ebal, Shepho and Onam.
- 36:24 ואלה בני־צבעון ואיה וענה הוא ענה אשר מצא את־הימם במדבר ברעתו את־החמרים לצבעון אביו:
36:24 ואלין בני צבעון ואיה וענה הוא ענה דאשכח ית גברי־א במדברא כד הוה רעי ית חמרי־א לצבעון אבוהי:
36:24 These are the sons of Zibeon: Aiah and Anah-- he is the Anah who found the hot springs in the wilderness when he was pasturing the donkeys of his father Zibeon.
- 36:25 ואלה בני־ענה דשן ואהליבמה בת־ענה:
36:25 ואלין בני ענה דישון ואהליבמה בת ענה:
36:25 These are the children of Anah: Dishon, and Oholibamah, the daughter of Anah.
- 36:26 ואלה בני דישן חמדן ואשבן ויתרן וכרן:
36:26 ואלין בני דישן חמדן ואשבן ויתרן וכרן:
36:26 These are the sons of Dishon: Hemdan and Eshban and Ithran and Cheran.
- 36:27 אלה בני־אצר בלהן וזעון ועקן:
36:27 אלין בני אצר בלהן וזעון ועקן:
36:27 These are the sons of Ezer: Bilhan and Zaavan and Akan.
- 36:28 אלה בני־דישן עוז וארן:
36:28 אלין בני דישן עוז וארן:
36:28 These are the sons of Dishan: Uz and Aran.
- 36:29 אלה אלופי החרי אלוף לוטן אלוף שובל אלוף צבעון אלוף ענה:
36:29 אלין רברבי חוראי רבא לוטן רבא שובל רבא צבעון רבא ענה:
36:29 These are the chiefs descended from the Horites: chief Lotan, chief Shobal, chief Zibeon, chief Anah,
- 36:30 אלוף דשן אלוף אצר אלוף דישן אלה אלופי החרי לאלפיהם בארץ שעיר: פ
36:30 רבא דשון רבא אצר רבא דישן אלין רברבי חוראי לרברבניהון בארעא דשעיר:
36:30 chief Dishon, chief Ezer, chief Dishan. These are the chiefs descended from the Horites, according to their various chiefs in the land of Seir.
- 36:31 ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך־מלך לבני ישראל:
36:31 ואלין מלכיא דמלכו בארעא דאדום קדם דימלוד מלכא לבני ישראל:
36:31 Now these are the kings who reigned in the land of Edom before any king reigned over the sons of Israel.
- 36:32 וימלך באדום בלע בן־בעור ושם עירו דנהבה:
36:32 ומלך באדום בלע בר בעור ושם קרתיה דנהב:
36:32 Bela the son of Beor reigned in Edom, and the name of his city was Dinhabah.
- 36:33 וימת בלע וימלך תחתיו יובב בן־זרח מבצרה:

36:33 36:33 וּמִית בֶּלַע וּמֶלֶךְ תַּחְתּוֹהִי יוֹבָב בֶּר זֶרַח מִבְּתָרָה:
36:33 Then Bela died, and Jobab the son of Zerah of Bozrah became king in his place.

36:34 36:34 וּמִית יוֹבָב וּמֶלֶךְ תַּחְתּוֹהִי חֹשֶׁם מֵאֶרֶץ הַתִּימָנִי:
36:34 36:34 וּמִית יוֹבָב וּמֶלֶךְ תַּחְתּוֹהִי חֹשֶׁם מֵאֶרֶץ דְּרוֹמָא:
36:34 Then Jobab died, and Husham of the land of the Temanites became king in his place.

36:35 36:35 וּמִית חֹשֶׁם וּמֶלֶךְ תַּחְתּוֹהִי הָדָד בֶּן־בְּדָד הַמִּכָּה אֶת־מִדְיָן בַּשָּׂדֶה מוֹאָב
וְשֵׁם עִירוֹ עֻיִּת:
36:35 36:35 וּמִית חֹשֶׁם וּמֶלֶךְ תַּחְתּוֹהִי הָדָד בֶּר בְּדָד דְּקָטִיל יֵת מִדְיָנָאִי מִדִּין
בַּחֲקָלִי מוֹאָב וְשֵׁם קָרְתִּיהָ עֻיִּת:
36:35 Then Husham died, and Hadad the son of Bedad, who defeated Midian in the field of Moab, became king in his place; and the name of his city was Avith.

36:36 36:36 וּמִית הָדָד וּמֶלֶךְ תַּחְתּוֹהִי שַׁמְלָה מִמִּשְׁרָקָה:
36:36 36:36 וּמִית הָדָד וּמֶלֶךְ תַּחְתּוֹהִי שַׁמְלָה מִמִּשְׁרָקָה:
36:36 Then Hadad died, and Samlah of Masrekah became king in his place.

36:37 36:37 וּמִית שַׁמְלָה וּמֶלֶךְ תַּחְתּוֹהִי שָׁאוּל מִרְחֲבוֹת הַנָּהָר:
36:37 36:37 וּמִית שַׁמְלָה וּמֶלֶךְ תַּחְתּוֹהִי שָׁאוּל מִרְחֲבוֹת דְּעַל פָּרַת:
36:37 Then Samlah died, and Shaul of Rehoboth on the Euphrates River became king in his place.

36:38 36:38 וּמִית שָׁאוּל וּמֶלֶךְ תַּחְתּוֹהִי בַּעַל חָנָן בֶּן־עַכְבּוֹר:
36:38 36:38 וּמִית שָׁאוּל וּמֶלֶךְ תַּחְתּוֹהִי בַּעַל־חָנָן בֶּר עַכְבּוֹר:
36:38 Then Shaul died, and Baal-hanan the son of Achbor became king in his place.

36:39 36:39 וּמִית בַּעַל חָנָן בֶּן־עַכְבּוֹר וּמֶלֶךְ תַּחְתּוֹהִי הָדָר וְשֵׁם עִירוֹ פָּעוּ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ
מְהִיטָבָאֵל בֶּת־מַטְרִיד בֶּת מִי זָהָב:
36:39 36:39 וּמִית בַּעַל־חָנָן בֶּר עַכְבּוֹר וּמֶלֶךְ תַּחְתּוֹהִי הָדָר וְשֵׁם קָרְתִּיהָ פָּעוּ וְשֵׁם
אִיתְתִּיהָ מְהִיטָבָאֵל בֶּת מַטְרִיד בֶּת מְצָרִיף דְּהָבָא:
36:39 Then Baal-hanan the son of Achbor died, and Hadar became king in his place; and the name of his city was Pau; and his wife's name was Mehetabel, the daughter of Matred, daughter of Mezahab.

36:40 36:40 וְאֵלֶּה שֵׁמוֹת אֱלֹפִי עָשׂוּ לְמִשְׁפַּחְתָּם לְמִקְוֹתָם בְּשִׁמְתָם אֱלֹף תִּמְנָע
אֱלֹף עֲלֹהָ אֱלֹף יִתְחָ:
36:40 36:40 וְאֵלֶּיךָ שִׁמְתָה רַבְרִי עָשׂוּ לְזִרְעִיתָהוֹן לְאַתְרִיהוֹן בְּשִׁמְתָהוֹן רַבָּא תִּמְנָע
רַבָּא עֲלֹהָ רַבָּא יִתִּית:
36:40 Now these are the names of the chiefs descended from Esau, according to their families and their localities, by their names: chief Timna, chief Alvah, chief Jetheth,

36:41 36:41 אֱלֹף אֹהֶלִיבָמָה אֱלֹף אֵלָה אֱלֹף פִּינוֹן:
36:41 36:41 רַבָּא אֹהֶלִיבָמָה רַבָּא אֵלָה רַבָּא פִּינוֹן:
36:41 chief Oholibamah, chief Elah, chief Pinon,

36:42 36:42 אֱלֹף קִנְזִי אֱלֹף תִּמָּן אֱלֹף מִבְּצָר:
36:42 36:42 רַבָּא קִנְזִי רַבָּא תִּמָּן רַבָּא מִבְּצָר:
36:42 chief Kenaz, chief Teman, chief Mibzar,

36:43 36:43 אֱלֹף מַגְדִּיאֵל אֱלֹף עִירָם אֵלָה אֱלֹפִי אֲדוֹם לְמִשְׁבְּתָם בְּאֶרֶץ אַחְזָתָם
הוּא עָשׂוּ אֲבִי אֲדוֹם: פ

36:43 רָבָא מַגְדִּיאל רָבָא עִירָם אֲלֵינָן רַבְרָבֵי אֲדוֹם לְמוֹתְבְּנֵיהוֹן בְּאֶרֶץ
אֲחִסְנִתְהוֹן הוּא עָשׂוּ אֲבוּהוֹן דְּאֲדוֹמָאִי:

36:43 chief Magdiel, chief Iram. These are the chiefs of Edom (that is, Esau, the father of the Edomites), according to their habitations in the land of their possession.

37:1 וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִגּוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:

37:1 וַיְהִיב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ תּוֹתְבוֹת אֲבוּהִי בִּארְעָא דְכְנַעַן:

37:1 Now Jacob lived in the land where his father had sojourned, in the land of Canaan.

37:2 אֵלֶּה תְּלֻדֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף בֶּן־שִׁבְעֵ־עֶשְׂרֵה שָׁנָה הָיָה רָעָה אֶת־אָחָיו בְּצֹאן
וְהוּא נָעַר אֶת־בְּנֵי בְלָהָה וְאֶת־בְּנֵי זִלְפָּה נְשֵׁי אָבִיו וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת־דִּבְתָּם רָעָה
אֶל־אָבִיהֶם:

37:2 אֲלֵינָן תּוֹלְדֵת יַעֲקֹב יוֹסֵף בֶּר שִׁבְעֵ־עֶסְרִי שָׁנִין כַּד הָוָה רָעִי עִם אָחוּהִי
בְּעֶנְא וְהוּא רַבִּי מַרְבִּי עִם יֵת בְּנֵי בְלָהָה וְעִם וִית בְּנֵי זִלְפָּה נְשֵׁי אֲבוּהִי וְאִיתִי
יוֹסֵף יֵת טִיבְהוֹן דְּבַהוֹן טִיפְהוֹן בִּישָׂא לְאֲבוּהוֹן לוֹת אֲבוּהוֹן:

37:2 These are the records of the generations of Jacob. Joseph, when seventeen years of age, was pasturing the flock with his brothers while he was still a youth, along with the sons of Bilhah and the sons of Zilpah, his father's wives. And Joseph brought back a bad report about them to their father.

37:3 וַיִּשְׂרָאֵל אָהֵב אֶת־יוֹסֵף מִכָּל־בָּנָיו כִּי־בֶן־זָקֵנִים הוּא לוֹ וַעֲשָׂה לוֹ כְּתֹנֶת
פָּסִים:

37:3 וַיִּשְׂרָאֵל רַחִים יֵת יוֹסֵף מְכַל בְּנוֹהִי אָרִי בֶר חָכִים הוּא לִיה וְעֶבֶד לִיה
כִּיתוּנָא דְפָסִי:

37:3 Now Israel loved Joseph more than all his sons, because he was the son of his old age; and he made him a varicolored tunic.

37:4 וַיֵּרְאוּ אָחָיו כִּי־אָתָּו אָהֵב אֲבִיהֶם מִכָּל־אָחָיו וַיִּשְׁנְאוּ אֹתוֹ וְלֹא יָכְלוּ דַּבְּרוּ
לְשָׁלָם:

37:4 וַחֲזוּ אָחוּהִי אָרִי יֵתִיה רַחִים אֲבוּהוֹן מְכַל אָחוּהִי וְסִנּוּ יֵתִיה וְלֹא צָבִן
לְמַלְלָא עִמִּיה שְׁלָם:

37:4 His brothers saw that their father loved him more than all his brothers; and so they hated him and could not speak to him on friendly terms.

37:5 וַיַּחְלֵם יוֹסֵף חֲלוֹם וַיַּגִּד לְאָחָיו וַיּוֹסִפוּ עוֹד שְׂנֹא אֹתוֹ:

37:5 וַחֲלֵם יוֹסֵף חֲלָמָא וַחֲוִי לְאָחוּהִי וְאוֹסִיפוּ עוֹד סִנּוּ יֵתִיה:

37:5 Then Joseph had a dream, and when he told it to his brothers, they hated him even more.

37:6 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׁמַעוּ־נָא הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חֲלַמְתִּי:

37:6 וַאֲמַר לְהוֹן שְׁמַעוּ כַּעַן חֲלָמָא הָדִין דְּחֲלַמְתִּי דִּי חֲלִימִית:

37:6 He said to them, "Please listen to this dream which I have had;

37:7 וְהִנֵּה אֲנִיחֵנוּ מֵאֲלֻמִּים אֲלֻמִּים בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה וְהִנֵּה קָמָה אֲלַמְתִּי וְגַם־נִצָּבָה
וְהִנֵּה תִסְבִּינָהּ אֲלַמְתִּיכֶם וַתִּשְׁתַּחֲוֶינָן לְאֲלַמְתִּי:

37:7 וְהָא אֲנִיחָנָא מֵאֲסָרִין אִיסָרִין בְּגוּ חֲקֵלָא וְהָא קָמַת אִיסָרְתִּי וְאָף אִזְדָּקִיפַת
וְהָא מִסְתַּחֲרִין אִסְרִתְכוֹן וְסִגְדִין לְאִיסָרְתִּי:

37:7 for behold, we were binding sheaves in the field, and lo, my sheaf rose up and also stood erect; and behold, your sheaves gathered around and bowed down to my sheaf."

37:8 וַיֹּאמְרוּ לוֹ אָחָיו הַמֶּלֶךְ תִּמְלֹךְ עָלֵינוּ אִם־מִשּׁוֹל תִּמְשָׁל בָּנוּ וַיּוֹסִפוּ עוֹד
שְׂנֹא אֹתוֹ עַל־חֲלַמְתִּיו וְעַל־דְּבָרָיו:

37:8 וַאֲמָרוּ לִיָּה אַחֹהֵי הַמֶּלֶכֹּה אֶת מַדְמֵי לְמַמְלָךְ עָלֵנָּה אוֹ שׁוֹלֹטָנוּ אֶת סִבִּיר לְמִשְׁלָט בָּנָה וְאוֹסִיפֹו עוֹד סָנוּ לְמִישְׁנֵי יִתִּיה עַל חֲלֻמוֹהֵי וְעַל פִּתְגָּמוֹהֵי:

37:8 Then his brothers said to him, "Are you actually going to reign over us? Or are you really going to rule over us?" So they hated him even more for his dreams and for his words.

37:9 וַיַּחֲלֹם עוֹד חֲלוֹם אַחֵר וַיְסַפֵּר אֹתוֹ לְאֶחָיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה חֲלֻמֹּתַי חֲלוֹם עוֹד וְהִנֵּה הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְאַחַד עָשָׂר כּוֹכָבִים מִשְׁתַּחֲוִים לִי:

37:9 וַחֲלֹם עוֹד חֲלֻמָּה אֲחֵרָה וְאִשְׁתִּיעִי יִתִּיה לְאֶחֹהֵי וַאֲמַר הֵא חֲלֻמִּית חֲלֻמָּה עוֹד עוֹד חֲלֻמָּה וְהֵא שִׁמְשָׁא וְסִיִּהֲרָא וְחַדְעָסָר כּוֹכְבֵּיָא סְגִדִּין לִי:

37:9 Now he had still another dream, and related it to his brothers, and said, "Lo, I have had still another dream; and behold, the sun and the moon and eleven stars were bowing down to me."

37:10 וַיְסַפֵּר אֶל־אָבִיו וְאֶל־אֶחָיו וַיַּגִּיעֲרֻבוּ אָבִיו וַיֹּאמֶר לוֹ מָה הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חֲלַמְתָּ הַבּוֹא נִבּוֹא אֲנִי וְאִמִּי וְאֶחָיִךְ לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְךָ אֶרְצָה:

37:10 וְאִשְׁתִּיעִי לְאָבֹהֵי וּלְאֶחֹהֵי וְנִנְף בֵּיה אָבֹהֵי וַאֲמַר לִיָּה מָה חֲלֻמָּה הָרִין רַחֲלֻמְתָּא הַמִּיתָא נִיתִי אָנָּה וְאִמִּיךְ וְאֶחָךְ לְמִסְגֵּד לְךָ עַל אֶרְעָא לְאֶרְעָא:

37:10 He related it to his father and to his brothers; and his father rebuked him and said to him, "What is this dream that you have had? Shall I and your mother and your brothers actually come to bow ourselves down before you to the ground?"

37:11 וַיִּקְנְאוּ־בּוֹ אֶחָיו וְאָבִיו שָׁמַר אֶת־הַדְּבָר:

37:11 וְקִנְיוֹ בֵּיה אַחֹהֵי וְאָבֹהֵי נֹטַר יֵת פִּתְגָּמָא:

37:11 His brothers were jealous of him, but his father kept the saying in mind.

37:12 וַיֵּלְכוּ אֶחָיו לְרֻעוֹת אֲתָצָאן אָבִיהֶם בְּשֶׁכֶם:

37:12 וַאֲזָלוּ אַחֹהֵי לְמִרְעֵי יֵת עָנָה דְּאָבֹהֵון בְּשֶׁכֶם:

37:12 Then his brothers went to pasture their father's flock in Shechem.

37:13 וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף הֲלוֹא אֶחָיִךְ רֻעִים בְּשֶׁכֶם לָכֶה וְאֶשְׁלַחְךָ אֲלֵיהֶם וַיֹּאמֶר לוֹ הִנְנִי:

37:13 וַאֲמַר יִשְׂרָאֵל לְיוֹסֵף הֲלֹא אֶחָךְ רָעַן בְּשֶׁכֶם אֵיתָא וְאֶשְׁלַחֲיִנְךָ לְוִתְהוֹן וַאֲמַר לִיָּה הָאֲנִי:

37:13 Israel said to Joseph, "Are not your brothers pasturing the flock in Shechem? Come, and I will send you to them." And he said to him, "I will go."

37:14 וַיֹּאמֶר לוֹ לֶךְ־נָא רְאֵה אֶת־שְׁלוֹם אֶחָיִךְ וְאֶת־שְׁלוֹם הַצֹּאן וְהִשְׁבֵּנִי דָּבָר וַיִּשְׁלַחְהוּ מַעֲמֵק חֲבֵרוֹן וַיָּבֹא שָׁכְמָה:

37:14 וַאֲמַר לִיָּה אֵיזִיל כַּעַן חָזִי יֵת שְׁלָם אֶחָךְ וְיֵת שְׁלָם עָנָה וְאֶתִּיבִנִי וְאֶתִּיב לִי פִתְגָּמָא וְשִׁלְחִיה מִמִּישֵׁר חֲבֵרוֹן וְאִתָּא לְשֶׁכֶם:

37:14 Then he said to him, "Go now and see about the welfare of your brothers and the welfare of the flock, and bring word back to me." So he sent him from the valley of Hebron, and he came to Shechem.

37:15 וַיִּמְצָאֵהוּ אִישׁ וְהִנֵּה תַעֲה בַּשָּׂדֶה וַיִּשְׁאַלְהוּ הָאִישׁ לֵאמֹר מַה־תִּבְקֵשׁ:

37:15 וְאִשְׁכַּחִיה גִּבְרָא וְהֵא טָעִי תַעִי בְּחֻקְלָא וּשְׂאִילִיה גִּבְרָא לְמִימַר מָה מִן אֵת בָּעִי:

37:15 A man found him, and behold, he was wandering in the field; and the man asked him, "What are you looking for?"

37:16 וַיֹּאמֶר אֶת־אֶחָי אֲנִכִּי מִבְּקֵשׁ הַגִּידֶה־נָּא לִי אֵיפֹה הֵם רֻעִים:

37:16 וַאֲמַר יֵת אֶחָי אָנָּה בָּעִי חוֹ כַּעַן לִי אֵיכָא הִיכָא אֵינוֹן רָעַן:

37:16 He said, "I am looking for my brothers; please tell me where they are pasturing the flock."

37:17 וַיֹּאמֶר הָאִישׁ נִסְעוּ מִזֶּה כִּי שָׁמַעְתִּי אֲמָרִים נִלְכָּה דֹתָנָה וַיֵּלֶךְ יוֹסֵף
אַחֵר אָחָיו וַיִּמְצְאוּם בְּדוֹתָן:

37:17 וַאֲמַר גְּבֵרָא נָטְלוּ מִכָּא אַרִי שְׁמַעִית דְּאֲמָרִין נִיזִיל לְדוֹתָן וַאֲזַל יוֹסֵף
בְּתַר אַחוּהִי וַאֲשַׁכְחִינוּן בְּדוֹתָן:

37:17 Then the man said, "They have moved from here; for I heard *them* say, 'Let us go to Dothan.'" So Joseph went after his brothers and found them at Dothan.

37:18 וַיֵּרְאוּ אֹתוֹ מֵרֶחֶק וּבִטְרָם יִקְרַב אֲלֵיהֶם וַיִּתְנַפְּלוּ אֹתוֹ לְהַמִּיתוֹ:

37:18 וַחֲזוּ יִתְיָה מֵרֶחֶק וְעַד-לָא יִקְרַב לְוַתְּהוֹן וַחֲשִׁיבוּ עָלוּהִי לְמַקְטְלִיָּה:

37:18 When they saw him from a distance and before he came close to them, they plotted against him to put him to death.

37:19 וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-אָחָיו הִנֵּה בֹעַל הַחֲלָמוֹת הַלֹּזָה בָּא:

37:19 וַאֲמָרוּ גְבֵר לְאַחוּהִי הָא מָרִי חֲלֵמָא דִּיכִי אַתִּי:

37:19 They said to one another, "Here comes this dreamer!"

37:20 וַעֲתָה לְכוּ וְנַהַרְגֵהוּ וְנַשְׁלֹכֵהוּ בְּאֶחָד הַבְּרוֹת וַאֲמָרְנוּ חַיָּה רָעָה אֲכָלְתָּהּ
וְנִרְאָה מִה־יְהִי חֲלֵמָתּוֹ:

37:20 וַכַּעַן אֵיתוֹ וְנַקְטְלִינִיה וְנַרְמִינִיה וְנַשְׁלַק בְּחַד מִן גּוּבְיָא וְנִימָר חַיָּתָא
בְּשִׁתָּא אֲכָלְתִּיה וְנַחֲזִי מָה יְהִי בְּסוֹף חֲלֵמוֹהִי:

37:20 "Now then, come and let us kill him and throw him into one of the pits; and we will say, 'A wild beast devoured him.' Then let us see what will become of his dreams!"

37:21 וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן וַיַּצִּלְהוּ מִיָּדָם וַיֹּאמֶר לֹא נִכְנֹו נַפְשׁ:

37:21 וַשְׁמַע רְאוּבֵן וַשִּׁיזְבִּיה מִיָּדֵהוּן וַאֲמַר לֹא נַקְטְלִינִיה נַפְשׁ:

37:21 But Reuben heard *this* and rescued him out of their hands and said, "Let us not take his life."

37:22 וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם רְאוּבֵן אַל-תִּשְׁפְּכוּדָם הַשְׁלִיכוּ אֹתוֹ אֶל-הַבּוֹר הַזֶּה אֲשֶׁר
בְּמִדְבָּר וַיֵּד אַל-תִּשְׁלַחוּ-בּוֹ לְמַעַן הַצִּיל אֹתוֹ מִיָּדָם לְהַשְׁיבוֹ אֶל-אָבִיו:

37:22 וַאֲמַר לַהוֹן רְאוּבֵן לֹא תִישְׁדּוּן דָּם רִמּוֹ יִתְיָה לְגוּבָא הָרִין דְּבַמְדַּבְּרָא וַיֵּד
לֹא תִישְׁטוֹן בֵּיה בְּדִיל לְשִׁיזְבָּא יִתְיָה מִיָּדֵהוּן לְאַתְבּוּתִיָּה לְוַת אָבוּהִי לְאָבוּהִי:

37:22 Reuben further said to them, "Shed no blood. Throw him into this pit that is in the wilderness, but do not lay hands on him"-- that he might rescue him out of their hands, to restore him to his father.

37:23 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר-בָּא יוֹסֵף אֶל-אָחָיו וַיַּפְשִׁיטוּ אֶת-יוֹסֵף אֶת-כְּתָנְתּוֹ אֶת-כְּתָנֶת
הַפָּסִים אֲשֶׁר עָלָיו:

37:23 וַהֲוָה כִּד אֵתָא יוֹסֵף לְוַת אַחוּהִי לְאַחֵהוּ וַיִּשְׁלַחוּ יֵת יוֹסֵף יֵת כִּיתוּנִיה
יֵת כִּיתוּנָא דְּפָסִי דְּעָלוּהִי:

37:23 So it came about, when Joseph reached his brothers, that they stripped Joseph of his tunic, the varicolored tunic that was on him;

37:24 וַיִּקְחֵהוּ וַיִּשְׁלְכוּ אֹתוֹ הַבְּרָה וְהַבּוֹר רֵק אֵין בּוֹ מַיִם:

37:24 וַנִּסְבּוּהִי וַרִמּוֹ יִתְיָה לְגוּבָא וְגוּבָא רִיקָן רִיקָנוּ לִית בֵּיה מֵא:

37:24 and they took him and threw him into the pit. Now the pit was empty, without any water in it.

37:25 וַיֵּשְׁבוּ לֵאכֹל-לֶחֶם וַיִּשְׂאוּ עֵינֵיהֶם וַיֵּרְאוּ וַהֲנֵה אַרְחַת יִשְׁמַעְאֵלִים בָּאָה
מִגִּלְעָד וְגַמְלִיָּהֶם נִשְׂאִים נִכְאֹת וְצָרִי וְלֹט הוֹלְכִים לְהוֹרִיד מִצְרַיִמָּה:

37:25 וַאֲסַחְרוּ לְמִיכַל לַחֲמָא וּזְקָפוּ עֵינֵיהוֹן וַחֲזוּ וְהָא שִׁירַת עֶרְבָאִי אֵתָא
מִגִּלְעָד וְגַמְלִיָּהוֹן טַעֲיִנוּן שַׁעַף שַׁעוּה וְקַטָּף וּלְטוּם אֲזַלִּין לְאַחֲתָא לְמִצְרַיִם:

37:25 Then they sat down to eat a meal. And as they raised their eyes and looked, behold, a caravan of Ishmaelites was coming from Gilead, with their camels bearing aromatic gum and balm and myrrh, on their way to bring *them* down to

37:26 וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל־אָחָיו מַה־בָּצַע כִּי נִהְרַג אֶת־אָחֵינוּ וְכִסִּינוּ אֶת־דָּמוֹ:
 37:26 וַאֲמַר יְהוּדָה לְאָחָיו מָה מִמּוֹן נִתְּהֵנִי לָנָא אָרִי נִקְטוּל יֵת אַחוּנָא וְנִכְסֵי
 עַל יֵת דְּמִיָּה:

37:26 Judah said to his brothers, "What profit is it for us to kill our brother and cover up his blood?"

37:27 לָכוּ וְנִמְכְּרֵנוּ לְיִשְׁמָעֵאלִים וַיִּדְּנוּ אֶל־תְּהִיבֹו כִּי־אָחֵינוּ בְּשָׂרֵנוּ הוּא וַיִּשְׁמְעוּ
 אָחָיו:

37:27 אֵיתוּ וְנִזְבְּנִיָּה לְעֶרְבָאִי וַיִּדְנָא לָא תְּהִי בֵּיה אָרִי אַחוּנָא בְּסַרְנָא הוּא
 וְקִבִּילוּ מִנִּיה אַחוּהִי:

37:27 "Come and let us sell him to the Ishmaelites and not lay our hands on him, for he is our brother, our *own* flesh."
 And his brothers listened to him.

37:28 וַיַּעֲבְרוּ אַנְשִׁים מִדִּינִים סַחְרִים וַיִּמְשְׁכוּ וַיַּעֲלוּ אֶת־יוֹסֵף מִן־הַבּוֹר וַיִּמְכְּרוּ
 אֶת־יוֹסֵף לְיִשְׁמָעֵאלִים בַּעֲשָׂרִים כֶּסֶף וַיָּבִיאוּ אֶת־יוֹסֵף מִצְרֵימָה:
 37:28 וַעֲבָרוּ גַבְרֵי מִדִּינָאִי תַּגְרִי וַנִּגְדּוּ וַאֲסִיקוּ יֵת יוֹסֵף מִן גּוּבָא וַזְבִּינוּ יֵת יוֹסֵף
 לְעֶרְבָאִי בַּעֲסָרִין סַלְעִין כֶּסֶף דְּכֶסֶף וַאֲתִיו יֵת יוֹסֵף לְמִצְרַיִם:

37:28 Then some Midianite traders passed by, so they pulled him up and lifted Joseph out of the pit, and sold him to the Ishmaelites for twenty *shekels* of silver. Thus they brought Joseph into Egypt.

37:29 וַיָּשָׁב רְאוּבֵן אֶל־הַבּוֹר וַהֲנֶה אֵין־יוֹסֵף בַּבּוֹר וַיִּקְרַע אֶת־בְּגָדָיו:

37:29 וְתָב רְאוּבֵן לְגוּבָא וְהָא לִית יוֹסֵף בְּגוּבָא וּבִזַּע יֵת לְבוּשׁוֹהִי:

37:29 Now Reuben returned to the pit, and behold, Joseph was not in the pit; so he tore his garments.

37:30 וַיָּשָׁב אֶל־אָחָיו וַיֹּאמֶר הִילָד אֵינָנו וְאֲנִי אָנָּה אֲנִי־בָא:

37:30 וְתָב לִוְת אַחוּהִי וַאֲמַר עוֹלִימָא לִיתוּהִי וַאֲנָא לָאֵן אָנָּה אֲתִי:

37:30 He returned to his brothers and said, "The boy is not *there*; as for me, where am I to go?"

37:31 וַיִּקְחוּ אֶת־כִּתְּנַת יוֹסֵף וַיִּשְׁחָטוּ שְׂעִיר עִזִּים וַיִּטְבְּלוּ אֶת־הַכִּתְּנַת בַּדָּם:

37:31 וְנִסִּיבּוּ יֵת כִּיתוּנָא דִּיוֹסֵף וְנִכְסּוּ צִפְרָא בַר עִזִּי וְטִבְּלוּ יֵת כִּיתוּנָא בְּדָמָא:
 37:31 So they took Joseph's tunic, and slaughtered a male goat and dipped the tunic in the blood;

37:32 וַיִּשְׁלְחוּ אֶת־כִּתְּנַת הַפְּסִים וַיָּבִיאוּ אֶל־אֲבִיהֶם וַיֹּאמְרוּ זֹאת מִצָּאֵנוּ הַכְּרָנָא
 הַכִּתְּנַת בִּנְךָ הוּא אִם־לָא:

37:32 וַשְׁלַחוּ יֵת כִּיתוּנָא דְּפָסִי וַאֲתִיו לִוְת אָבוּהוֹן לְאָבוּהוֹן וַאֲמָרוּ דָּא
 אֲשַׁכְּחָנָא אֲשֶׁתְּמוֹדַע כְּעֵן הַכִּיתוּנָא דְּבֶרֶךְ הִיא אִם לָא:

37:32 and they sent the varicolored tunic and brought it to their father and said, "We found this; please examine *it* to see whether it is your son's tunic or not."

37:33 וַיִּכְיֶרָה וַיֹּאמֶר כִּתְּנַת בְּנִי חַיָּה רָעָה אָכְלָתָהּ טָרֶף טָרֶף יוֹסֵף:

37:33 וַאֲשֶׁתְּמוֹדַע וַאֲמַר כִּיתוּנָא דְּבֶרֶי חִיתָא בִּישְׁתָּא אָכְלָתִיה מִקְטָל קָטִיל
 יוֹסֵף:

37:33 Then he examined it and said, "It is my son's tunic. A wild beast has devoured him; Joseph has surely been torn to pieces!"

37:34 וַיִּקְרַע יַעֲקֹב שְׂמֹלְתָיו וַיַּשֶּׂם שָׁק בְּמַתְּנָיו וַיִּתְאַבֵּל עַל־בָּנָו יָמִים רַבִּים:

37:34 וּבִזַּע יַעֲקֹב לְבוּשׁוֹהִי וַאֲסַר וְשׁוּי סָקָא בְּחִרְצִיָּה וַאֲתַאבֵּל עַל בְּרִיָּה יוֹמִין
 סְגִיָּאִין:

37:34 So Jacob tore his clothes, and put sackcloth on his loins and mourned for his son many days.

37:35 וַיִּקְמוּ כָל-בָּנָיו וְכָל-בָּנֹתָיו לְנַחֲמוֹ וַיִּמָּאֵן לְהַתְנַחֵם וַיֹּאמֶר כִּי-אֶרְדּוּ אֶל-בְּנֵי אָבִי שְׁאֵלָה וַיִּבְכֶּה אֹתוֹ אָבִיו:

37:35 וַקְמוּ כָל בְּנוֹהֵי וְכָל בְּנוֹתֵיהֶם לְנַחֲמוֹתָיו וְסָרִיב לְקַבֵּלָהּ תְּנַחֲמוּמִין וַאֲמַר אֲרִי אִיחוֹת לֹתָהּ עַל בְּרִי כִיד אֲבִילָנָה לְשֹׂאוֹל וּבְכָא יִתִּיה אָבוּהִי:

37:35 Then all his sons and all his daughters arose to comfort him, but he refused to be comforted. And he said, "Surely I will go down to Sheol in mourning for my son." So his father wept for him.

37:36 וְהַמִּדְיָנִים מָכְרוּ אֹתוֹ אֶל-מִצְרַיִם לְפֹטִיפָר סָרִיס פַּרְעֹה שֶׁר הַטְּבָחִים: פ
37:36 וּמְדִינָאֵי זַבִּינוּ יִתִּיה לְמִצְרַיִם לְמִצְרָאִי לְפֹטִיפָר רַבָּא דְּפַרְעֹה רַב-קְטוּלִיא:

37:36 Meanwhile, the Midianites sold him in Egypt to Potiphar, Pharaoh's officer, the captain of the bodyguard.

38:1 וַיְהִי בַּעֲת הַהִוא וַיֵּרֶד יְהוּדָה מֵאֶת אָחָיו וַיֵּשֶׁב עַד-אִישׁ עַדְלָמִי וְשֵׁמוֹ חִירָה:
38:1 וַהֲוֶה בְּעַדְנָא הַהוּא הָהִיא וַנַּחֲת יְהוּדָה מִלֹּתָהּ מֵעַם אַחוּהִי וּסְטָא לֹתָהּ עַד גְּבֵרָא עַדוּלְמָאָה וְשֵׁמֶיהָ חִירָה:

38:1 And it came about at that time, that Judah departed from his brothers and visited a certain Adullamite, whose name was Hirah.

38:2 וַיֵּרָא-שָׁם יְהוּדָה בַּת-אִישׁ כְּנַעֲנִי וְשֵׁמוֹ שׁוּעַ וַיִּקְחָהּ וַיָּבֵא אֵלֶיהָ:
38:2 וַחֲזָא תַּמֹּן יְהוּדָה בַּת גְּבֵר כְּנַעֲנִי תַּגֵּר וְשֵׁמֶיהָ שׁוּעַ וַנִּסְבָּה וְעַל לֹתָהּ:

38:2 Judah saw there a daughter of a certain Canaanite whose name was Shua; and he took her and went in to her.

38:3 וַתַּהַר וַתֵּלֶד בֶּן וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ עֵר:
38:3 וַעֲדִיאַת וַיִּלְיֶדֶת בֶּר וַקְרָא יָת שְׁמֶיהָ עֵר:

38:3 So she conceived and bore a son and he named him Er.

38:4 וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ אֹנָן:
38:4 וַעֲדִיאַת עוֹד וַיִּלְיֶדֶת בֶּר וַקְרָת יָת שְׁמֶיהָ אֹנָן:

38:4 Then she conceived again and bore a son and named him Onan.

38:5 וַתִּסֶּף עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ שְׁלָה וְהָיָה בְּכֹזִיב בְּלִדְתָּהּ אֹתוֹ:
38:5 וְאֹסִיפֶת עוֹד וַיִּלְיֶדֶת בֶּר וַקְרָת יָת שְׁמֶיהָ שְׁלָה וְהָיָה בְּכֹזִיב כִּד יִלְיֶדֶת יִתִּיה:

38:5 She bore still another son and named him Shelah; and it was at Chezib that she bore him.

38:6 וַיִּקַּח יְהוּדָה אִשָּׁה לְעֵר בְּכוֹרוֹ וְשֵׁמֶיהָ תָמָר:
38:6 וַנִּסִּיב יְהוּדָה אִיתָתָא לְעֵר בּוֹכְרִיָּה וְשֵׁמֶיהָ תָמָר:

38:6 Now Judah took a wife for Er his firstborn, and her name was Tamar.

38:7 וַיְהִי עֵר בְּכוֹר יְהוּדָה רָע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיִּמְתֶּהוּ יְהוָה:
38:7 וְהָיָה עֵר בּוֹכְרִיָּה דִּיהוּדָה בִּישׁ קִדָּם יוֹי וְאִמִּיתִיָּה יוֹי:

38:7 But Er, Judah's firstborn, was evil in the sight of the LORD, so the LORD took his life.

38:8 וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְאֹנָן בֶּא אֶל-אִשְׁתִּי אַחִיד וַיְבִיֵם אֹתָהּ וְהָקָם זָרַע לְאַחִיד:
38:8 וַאֲמַר יְהוּדָה לְאֹנָן עוֹל לֹתָהּ אִיתָת אַחִיד וַיְבִיֵם יָתָהּ וְאִקָּים זָרַעָא לְאַחִיד:
38:8 Then Judah said to Onan, "Go in to your brother's wife, and perform your duty as a brother-in-law to her, and raise up offspring for your brother."

38:9 וַיֵּדַע אֹנָן כִּי לֹא לוֹ יְהִיָּה הַזָּרַע וְהָיָה אֶם-בָּא אֶל-אִשְׁתִּי אַחִיד וְשָׁחַת אֶרְצָה לְבִלְתִּי נָתֵן-זָרַע לְאַחִיד:
38:9 וַיֵּדַע אֹנָן אֲרִי לֹא עַל שְׁמֶיהָ מִתְקָרִי זָרַעָא וְהָיָה כִּד עָלִיל לֹתָהּ אִיתָת

אָחוּהִי וּמִתְכַּבִּיל אֹרְחִיהָ עַל אֶרְעָא בְדִיל דְּלֹא לְקַיָּמָא זְרַעָא לְאָחוּהִי:

38:9 Onan knew that the offspring would not be his; so when he went in to his brother's wife, he wasted his seed on the ground in order not to give offspring to his brother.

38:10 וַיֵּרַע בְּעֵינֵי יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה וַיָּמָת גַּם־אֹתוֹ:

38:10 וּבִאִישׁ קֶדֶם יוֹי דַּעֲבַד וְאִמִּית אִף יָתִיה:

38:10 But what he did was displeasing in the sight of the LORD; so He took his life also.

38:11 וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְתָמָר כְּלֹתוּ שְׁבִי אֶל־מִנָּה בֵּית־אָבִיךָ עַד־יִגְדֹּל שְׁלָה בְנִי

כִּי אָמַר פְּנִימוֹת גַּם־הוּא כְּאָחִיו וַתֵּלֶךְ תָּמָר וַתֵּשֶׁב בֵּית אָבִיהָ:

38:11 וַאֲמַר יְהוּדָה לְתָמָר כְּלֹתֶיהָ תִּיבִי אֶרְמָלָא בֵּית־אָבוּיִךְ עַד דִּירְבִּי שְׁלָה

בְּרִי אֲרִי אָמַר דְּלִמָּא יָמוּת אִף הוּא כְּאָחוּהִי וְאִזְלֹת תָּמָר וַיִּתִּיבֹת בֵּית־אָבוּהָא:

38:11 Then Judah said to his daughter-in-law Tamar, "Remain a widow in your father's house until my son Shelah grows up"; for he thought, "I am afraid that he too may die like his brothers." So Tamar went and lived in her father's house.

38:12 וַיִּרְבוּ הַיָּמִים וַתָּמָת בַּת־שׁוּעַ אִשְׁת־יְהוּדָה וַיָּנָחם יְהוּדָה וַיַּעַל עַל־גִּזְזֵי

צֹאנֹהּ הוּא וְחִירָה רֵעֵהוּ הָעֵדְלָמִי תַמְנָתָה:

38:12 וּסְגִיאוֹ יוֹמָיָא וּמִיתַת בַּת־שׁוּעַ אִיתַת יְהוּדָה וְאִתְנַחֵם יְהוּדָה וּסְלִיק עַל

לוֹת גִּזְזֵי עָנִיָּה הוּא וְחִירָה רַחֲמִיהָ חֲבֵרִיהָ עֵדוּל־מָאָה לְתַמְנַת:

38:12 Now after a considerable time Shua's daughter, the wife of Judah, died; and when the time of mourning was ended, Judah went up to his sheepshearers at Timnah, he and his friend Hirah the Adullamite.

38:13 וַיִּגַּד לְתָמָר לֵאמֹר הִנֵּה חֲמִידָא עֹלָה תַמְנָתָה לְגֹז צֹאנֹהּ:

38:13 וְאִתְחַוָּה לְתָמָר לְמִימַר הָא חֲמוּיִיךְ סְלִיק לְתַמְנַת לְמַגֹּז עָנִיָּה:

38:13 It was told to Tamar, "Behold, your father-in-law is going up to Timnah to shear his sheep."

38:14 וַתִּסַּר בְּגָדֶיהָ אֶל־מְנוּתָהּ מֵעֲלֶיהָ וַתִּכְסֶּה בַּצִּעִיף וַתִּתְעַלֶּף וַתֵּשֶׁב בַּפֶּתַח עֵינָם

אֲשֶׁר עַל־דֶּרֶךְ תַמְנָתָה כִּי רָאָתָהּ כִּי־גָדֹל שְׁלָה וְהוּא לֹא־נָתַנָּה לוֹ לְאִשָּׁה:

38:14 וְאֶעֱדִיאת יָת לְבוּשֵׁי אֶרְמְלוּתָהּ מִנָּה וְאִתְכַּסִּיאת בְּעִיפָא וְאִתְקַנַּת וַיִּתִּיבֹת

בַּפְּרָשׁוֹת עֵינָם דְּעַל אוֹרַח תַּמְנַת אֲרִי חֲזַת אֲרִי רַבָּא שְׁלָה וְהִיא לֹא

אִתִּיהִיבֹת לִיהָ לְאִיתוֹ לֹאִינְתוֹ:

38:14 So she removed her widow's garments and covered herself with a veil, and wrapped herself, and sat in the gateway of Enaim, which is on the road to Timnah; for she saw that Shelah had grown up, and she had not been given to him as a wife.

38:15 וַיִּרְאָה יְהוּדָה וַיִּחְשְׁבָה לִזְוֹנָהּ כִּי כִסְתָה פָּנֶיהָ:

38:15 וַחֲזָה יְהוּדָה וַיִּחְשְׁבָה כְּנַפְקַת־בְּרָא לְנַפְקַת־בְּרָא אֲרִי כְּסִיאת אִפְהָא:

38:15 When Judah saw her, he thought she was a harlot, for she had covered her face.

38:16 וַיֵּט אֵלֶיהָ אֶל־הַדֶּרֶךְ וַיֹּאמֶר הֲבֵה־נָא אֲבֹא אֵלֶיךָ כִּי לֹא יָדַע כִּי כְלֹתוֹ

הוּא וַתֹּאמֶר מַה־תִּתֶּן־לִי כִּי תָבֹא אֵלַי:

38:16 וּסְטָא לִוְתָהּ לְאוֹרְחָא וַאֲמַר הֲבֵי כְּעַן אֵיעוּל לְוֹתִיךָ אֲרִי לֹא יָדַע אֲרִי

כְּלֹתִיהָ הִיא וַאֲמַרְתָּ מָא תִתֶּן לִי אֲרִי תֵיעוּל לְוֹתִי:

38:16 So he turned aside to her by the road, and said, "Here now, let me come in to you"; for he did not know that she was his daughter-in-law. And she said, "What will you give me, that you may come in to me?"

38:17 וַיֹּאמֶר אָנֹכִי אֲשַׁלַּח גְּדִי־עֲזִים מִן־הַצֹּאן וַתֹּאמֶר אִם־תִּתֶּן עֲרִבּוֹן עַד שְׁלַחְךָ:

38:17 וַאֲמַר אָנָּא אֲשַׁדֵּר אֲשַׁלַּח גְּדִיָּא בֶר עֲזִי מִן עֲנָא וַאֲמַרְתָּ אִם תִּתֶּן

מִשְׁכּוֹנָא עַד דְּתַשְׁלַח:

38:17 He said, therefore, "I will send you a young goat from the flock." She said, moreover, "Will you give a pledge until you send it?"

38:18 וַיֹּאמֶר מָה הָעֶרְבוֹן אֲשֶׁר אַתָּן לָךְ וַתֹּאמֶר חֲתָמִי וּפְתִילִי וּמַטְּי אֲשֶׁר בְּיָדִי וַיִּתֶּן-לָהּ וַיָּבֵא אֵלֶיהָ וַתֵּהָרֶה לוֹ:
38:18 וַאֲמַר מָה מִשְׁכוֹנָא דְּאִיתִין לִיךְ וַאֲמַרְתַּ עֲזָקְתְּךָ וְשׁוּשִׁיפְךָ וְחוּטְרְךָ רַבִּידְךָ וַיֵּהָב לָהּ וְעַל לְוָתָהּ וְעַדִּיאַת לִיהָ:

38:18 He said, "What pledge shall I give you?" And she said, "Your seal and your cord, and your staff that is in your hand." So he gave *them* to her and went in to her, and she conceived by him.

38:19 וַתִּקַּם וַתֵּלֶךְ וַתִּסֹּר צַעֲיָפָהּ מֵעַלֶיהָ וַתַּלְבֵּשׁ בְּגָדֵי אִלְמָנוּתָהּ:
38:19 וַקָּמַת וַאֲזַלַת וַאֲעַדִּיאַת עִיפָה מִינָהּ וּלְבִישַׁת לְבוּשֵׁי אִרְמְלוּתָהּ:
38:19 Then she arose and departed, and removed her veil and put on her widow's garments.

38:20 וַיִּשְׁלַח יְהוּדָה אֶת-גִּדִּי הָעֲזִים בְּיַד רַעְהוּ הָעַדְלָמִי לְקַחַת הָעֶרְבוֹן מִיַּד הָאִשָּׁה וְלֹא מָצָאָהּ:
38:20 וַיִּשְׁלַח וַשְּׁדֵר יְהוּדָה יֵת גִּדִּיא בֶר עֲיִזִי בִיד רַחֲמִיָּה בִידָא דִּרְחֻמוֹהִי עַד לְמָאָה לְמַסֵּב מִשְׁכוֹנָא מִיָּדָא דְּאִיתְחָא וְלֹא אִשְׁכַּחָהּ:
38:20 When Judah sent the young goat by his friend the Adullamite, to receive the pledge from the woman's hand, he did not find her.

38:21 וַיִּשְׁאַל אֶת-אֲנָשֵׁי מְקוֹמָהּ לֵאמֹר אֵיךְ הִקְדָּשָׁה הוּא בְּעֵינִים עַל-הַדֶּרֶךְ וַיֹּאמְרוּ לֹא-הִיְתָה בְּזֶה קְדָשָׁה:
38:21 וַשְּׂאִיל יֵת אֲנָשֵׁי אֶתְרָה לְמִימַר אֵן מְקַדְשָׁתָא דְּהִיא בְּעֵינִים בְּפִרְשׁוֹת עֵינִין עַל אוֹרְחָא וַאֲמְרוּ לִית לֹא הוּת הָכָא מְקַדְשָׁתָא:
38:21 He asked the men of her place, saying, "Where is the temple prostitute who was by the road at Enaim?" But they said, "There has been no temple prostitute here."

38:22 וַיָּשֶׁב אֶל-יְהוּדָה וַיֹּאמֶר לֹא מִצָּאֲתֶיהָ וְגַם אֲנָשֵׁי הַמָּקוֹם אָמְרוּ לֹא-הִיְתָה בְּזֶה קְדָשָׁה:
38:22 וַתָּב לֹות יְהוּדָה וַאֲמַר לֹא אִשְׁכַּחְתָּהּ וַאֲף אֲנָשֵׁי אֶתְרָא אָמְרוּ לִית הָכָא מְקַדְשָׁתָא:
38:22 So he returned to Judah, and said, "I did not find her; and furthermore, the men of the place said, "There has been no temple prostitute here."

38:23 וַיֹּאמֶר יְהוּדָה תְּקַח-לָהּ פֶּן נִהְיָה לְבוֹז הַנָּה שְׁלַחְתִּי הַגִּדִּי הַזֶּה וַאֲתָהּ לֹא מִצָּאֲתָהּ:
38:23 וַאֲמַר יְהוּדָה תִּסֵּב לָהּ דְּלָמָּא נִהְיָ חוּךְ לַחוּךְ הָא שְׁדִרִית גִּדִּיא הָרִין וַאֲת לֹא אִשְׁכַּחְתָּהּ:
38:23 Then Judah said, "Let her keep them, otherwise we will become a laughingstock. After all, I sent this young goat, but you did not find her."

38:24 וַיְהִי כְּמִשְׁלֹשׁ חֳדָשִׁים וַיֵּגֵד לִיהוּדָה לֵאמֹר זָנְתָה תַּמָּר כָּלְתָךְ וְגַם הִנֵּה הָרָה לְזָנוּנִים וַיֹּאמֶר יְהוּדָה הוֹצִיאֶיהָ וַתִּשְׂרָף:
38:24 וַהֲוָה כְּתֻלָּתוֹת יִרְחִיא וַאֲתַחְנֶה לִיהוּדָה לְמִימַר זָנִיאַת תַּמָּר כָּלְתְךָ וַאֲף הָא מַעֲדִיא מְזֻנָּתָה לְזָנוּתָהּ וַאֲמַר יְהוּדָה אִפְקוּהָ וַתִּתְּוֹקֵד:
38:24 Now it was about three months later that Judah was informed, "Your daughter-in-law Tamar has played the harlot, and behold, she is also with child by harlotry." Then Judah said, "Bring her out and let her be burned!"

38:25 הוּא מוֹצֵאֵת וְהִיא שְׁלַחָה אֶל-חֲמִיָּהּ לֵאמֹר לֹאִישׁ אֲשֶׁר-אֵלָהּ לוֹ אֲנֹכִי הָרָה וַתֹּאמֶר הִכְרֵנָּא לְמִי הַחֲתָמַת וְהַפְתִּילִים וְהַמָּטָה הָאֵלָה:
38:25 הִיא מִתְּפַקָּא וְהִיא שְׁלַחַת לַחֲמוּהָ לֹות חֲמוּהָ לְמִימַר לְגַבֵּר דְּאֵלִין

דִּלִּיָּה מְנִיָּה אֲנִי מַעֲדִיָּא וְאִמְרַת אֲשַׁתְּמוּדַע כְּעַן דְּמִן לְמֵאן עֲזָקְתָּא וְשׁוֹשִׁיפִּיָּא
וְחוּטְרָא הָאֵלִין:

38:25 It was while she was being brought out that she sent to her father-in-law, saying, "I am with child by the man to whom these things belong." And she said, "Please examine and see, whose signet ring and cords and staff are these?"

38:26 וַיִּזְכֹּר יְהוּדָה וַיֹּאמֶר צְדָקָה מִמֶּנִּי כִּי־עַל־כֵּן לֹא־נָתַתִּיהָ לְשִׁלָּה בְּנִי
וְלֹא־יָסַף עוֹד לְדַעְתָּהּ:

38:26 וְאִשְׁתְּמוּדַע יְהוּדָה וַאֲמַר זָכָאָה מְנִי הִיא מַעֲדִיָּא אָרִי עַל־כֵּין לֹא יִהְיֶתָּה
לְשִׁלָּה בְּרִי וְלֹא אוֹסִיף עוֹד לְמַדְעָהּ:

38:26 Judah recognized *them*, and said, "She is more righteous than I, inasmuch as I did not give her to my son Shelah." And he did not have relations with her again.

38:27 וַיְהִי בַּעֲת לְדִתָּהּ וְהִנֵּה תְאוּמִים בְּבֶטְנָהּ:

38:27 וַהֲוֶה בְּעִידָן מִיִּלְדָּה וְהָא תְיוּמִין בַּמַּעְהָא:

38:27 It came about at the time she was giving birth, that behold, there were twins in her womb.

38:28 וַיְהִי בְּלִדְתָּהּ וַיִּתֵּן־יָד וַתִּקַּח הַמִּיִּלְדָּת וַתִּקְשֹׁר עַל־יָדוֹ שְׁנֵי לֵאמֹר זֶה יֵצֵא
רִאשֹׁנָה:

38:28 וַהֲוֶה בְּמִילְדָּה וַיְהִי יָדָא וְנִסִּיבַת חֵיתָא וּקְטַרְת וּקְשַׁרְת עַל יָדֶיהָ
זְהוּרִיתָא לְמִימַר דִּין נָפֶק קַדְמוּתָא קַדְמִיתָא בְּקַדְמִיתָא:

38:28 Moreover, it took place while she was giving birth, one put out a hand, and the midwife took and tied a scarlet *thread* on his hand, saying, "This one came out first."

38:29 וַיְהִי כַּמְשִׁיב יָדוֹ וְהִנֵּה יֵצֵא אָחִיו וַתֹּאמֶר מַה־פִּרְצָתָ עָלַיְךָ פֶּרֶץ וַיִּקְרָא
שְׁמוֹ פֶּרֶץ:

38:29 וַהֲוֶה כַּד אָחִיב יָדֶיהָ וְהָא נָפֶק אָחוּהִי וַאֲמַרְת מָא תְּקוּף סָנִי עָלַיְךָ
לְמַתְקָף וּקְרָא שְׁמִיהָ פֶּרֶץ:

38:29 But it came about as he drew back his hand, that behold, his brother came out. Then she said, "What a breach you have made for yourself!" So he was named Perez.

38:30 וְאַחֲרַיִם יֵצֵא אָחִיו אֲשֶׁר עַל־יָדוֹ הַשְּׁנַי וַיִּקְרָא שְׁמוֹ זֶרַח: ס

38:30 וּבְתַר כֵּין נָפֶק אָחוּהִי דְעַל יָדֶיהָ זְהוּרִיתָא וּקְרָא ית שְׁמִיהָ זֶרַח:

38:30 Afterward his brother came out who had the scarlet *thread* on his hand; and he was named Zerah.

39:1 וַיֹּסֶף הוֹרֵד מִצְרַיִם וַיִּקְנֶהוּ פּוֹטִיפָר סָרִיס פְּרָעָה שֶׁר הַטִּבְחִים אִישׁ מִצְרַיִם
מִיד הַיִּשְׁמַעֲאֵלִים אֲשֶׁר הוֹרְדֵהוּ שָׁמָּה:

39:1 וַיֹּסֶף אֶתְחַת לְמִצְרַיִם וּזְבִינָה פּוֹטִיפָר רַבָּא דְּפִרְעָה רַב־קְטוּלָיָא גִבְרָא
מִצְרָאָה מִיד עֲרַבָאִי דְאַחַתוּהִי לְתַמָּן:

39:1 Now Joseph had been taken down to Egypt; and Potiphar, an Egyptian officer of Pharaoh, the captain of the bodyguard, bought him from the Ishmaelites, who had taken him down there.

39:2 וַיְהִי יְהוָה אֶת־יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרַיִם:

39:2 וַהֲוֶה מִימְרָא דִּיּוּי בְּסַעְדִּיהָ דִּיּוֹסֶף וַהֲוֶה גִבְר מְצַלַח וַהֲוֶה בְּבֵית רַבּוּנִיָּה
מִצְרָאָה:

39:2 The LORD was with Joseph, so he became a successful man. And he was in the house of his master, the Egyptian.

39:3 וַיֵּרָא אֲדֹנָיו כִּי יְהוָה אִתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר־הוּא עֹשֶׂה יְהוָה מְצַלִּיחַ בְּיָדוֹ:

39:3 וַחֲזָא רַבּוּנִיָּה אָרִי הוּא מִימְרָא דִּיּוּי בְּסַעְדִּיהָ וְכָל דְּהוּא עֹבִיד יוּי מְצַלַח
בְּיָדֶיהָ:

39:3 Now his master saw that the LORD was with him and *how* the LORD caused all that he did to prosper in his hand.

39:4 וַיִּמָּצֵא יוֹסֵף חֵן בְּעֵינָיו וַיִּשְׁרַת אֹתוֹ וַיַּפְקְדֵהוּ עַל-בֵּיתוֹ וְכָל-יִשְׁלֹוֹ נָתַן בְּיָדוֹ:
39:4 וַאֲשַׁכַּח יוֹסֵף רַחֲמִין בְּעֵינֵיהִי וְשָׁמִישׁ יָתִיה וּמִנִּיָּה עַל אִינֶשׁ בֵּיתָהּ וְכָל
דָּאִית לִיה מִסֵּר בְּיָדָהּ:

39:4 So Joseph found favor in his sight and became his personal servant; and he made him overseer over his house, and all that he owned he put in his charge.

39:5 וַיְהִי מֵאִזְּ הַפְקִיד אֹתוֹ בְּבֵיתוֹ וְעַל כָּל-אֲשֶׁר יִשְׁלֹוֹ וַיְבָרֶךְ יְהוָה אֶת-בֵּית
הַמִּצְרִי בְּגִלְלֵל יוֹסֵף וַיְהִי בִּרְכַּת יְהוָה בְּכָל-אֲשֶׁר יִשְׁלֹוֹ בְּבֵית וּבְשָׂדֶה:
39:5 וַיְהִי מֵעֵדָן דְּמִנִּי יָתִיה בְּבֵיתָהּ וְעַל כָּל דָּאִית לִיה בְּבֵיתָא וּבְחַקְלָא:

39:5 It came about that from the time he made him overseer in his house and over all that he owned, the LORD blessed the Egyptian's house on account of Joseph; thus the LORD'S blessing was upon all that he owned, in the house and in the field.

39:6 וַיַּעֲזֹב כָּל-אֲשֶׁר-לֹו בְּיַד-יוֹסֵף וְלֹא-יָדַע אֹתוֹ מֵאוֹמָה כִּי אִם-הִלָּחַם
אֲשֶׁר-הוּא אוֹכֵל וַיְהִי יוֹסֵף יָפֶה-תָּאֵר וַיְפִיָּה מֵרָאָה:
39:6 וּשְׁבַק יֵת כָּל דְּלִיה בְּיָדָא דְּיוֹסֵף וְלֹא יָדַע מִנֵּע עֲמִיה מִיָּדַעַם אֱלֹהִין
לְחֻמָּא דְּהוּא אָכִיל וַיְהִי יוֹסֵף שְׁפִיר בְּרִיָּא וַיְאִי בְּחֻזָּא:

39:6 So he left everything he owned in Joseph's charge; and with him *there* he did not concern himself with anything except the food which he ate. Now Joseph was handsome in form and appearance.

39:7 וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּשָּׂא אִשְׁת־אֲדֹנָיו אֶת-עֵינֶיהָ אֶל-יוֹסֵף וַתֹּאמֶר
שְׁכַבָּה עִמִּי:

39:7 וַיְהִי בְּתֵר פִּתְגָמָא הָאֵלִין וַיִּזְקַפַּת אֵיתָת רַבּוֹנִיהָ יֵת עֵינֶיהָ בְּיוֹסֵף לְיוֹסֵף
לוֹת יוֹסֵף וַאֲמַרְתָּ שְׁכֹוֹב עִמִּי:

39:7 It came about after these events that his master's wife looked with desire at Joseph, and she said, "Lie with me."

39:8 וַיִּמָּאֵן וַיֹּאמֶר אֶל-אִשְׁת־אֲדֹנָיו הֵן אֲדֹנִי לֹא-יָדַע אֹתִי מִהַ-בֵּית וְכָל
אֲשֶׁר-יִשְׁלֹוֹ נָתַן בְּיָדִי:
39:8 וּסְרִיב וַאֲמֹר לְאֵיתָת רַבּוֹנִיהָ הָא רַבּוֹנִי לֹא יָדַע עִמִּי מָא דִּי בְּבֵיתָא וְכָל
דָּאִית לִיה מִסֵּר בְּיָדִי:

39:8 But he refused and said to his master's wife, "Behold, with me *here*, my master does not concern himself with anything in the house, and he has put all that he owns in my charge.

39:9 אֵינֶנּוּ גָדוֹל בְּבֵית הַזֶּה מִמֶּנִּי וְלֹא-חָשַׁךְ מִמֶּנִּי מֵאוֹמָה כִּי אִם-אֹתְךָ בְּאִשֶּׁר
אֶת-אִשְׁתּוֹ וְאִיךָ אֶעֱשֶׂה הָרָעָה הַגְּדֹלָה הַזֹּאת וְחָטָאתִי לֵאלֹהִים:
39:9 לִית לִיתוּהִי דְרַב בְּבֵיתָא הָדִין מִנִּי וְלֹא מִנֵּע מִנִּי מִדַּעַם אֱלֹהִין יָתִיךְ
בְּדִיל דָּאֵת אֵיתָתִיה וְאִיכְדִין אַעֲבִיד בְּשִׁתָּא רַבָּתָא הָדָא וְאִיחֻוב קִדָּם יוּי:

39:9 "There is no one greater in this house than I, and he has withheld nothing from me except you, because you are his wife. How then could I do this great evil and sin against God?"

39:10 וַיְהִי כַּדְּבָרָה אֶל-יוֹסֵף יוֹם יוֹם וְלֹא-שָׁמַע אֵלֶיהָ לְשֹׁכֵב אֲצִלָּהּ לַהֲיוֹת עִמָּה:
39:10 וַיְהִי כַּד מְלִילַת עִם יוֹסֵף לְיוֹסֵף יוֹם יוֹם וְלֹא קָבִיל מִינָהּ לְמִשְׁכָּב
לְוֹתָהּ בַּעֲלָמָא הָדִין לְמַהֲוִי עִימָהּ בַּעֲלָמָא דֹּאֲתִי:

39:10 As she spoke to Joseph day after day, he did not listen to her to lie beside her *or* be with her.

39:11 וַיְהִי כִּתְּוִים הַזֶּה וַיָּבֹא הַבֵּיתָה לַעֲשׂוֹת מְלָאכְתּוֹ וְאִין אִישׁ מֵאֲנָשֵׁי הַבֵּית
שָׁם בְּבֵיתָה:

39:11 וַיְהִי כִּיּוֹמָא בְּיוֹמָא הָדִין וְעַל לְבֵיתָא לְמַבְדֵּק בְּכַתְבֵּי חוֹשְׁבָנִיה וְלִית
אֲנָשׁ מֵאֲנָשֵׁי בֵיתָא תָּמָן בְּבֵיתָא:

39:11 Now it happened one day that he went into the house to do his work, and none of the men of the household was there inside.

39:12 וַתִּפְשְׁהוּ בַּבִּגְדוֹ לֵאמֹר שֹׁכֵב עִמִּי וַיַּעֲזֹב בִּגְדוֹ בַּיָּדָה וַיָּנֶס וַיֵּצֵא הַחוּצָה:
39:12 וְאַחֲרֵיהָ בִּלְבָשִׁיהָ לְמִימָר שֹׁכֵב עִמִּי וְשִׁבְקֶיהָ לִלְבָּשִׁיהָ בַּיָּדָה וְעָרַק וּנְפַק לְשׁוּקָא:

39:12 She caught him by his garment, saying, "Lie with me!" And he left his garment in her hand and fled, and went outside.

39:13 וַיְהִי כִּרְאוּתָהּ כִּי־עָזַב בִּגְדוֹ בַּיָּדָה וַיָּנֶס הַחוּצָה:
39:13 וַהֲוָה כִּד חֲזַת אָרִי שִׁבְקֶיהָ לִלְבָּשִׁיהָ בַּיָּדָה וְעָרַק לְשׁוּקָא:

39:13 When she saw that he had left his garment in her hand and had fled outside,

39:14 וַתִּקְרָא לְאֲנָשֵׁי בֵּיתָהּ וַתֹּאמֶר לָהֶם לֵאמֹר רְאוּ הֵבִיא לָנוּ אִישׁ עֲבָרִי לְצַחֵק בָּנוּ בָּא אֵלַי לְשָׁכַב עִמִּי וְאַקְרָא בְּקוֹל גָּדוֹל:
39:14 וַקֵּרַת לְאֲנָשֵׁי בֵּיתָהּ וַאֲמַרְתָּ לָהֶן לְמִימָר חֲזוּ אִתִּי דְאִתִּי לָנָא גִבְרָא עֲבָרָא לְחִיכָא בְנָא עַל לִוְתִּי לְמִשְׁכָּב עִמִּי וַקֵּרִית בְּקָלָא רָמָא רַבָּא:

39:14 she called to the men of her household and said to them, "See, he has brought in a Hebrew to us to make sport of us; he came in to me to lie with me, and I screamed.

39:15 וַיְהִי כְּשָׁמְעוֹ כִּי־הִרִימָתִי קוֹלִי וְאַקְרָא וַיַּעֲזֹב בִּגְדוֹ אֶצְלִי וַיָּנֶס וַיֵּצֵא הַחוּצָה:
39:15 וַהֲוָה כִּד שָׁמַע אָרִי אֲרִימִית קָלִי וַקֵּרִית וְשִׁבְקֶיהָ לִלְבָּשִׁיהָ לְבוּשִׁיהָ לִוְתִּי וְעָרַק וּנְפַק לְשׁוּקָא:

39:15 "When he heard that I raised my voice and screamed, he left his garment beside me and fled and went outside."

39:16 וַתֵּנַח בִּגְדוֹ אֶצְלָהּ עַד־בּוֹא אֲדֹנָיו אֶל־בֵּיתוֹ:
39:16 וְאַחֲרֵיהָ וְשִׁבְקֶיהָ לִלְבָּשִׁיהָ לְבוּשִׁיהָ לִוְתָהּ עַד דְּעַל עַל רַבּוּנִיהָ לְבֵיתָהּ:
39:16 So she left his garment beside her until his master came home.

39:17 וַתְּדַבֵּר אֵלָיו כְּדִבְרֵים הָאֵלֶּה לֵאמֹר בְּאֶ־אֱלִי הָעֶבֶד הָעֲבָרִי אֲשֶׁר־הֵבִאתָ לָנוּ לְצַחֵק בִּי:
39:17 וּמִלִּילַת עֲמִיהָ כִּפְתַּנְמִיא הָאֵלִין לְמִימָר עַל לִוְתִּי עֲבָרָא עֲבָרָא דְאִיתִיתָא לָנָא לְחִיכָא בִּי:

39:17 Then she spoke to him with these words, "The Hebrew slave, whom you brought to us, came in to me to make sport of me;

39:18 וַיְהִי כַּהֲרִימִי קוֹלִי וְאַקְרָא וַיַּעֲזֹב בִּגְדוֹ אֶצְלִי וַיָּנֶס הַחוּצָה:
39:18 וַהֲוָה כִּד אֲרִימִית קָלִי וַקֵּרִית וְשִׁבְקֶיהָ לִלְבָּשִׁיהָ לִוְתִּי וְעָרַק לְשׁוּקָא:
39:18 and as I raised my voice and screamed, he left his garment beside me and fled outside."

39:19 וַיְהִי כְּשָׁמַע אֲדֹנָיו אֶת־דִּבְרֵי אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר דִּבְרָה אֵלָיו לֵאמֹר כְּדִבְרֵים הָאֵלֶּה עָשָׂה לִי עֲבָדְךָ וַיַּחַר אָפּוֹ:
39:19 וַהֲוָה כִּד שָׁמַע רַבּוּנִיהָ יָת פְּתַנְמִי אִיתִיתָה דְּמִלִּילַת עֲמִיהָ לְמִימָר כִּפְתַּנְמִיא הָאֵלִין עַבְדְּךָ לִי עֲבָדְךָ וַתְּקִיף רוּגְזִיהָ:

39:19 Now when his master heard the words of his wife, which she spoke to him, saying, "This is what your slave did to me," his anger burned.

39:20 וַיִּקַּח אֲדֹנָי יוֹסֵף אֹתוֹ וַיַּתְּנֵהוּ אֶל־בֵּית הַסֵּהר מְקוֹם אֲשֶׁר־[אֲסוּרִי] [אֲסִירִין] הַמֶּלֶךְ אֲסוּרִים וַיְהִי־שָׁם בְּבֵית הַסֵּהר:
39:20 וַדַּבֵּר רַבּוּנִיהָ דְּיוֹסֵף יָתִיה וַיְהִיבָהּ וּמַנִּיָּה בְּבֵית־אֲסִירִי אַתְרָא דְּאֲסִירִי

מֶלֶכָא תַּמֵּן אֲסִירִין וַהֲוֵה תַּמֵּן בְּבֵית־אֲסִירֵי:

39:20 So Joseph's master took him and put him into the jail, the place where the king's prisoners were confined; and he was there in the jail.

39:21 וַיְהִי יְהוָה אֶת־יוֹסֵף וַיֵּט אֵלָיו חֶסֶד וַיִּתֵּן חָנוּ בְּעֵינָיו שֶׁר בֵּית־הַסֵּהר:

39:21 וַהֲוֵה מִיִּמְרָא דִּיּוּי בְּסַעֲדִיה דְּיוֹסֵף וַנִּגַּד לִיה חֶסֶדָא וַיַּהֲבִיה לְרַחֲמִין בְּעֵינֵי קֹדֶם רַב בֵּית־אֲסִירֵי:

39:21 But the LORD was with Joseph and extended kindness to him, and gave him favor in the sight of the chief jailer.

39:22 וַיִּתֵּן שֶׁר בֵּית־הַסֵּהר בְּיַד־יוֹסֵף אֶת כָּל־הָאֲסִירִים אֲשֶׁר בְּבֵית הַסֵּהר וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר עֹשִׂים שָׁם הוּא הָיָה עֹשֶׂה:

39:22 וַיְהִי וּמִנֵּי רַב בֵּית־אֲסִירֵי בִידָא דְּיוֹסֵף יָת כָּל אֲסִירָא דְּבֵית־אֲסִירֵי וַיִּת כָּל דְּעֵבְדִּין תַּמֵּן מִמִּימְרִיה עַל מִימְרִיה בְּמִימְרִיה הָוֵה מִתְּעֵבִיד:

39:22 The chief jailer committed to Joseph's charge all the prisoners who were in the jail; so that whatever was done there, he was responsible *for it*.

39:23 אֵין שֶׁר בֵּית־הַסֵּהר רָאָה אֶת־כָּל־מַאֲוֵמָה בִּידּוֹ בְּאֲשֶׁר יְהוָה אֵתוֹ וְאֲשֶׁר־הוּא עֹשֶׂה יְהוָה מְצַלִּיחַ: ס

39:23 לִית רַב בֵּית־אֲסִירֵי חָזִי יָת כָּל סוֹרְחָן בִּידִיה בְּדִמְיִמְרָא דִּיּוּי בְּסַעֲדִיה וְדֵהוּא וְכָל דֵּהוּא עֵבִיד יֵי מְצַלַּח:

39:23 The chief jailer did not supervise anything under Joseph's charge because the LORD was with him; and whatever he did, the LORD made to prosper.

40:1 וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה חֲטָאוּ מִשְׁקָה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם וְהָאֶפֶה לְאֲדֹנֵיהֶם לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם:

40:1 וַהֲוֵה בְּתַר פִּתְגָּמָא הָאֵלִין סְרַחוּ שְׁקִיא דְּמֶלֶכָא דִּי לְמֶלֶכָא לְמֶלֶכָא דְּמִצְרַיִם דְּמִצְרַיִם וְנַחֲתוּמָא לְרַבּוּנְהוֹן לְמֶלֶכָא דְּמִצְרַיִם:

40:1 Then it came about after these things, the cupbearer and the baker for the king of Egypt offended their lord, the king of Egypt.

40:2 וַיִּקְצֹף פַּרְעֹה עַל שְׁנֵי סְרִיסָיו עַל שֶׁר הַמִּשְׁקִים וְעַל שֶׁר הָאוֹפִים:

40:2 וּרְגִיז פַּרְעֹה עַל תְּרִין רַב־בְּנוֹהֵי עַל רַב־שְׁקִי וְעַל רַב־נַחֲתוּמֵי:

40:2 Pharaoh was furious with his two officials, the chief cupbearer and the chief baker.

40:3 וַיִּתֵּן אֹתָם בְּמִשְׁמַר בֵּית שֶׁר הַטִּבְחִים אֶל־בֵּית הַסֵּהר מְקוֹם אֲשֶׁר יוֹסֵף אָסוּר שָׁם:

40:3 וַיְהִי וַיִּתְּהוֹן בְּמִטְרַת בֵּית רַב־קְטוּלָא דְּבֵית־אֲסִירֵי אֶתְרָא דְּיוֹסֵף אֲסִיר תַּמֵּן:

40:3 So he put them in confinement in the house of the captain of the bodyguard, in the jail, the *same* place where Joseph was imprisoned.

40:4 וַיִּפְקֹד שֶׁר הַטִּבְחִים אֶת־יוֹסֵף אֹתָם וַיִּשְׁרַת אֹתָם וַיְהִיו יָמִים בְּמִשְׁמַר:

40:4 וּמִנֵּי רַב־קְטוּלָא יָת יוֹסֵף עֲמָהוֹן וְשִׁמִּישׁ יִתְהוֹן וַהֲוֹ יוֹמִין בְּמִטְרָא:

40:4 The captain of the bodyguard put Joseph in charge of them, and he took care of them; and they were in confinement for some time.

40:5 וַיַּחֲלֹמוּ חֲלוֹם שְׁנֵיהֶם אִישׁ חֲלֹמוֹ בְּלֵילָה אֶחָד אִישׁ כְּפַתְרוֹן חֲלֹמוֹ הַמִּשְׁקָה וְהָאֶפֶה אֲשֶׁר לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם אֲשֶׁר אָסוּרִים בְּבֵית הַסֵּהר:

40:5 וַחֲלֹמוֹ חֲלֹמָא תְּרוּיְהוֹן גִּבְר כְּפוּשָׁרָן חֲלֹמִיה בְּלֵילָא חַד גִּבְר כְּפוּשָׁרָן חֲלֹמִיה שְׁקִיא וְנַחֲתוּמָא דְּמֶלֶכָא דְּמִצְרַיִם דְּאֲסִירִין בְּבֵית־אֲסִירֵי:

40:5 Then the cupbearer and the baker for the king of Egypt, who were confined in jail, both had a dream the same night,

each man with his *own* dream *and* each dream with its *own* interpretation.

40:6 וַיָּבֹא אֲלֵיהֶם יוֹסֵף בֶּבְקֶר וַיֵּרָא אֹתָם וְהֵנָּם זֹעֲפִים:

40:6 וַאֲתָא וּעֹאֵל לְוִתְהוֹן יוֹסֵף בְּצַפְרָא וַחֲזָא יְתְהוֹן וְהָא אֵינוֹן נְסִיסִין:

40:6 When Joseph came to them in the morning and observed them, behold, they were dejected.

40:7 וַיִּשְׁאַל אֶת־סְרִיסֵי פַרְעֹה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּמִּשְׁמֶר בֵּית אֲדֹנָיו לֵאמֹר מָדוּעַ פְּנֵיכֶם רָעִים הַיּוֹם:

40:7 וּשְׂאִיל יֵת רַבְרָבִי פַרְעֹה דְּעֻמְיָה בַּמִּטְרַת בֵּית רַבּוּנִיה לְמִימַר מָדִין אֲפִיכוֹן בִּישִׁין יוֹמָא דִּין:

40:7 He asked Pharaoh's officials who were with him in confinement in his master's house, "Why are your faces so sad today?"

40:8 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו חֲלוֹם חֲלַמְנוּ וּפְתָר אֵין אִתּוֹ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף הֲלוֹא לֵאלֹהִים פְּתָרִינִים סִפְרוּנָא לִי:

40:8 וַאֲמָרוּ לִיה חֲלָמָא חֲלַמְנָא וּפֶשֶׁר לִיה וַאֲמַר לְהוֹן יוֹסֵף הֲלָא מִן־קֶדָם יְיָ פּוֹשֶׁרֶן חֲלָמָא אֲשַׁתְּעוּ כְּעֵן לִי:

40:8 Then they said to him, "We have had a dream and there is no one to interpret it." Then Joseph said to them, "Do not interpretations belong to God? Tell *it* to me, please."

40:9 וַיִּסְפֹּר שָׂר־הַמִּשְׁקִים אֶת־חֲלָמוֹ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ בַּחֲלוֹמִי וְהִנֵּה־גִפֶּן לִפְנֵי:

40:9 וַאֲשַׁתְּעִי רַב־שָׂקִי יֵת חֲלָמִיה לְיוֹסֵף וַאֲמַר לִיה בַּחֲלָמִי וְהָא גּוֹפְנָא קִדְמִי:

40:9 So the chief cupbearer told his dream to Joseph, and said to him, "In my dream, behold, *there* was a vine in front of me;

40:10 וּבִגְפֶּן שְׁלֹשָׁה שָׂרִיגִם וְהִיא כְּפֹרַחַת עֹלְתָה נֹצֶה הַבְּשִׁילֹ וְאֲשַׁפְּלִתִּיה עֲנָבִים:

40:10 וּבִגּוֹפְנָא תִלְתָּה שְׁבָשִׁין וְהִיא כֹד אַפְרַחַת אֲפִיקַת לְבָלְבִין אֲנִיצַת נֶץ בְּשִׁילוֹ אֶתְכַלְהָא הוּא עֲנָבִין:

40:10 and on the vine *were* three branches. And as it was budding, its blossoms came out, *and* its clusters produced ripe grapes.

40:11 וְכֹס פַרְעֹה בְיָדִי וָאֶקַּח אֶת־הָעֲנָבִים וָאֲשַׁחַט אֹתָם אֶל־כֹּס פַרְעֹה וָאֶתֵּן אֶת־הַכֹּס עַל־כַּף פַרְעֹה:

40:11 וְכָסָא דְּפַרְעֹה בְיָדִי וְנִסִּיבִית יֵת עֲנָבִיא וְעֲצָרִית יְתְהוֹן לְכָסָא עַל כֹּסָא בְּכֹסָא דְּפַרְעֹה וַיְהִיבִית יֵת כָּסָא עַל יָדָא דְּפַרְעֹה:

40:11 "Now Pharaoh's cup was in my hand; so I took the grapes and squeezed them into Pharaoh's cup, and I put the cup into Pharaoh's hand."

40:12 וַיֹּאמֶר לוֹ יוֹסֵף זֶה פְּתָרָנוּ שְׁלֹשֶׁת הַשָּׂרִיגִם שְׁלֹשֶׁת יָמִים הֵם:

40:12 וַאֲמַר לִיה יוֹסֵף דִּין פּוֹשֶׁרֶנִּיה תִלְתָּה שְׁבָשִׁין תִלְתָּה יוֹמִין אֵינוֹן:

40:12 Then Joseph said to him, "This is the interpretation of it: the three branches are three days;

40:13 בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים יִשָּׂא פַרְעֹה אֶת־רֹאשׁוֹ וְהִשִּׁיבָהּ עַל־פָּנָה וְנָתַתָּ כֹּס־פַרְעֹה בְיָדוֹ כַּמִּשְׁפָּט הָרָאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיִיתָ מִשְׁקֶהוּ:

40:13 בְּסוֹף תִלְתָּה יוֹמִין יִדְכָרִינֶךָ פַרְעֹה וַיְתִיבֶנֶךָ עַל שִׁימוֹשְׁךָ וְתִתִּין כָּסָא דְּפַרְעֹה בְיָדִיה כְּהִלְכָתָא קְדָמִיתָא דְּהוּיָתָא מִשְׁקִי לִיה:

40:13 within three more days Pharaoh will lift up your head and restore you to your office; and you will put Pharaoh's cup into his hand according to your former custom when you were his cupbearer.

40:14 כִּי אִם־זָכַרְתָּנִי אַתָּה כַּאֲשֶׁר יִיטֵב לָךְ וְעָשִׂיתָ־נָא עִמָּדִי חֶסֶד וְהִזְכַּרְתָּנִי אֶל־פַרְעֹה וְהוֹצֵאתָנִי מִן־הַבַּיִת הַזֶּה:

40:14 אֱלֹהִין תִּדְכְּרִינִי תַּחֲכַרִּינִי עִמָּךְ כִּד כְּדִי יֵיטֵב יוֹטִיב לָךְ וְתַעֲבִיד כְּעַן
עִמִּי טִיבֹו וְתִדְכֹּר עָלַי וְתִחֲכַרִּינִי קָדָם לֹות פֶּרְעָה וְתַפְקִינִי מִן בֵּית-אֲסִירֵי
הַדִּין:

40:14 "Only keep me in mind when it goes well with you, and please do me a kindness by mentioning me to Pharaoh and get me out of this house."

40:15 כִּי-גָנַב גָּנַבְתִּי מֵאֶרֶץ הָעִבְרִים וְגַם-פֹּה לֹא-עָשִׂיתִי מְאוּמָה כִּי-שָׂמוּ אֹתִי
בַּבּוֹר:

40:15 אֲרִי מִגָּנַב גָּנִיבְנָא מֵאֶרֶע עִבְרָאִי וְאִף הָכָא לֹא עֲבַדִּית מְדַעַם אֲרִי מִנִּיאֹו
שׁוּיָאוּ יָתִי בְּבֵית-אֲסִירֵי:

40:15 "For I was in fact kidnapped from the land of the Hebrews, and even here I have done nothing that they should have put me into the dungeon."

40:16 וַיֵּרָא שְׂרֵה־הָאֲפִים כִּי טוֹב פָּתַר וַיֹּאמֶר אֶל-יוֹסֵף אֶף-אֲנִי בַּחֲלוֹמִי וְהִנֵּה
שְׁלֹשָׁה סִלִּי חֲרִי עַל-רָאשָׁי:

40:16 וַחֲזָא רַב-נַחֲתוּמֵי אֲרִי יָאוֹת פֶּשֶׁר וַאֲמַר לְיוֹסֵף אִף אֲנָא בַּחֲלֹמִי וְהִנֵּה
תְּלָתָה סִלִּין דְּחִירוֹ עַל רִישִׁי:

40:16 When the chief baker saw that he had interpreted favorably, he said to Joseph, "I also saw in my dream, and behold, there were three baskets of white bread on my head;

40:17 וּבַסֵּל הָעֲלִיּוֹן מִכָּל מֵאֲכָל פֶּרְעָה מַעֲשָׂה אִפָּה וְהָעוֹף אָכַל אֹתָם מִן-הַסֵּל
מֵעַל רָאשֵׁי:

40:17 וּבַסֵּלָא עִילָאָה מִכָּל מִיכָלָא דְּפֶרְעָה עוֹבֵד נַחֲתוּם וְעוֹפָא אָכִיל יְתָהוֹן מִן
סֵלָא מֵעַלְוֵי מֵעַל רִישִׁי:

40:17 and in the top basket there were some of all sorts of baked food for Pharaoh, and the birds were eating them out of the basket on my head."

40:18 וַיַּעַן יוֹסֵף וַיֹּאמֶר זֶה פִּתְרָנוּ שְׁלֹשֶׁת הַסֵּלִים שְׁלֹשֶׁת יָמִים הֵם:

40:18 וַאֲתִיב יוֹסֵף וַאֲמַר דִּין פּוֹשְׁרָנִיה תְּלָתָה סִלִּין תְּלָתָה יוֹמִין אֵינּוּן:

40:18 Then Joseph answered and said, "This is its interpretation: the three baskets are three days;

40:19 בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים יִשָּׂא פֶרְעָה אֶת-רָאשֶׁךְ מֵעֲלֶיךָ וְתָלָה אוֹתָךְ עַל-עֵץ
וְאָכַל הָעוֹף אֶת-בִּשְׂרְךָ מֵעֲלֶיךָ:

40:19 בְּסוֹף תְּלָתָה יוֹמִין יַעֲדִי פֶרְעָה יָת רִישְׁךָ מִינְךָ וַיִּצְלֹב יָתְךָ עַל צְלִיבָא
וַיִּיכֹול עוֹפָא יָת בְּסַרְךָ מִינְךָ:

40:19 within three more days Pharaoh will lift up your head from you and will hang you on a tree, and the birds will eat your flesh off you."

40:20 וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יוֹם הַלֵּלָת אֶת-פֶּרְעָה וַיַּעַשׂ מִשְׁתָּה לְכָל-עֲבָדָיו וַיִּשָּׂא
אֶת-רָאשׁ שֶׁר הַמְּשָׁקִים וְאֶת-רָאשׁ שֶׁר הָאֲפִים בְּתוֹךְ עֲבָדָיו:

40:20 וְהָיָה בַּיּוֹמָא תְּלִיתָאָה יוֹם בֵּית וַלְדָא דְּפֶרְעָה וַעֲבַד מִשְׁתֵּיה לְכָל עֲבָדוּהִי
וַאֲדִכְר יָת רִישׁ רַב-שָׁקִי וְיָת רִישׁ רַב-נַחֲתוּמֵי בְּגוֹ עֲבָדוּהִי:

40:20 Thus it came about on the third day, which was Pharaoh's birthday, that he made a feast for all his servants; and he lifted up the head of the chief cupbearer and the head of the chief baker among his servants.

40:21 וַיָּשֻׁב אֶת-שֶׁר הַמְּשָׁקִים עַל-מִשְׁקָהוּ וַיִּתֵּן הַכּוֹס עַל-כַּף פֶּרְעָה:

40:21 וַאֲתִיב יָת רַב-שָׁקִי עַל שְׁקִיּוֹתֵיה וַיֵּהֵב כָּסָא עַל יָדָא דְּפֶרְעָה:

40:21 He restored the chief cupbearer to his office, and he put the cup into Pharaoh's hand;

40:22 וְאֵת שֶׁר הָאֲפִים תָּלָה כַּאֲשֶׁר פָּתַר לָהֶם יוֹסֵף:

40:22 וַיֵּת רַב־נַחְתוּמֵי צֶלֶב כָּמָא דְּפֶשֶׁר לְהוֹן יוֹסֵף:
40:22 but he hanged the chief baker, just as Joseph had interpreted to them.

40:23 וְלֹא־זָכַר שַׂר־הַמַּשְׁקִים אֶת־יוֹסֵף וַיִּשְׁכַּחְהוּ: פ
40:23 וְלֹא אִידְכַּר רַב־שָׁקִי יֵת יוֹסֵף וַאֲנַשְׁיִיה:
40:23 Yet the chief cupbearer did not remember Joseph, but forgot him.

41:1 וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים יָמִים וּפִרְעָה חֹלֵם וַהֲנֵה עַל־הַיָּאָר:
41:1 וַהֲנֵה מִסּוּף תַּרְתִּין שְׁנֵין דְּיוֹמִין וּפִרְעָה חֹלֵם וְהָא קָאִים עַל נַהֲרָא:
41:1 Now it happened at the end of two full years that Pharaoh had a dream, and behold, he was standing by the Nile.

41:2 וַהֲנֵה מִן־הַיָּאָר עֹלֹת שִׁבְעַ פָּרוֹת יְפֹת מְרֹאָה וּבְרִיאַת בָּשָׂר וַתִּרְעֶינָה בְּאֲחוּ:
41:2 וְהָא מִן נַהֲרָא סָלְקוּן שִׁבְעַ תּוֹרָן שְׁפִירָן לְמַחְזֵי וּפְטִימָן בְּסַר וַרְעִין בְּאֲחוּא:
41:2 And lo, from the Nile there came up seven cows, sleek and fat; and they grazed in the marsh grass.

41:3 וַהֲנֵה שִׁבְעַ פָּרוֹת אַחֲרוֹת עֹלֹת אַחֲרֵיהֶן מִן־הַיָּאָר רָעוֹת מְרֹאָה וְדַקּוֹת
בָּשָׂר וַתַּעֲמֹדְנָה אֶצֶל הַפָּרוֹת עַל־שִׁפְתַּי הַיָּאָר:
41:3 וְהָא שִׁבְעַ תּוֹרָן אוֹחֲרָנִין סָלִיקָא בְּתַרְיָהוֹן מִן נַהֲרָא בִישָׁן לְמַחְזֵי וַחֲסִירָן
בְּסַר וְקָמָא לְקַבְלָהוֹן דְּתוֹרְתָא עַל־כִּיף נַהֲרָא:
41:3 Then behold, seven other cows came up after them from the Nile, ugly and gaunt, and they stood by the other cows on the bank of the Nile.

41:4 וַתֹּאכְלֶנָה הַפָּרוֹת רָעוֹת הַמְרֹאָה וְדַקָּת הַבָּשָׂר אֶת שִׁבְעַ הַפָּרוֹת יְפֹת
הַמְרֹאָה וַהֲבִיאַת וַיִּיקֶץ פִּרְעָה:
41:4 וַאֲכָלָא תוֹרְתָא בִישָׁן דְּבִישָׁן לְמַחְזֵי וַחֲסִירָן בְּסַר יֵת שִׁבְעַ תּוֹרְתָא דְּשְׁפִירָן
שְׁפִירָן לְמַחְזֵי וּפְטִימָתָא וַאֲיֵתֵר פִּרְעָה:
41:4 The ugly and gaunt cows ate up the seven sleek and fat cows. Then Pharaoh awoke.

41:5 וַיִּישָׁן וַיַּחֲלֵם שְׁנִית וַהֲנֵה שִׁבְעַ שְׁבָלִים עֹלֹת בְּקִנָּה אֶחָד בְּרִיאוֹת וְטֹבוֹת:
41:5 וּדְמוּךְ וַחֲלֵם תְּנִינּוֹת וְהָא שִׁבְעַ שְׁוַבְלִין סָלְקוּן בְּקִנְיָא חֹד פְּטִימָן מַלְיָא
וְטֹבָן:
41:5 He fell asleep and dreamed a second time; and behold, seven ears of grain came up on a single stalk, plump and good.

41:6 וַהֲנֵה שִׁבְעַ שְׁבָלִים דַּקּוֹת וּשְׂדוּפֹת קֳדָיִם צִמְחוֹת אַחֲרֵיהֶן:
41:6 וְהָא שִׁבְעַ שְׁוַבְלִין לָקִין וּשְׁקִיפֹן קִידוֹם צִמְחוּן בְּתַרְיָהוֹן:
41:6 Then behold, seven ears, thin and scorched by the east wind, sprouted up after them.

41:7 וַתִּבְלַעְנָה הַשְּׁבָלִים הַדַּקּוֹת אֶת שִׁבְעַ הַשְּׁבָלִים הַבְּרִיאוֹת וְהַמְּלֵאוֹת וַיִּיקֶץ
פִּרְעָה וַהֲנֵה חֲלוּם:
41:7 וּבִלְעָא שְׁוַבְלִיא לְקִנְיָא יֵת שִׁבְעַ שְׁוַבְלִיא פְטִימָתָא וּמְלִיָּתָא וַאֲיֵתֵר פִּרְעָה
וְהָא חֲלָמָא:
41:7 The thin ears swallowed up the seven plump and full ears. Then Pharaoh awoke, and behold, it was a dream.

41:8 וַיְהִי בִּבְקָר' וַתִּפְעֹם רוּחוֹ וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת־כָּל־חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם
וְאֶת־כָּל־חֲכָמֵיהּ וַיִּסְפֹּר פִּרְעָה לָהֶם אֶת־חֲלָמוֹ וַאֲיֵן־פּוֹתֵר אוֹתָם לְפִרְעָה:
41:8 וַהֲנֵה בְּצִפְרָא וּמִטְרָפָא רוּחִיהּ וּשְׁלַח וּקְרָא יֵת כָּל לְכָל חֲרָשֵׁי מִצְרַיִם
מִצְרָאֵי וַיֵּת כָּל וּלְכָל חֲכִימָהָא וַאֲשַׁתְּעֵי פִרְעָה לְהוֹן יֵת חֲלָמִיהּ וְלִית דְּפֶשֶׁר
יִתְהוֹן לְפִרְעָה:

41:8 Now in the morning his spirit was troubled, so he sent and called for all the magicians of Egypt, and all its wise men. And Pharaoh told them his dreams, but there was no one who could interpret them to Pharaoh.

41:9 וַיְדַבֵּר שֶׁר הַמִּשְׁקִים אֶת־פַּרְעֹה לֵאמֹר אֶת־חֲטָאֵי אֲנִי מִזְכִּיר הַיּוֹם:

41:9 וּמִלִּיל רַב־שָׁקִי עִם פַּרְעֹה לְמִימַר יְתִי סוֹרְחָנִי אֲנִי מְדַכֵּר יוֹמָא דִּין:

41:9 Then the chief cupbearer spoke to Pharaoh, saying, "I would make mention today of my *own* offenses.

41:10 פַּרְעֹה קִצֵּף עַל־עַבְדָּיו וַיִּתֵּן אֹתִי בְּמִשְׁמַר בֵּית שֶׁר הַטְּבָחִים אֹתִי וְאֶת שֶׁר הָאֲפִים:

41:10 פַּרְעֹה רָגִיז עַל עַבְדוֹהִי וַיִּהְיֶה וּמִנִּי יְתִי בְּמִטְרַת בֵּית רַב־קְטוּלִיָּא יְתִי וַיִּתְּ רַב־נַחֲתוּמִי:

41:10 "Pharaoh was furious with his servants, and he put me in confinement in the house of the captain of the bodyguard, both me and the chief baker.

41:11 וַנַּחֲלֵמָה חֲלוֹם בְּלַיְלָה אֶחָד אֲנִי וְהוּא אִישׁ כִּפְתָּרוֹן חֲלָמוֹ חֲלָמוֹ:

41:11 וַחֲלָמָנָא חֲלָמָא בְּלַיְלָא חַד אֲנִי וְהוּא גְבַר כְּפוּשְׁרֵן חֲלָמִיה חֲלָמָנָא:

41:11 "We had a dream on the same night, he and I; each of us dreamed according to the interpretation of his *own* dream.

41:12 וְשֵׁם אֶתָּנוּ נַעַר עִבְרִי עָבַד לְשֶׁר הַטְּבָחִים וְנִסְפָּר־לֹו וַיִּפְתָּר־לָנוּ אֶת־חֲלָמֹתֵינוּ אִישׁ כַּחֲלָמוֹ פָּתַר:

41:12 וַתֵּמֶן עֲמָנָא עוֹלִים עִבְרִי עַבְדָּא לְרַב־קְטוּלִיָּא וְאַשְׁתַּעֲינָא לִיה וּפִשֶׁר לָנָא יְתִי חֲלָמָנָא גְבַר כְּחֲלָמִיה כְּפוּשְׁרֵן חֲלָמִיה פִּשֶׁר:

41:12 "Now a Hebrew youth *was* with us there, a servant of the captain of the bodyguard, and we related *them* to him, and he interpreted our dreams for us. To each one he interpreted according to his *own* dream.

41:13 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר פָּתַר־לָנוּ כֵּן הָיָה אֹתִי הֵשִׁיב עַל־פְּנֵי וְאֹתוֹ תָּלָה:

41:13 וַהֲוֶה כְּמָא דְּפִשֶׁר לָנָא כִּין הָוָה יְתִי אַחִיב עַל שְׁמוּשִׁי וַיִּתִּיה צֹלָב:

41:13 "And just as he interpreted for us, so it happened; he restored me in my office, but he hanged him."

41:14 וַיִּשְׁלַח פַּרְעֹה וַיִּקְרָא אֶת־יוֹסֵף וַיְרִיצֵהוּ מִן־הַבּוֹר וַיַּגְלֵחַ וַיַּחֲלֵף שְׂמֻלָּתוֹ וַיָּבֵא אֶל־פַּרְעֹה:

41:14 וַשְׁלַח פַּרְעֹה וַקְרָא יְתִי יוֹסֵף לְיוֹסֵף וְאַרְהֻטוֹהִי מִן בֵּית־אֲסִירֵי וְסַפֵּר וְשִׁנִּי כְּסוּתִיה וְעַל לֹות פַּרְעֹה:

41:14 Then Pharaoh sent and called for Joseph, and they hurriedly brought him out of the dungeon; and when he had shaved himself and changed his clothes, he came to Pharaoh.

41:15 וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף חֲלוֹם חֲלָמָתִי וּפָתַר אֵין אֹתוֹ וְאֲנִי שָׁמַעְתִּי עָלֶיךָ לֵאמֹר תִּשְׁמַע חֲלוֹם לְפָתַר אֹתוֹ:

41:15 וַאֲמַר פַּרְעֹה לְיוֹסֵף חֲלָמָא חֲלָמִית וּפִשֶׁר לִית לִיה יְתִיה וְאֲנִי שָׁמַעִית עָלֶךְ לְמִימַר דָּאת שָׁמַע חֲלָמָא וּמִפִּשֶׁר לִיה:

41:15 Pharaoh said to Joseph, "I have had a dream, but no one can interpret it; and I have heard it said about you, that when you hear a dream you can interpret it."

41:16 וַיַּעַן יוֹסֵף אֶת־פַּרְעֹה לֵאמֹר בְּלִעְדֵּי אֱלֹהִים יַעֲנֶה אֶת־שְׁלוֹם פַּרְעֹה:

41:16 וְאַחִיב יוֹסֵף יְתִי פַרְעֹה לְמִימַר לֹא בִר מִן חוֹכְמָתִי אֱלֹהִין מִן־קֶדֶם יוֹי יִתְחַב יְתִי שְׁלָמָא דְּפַרְעֹה:

41:16 Joseph then answered Pharaoh, saying, "It is not in me; God will give Pharaoh a favorable answer."

41:17 וַיְדַבֵּר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף בְּחֲלָמִי הִנְנִי עֹמֵד עַל־שִׁפְתֵי הַיָּאֵר:

41:17 וּמִלִּיל פַּרְעֹה עִם יוֹסֵף בְּחֲלָמִי הָאֲנִי קָאִים עַל־כִּיף נְהָרָא:

41:17 So Pharaoh spoke to Joseph, "In my dream, behold, I was standing on the bank of the Nile;

41:18 וַהֲנֵה מִן־הַיָּאֵר עֹלֹת שֶׁבַע פָּרוֹת בְּרִיאֹת בָּשָׂר וַיִּפֹּת תֶּאֱרַךְ וַתִּרְעֶינָה בָּאָחוּי:
 41:18 וְהָא מִן נִהְרָא סָלְקֵן שֶׁבַע תּוֹרָן פְּטִימָן בְּסַר וְשִׁפִּירָן לְמַחְזִי וְרַעֲיָן בָּאָחוּא:
 41:18 and behold, seven cows, fat and sleek came up out of the Nile, and they grazed in the marsh grass.

41:19 וַהֲנֵה שֶׁבַע־פָּרוֹת אַחֲרוֹת עֹלֹת אַחֲרֵיהֶן דָּלוֹת וְרַעוֹת תֶּאֱרַךְ מְאֹד וְרַקוֹת
 בָּשָׂר לֹא־רָאִיתִי כִּהְנֵה בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם לְרַע:

41:19 וְהָא שֶׁבַע תּוֹרָן אֲוַחֲרָנִין סָלִיקָא בְּתַרְיָהוֹן חֲסִיכָן וּבִישָׁן וּבִישָׁן לְמַחְזִי
 לַחֲדָא וְחֲסִירָן בְּסַר לֹא חֲזִיתִי דְכּוֹתָהוֹן בְּכָל אַרְעָא דְּמִצְרַיִם לְבִישׁוֹ:

41:19 "Lo, seven other cows came up after them, poor and very ugly and gaunt, such as I had never seen for ugliness in all the land of Egypt;

41:20 וַתֹּאכְלֵנָה הַפָּרוֹת הָרַקוֹת וְהָרַעוֹת אֶת שֶׁבַע הַפָּרוֹת הָרֵאשֹׁנוֹת הַבְּרִיאֹת:

41:20 וַאֲכָלָא תּוֹרָתָא חֲסִיכָתָא וּבִישָׁתָא יֵת שֶׁבַע תּוֹרָתָא קְדַמִּיתָא פְּטִימָתָא:

41:20 and the lean and ugly cows ate up the first seven fat cows.

41:21 וַתִּבָּאנָה אֶל־קִרְבָּנָה וְלֹא נֹדַע כִּי־בָאוּ אֶל־קִרְבָּנָה וּמִרְאִיתָהּ רָע כַּאֲשֶׁר
 בְּתַחֲלָה וְאִיקִּין:

41:21 וְעֵלָא לְמַעֲיָהוֹן וְלֹא אֲתִידַע אֲרִי עֵלָא לְמַעֲיָהוֹן וּמַחְזִיָּהוֹן בִּישׁ כִּיד
 בְּקַדְמִיתָא וְאִיתַעֲרִית:

41:21 "Yet when they had devoured them, it could not be detected that they had devoured them, for they were just as ugly as before. Then I awoke.

41:22 וַאֲרָא בַּחֲלֹמִי וַהֲנֵה שֶׁבַע שְׂבָלִים עֹלֹת בְּקִנָּה אֶחָד מְלֵאֹת וְטֹבוֹת:

41:22 וְחֲזִית בַּחֲלֹמִי וְהָא שֶׁבַע שׁוּבְלִין סָלְקֵן בְּקִנְיָא חֵד מְלִין וְטָבוֹן:

41:22 "I saw also in my dream, and behold, seven ears, full and good, came up on a single stalk;

41:23 וַהֲנֵה שֶׁבַע שְׂבָלִים צְנֻמוֹת דְּקוֹת שְׂדָפוֹת קָדִים צְמָחוֹת אַחֲרֵיהֶם:

41:23 וְהָא שֶׁבַע שׁוּבְלִין נֶצֶן לִקְנוֹן שְׁקִיפֵן קָדוֹם צְמָחוֹן בְּתַרְיָהוֹן:

41:23 and lo, seven ears, withered, thin, and scorched by the east wind, sprouted up after them;

41:24 וַתִּבְלַעַן הַשְּׂבָלִים הַדְּקָת אֶת שֶׁבַע הַשְּׂבָלִים הַטֹּבוֹת וַאֲמַר אֶל־הַחֲרָטְמִים
 וַאֲיֵן מַגִּיד לִי:

41:24 וּבִלְעָא שׁוּבְלִיא לְקִנְיָא יֵת שֶׁבַע שׁוּבְלִיא טְבָתָא וַאֲמַרִית לְחֲרָשִׁיא וְלִית
 דְּמַחְזִי לִי:

41:24 and the thin ears swallowed the seven good ears. Then I told it to the magicians, but there was no one who could explain it to me."

41:25 וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־פַּרְעֹה חֲלוֹם פַּרְעֹה אֶחָד הוּא אֵת אֲשֶׁר הָאֱלֹהִים עֹשֶׂה
 הַגִּיד לְפַרְעֹה:

41:25 וַאֲמַר יוֹסֵף לְפַרְעֹה חֲלֵמָא דְּפַרְעֹה חֵד הוּא יֵת דִּיּוּי עֲתִיד לְמַעֲבַד חֲוִי
 לְפַרְעֹה:

41:25 Now Joseph said to Pharaoh, "Pharaoh's dreams are one and the same; God has told to Pharaoh what He is about to do.

41:26 שֶׁבַע פָּרֹת הַטֹּבוֹת שֶׁבַע שָׁנִים הֵנָּה וְשֶׁבַע הַשְּׂבָלִים הַטֹּבוֹת שֶׁבַע שָׁנִים הֵנָּה
 חֲלוֹם אֶחָד הוּא:

41:26 שֶׁבַע תּוֹרָתָא טְבָתָא שֶׁבַע שָׁנִיא אֲנִין וְשֶׁבַע שׁוּבְלִיא טְבָתָא שֶׁבַע שָׁנִיא
 אֲנִין חֲלֵמָא חֵד הוּא:

41:26 "The seven good cows are seven years; and the seven good ears are seven years; the dreams are one and the same.

41:27 וְשִׁבְעַת הַפָּרוֹת הַרְקוֹת וְהָרַעַת הָעֵלֶת אַחֲרֵיהֶן שִׁבְעַת שָׁנִים הִנֵּה וְשִׁבְעַת הַשְּׂבִילִים הַרְקוֹת שְׂדֵפוֹת הַקָּדִים יִהְיוּ שִׁבְעַת שָׁנֵי רָעָב:
 41:27 וְשִׁבְעַת תּוֹרְתָא חֲסִיכָתָא וּבִישָׁתָא דְסִלְיָא בְּתַרְיָהוֹן שִׁבְעַת שָׁנִיָּא אֲנִין וְשִׁבְעַת שׁוּבְלִיָּא לְקִנְתָּא דְשִׁקְיָן קִידוּם יְהוֹנָן וְיְהוֹנָן שִׁבְעַת שָׁנֵי כַפְנָא:

41:27 "The seven lean and ugly cows that came up after them are seven years, and the seven thin ears scorched by the east wind will be seven years of famine.

41:28 הוּא הַדְּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל־פַּרְעֹה אֲשֶׁר הָאֱלֹהִים עָשָׂה הִרְאָה אֶת־פַּרְעֹה:
 41:28 הוּא פִתְגָמָא דְמַלְלִית עִם פַּרְעֹה יֵת דְיוּי עֲתִיד לְמַעְבֵּד אַחְזִי יֵת פַּרְעֹה לַפַּרְעֹה:

41:28 "It is as I have spoken to Pharaoh: God has shown to Pharaoh what He is about to do.

41:29 הִנֵּה שִׁבְעַת שָׁנִים בָּאוֹת שָׁבַע גְּדוֹל בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם:
 41:29 הָא שִׁבְעַת שָׁנִיָּא אֲתִין סְבָעָא רַבָּא בְּכָל אֶרֶעָא דְמִצְרַיִם:

41:29 "Behold, seven years of great abundance are coming in all the land of Egypt;

41:30 וְקָמוּ שִׁבְעַת שָׁנֵי רָעָב אַחֲרֵיהֶן וְנִשְׁפַּח כָּל־הַשָּׂבַע בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְכָל־הָרָעָב אֶת־הָאֶרֶץ:
 41:30 וַיִּקְוֶן שִׁבְעַת שָׁנֵי כַפְנָא בְּתַרְיָהוֹן וַיִּתְנַשֵּׂי כָל סְבָעָא בְּאֶרֶעָא דְמִצְרַיִם וַיִּשְׁיִצִי כַפְנָא יֵת עֲמָא דְאֶרֶעָא וַיִּשְׁתַּצִּי עֲמָא דְאֶרֶעָא בַּכַּפְנָא:

41:30 and after them seven years of famine will come, and all the abundance will be forgotten in the land of Egypt, and the famine will ravage the land.

41:31 וְלֹא־יִדָּע הַשָּׂבַע בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הָרָעָב הַהוּא אַחֲרֵי־כֵן כִּי־כָבֵד הוּא מְאֹד:
 41:31 וְלֹא יִתִּידַע סְבָעָא בְּאֶרֶעָא מִן־קֶדָם כַּפְנָא הַהוּא דִּיהִי בְּתַר כִּין אַרִי תַקִּיף הוּא לַחֲדָא:

41:31 "So the abundance will be unknown in the land because of that subsequent famine; for it *will be* very severe.

41:32 וְעַל הַשָּׁנוֹת הַחֲלוּם אֶל־פַּרְעֹה פַּעַמַּיִם כִּי־נִכְּוֹן הַדְּבָר מֵעַם הָאֱלֹהִים וּמִמֶּהָר הָאֱלֹהִים לַעֲשׂוֹתוֹ:
 41:32 וְעַל דְּאִיתְּנִי חֲלֹמָא לְפַרְעֹה דִּנֵּן תַּרְתִּין זְמַנִּין אַרִי תַקִּין תַּקִּיף פִּתְגָמָא מִן־קֶדָם יוּי וּמוֹחִי יוּי לְמַעְבְּדִיהָ:

41:32 "Now as for the repeating of the dream to Pharaoh twice, *it means* that the matter is determined by God, and God will quickly bring it about.

41:33 וַעֲתָה יִרְא פַרְעֹה אִישׁ נָבוֹן וְחָכָם וַיִּשִׁיתָהוּ עַל־אֶרֶץ מִצְרַיִם:
 41:33 וּכְעַן יַחְזִי פַרְעֹה גִבֹּר סוֹכְלָתָן וְחָכִים וַיִּמְנִינִיהָ עַל אֶרֶעָא דְמִצְרַיִם:

41:33 "Now let Pharaoh look for a man discerning and wise, and set him over the land of Egypt.

41:34 יַעֲשֶׂה פַרְעֹה וַיִּפְקֹד פְּקָדִים עַל־הָאֶרֶץ וְחֲמִשָּׁ אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשִׁבְעַת שָׁנֵי הַשָּׂבַע:
 41:34 יַעֲבִיד פַּרְעֹה וַיִּמְנִי מַהִימְנִין עַל אֶרֶעָא וַיִּזְרְזוּן יֵת אֶרֶעָא דְמִצְרַיִם בְּשִׁבְעַת שָׁנֵי סְבָעָא:

41:34 "Let Pharaoh take action to appoint overseers in charge of the land, and let him exact a fifth of the produce of the land of Egypt in the seven years of abundance.

41:35 וַיִּקְבְּצוּ אֶת־כָּל־אֹכֶל הַשָּׁנִים הַטֹּבֹת הַבָּאֹת הָאֵלֶּה וַיִּצְבְּרוּ־בָר תַּחַת יַד־פַּרְעֹה אֹכֶל בְּעָרִים וּשְׁמָרוּ:

41:35 וַיִּכְנָשׁוּן יֵת כָּל עֵיבוֹר שְׁנֵי טַבָּחַת דָּאֲתִין אֱלִין הָאִילִין וַיִּצְבְּרוּן וַיַּעֲבִדוּן
עֵיבוֹרָא תַּחֲתֵי יַד מְהִימְנֵי פִּרְעָה עֵיבוֹרָא בְּקֶרְוָא וַיִּטְרוּן:

41:35 "Then let them gather all the food of these good years that are coming, and store up the grain for food in the cities under Pharaoh's authority, and let them guard it."

41:36 וְהָיָה הָאֵכָל לְפָקֶדוֹן לְאֶרֶץ לְשִׁבְעַת שָׁנֵי הָרָעָב אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה בָּאָרֶץ מִצֵּרִים
וְלֹא־תִכָּרֵת הָאֶרֶץ בְּרָעָב:

41:36 וַיְהִי עֵיבוֹרָא גִּנְזוֹ לְעֵמָא דִּארְעָא לְשִׁבְעַת בְּשָׁבַע שָׁנֵי כִּפָּא דִּיהוּן
בִּארְעָא דְּמִצְרַיִם וְלֹא יִשְׁתִּיּוּ עֵמָא דִּארְעָא בְּכַפָּא:

41:36 "Let the food become as a reserve for the land for the seven years of famine which will occur in the land of Egypt, so that the land will not perish during the famine."

41:37 וַיֵּשֶׁב הַדָּבָר בְּעֵינֵי פִּרְעָה וּבְעֵינֵי כָּל־עַבְדָּיו:

41:37 וּשְׁפָר פִּתְגָמָא בְּעֵינֵי פִּרְעָה וּבְעֵינֵי כָּל עַבְדֵּיהִי:

41:37 Now the proposal seemed good to Pharaoh and to all his servants.

41:38 וַיֹּאמֶר פִּרְעָה אֶל־עַבְדָּיו הֲנִמְצָא כָּזֶה אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ אֱלֹהִים בּוֹ:

41:38 וַאֲמַר פִּרְעָה לְעַבְדֵּיהִי הֲנִשְׁכַּח כָּדִין גִּבֹּר דְּרוּחַ נְבוּאָה מִן־קֶדֶם יוּי בֵּיהִ:

41:38 Then Pharaoh said to his servants, "Can we find a man like this, in whom is a divine spirit?"

41:39 וַיֹּאמֶר פִּרְעָה אֶל־יוֹסֵף אַחֲרֵי הוֹדִיעַ אֱלֹהִים אוֹתָךְ אֶת־כָּל־זֹאת אִין־נְבוֹן
וְחָכָם כְּמֹד:

41:39 וַאֲמַר פִּרְעָה לְיוֹסֵף בְּתַר דְּהוֹדִיעַ דִּי אוֹדִיעַ יוּי יִתֵּךְ יֵת כָּל דָּא לִית
דְּסוֹכְלָתָן סְכָלָתָן וְחָכִים כּוֹתֵךְ דְּכוֹתֵךְ:

41:39 So Pharaoh said to Joseph, "Since God has informed you of all this, there is no one so discerning and wise as you are."

41:40 אַתָּה תִּהְיֶה עַל־בֵּיתִי וְעַל־פִּיךָ יִשָּׁק כָּל־עַמִּי רַק הַכֶּסֶף אֲנִידֵּל מִמֶּךָ:

41:40 אֶת תְּהִי מִמֶּנָּא עַל בֵּיתִי וְעַל מִימָרְךָ יִתְּזֶן כָּל עַמִּי לְחוּד כּוֹרְסִי
מִלְּכוּתָא הָדִין אִיהִי יְקִיר מִינְךָ:

41:40 "You shall be over my house, and according to your command all my people shall do homage; only in the throne I will be greater than you."

41:41 וַיֹּאמֶר פִּרְעָה אֶל־יוֹסֵף רְאֵה נָתַתִּי אֶתְךָ עַל כָּל־אֶרֶץ מִצְרַיִם:

41:41 וַאֲמַר פִּרְעָה לְיוֹסֵף חַזִּי דְּמִנִּיתִי יִתֵּךְ עַל כָּל אֶרְעָא דְּמִצְרַיִם:

41:41 Pharaoh said to Joseph, "See, I have set you over all the land of Egypt."

41:42 וַיֹּסֶר פִּרְעָה אֶת־טַבַּעְתּוֹ מֵעַל יָדּוֹ וַיִּתֵּן אֹתָהּ עַל־יַד יוֹסֵף וַיַּלְבֵּשׁ אוֹתוֹ
בְּגָדֵי־שֵׁשׁ וַיַּשֶּׂם רֶבֶד הַזָּהָב עַל־צוּאָרוֹ:

41:42 וַאֲעֲדִי פִּרְעָה יֵת עֲזָקְתִּיהּ מֵעַל יָדֶיהָ וַיַּהֲב יָתָהּ עַל יָדָא דְּיוֹסֵף וַאֲלַבִּישׁ
יָתִיהּ לְבוּשֵׁין דְּבוּץ וְשׁוּי מְנִיכָא דְּדַהֲבָא עַל צוּרִיהּ:

41:42 Then Pharaoh took off his signet ring from his hand and put it on Joseph's hand, and clothed him in garments of fine linen and put the gold necklace around his neck.

41:43 וַיַּרְכֵּב אוֹתוֹ בְּמַרְכָּבַת הַמִּשְׁנָה אֲשֶׁר־לוֹ וַיִּקְרָאוּ לְפָנָיו אֲבָרָךְ וְנָתַן אוֹתוֹ
עַל כָּל־אֶרֶץ מִצְרַיִם:

41:43 וַאֲרָכִיב יָתִיהּ בְּרִתִּיכָא תַּנִּיתָא דִּילִיָּהּ וַאֲכַרִּיזוּ קְדָמוּהִי עֲלוּהִי דִּין אָבָא
לְמַלְכָּא וּמִנִּי יָתִיהּ עַל כָּל אֶרְעָא דְּמִצְרַיִם:

41:43 He had him ride in his second chariot; and they proclaimed before him, "Bow the knee!" And he set him over all the land of Egypt.

41:44 וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל-יוֹסֵף אֲנִי פַרְעֹה וּבְלִעְדֶּיךָ לֹא-יָרִים אִישׁ אֶת-יָדוֹ
וְאֶת-רַגְלוֹ בְּכָל-אֶרֶץ מִצְרַיִם:

41:44 וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה לְיוֹסֵף אֲנִי פַרְעֹה וּבֶר מִמִּמָּרָא מִן מִימְרְךָ לֹא יָרִים גִּבֹּר
יָת יָדִיהָ לְמִיחַד זֵין וְיִת רַגְלֶיהָ לְמַרְכָּב עַל סוּסִיא בְּכָל אֶרֶעָא דְּמִצְרַיִם:

41:44 Moreover, Pharaoh said to Joseph, "Though I am Pharaoh, yet without your permission no one shall raise his hand or foot in all the land of Egypt."

41:45 וַיִּקְרָא פַרְעֹה שֵׁם-יוֹסֵף צָפְנַת פַּעֲנָח וַיִּתֶּן-לוֹ אֶת-אֲסֶנַת בַּת-פּוֹטִיפָר
כֹּהֵן אֵן לְאִשָּׁה וַיֵּצֵא יוֹסֵף עַל-אֶרֶץ מִצְרַיִם:

41:45 וּקְרָא פַרְעֹה שׁוֹם יוֹסֵף צָפְנַת-פַּעֲנָח גּוֹבְרָא דְּמִטְמָרן גִּלְיָן לִיה וַיְהִיב לִיה
יָת אֲסֶנַת בַּת פּוֹטִיפ־פַּרְעֹה רַבָּא דְּאוֹן לְאִיתוֹ לְאִנְתּוֹ וּנְפִק יוֹסֵף שְׁלִישׁ עַל כָּל
אֶרֶעָא דְּמִצְרַיִם:

41:45 Then Pharaoh named Joseph Zaphenath-paneah; and he gave him Asenath, the daughter of Potiphera priest of On, as his wife. And Joseph went forth over the land of Egypt.

41:46 וַיּוֹסֶף בֶּן-שְׁלֹשִׁים שָׁנָה בַּעֲמֻדוֹ לִפְנֵי פַרְעֹה מֶלֶךְ-מִצְרַיִם וַיֵּצֵא יוֹסֵף מִלִּפְנֵי
פַּרְעֹה וַיַּעֲבֹר בְּכָל-אֶרֶץ מִצְרַיִם:

41:46 וַיּוֹסֶף בֶּר תִּלְתִּין שָׁנִין כַּד קָם קֶדֶם פַּרְעֹה מֶלֶכָא דְּמִצְרַיִם וּנְפִק יוֹסֵף
מִן-קֶדֶם פַּרְעֹה וַעֲבַר שְׁלִישׁ בְּכָל אֶרֶעָא דְּמִצְרַיִם:

41:46 Now Joseph was thirty years old when he stood before Pharaoh, king of Egypt. And Joseph went out from the presence of Pharaoh and went through all the land of Egypt.

41:47 וַתַּעַשׂ הָאֶרֶץ בְּשִׁבְעֵי שָׁנִי הַשְּׁבַע לְקַמְצִים:

41:47 וּכְנִשּׁוּ דִּירֵי אֶרֶעָא בְּשִׁבְעֵי שָׁנִי סְבַעָא עֵיבוֹרָא לְאוֹצְרִין:

41:47 During the seven years of plenty the land brought forth abundantly.

41:48 וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אֹכֶל שִׁבְעֵי שָׁנִים אֲשֶׁר הָיוּ בָאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּתֵּן-אֹכֶל בַּעֲרִים
אֹכֶל שְׂדֵה-הָעִיר אֲשֶׁר סְבִיבֹתֶיהָ נָתַן בַּתּוֹכָהּ:

41:48 וּכְנִשׁ יָת כָּל עֵיבוֹר שִׁבְעֵי שָׁנִיא דְּהוּאָה בְּאֶרֶעָא דְּמִצְרַיִם וַיְהִיב עֵיבוֹרָא
בְּקֶרְוֵיא עֵיבוֹר חֻקֵּל קֶרְתָא דְּבִסְחָרְנָהָא יְהִיב בְּגוּהָ:

41:48 So he gathered all the food of these seven years which occurred in the land of Egypt and placed the food in the cities; he placed in every city the food from its own surrounding fields.

41:49 וַיַּצְבֵּר יוֹסֵף בֶּר כָּחוֹל הַיָּם הָרַבָּה מֵאֹד עַד כִּי-חָדַל לִסְפֹּר כִּי-אֵין מִסְפָּר:

41:49 וּכְנִשׁ יוֹסֵף עֵיבוֹרָא כְּחֵלָא דִּימָא סְגִי לְחֻדָא עַד דְּפִסַּק מִלְּמִנִי לְמִנִּי
אֶרִי לִית מִנּוֹן:

41:49 Thus Joseph stored up grain in great abundance like the sand of the sea, until he stopped measuring it, for it was beyond measure.

41:50 וּלְיוֹסֵף יֻלְּדוּ שְׁנֵי בָנִים בְּטָרָם תְּבוּא שְׁנַת הָרָעָב אֲשֶׁר יִלְדָה-לוֹ אֲסֶנַת
בַּת-פּוֹטִיפָר עַד כֹּהֵן אוֹן:

41:50 וּלְיוֹסֵף אֲתִילִידוֹ תְּרִין בָּנִין עַד-לָא עֲלִית שְׁתָא דְּכַפְנָא דִּילִידַת לִיה
אֲסֶנַת בַּת פּוֹטִיפ־פַּרְעֹה רַבָּא דְּאוֹן:

41:50 Now before the year of famine came, two sons were born to Joseph, whom Asenath, the daughter of Potiphera priest of On, bore to him.

41:51 וַיִּקְרָא יוֹסֵף אֶת-שֵׁם הַבְּכוֹר מְנַשֶּׁה כִּי-נִשְׁנִי אֱלֹהִים אֶת-כָּל-עַמְלִי וְאֵת
כָּל-בֵּית אָבִי:

41:51 וּקְרָא יוֹסֵף יָת שׁוֹם בּוֹכְרָא מְנַשֶּׁה אֶרִי אֲנַשְׁיָנִי יוֹי יָת כָּל עַמְלִי וְיִת כָּל

בית־אבא:

41:51 Joseph named the firstborn Manasseh, "For," *he said*, "God has made me forget all my trouble and all my father's household."

41:52 וַיֹּאֵת שֵׁם הַשְּׁנִי קָרָא אֶפְרַיִם כִּי־הִפְרִנִי אֱלֹהִים בָּאָרֶץ עֲנִי:

41:52 וַיֵּת שׁוֹם תְּנִינָא קָרָא אֶפְרַיִם אֲרִי אֶפְשִׁנִי יְיָ בָּאֲרֶע שְׁעִבּוּדִי:

41:52 He named the second Ephraim, "For," *he said*, "God has made me fruitful in the land of my affliction."

41:53 וַתִּכְלִינָה שְׁבַע שָׁנִי הַשְּׁבַע אֲשֶׁר הָיָה בָּאָרֶץ מִצָּרִים:

41:53 וּשְׁלִימָא שְׁבַע שָׁנִי סִבְעָא דַּהּוּה בִּארְעָא דְּמִצָּרִים:

41:53 When the seven years of plenty which had been in the land of Egypt came to an end,

41:54 וַתַּחֲלִינָה שְׁבַע שָׁנִי הָרָעָב לָבוֹא כְּאֲשֶׁר אָמַר יוֹסֵף וַיְהִי רָעָב

בְּכָל־הָאֲרָצוֹת וּבְכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם הָיָה לֶחֶם:

41:54 וְשָׂרִיָּאָה שְׁבַע שָׁנִי כִפְנָא לְמִיתִי לְמִיעַל כְּמָא דְּאָמַר יוֹסֵף וַהּוּה כִּפְנָא

בְּכָל אֲרַעְתָּא וּבְכָל אֲרַעָא דְּמִצְרַיִם הָיָה לֶחֶם:

41:54 and the seven years of famine began to come, just as Joseph had said, then there was famine in all the lands, but in all the land of Egypt there was bread.

41:55 וַתִּרְעַב כָּל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּצְעַק הָעָם אֶל־פַּרְעֹה לֶלֶחֶם וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה

לְכָל־מִצְרַיִם לָכוּ אֶל־יוֹסֵף אֲשֶׁר־יֹאמַר לָכֶם תַּעֲשׂוּ:

41:55 וּכְפִינֵת כָּל אֲרַעָא דְּמִצְרַיִם וּצִוּחַ עָמָא קָדָם לוֹת פַּרְעֹה עַל לֶחֶם:

לֶלֶחֶם וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה לְכָל מִצְרָאִי אִיזִילוּ לְנֹת יוֹסֵף דִּימַר דִּי יֹאמַר לָכוּן

תַּעֲבֹדוּן:

41:55 So when all the land of Egypt was famished, the people cried out to Pharaoh for bread; and Pharaoh said to all the Egyptians, "Go to Joseph; whatever he says to you, you shall do."

41:56 וַהֲרַעַב הָיָה עַל כָּל־פְּנֵי הָאָרֶץ וַיִּפְתַּח יוֹסֵף אֶת־כָּל־אֲשֶׁר בָּהֶם וַיִּשְׁבֵּר

לְמִצְרַיִם וַיַּחֲזֹק הָרָעָב בָּאָרֶץ מִצְרַיִם:

41:56 וְכִפְנָא הָיָה עַל־אֲפִי כָל עַל כָּל אֲפִי אֲרַעָא וּפְתַח יוֹסֵף יֵת כָּל אוֹצְרֵיָא

דְּבִהוֹן עִיבּוּרָא וּזְבִין לְמִצְרָאִי לְמִצְרַיִם וּתְקִיף אֲרִי תְקִיף כִּפְנָא בָּאֲרַעָא

דְּמִצְרַיִם:

41:56 When the famine was *spread* over all the face of the earth, then Joseph opened all the storehouses, and sold to the Egyptians; and the famine was severe in the land of Egypt.

41:57 וְכָל־הָאָרֶץ בָּאוּ מִצְרַיִמָּה לְשֹׁבֵר אֶל־יוֹסֵף כִּי־חָזַק הָרָעָב בְּכָל־הָאָרֶץ:

41:57 וְכָל דִּירֵי אֲרַעָא אָתוּ עֵלּוּ לְמִצְרַיִם לְמִזְבֵּן עִיבּוּרָא מִן יוֹסֵף אֲרִי תְקִיף

כִּפְנָא בְּכָל אֲרַעָא:

41:57 The people of all the earth came to Egypt to buy grain from Joseph, because the famine was severe in all the earth.

42:1 וַיֵּרָא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ־שֹׁבֵר בְּמִצְרַיִם וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לָמָּה תִּתְרָאוּ:

42:1 וַחֲזָא יַעֲקֹב אֲרִי עִיבּוּר מִזְדָּבֵן בְּמִצְרַיִם וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לָמָּה דִּנֵּן

תִּתְחַזּוּן:

42:1 Now Jacob saw that there was grain in Egypt, and Jacob said to his sons, "Why are you staring at one another?"

42:2 וַיֹּאמֶר הִנֵּה שָׁמַעְתִּי כִּי יֵשׁ־שֹׁבֵר בְּמִצְרַיִם רְדוּ־שָׁמָּה וְשִׁבְרוּ־לָנוּ מִשָּׁם וְנָחִיָּה

וְלֹא נָמוּת:

42:2 וַיֹּאמֶר הָא שְׁמַעִית אֲרִי אֵיִת עִיבּוּר מִזְדָּבֵן בְּמִצְרַיִם חֲוֹתוּ לְתַמָּן וּזְבוּנוּ לָנָא

מִתַּמָּן וְנִיחִי וְלֹא נָמוּת:

42:2 He said, "Behold, I have heard that there is grain in Egypt; go down there and buy *some* for us from that place, so

that we may live and not die."

42:3 וַיֵּרְדּוּ אֶחָיוּסֵף עִשְׂרָה לְשָׁבֵר בָּר מִמִּצְרַיִם:

42:3 וּנְחָתוּ אֶחִי יוֹסֵף עֶסְרָא לְמִזְבֵּן עִיבּוּרָא מִמִּצְרַיִם:

42:3 Then ten brothers of Joseph went down to buy grain from Egypt.

42:4 וְאֶת־בְּנִימִן אֶחִי יוֹסֵף לֹא־שָׁלַח יַעֲקֹב אֶת־אֶחָיו כִּי אָמַר פֶּן־יִקְרָאנוּ אִסּוֹן:

42:4 וְיֵת בְּנִימָן אֶחָוִי דְיוֹסֵף לֹא שָׁלַח יַעֲקֹב עִם אֶחָוִי אֲרִי אָמַר דְּלִמָּא

יַעֲרֵינִיָּה מוֹתָא:

42:4 But Jacob did not send Joseph's brother Benjamin with his brothers, for he said, "I am afraid that harm may befall him."

42:5 וַיָּבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְשָׁבֵר בְּתוֹךְ הַבָּאִים כִּי־הָיָה הָרָעָב בָּאָרֶץ כְּנָעַן:

42:5 וְעָלוּ וְאָתוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִזְבֵּן עִיבּוּרָא בְּגוֹ עֲלִיא אֲרִי הָוָה כִּפְנָא בְּאֶרֶעָא

דְּכַנְעָן דְּמִצְרַיִם:

42:5 So the sons of Israel came to buy grain among those who were coming, for the famine was in the land of Canaan also.

42:6 וַיּוֹסֶף הוּא הַשְׁלִיט עַל־הָאָרֶץ הוּא הַמְּשַׁבֵּיר לְכָל־עַם הָאָרֶץ וַיָּבֹאוּ אֶחָי

יוֹסֵף וַיִּשְׁתַּחֲוּ־לוֹ אַפַּיִם אֶרְצָה:

42:6 וַיּוֹסֶף הוּא שְׁלִיט דְּשְׁלִיט עַל אֶרֶעָא הוּא מְזַבֵּין דִּימִזְבֵּין עִיבּוּרָא לְכָל

עַמָּא דְּאֶרֶעָא וְאָתוּ אֶחָי אֶחָי יוֹסֵף וּסְגִידוּ לִיה עַל אִפִּיהוֹן עַל אֶרֶעָא:

42:6 Now Joseph was the ruler over the land; he was the one who sold to all the people of the land. And Joseph's brothers came and bowed down to him with *their* faces to the ground.

42:7 וַיֵּרָא יוֹסֵף אֶת־אֶחָיו וַיִּכְרֶם וַיִּתְּנָפֶר אֲלֵיהֶם וַיְדַבֵּר אִתָּם קָשׁוֹת וַיֹּאמֶר

אֱלֹהִים מֵאִין בָּאתֶם וַיֹּאמְרוּ מֵאָרֶץ כְּנָעַן לְשָׁבֵר־אֹכֶל:

42:7 וַחֲזָא יוֹסֵף יֵת אֶחָוִי וְאִשְׁתַּמּוּדְעִינוּן וַחֲשִׁיב מָא דִּימְלִיל עִימָהוֹן וּמְלִיל

עִימָהוֹן קָשִׁין וַאֲמַר לְהוֹן מִנֵּן אֶתִּיתוֹן וַאֲמָרוּ מֵאֶרֶעָא דְּכַנְעָן לְמִזְבֵּן עִיבּוּרָא:

42:7 When Joseph saw his brothers he recognized them, but he disguised himself to them and spoke to them harshly. And he said to them, "Where have you come from?" And they said, "From the land of Canaan, to buy food."

42:8 וַיִּכֶּר יוֹסֵף אֶת־אֶחָיו וְהֵם לֹא הִכְרָהוּ:

42:8 וְאִשְׁתַּמּוּדַּע יוֹסֵף יֵת אֶחָוִי וְאִנּוֹן לֹא אִשְׁתַּמּוּדְעוּהִי:

42:8 But Joseph had recognized his brothers, although they did not recognize him.

42:9 וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלֻמוֹת אֲשֶׁר חָלַם לָהֶם וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מְרִגְלִים אַתֶּם

לְרֹאוֹת אֶת־עֲרֹת הָאָרֶץ בָּאתֶם:

42:9 וַאֲיֹדְכֵר יוֹסֵף יֵת חֲלֻמָּא דְּהָוָה חָלִים דְּחִלִּים לְהוֹן וַאֲמַר לְהוֹן אֱלִילִי

אֶתְּוֹן לְמַחְזִי יֵת בְּדַקָּה דְּאֶרֶעָא אֶתִּיתוֹן:

42:9 Joseph remembered the dreams which he had about them, and said to them, "You are spies; you have come to look at the undefended parts of our land."

42:10 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו לֹא אֲדֹנִי וְעַבְדֶּיךָ בָּאוּ לְשָׁבֵר־אֹכֶל:

42:10 וַאֲמָרוּ לִיה לֹא רַבּוֹנִי וְעַבְדְּךָ אָתוּ לְמִזְבֵּן עִיבּוּרָא:

42:10 Then they said to him, "No, my lord, but your servants have come to buy food."

42:11 כֹּלָנוּ בְּנֵי אִישׁ־אֶחָד נַחֲנוּ פְּנִים אֶנְחָנוּ לֹא־הָיוּ עַבְדֶּיךָ מְרִגְלִים:

42:11 כּוֹלָנָא בְּנֵי גִבְרָא חָד נַחְנָא כִּיּוֹנִי אֶנְחָנָא לֹא הוּוּ עַבְדְּךָ אֱלִילִי:

42:11 "We are all sons of one man; we are honest men, your servants are not spies."

42:12 וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם לֹא כִי־עֲרוֹת הָאָרֶץ בָּאתֶם לִרְאוֹת:

42:12 וַאֲמַר לָהוֹן לֹא אֲלֵהֶיךָ בְּדָקָה דָּארְעָא אֲחִיתוֹן לְמַחְזִי:

42:12 Yet he said to them, "No, but you have come to look at the undefended parts of our land!"

42:13 וַיֹּאמְרוּ שְׁנַיִם עָשָׂר עֲבָדֶיךָ אֲחִים אֲנַחְנוּ בְּנֵי אִישׁ־אֶחָד בָּאָרֶץ פְּנֵעַן וְהִנֵּה

הַקָּטָן אֶת־אֲבִינוּ הַיּוֹם וְהָאֶחָד אֵינָנוּ:

42:13 וַאֲמָרוּ תְּרִי־עֶסֶר עֲבָדְךָ אֲחִין אֲנַחְנָא בְּנֵי גִבְרָא חַד בָּארְעָא דְכִנְעָן וְהָא

זַעִירָא אִם אֲבֹנָא יוֹמָא דִּין וְחַד לִיתוּהִי:

42:13 But they said, "Your servants are twelve brothers *in all*, the sons of one man in the land of Canaan; and behold, the youngest is with our father today, and one is no longer alive."

42:14 וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף הוּא אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֲלֵכֶם לֵאמֹר מְרַגְלִים אַתֶּם:

42:14 וַאֲמַר לָהוֹן יוֹסֵף הוּא דְּמַלִּילַת עִמָּכֹן לְמִימַר אֱלִילִי אֲתוֹן:

42:14 Joseph said to them, "It is as I said to you, you are spies;

42:15 בְּזֹאת תִּבְחָנוּ חַי פְּרַעְה' אִם־תִּצָּאוּ מִזֶּה כִּי אִם־בָּבוֹא אֲחִיכֶם הַקָּטָן הִנֵּה:

42:15 בְּדָא תַתְּבַחְרוּן תַתְּבַחְנוּן חַי פְּרַעְה' אִם תַּפְקוֹן מִכָּא אֲלֵהֶיךָ בְּמִיתִי

אֲחוּכֹן זַעִירָא הָכָא הֶלְכָּא:

42:15 by this you will be tested: by the life of Pharaoh, you shall not go from this place unless your youngest brother comes here!

42:16 שְׁלַחוּ מִכֶּם אֶחָד וְיִקַּח אֶת־אֲחִיכֶם וְאַתֶּם הֶאֱסַרוּ וַיִּבְחָנוּ דְּבָרֵיכֶם הֲאִמָּת

אֲתִכֶּם וְאִם־לֹא חַי פְּרַעְה' כִּי מְרַגְלִים אַתֶּם:

42:16 שְׁלַחוּ מִנְכֹּן חַד וַיְדַבֵּר יֵת אֲחוּכֹן וְאַתוֹן תַתְּאֲסְרוּן וַיַתְּבַחְרוּן וַיַתְּבַחְנוּן

פִּיתְנִיכֹן הַקְּשׁוּט אֲתוֹן אֲמָרוּן וְאִם לֹא חַי פְּרַעְה' אֲרִי אֱלִילִי אֲתוֹן:

42:16 "Send one of you that he may get your brother, while you remain confined, that your words may be tested, whether there is truth in you. But if not, by the life of Pharaoh, surely you are spies."

42:17 וַיֹּאסֶף אֲתֶם אֶל־מִשְׁמַר שְׁלֹשֶׁת יָמִים:

42:17 וּכְנֹש יִתְהוֹן לְבֵית בְּבִית מִטְרָא תִלְתָּה יוֹמִין:

42:17 So he put them all together in prison for three days.

42:18 וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי זֹאת עֲשׂוּ וְחַי אֶת־הָאֱלֹהִים אֲנִי יִרְא:

42:18 וַאֲמַר לָהוֹן יוֹסֵף בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה דָּא עִבִּידוּ וְאַתְקִימוּ מִן־קָדָם יוֹי אָנָּא

דְּחִיל:

42:18 Now Joseph said to them on the third day, "Do this and live, for I fear God:

42:19 אִם־כִּנְיִם אַתֶּם אֲחִיכֶם אֶחָד יֵאָסֵר בְּבֵית מִשְׁמָרְכֶם וְאַתֶּם לְכוּ הִבִּיאוּ

שֶׁבֶר רַעְבּוֹן בְּתִיכֶם:

42:19 אִם כִּינֵי אַתוֹן אֲחוּכֹן חַד יַתְּאָסֵר בְּבֵית־מִטְרָתְכוֹן וְאַתוֹן אִיזִילוּ אוֹבִילוּ

עִיבּוּרָא דְּחִסִּיר בְּבִיתְכוֹן:

42:19 if you are honest men, let one of your brothers be confined in your prison; but as for *the rest of you*, go, carry grain for the famine of your households,

42:20 וְאַת־אֲחִיכֶם הַקָּטָן תָּבִיאוּ אֵלַי וַיֹּאמְנוּ דְּבָרֵיכֶם וְלֹא תָמוּתוּ וַיַּעֲשׂוּ־כֵן:

42:20 וַיֵּת אֲחוּכֹן זַעִירָא תִיתוֹן לְוִתִּי וַיִּתְּהִימוּן וַיַתְּמַהֲמוּן פִּתְנִיכֹן וְלֹא

תָּמוּתוּן וַעֲבָדוּ כֵּן:

42:20 and bring your youngest brother to me, so your words may be verified, and you will not die." And they did so.

42:21 וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו אָבֵל אֲשֶׁמִּים אֲנַחְנוּ עַל־אָחִינוּ אֲשֶׁר רָאִינוּ צָרַת

נִפְשׁוּ בְּהִתְחַנְּנוּ אִלֵּינוּ וְלֹא שָׁמַעְנוּ עַל־כֵּן בָּאָה אֵלֵינוּ הַצָּרָה הַזֹּאת:
42:21 וַאֲמָרוּ גֹבֵר לְאַחֹהֵי בְקוֹשָׁטָא חֵיבִין אֲנַחְנָא עַל אַחוּנָא דְחַיִּינָא בְּעָקֹת
נִפְשִׁיהּ כִּד הָוֵה מִתְחַנֵּן לָנָא וְלֹא קִבִּילָנָא מְנִיהַ עַל־כֵּן בְּגִין דִּין אֶתְתַּ לָּנָא
עַלְנָא לוֹתָנָא עָקֹתָא הָדָא:

42:21 Then they said to one another, "Truly we are guilty concerning our brother, because we saw the distress of his soul when he pleaded with us, yet we would not listen; therefore this distress has come upon us."

42:22 וַיַּעַן רְאוּבֵן אֹתָם לֵאמֹר הֲלוֹא אָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם לֵאמֹר אַל־תַּחֲטְאוּ בִּילֵד
וְלֹא שָׁמַעְתֶּם וְגַם־דָּמּוּ הִנֵּה נִדְרָשׁ:

42:22 וְאַתִּיב רְאוּבֵן יְתָהוֹן לְמִימַר הֲלֹא אָמַרְתִּי לָכֹון לְמִימַר לָא תַחֲטְאוּ
תַחֲבוּבִין בְּעוֹלִימָא וְלֹא קִבִּילְתוּן וְאַף דְּמִיהָ הָא מִתְבַּעִי:

42:22 Reuben answered them, saying, "Did I not tell you, 'Do not sin against the boy'; and you would not listen? Now comes the reckoning for his blood."

42:23 וְהֵם לֹא יָדְעוּ כִּי שָׁמַע יוֹסֵף כִּי הִמְלִיץ בֵּינֵתָם:

42:23 וַאֲיָנוּן לֹא יָדְעִין אַרִי שָׁמַע יוֹסֵף אַרִי מִתּוֹרְגָמָן הָוֵה בֵּינֵיהוֹן:

42:23 They did not know, however, that Joseph understood, for there was an interpreter between them.

42:24 וַיִּסָּב מֵעֲלֵיהֶם וַיִּבֶךְ וַיֵּשֶׁב אֲלֵהֶם וַיְדַבֵּר אֲלֵהֶם וַיִּקַּח מֵאֹתָם אֶת־שְׁמֹעוֹן
וַיֹּאסֶר אוֹתוֹ לְעֵינֵיהֶם:

42:24 וַאֲסַתְחַר מִלּוֹתְהוֹן מִנְהוֹן וּבְכָא וְתָב לּוֹתְהוֹן וּמִלִּיל עֲמָהוֹן וּדְבַר מִלּוֹתְהוֹן
יֵת שְׁמֹעוֹן וַאֲסַר יִתִּיהָ לְעֵינֵיהוֹן:

42:24 He turned away from them and wept. But when he returned to them and spoke to them, he took Simeon from them and bound him before their eyes.

42:25 וַיִּצַּן יוֹסֵף וַיִּמְלֵא אֶת־כְּלֵיהֶם בָּרֶ וְלִהְשִׁיב כַּסְפֵּיהֶם אִישׁ אֶל־שַׁקּוֹ וּלְתַת
לָהֶם צֹדָה לְדַרְךָ וַיַּעַשׂ לָהֶם כֵּן:

42:25 וּפְקִיד יוֹסֵף וּמָלוּ יֵת מְנִיהוֹן עֵיבוּרָא וּלְאַתְבָּא כַּסְפָּהוֹן גֹּבֵר לְסָקִיָּה
וּלְמַתַּן לָהוֹן זִוְרִין לְאוּרְחָא וְעַבְד לָהוֹן כֵּין:

42:25 Then Joseph gave orders to fill their bags with grain and to restore every man's money in his sack, and to give them provisions for the journey. And thus it was done for them.

42:26 וַיִּשְׂאוּ אֶת־שִׁבְרָם עַל־חֲמֹרֵיהֶם וַיֵּלְכוּ מִשָּׁם:

42:26 וַנִּטְלוּ יֵת עֵיבוּרָהוֹן עַל חֲמֹרֵיהוֹן וַאֲזָלוּ מִתַּמָּן:

42:26 So they loaded their donkeys with their grain and departed from there.

42:27 וַיִּפְתַּח הָאֶחָד אֶת־שַׁקּוֹ לְתַת מִסְפּוֹא לְחֲמֹרוֹ בַּמָּלֹן וַיֵּרָא אֶת־כַּסְפּוֹ
וְהִנֵּה־הוּא בְּפִי אֲמַתְחָתוֹ:

42:27 וּפִתַּח חָד יֵת סָקִיָּה לְמִיתַן כִּסְתָּא לְחֲמֹרִיהָ בְּבֵית־מִבְתָּא וְחָזָא יֵת
כַּסְפִּיהָ וְהָא הוּא בְּפִום שׁוּעִיָּה:

42:27 As one of them opened his sack to give his donkey fodder at the lodging place, he saw his money; and behold, it was in the mouth of his sack.

42:28 וַיֹּאמֶר אֶל־אָחָיו הוֹשִׁב כַּסְפִּי וְגַם הִנֵּה בְּאֲמַתְחָתִי וַיֵּצֵא לָבָם וַיַּחֲרִדּוּ אִישׁ
אֶל־אָחָיו לֵאמֹר מַה־זֹּאת עָשָׂה אֱלֹהִים לָנוּ:

42:28 וַאֲמַר לְאַחֹהֵי אִיתְתַּב כַּסְפִּי וְהָא הוּא וְאַף הָא בְּשׁוּעִנִי וּנְפַק מִדַּע
לִיבְהוֹן וְתוּהוּ גֹבֵר בְּאַחֹהֵי לְמִימַר מָא דָּא עָבַד יוֹי לָנָא:

42:28 Then he said to his brothers, "My money has been returned, and behold, it is even in my sack." And their hearts sank, and they turned trembling to one another, saying, "What is this that God has done to us?"

42:29 וַיָּבֹאוּ אֶל-יַעֲקֹב אֲבִיהֶם אֶרְצָה כְּנָעַן וַיַּגִּידוּ לוֹ אֵת כָּל-הַקְּרָת אֲתָם לֵאמֹר:
42:29 וְאָתָּה לֹת יַעֲקֹב אֲבוֹהוֹן לְאֶרֶץ דְּכַנְעַן וְחוּי לִיה יֵת כָּל דְּעֶרְעָא יְתָהוֹן
לְמִימָר:

42:29 When they came to their father Jacob in the land of Canaan, they told him all that had happened to them, saying,

42:30 דְּבַר הָאִישׁ אֲדֹנֵי הָאֶרֶץ אֲתָנוּ קִשּׁוֹת וַיִּתֵּן אֲתָנוּ כְּמִרְגָּלִים אֶת-הָאֶרֶץ:
42:30 מְלִיל גְּבֵרָא רְבוּנָה דְּאֶרֶץ עֵימָנָא קִשְׁיָן וַיִּהֲב יִתְנָא כְּמִאֲלִילֵי יֵת אֶרֶץ:
42:30 "The man, the lord of the land, spoke harshly with us, and took us for spies of the country.

42:31 וַנֹּאמֶר אֵלָיו כְּנִים אֲנַחְנוּ לֹא הֵינּוּ מִרְגָּלִים:
42:31 וְאִמְרָנָא לִיה כִּיּוּנֵי אֲנַחְנָא לֹא הֵוִינָא אֲלִילֵי:
42:31 "But we said to him, 'We are honest men; we are not spies.

42:32 שְׁנַיִם-עָשָׂר אֲנַחְנוּ אֲחִים בְּנֵי אָבִינוּ הָאֶחָד אֵינָנוּ וְהַקָּטָן הַיּוֹם אֶת-אָבִינוּ
בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:
42:32 תְּרִי-עָסַר אֲנַחְנָא אֲחִין בְּנֵי אָבוּנָא חַד לִיתְהֵי וְזַעֲרָא וְזַעֲרָא יוֹמָא דִּין
עִים אָבוּנָא בִּארְעָא דְכַנְעַן:
42:32 'We are twelve brothers, sons of our father; one is no longer alive, and the youngest is with our father today in the
land of Canaan.'

42:33 וַיֹּאמֶר אֲלֵינוּ הָאִישׁ אֲדֹנֵי הָאֶרֶץ בְּזָאת אֲדַע כִּי כְנִים אַתֶּם אֲחִיכֶם
הָאֶחָד הֵנִיחוּ אֹתִי וְאֶת-רַעְבּוֹן בְּתִיכֶם קָחוּ וּלְכוּ:
42:33 וְאִמְרָ לָנָא גְּבֵרָא רְבוּנָה דְּאֶרֶץ בְּדָא אִידַע אָרִי כִיּוּנֵי אֲתוֹן אֲחוּכוֹן
חַד שְׁבוּקוֹ לֹתִי עַמִּי וַיֵּת עֵיבוּרָא דְחִסִּיר בְּבִתְיָכוֹן סוּבּוּ וְאִיזִילוּ:
42:33 "The man, the lord of the land, said to us, 'By this I will know that you are honest men: leave one of your brothers
with me and take *grain* for the famine of your households, and go.

42:34 וְהָבִיאוּ אֶת-אֲחִיכֶם הַקָּטָן אֵלַי וְאֲדַעָה כִּי לֹא מִרְגָּלִים אַתֶּם כִּי כְנִים
אַתֶּם אֶת-אֲחִיכֶם אֲתָן לָכֶם וְאֶת-הָאֶרֶץ תִּסְחֲרוּ:
42:34 וְאִיתוֹ יֵת אֲחוּכוֹן זַעֲרָא לֹתִי וְאִידַע אָרִי לֹא אֲלִילֵי אֲתוֹן אָרִי כִיּוּנֵי
אֲתוֹן יֵת אֲחוּכוֹן אֲתִין לָכוֹן וַיֵּת אֶרֶץ תַּעֲבְדוֹן בַּה סְחוּרְתָּא:
42:34 'But bring your youngest brother to me that I may know that you are not spies, but honest men. I will give your
brother to you, and you may trade in the land.'

42:35 וַיְהִי הֵם מְרִיקִים שְׂקֵיהֶם וְהִנֵּה אִישׁ צִרּוֹר-כֶּסֶף בְּשָׁקוֹ וַיֵּרְאוּ אֶת-צִרְרוֹת
כֶּסֶף הֵמָּה וְאֲבִיהֶם וַיִּירָאוּ:
42:35 וְהוּא אֵינּוֹן מְרִיקִין סְקִיהוֹן וְהָא גְּבֵר צָרָר כֶּסֶפִּיה בְּסָקִיה וְחוּי יֵת צָרָרִי
כֶּסֶפִּיהוֹן אֵינּוֹן וְאֲבוֹהוֹן וּדְחִילוּ:
42:35 Now it came about as they were emptying their sacks, that behold, every man's bundle of money was in his sack;
and when they and their father saw their bundles of money, they were dismayed.

42:36 וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יַעֲקֹב אֲבִיהֶם אֲתִי שְׁפֹלְתֶם יוֹסֵף אֵינָנוּ וְשִׁמְעוֹן אֵינָנוּ
וְאֶת-בְּנִימֵן תִּקְחוּ עָלַי הֵיוּ כָלָנָה:
42:36 וְאִמְרָ לְהוֹן יַעֲקֹב אֲבוֹהוֹן יֵתִי אֶתְכִילְתוֹן יוֹסֵף לִיתְהֵי וְשִׁמְעוֹן לֹא הוּא
כָּא לִיתְהֵי וַיֵּת בְּנִימֵן תַּדְבָּרוֹן עָלַי הוּאָה כּוֹלְהוֹן:
42:36 Their father Jacob said to them, "You have bereaved me of my children: Joseph is no more, and Simeon is no
more, and you would take Benjamin; all these things are against me."

42:37 וַיֹּאמֶר רְאוּבֵן אֶל-אָבִיו לֵאמֹר אֶת-שְׁנֵי בְנֵי תָמִית אִם-לֹא אָבִיאוּנוּ אֵלֶיךָ
תָּנָה אֹתוֹ עַל-יָדִי וְאֲנִי אֲשִׁיבֶנּוּ אֵלֶיךָ:

42:37 וַיֹּאמֶר רְאוּבֵן לְאָבוּהוּי לְמִימַר יֵת תְּרִין בְּנֵי תָמִית אִם לֹא אֵיתִינִיה לָךְ
הֵב יָחִיה עַל יָדִי וְאֲנִי אֶתִּיבִינִיה לָךְ:

42:37 Then Reuben spoke to his father, saying, "You may put my two sons to death if I do not bring him back to you; put him in my care, and I will return him to you."

42:38 וַיֹּאמֶר לֹא־יֵרֵד בְּנֵי עִמְכֶם כִּי־אָחִיו מָתָּה וְהוּא לְבָדּוֹ נִשְׁאָר וְקִרְאָהוּ אֶסּוֹן
בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר תֵּלְכוּ־בָּהּ וְהוֹרַדְתֶּם אֹתִי־שׁוֹבְתִי בִּיגוֹן שְׂאוּלָּה:

42:38 וַיֹּאמֶר לֹא יִיחֹת בְּרִי עִמָּכֹן אֲרִי אָחוּהִי מִיתָ וְהוּא בִלְחֹדוֹהִי אֶשְׁתָּאֵר
וְיַעֲרֵעִינִיה מוֹתָא בְּאוֹרְחָא דְתַהֲכֹן בָּהּ וְתַחֲתוֹן יֵת סִיבְתִי בְּדוּוֹנָא לְשְׂאוּלָּה:

42:38 But Jacob said, "My son shall not go down with you; for his brother is dead, and he alone is left. If harm should befall him on the journey you are taking, then you will bring my gray hair down to Sheol in sorrow."

43:1 וְהָרָעַב כָּבֵד בְּאֶרֶץ:

43:1 וַיִּכְפֹּא תַקִּיף בָּאֶרֶע:

43:1 Now the famine was severe in the land.

43:2 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כָּלוּ לֶאֱכֹל אֶת־הַשֶּׁבֶר אֲשֶׁר הֵבִיאוּ מִמִּצְרַיִם וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם
אֲבֵיהֶם שְׁבוּ שְׁבְרוּ־לָנוּ מַעַט־אֶכֶל:

43:2 וְהוּא כֵד כְּדֵי סָפִיקוּ שִׁיעִיאוּ לְמִיכַל יֵת עִיבּוֹרָא דְאִיתִיאוּ מִמִּצְרַיִם וַיֹּאמֶר
לְהוֹן אָבוּהוֹן תּוּבוּ זְבוּנוּ לָנָא זְעִיר עִיבּוֹרָא:

43:2 So it came about when they had finished eating the grain which they had brought from Egypt, that their father said to them, "Go back, buy us a little food."

43:3 וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהוּדָה לֹא־מֵרָחֵק הָעֵד הָעֵד בְּנֵי הָאִישׁ לֹא־מֵרָחֵק פָּנָי
בִּלְתִּי אֲחִיכֶם אִתְּכֶם:

43:3 וַיֹּאמֶר לִיה יְהוּדָה לְמִימַר אֶסְתָּדָא אֶסְתָּהִיד בְּנָא גְבָרָא לְמִימַר לֹא תַחֲזוֹן
אִפִּי אֱלֹהִין כִּיד אַחוּכֹן עִמָּכֹן:

43:3 Judah spoke to him, however, saying, "The man solemnly warned us, 'You shall not see my face unless your brother is with you.'"

43:4 אִם־יִשְׁלַח מְשַׁלַּח אֶת־אָחִינוּ אִתָּנוּ נֵרְדָּה וְנִשְׁבְּרָה לָךְ אֶכֶל:

43:4 אִם אֵיתֶךְ מְשַׁלַּח יֵת אָחוּנָא עִמָּנָא נִיחֹת וְנִזְבֹּן לָךְ עִיבּוֹרָא:

43:4 "If you send our brother with us, we will go down and buy you food."

43:5 וְאִם־אֵינְךָ מְשַׁלַּח לֹא נֵרֵד כִּי־הָאִישׁ אָמַר אֵלֵינוּ לֹא־תֵרָאוּ פָּנָי בִּלְתִּי
אֲחִיכֶם אִתְּכֶם:

43:5 וְאִם לֵיתֶךְ מְשַׁלַּח לֹא נִיחֹת אֲרִי גְבָרָא אָמַר לָנָא לֹא תַחֲזוֹן אִפִּי אֱלֹהִין
כִּיד אַחוּכֹן עִמָּכֹן:

43:5 "But if you do not send him, we will not go down; for the man said to us, 'You will not see my face unless your brother is with you.'"

43:6 וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל לָמָּה הִרְעַתֶּם לִי לְהַגִּיד לָאִישׁ הָעוֹד לָכֶם אָח:

43:6 וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל לָמָּה אֲבִיאִשְׁתּוֹן לִי לְחַוָּאָה לְגַבְרָא הָעוֹד הָאִיתָ הָעֵד כַּעַן
לָכוֹן אַחָא:

43:6 Then Israel said, "Why did you treat me so badly by telling the man whether you still had another brother?"

43:7 וַיֹּאמְרוּ שְׂאוּל שְׂאֵל־הָאִישׁ לָנוּ וְלִמְוֹלָדֵתָנוּ לֹא־מֵרָחֵק הָעוֹד אֲבִיכֶם חַי ה' הִישׁ
לָכֶם אָח וְנִגְדְּלוּ עַל־פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הִידְוּעַ נִדְעַ כִּי יֹאמֶר הוֹרִידוּ
אֶת־אֲחִיכֶם:

43:7 וַיֹּאמְרוּ שְׂאֵלָא שְׂאִיל גְבָרָא לָנָא בְּנָא וְלִילְדוֹתָנָא וּבִילְדוֹתָנָא לְמִימַר הָעֵד

כֵּעַן אֲבוֹכוֹן קָיָם הָאֵית לְכוֹן אַחָא וְחוּינָא לִיה עַל מִימַר פִּתְגָּמִיא הָאֲלִין
הַמִּידַע הוּינָא יָדַעִין אַרִי יִימַר אַחִיתוּ יֵת אַחוֹכוֹן:

43:7 But they said, "The man questioned particularly about us and our relatives, saying, 'Is your father still alive? Have you *another* brother?' So we answered his questions. Could we possibly know that he would say, 'Bring your brother down'?"

43:8 וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל־יִשְׂרָאֵל אָבִיו שְׁלַח הַנֶּעַר אִתִּי וְנִקְוָמָה וְנִלְכְּהָ וְנִחְיָה
וְלֹא נָמוּת גַּם־אֲנַחְנוּ גַּם־אַתָּה גַּם־טַפֵּנוּ:

43:8 וַאֲמַר יְהוּדָה לְיִשְׂרָאֵל אָבוּהִי שְׁלַח עוֹלִימָא עִמִּי וְנִקְוֹם וְנִיזִיל וְנִחְיִי וְלֹא
נָמוּת אִף אֲנַחְנָא אִף אֵת אִף טַפְלָנָא:

43:8 Judah said to his father Israel, "Send the lad with me and we will arise and go, that we may live and not die, we as well as you and our little ones.

43:9 אֲנֹכִי אֶעֱרְבֶנּוּ מִיָּדִי תִּבְקָשְׁנוּ אִם־לֹא הִבִּיאֲתִיו אֵלַיְךָ וְהִצַּגְתִּיו לְפָנֶיךָ
וְחָטֵאתִי לָךְ כָּל־הַיָּמִים:

43:9 אָנָּה מְעֲרַבְנָא בֵּיה מִן יָדִי מִינִי תִּבְעִינִיה אִם לֹא אִיתִינִיה לָךְ לוֹתֵךְ
וְאִקְיִינִיה קִדְמָךְ וְאִיהִי חָטִי לָךְ כָּל יוֹמָא:

43:9 "I myself will be surety for him; you may hold me responsible for him. If I do not bring him *back* to you and set him before you, then let me bear the blame before you forever.

43:10 כִּי לֹלֵא הִתְמַהֲמַהֲנוּ כִּי־עָתָה שְׁבִנוּ זֶה פַּעַמִּים:

43:10 אַרִי אֲלוֹפוֹן בְּדָא אֶתְעַכְבָּנָא אַרִי כֵּעַן תִּבְנָא דָּנִן תִּרְתִּין זְמַנִּין:

43:10 "For if we had not delayed, surely by now we could have returned twice."

43:11 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׂרָאֵל אֲבִיהֶם אִם־כֵּן אִפּוּא זֹאת עֲשׂוּ קַחוּ מִזִּמְרַת הָאָרֶץ
בְּכֵלִיכֶם וְהוֹרִידוּ לְאִישׁ מִנְחָה מֵעֵט צִרִי וּמֵעֵט דְּבַשׁ נִכְאת וְלֵט בָּטָנִים
וּשְׁקָדִים:

43:11 וַאֲמַר לָהֶון יִשְׂרָאֵל אָבוּהֶון אִם כֵּן הוּא הָכָא דָּא עֵיבִידוּ סוּבוּ מִדְּמִשְׁבַּח
בְּאַרְעָא בְּמִנִּיכוֹן וְאַחִיתוּ לְגִבְרָא תִּקְרֹובְתָא זַעִיר קִטָּף וְזַעִיר דְּבַשׁ שְׁעָף וּלְטוּם
בוֹטְמִין וּשְׁקָדִין וּשְׁיָקָדִין:

43:11 Then their father Israel said to them, "If *it must be* so, then do this: take some of the best products of the land in your bags, and carry down to the man as a present, a little balm and a little honey, aromatic gum and myrrh, pistachio nuts and almonds.

43:12 וְכֶסֶף מִשְׁנֶה קָחוּ בְיָדְכֶם וְאֶת־הַכֶּסֶף הַמּוֹשָׁב בְּפִי אִמְתַּחֲתִיכֶם תְּשִׁיבוּ
בְיָדְכֶם אוֹלִי מִשְׁנֶה הוּא:

43:12 וְכֶסֶף עַל חֵד תִּרִין סוּבוּ בְיָדְכוֹן וְיֵת כֶּסֶף דְּאִיתְתִּב בְּפִם טַעוֹנִיכוֹן
תְּתִיבוֹן בְיָדְכוֹן דְּלָמָּא מַאִים שָׁלוּ הָוֵת:

43:12 "Take double *the* money in your hand, and take back in your hand the money that was returned in the mouth of your sacks; perhaps it was a mistake.

43:13 וְאֶת־אֲחֵיכֶם קָחוּ וְקוּמוּ שׁוּבוּ אֶל־הָאִישׁ:

43:13 וְיֵת אַחוֹכוֹן דְּבוּרוֹ וְקוּמוּ תוּבוּ לְוֵת גִּבְרָא:

43:13 "Take your brother also, and arise, return to the man;

43:14 וְאֵל שְׂרֵי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים לִפְנֵי הָאִישׁ וְשַׁלַּח לָכֶם אֶת־אֲחֵיכֶם אַחֵר
וְאֶת־בְּנֵימִין וְאֲנִי כְּאִשֶּׁר שְׁכַלְתִּי שְׁכַלְתִּי:

43:14 וְאֵל שְׂרֵי יִתֵּן לָכוֹן רַחֲמִין קִדְם גִּבְרָא וַיִּפְטַר לָכוֹן יֵת אַחוֹכוֹן אוֹחֲרָנָא
וְיֵת בְּנֵימִין וְאָנָּה כְּמָא דְּתִכּוּלִית תִּכּוּלִית:

43:14 and may God Almighty grant you compassion in the sight of the man, so that he will release to you your other brother and Benjamin. And as for me, if I am bereaved of my children, I am bereaved."

43:15 וַיִּקְחוּ הָאֲנָשִׁים אֶת־הַמִּנְחָה הַזֹּאת וּמִשְׁנֵה־כֶּסֶף לָקְחוּ בְיָדָם וְאֶת־בְּנִימִן וַיָּקֻמוּ וַיֵּרְדּוּ מִצְרַיִם וַיַּעֲמֵדּוּ לִפְנֵי יוֹסֵף:

43:15 וּנְסִיבּוּ גְבֵרָא יֵת תִּיקְרֹבְתָא הָדָא וְעַל חַד תְּרִין כֶּסֶף סָבּוּ בִידְהוֹן וּדְבָרוּ יֵת בְּנִימִן וְקָמוּ וּנְחָתוּ לְמִצְרַיִם וְקָמוּ קָדָם יוֹסֵף:

43:15 So the men took this present, and they took double *the* money in their hand, and Benjamin; then they arose and went down to Egypt and stood before Joseph.

43:16 וַיֵּרָא יוֹסֵף אֶת־בְּנִימִין וַיֹּאמֶר לְאִשֶּׁר עַל־בֵּיתוֹ הִבָּא אֶת־הָאֲנָשִׁים הַבֵּיתָה וּטְבַח טֶבַח וְהָכֵן כִּי אֲתִי יֹאכְלוּ הָאֲנָשִׁים בִּצְהָרִים:

43:16 וַחֲזָא יוֹסֵף עֲמֻהוֹן יֵת בְּנִימִן וַאֲמַר לְדַמְמָנָא עַל בֵּיתָה אַעִיל יֵת גְּבֵרָא לְבֵיתָא וְכוֹס נִכְסָתָא וְאַתְקִין אַרִי עֲמִי אֲכָלִין גְּבֵרָא בְּשִׁירוּתָא:

43:16 When Joseph saw Benjamin with them, he said to his house steward, "Bring the men into the house, and slay an animal and make ready; for the men are to dine with me at noon."

43:17 וַיַּעַשׂ הָאִישׁ כַּאֲשֶׁר אָמַר יוֹסֵף וַיָּבֹא הָאִישׁ אֶת־הָאֲנָשִׁים בֵּיתָה יוֹסֵף:

43:17 וַעֲבַד גְּבֵרָא כְּמָא דְאָמַר יוֹסֵף וַאֲעִיל גְּבֵרָא יֵת גְּבֵרָא לְבֵית יוֹסֵף:

43:17 So the man did as Joseph said, and brought the men to Joseph's house.

43:18 וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים כִּי הוּבְאוּ בֵּית יוֹסֵף וַיֹּאמְרוּ עַל־דְּבַר הַכֶּסֶף הַשֶּׁבַּ בְּאַמְתַּחְתֵּינוּ בַּתְּחִלָּה אֲנַחְנוּ מוֹבָאִים לְהַתְנַלֵּל עָלֵינוּ וּלְהַתְנַפֵּל עָלֵינוּ וּלְקַחַת אֶתְנוּ לַעֲבָדִים וְאַתְחַמְרִינוּ:

43:18 וּדְחִילוּ גְבֵרָא אַרִי אֵיתְעֵלוּ לְבֵית יוֹסֵף וַאֲמַרוּ עַל־עֵיֶסֶק כֶּסֶף דְּאֵיתְתַּב בְּטוּעֵנָא בְּקַדְמִיתָא אֲנַחְנָא מִיתְעַלִּין לְאַתְרִבְרָבָא עֲלָנָא וּלְאַסְתְּקָפָא וּלְאַזְדַּקָּפָא עֲלָנָא וּלְמַקְנֵי יִתְנָא לַעֲבָדִין וּלְמַדְבַּר יֵת חֲמַרְנָא:

43:18 Now the men were afraid, because they were brought to Joseph's house; and they said, "It is because of the money that was returned in our sacks the first time that we are being brought in, that he may seek occasion against us and fall upon us, and take us for slaves with our donkeys."

43:19 וַיִּגְשׁוּ אֶל־הָאִישׁ אֲשֶׁר עַל־בֵּית יוֹסֵף וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו פֶּתַח הַבַּיִת:

43:19 וְקִרְיָבוּ לֹות גְּבֵרָא דַּמְמָנָא עַל בֵּית יוֹסֵף וּמִלִּיל עֲמִיה בַּתְּרַע בֵּיתָא:

43:19 So they came near to Joseph's house steward, and spoke to him at the entrance of the house,

43:20 וַיֹּאמְרוּ בִּי אֲדֹנֵי יָרֵד יִרְדְּנוּ בַּתְּחִלָּה לְשִׁבְר־אֶכֶל:

43:20 וַאֲמַרוּ בְּבָעוּ רַבּוּנֵי מִיחַת נַחְתָּנָא בְּקַדְמִיתָא לְמַזְבֵּן עֵיבּוּרָא:

43:20 and said, "Oh, my lord, we indeed came down the first time to buy food,

43:21 וַיְהִי כִּי־בָּאוּ אֶל־הַמָּלּוֹן וַנִּפְתַּחְהָ אֶת־אַמְתַּחְתֵּינוּ וְהִנֵּה כֶּסֶף־אִישׁ בְּפִי אַמְתַּחְתּוֹ כֶּסֶפְנוּ בְּמִשְׁקָלוֹ וַנִּשָּׁב אִתּוֹ בִּידְנוּ:

43:21 וְהוּהוּ כֹד אֲתִינָא לְבֵית־מִבְתָּא וּפְתַחְנָא יֵת טוּעֵנָא וְהָא כֶּסֶף גְּבַר בְּפוּם טוּעֵנִיה כֶּסֶפָּנָא בְּמַתְקָלִיה וְאַתִּיבָנָא יִתִּיה בִּידְנָא:

43:21 and it came about when we came to the lodging place, that we opened our sacks, and behold, each man's money was in the mouth of his sack, our money in full. So we have brought it back in our hand.

43:22 וְכֶסֶף אַחֵר הוֹרְדְּנוּ בִּידְנוּ לְשִׁבְר־אֶכֶל לֹא יָדַעְנוּ מִי־שָׁם כֶּסֶפְנוּ בְּאַמְתַּחְתֵּינוּ:

43:22 וְכֶסֶף אֲוִחְרָנָא אַחִיתָנָא אֲתִיבָנָא בִּידְנָא לְמַזְבֵּן עֵיבּוּרָא לֹא יָדַעְנָא מִן שְׁוִי כֶּסֶפָּנָא בְּטוּעֵנָא:

43:22 "We have also brought down other money in our hand to buy food; we do not know who put our money in our sacks."

43:23 וַיֹּאמֶר שְׁלוֹם לָכֶם אֱלֹהֵיכֶם וְאֱלֹהֵי אֲבִיכֶם נָתַן לָכֶם מַטְמוֹן
בְּאַמְתַּחְתֵּיכֶם כְּסַפְכֶם בָּא אֵלַי וַיּוֹצֵא אֱלֹהִים אֶת־שִׁמְעוֹן:
43:23 וַיֹּאמֶר שְׁלוֹם לָכֶם לֹא תִדְחֲלוּן אֱלֹהֵיכֶם וְאֱלֹהֵי דָאֲבוּכוֹן יְהִי לָכֶן סִמֶּן
בְּטוֹעֲנֵיכֶם כְּסַפְכֶם אֲתָא לֹתִי לִי וַאֲפִיק לְיִתְהוֹן לְהוֹן יֵת שִׁמְעוֹן:

43:23 He said, "Be at ease, do not be afraid. Your God and the God of your father has given you treasure in your sacks; I had your money." Then he brought Simeon out to them.

43:24 וַיָּבֵא הָאִישׁ אֶת־הָאֲנָשִׁים בֵּיתָה יוֹסֵף וַיִּתֵּן־מַיִם וַיִּרְחֲצוּ רַגְלֵיהֶם וַיִּתֵּן
מִסֹּפֶא לַחֲמֵרֵיהֶם:
43:24 וַאֲעִיל גְּבִרָא יֵת גְּבִרָא לְבֵית יוֹסֵף וַיְהִי מָא וַאֲסַחוּ רַגְלֵיהוֹן וַיְהִי
כִסְתָּא לַחֲמֵרֵיהוֹן:

43:24 Then the man brought the men into Joseph's house and gave them water, and they washed their feet; and he gave their donkeys fodder.

43:25 וַיַּכְנִינוּ אֶת־הַמִּנְחָה עַד־בּוֹא יוֹסֵף בִּצְהָרִים כִּי שָׁמְעוּ כִּי־שָׁם יֵאָכְלוּ לֶחֶם:
43:25 וַאֲתַקִּינוּ יֵת תִּיקְרוּבְתָּא עַד דְּעַל עַל יוֹסֵף בְּשִׁירוּתָא אַרִי שָׁמְעוּ אַרִי תַמָּן
אָכְלִין לַחֲמָא:

43:25 So they prepared the present for Joseph's coming at noon; for they had heard that they were to eat a meal there.

43:26 וַיָּבֵא יוֹסֵף הַבֵּיתָה וַיָּבִיאוּ לוֹ אֶת־הַמִּנְחָה אֲשֶׁר־בִּידָם הַבֵּיתָה וַיִּשְׁתַּחוּ־לוֹ
אֶרְצָה:
43:26 וְעַל יוֹסֵף לְבֵיתָא וַאֲעִילוּ לִיה יֵת תִּיקְרוּבְתָּא דְּבִידֵהוֹן דַּעֲמַהוֹן לְבֵיתָא
וּסְגִידוּ לִיה עַל אַרְעָא:

43:26 When Joseph came home, they brought into the house to him the present which was in their hand and bowed to the ground before him.

43:27 וַיִּשְׁאַל לָהֶם לְשָׁלוֹם וַיֹּאמֶר הַשְׁלוֹם אֲבִיכֶם הַזֶּקֶן אֲשֶׁר אָמַרְתֶּם הַעוֹדְנוּ חַי:
43:27 וּשְׂאִיל לְהוֹן לְשָׁלוֹם וַאֲמַר הַשְׁלוֹם אֲבוּכוֹן לֵאבּוּכוֹן סָבָא דַּאֲמַרְתּוֹן הָעַד
כַּעַן הוּא קַיָּים:

43:27 Then he asked them about their welfare, and said, "Is your old father well, of whom you spoke? Is he still alive?"

43:28 וַיֹּאמְרוּ שְׁלוֹם לַעֲבָדְךָ לְאֲבִינוּ עוֹדְנוּ חַי וַיִּקְדּוּ (וַיִּשְׁתַּחוּ) [וַיִּשְׁתַּחוּ]:
43:28 וַאֲמָרוּ שְׁלוֹם לַעֲבָדְךָ לְאֲבוּנָא עַד כַּעַן קַיָּים וּכְרַעוּ וּסְגִידוּ:

43:28 They said, "Your servant our father is well; he is still alive." They bowed down in homage.

43:29 וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת־בְּנֵימִין אָחִיו בֶּן־אִמּוֹ וַיֹּאמֶר הֲזֶה אַחִיכֶם הַקָּטָן
אֲשֶׁר אָמַרְתֶּם אֵלַי וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִחְנֶנּוּ בְּנִי:
43:29 וַיִּזְקַף עֵינֹהִי וַיַּחֲזֵא יֵת בְּנִימִן אָחוּהִי בֶר אִימִיה וַאֲמַר הֲדִין אָחוּכוֹן זַעֲרָא
דַּאֲמַרְתּוֹן לִי וַאֲמַר מִן־קֶדֶם יוּי יִתְרַחֵם עָלְךָ בְּרִי:

43:29 As he lifted his eyes and saw his brother Benjamin, his mother's son, he said, "Is this your youngest brother, of whom you spoke to me?" And he said, "May God be gracious to you, my son."

43:30 וַיַּמְהַר יוֹסֵף כִּי־נִכְמְרוּ רַחֲמָיו אֶל־אָחִיו וַיִּבְקֹשׁ לִבְפוֹת וַיָּבֵא הַחֲדָרָה וַיִּבֶךְ
שָׁמָּה:

43:30 וַאֲחִי יוֹסֵף אַרִי אֲתַגּוּלְלוּ רַחֲמוּהִי עַל אָחוּהִי וּבַעָא לְמַבְכִּי וְעַל
לְאִידְרוֹן בֵּית־מִשְׁכָּבָא וּבְכָא תַמָּן:

43:30 Joseph hurried out for he was deeply stirred over his brother, and he sought a place to weep; and he entered his chamber and wept there.

43:31 וַיִּרְחֹץ פָּנָיו וַיֵּצֵא וַיַּחַתֵּאפֶּק וַיֹּאמֶר שִׁימוּ לַחֵם:

43:31 וַאֲסָחִי אֶפּוֹהִי וּנְפֹק וְאַתְחַסֵּן וַאֲמַר שׁוּ לַחֲמָא:

43:31 Then he washed his face and came out; and he controlled himself and said, "Serve the meal."

43:32 וַיִּשְׁימוּ לוֹ לִבְדּוֹ וּלְהֵם לִבְדָּם וּלְמִצְרַיִם הָאֹכְלִים אֹתוֹ לִבְדָּם כִּי לֹא

יִכְלֹון הַמִּצְרַיִם לֵאכֹל אֶת־הָעִבְרִים לַחֵם כִּי־תוֹעֵבָה הוּא לְמִצְרַיִם:

43:32 וַשּׁוּיָאוּ לִיה בַּלְחֹדוֹהִי וּלְהוֹן בַּלְחֹדִיהוֹן וּלְמִצְרָאִי דְאֹכְלִין עִמָּה

בַּלְחֹדִיהוֹן אֲרִי לֹא יִכְלִין מִצְרָאִי לְמִיכֹל עִם עִבְרָאִי לַחֲמָא אֲרִי בְעִירָא

דְּמִצְרָאִי דְחִלִין דְּחִלִין לִיה עִבְרָאִי אֹכְלִין:

43:32 So they served him by himself, and them by themselves, and the Egyptians who ate with him by themselves, because the Egyptians could not eat bread with the Hebrews, for that is loathsome to the Egyptians.

43:33 וַיֵּשְׁבוּ לִפְנֵי הַבָּכָר כְּבִכְרָתוֹ וְהַצָּעִיר כְּצַעֲרָתוֹ וַיִּתְמָהוּ הָאֲנָשִׁים אִישׁ

אֶל־רֵעֵהוּ:

43:33 וַאֲסָחֲרוּ קְדָמוֹהִי רַבָּא כְּרַבְיוּתִיה כְּרַבּוּתִיה וּזְעִירָא כְּזַעֲרֻתִיה וַתִּנְהוּ

וַתִּתְמָהוּ גְבִירָא גְבַר בְּחִבְרִיה לַחֲבֵרִיה:

43:33 Now they were seated before him, the firstborn according to his birthright and the youngest according to his youth, and the men looked at one another in astonishment.

43:34 וַיֵּשֶׂא מִשְׁאֵת מֵאֵת פָּנָיו אֱלֹהִם וַתִּרְבַּ מִשְׁאֵת בְּנִימִן מִמִּשְׁאֵת כָּלֶם חֲמֹשׁ

יָדוֹת וַיִּשְׁתּוּ וַיִּשְׁכְּרוּ עִמּוֹ:

43:34 וַנִּטַּל חוֹלְקִין מִן־קְדָמוֹהִי לְקְדָמִיהוֹן לוֹתְהוֹן וּסְגִי חוֹלְקָא דְּבִנְיָמִן מִחוֹלְקֵי

כוֹלְהוֹן חֲמִשָּׁא חוֹלְקִין וַשְׁתּוּ וּרְוִיו עִמָּה:

43:34 He took portions to them from his own table, but Benjamin's portion was five times as much as any of theirs. So they feasted and drank freely with him.

44:1 וַיֵּצֵא אֶת־אֲשֶׁר עַל־בֵּיתוֹ לֵאמֹר מַלֵּא אֶת־אֲמָתְחָת הָאֲנָשִׁים אֹכֵל כָּאֲשֶׁר

יִכְלֹון שְׂאֵת וְשִׁים כֶּסֶף־אִישׁ בְּפִי אֲמָתְחָתוֹ:

44:1 וּפְקִיד יֵת דְּמִמְנָא לְדִי מִמְנָא עַל בֵּיתִיה לְמִימַר מְלִי יֵת טוֹעֵנִי גְבִירָא

עִיבּוּרָא כְּמָא דִּיכְלִין לְמַטְעֵן וְשׁוּ כֶּסֶף גְּבַר בְּפֹם טוֹעֵנִיה:

44:1 Then he commanded his house steward, saying, "Fill the men's sacks with food, as much as they can carry, and put each man's money in the mouth of his sack.

44:2 וְאֶת־גִּבְעִי גִבְיַע הַכֶּסֶף תָּשִׂים בְּפִי אֲמָתְחָת הַקָּטָן וְאֵת כֶּסֶף שְׁבָרוֹ וַיַּעַשׂ

כְּדִבְרֵי יוֹסֵף אֲשֶׁר דִּבֶּר:

44:2 וַיֵּת כְּלִידֵי כְלִידָא דְּכִסְפָּא תָּשׁוּי בְּפֹם טוֹעֵנָא דְּזַעֲרָא וַיֵּת כֶּסֶף זִבְנוֹהִי

וַעֲבַד כְּפִתְגָמָא דִּיֹּסֵף דְּמִלִּיל:

44:2 "Put my cup, the silver cup, in the mouth of the sack of the youngest, and his money for the grain." And he did as Joseph had told him.

44:3 הַבָּקָר אֹר וְהָאֲנָשִׁים שִׁלְחוּ הָמָּה וַחֲמִרֵיהֶם:

44:3 צִפְרָא נָהָר וַגְּבִירָא אֶתְפָּטְרוּ אֲנוֹן וַחֲמִרֵיהוֹן:

44:3 As soon as it was light, the men were sent away, they with their donkeys.

44:4 הֵם יָצְאוּ אֶת־הָעִיר לֹא הִרְחִיקוּ וַיּוֹסֶף אָמַר לְאֲשֶׁר עַל־בֵּיתוֹ קוּם רִדֵּף

אַחֲרֵי הָאֲנָשִׁים וְהִשְׁגָּתֶם וְאָמַרְתֶּם לָמָּה שְׁלַמְתֶּם רָעָה תַּחַת טוֹבָה:

44:4 אֲנוֹן נִפְקוּ מִן יֵת קֶרְתָּא לֹא אֶרְחִיקוּ וַיּוֹסֶף אָמַר לְדִמְמָנָא עַל בֵּיתִיה קוּם

רִדּוּף בְּתַר גְּבִירָא וַתְּדַבֵּיקִינוּן וַתִּימַר לְהוֹן לָמָּה שְׁלַמְתִּינוּן בְּשִׂתָּא חֲלָף טְבָתָּא:

44:4 They had just gone out of the city, and were not far off, when Joseph said to his house steward, "Up, follow the men; and when you overtake them, say to them, 'Why have you repaid evil for good?'"

44:5 הָלוֹא זֶה אֲשֶׁר יִשְׁתֶּה אֲדֹנִי בּוֹ וְהוּא נֹחֵשׁ יִנְחֹשׁ בּוֹ הֲרַעְתָּם אֲשֶׁר עָשִׂיתָם:

44:5 הֲלֹא דִין דְּשָׁתִי רְבוּנִי בִיהּ וְהוּא בְּדָקָא מְבַדִּיק בִּיהּ אַבְאִישְׁתּוֹן דְּעִבְדִּיתּוֹן:

44:5 "Is not this the one from which my lord drinks and which he indeed uses for divination? You have done wrong in doing this."

44:6 וַיִּשְׁגֹּם וַיְדַבֵּר אֲלֵהֶם אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה:

44:6 וַאֲדַבִּיקוּנּוֹן וּמִלִּיל עֲמָהוֹן לַהוֹן יָת פִּתְגָמִיָּא הָאֵלִין:

44:6 So he overtook them and spoke these words to them.

44:7 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו לָמָּה יְדַבֵּר אֲדֹנִי כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה חֲלִילָה לְעַבְדֶּיךָ מַעֲשֹׂת כַּדְּבָר הַזֶּה:

44:7 וַאֲמָרוּ לִיהּ לָמָּה יְמַלִּיל רְבוּנִי כַּפִּתְגָּמִיָּא הָאֵלִין חָס לְעַבְדְּךָ מִלְּמַעְבַּד כַּפִּתְגָּמֵא הָדִין:

44:7 They said to him, "Why does my lord speak such words as these? Far be it from your servants to do such a thing.

44:8 הֵן כֶּסֶף אֲשֶׁר מָצָאנוּ בְּפִי אִמְתַּחְתֵּינוּ הִשִּׁיבָנוּ אֵלֶיךָ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן וְאִיךָ נִגְנוֹב מִבֵּית אֲדֹנֶיךָ כֶּסֶף אוֹ זָהָב:

44:8 הָא כֶּסֶף דְּאִשְׁכַּחנָא בְּפוּם טוּעֵנָא אֲחִיבָנְהִי לָךְ לוֹתֵךְ מֵאֶרְעָא דְּכַנְעַן וְאִיכְדִין נִגְנוֹב מִבֵּית רְבוּנְךָ מִנִּין דְּכֶסֶף אוֹ מִנִּין דְּדָהָב:

44:8 "Behold, the money which we found in the mouth of our sacks we have brought back to you from the land of Canaan. How then could we steal silver or gold from your lord's house?"

44:9 אֲשֶׁר יִמָּצָא אֹתוֹ מִעַבְדֶּיךָ וְגַם־אֲנַחְנוּ נִהְיָה לְאֲדֹנִי לְעַבְדִּים:

44:9 דִּישְׁתַּכַּח עֲמִיה מִעַבְדְּךָ יִתְקַטִּיל יָמוּת וְאַף אֲנַחְנָא נְהִי לְרִיבּוּנִי לְעַבְדִּין:

44:9 "With whomever of your servants it is found, let him die, and we also will be my lord's slaves."

44:10 וַיֹּאמֶר גַּם־עַתָּה כַּדְּבָרִיכֶם כִּן־הוּא אֲשֶׁר יִמָּצָא אֹתוֹ יִהְיֶה־לִּי עֶבֶד וְאַתֶּם תִּהְיוּ נָקִים:

44:10 וַאֲמַר אִף כָּעַן כַּפִּתְגָּמִיכוֹן כִּין הוּא דִּישְׁתַּכַּח עֲמִיה יִהִי לִי עַבְדָּא וְאַתּוֹן תִּהְיוּ זָכָאִין:

44:10 So he said, "Now let it also be according to your words; he with whom it is found shall be my slave, and *the rest of* you shall be innocent."

44:11 וַיִּמְהָרוּ וַיּוֹרְדוּ אִישׁ אֶת־אִמְתַּחְתּוֹ אֶרֶצָה וַיִּפְתְּחוּ אִישׁ אִמְתַּחְתּוֹ:

44:11 וְאוֹחִיָּאוּ וְאַחֵיתּוֹ גָּבַר יָת טוּעֵנִיָּה עַל אֶרְעָא לְאַרְעָא וּפִתְחוּ גָבַר טוּעֵנִיָּה:

44:11 Then they hurried, each man lowered his sack to the ground, and each man opened his sack.

44:12 וַיַּחְפֹּשׂ בְּגָדוֹל הַחֹל וּבִקְטָן כָּלָה וַיִּמָּצֵא הַגָּבִיעַ בְּאִמְתַּחַת בְּנִימִן:

44:12 וּבִלֹּשׁ בְּרָבָא שָׂרִי וּבִזְעִירָא שִׁיזִי וְאַשְׁתַּכַּח כְּלִידָא בְּטוּעֵנָא דְּבִנְיָמִן:

44:12 He searched, beginning with the oldest and ending with the youngest, and the cup was found in Benjamin's sack.

44:13 וַיִּקְרְעוּ שְׂמֹלֹתָם וַיַּעֲמִסּוּ אִישׁ עַל־חֲמוֹרוֹ וַיָּשֻׁבוּ הָעִירָה:

44:13 וּבִזְעוּ לְבוֹשִׁיהוֹן וּרְמוּ גָבַר עַל חֲמָרִיהּ וַתָּבּוּ לְקֶרְתָּא:

44:13 Then they tore their clothes, and when each man loaded his donkey, they returned to the city.

44:14 וַיָּבֹא יְהוּדָה וְאַחֵיו בֵּיתָהּ יוֹסֵף וְהוּא עוֹרְנוּ שָׁם וַיִּפְּלוּ לְפָנָיו אֶרֶצָה:

44:14 וְעַל וְאַתָּא יְהוּדָה וְאַחֻהִי לְבֵית יוֹסֵף וְהוּא עַד כָּעַן תָּמָן וּנְפְלוּ קַדְמוֹהִי עַל אֶרְעָא:

44:14 When Judah and his brothers came to Joseph's house, he was still there, and they fell to the ground before him.

44:15 וַיֹּאמֶר לָהֶם יוֹסֵף מַה־הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה אֲשֶׁר עָשִׂיתֶם הֲלוֹא יָדַעְתֶּם כִּי־נִחַשׁ יִנְחֹשׁ אִישׁ אֲשֶׁר כָּמוֹנִי:

44:15 וַאֲמַר לַהֲוֹן יוֹסֵף מָה עֹבְדָא הָדִין הֲדֵא דַעֲבַדְתוֹן הֲלֹא יָדַעְתוֹן אַרִי בְדָקָא מְבַדִּיק גְּבֵרָא דְכוּחִי:

44:15 Joseph said to them, "What is this deed that you have done? Do you not know that such a man as I can indeed practice divination?"

44:16 וַיֹּאמֶר יְהוּדָה מִה־נֹּאמַר לְאֲדֹנִי מִה־נִּדְבַר וּמִה־נִּצְטַדֵּק הָאֱלֹהִים מִצָּא אֶת־עֵינֵי עֲבָדֶיךָ הַנֶּגְנוּ עֲבָדִים לְאֲדֹנִי גַם־אֲנַחְנוּ גַם אֲשֶׁר־נִמְצָא הַגִּבִּיעַ בִּידּוֹ:

44:16 וַאֲמַר יְהוּדָה מָה נִימַר לְרִיבוֹנִי מָה נִמְלִיל וּמָה נִזְכִּי מִן־קֶדֶם יוֹי אֲשַׁתְּכַח חֹבָא בְּעַבְדְּךָ דַּעֲבַדְךָ הָא אֲנַחְנָא עֲבָדִין לְרִיבוֹנִי אַף אֲנַחְנָא אַף דַּאֲשַׁתְּכַח כְּלִידָא בִידֵיהָ:

44:16 So Judah said, "What can we say to my lord? What can we speak? And how can we justify ourselves? God has found out the iniquity of your servants; behold, we are my lord's slaves, both we and the one in whose possession the cup has been found."

44:17 וַיֹּאמֶר חֲלִילָה לִּי מַעֲשֹׂוֹת זֹאת הָאִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא הַגִּבִּיעַ בִּידּוֹ הוּא יִהְיֶה־לִּי עֶבֶד וְאַתֶּם עָלוּ לְשָׁלוֹם אֶל־אֲבִיכֶם: פ

44:17 וַאֲמַר חָס לִי לַעֲבַדְךָ מִלְמַעְבַּד דָּא גְּבֵרָא דַּאֲשַׁתְּכַח דִּי יִשְׁתַּכַּח כְּלִידָא בִידֵיהָ הוּא יִהְיֶה לִּי עֶבֶדָא וְאַתוֹן סָקוּ לְשָׁלָם לְוֹת אֲבוּכוֹן:

44:17 But he said, "Far be it from me to do this. The man in whose possession the cup has been found, he shall be my slave; but as for you, go up in peace to your father."

44:18 וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנִי יִדְבַר־נָא עִבְדְּךָ דָּבָר בְּאָזְנֵי אֲדֹנִי וְאֶל־יִחִיר אַפָּךָ בְּעַבְדְּךָ כִּי כְמוֹךָ כִּפְרָעָה:

44:18 וּקְרִיב לְוֹתִיהָ יְהוּדָה וַאֲמַר בְּבָעוּ רַבּוֹנִי יִמְלִיל כְּעַן עִבְדְּךָ פִּתְגָמָא קָדָם רַבּוֹנִי וְלֹא יִתְקַף רוּגְזְךָ בְּעַבְדְּךָ אַרִי כִפְרָעָה כִּין אֶת:

44:18 Then Judah approached him, and said, "Oh my lord, may your servant please speak a word in my lord's ears, and do not be angry with your servant; for you are equal to Pharaoh."

44:19 אֲדֹנִי שְׁאַל אֶת־עֲבָדָיו לֵאמֹר הִישַׁלְכֶם אֵב אוֹ־אָח:

44:19 רַבּוֹנִי שְׁאִיל יֵת עֲבָדוּהִי לְמִימַר הָאִית לְכוֹן אָבָא אוֹ אָחָא:

44:19 "My lord asked his servants, saying, 'Have you a father or a brother?'"

44:20 וַנֹּאמֶר אֶל־אֲדֹנִי יִשְׁלַנוּ אֵב זָקֵן וְיִלְד זְקָנִים קָטָן וְאָחִיו מֵת וַיּוֹתֵר הוּא לְבָדּוֹ לְאִמּוֹ וְאָבִיו אֶהְבּוֹ:

44:20 וַאֲמַרְנָא לְרַבּוֹנִי אִית לָנָא אָבָא סְבָא סִיב וּבֵר סִיבְתִין זַעִיר וְאָחוּהִי מִית וְאִישְׁתָּאֵר הוּא בְּלַחְדוּהִי לְאִימִיה וְאָבוּהִי רַחִים לִיהָ:

44:20 "We said to my lord, 'We have an old father and a little child of his old age. Now his brother is dead, so he alone is left of his mother, and his father loves him.'

44:21 וַתֹּאמֶר אֶל־עֲבָדֶיךָ הוֹרְדֵהוּ אֵלָי וְאֲשִׁימָה עֵינִי עָלָיו:

44:21 וַאֲמַרְתָּ לְעַבְדְּךָ אַחְתוּהִי לְוֹתִי וְאֲשׁוּי עֵינִי עָלוּהִי:

44:21 "Then you said to your servants, 'Bring him down to me that I may set my eyes on him.'

44:22 וַנֹּאמֶר אֶל־אֲדֹנִי לֹא־יִוָּכַל הַנֶּעַר לַעֲזֹב אֶת־אָבִיו וְעַזֹּב אֶת־אָבִיו וּמָת:

44:22 וַאֲמַרְנָא לְרַבּוֹנִי לֹא יָכוֹל עוֹלִימָא לְמַשְׁבַּק יֵת אָבוּהִי אִם יִשְׁבּוֹק יֵת אָבוּהִי יָמוּת:

44:22 "But we said to my lord, 'The lad cannot leave his father, for if he should leave his father, his father would die.'

44:23 וַתֹּאמֶר אֶל-עֲבָדָיךָ אִם-לֹא יֵרֵד אַחִיכֶם הַקָּטָן אִתְּכֶם לֹא תִסְפּוּן לִרְאוֹת פָּנָי:

44:23 וַאֲמַרְתָּ לְעַבְדְּךָ אִם לֹא יִיחֹת אַחֻכּוֹן זְעִירָא עִמָּכּוֹן לֹא תוֹסְפּוֹן לְמַחְזִי אִפִּי:

44:23 "You said to your servants, however, 'Unless your youngest brother comes down with you, you will not see my face again.'

44:24 וַיְהִי כִּי עָלִינוּ אֶל-עַבְדְּךָ אָבִי וַנֵּגֵד-לוֹ אֶת דְּבָרֵי אֲדֹנָי:

44:24 וַיְהִי כִּד סְלִיקְנָא לִוְת עַבְדְּךָ אַבָּא וַחֲוִינָא לִיה יֵת פִּתְגָמֵי רַבּוּנֵי:

44:24 "Thus it came about when we went up to your servant my father, we told him the words of my lord.

44:25 וַיֹּאמֶר אָבִינוּ שָׁבוּ שְׁבֵרוּ-לָנוּ מִעֵט-אֹכֶל:

44:25 וַאֲמַר אַבּוּנָא תּוּבוּ זְבוּנוּ לָנָא זְעִיר עִיבּוּרָא:

44:25 "Our father said, 'Go back, buy us a little food.'

44:26 וַנֹּאמֶר לֹא נוּכַל לָרֶדֶת אִם-יֵשׁ אַחִינוּ הַקָּטָן אִתָּנוּ וַיֵּרְדּוּנוּ כִּי-לֹא נוּכַל לִרְאוֹת פָּנָי הָאִישׁ וְאַחֲנֵנוּ הַקָּטָן אֵינָנוּ אִתָּנוּ:

44:26 וַאֲמַרְנָא לֹא נִיכּוּל לְמִיחַת אִם אִית אַחּוּנָא זְעִירָא עִמָּנָא וַיִּיחֹת אָרִי לֹא נִיכּוּל לְמַחְזִי אִפִּי גִבְרָא וְאַחּוּנָא זְעִירָא לִיתּוּהִי עִמָּנָא:

44:26 "But we said, 'We cannot go down. If our youngest brother is with us, then we will go down; for we cannot see the man's face unless our youngest brother is with us.'

44:27 וַיֹּאמֶר עַבְדְּךָ אָבִי אֵלֵינוּ אַתֶּם יֹדְעֹתֶם כִּי שְׁנַיִם יָלְדָה-לִּי אִשְׁתִּי:

44:27 וַאֲמַר עַבְדְּךָ אַבָּא לָנָא אַתּוֹן יֹדְעֹתוֹן אָרִי תְרִין יָלִידַת לִי אַתַּתִּי:

44:27 "Your servant my father said to us, 'You know that my wife bore me two sons;

44:28 וַיֵּצֵא הָאֶחָד מֵאִתִּי וַאֲמַר אֵךְ טָרַף טָרַף וְלֹא רָאִיתִיו עַד-הַנֶּה:

44:28 וַנִּפֶּק חַד מִלּוֹתִי וַאֲמַרִית בְּרַם מִקְטָל קָטִיל וְלֹא חֲזִיתִיה עַד כְּעַן:

44:28 and the one went out from me, and I said, "Surely he is torn in pieces," and I have not seen him since.

44:29 וּלְקַחְתֶּם גַּם-אֶת-זֶה מֵעַם פָּנָי וְקָרְהוּ אֶסּוֹן וְהוֹרִדְתֶּם אֶת-שִׁיבְתִּי בְרָעָה שְׂאֵלָה:

44:29 וְתִדְבְּרוּן אַף יֵת דִּין מִן-קֶדְמִי מִקְדָּמִי וַיַּעֲרֵעִינִיה מוֹתָא וְתַחְתּוֹן יֵת סִיבְתִּי בְּבִשְׁתָּא בְּדוּוּנָא לְשֹׁאֹל:

44:29 'If you take this one also from me, and harm befalls him, you will bring my gray hair down to Sheol in sorrow.'

44:30 וְעַתָּה כְּבֹאִי אֶל-עַבְדְּךָ אָבִי וְהַנְּעַר אֵינָנוּ אִתָּנוּ וְנַפְשׁוֹ קְשׁוּרָה בְּנַפְשׁוֹ:

44:30 וְכַעַן כְּמִיתָא לִוְת עַבְדְּךָ אַבָּא וְעוֹלִימָא לִיתּוּהִי עִמָּנָא וְנַפְשִׁיה חַבִּיבָא לִיה כְּנַפְשִׁיה:

44:30 "Now, therefore, when I come to your servant my father, and the lad is not with us, since his life is bound up in the lad's life,

44:31 וְהָיָה כִּרְאוֹתוֹ כִּי-אֵין הַנְּעַר וּמָת וְהוֹרִידוּ עַבְדְּיָךְ אֶת-שִׁיבְתְּ עַבְדְּךָ אָבִינוּ בִּיגּוֹן שְׂאֵלָה:

44:31 וַיְהִי כִּד יַחְזִי אָרִי לִית עוֹלִימָא וַיָּמוּת וַיַּחְתּוֹן עַבְדְּךָ יֵת סִיבַת עַבְדְּךָ אַבּוּנָא בְּדוּוּנָא לְשֹׁאֹל:

44:31 when he sees that the lad is not *with us*, he will die. Thus your servants will bring the gray hair of your servant our father down to Sheol in sorrow.

44:32 כִּי עֲבָדְךָ עָרַב אֶת־הַנֶּעַר מֵעַם אָבִי לֵאמֹר אִם־לֹא אָבִיאֲנֹו אֵלַיְךָ וְחָטָאתִי לְאָבִי כָּל־הַיָּמִים:

44:32 אָרִי עֲבָדְךָ מֵעָרַב בְּעוֹלִימָא ית עוֹלִימָא מִן אָבָא לְמִימַר אִם לֹא אִיתִינִיה לָךְ וְאִיהִי חָטִי לְאָבָא כָּל יוֹמִיא:

44:32 "For your servant became surety for the lad to my father, saying, 'If I do not bring him *back* to you, then let me bear the blame before my father forever.'

44:33 וְעַתָּה יֵשֶׁב־נָא עֲבָדְךָ תַּחַת הַנֶּעַר עָבֵד לְאֲדֹנָי וְהַנֶּעַר יַעַל עִם־אֲחָיו:

44:33 וּכְעַן יִתִּיב כְּעַן עֲבָדְךָ תַּחַת חֵלְף עוֹלִימָא עֲבָדָא לְרַבּוּנִי וְעוֹלִימָא יִסַּק עִם אֲחוּהִי:

44:33 "Now, therefore, please let your servant remain instead of the lad a slave to my lord, and let the lad go up with his brothers.

44:34 כִּי־אֵיךְ אֶעֱלֶה אֶל־אָבִי וְהַנֶּעַר אֵינְנוּ אִתִּי פֶּן אֲרֹאֶה בְּרַע אֲשֶׁר יִמָּצֵא אֶת־אָבִי:

44:34 אָרִי אֵיכָדִין אִיסַּק לָוֶת לְבֵית אָבָא וְעוֹלִימָא לִיתוּהִי עִמִּי דְלִמָּא אֲחוּי בְּבִשְׁתָּא דְחִשְׁכַּח ית אָבָא:

44:34 "For how shall I go up to my father if the lad is not with me-- for fear that I see the evil that would overtake my father?"

45:1 וְלֹא־יָכַל יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק לְכָל הַנֹּצְצִים עָלָיו וַיִּקְרָא הוֹצִיאוּ כָּל־אִישׁ מֵעָלָי וְלֹא־עָמַד אִישׁ אִתּוֹ בְּהַתְּרוּעַ יוֹסֵף אֶל־אֲחָיו:

45:1 וְלֹא יָכִיל יוֹסֵף לְאַתְחַסְנָא לְהַתְחַסְנָא לְכָל דְּקִימִין עָלוּהִי וּקְרָא אֲפִיקוּ כָּל אָנָּשׁ מֵעָלָיו מְלוּתִי וְלֹא קָם אָנָּשׁ עִמִּיהּ כִּד אֲתִידָא יוֹסֵף לְאַחוּהִי ית אַחוּהִי עִם אַחוּהִי:

45:1 Then Joseph could not control himself before all those who stood by him, and he cried, "Have everyone go out from me." So there was no man with him when Joseph made himself known to his brothers.

45:2 וַיִּתֵּן אֶת־קֻלּוֹ בְּבִכּי וַיִּשְׁמְעוּ מִצְרַיִם וַיִּשְׁמַע בֵּית פַּרְעֹה:

45:2 וַיִּהְיֶה ית קָלִיָּה בְּבִכִּיתָא וּשְׁמַעוּ מִצְרַאִי וּשְׁמַע אָנָּשׁ בֵּית פַּרְעֹה:

45:2 He wept so loudly that the Egyptians heard *it*, and the household of Pharaoh heard *of it*.

45:3 וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־אֲחָיו אֲנִי יוֹסֵף הָעוֹד אָבִי חַי וְלֹא־יָכְלוּ אֲחָיו לַעֲנוֹת אִתּוֹ כִּי נִבְהָלוּ מִפְּנָיו:

45:3 וַאֲמַר יוֹסֵף לְאַחוּהִי אָנָּא יוֹסֵף הָעַד כְּעַן אָבָא קַיִם וְלֹא יָכִילוּ אַחוּהִי לְאַתְבָּא יִתִּיה פִּתְגָם אָרִי אֲתַבְּהִילוּ מִן־קִדְמוּהִי:

45:3 Then Joseph said to his brothers, "I am Joseph! Is my father still alive?" But his brothers could not answer him, for they were dismayed at his presence.

45:4 וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־אֲחָיו גִּשּׁוּ־נָא אֵלַי וַיִּגָּשׁוּ וַיֹּאמֶר אֲנִי יוֹסֵף אֲחִיכֶם אֲשֶׁר־מָכַרְתֶּם אִתִּי מִצְרִימָה:

45:4 וַאֲמַר יוֹסֵף לְאַחוּהִי קְרוּבוּ כְּעַן לָוֶתִי וּקְרִיבוּ וַאֲמַר אָנָּא יוֹסֵף אֲחוּכוֹן דְּזַבִּינְתוֹן יִתִּי לְמִצְרַיִם לְמִצְרִימָה:

45:4 Then Joseph said to his brothers, "Please come closer to me." And they came closer. And he said, "I am your brother Joseph, whom you sold into Egypt.

45:5 וְעַתָּה אֶל־תַּעֲצְבוּ וְאֶל־יִחַר בְּעֵינֵיכֶם כִּי־מָכַרְתֶּם אִתִּי הִנֵּה כִּי לְמַחִיָּה שְׁלַחְנִי אֱלֹהִים לְפָנֵיכֶם:

45:5 וּכְעַן לֹא תִתְנַסְּסוּן וְלֹא יִתְקַף בְּעֵינֵיכוֹן אָרִי זַבִּינְתוֹן דְּזַבִּנְתוֹן יִתִּי הֲלָכָא

הָכָא אֲרִי לִקְיִימָא שְׁלַחְנִי יוֹי קְדָמִיכוֹן לִקְדָּמִיכוֹן:

45:5 "Now do not be grieved or angry with yourselves, because you sold me here, for God sent me before you to preserve life.

45:6 כִּי־זֶה שְׁנַתִּים הָרָעָב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ וְעוֹד חֲמִשׁ שָׁנִים אֲשֶׁר אֵין־חֶרֶשׁ וְקִצִּיר:

45:6 אֲרִי דָנָן תִּרְתִּין שָׁנִין כַּפָּנָא בְּגוֹ אַרְעָא וְעוֹד חֲמִישׁ שָׁנִין דְּלִית זְרוּעָא

וְחֻצָּדָא:

45:6 "For the famine *has been* in the land these two years, and there are still five years in which there will be neither plowing nor harvesting.

45:7 וַיִּשְׁלַחְנִי אֱלֹהִים לִפְנֵיכֶם לָשׂוּם לָכֶם שְׂאֲרִית בְּאָרֶץ וּלְהַחְיֹת לָכֶם

לִפְלִיטָה גְדֹלָה:

45:7 וַיִּשְׁלַחְנִי יוֹי קְדָמִיכוֹן לִקְדָּמִיכוֹן לְשֹׂאָה לָכוֹן שְׂאֲרָא בַּאֲרַעָא וּלִקְיִימָא

לָכוֹן לְשִׁיזְבָּא רַבָּא:

45:7 "God sent me before you to preserve for you a remnant in the earth, and to keep you alive by a great deliverance.

45:8 וְעַתָּה לֹא־אַתָּם שְׁלַחְתֶּם אֹתִי הִנֵּה כִי הָאֱלֹהִים וַיְשִׁימֵנִי לְאָב לְפָרְעָה

וּלְאֶדוֹן לְכָל־בֵּיתוֹ וּמֹשֶׁל בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם:

45:8 וּכְעַן לֹא אַתָּון שְׁלַחְתוֹן יָתִי הֲלָכָא לַהֲלָכָא הָכָא אֱלֹהִין מִן־קֶדֶם יוֹי

וְשׁוּיִנִי אָבָא לְאָבָא לַפֶּרַעַה וְרִיבּוֹן וּלְרַבּוֹן לְכָל אָנָּשׁ בֵּיתָהּ וְשָׁלִיט בְּכָל

אַרְעָא דְּמִצְרַיִם:

45:8 "Now, therefore, it was not you who sent me here, but God; and He has made me a father to Pharaoh and lord of all his household and ruler over all the land of Egypt.

45:9 מְהֵרָא וְעָלוּ אֶל־אָבִי וְאָמַרְתֶּם אֵלָיו כֹּה אָמַר בְּנִךְ יוֹסֵף שְׁמֵנִי אֱלֹהִים

לְאֶדוֹן לְכָל־מִצְרַיִם רְדֵה אֵלַי אֶל־תַּעֲמֹד:

45:9 אֵיחֹו וְסָקוּ לֹות אָבָא וְתִימְרוֹן לִיה כִּדְנָן אָמַר בְּרַךְ יוֹסֵף שְׁוִינִי יוֹי לְרַבּוֹן

רִיבּוֹן לְכָל מִצְרָאִי חוּת לֹותִי לֹא תַחַעֲב:

45:9 "Hurry and go up to my father, and say to him, "Thus says your son Joseph, "God has made me lord of all Egypt; come down to me, do not delay.

45:10 וַיֵּשְׁבֶת בְּאֶרֶץ־גֹּשֶׁן וְהָיִיתָ קָרוֹב אֵלַי אֶתָּה וּבְנֶיךָ וּבְנֵי בָנֶיךָ וְצֹאנֶךָ וּבְקֶרֶךָ

וְכָל־אֲשֶׁר־לָךְ:

45:10 וְתִתִּיב בַּאֲרַעָא דְּגוֹשֶׁן וְתִהְיֶה קָרִיב לִי לֹותִי אֶת וּבְנֶךָ וּבְנֵי־בְנֶךָ וְעֶנְךָ

וְתוֹרְךָ וְכָל דְּלָךְ:

45:10 "You shall live in the land of Goshen, and you shall be near me, you and your children and your children's children and your flocks and your herds and all that you have.

45:11 וְכָל־כְּלִילִי אֶתְךָ שֵׁם כִּי־עוֹד חֲמִשׁ שָׁנִים רָעָב פֶּן־תִּהְיֶה אֶתָּה וּבֵיתְךָ

וְכָל־אֲשֶׁר־לָךְ:

45:11 וְאֵיזוֹן יָתֶךָ תִּמְן אֲרִי עוֹד חֲמִישׁ שָׁנִין כַּפָּנָא דְּלִמָּא תִּשְׁתִּיּצִי תַתְּמַסְכָּן אֶת

וְאָנָּשׁ בֵּיתְךָ וְכָל דְּלָךְ:

45:11 "There I will also provide for you, for there are still five years of famine *to come*, and you and your household and all that you have would be impoverished."

45:12 וְהִנֵּה עֵינֵיכֶם רְאוּת וְעֵינֵי אָחִי בְנִימִין כִּי־פִי הַמְדַּבֵּר אֵלֵיכֶם:

45:12 וְהָא עֵינֵיכוֹן חֲזָן וְעֵינֵי אָחִי בְנִימָן אֲרִי בְּלִישְׁנָכוֹן כְּלִישְׁנָכוֹן אָנָּא מִמְּלִיל

עִמְכוֹן:

45:12 "Behold, your eyes see, and the eyes of my brother Benjamin *see*, that it is my mouth which is speaking to you.

45:13 וְהִגַּדְתָּם לְאָבִי אֶת־כָּל־כְּבוֹדִי בְּמִצְרַיִם וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר רָאִיתָם וּמְהֵרָתָם
וְהוֹרַדְתָּם אֶת־אָבִי הֵנָּה:

45:13 וּתְחֻוּן לְאָבָא יֵת כָּל יִקְרִי דְּבְּמִצְרַיִם וְיֵת כָּל דְּחֻוִּיתוֹן וְיֵתִיחֹן וְתַחֲתוֹן יֵת
אָבָא הֶלְכָא הַכָּא:

45:13 "Now you must tell my father of all my splendor in Egypt, and all that you have seen; and you must hurry and bring my father down here."

45:14 וַיִּפֹּל עַל־צוּאֵרֵי בְּנֵימִן־אָחִיו וַיִּבֶךְ וּבְנֵימִן בָּכָה עַל־צוּאֵרָיו:

45:14 וַנִּפֹּל עַל צוּרָא דְּבְּנֵימִן אָחוּהִי וּבָכָא וּבְנֵימִן בָּכָא עַל צוּרִיהִי:

45:14 Then he fell on his brother Benjamin's neck and wept, and Benjamin wept on his neck.

45:15 וַיִּנָּשֶׁק לְכָל־אָחָיו וַיִּבֶךְ עֲלֵיהֶם וְאַחֲרֵי כֵן דִּבְּרוּ אָחָיו אִתּוֹ:

45:15 וַנִּשֵּׁק לְכָל אָחוּהִי וּבָכָא עֲלֵיהֶן וּבְתֵר כֵּין מַלִּילוּ אָחוּהִי עִמִּיהִי:

45:15 He kissed all his brothers and wept on them, and afterward his brothers talked with him.

45:16 וְהַקֵּל נִשְׁמָע בֵּית פַּרְעֹה לֵאמֹר בָּאוּ אֶחָי יוֹסֵף וַיִּטֵּב בְּעֵינֵי פַרְעֹה וּבְעֵינֵי
עַבְדָּיו:

45:16 וּקָלָא אֲשַׁתְּמַע בֵּית פַּרְעֹה לְמִימַר אֶתוּ אֶחָי יוֹסֵף וּשְׁפַר בְּעֵינֵי פַרְעֹה
וּבְעֵינֵי עַבְדֵּיהִי:

45:16 Now when the news was heard in Pharaoh's house that Joseph's brothers had come, it pleased Pharaoh and his servants.

45:17 וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף אָמַר אֶל־אֶחָיֶךָ זֹאת עֲשׂוּ טַעֲנוּ אֶת־בְּעִירְכֶּם
וּלְכוּ־בָאוּ אֶרֶצָה כְּנָעַן:

45:17 וַאֲמַר פַּרְעֹה לְיוֹסֵף אֵימַר לְאַחֶךָ לֹות אַחֶךָ דָּא עֵיבִידוּ טַעֲנוּ יֵת
בְּעִירְכוֹן בִּירְכוֹן וְאִיזִילוּ אוֹבִילוּ לְאַרְעָא דְּכְנַעַן:

45:17 Then Pharaoh said to Joseph, "Say to your brothers, 'Do this: load your beasts and go to the land of Canaan,

45:18 וּקְחוּ אֶת־אֲבִיכֶם וְאֶת־בְּתִיכֶם וּבָאוּ אֵלַי וְאֶתְּנֶה לָכֶם אֶת־טוֹב אֶרֶץ
מִצְרַיִם וְאָכְלוּ אֶת־חֶלֶב הָאָרֶץ:

45:18 וּדְבַרוּ יֵת אֲבוּכוֹן וְיֵת אֲנָשׁ בְּתִיכוֹן וְאִיתוּ לֹותִי וְאֶתִּין לָכוֹן יֵת טוֹב שְׁפַר
אַרְעָא דְּמִצְרַיִם וְתִיכְלוֹן יֵת טוֹבָא דְּאַרְעָא:

45:18 and take your father and your households and come to me, and I will give you the best of the land of Egypt and you will eat the fat of the land.'

45:19 וְאֵתָּה צִוִּיתָהּ זֹאת עֲשׂוּ קַחוּ־לָכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עֲגָלוֹת לְטַפְּכֶם וּלְנִשְׁיָכֶם
וּנְשָׁאתֶם אֶת־אֲבִיכֶם וּבָאתֶם:

45:19 וְאֵת מִפְקַד דָּא עֵיבִידוּ סְבוּ לָכוֹן מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם עֲגָלָן לְטַפְּלָכוֹן
וּלְנִשְׁיָכוֹן וְתִשְׁלֹון יֵת אֲבוּכוֹן וְתִיתוֹן:

45:19 "Now you are ordered, 'Do this: take wagons from the land of Egypt for your little ones and for your wives, and bring your father and come.

45:20 וְעֵינֵיכֶם אַל־תָּחֹס עַל־כְּלִיכֶם כִּי־טוֹב כָּל־אֶרֶץ מִצְרַיִם לָכֶם הוּא:

45:20 וְעֵינֵיכוֹן לֹא תַחֲוֹס עַל מְנִיכוֹן אָרִי טוֹב שְׁפַר כָּל אַרְעָא דְּמִצְרַיִם דִּילְכוֹן
לָכוֹן הוּא:

45:20 'Do not concern yourselves with your goods, for the best of all the land of Egypt is yours.'"

45:21 וַיַּעֲשׂוּ־כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּתֵן לָהֶם יוֹסֵף עֲגָלוֹת עַל־פִּי פַרְעֹה וַיֵּתֵן לָהֶם
צָרָה לְדֶרֶךְ:

45:21 וַעֲבָדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּהֶב לָהֶוּן יוֹסֵף עֲגֻלָּן עַל מִימְרָא דְּפִרְעָה וַיֵּהֶב
לָהֶוּן זִוְרִין לְאֹרְחָא:

45:21 Then the sons of Israel did so; and Joseph gave them wagons according to the command of Pharaoh, and gave them provisions for the journey.

45:22 לְכֻלָּם נָתַן לְאִישׁ חֲלָפוֹת שְׂמָלֹת וּלְבִנְיָמִן נָתַן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת כֶּסֶף וְחֲמִשָּׁה
חֲלָפֹת שְׂמָלֹת:

45:22 לְכוֹלָהֶוּן יֵהֶב לַגִּבֹּר אֶסְטָלוֹן אֶסְטָלוֹן דְּלְבוּשָׁא וּלְבִנְיָמִן יֵהֶב תְּלָת מֵאָה
סֻלְעִין דְּכֶסֶף וְחֲמִשָּׁה אֶסְטָלוֹן אֶסְטָלוֹן דְּלְבוּשָׁא:

45:22 To each of them he gave changes of garments, but to Benjamin he gave three hundred pieces of silver and five changes of garments.

45:23 וּלְאָבִיו שָׁלַח כְּזֹאת עֶשְׂרֵה חֲמָרִים נְשֹׂאִים מִטּוֹב מִצְרַיִם וְעֶשֶׂר אֲתֹנֹת
נִשְׂאוֹת בָּר וְלֶחֶם וּמִזֹּון לְאָבִיו לְדַרְךָ:

45:23 וּלְאִבּוּהִי שָׁלַח כְּרִין כְּדָא עֶסְרָא חֲמָרִין טַעֲיִנִין מִטּוֹב מִצְרַיִם וְעֶסֶר אֲתֹנִין
טַעֲיִנִין עֵיבּוֹר וְלֶחִים וּזְוִרִין לְאִבּוּהִי לְאֹרְחָא:

45:23 To his father he sent as follows: ten donkeys loaded with the best things of Egypt, and ten female donkeys loaded with grain and bread and sustenance for his father on the journey.

45:24 וַיִּשְׁלַח אֶת־אֶחָיו וַיֵּלְכוּ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֶל־תִּרְגְּזוּ בְּדַרְךָ:

45:24 וַיִּשְׁלַח יֵת אֶחָוִהִי וַאֲזָלוּ וַאֲמַר לָהֶוּן לֹא תִתְנַצֵּן תַּתְנוּצִין בְּאֹרְחָא:

45:24 So he sent his brothers away, and as they departed, he said to them, "Do not quarrel on the journey."

45:25 וַיַּעֲלוּ מִמִּצְרַיִם וַיָּבֹאוּ אֶרֶץ כְּנָעַן אֶל־יַעֲקֹב אָבִיהֶם:

45:25 וּסְלִיקוּ מִמִּצְרַיִם וַאֲתוּ לְאֶרֶעָא דְּכְנַעַן לֵית יַעֲקֹב אָבּוּהוּן:

45:25 Then they went up from Egypt, and came to the land of Canaan to their father Jacob.

45:26 וַיִּגְדּוּ לוֹ לֵאמֹר עוֹד יוֹסֵף חַי וְכִי־הוּא מִשָּׁל בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּפְגַּע לְבוֹ
כִּי לֹא־הֵאֱמִין לָהֶם:

45:26 וַחֲוִיאוּ לֵיהּ לְמִימַר עַד כַּעַן יוֹסֵף קַיִם וְאִרִי הוּא שְׁלִיט בְּכָל אֶרֶעָא
דְּמִצְרַיִם וְהוּאָה מְלִיא פִּינָן עַל לִיבִיהּ אִרִי לֹא הִימִין לָהֶוּן:

45:26 They told him, saying, "Joseph is still alive, and indeed he is ruler over all the land of Egypt." But he was stunned, for he did not believe them.

45:27 וַיִּדְּבְּרוּ אֵלָיו אֵת כָּל־דְּבָרֵי יוֹסֵף אֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵהֶם וַיֵּרָא אֶת־הָעֲגֻלּוֹת
אֲשֶׁר־שָׁלַח יוֹסֵף לְשֵׂאת אֹתוֹ וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב אָבִיהֶם:

45:27 וּבְמִלִּילוֹ עָמִיהּ יֵת כָּל פִּתְגָמֵי יוֹסֵף דְּמִלִּיל עָמְהוּן וַחֲזָא יֵת עֲגֻלָּתָא דְּשָׁלַח
יוֹסֵף לְמִיטַל יִתִּיהּ וּשְׂרֵת רוּחַ קוֹדֶשָׁא עַל יַעֲקֹב אָבּוּהוּן:

45:27 When they told him all the words of Joseph that he had spoken to them, and when he saw the wagons that Joseph had sent to carry him, the spirit of their father Jacob revived.

45:28 וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל רַב עוֹד־יוֹסֵף בְּנִי חַי אֵלַיָּה וְאִרְאֶנּוּ בְּטָרָם אִמּוֹתַי:

45:28 וַאֲמַר יִשְׂרָאֵל סְגִי לִי חֲדָא עַד כַּעַן יוֹסֵף בְּרִי קַיִם אִיזִיל וְאֶחְזִינִיה
עַד־לֹא אִימּוֹתַי:

45:28 Then Israel said, "It is enough; my son Joseph is still alive. I will go and see him before I die."

46:1 וַיִּסַּע יִשְׂרָאֵל וְכָל־אֲשֶׁר־לוֹ וַיָּבֹא בְּאֶרֶה שְׁבַע וַיִּזְבַּח זִבְחִים לְאֱלֹהֵי אָבִיו
יִצְחָק:

46:1 וּנְטַל יִשְׂרָאֵל וְכָל דְּלִיהּ וַאֲתָא לְבֶאֱר־שְׁבַע וַדְּבַח וּנְכִיס דְּבַחִין נִיכְסִין
לְאֱלֹהָא דְּאִבּוּהִי יִצְחָק:

46:1 So Israel set out with all that he had, and came to Beersheba, and offered sacrifices to the God of his father Isaac.

46:2 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל בְּמִרְאֵת הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הִנְנִי:
46:2 וַאֲמַר יוֹי לְיִשְׂרָאֵל בְּחֻזָּא דְלִילִיָּא בְחֻזִּי לִילִיָּא וַאֲמַר יַעֲקֹב יַעֲקֹב וַאֲמַר
הָאֲנִי:

46:2 God spoke to Israel in visions of the night and said, "Jacob, Jacob." And he said, "Here I am."

46:3 וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי הָאֵל אֱלֹהֵי אֲבִיךָ אֶל־תִּירָא מִרְדָּה מִצְרִימָה כִּי־לִגְוִי גָדוֹל
אֲשִׁימְךָ שָׁם:
46:3 וַאֲמַר אָנָּה אֵל אֱלֹהָא דְאֲבֹךָ לָא תִדְחַל מִלְמִיחַת לְמִצְרַיִם אֲרִי לְעַם סָנִי
אֲשׁוּינְךָ תִּמּוֹן:

46:3 He said, "I am God, the God of your father; do not be afraid to go down to Egypt, for I will make you a great nation there.

46:4 אֲנֹכִי אֶרְדָּ עִמָּךְ מִצְרִימָה וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶךָ גַּם־עֲלֶה וְיוֹסֵף יִשִּׁית יָדוֹ עַל־עֵינֶיךָ:
46:4 אָנָּה אֵיחֻת עִימָךְ לְמִצְרַיִם וְאָנָּה אֲסַקִּינְךָ אֶף אֲסַקָּא וְיוֹסֵף יִשְׁנִי יְדוּהִי עַל
עֵינֶךָ:

46:4 "I will go down with you to Egypt, and I will also surely bring you up again; and Joseph will close your eyes."

46:5 וַיָּקָם יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּשְׂאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יַעֲקֹב אֲבִיהֶם וְאֶת־טַפָּם
וְאֶת־נְשֵׁיהֶם בַּעֲגָלוֹת אֲשֶׁר־שָׁלַח פַּרְעֹה לְשֵׂאת אֹתוֹ:
46:5 וְקָם יַעֲקֹב מִבְּאֵר־שֶׁבַע וְנָטְלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יֵת יַעֲקֹב אֲבֹהוֹן וְיֵת טַפְלָהוֹן
וְיֵת נְשֵׁיהֶן בַּעֲגָלָתָא דְשָׁלַח פַּרְעֹה לְמִיטַל יְתִיהָ:

46:5 Then Jacob arose from Beersheba; and the sons of Israel carried their father Jacob and their little ones and their wives in the wagons which Pharaoh had sent to carry him.

46:6 וַיִּקְחוּ אֶת־מִקְנֵיהֶם וְאֶת־רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכְשׁוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ מִצְרִימָה
יַעֲקֹב וְכָל־זֶרְעוֹ אִתּוֹ:
46:6 וּדְבָרוּ יֵת גִּיתִיהוֹן וְיֵת כָּל קִנְיָהוֹן דְּקִנּוּ בְּאֶרֶעָא דְכְנָעַן וְאִתּוֹ לְמִצְרַיִם
יַעֲקֹב וְכָל בְּנוֹהִי עִמִּיהָ:

46:6 They took their livestock and their property, which they had acquired in the land of Canaan, and came to Egypt, Jacob and all his descendants with him:

46:7 בָּנָיו וּבְנֵי בָנָיו אִתּוֹ בָּנָתָיו וּבָנוֹת בָּנָיו וְכָל־זֶרְעוֹ הֵבִיא אִתּוֹ מִצְרִימָה: ס
46:7 בְּנוֹהִי זֶרְעִיהָ וּבְנֵי־בְנוֹהִי עִמִּיהָ בְּנָתֶיהָ וּבָנוֹת־בְּנוֹהִי וְכָל בְּנוֹהִי אִתִּי עִמִּיהָ
לְמִצְרַיִם:

46:7 his sons and his grandsons with him, his daughters and his granddaughters, and all his descendants he brought with him to Egypt.

46:8 וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרִימָה יַעֲקֹב וּבְנָיו בְּכֹר יַעֲקֹב רְאוּבֵן:
46:8 וְאֵלֶּין שְׁמֹתָא בְנֵי יִשְׂרָאֵל דְּעָלוּ לְמִצְרַיִם יַעֲקֹב וּבְנוֹהִי בֹכְרִיהָ דִּיעֲקֹב
רְאוּבֵן:

46:8 Now these are the names of the sons of Israel, Jacob and his sons, who went to Egypt: Reuben, Jacob's firstborn.

46:9 וּבְנֵי רְאוּבֵן חֲנוּךְ וּפְלֹא וְחֲצֹרֹן וְכַרְמִי:
46:9 וּבְנֵי רְאוּבֵן חֲנוּךְ וּפְלֹא וְחֲצֹרֹן וְכַרְמִי:

46:9 The sons of Reuben: Hanoch and Pallu and Hezron and Carmi.

46:10 וּבְנֵי שִׁמְעוֹן יְמוּאֵל וְיִמְיִן וְאֶהֱד וְיִכִּין וְצֹחַר וְשָׂאוּל בֶּן־הַכְנַעֲנִית:
46:10 וּבְנֵי שִׁמְעוֹן יְמוּאֵל וְיִמְיִן וְאֶהֱד וְיִכִּין וְצֹחַר וְשָׂאוּל בֶּר כְּנַעֲנִיתָא:

46:10 The sons of Simeon: Jemuel and Jamin and Ohad and Jachin and Zohar and Shaul the son of a Canaanite woman.

46:11 ובני לוי גֵרְשֹׁן קָהַת וּמֵרָרִי:

46:11 ובני לוי גֵרְשֹׁן קָהַת וּמֵרָרִי:

46:11 The sons of Levi: Gershon, Kohath, and Merari.

46:12 ובני יהודה עֵר וְאוֹנָן וְשֵׁלָה וּפֶרֶץ וְזֶרַח וַיָּמָת עֵר וְאוֹנָן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּהִיו
בְּנֵי־פֶרֶץ חֲצֹרֹן וְחָמוּל:

46:12 ובני יהודה עֵר וְאוֹנָן וְשֵׁלָה וּפֶרֶץ וְזֶרַח וַיָּמָת עֵר וְאוֹנָן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן
וְהָיוּ בְנֵי פֶרֶץ חֲצֹרֹן וְחָמוּל:

46:12 The sons of Judah: Er and Onan and Shelah and Perez and Zerah (but Er and Onan died in the land of Canaan).
And the sons of Perez were Hezron and Hamul.

46:13 ובני יששכר תולע ופּוּבָה וְיֹב וּשְׁמֵרוֹן:

46:13 ובני יששכר תולע ופּוּבָה וְיֹב וּשְׁמֵרוֹן:

46:13 The sons of Issachar: Tola and Puvvah and Iob and Shimron.

46:14 ובני זבולן סֶרֶד וְאֵלֹן וַיַּחֲלָאֵל:

46:14 ובני זבולן סֶרֶד וְאֵלֹן וַיַּחֲלָאֵל:

46:14 The sons of Zebulun: Sered and Elon and Jahleel.

46:15 אֵלֶּה בְנֵי לֵאָה אֲשֶׁר יָלְדָה לְיַעֲקֹב בְּפָדָן אֲרָם וְאֵת דִּינָה בְתוּ כָל־נַפְשׁ
בָּנָיו וּבָנוֹתָיו שְׁלֹשִׁים וּשְׁלֹשׁ:

46:15 אֵלֶּין בְנֵי לֵאָה דִּילִידַת לְיַעֲקֹב בְּפָדָן דְּאֲרָם וְיֵת דִּינָה בְּרִתְיָה כָּל נַפְשׁ
בְּנוֹהִי וּבְנֹתֶיהָ תְּלָתִין וַתְּלָת:

46:15 These are the sons of Leah, whom she bore to Jacob in Paddan-aram, with his daughter Dinah; all his sons and his
daughters *numbered* thirty-three.

46:16 ובני גד צִפְיוֹן וְחָגִי שׁוּנִי וְעִזְבֹּן עֵרִי וְאֶרֹדִי וְאַרְאֵלִי:

46:16 ובני גד צִפְיוֹן וְחָגִי שׁוּנִי וְעִזְבֹּן עֵרִי וְאֶרֹדִי וְאַרְאֵלִי:

46:16 The sons of Gad: Ziphion and Haggi, Shuni and Ezbon, Eri and Arodi and Areli.

46:17 ובני אֲשֶׁר יִמְנָה וַיִּשׁוּהָ וַיִּשְׁוִי וּבְרִיעָה וְשֶׁרָח אֲחֹתָם וּבְנֵי בְרִיעָה חֶבֶר
וּמַלְכִּיאֵל:

46:17 ובני אֲשֶׁר יִמְנָה וַיִּשׁוּהָ וַיִּשְׁוִי וּבְרִיעָה וְשֶׁרָח אֲחֻתְהוֹן וּבְנֵי בְרִיעָה חֶבֶר
וּמַלְכִּיאֵל:

46:17 The sons of Asher: Imnah and Ishvah and Ishvi and Beriah and their sister Serah. And the sons of Beriah: Heber
and Malchiel.

46:18 אֵלֶּה בְנֵי זִלְפָּה אֲשֶׁר־נָתַן לָבָן לְלֵאָה בְתוּ וַתֵּלֶד אֶת־אֵלֶּה לְיַעֲקֹב שֵׁשׁ
עָשָׂרָה נַפְשׁ:

46:18 אֵלֶּין בְנֵי זִלְפָּה דִּיהַב לָבָן לְלֵאָה בְּרִתְיָה וַיִּלִּידַת יֵת אֵלֶּין לְיַעֲקֹב
שִׁית־עָסְרִי נַפְשָׁן:

46:18 These are the sons of Zilpah, whom Laban gave to his daughter Leah; and she bore to Jacob these sixteen persons.

46:19 בְנֵי רָחֵל יַעֲקֹב יוֹסֵף וּבִנְיָמִן:

46:19 בְנֵי רָחֵל אֵיתָת יַעֲקֹב יוֹסֵף וּבִנְיָמִן:

46:19 The sons of Jacob's wife Rachel: Joseph and Benjamin.

46:20 וַיּוֹלֶד לְיוֹסֵף בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר יָלְדָה־לוֹ אִסְתָּה בַת־פּוֹטִי פָּרַע כְּהֵן אֵן

אֶת־מְנַשֶּׁה וְאֶת־אֶפְרַיִם:

46:20 וְאִתְּלִידוֹ לְיוֹסֵף בְּאֶרֶעַא דְּמִצְרַיִם דִּילִידַת לִיה אֲסֶנַת בַּת פּוֹטִיפֶרֶעַ

רְבָא דְאֹן יַת מְנַשֶּׁה וְיַת אֶפְרַיִם:

46:20 Now to Joseph in the land of Egypt were born Manasseh and Ephraim, whom Asenath, the daughter of Potiphra, priest of On, bore to him.

46:21 וּבְנֵי בְנִימִן בִּלְעָ וּבְכֹרֹ וְאַשְׁבֵּל גֵּרָא וְנַעֲמָן אַחֵי וְרֹאשׁ מִפִּים וְחָפִים וְאַרְדִּי:

46:21 וּבְנֵי בְנִימִן בִּלְעָ וּבְכֹרֹ וְאַשְׁבֵּל גֵּרָא וְנַעֲמָן אַחֵי וְרֹאשׁ מוֹפִין וְחוֹפִים

וְאַרְדִּי:

46:21 The sons of Benjamin: Bela and Becher and Ashbel, Gera and Naaman, Ehi and Rosh, Muppim and Huppim and Ard.

46:22 אֵלֶּה בְנֵי רָחֵל אֲשֶׁר יָלַד לְיַעֲקֹב כָּל־נַפְשׁ אַרְבַּעַה עָשָׂר:

46:22 אֵלֶּין בְּנֵי רָחֵל דְּאִתְּלִיד דִּי אַתְּלִידוֹ לְיַעֲקֹב כָּל נַפְשָׁתָא אַרְבַּע־עָסְרִי:

46:22 These are the sons of Rachel, who were born to Jacob; *there were* fourteen persons in all.

46:23 וּבְנֵי־דָן חֲשִׁים:

46:23 וּבְנֵי דָן חוֹשִׁים:

46:23 The sons of Dan: Hushim.

46:24 וּבְנֵי נַפְתָּלִי יַחְצֵאל וְגוּנִי וְיֶזֶר וְשִׁלֵּם:

46:24 וּבְנֵי נַפְתָּלִי יַחְצֵאל וְגוּנִי וְיֶזֶר וְשִׁלֵּם:

46:24 The sons of Naphtali: Jahzeel and Guni and Jezer and Shillem.

46:25 אֵלֶּה בְנֵי בִלְהָה אֲשֶׁר־נָתַן לָבָן לְרָחֵל בָּתּוֹ וַתֵּלֶד אֶת־אֵלֶּה לְיַעֲקֹב

כָּל־נַפְשׁ שִׁבְעָה:

46:25 אֵלֶּין בְּנֵי בִלְהָה דִּיהֵב לָבָן לְרָחֵל בְּרַתְיָהּ וַיִּלִּידַת יַת אֵלֶּין לְיַעֲקֹב כָּל

נַפְשָׁתָא שִׁבְעָה:

46:25 These are the sons of Bilhah, whom Laban gave to his daughter Rachel, and she bore these to Jacob; *there were* seven persons in all.

46:26 כָּל־הַנַּפְשׁ הַבָּאָה לְיַעֲקֹב מִצְרִימָה יֵצְאִי יֶרְכּוּ מִלְּבָד נָשִׁי בְנֵי־יַעֲקֹב

כָּל־נַפְשׁ שְׁשִׁים וָשֵׁשׁ:

46:26 כָּל נַפְשָׁתָא דְעָלָא עִם יַעֲקֹב לְיַעֲקֹב לְמִצְרַיִם נָפְקִי יֶרְכִיָּה בֶר מְנַשֵּׁי בְנֵי

יַעֲקֹב כָּל נַפְשָׁתָא שְׁתִּין וָשִׁית:

46:26 All the persons belonging to Jacob, who came to Egypt, his direct descendants, not including the wives of Jacob's sons, *were* sixty-six persons in all,

46:27 וּבְנֵי יוֹסֵף אֲשֶׁר־יָלְדוּ לוֹ בְּמִצְרַיִם נַפְשׁ שְׁנַיִם כָּל־הַנַּפְשׁ לְבֵית־יַעֲקֹב הַבָּאָה

מִצְרִימָה שִׁבְעִים: פ

46:27 וּבְנֵי יוֹסֵף דְּאִתְּלִידוֹ דִּי אִתְּלִידוֹ לִיה בְּמִצְרַיִם נַפְשָׁתָא תְּרִיתִין כָּל

נַפְשָׁתָא לְבֵית דְּבִית יַעֲקֹב דְעָלָא לְמִצְרַיִם שִׁבְעִין:

46:27 and the sons of Joseph, who were born to him in Egypt were two; all the persons of the house of Jacob, who came to Egypt, *were* seventy.

46:28 וְאֶת־יְהוּדָה שְׁלַח לְפָנָיו אֶל־יוֹסֵף לְהוֹרֹת לְפָנָיו גִּשְׁנָה וַיָּבֹאוּ אֶרֶצָה גִּשְׁן:

46:28 וְיַת יְהוּדָה שְׁלַח קְדָמוּהִי לְיַת יוֹסֵף לְפָנָאָה קְדָמוּהִי לְגוֹשֶׁן וְאֵתוֹ לְאֶרֶעַא

דְּגוֹשֶׁן:

46:28 Now he sent Judah before him to Joseph, to point out *the way* before him to Goshen; and they came into the land of Goshen.

46:29 וַיֵּאסֶר יוֹסֵף מִרְפָּכָתוֹ וַיַּעַל לִקְרֹאת־יִשְׂרָאֵל אָבִיו גִּשְׁנָה וַיֵּרָא אֵלָיו וַיִּפֹּל
עַל־צוּאָרָיו וַיִּבֶךְ עַל־צוּאָרָיו עוֹד:

46:29 וַטָּקִים וַתָּקִים יוֹסֵף רְתִיכֹהֵי וּסְלִיק לִקְדָּמוֹת יִשְׂרָאֵל אָבֹהֵי לְגוֹשֶׁן
וַאֲתַחֲזִי לִיה וַנִּפֹּל עַל צוּרִיה וּבִכָּא עַל צוּרִיה עוֹד:

46:29 Joseph prepared his chariot and went up to Goshen to meet his father Israel; as soon as he appeared before him, he fell on his neck and wept on his neck a long time.

46:30 וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף אֲמוֹתָהּ הַפֶּעַם אַחֲרֵי רְאוֹתִי אֶת־פָּנֶיךָ כִּי עוֹדָךְ
חַי:

46:30 וַאֲמַר יִשְׂרָאֵל לְיוֹסֵף אֵילֹו אָנָּה מָאִית בָּרַם זְמַנָּה בְּזִמְנָה הָדָא מִנַּחֲם אָנָּה
בְּתַר דְּחַיִּיתִינוּן לְאַפָּךְ אָרִי עַד כְּעַן קָיִים אַתְּ אֶת אֶת קָיִים:

46:30 Then Israel said to Joseph, "Now let me die, since I have seen your face, that you are still alive."

46:31 וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־אָחָיו וְאֶל־בֵּית אָבִיו אָעֵלָה וְאֶגִּידָה לְפַרְעֹה וְאֶמְרָה
אֵלָיו אֲחִי וּבֵית־אָבִי אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ־כְּנָעַן בָּאוּ אֵלָי:

46:31 וַאֲמַר יוֹסֵף לְאָחָיו וּלְבֵית־אָבֹהֵי אִיסָק וְאֶחָיו לְפַרְעֹה וְאִמְרָה לִיה אֲחִי
וּבֵית־אָבָא דְּבֹאֲרַעָא דְּכַנְעַן אָחוּ לְוָחִי:

46:31 Joseph said to his brothers and to his father's household, "I will go up and tell Pharaoh, and will say to him, 'My brothers and my father's household, who were in the land of Canaan, have come to me;'

46:32 וְהָאֲנָשִׁים רְעֵי צֹאן כִּי־אֲנָשִׁי מִקְנֶה הָיוּ וְצֹאנָם וּבְקָרָם וְכָל־אֲשֶׁר לָהֶם
הִבִּיאוּ:

46:32 וְגִבְרִיא רָעַן עָנָה אָרִי גִבְרִי מְרִי גִיתִי הוּוּ וְעִנְהוֹן וְתוֹרִיהוֹן וְכָל דִּילְהוֹן
אִיתִיו:

46:32 and the men are shepherds, for they have been keepers of livestock; and they have brought their flocks and their herds and all that they have.'

46:33 וְהָיָה כִּי־יִקְרָא לָכֶם פַּרְעֹה וְאֶמַר מִה־מַּעֲשֵׂיכֶם:

46:33 וַיְהִי אָרִי כַד יִקְרִי לָכוֹן פַּרְעֹה וַיִּמָּר מָה עוֹבְדְכוֹן:

46:33 "When Pharaoh calls you and says, 'What is your occupation?'

46:34 וְאֶמַרְתֶּם אֲנָשִׁי מִקְנֶה הָיוּ עַבְדֶּיךָ מִנְעוּרֵינוּ וְעַד־עַתָּה גַם־אֲנַחְנוּ גַם־אֲבֹתֵינוּ
בַּעֲבוּר תַּשְׁבוּ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן כִּי־תוֹעֵבַת מִצְרַיִם כָּל־רְעָה צֹאן:

46:34 וְתִמְרוּן גִּבְרִי מְרִי גִיתִי הוּוּ עַבְדְּךָ מִנְעוּרָנָה מֵעוֹלָמָא וְעַד כְּעַן אָף
אֲנַחְנָה אָף אֲבָהֵתָנָה בְּדִיל דְּתִתְבוֹן בֹּאֲרַעָא דְּגוֹשֶׁן אָרִי מְרַחֲקִין בַּעֲרִיא
מִצְרָאִי כָל רְעֵי עָנָה:

46:34 you shall say, 'Your servants have been keepers of livestock from our youth even until now, both we and our fathers,' that you may live in the land of Goshen; for every shepherd is loathsome to the Egyptians."

47:1 וַיָּבֹא יוֹסֵף וַיֵּגֶד לְפַרְעֹה וַיֹּאמֶר אָבִי וְאֲחִי וְצֹאנָם וּבְקָרָם וְכָל־אֲשֶׁר לָהֶם
בָּאוּ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן וְהֵנִם בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן:

47:1 וְאַתָּה יוֹסֵף וְחָיו לְפַרְעֹה וְאֶמַר אָבָה וְאֲחִי וְעִנְהוֹן וְתוֹרִיהוֹן וְכָל דִּילְהוֹן
אָחוּ מֵאֶרַעָא דְּכַנְעַן וְהָאִינוּן בֹּאֲרַעָא דְּגוֹשֶׁן:

47:1 Then Joseph went in and told Pharaoh, and said, "My father and my brothers and their flocks and their herds and all that they have, have come out of the land of Canaan; and behold, they are in the land of Goshen."

47:2 וּמִקְצֵה אָחָיו לָקַח חֲמִשָּׁה אָנָּשִׁים וַיַּצֵּגֵם לִפְנֵי פַרְעֹה:

47:2 וּמִקְצֵת מִן אָחוּהִי דְּבַר חֲמִשָּׁה גִבְרִין וַאֲקִימִינוּן קֳדָם פַּרְעֹה:

47:2 He took five men from among his brothers and presented them to Pharaoh.

47:3 וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל-אֶחָיו מִה-מַּעֲשִׂיכֶם וַיֹּאמְרוּ אֶל-פַּרְעֹה רַעָה צֹאן עֹבְדֵיךָ
גַם-אֲנַחְנוּ גַם-אֲבוֹתֵינוּ:

47:3 וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה לְאֶחָוָיו מָה עֹבְדְכֶם וַיֹּאמְרוּ לְפַרְעֹה לֹת פַּרְעֹה רָעַן עֲנָא
עֹבֵדךָ אִף אֲנַחְנָא אִף אֲבֹתֵנָא:

47:3 Then Pharaoh said to his brothers, "What is your occupation?" So they said to Pharaoh, "Your servants are shepherds, both we and our fathers."

47:4 וַיֹּאמְרוּ אֶל-פַּרְעֹה לְגֹר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן כִּי-אֵין מִרְעָה לְצֹאן אֲשֶׁר לְעֹבְדֶיךָ
כִּי-כִבֵּד הָרָעַב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וְעַתָּה יֹשְׁבוּ-נָא עֹבְדֶיךָ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן:

47:4 וַיֹּאמְרוּ לְפַרְעֹה לֹת פַּרְעֹה לְאִיתוֹתָבָא בְּאַרְעָא אֲתִינָא אֲרִי לִית רַעִיָּא
לְעֲנָא דְלַעֲבֹדךָ אֲרִי תְקִיף כִּפְנָא בְּאַרְעָא דְכְנָעַן וְכַעַן יִתְבוֹן כְּעַן עֹבֵדךָ
בְּאַרְעָא דְגֹשֶׁן:

47:4 They said to Pharaoh, "We have come to sojourn in the land, for there is no pasture for your servants' flocks, for the famine is severe in the land of Canaan. Now, therefore, please let your servants live in the land of Goshen."

47:5 וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל-יוֹסֵף לֵאמֹר אֲבִיךָ וְאֶחָיֶיךָ בָּאוּ אֵלֶיךָ:

47:5 וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה לְיוֹסֵף לְמִימַר אֲבוֹךָ וְאֶחָךְ אֶתוֹ לְוֹתֶךָ:

47:5 Then Pharaoh said to Joseph, "Your father and your brothers have come to you."

47:6 אֶרֶץ מִצְרַיִם לְפָנֶיךָ הִוא בְּמִיטֵב הָאֶרֶץ הוֹשֵׁב אֶת-אֲבִיךָ וְאֶת-אֶחָיֶיךָ יֹשְׁבוּ
בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן וְאִם-יָדַעְתָּ וְיִשְׁ-בָּם אֲנָשֵׁי-חֵיל וְשִׁמְתָם שָׂרֵי מִקְנֶה עַל-אֲשֶׁר-לִי:

47:6 אַרְעָא דְמִצְרַיִם קִדְמָךְ הִיא בְּרַשְׁפִּיר בְּאַרְעָא אוֹתִיב יֵת אֲבוֹךָ וְיֵת אֶחָךְ
יִתְבוֹן בְּאַרְעָא דְגֹשֶׁן וְאִם יָדַעְתָּ וְאִית בְּהוֹן גְּבִרִין דְחִילָא וְתַמְנִינוֹן רַבְנֵי גִיתִי
עַל דִּילִי:

47:6 "The land of Egypt is at your disposal; settle your father and your brothers in the best of the land, let them live in the land of Goshen; and if you know any capable men among them, then put them in charge of my livestock."

47:7 וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת-יַעֲקֹב אָבִיו וַיַּעֲמְדֵהוּ לִפְנֵי פַרְעֹה וַיְבָרֶךְ יַעֲקֹב אֶת-פַּרְעֹה:

47:7 וְאִיתִי וְאֵעִיל יוֹסֵף יֵת יַעֲקֹב אָבוֹהִי וְאֶקִּימֶיהָ קִדְם פַּרְעֹה וַיְבָרֶךְ יַעֲקֹב יֵת
פַּרְעֹה:

47:7 Then Joseph brought his father Jacob and presented him to Pharaoh; and Jacob blessed Pharaoh.

47:8 וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל-יַעֲקֹב כַּמָּה יָמֵי שָׁנִי חַיֶּיךָ:

47:8 וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה לְיַעֲקֹב כַּמָּה יוֹמֵי שָׁנִי חַיֶּיךָ:

47:8 Pharaoh said to Jacob, "How many years have you lived?"

47:9 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל-פַּרְעֹה יָמֵי שָׁנִי מְגֹרֵי שְׁלֹשִׁים וּמֵאת שָׁנָה מְעַט וְרַעִים
הָיוּ יָמֵי שָׁנִי חַיִּי וְלֹא הִשְׁיָגוּ אֶת-יָמֵי שָׁנִי חַיִּי אֲבֹתִי בְיָמֵי מְגֹרֵיהֶם:

47:9 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְפַרְעֹה יוֹמֵי שָׁנִי תוֹתְבוֹתִי מֵאָה וְתַלְתִּין שָׁנִין זְעִירִין וּבִישִׁין
הָיוּ יוֹמֵי שָׁנִי חַיִּי וְלֹא אֲדַבִּיקוּ יֵת יוֹמֵי שָׁנִי חַיִּי אֲבֹתִי בְיָוֵי תוֹתְבוֹתֵהוֹן:

47:9 So Jacob said to Pharaoh, "The years of my sojourning are one hundred and thirty; few and unpleasant have been the years of my life, nor have they attained the years that my fathers lived during the days of their sojourning."

47:10 וַיְבָרֶךְ יַעֲקֹב אֶת-פַּרְעֹה וַיֵּצֵא מִלִּפְנֵי פַרְעֹה:

47:10 וַיְבָרֶךְ יַעֲקֹב יֵת פַּרְעֹה וַיִּפָּק מִן-קִדְם מְלֹת פַּרְעֹה:

47:10 And Jacob blessed Pharaoh, and went out from his presence.

47:11 וַיּוֹשֶׁב יוֹסֵף אֶת-אָבִיו וְאֶת-אֶחָיו לְהֵם אַחְזָה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּמִיטֵב
הָאֶרֶץ בְּאֶרֶץ רַעְמֶסֶס כַּאֲשֶׁר צִוָּה פַּרְעֹה:

47:11 וְאוֹתֵיב יוֹסֵף יֵת אָבוֹהִי וְיֵת אַחֻוֹהִי וַיֵּהֶב לָהֶוּן אַחְסָנָא בִּארְעָא דְּמִצְרַיִם
בְּדִשְׁפִּיר בִּארְעָא בְּאַרְעֵי רַעַמְסֵס כְּמָא דְּפִקִּיד פִּרְעֹה:

47:11 So Joseph settled his father and his brothers and gave them a possession in the land of Egypt, in the best of the land, in the land of Rameses, as Pharaoh had ordered.

47:12 וַיַּכְלִלֵּל יוֹסֵף אֶת־אָבִיו וְאֶת־אֲחָיו וְאֵת כָּל־בֵּית אָבִיו לֶחֶם לִפְי הַטָּף:

47:12 וַיִּזֶן יוֹסֵף יֵת אָבוֹהִי וְיֵת אַחֻוֹהִי וְיֵת כָּל בֵּית־אָבוֹהִי לַחֲמָא לְפֻם טַפְּלָא:

47:12 Joseph provided his father and his brothers and all his father's household with food, according to their little ones.

47:13 וּלְחֶם אֵין בְּכָל־הָאָרֶץ כִּי־כָבֵד הָרָעָב מְאֹד וַתָּלֶה אֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֶרֶץ
כְּנָעַן מִפְּנֵי הָרָעָב:

47:13 וּלְחֶמָא לִית בְּכָל אֶרְעָא אֲרִי תִקִּיף כַּפְנָא לַחְדָּא וְאַשְׁתַּלְהִי עֲמָא
דִּארְעָא דְּמִצְרַיִם וְעֲמָא דִּארְעָא דְּכְנַעַן מִן־קֶדֶם כַּפְנָא:

47:13 Now there was no food in all the land, because the famine was very severe, so that the land of Egypt and the land of Canaan languished because of the famine.

47:14 וַיִּלָּקֵט יוֹסֵף אֶת־כָּל־הַפֶּסֶף הַנִּמְצָא בְּאֶרֶץ־מִצְרַיִם וּבְאֶרֶץ כְּנָעַן בַּשֶּׁבֶר
אֲשֶׁר־הֵם שֹׁבְרִים וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת־הַפֶּסֶף בֵּיתָה פִּרְעֹה:

47:14 וַלְקִיט יוֹסֵף יֵת כָּל כֶּסֶּפָּא דְּאַשְׁתַּכַּח בִּארְעָא דְּמִצְרַיִם וּבִארְעָא דְּכְנַעַן
בְּעִיבּוּרָא דְּאִינוּן זְבִינִין וְאִיתִי יוֹסֵף יֵת כֶּסֶּפָּא לְבֵית פִּרְעֹה:

47:14 Joseph gathered all the money that was found in the land of Egypt and in the land of Canaan for the grain which they bought, and Joseph brought the money into Pharaoh's house.

47:15 וַיֵּתֶם הַפֶּסֶף מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמֵאֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ כָּל־מִצְרַיִם אֶל־יוֹסֵף
לֵאמֹר הִבֵּה־לָנוּ לֶחֶם וְלָמָּה נָמוּת נִגְדָךְ כִּי אָפֶס כֶּסֶּף:

47:15 וּשְׁלִים כֶּסֶּפָּא מֵארְעָא מֵעֲמָא דִּארְעָא דְּמִצְרַיִם וּמֵארְעָא וּמֵעֲמָא דִּארְעָא
דְּכְנַעַן וְאִתּוֹ כָּל מִצְרָאִי לֹות יוֹסֵף לְמִימַר הֵב לָנָא לַחֲמָא וְלָמָּה נָמוּת
לְקַבֵּלךְ אֲרִי שְׁלִים כֶּסֶּפָּא:

47:15 When the money was all spent in the land of Egypt and in the land of Canaan, all the Egyptians came to Joseph and said, "Give us food, for why should we die in your presence? For *our* money is gone."

47:16 וַיֹּאמֶר יוֹסֵף הָבּוּ מִקְנֵיכֶם וְאֶתְנֶה לָכֶם בְּמִקְנֵיכֶם אִם־אָפֶס כֶּסֶּף:

47:16 וַיֹּאמֶר יוֹסֵף הָבּוּ גִיתִיכּוֹן וְאִיתִין לָכוֹן בְּגִיתִיכּוֹן אִם שְׁלִים כֶּסֶּפָּא:

47:16 Then Joseph said, "Give up your livestock, and I will give you *food* for your livestock, since *your* money is gone."

47:17 וַיָּבִיאוּ אֶת־מִקְנֵיהֶם אֶל־יוֹסֵף וַיִּתֵּן לָהֶם יוֹסֵף לֶחֶם בְּסוּסִים וּבְמִקְנֵה הַצֹּאן
וּבְמִקְנֵה הַבָּקָר וּבְחִמְרִים וַיִּנְהֵלֶם בְּלֶחֶם בְּכָל־מִקְנֵיהֶם בַּשָּׁנָה הַהִוא:

47:17 וְאִיתִיו וְאִיתִיבּוּ יֵת גִּיתִיהוֹן לֹות יוֹסֵף וַיֵּהֶב לָהֶוּן יוֹסֵף לַחֲמָא בְּסוּסוֹתָא
וּבְגִיתִי עָנָא וּבְגִיתִי תוֹרִי וּבְחִמְרִיא וְזִנְיוֹן בְּלַחֲמָא בְּכָל גִּיתִיהוֹן בַּשָּׁתָא הַהִיא:

47:17 So they brought their livestock to Joseph, and Joseph gave them food in exchange for the horses and the flocks and the herds and the donkeys; and he fed them with food in exchange for all their livestock that year.

47:18 וַתֵּתֶם הַשָּׁנָה הַהִוא וַיָּבֹאוּ אֵלָיו בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא־נִכְחַד
מֵאֲדָנִי כִּי אִם־תָּם הַפֶּסֶף וּמִקְנֵה הַבְּהֵמָה אֶל־אֲדָנִי לֹא נִשְׂאָר לִפְנֵי אֲדָנִי
בְּלִיתִי אִם־גּוֹיְתָנוּ וְאֶדְמָתָנוּ:

47:18 וּשְׁלִימַת שָׁתָא הַהִיא וְאִתּוֹ לֹותִיהָ בַּשָּׁתָא תְּנִיחָא וַיֹּאמְרוּ לִיה לֹא נִכְסִי
מִן רַבּוֹנִי אֱלֹהִין שְׁלִים כֶּסֶּפָּא וְגִיתִי בְּעִירָא קֶדֶם לֹות רַבּוֹנִי לֹא אֲשַׁתָּאֵר קֶדֶם
רַבּוֹנִי אֱלֹהִין גּוֹיְתָנָא וְאֶרְעָנָא:

47:18 When that year was ended, they came to him the next year and said to him, "We will not hide from my lord that our money is all spent, and the cattle are my lord's. There is nothing left for my lord except our bodies and our lands.

47:19 לָמָּה נָמוּת לְעֵינֶיךָ גַּם־אֲנַחְנוּ גַּם אֲדָמָתֵנוּ קִנְה־אֹתָנוּ וְאֶת־אֲדָמָתֵנוּ בְּלַחֵם וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ וְאֲדָמָתֵנוּ עֲבָדִים לְפָרְעָה וְתֹן־זֶרַע וְנַחֲיָה וְלֹא נָמוּת וְהָאֲדָמָה לֹא תִשָּׁם:

47:19 לָמָּה נָמוּת לְעֵינֶךָ אִם אֲנַחְנָא אִם אֲרַעְנָא קְנִי זָבֹן יִתְנָא וְיִת אֲרַעְנָא בְּלַחֲמָא וְנִהְי אֲנַחְנָא וְאֲרַעְנָא עֲבָדִין לְפָרְעָה וְהָב בֵּר זֶרַע וְנִחֵי וְלֹא נָמוּת וְאֲרַעָא לֹא תָבוּר:

47:19 "Why should we die before your eyes, both we and our land? Buy us and our land for food, and we and our land will be slaves to Pharaoh. So give us seed, that we may live and not die, and that the land may not be desolate."

47:20 וַיִּקֶּן יוֹסֵף אֶת־כָּל־אֲדָמַת מִצְרַיִם לְפָרְעָה כִּי־מָכְרוּ מִצְרַיִם אִישׁ שָׂדֵהוּ כִּי־חָזַק עֲלֵהֶם הָרָעָב וַתְּהִי הָאָרֶץ לְפָרְעָה:

47:20 וַקֵּנָא וּזְבֹן יוֹסֵף יֵת כָּל אֲרַעָא דְּמִצְרַיִם לְפָרְעָה אֲרִי זְבִינוּ מִצְרָאִי גִבֵּר חֲקָלִיָּה אֲרִי תִקִּיף עֲלֵיהוֹן כִּפְנָא וְהָיָת אֲרַעָא כְּבִישָׁת לְפָרְעָה:

47:20 So Joseph bought all the land of Egypt for Pharaoh, for every Egyptian sold his field, because the famine was severe upon them. Thus the land became Pharaoh's.

47:21 וְאֶת־הָעָם הֶעֱבִיר אֹתוֹ לָעָרִים מִקְצֵה גְבוּל־מִצְרַיִם וְעַד־קִצְהוֹ:

47:21 וְיֵת עֲמָא אַעְבֵּר יִתִּיה מִקְרִי לְקָרִי מִקְרוֹי לְקָרוֹי מִסוּף תַּחֲוּם מִצְרַיִם וְעַד סוּפִיָּה:

47:21 As for the people, he removed them to the cities from one end of Egypt's border to the other.

47:22 רַק אֲדָמַת הַכֹּהֲנִים לֹא קִנְה כִּי חֶק לַכֹּהֲנִים מֵאֵת פָּרְעָה וְאָכְלוּ אֶת־חֲקֵם אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם פָּרְעָה עַל־כֵּן לֹא מָכְרוּ אֶת־אֲדָמָתָם:

47:22 לַחֹד אֲרַע כּוֹמְרִיא לֹא קֵנָא אֲרִי חוֹלְקָא לְכוֹמְרִיא מִן־קָדָם מְלוּת פָּרְעָה וְאָכְלוּ יֵת חוֹלְקֵהוֹן דִּיהָב לַהוֹן פָּרְעָה עַל־כֵּן לֹא זְבִינוּ יֵת אֲרַעְהוֹן:

47:22 Only the land of the priests he did not buy, for the priests had an allotment from Pharaoh, and they lived off the allotment which Pharaoh gave them. Therefore, they did not sell their land.

47:23 וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־הָעָם הֵן קָנִיתִי אִתְּכֶם הַיּוֹם וְאֶת־אֲדָמַתְכֶם לְפָרְעָה הֵאֱלַכְכֶם זֶרַע וּזְרַעְתֶּם אֶת־הָאֲדָמָה:

47:23 וַאֲמַר יוֹסֵף לְעֲמָא הָא קָנִיתִי יִתְכוֹן יוֹמָא דִּין וְיֵת אֲרַעְכוֹן לְפָרְעָה הָא לְכוֹן בֵּר זֶרַע וְתִזְרְעוּן יֵת אֲרַעָא:

47:23 Then Joseph said to the people, "Behold, I have today bought you and your land for Pharaoh; now, *here* is seed for you, and you may sow the land.

47:24 וְהָיָה בַּתְּבוּאָת וּנְתַתֶּם חֲמִישִׁית לְפָרְעָה וְאַרְבַּע הִדְלַת יִהְיֶה לָכֶם לְזֶרַע הַשָּׂדֶה וְלֹאֲכַלְכֶם וּלְאֲשֶׁר בְּבֵתֵיכֶם וּלְאֹכַל לְטַפְּכֶם:

47:24 וְיִהְי בָּאֲעוּלִי בַעֲלוּלִי עֲלִלְתָא וְתַתְּנוּן חֹד מִן חֲמִשָּׁה לְפָרְעָה וְאַרְבַּעָה חוֹלְקִין יִהְי לְכוֹן לְבֵר זֶרַע חֲקָלָא וּלְמִיכְלָכוֹן וּלְאֲנָשׁ בְּתִיכוֹן וּלְמִיכְל לְטַפְלָכוֹן:

47:24 "At the harvest you shall give a fifth to Pharaoh, and four-fifths shall be your own for seed of the field and for your food and for those of your households and as food for your little ones."

47:25 וַיֹּאמְרוּ הֲחַיְתָנוּ נִמְצָא־חַן בְּעֵינֵי אֲדֹנִי וְהָיִינוּ עֲבָדִים לְפָרְעָה:

47:25 וַאֲמָרוּ קִיַּמְתָּנָא נִשְׁכַּח רַחֲמִין בְּעֵינֵי רִיבּוֹנִי וְנִהְי עֲבָדִין לְפָרְעָה:

47:25 So they said, "You have saved our lives! Let us find favor in the sight of my lord, and we will be Pharaoh's slaves."

47:26 וַיִּשֶׁם אֹתָהּ יוֹסֵף לְחֶק עַד־הַיּוֹם הַזֶּה עַל־אֲדָמַת מִצְרַיִם לְפָרְעָה לְחִמְשָׁה

רַק אֲדַמַּת הַכֹּהֲנִים לְבָדָם לֹא הָיְתָה לְפָרְעָה:

47:26 וַשְׁוִי יָתֵה יוֹסֵף לְגִזְרָא עַד יוֹמָא הָדִין עַל אַרְעָא דְּמִצְרַיִם דִּיהוֹן דִּי הוּוּ יִהְיִין חֹד מִן חֲמִשָּׁה לְפָרְעָה לְחֹד אַרְעֵי כּוֹמְרִינָא בְּלַחֲוִדִּיהוֹן לֹא הָיְתָה לְפָרְעָה:

47:26 Joseph made it a statute concerning the land of Egypt *valid* to this day, that Pharaoh should have the fifth; only the land of the priests did not become Pharaoh's.

47:27 וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן וַיַּאֲחֲזֵהוּ בָּהּ וַיִּפְרּוּ וַיִּרְבּוּ מְאֹד:

47:27 וַיִּתֵּיב יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם בְּאַרְעָא דְּגֹשֶׁן וַאֲחֲסִינוּ בָּהּ וּנְפִישׁוּ וּסְגִיּוּ לַחֲדָא:

47:27 Now Israel lived in the land of Egypt, in Goshen, and they acquired property in it and were fruitful and became very numerous.

47:28 וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וַיְהִי יְמֵי־יַעֲקֹב שְׁנֵי חֲזִי שִׁבְעַ שָׁנִים וְאַרְבָּעִים וּמֵאֵת שָׁנָה:

47:28 וַחֲזֵא יַעֲקֹב בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם שִׁבְעַ־עֶסְרִי שָׁנִין וְהוּוּ יוֹמֵי יַעֲקֹב שְׁנֵי חִיּוּהֵי מֵאָה וְאַרְבָּעִין וּשְׁבַע שָׁנִין:

47:28 Jacob lived in the land of Egypt seventeen years; so the length of Jacob's life was one hundred and forty-seven years.

47:29 וַיִּקְרְבוּ יְמֵי־יִשְׂרָאֵל לָמוּת וַיִּקְרָא לְבָנּוּ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ אִם־נָא מְצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ שִׁים־נָא יָדְךָ תַּחַת יְרֵכִי וְעָשִׂיתָ עִמָּדִי חֶסֶד וְאַמֻּת אֶל־נָא תִקְבְּרֵנִי בְּמִצְרַיִם:

47:29 וּקְרִיבוּ יוֹמֵי יִשְׂרָאֵל לַמָּוֶת וּקְרָא לְבִרְיָה לְיוֹסֵף וַאֲמַר לִיה אִם כֶּעַן אֲשַׁכַּחִית רַחֲמִין בְּעֵינְךָ שׁוּ כֶּעַן יָדְךָ תַּחֲוֹת יְרֵכִי וְתַעֲבִיד עִמִּי טִיבוּ וּקְשׁוּט לֹא כֶּעַן תִּקְבְּרִינִי בְּמִצְרַיִם:

47:29 When the time for Israel to die drew near, he called his son Joseph and said to him, "Please, if I have found favor in your sight, place now your hand under my thigh and deal with me in kindness and faithfulness. Please do not bury me in Egypt,

47:30 וְשָׁכַבְתִּי עִם־אֲבֹתִי וּנְשָׂאתֵנִי מִמִּצְרַיִם וּקְבַרְתָּנִי בְּקְבָרָתָם וַיֹּאמֶר אָנֹכִי אַעֲשֶׂה כְּדָבְרְךָ:

47:30 וַאֲשַׁכּוֹב עִם אֲבֹהָתִי וְתִשְׁלִינִי מִמִּצְרַיִם וְתִקְבְּרִינִי בְּקְבוּרָתָהוֹן וַאֲמַר אָנָּה אֶעֱבִיד כְּפִתְגְּמְךָ:

47:30 but when I lie down with my fathers, you shall carry me out of Egypt and bury me in their burial place." And he said, "I will do as you have said."

47:31 וַיֹּאמֶר הַשִּׁבְעָה לִּי וַיִּשָּׁבַע לוֹ וַיִּשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל עַל־רֹאשׁ הַמִּטָּה: פ

47:31 וַאֲמַר קָנִים לִי וְקָנִים לִיה וּסְגִיד יִשְׂרָאֵל עַל רִישׁ עַרְסָא:

47:31 He said, "Swear to me." So he swore to him. Then Israel bowed *in worship* at the head of the bed.

48:1 וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר לְיוֹסֵף הִנֵּה אָבִיךָ חָלָה וַיִּקָּח אֶת־שְׁנֵי בָנָיו עִמּוֹ אֶת־מְנַשֶּׁה וְאֶת־אֶפְרַיִם:

48:1 וְהִוָּה בְּתֵר פִּתְגָמָא הָאֵלִין וַאֲמַר לְיוֹסֵף הֵא אָבוּךְ שָׁכִיב מְרַע וּדְבַר יָת תְּרִין בְּנוֹהֵי עֲמִיה יָת מְנַשֶּׁה וְיָת אֶפְרַיִם:

48:1 Now it came about after these things that Joseph was told, "Behold, your father is sick." So he took his two sons Manasseh and Ephraim with him.

48:2 וַיִּגַּד לְיַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הִנֵּה בִנְךָ יוֹסֵף בָּא אֵלֶיךָ וַיִּתְחַזֵּק יִשְׂרָאֵל וַיֵּשֶׁב עַל־הַמִּטָּה:

48:2 וַחֲוִי לְיַעֲקֹב וַאֲמַר הֵא בְּרֵךְ יוֹסֵף אֲתִי לְוָתְךָ וְאִיתְקַף יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּיב עַל

48:2 When it was told to Jacob, "Behold, your son Joseph has come to you," Israel collected his strength and sat up in the bed.

48:3 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל-יוֹסֵף אֵל שְׁדֵי נִרְאָה-אֵלַי בְּלוֹז בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיְבָרֶךְ אֹתִי:

48:3 וַאֲמַר יַעֲקֹב לְיוֹסֵף אֵל שְׁדֵי אֲתַגְלִי לִי בְלוֹז בְּאַרְעָא דְכְנַעַן וּבְרִיד יְתִי:

48:3 Then Jacob said to Joseph, "God Almighty appeared to me at Luz in the land of Canaan and blessed me,

48:4 וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנְנִי מִפְּרָךְ וְהִרְבִּיתִךְ וְנָתַתִּיךָ לְקָהָל עַמִּים וְנָתַתִּי אֶת-הָאָרֶץ

הַזֹּאת לְזֶרְעֶךָ אַחֲרֶיךָ אַחֲזֹת עוֹלָם:

48:4 וַאֲמַר לִי הֵאָנָה מִפִּישׁ לָךְ מִפְּשִׁינֶךָ וּמִסְגִּי לָךְ וּמִסְגִּינֶךָ וְאִתְּנֶינֶךָ לְכִנְשֹׁת

שְׁבָטִין וְאֲחִין יֵת אֶרְעָא הָדָא לְבָנֶךָ בְּתָרְךָ אַחֲסָנָת עָלָם:

48:4 and He said to me, 'Behold, I will make you fruitful and numerous, and I will make you a company of peoples, and will give this land to your descendants after you for an everlasting possession.'

48:5 וְעַתָּה שְׁנֵי-בָנֶיךָ הַנוֹלָדִים לָךְ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד-בָּאִי אֵלַיךְ מִצְרַיִמָּה

לִי-הֵם אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה כְּרָאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן יִהְיוּ-לִי:

48:5 וּכְעַן תֵּרִין בְּנֶךָ דְּאִתִּילִידוֹ לָךְ בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם עַד מִיתָא לְוֹתֶךָ לְמִצְרַיִם

דִּילִי אֵינֻן אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה כְּרָאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן יִהְיוּ קְדָמִי:

48:5 "Now your two sons, who were born to you in the land of Egypt before I came to you in Egypt, are mine; Ephraim and Manasseh shall be mine, as Reuben and Simeon are.

48:6 וּמוֹלִדְתֶךָ אֲשֶׁר-הוֹלִדְתָּ אַחֲרֵיהֶם לָךְ יִהְיוּ עַל שֵׁם אֲחֵיהֶם יִקְרָאוּ בְּנִחְלָתָם:

48:6 וּבָנִין דְּתוֹלִיד בְּתִרְיָהוֹן דִּילְךָ יִהְיוּ עַל שׁוֹם אֲחֵיהֶן יִתְקָרוּן בְּאַחֲסָנָתָהוֹן:

48:6 "But your offspring that have been born after them shall be yours; they shall be called by the names of their brothers in their inheritance.

48:7 וְאַנִּי בָבְאִי מִפָּדָן מָתָה עָלַי רָחֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן בְּדֶרֶךְ בְּעוֹד כְּבֶרֶת-אֶרֶץ

לְבָא אֶפְרָתָה וְאֶקְבְּרָהָ שָׁם בְּדֶרֶךְ אֶפְרָתָה הוּא בֵּית לָחֶם:

48:7 וְאַנָּה בְּמִיתָא מִפָּדָן מִיתַת עָלַי רָחֵל בְּאַרְעָא דְכְנַעַן בְּאוֹרְחָא בְּעוֹד כְּרוֹב

אַרְעָא לְמִיעַל לְאַפְרָתָה וּקְבֶרְתָּהּ תָּמֵן בְּאוֹרְחָא אֶפְרָתָה הִיא בֵּית-לָחֶם:

48:7 "Now as for me, when I came from Paddan, Rachel died, to my sorrow, in the land of Canaan on the journey, when there was still some distance to go to Ephrath; and I buried her there on the way to Ephrath (that is, Bethlehem)."

48:8 וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת-בָּנֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר מִי-אֵלֶּה:

48:8 וַחֲזָא יִשְׂרָאֵל יֵת בְּנֵי יוֹסֵף וַאֲמַר מִן אֵלִין:

48:8 When Israel saw Joseph's sons, he said, "Who are these?"

48:9 וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל-אָבִיו בְּנֵי הֵם אֲשֶׁר-נָתַן-לִי אֱלֹהִים בְּזֶה וַיֹּאמֶר קְחֵם-נָא

אֵלַי וְאַבְרַכֶּם:

48:9 וַאֲמַר יוֹסֵף לְאָבֹהָי בְּנֵי אֵינֻן דִּיהֵב לִי יוֹי הָכָה וַאֲמַר קְרִיבִינוּן כְּעַן

לְוֹתִי וְאַבְרִיכִינוּן:

48:9 Joseph said to his father, "They are my sons, whom God has given me here." So he said, "Bring them to me, please, that I may bless them."

48:10 וַעֲיִנֵי יִשְׂרָאֵל כְּבָדוֹ מִזְקֵן לֹא יוּכַל לְרֹאוֹת וַיִּגַּשׁ אֹתָם אֵלָיו וַיִּשָּׁק לָהֶם

וַיַּחֲבֹק לָהֶם:

48:10 וַעֲיִנֵי יִשְׂרָאֵל יִקְרָא מְסִיבּוֹ לֹא יָכִיל לְמַחְזִי וּקְרִיב יִתְהוֹן לְוֹתִיהּ וַיִּנָּשִׁק

לָהֶן וַיִּנְפִּיף לָהֶן:

48:10 Now the eyes of Israel were so dim from age that he could not see. Then Joseph brought them close to him, and he kissed them and embraced them.

48:11 וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל-יוֹסֵף רְאֵה פָנֶיךָ לֹא פָלַלְתִּי וְהִנֵּה הִרְאָה אֹתִי אֱלֹהִים
גַּם אֶת-זִרְעֶךָ:

48:11 וַאֲמַר יִשְׂרָאֵל לְיוֹסֵף מַחְזִי לְמַחְזִי אֲפָךְ לֹא סִבְרִית וְהֵא אַחְזִי יְתִי יוֹי אָף
יְת בְּנֶךְ:

48:11 Israel said to Joseph, "I never expected to see your face, and behold, God has let me see your children as well."

48:12 וַיּוֹצֵא יוֹסֵף אֹתָם מֵעַם בְּרַכּוֹ וַיִּשְׁתַּחוּ לְאַפּוֹ אֶרֶצָה:

48:12 וַאֲפִיק יוֹסֵף יְתַהוֹן מִן-קַדְמוֹתָיו וּסְגִיד עַל אַפּוֹתָיו עַל אֶרֶעָא:

48:12 Then Joseph took them from his knees, and bowed with his face to the ground.

48:13 וַיִּקַּח יוֹסֵף אֶת-שְׁנֵיהֶם אֶת-אֶפְרַיִם בְּיָמִינוֹ מִשְׁמָאל יִשְׂרָאֵל וְאֶת-מְנַשֶּׁה
בְּשְׂמָאלוֹ מִיְּמִין יִשְׂרָאֵל וַיִּנָּשׂ אֵלָיו:

48:13 וַדְּבַר יוֹסֵף יְת תְּרוּיָהוֹן יְת אֶפְרַיִם בְּיָמִינָה מִסְּמָלָא דִּישְׂרָאֵל וְיְת מְנַשֶּׁה
בְּסְמָלִיה מִיְּמִינָא דִּישְׂרָאֵל וְקָרִיב לְוִתִּיהָ:

48:13 Joseph took them both, Ephraim with his right hand toward Israel's left, and Manasseh with his left hand toward Israel's right, and brought them close to him.

48:14 וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל אֶת-יָמִינוֹ וַיָּשֶׁת עַל-רֹאשׁ אֶפְרַיִם וְהוּא הַצָּעִיר וְאֶת-שְׂמָאלוֹ
עַל-רֹאשׁ מְנַשֶּׁה שְׂכַל אֶת-יָדָיו כִּי מְנַשֶּׁה הַבְּכוֹר:

48:14 וְאוֹשִׁיט יִשְׂרָאֵל יְת יָמִינָה וְשׁוֹי עַל רִישָׁא דְּאֶפְרַיִם וְהוּא זַעִירָא וְיְת
סְמָלִיה עַל רִישָׁא דְּמְנַשֶּׁה אַחְכִּימָנוֹן אַחְכִּימָנוֹן לִידוֹתָיו אֲרִי מְנַשֶּׁה בּוֹכְרָא:

48:14 But Israel stretched out his right hand and laid it on the head of Ephraim, who was the younger, and his left hand on Manasseh's head, crossing his hands, although Manasseh was the firstborn.

48:15 וַיְבָרֶךְ אֶת-יוֹסֵף וַיֹּאמֶר הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר הִתְהַלַּכּוּ אֲבֹתַי לִפְנֵי אֲבֹתָהֶם
וַיִּצְחָק הָאֱלֹהִים הִרְעָה אֹתִי מֵעוֹדִי עַד-הַיּוֹם הַזֶּה:

48:15 וּבָרִיךְ יְת יוֹסֵף וַאֲמַר יוֹי אֱלֹהָא דְּפִלְחוֹ אֲבָהָתִי קַדְמוֹתָיו אֲבָרָהֶם וַיִּצְחָק
יוֹי דָּזֵן יְתִי מִדְּאִיתָנִי עַד יוֹמָא הַדִּין:

48:15 He blessed Joseph, and said, "The God before whom my fathers Abraham and Isaac walked, The God who has been my shepherd all my life to this day,

48:16 הַמַּלְאָךְ הַגָּאֵל אֹתִי מִכָּל-רָע יְבָרַךְ אֶת-הַנְּעָרִים וַיִּקְרָא בָהֶם שְׁמֵי וְשֵׁם
אֲבֹתִי אֲבָרָהֶם וַיִּצְחָק וַיִּדְּגוּ לְרֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ:

48:16 מַלְאָכָא דְּפִרְק יְתִי מְכַל בִּישָׁא יְבָרִיךְ יְת עוֹלִימָיָא וַיִּתְקַרֵּי בְּהוֹן שְׁמֵי
וְשׁוֹם אֲבָהָתִי אֲבָרָהֶם וַיִּצְחָק וּכְנוֹנִי יְמָא יִסְגּוֹן בְּגוֹ בְּנֵי-אֲנָשָׁא עַל אֶרֶעָא:

48:16 The angel who has redeemed me from all evil, Bless the lads; And may my name live on in them, And the names of my fathers Abraham and Isaac; And may they grow into a multitude in the midst of the earth."

48:17 וַיֵּרָא יוֹסֵף כִּי-יָשִׁית אָבִיו יָד-יְמִינוֹ עַל-רֹאשׁ אֶפְרַיִם וַיִּרְע בְּעֵינָיו וַיִּתְמַךְ
יָד-אָבִיו לְהַסִּיר אֹתָהּ מֵעַל רֹאשׁ-אֶפְרַיִם עַל-רֹאשׁ מְנַשֶּׁה:

48:17 וַחֲזָא יוֹסֵף אֲרִי שׁוֹי אֲבֹהִי יָד יְמִינָה עַל רִישָׁא דְּאֶפְרַיִם וּבֹאִישׁ בְּעֵינֹהִי
וְסַעְדָּה לִידָא יִדָּא דְּאֲבֹהִי לְאַעְדָּאָה יְתָה מֵעַל רִישָׁא דְּאֶפְרַיִם לְאַנְחוּתָהּ עַל
רִישָׁא דְּמְנַשֶּׁה:

48:17 When Joseph saw that his father laid his right hand on Ephraim's head, it displeased him; and he grasped his father's hand to remove it from Ephraim's head to Manasseh's head.

48:18 וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל-אָבִיו לֹא-כֵן אָבִי כִּי-זֶה הַבְּכֹר שֵׁים יְמִינִךָ עַל-רֹאשׁוֹ:

48:18 וַאֲמַר יוֹסֵף לְאֲבֹהִי לֹא כֵן אָבָא אֲרִי דִין בּוֹכְרָא שׁוֹ יְמִינֶךָ עַל רִישִׁיהָ:

48:18 Joseph said to his father, "Not so, my father, for this one is the firstborn. Place your right hand on his head."

48:19 וַיִּמָּאן אָבִיו וַיֹּאמֶר יָדַעְתִּי בְנִי יָדַעְתִּי גַם־הוּא יִהְיֶה־לָּעַם וְגַם־הוּא יִגְדֹּל
וְאוֹלָם אֶחָיו הַקָּטָן יִגְדֹּל מִמֶּנּוּ וְזָרְעוֹ יִהְיֶה מְלֹא־הַגּוֹיִם:

48:19 וְסָרִיב אָבוֹהִי וַאֲמַר יָדַעְנָא בְרִי יָדַעְנָא אֵף הוּא יִהְיֶה לָּעַם וְאֵף הוּא יִסְגִי
וּבְרַם אֲחֻהוּי זַעֲרָא יִסְגִי מִנִּיהּ וּבְנוֹהִי יִהְיוּ מַלְכִין שְׁלִטִין דְּשְׁלִטִין בְּעַמְמֵיָא:

48:19 But his father refused and said, "I know, my son, I know; he also will become a people and he also will be great.
However, his younger brother shall be greater than he, and his descendants shall become a multitude of nations."

48:20 וַיְבָרֶכֶם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּךָ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר יִשְׁמְךָ אֱלֹהִים
כְּאֶפְרַיִם וּכְמְנַשֶּׁה וַיִּשֶׂם אֶת־אֶפְרַיִם לִפְנֵי מְנַשֶּׁה:

48:20 וּבְרִיכִינוּן בְּיוֹמָא הַהוּא לְמִימַר כְּךָ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל לְמִימַר יִשְׁוִינְךָ יוֹי
כְּאֶפְרַיִם וּכְמְנַשֶּׁה וְשׁוֹי יֵת אֶפְרַיִם קֳדָם מְנַשֶּׁה:

48:20 He blessed them that day, saying, "By you Israel will pronounce blessing, saying, 'May God make you like
Ephraim and Manasseh!'" Thus he put Ephraim before Manasseh.

48:21 וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף הִנֵּה אֲנֹכִי מֵת וְהָיָה אֱלֹהִים עִמָּכֶם וְהָשִׁיב
אֶתְכֶם אֶל־אֶרֶץ אֲבֹתֵיכֶם:

48:21 וַאֲמַר יִשְׂרָאֵל לְיוֹסֵף הֲאֵנָּה מָאִית וַיְהִי מִימְרָא דְיוֹי בְּסַעֲדָכוֹן וַיִּתִּיב
וַיִּתִּיב יִתְכוֹן לָאֶרֶע אֲבָהָתְכוֹן:

48:21 Then Israel said to Joseph, "Behold, I am about to die, but God will be with you, and bring you back to the land of
your fathers."

48:22 וְאֲנִי נָתַתִּי לָךְ שֵׁכֶם אֶחָד עַל־אֲחִיךָ אֲשֶׁר לָקַחְתִּי מִיַּד הָאֳמֹרִי בַּחֲרָבִי
וּבְקִשְׁתִּי פ

48:22 וְאֵנָּה הָאֵי הַבַּיִת לָךְ חוֹלֵק חֵד יִתִּיר עַל אֶחָד דְּנִסִּיבִית מִיָּדָא דְאַמּוֹרָא
בַּחֲרָבִי וּבְקִשְׁתִּי בְּצִלוֹתִי וּבְבָעוֹתִי:

48:22 "I give you one portion more than your brothers, which I took from the hand of the Amorite with my sword and
my bow."

49:1 וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל־בָּנָיו וַיֹּאמֶר הֶאֱסָפוּ וְאֶנִּידָה לָכֶם אֶת אֲשֶׁר־יִקְרָא אֶתְכֶם
בְּאַחֲרִית הַיָּמִים:

49:1 וַקְרָא יַעֲקֹב לְבְנוֹהִי וַאֲמַר אֶתְכַנְשׁוּ וְאֲחֻי לָכוֹן יֵת דִּיעָרַע דִּי יַעֲרַע
יִתְכוֹן בְּסוֹף יוֹמֵיָא:

49:1 Then Jacob summoned his sons and said, "Assemble yourselves that I may tell you what will befall you in the days
to come."

49:2 הַקָּבְצוּ וּשְׁמְעוּ בְנֵי יַעֲקֹב וּשְׁמְעוּ אֶל־יִשְׂרָאֵל אֲבִיכֶם:

49:2 אֶתְכַנְשׁוּ וּשְׁמְעוּ בְנֵי יַעֲקֹב וְקִבְּלוּ אוֹלָפָן מִן יִשְׂרָאֵל אָבוֹכֹוֹן:

49:2 "Gather together and hear, O sons of Jacob; And listen to Israel your father."

49:3 רְאוּבֵן בְּכֹרִי אֶתָּה פָּחִי וְרֵאשִׁית אוֹנִי יִתֵּר שְׂאֵת וַיִּתֵּר עִז:

49:3 רְאוּבֵן בּוֹכְרִי אֶת חִילִי וְרֵישׁ תּוֹקֶפִי לָךְ הָיָה חֲזִי לְמִסַּב תִּלְתָּה חוֹלְקִין
בְּכִירוֹתָא כְּהוֹנָתָא וּמַלְכוּתָא:

49:3 "Reuben, you are my firstborn; My might and the beginning of my strength, Preeminent in dignity and preeminent
in power."

49:4 פָּחַז כַּמִּים אֶל־תּוֹתֵר כִּי עָלִית מִשְׁכְּבִי אָבִיךָ אֲזַ חֲלַלְתָּ יְצוּעֵי עֲלָה: פ

49:4 עַל דְּאֻזְלַת לְקַבִּיל אַפְךָ הָאֵ כְּמֵיָא בְּרַם לֹא אֶהְיֵתָא חוֹלֵק יִתִּיר לֹא
תִּסַּב אֲרִי סְלִיקְתָּא בֵּית־מִשְׁכְּבִי אָבוּךְ בְּכִין אֲחִילְתָּא לְשִׁינֵי בְרִי סְלִיקְתָּא:

49:4 "Uncontrolled as water, you shall not have preeminence, Because you went up to your father's bed; Then you
defiled it-- he went up to my couch."

49:5 שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אֲחִים כָּלִי חֶמֶס מִכְרֹתֵיהֶם:

49:5 שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אֲחִין גְּבִרִין גִּבְרִין בְּאַרְעֵ תוֹתְבוֹתֵהוּן עֲבָדוּ גְבוּרָא:

49:5 "Simeon and Levi are brothers; Their swords are implements of violence.

49:6 בְּסֹדֶם אֶל-תָּבֹא נַפְשִׁי בִקְהָלָם אֶל-תִּתְחַד כְּבִדִּי כִּי בְּאַפִּם הִרְגוּ אִישׁ וּבְרֹצָנָם עָקְרוּ-שׁוֹר:

49:6 בְּרוֹזְהוֹן לֹא הָיָה נַפְשִׁי בְּאַתְכַּנִּישִׁיהוֹן לְמַחֵךְ לֹא נִחַתִּית מִן יִקְרִי אָרִי בְּרוֹזְהוֹן קָטְלוּ קָטוֹל וּבְרַעוּתֵהוּן תָּרְעוּ שׁוֹר סָנְאָה:

49:6 "Let my soul not enter into their council; Let not my glory be united with their assembly; Because in their anger they slew men, And in their self-will they lamed oxen.

49:7 אָרוּר אַפִּם כִּי עָז וְעִבְרָתָם כִּי קָשָׁתָהּ אֶחְלָקֶם בִּיעָקֵב וְאַפִּיצֶם בִּישְׂרָאֵל: ס

49:7 לֵיט רוֹזְזֵהוּן אָרִי תִקְרֶה וְחִמַּתֵּהוּן אָרִי קִשְׂיָא אֶפְלִיגֶנוּן בִּיעָקֵב וְאַבְדְּרִינֹן בִּישְׂרָאֵל:

49:7 "Cursed be their anger, for it is fierce; And their wrath, for it is cruel. I will disperse them in Jacob, And scatter them in Israel.

49:8 יְהוּדָה אַתָּה יוֹדוּךָ אֲחִיךָ יָדָךְ בְּעֶרְךָ אִיבֶיךָ יִשְׁתַּחֲווּ לָךְ בְּנֵי אָבִיךָ:

49:8 יְהוּדָה אַתְּ אוֹדִיתָא וְלֹא בְּהִיתָתָא בְּךָ לֶךְ יוֹדוּן אֲחֵךְ יָדְךָ תִּתְקַף עַל בְּעַל־דְּבִבְךָ יִתְבַּרְוּן יִתְבַּרְוּן סָנְאָךְ יִהְיוּ מַחֲזִירֵי קָדָל קָדָמְךָ יִהְיוּ מִקְדָּמִין מִשְׁאֵל בְּשִׁלְמָךְ בְּנֵי אָבוֹךְ:

49:8 "Judah, your brothers shall praise you; Your hand shall be on the neck of your enemies; Your father's sons shall bow down to you.

49:9 גּוֹר אַרְיֵה יְהוּדָה מִשְׁרָף בְּנֵי עֲלִית כָּרַע רַבִּץ כְּאַרְיֵה וּכְלָבִיא מִי יִקְיָמוּנוּ:

49:9 שְׁלֹטוֹן יִהְיֶה בְּשִׁירוּיָא וּבִסּוּפָא יִתְרַבָּא מַלְכָּא מַדְבִּית יְהוּדָה אָרִי מְדִין קָטְלָא בְּרִי נַפְשָׁךְ סְלִיקָתָא יָנוּחַ יִשְׂרִי בְּתִקּוּף כְּאַרְיָא וּכְלִיתָא וְלִית מַלְכוּ דְּתַזְעִינִיה:

49:9 "Judah is a lion's whelp; From the prey, my son, you have gone up. He couches, he lies down as a lion, And as a lion, who dares rouse him up?

49:10 לֹא-יִסּוּר שִׁבְט מִיהוּדָה וּמִחֶקֶק מִבֵּין רַגְלָיו עַד כִּי-יָבֹא (שִׁילֹה) [שִׁילֹה] וְלֹו יִקָּהֵת עַמִּים:

49:10 לֹא יַעֲיִדִי עָבִיד שׁוֹלֶטֶן מַדְבִּית יְהוּדָה וְסַפְרָא מִבְּנֵי-בְנוֹהֵי עַד עֲלָמָא עַד דִּייתִי מִשִּׁיחָא דִּדְלִיָּה דִּלִּיָּה הִיא מַלְכוּתָא וְלִיָּה יִשְׁתַּמְעוֹן עַמְּמָיָא:

49:10 "The scepter shall not depart from Judah, Nor the ruler's staff from between his feet, Until Shiloh comes, And to him shall be the obedience of the peoples.

49:11 אֶסְרִי לַגְּפֹן (עִירָה) [עִירָה] וְלִשְׂרָקָה בְּנֵי אֶתְנֹו כַּבֵּס בַּיִין לְבָשׁוּ

וּבְדָם-עֲנָבִים (סוּתָה) [סוּתָה]:

49:11 יִסְחַר יִשְׂרָאֵל לְקֶרְתִּיהָ עָמָא וּבְנוֹן הִיכְלִיָּה יִהְיוּ צְדִיקָיָא סְחוּר-סְחוּר לִיָּה וְעָבְדִי אוֹרִיתָא בְּאוּלְפָן עֲמִיָּה עֲמִיָּה יִהְיֶה אֲרָגָן טָב לְבוּשִׁיָּה וּכְסוּתִיָּה מִיָּלָא מִיָּלָא צָבַע זְהוּרִי וְצַבְעָנִין:

49:11 "He ties his foal to the vine, And his donkey's colt to the choice vine; He washes his garments in wine, And his robes in the blood of grapes.

49:12 חֲכָלִילִי עֵינַיִם מִיָּין וּלְבָן-שָׁנִים מִחֶלֶב: פ

49:12 יִסְמְקוֹן טוֹרוּהֵי בְּכַרְמוּהֵי יִטּוּפוֹן נְעוּוּהֵי בַחֲמֵר יִחוּרָן בְּקַעֲתִיָּה בְּעִיבוֹר וּבְעֶרְרֵי עֲנִיָּה:

49:12 "His eyes are dull from wine, And his teeth white from milk.

49:13 זְבוּלוֹן לַחֹף יָמִים יִשָּׁן וְהוּא לַחֹף אֲנִיּוֹת וַיִּרְכָּתוּ עַל־צִידוֹ: ס
49:13 זְבוּלוֹן עַל סֶפֶר יִמְמִיא יִשְׂרִי וְהוּא יִכְבִּישׁ מַחֲזִין בְּסָפִין וְטוֹב יִמָּא יִיכּוֹל
וּתְחוּמֶיהָ יְהִי מָטִי עַד עַל צִידוֹ:

49:13 "Zebulun will dwell at the seashore; And he shall be a haven for ships, And his flank shall be toward Sidon.

49:14 יִשְׁשָׁכָר חֲמֹר גֶּרֶם רֹבֵץ בֵּין הַמִּשְׁפָּתִים:
49:14 יִשְׁשָׁכָר עֲתִיר בְּנִכְסֵין אַחֲסֹנְתִיהָ בֵּין תְּחוּמֵי־אֵ:

49:14 "Issachar is a strong donkey, Lying down between the sheepfolds.

49:15 וַיֵּרָא מְנַחָה כִּי טוֹב וְאֶת־הָאָרֶץ כִּי נַעֲמָה וַיֵּט שִׁכְמוֹ לִסְבֹּל וַיְהִי
לְמַס־עֲבָד: ס

49:15 וַחֲזָא חוֹלָא אֲרִי טָב וַיֵּט אֶרְעָא אֲרִי מַעֲבָדָא פִירִין וַיִּכְבִּישׁ וַיְהִי
מִכְבִּישׁ מַחֲזִי עֲמֻמִּיא וַיִּשְׂצִי יֵת דִּירֵיהוֹן וְדִישְׁתָּאֲרוֹן וְדִי אֲשְׁתָּאֲרוֹן בָּהוֹן יְהוֹן
לִיה פִּלְחִין וּמַסְקִי מַסִּין:

49:15 "When he saw that a resting place was good And that the land was pleasant, He bowed his shoulder to bear burdens, And became a slave at forced labor.

49:16 דָּן יִדִּין עַמּוֹ כְּאַחַד שְׁבֻטֵי יִשְׂרָאֵל:
49:16 מְדָבִית דָּן יִתְבַּחַר וַיִּקּוּם גְּבֵרָא בְיוֹמוֹהִי יִתְפָּרִיק עֲמִיה וּבִשְׁנוּהִי יִנּוּחוֹן
כְּחֵדָא שְׁבֻטֵי דִישְׂרָאֵל:

49:16 "Dan shall judge his people, As one of the tribes of Israel.

49:17 יְהִי־דָן נָחֵשׁ עַל־דֶּרֶךְ שְׁפִיפֹן עַל־אֶרֶץ הַנָּשֶׁף עֶקְבֵי־סוֹס וַיִּפֹּל רֹכֵבוֹ
אַחֲזֹר:

49:17 יְהִי גְבֵרָא דִיתְבַּחַר יִתְבַּחַר וַיִּקּוּם מְדָבִית דָּן אִימְתִיהָ תִתְרַמִּי עַל עֲמֻמִּיא
וּמַחֲתִיהָ תִיתְקַף בְּפִלְשֶׁתַי כְּחִינִי חוֹרְמֹן יִשְׂרִי עַל אוֹרְחָא וּכְפִתְנָא וּכְמוֹן עַל
שְׁבִילָא וְקִטִּיל גִּיבְרִי מִשְׁרִית פִּלְשֶׁתַי פֶּרֶשִׁין עִם רִגְלָאִין יַעֲקֹר סוֹסָן וּרְתִכּוֹן
וַיִּמְגֵּר רֹכְבֵיהוֹן לְאַחֲרָא:

49:17 "Dan shall be a serpent in the way, A horned snake in the path, That bites the horse's heels, So that his rider falls backward.

49:18 לִישׁוּעָתְךָ קוִי־יְהוָה:
49:18 לְפוֹרְקָנְךָ סְבִרִית יְיָ:

49:18 "For Your salvation I wait, O LORD.

49:19 גָּד גָּדוֹד יִגְדֹּדֵנוּ וְהוּא יִגָּד עֶקֶב: ס
49:19 דְּבִית גָּד מִשְׁרִית מְזִינִין כַּד יַעֲבְרוּן בְּנוֹהִי יֵת יִרְדְּנָא קָדָם אַחֲחִיהוֹן
לְקֶרְבָּא וּבְנִכְסֵין סְגִיאִין יִתּוּבוֹן לְאַרְעֵהוֹן:

49:19 "As for Gad, raiders shall raid him, But he will raid at their heels.

49:20 מֵאֲשֶׁר שְׂמֵנָה לַחֲמוֹ וְהוּא יִתֵּן מִעֲדֵנֵי־מֶלֶךְ: ס
49:20 דְּאֲשֶׁר טָבָא אֶרְעִיהָ וְהִיא מְרַבֵּיא מְרוּיָא תַּפְנוּקִי מַלְכִין:

49:20 "As for Asher, his food shall be rich, And he will yield royal dainties.

49:21 נִפְתָּלִי אֵילָה שְׁלַחָה הִנָּתַן אִמְרֵי־שֹׁפָר: ס
49:21 נִפְתָּלִי בְּאֶרֶע טָבָא יִתְרַמִּי עַדְבִּיהָ וְאַחֲסֹנְתִיהָ תְּהִי מַעֲבָדָא מַעֲבָדָא פִירִין
יְהוֹן מוֹדֵן וּמְבָרְכִין עֲלֵיהוֹן:

49:21 "Naphtali is a doe let loose, He gives beautiful words.

49:22 בֶּן פֶּרֶת יוֹסֵף בֶּן פֶּרֶת עָלֶי-עֵין בְּנוֹת צַעֲדָה עָלֵי-שׁוּר:

49:22 בְּרִי דִסְגִי יוֹסֵף בְּרִי דֶאֱתַכְרֵךְ כְּגוֹפֶן דְּנָצִיב דְּנָסִיב עַל עֵינָא דְמִיָּא תְרִין
שְׂבִטִין יִפְקֹון מִבְּנוֹהֵי יִקְבְּלוּן חוֹלְקָא וְאַחֲסִנְתָּא:

49:22 "Joseph is a fruitful bough, A fruitful bough by a spring; Its branches run over a wall.

49:23 וַיִּמְרְרוּהוּ וַרְבוּ וַיִּשְׁטְמוּהוּ בְּעָלֵי חֲצִים:

49:23 וְאֶת־מִרְרוּ עִמָּה יִתִּיה וְנִקְמוּהִי וְאָעִיקוּ לִיה גְּבִרִין גִּבְרִין בְּעָלֵי מְרִי
פִלְגוּתִיה:

49:23 "The archers bitterly attacked him, And shot at him and harassed him;

49:24 וַתִּשָּׁב בְּאִיתָן קִשְׁתּוֹ וַיִּפְּזוּ יָדָיו מִיָּדֵי אֲבִיר יַעֲקֹב מִשֵּׁם רַעָה אֲבִן
יִשְׂרָאֵל:

49:24 וְתִבַּת וַיִּתִּיבַת בְּהוֹן נְבִיּוּתִיה עַל דְּקָיִים אֲזִרְתָּא בְּסִתְרָא וְשׁוֹי תוֹקְפָא
רוּחְצָנִיה בְּכִין אֶת־רַמָּא דְּהַב עַל דְּרַעוּהִי אַחֲסִין מַלְכוּתָא וְתַקִּיף דָּא הָוִתִּיה
דְּהוּת לִיה מִן-קָדָם אֶל תַּקִּיפָא דִּיעֲקֹב דְּבִמִּירִיה זֶן אֲבָהּ וּבְנִין זֶרְעָא
שְׂבִטֵי יִשְׂרָאֵל:

49:24 But his bow remained firm, And his arms were agile, From the hands of the Mighty One of Jacob (From there is the Shepherd, the Stone of Israel),

49:25 מֵאֵל אֲבִיךָ וַיַּעֲזֹרְךָ וְאֵת שְׁדֵי וַיְבָרְכֶךָ בְּרֶכֶת שָׁמַיִם מַעַל בְּרֶכֶת תְּהוֹם
רַבְּצַת תַּחַת בְּרֶכֶת שָׁרִים וְרַחֲם:

49:25 מִיִּמֵּר אֱלֹהָא דְּאֲבוּךָ יְהִי בְּסַעֲדָךְ וַיִּתְּ שְׁדֵי וַיְבָרְכִינֶךָ בְּרֶכֶן דְּנַחְתָּן מִטְּלָא
דְּשָׁמַיָּא מַלְעִילָא בְּרֶכֶן דְּנִגְדָן מִמַּעַמְקֵי אַרְעָא מַלְרַע בְּרֶכְתָּא דְּאֲבוּךָ וּדְאִימָךְ:

49:25 From the God of your father who helps you, And by the Almighty who blesses you With blessings of heaven above, Blessings of the deep that lies beneath, Blessings of the breasts and of the womb.

49:26 בְּרֶכֶת אֲבִיךָ גִּבְרוּ עַל-בְּרֶכֶת הוֹרֵי עַד-תַּאֲנוֹת גִּבְעַת עוֹלָם תְּהִיִּין לְרֹאשׁ
יוֹסֵף וּלְקֶדֶד נֹזֵר אֲחָיו: פ

49:26 בְּרֶכְתָּא דְּאֲבוּךָ יְתוּסְפִין עַל בְּרֶכְתָּא דְּלִי בְּרִיכוּ אֲבָהִי דְּחַמִּידוּ לְהוֹן
רַבְּרִבָּא דְּמִן עֲלְמָא יְהוֹנִין כָּל אֲלִין לְרִישָׁא דִּיוֹסֵף גִּבְרָא פְּרִישָׁא דְּאֲחוּהִי:

49:26 "The blessings of your father Have surpassed the blessings of my ancestors Up to the utmost bound of the everlasting hills; May they be on the head of Joseph, And on the crown of the head of the one distinguished among his brothers.

49:27 בְּנִימִין זֶאֱב יִטְרֵף בְּבֹקֶר יֹאכֹל עֵד וּלְעֶרֶב יַחֲלֹק שָׁלָל:

49:27 בְּנִימִן בְּאַרְעִיהָ תִּשְׂרִי שְׂכִינְתָּא וּבְאַחֲסִנְתִּיהָ יִתְבְּנִי מְקַדְּשָׁא בְּצַפְרָא וּבַפְּנִיָּא
יְהוֹן מְקַרְבִּין כְּהֵנָּא קוֹרְבָּנָא וּלְעֶדֶן רַמְשָׁא יְהוֹן מְפִלְגִין מוֹתֵר חוֹלְקֵהוֹן מִשְׁאָר
קוֹדֶשִׁיא:

49:27 "Benjamin is a ravenous wolf; In the morning he devours the prey, And in the evening he divides the spoil."

49:28 כָּל-אַלֹּה שְׂבִטֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם עָשָׂר וְזֹאת אֲשֶׁר-דִּבֶּר לָהֶם אֲבִיהֶם וַיְבָרֶךְ
אוֹתָם אִישׁ אֲשֶׁר כִּבְרַכְתּוֹ בְּרֶךְ אֹתָם:

49:28 כָּל אֲלִין שְׂבִטֵי דִישְׂרָאֵל תְּרִי-עֶסֶר וְדָא דְּמַלִּיל לְהוֹן עֲמַהוֹן אֲבוּהוֹן
וּבְרִיד יְתַהוֹן גִּבְר אִינֶשׁ דִּי כִּבְרַכְתִּיה בְּרִיד יְתַהוֹן:

49:28 All these are the twelve tribes of Israel, and this is what their father said to them when he blessed them. He blessed them, every one with the blessing appropriate to him.

49:29 וַיִּצְוּ אוֹתָם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֲנִי נֹאסֵף אֶל-עַמִּי קִבְּרוּ אֹתִי אֶל-אֲבֹתִי

אֶל־הַמַּעֲרָה אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה עֶפְרוֹן הַחִתִּי:
49:29 וּפָקִיד יְתֵהוֹן וַאֲמַר לְהוֹן אָנֹכִי מִתְכַּנֵּשׁ לְעַמִּי קִבְּרוּ יְתִי לְזֹת עִם אֲבֹתַי
בַּמַּעֲרָתָא דְּבַחְקֵל עֶפְרוֹן חֲתָאָה:

49:29 Then he charged them and said to them, "I am about to be gathered to my people; bury me with my fathers in the cave that is in the field of Ephron the Hittite,

49:30 בַּמַּעֲרָה אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה הַמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי־מִמְרָא בְּאַרְץ כְּנָעַן אֲשֶׁר
קָנָה אֲבֹרָהֶם אֶת־הַשָּׂדֶה מֵאֵת עֶפְרוֹן הַחִתִּי לְאַחֲזֹת־קֶבֶר:
49:30 בַּמַּעֲרָתָא דְּבַחְקֵל כְּפִילְתָּא דְּעַל־אַפִּי מִמְרִי בִּארְעָא דְּכְנָעַן דְּזִבֵּן אֲבֹרָהֶם
יְת חֲקֵלָא מִן עֶפְרוֹן חֲתָאָה לְאַחֲסֶנֶת קְבוּרָא:

49:30 in the cave that is in the field of Machpelah, which is before Mamre, in the land of Canaan, which Abraham bought along with the field from Ephron the Hittite for a burial site.

49:31 שָׁמָּה קִבְּרוּ אֶת־אֲבֹרָהֶם וְאֵת שָׂרָה אִשְׁתּוֹ שָׁמָּה קִבְּרוּ אֶת־יִצְחָק וְאֵת
רִבְקָה אִשְׁתּוֹ וְשָׁמָּה קִבְּרֵתִי אֶת־לֵאָה:
49:31 תָּמָן קִבְּרוּ יֵת אֲבֹרָהֶם וְיֵת שָׂרָה אִיתְתִּיהָ תָּמָן קִבְּרוּ יֵת יִצְחָק וְיֵת רִבְקָה
אִיתְתִּיהָ וְתָמָן קִבְּרִית יֵת לֵאָה:

49:31 "There they buried Abraham and his wife Sarah, there they buried Isaac and his wife Rebekah, and there I buried Leah--

49:32 מִקְנֶה הַשָּׂדֶה וְהַמַּעֲרָה אֲשֶׁר־בּוֹ מֵאֵת בְּנֵי־חֵת:

49:32 זְבִינִי חֲקֵלָא וּמַעֲרָתָא דְּבִיהָ מִן בְּנֵי חֲתָאָה:

49:32 the field and the cave that is in it, purchased from the sons of Heth."

49:33 וַיְכַל יַעֲקֹב לְצַוֹת אֶת־בָּנָיו וַיֹּאסֶף רַגְלָיו אֶל־הַמַּטָּה וַיָּנֹעַ וַיֹּאסֶף אֶל־עַמּוּיוֹ:
49:33 וַיִּשְׁעִי יַעֲקֹב לְפָקֵדָא יֵת בְּנוֹהֵי וּכְנֵשׁ רַגְלוֹהֵי לְעֶרְסָא וְאִתְנַגִּיד וְאִתְכַּנֵּשׁ
לְעַמִּיהָ:

49:33 When Jacob finished charging his sons, he drew his feet into the bed and breathed his last, and was gathered to his people.

50:1 וַיִּפֹּל יוֹסֵף עַל־פְּנֵי אָבִיו וַיִּבֶךְ עָלָיו וַיִּשְׁקֵדְלוֹ:

50:1 וּנְפַל יוֹסֵף עַל־אַפִּי אָבוֹהֵי וּבִכָּא עָלוֹהֵי וַנְּשִׁיק לִיהָ:

50:1 Then Joseph fell on his father's face, and wept over him and kissed him.

50:2 וַיֹּצֵו יוֹסֵף אֶת־עַבְדָּיו אֶת־הַרְפָּאִים לְחַנֵּט אֶת־אָבִיו וַיַּחֲנֹטוּ הָרָפָאִים
אֶת־יִשְׂרָאֵל:

50:2 וּפָקִיד יוֹסֵף יֵת עֲבָדוֹהֵי יֵת אֲסוּתָא לְמַחֲנֵט יֵת אָבוֹהֵי וַחֲנֹטוּ אֲסוּתָא יֵת
יִשְׂרָאֵל:

50:2 Joseph commanded his servants the physicians to embalm his father. So the physicians embalmed Israel.

50:3 וַיִּמְלְאוּ־לוֹ אַרְבַּעִים יוֹם כִּי כֵן יִמְלְאוּ יְמֵי הַחַנֻּטִּים וַיִּבְכּוּ אֹתוֹ מִצְרַיִם
שִׁבְעִים יוֹם:

50:3 וּשְׁלִימוּ לִיה אַרְבַּעִין יוֹמִין אַרְי כֵּין שְׁלִמִין יוֹמֵי חֲנִיטָיָא וּבִכוּ יִתִּיה
מִצְרָאִי שִׁבְעִין יוֹמִין:

50:3 Now forty days were required for it, for such is the period required for embalming. And the Egyptians wept for him seventy days.

50:4 וַיַּעֲבְרוּ יְמֵי בְכִיתוֹ וַיְדַבֵּר יוֹסֵף אֶל־בֵּית פַּרְעֹה לֵאמֹר אִם־נָא מִצָּאתִי חַן
בְּעֵינֵיכֶם דְּבִרוּ־נָא בְּאָזְנֵי פַרְעֹה לֵאמֹר:

50:4 וַעֲבָרוּ יוֹמֵי בְכִיתִיהָ וּמִלִּיל יוֹסֵף עִם בֵּית פַּרְעֹה לְמִימְרָא אִם כְּעַן אֲשַׁכַּחִית

רחמיו בעיניו כען קדם פרעה למימר:

50:4 When the days of mourning for him were past, Joseph spoke to the household of Pharaoh, saying, "If now I have found favor in your sight, please speak to Pharaoh, saying,

50:5 אֲבִי הִשְׁבִּיעַנִי לֵאמֹר הִנֵּה אָנֹכִי מֵת בְּקִבְרִי אֲשֶׁר פָּרִיתִי לִי בְּאֶרֶץ כְּנָעַן שָׁמָּה תִּקְבְּרֵנִי וְעַתָּה אֶעֱלֶה-נָּא וְאֶקְבְּרָה אֶת-אָבִי וְאֶשׁוּבָה:

50:5 אָבָא קָיִים עָלַי לְמִימַר הֵא אָנֹא מָאִית בְּקִבְרִי דְאַתְקִינִית לִי בְּאַרְעָא דְכְנַעַן תִּמְן תִּקְבְּרִינִי וְכַעַן אִיסַק כְּעַן וְאֶקְבֵּר יָת אָבָא וְאִיתוּב:

50:5 "My father made me swear, saying, "Behold, I am about to die; in my grave which I dug for myself in the land of Canaan, there you shall bury me." Now therefore, please let me go up and bury my father; then I will return."

50:6 וַיֹּאמֶר פֶּרֶעַה עָלָה וְקַבֵּר אֶת-אָבִיךָ כַּאֲשֶׁר הִשְׁבִּיעָךָ:

50:6 וַיֹּאמֶר פֶּרֶעַה סָק וְקַבֵּר יָת אָבוּךָ כְּמָא דְקָיִים עָלֶךָ:

50:6 Pharaoh said, "Go up and bury your father, as he made you swear."

50:7 וַיַּעַל יוֹסֵף לְקַבֵּר אֶת-אָבִיו וַיַּעֲלוּ אִתּוֹ כָּל-עֲבָדֵי פֶרֶעַה זִקְנֵי בֵיתוֹ וְכָל זִקְנֵי אֶרֶץ-מִצְרַיִם:

50:7 וְסֻלֵּיךָ יוֹסֵף לְמַקְבְּרֵי יָת אָבוּהִי וְסֻלֵּיקוֹ עֲמִיהַ כָּל עֲבָדֵי פֶרֶעַה סָבִי בֵיתִיהַ וְכָל סָבִי אֶרְעָא דְמִצְרַיִם:

50:7 So Joseph went up to bury his father, and with him went up all the servants of Pharaoh, the elders of his household and all the elders of the land of Egypt,

50:8 וְכָל בֵּית יוֹסֵף וְאֶחָיו וּבֵית אָבִיו לֶךְ טַפָּם וְצֹאנָם וּבְקָרָם עֲזוּבוֹ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן:

50:8 וְכָל בֵּית יוֹסֵף וְאֶחָיו וּבֵית-אָבוּהִי לְחוּד טַפְלָהוֹן וְעִנְהוֹן וְחוּרִיהוֹן שְׂבָקוֹ בְּאַרְעָא דְגוֹשֶׁן:

50:8 and all the household of Joseph and his brothers and his father's household; they left only their little ones and their flocks and their herds in the land of Goshen.

50:9 וַיַּעַל עִמּוֹ גַּם-רֶכֶב גַּם-פָּרָשִׁים וַיְהִי הַמַּחֲנֶה כְּבֹד מְאֹד:

50:9 וְסֻלֵּיקוֹ עֲמִיהַ אִף רִתְיָכִין אִף פָּרָשִׁין וְהוּת מִשְׂרִיתָא סְנִיפָא תְּקִיפָא לְחֻדָּא:

50:9 There also went up with him both chariots and horsemen; and it was a very great company.

50:10 וַיָּבֹאוּ עַד-גֶּרֶן הָאֲטָד אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וַיִּסְפְּדוּ-שָׁם מִסְפַּד גָּדוֹל וְכָבֵד מְאֹד וַיַּעַשׂ לְאָבִיו אֲבֵל שְׁבַעַת יָמִים:

50:10 וְאַתּוֹ עַד בֵּית-אִידְרֵי דְאֲטָד דְּבַעֲבָרָא דִּירְדְנָא וְסַפְּדוּ תִּמְן מִסְפַּד רַב וְתִקִּיף לְחֻדָּא וְעַבְדֵּי לְאָבוּהִי אֲבֵלָא שְׁבַעַת יוֹמִין:

50:10 When they came to the threshing floor of Atad, which is beyond the Jordan, they lamented there with a very great and sorrowful lamentation; and he observed seven days mourning for his father.

50:11 וַיֵּרָא יוֹשֵׁב הָאֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי אֶת-הָאֲבֵל בְּגֶרֶן הָאֲטָד וַיֹּאמְרוּ אֲבֵל-כָּבֵד זֶה לְמִצְרַיִם עַל-כֵּן קָרָא שְׁמָהּ אֲבֵל מִצְרַיִם אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן:

50:11 וְחֻזָּא יְתִיב אֶרְעָא כְּנַעֲנָה יָת אֲבֵלָא בְּבֵית-אִידְרֵי בְּאִידְרָא דְאֲטָד וַיֹּאמְרוּ אֲבֵל תְּקִיף דִּין לְמִצְרָאִי לְמִצְרַיִם עַל-כֵּן קָרָא שְׁמָהּ אֲבֵל מִצְרַיִם מִצְרָאִי דְּבַעֲבָרָא דִּירְדְנָא:

50:11 Now when the inhabitants of the land, the Canaanites, saw the mourning at the threshing floor of Atad, they said, "This is a grievous mourning for the Egyptians." Therefore it was named Abel-mizraim, which is beyond the Jordan.

50:12 וַיַּעֲשׂוּ בָנָיו לוֹ כֵּן כַּאֲשֶׁר צִוָּם:

50:12 וְעַבְדּוּ בְנוּהִי לֵיהַ כֵּן כְּמָא דְּפִקִּידִינוּן:

50:12 Thus his sons did for him as he had charged them;

50:13 וַיִּשְׂאוּ אֹתוֹ בָּנָיו אֶרְצָה כְּנָעַן וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּמַעְרַת שְׂדֵה הַמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר
 קָנָה אַבְרָהָם אֶת־הַשְּׂדֵה לְאַחֲזַת־קֶבֶר מֵאֵת עֶפְרֹן הַחִתִּי עַל־פְּנֵי מַמְרָא:
 50:13 וַנִּטְלוּ יִתְיָה בְנוֹהֵי לְאָרְעָא דְכְנַעַן וַקְבְּרוּ יִתְיָה בְּמַעְרַת חֶקֶל כְּפִילְתָּא
 דְּזִבְן אַבְרָהָם יֵת חֶקֶלָא לְאַחֲסִנַּת קְבוּרָא מִן עֶפְרֹן חִיתָאָה דְעַל־אַפִּי מַמְרָא:

50:13 for his sons carried him to the land of Canaan and buried him in the cave of the field of Machpelah before Mamre, which Abraham had bought along with the field for a burial site from Ephron the Hittite.

50:14 וַיָּשָׁב יוֹסֵף מִצְרֵימָה הוּא וְאָחָיו וְכָל־הָעֲלִים אֲתוֹ לִקְבֹּר אֶת־אָבִיו אַחֲרֵי
 קָבְרוֹ אֶת־אָבִיו:

50:14 וְתָב יוֹסֵף לְמִצְרַיִם הוּא וְאָחָוָהִי וְכָל דְּסֻלְיָקוֹ עָמִיה לְמִקְבֹּר יֵת אָבוּהִי
 בְּתֵר דְּקִבֵּר דִּי קִבְּרוּ יֵת אָבוּהִי:

50:14 After he had buried his father, Joseph returned to Egypt, he and his brothers, and all who had gone up with him to bury his father.

50:15 וַיֵּרְאוּ אַחֲרֵי־יוֹסֵף כִּי־מֵת אָבִיהֶם וַיֹּאמְרוּ לוֹ יִשְׁטַמְנוּ יוֹסֵף וְהַשֵּׁב יֹשִׁיב לָנוּ
 אֶת כָּל־הָרָעָה אֲשֶׁר גָּמַלְנוּ אֹתוֹ:

50:15 וַחֲזוּ אַחֵי יוֹסֵף אֶרֶי דְּהָא מֵית אָבוּהוֹן וַאֲמָרוּ דְּלִמָּא יִטֵּר לָנָא דְּרָבּוּ
 יוֹסֵף וְאַתְבָּא יִתִּיב לָנָא יֵת כָּל בְּשַׁתָּא דְּגַמְלָנָא יִתְיָה:

50:15 When Joseph's brothers saw that their father was dead, they said, "What if Joseph bears a grudge against us and pays us back in full for all the wrong which we did to him!"

50:16 וַיִּצְווּ אֶל־יוֹסֵף לֵאמֹר אֲבִיךָ צִוָּה לִפְנֵי מוֹתוֹ לֵאמֹר:

50:16 וּפְקִידוֹ לָוֶת יוֹסֵף לְיוֹסֵף לְמִימֵר אֲבוּךָ פְּקִיד קָדָם מוֹתִיָּה לְמִימֵר:

50:16 So they sent a message to Joseph, saying, "Your father charged before he died, saying,

50:17 כְּהֵת־אָמְרוּ לְיוֹסֵף אֲנָא שָׂא נָא פִּשְׁעֵ אַחֲיָךְ וְחַטָּאתָם כִּי־רָעָה גָּמְלוּךָ
 וְעַתָּה שָׂא נָא לְפִשְׁעֵ עַבְדֵי אֱלֹהֵי אֲבִיךָ וַיִּבֶךְ יוֹסֵף בְּדַבְרָם אֵלָיו:

50:17 כְּדִין תִּימְרוּן לְיוֹסֵף בְּבִעוּ שְׂבוּק כְּעַן לְחוּבֵי אַחָךְ וְלַחַטָּאִיהוֹן אֶרֶי בְּשַׁתָּא
 גָּמְלוּךְ וְכַעַן שְׂבוּק כְּעַן לְחוּבֵי עַבְדֵי אֱלֹהָא דְּאֲבוּךָ וּבְכָא יוֹסֵף בְּמַלְלוֹתְהוֹן
 עָמִיה:

50:17 "Thus you shall say to Joseph, "Please forgive, I beg you, the transgression of your brothers and their sin, for they did you wrong." And now, please forgive the transgression of the servants of the God of your father." And Joseph wept when they spoke to him.

50:18 וַיֵּלְכוּ גַם־אָחָיו וַיִּפְּלוּ לִפְנֵי וַיֹּאמְרוּ הִנֵּנוּ לְךָ לַעֲבָדִים:

50:18 וַאֲזָלוּ אַף אָחוּהִי וַנִּפְּלוּ קִדְמוּהִי עַל אִפְּיָהוֹן וַאֲמָרוּ הָא אֲנַחְנָא לְךָ
 לַעֲבָדִין:

50:18 Then his brothers also came and fell down before him and said, "Behold, we are your servants."

50:19 וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף אַל־תִּירָאוּ כִּי הִתַּחַת אֱלֹהִים אָנִי:

50:19 וַאֲמַר לָהוֹן יוֹסֵף לֹא תִדְחַלּוּן אֶרֶי דְּחִלָּא דִּיּוּי דְּחִיל מִן־קִדָּם יִי אָנָּא:

50:19 But Joseph said to them, "Do not be afraid, for am I in God's place?"

50:20 וְאַתֶּם חֲשַׁבְתֶּם עָלַי רָעָה אֱלֹהִים חֲשָׁבָה לְטֹבָה לְמַעַן עֲשֶׂה כִּיּוֹם הַזֶּה
 לְהַחֲיֵת עַם־רַב:

50:20 וְאַתּוֹן חֲשִׁיבְתוֹן חֲשַׁבְתּוֹן עָלַי בִּישָׂא מִן־קִדָּם יִי אֶתְחַשִּׁיבַת לְטָבָא בְּדִיל
 לְמַעַבְדַּר כִּיּוֹמָא הַדִּין לְקִנְיָא עִם סָגִי:

50:20 "As for you, you meant evil against me, but God meant it for good in order to bring about this present result, to preserve many people alive.

50:21 וַעֲתָה אֶל־תִּירָאוּ אֹנְכִי אֲכַלְכֵּל אֶתְכֶם וְאֶת־טַפְכֶם וַיִּנָּחֶם אוֹתָם וַיְדַבֵּר
עַל־לִבָּם:

50:21 וַכֵּן לֹא תַרְחֵלוּן אֲנִי אֵיזֶן יִתְכוֹן וְיָת טַפְלְכוֹן וַנִּחִים יִתְּהוּן וּמִלִּיל
תִּנְחֻמִּין עַל לִבְהוֹן:

50:21 "So therefore, do not be afraid; I will provide for you and your little ones." So he comforted them and spoke kindly to them.

50:22 וַיָּשָׁב יוֹסֵף בְּמִצְרַיִם הוּא וּבֵית אָבִיו וַיְחִי יוֹסֵף מֵאָה וָעֶשֶׂר שָׁנִים:

50:22 וַיִּתֵּיב יוֹסֵף בְּמִצְרַיִם הוּא וּבֵית־אָבוֹהֵי וַחֲזָא יוֹסֵף מֵאָה וָעֶסֶר שָׁנִין:

50:22 Now Joseph stayed in Egypt, he and his father's household, and Joseph lived one hundred and ten years.

50:23 וַיֵּרָא יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם בְּנֵי שְׁלֹשִׁים גַּם בְּנֵי מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה יְלָדוֹ עַל־בְּרָכִי
יוֹסֵף:

50:23 וַחֲזָא יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם בְּנִין תְּלִיתָאִין אֵף בְּנֵי מָכִיר בֶּר מְנַשֶּׁה אֲתִילִידוֹ
וְרַבִּי יוֹסֵף:

50:23 Joseph saw the third generation of Ephraim's sons; also the sons of Machir, the son of Manasseh, were born on Joseph's knees.

50:24 וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־אֶחָיו אֹנְכִי מָת וְאֱלֹהִים פֶּקֶד יִפְקֹד אֶתְכֶם וְהָעִלָּה

אֶתְכֶם מִן־הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב:

50:24 וַיֹּאמֶר יוֹסֵף לְאֶחָוֵהִי אֲנִי מָאִית וַיִּי מְדַכָּר דְּכִיר יִתְכוֹן וַיִּסִּיק יִתְכוֹן מִן

אֶרֶעָא הָדָא לְאֶרֶעָא דְקַיִים לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב:

50:24 Joseph said to his brothers, "I am about to die, but God will surely take care of you and bring you up from this land to the land which He promised on oath to Abraham, to Isaac and to Jacob."

50:25 וַיִּשְׁבַּע יוֹסֵף אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פֶּקֶד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהָעִלָּתֶם
אֶת־עַצְמוֹתַי מִזֶּה:

50:25 וַאֲוֹמִי יוֹסֵף יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר מְדַכָּר דְּכִיר יִי יִתְכוֹן וְתִסְקֹן יָת

גִּרְמִי מִיכָא:

50:25 Then Joseph made the sons of Israel swear, saying, "God will surely take care of you, and you shall carry my bones up from here."

50:26 וַיָּמָת יוֹסֵף בֶּן־מֵאָה וָעֶשֶׂר שָׁנִים וַיַּחְנֹטוּ אוֹתוֹ וַיִּשֶׂם בְּאֶרְוֹן בְּמִצְרַיִם:

50:26 So Joseph died at the age of one hundred and ten years; and he was embalmed and placed in a coffin in Egypt.